BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
8
8 G
7

TYROCINIUM SACRAMENTALE PRACTICUM

AD INSTRUCTIONEM

Ordinandorum & Curandorum

EX MATERIA

DE SACRAMENTIS IN GENERE

ET

ORDINIS, EUCHARISTIÆ, POENITENTIÆ

AC

MATRIMONII IN SPECIE,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Collectum & Digestum

A

P. F. PATRITIO SPORER

Passaviensi, Ordinis FF. Minorum Recollectorum

Prov. Argent. SS. Theologiæ Lectore

Jubilato.

Ex permissu Superiorum, & cum Privileg. S. C. Maj.

M. DC.

LXXXI.

SALISBURGI,

Sumpt. & Typis, JOANNIS BAPTISTÆ MAYR

Aulico-Academici Typogr. & Bibliopolæ.

Digitized by Google

P. F. PATRITII SPORER
Passaviensis, Ord. FF. Min. Recollect.
Prov. Argent. SS. Theol. Lectoris
Jubilati

TYROCINIUM SACRAMENTALE PRACTICUM.

PARS I.

CELSISSIMO
ET
REVERENDISSIMO
S.R.I. PRINCIPI
AC
DOMINO DOMINO
MAXIMILIANO
GANDOLPHO
EX S.R.I. COMITIBUS
DE KÜENBURG,
ARCHIEPISCOPO
SALISBURGENSI,
S. Sed. Apoſtolicæ LEGATO NATO,
GERMANIÆ PRIMATI &c.
PRINCIPI
AC
Domino Domino Clementiſ-
ſimo.

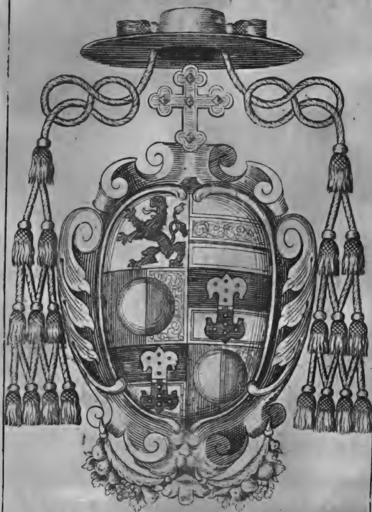
DEO DVCE
P. S. f.

Celſiſsime ac Reve-rendiſſime

PRINCEPS, DOMINE, DOMINE CLEMENTISSIME &c.

DEbui hanc primam *Tyrocinij Sacramentalis practici* partem Tuos ad ſacros pedes devolvere, CELSISSIME PRINCEPS! Debui, inquam, ut una *auſpicatiſſimæ* Tuæ *& glorioſæ* in PRINCIPEM & ARCHIEPISCOPUM SALISBURGENSEM *Electionis* memoriam annuam, hoc Typographico conamine, demiſſiſſima

ſubjectione venerarer, tótque votis, quot Typographia hactenùs loquebatur linguis, diuturnum, ídque tranquillum Regimen, vitam longævam, & incolumitatem perpetuam apprecarer. Debuì, quia Author præſentis Operis eſt Ordinis Franciſcano-Seraphici, quem non potes non amare; fors ideò, quòd vix aliquid pluris facias, ac *ſapientem ſimplicitatem*, quæ hoc in Ordine ſingulariùs ſuam ſolet figere ſtationem. Debui, quia Operis ſubſtratum, eſt *Inſtructio practica Ordinandorum, & Curandorum*, data non à quocunque, ſed à Viro Venerabili ſene, qui gravioribus in Alma Argentinenſi Provincia Officiis ſapienter functus, inſuper Theologiam moralem circa 30. annos è

ca-

cathedra laborioſiſſimè docuit; cujus proin maturiſſima eruditio ſæpiùs hucuſque lucem publicam aſpexit, dum jam olim *Seraphinum moralem, Tyrocinium morale de Conſcientia, Actibus humanis, de Peccatis, de Cenſu Germanico, de Votis, de Abortu &c.* typis dedit, ea commendatione, ut etiam ultra Germaniam Viri graviſſimi multùm inſtiterint, ſive ut recudantur impreſſa, ſive ut conſummata quædam Theologia practica ab hoc Viro concinnaretur. Audit equidem *Tyrocinium*, Celsissime Princeps! At noli ex hinc in minimo dubitare; ſic nempe eſt adaptatum, ut ſpeculantes illi, quin ſuprà ſe ſe nonnunquam volitantes Magiſtri, habeant diſcere ſcribendi *claritatem* & *maturitatem*, Tyro-

)(3 nes

nes verò agendi & practicandi miram facilitatem. Debui denique, quia Urbi & Orbi nimis patet, quàm vigili cura per *Tuos* circa sacris Ordinibus initiandos advertas, de eorum moribus & litteratura rigido tentamine experientiam sumendo, ne immorigerati, inhabiles, illiterati gradus Ecclesiasticos conscendant; hæc nempe sacra cura SACRI PRINCIPIS *summa* est, ut sancta sanctè tractentur.

Fuêre cæteroquin Authores penè innumeri, qui materiam huic operi subjectam pertractârunt eruditè, fateor, at num tanta soliditate, maturitate, ac usque adeo speciali claritate, quantâ Scriptor iste, fateri vix ausim. Gratia scribendi fundatè, & *sic clarè*, ut etiam rude, ac

de-

debile ingenium rem perfacilè capiat, imò palpet, *Patritio Authori* est propria. Incedit undequaque via tutiori, solicitus unicè, quid hic & nunc agendum vel omittendum, à prætextibus speculativis, qui subinde ab ingeniis, non item à praxi acceptantur, studiosè præscindit. Verbo: mediâ vadit viâ, sive authoritates, sive rationes perambulet, illius maximè gnarus: *medium tenuêre beati*.

Probat equidem *Insignis Tua Sapientia* CELSISSIME PRINCEPS! quicquid sonat doctum, præsertim verò doctrinam Authoritatibus maturè solidatam, rationibus clarè fundatam, in praxi tutam, statuíque Clericali multùm proficuam. En! totum continet hocce Tuis sa-

cra-

cratis pedibus humillimè ſubſtratum Tyrocinium; ita conteſtantur ſubjuncta Approbatorum judicia.

Unicum porrò ſupereſt, ut TUA CLEMENTIA clementiſſimo oculo me, illúdque dignetur, & TUA CELSITUDO infimum ſuum Clientem continuandâ gratiâ foveat, faveat.

Reverendiſſimæ Celſitudinis Tuæ

Humillimus Servus

Salisb. 30. Julii 1681.

Joannes Baptiſta Mayr.

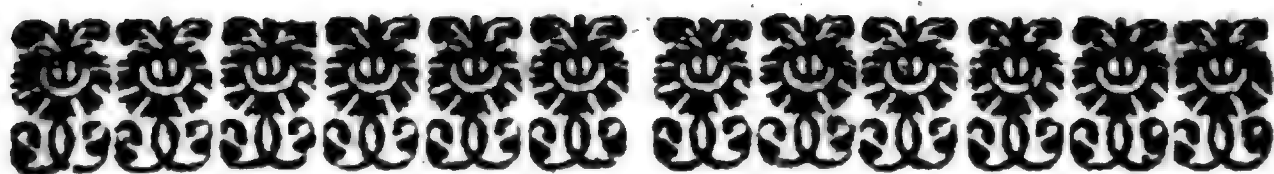

PRIVILEGIUM CÆSAREUM.

CUm S. Cæsareæ Majestatis privilegio cautum sit omnibus & singulis Typographis & Bibliopolis, ne libros à nostri Ordinis Patribus editos vel imposterum edendos imprimant, recudant, aut alibi recusos intra S. R. Imperij, Regnorúmque ac Ditionum hæreditariarum Domus Austriacæ fines adducant, vendant vel distrahant absque assensu & facultate dictorum Patrum sub gravissima mulcta &c. Hinc Ego F. SIMON STAHL Ord. FF. Min. Recoll. Prov. Argent. MINISTER PROVINCIALIS JOANNI BAPTISTÆ MAYR, Typographo Aulico & Academico Salisburgi in impressione Tyrocinij Sacramentalis à M. V. P. PATRITIO SPORER, ejusdem Provinciæ Lectore Jubilato ac Diffinitore actuali compositi per præsentes facultatem concedo utendi dicto Privilegio. In quorum fidem has mea manu subscriptas & Officij Sigillo munitas dedi in Conventu nostro Ellensi ad S. Maternum, die 26. Februarij Anno 1681.

(L. S.)

P. SIMON qui supra.

cratis pedibus humillimè ſubſtratum Tyrocinium; ita conteſtantur ſubjuncta Approbatorum judicia.

Unicum porrò ſupereſt, ut Tua Clementia clementiſſimo oculo me, illúdque dignetur, & Tua Celsitudo infimum ſuum Clientem continuandâ gratiâ foveat, faveat.

Reverendiſſimæ Celſitudinis Tuæ

Humillimus Servus

Salisb. 30. Julii 1681.

Joannes Baptiſta Mayr.

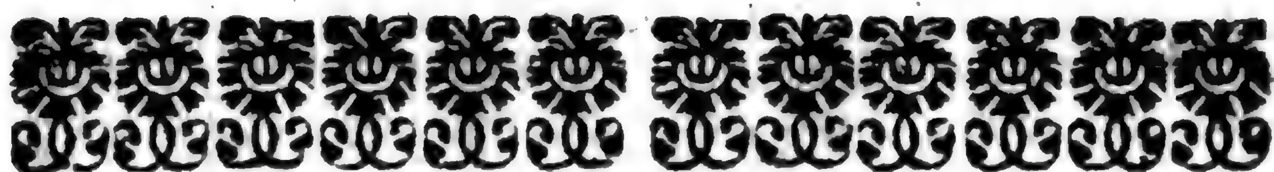

PRIVILEGIUM CÆSAREUM.

CUm S. Cæsareæ Majestatis privilegio cautum sit omnibus & singulis Typographis & Bibliopolis, ne libros à nostri Ordinis Patribus editos vel imposterum edendos imprimant, recudant, aut alibi recusos intra S. R. Imperij, Regnorúmque ac Ditionum hæreditariarum Domus Austriacæ fines adducant, vendant vel distrahant absque assensu & facultate dictorum Patrum sub gravissima mulcta &c. Hinc Ego F. Simon Stahl Ord. FF. Min. Recoll. Prov. Argent. MINISTER PROVINCIALIS Joanni Baptistæ Mayr, Typographo Aulico & Academico Salisburgi in impressione Tyrocinij Sacramentalis à M. V. P. Patritio Sporer, ejusdem Provinciæ Lectore Jubilato ac Diffinitore actuali compositi per præsentes facultatem concedo utendi dicto Privilegio. In quorum fidem has mea manu subscriptas & Officij Sigillo munitas dedi in Conventu nostro Ellensi ad S. Maternum, die 26. Februarij Anno 1681.

(L. S.)

P. SIMON qui supra.

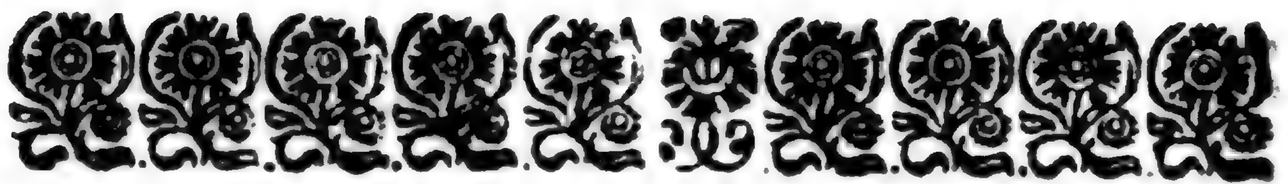

Facultas Plurimùm Reverendi P. Provincialis.

EGo F. SIMON STAHL, Ord. FF. Min. S. Francisci Recollectorum, Provinciæ Argentinæ Minister Provincialis hisce facultatem, quantum in me est, concedo, ut PARS I. TYROCINII SACRAMENTALIS à M. V. PATRE PATRITIO SPORER, SS. Theologiæ Lectore Jubilato ac Provinciæ nostræ Diffinitore conscripta, ac à Theologis ad id deputatis lecta ac censa prælo dari possit. In cujus fidem has Officij mei Sigillo munitas dedi in Conventu nostro Lenzfridano die 10. Decembr. Anno 1680.

(L.S.)

P. SIMON qui supra.

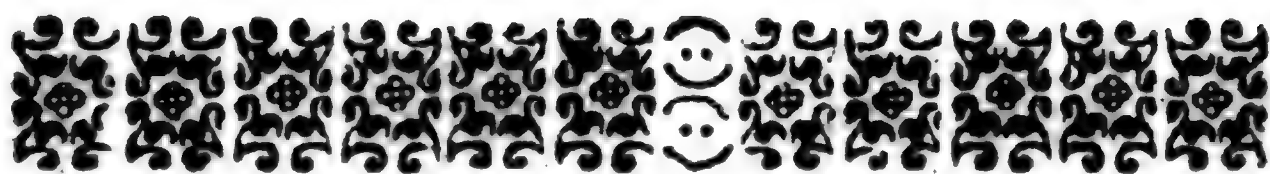

Approbatio Theologica Ordinis.

De mandato Plurimùm Venerabilis Deffinitorij Almæ Provinciæ nostræ Alemaniæ seu Argentinensis Ordinis S. Francisci FF. Min. Recollect. Ego infra-scriptus PRIMAM PARTEM TYROCINII SACRAMENTALIS M. V. P. ac Venerabilis Senis, P. PATRITII SPORER Passaviensis, Ejusdem Ordinis & Provinciæ, SS. Theologiæ Lectoris Jubilati & tertiò Deffinitoris Actualis, in hac palæstrâ jam ultra triginta annos exercitati, quâ par est sedulitate & industriâ legi, nec quidquam, quod aut Sacræ Fidei Orthodoxæ, aut castis moribus quomodovis repugnaret, inveni; quin tum ob sacræ moralis doctrinæ profunditatem, tum ob miram & suavem styli claritatem, omnibus (præcipuè animarum Pastoribus) & lectu jucundissimam, & pro usu quotidiano utilissimam censeo. Dabam in Conventu Nostro Salisburgensi Ejusdem Ordinis ac Provinciæ die 8. Januarij Anno recuperatæ Salutis M. DC. LXXXI.

(L.S.)

F. PETRUS de Alcantara Staudach, ejusdem Voti & Conventûs, p. t. SS. Theol. Lector Ordinarius.

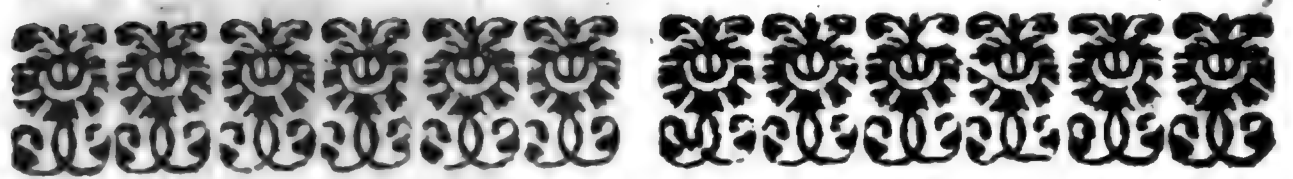

Approbatio Theologica Ordinis.

DE mandato Venerabilis Diffinitorij Nostri perlegi PARTEM PRIMAM TYROCINII SACRAMENTALIS à M. V. P. F. PATRITIO SPORER, Ord. FF. Min. Recollectorum Provinciæ Argentinæ Diffinitore Actuali, ac SS. Theologiæ Lectore Jubilato concinnatam, in qua ne dum bonis moribus, aut fidei orthodoxæ nil contrarium reperi, sed insuper tanta maturitate & claritate testor compositam, ut non modo Tyrones sive Ordinandi, sive Curandi, sed & quicunque Sacerdotes Curati, aut qualicunq; officio pastorali in Ecclesia fungentes, adeoq; etiam Viri, quin Magistri, non habeant hanc PRIMAM TYROCINII SACRAMENTALIS PARTEM, ac postliminiò divinâ aspirante gratiâ, plures secuturas, inspicere dedignari. Hanc proinde PRIMAM PARTEM, quæ ob adeò extraordinariam claritatem cum luce tantam præsefert sympathiam, luce publicâ dignissimam censeo.

Dabam ex Conventu Nostro
Salisburg. 7. Januar. 1681.

(L. S.)

F. RODERICUS Schnabl,
SS. Theol. Lector Ordinarius.

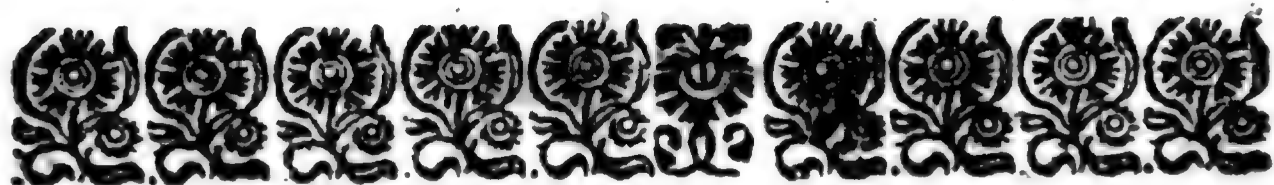

Facultas Reverendiss. Metropolitici Consistorij Salisburg.

EX mandato Reverendiss. Consistorij, attentâ consideratione vidi, legi & examinavi PRIMAM PARTEM TYROCINII SACRAMENTALIS PRACTICI à M.V. P. F. PATRITIO SPORER, Passaviensi Ord. FF. Min. Recollect. SS. Theol. Lect. Jubilato, collectam & digestam: & cùm in ea nihil contra bonos mores, aut orthodoxam fidem, sed multam eruditionem ac perspicuam doctrinam repererim, ideo typis & publica luce dignam censeo.

JOANNES JULIUS
de MOLL Provincialis Austriacus, Celsiss. & Reverendiss. Princip. & Archiepiscopi Salisburg. Consiliarius Consistorialis & B. M. V. ad Nives Canonicus.

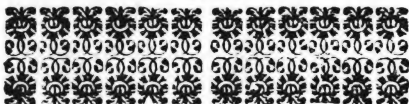

Benevolo & Candido Lectori.

Iraberis fortè bone Lector, isthoc in re litteraria copiosissimo & politissimo sæculo, inter tot tantósque, ac tanta scribentes, etiam me, velut anserem inter olores, vel potiùs, senescentem noctuam inter aquilas & luscinias, rudi TYROCINIO obstrepere. Verùm quidquid præsumptionis vel temeritatis de me præcipere posses, deleo unico hoc trisyllabo: JUSSUS SUM. Cur autem rursus TYROCINIUM, ídque Sacramentale & practicum moliar, paucis accipe, non diu te morabor.

Quia integrum aliquod opus Theologicum moliendi & ad prælum expediendi spem mihi propè omnem præscîdit, cùm ætate sensim ingravescente, valetu-

letudo & visus nimiùm declinans: Aliquid particulare seligendum fuit in commune & pluribus profuturum, præsertim in Theologia Tyronibus, qui pro sacris Ordinibus suscipiendis, ac etiam ad curam animarum capessendam, ad examina & praxin privato studio, & *proprio*, ut ajunt, M*arte*, se præparare & disponere coguntur.

Horum difficultatis & miseriæ sæpiùs misertus sum. Nam ex compendiarijs Fernandez, Tiberio, Escobar, Busenbaum, & similibus aliorúmve Authorum compendijs, parùm fundamenti, minúsque praxis haurire possunt: Ediscunt & recitant instar psytacorum. Grandiores Authores aut ad manum non sunt, aut certè non ad captum. Et esto, etiam in scholis versentur, actúque studijs vacent, non tamen semper oportunæ materiæ occurrunt, &, si occurrerent, tamen speculationibus potissimùm insudatur & inhæretur: ad particularia practica pro captu simpliciorum minúsq; capacium Tyronum raro, aut vix unquam descenditur.

Decrevi ergò ex materia de Sacramentis in genere, & præcipuis in ſpecie, Ordinis, Euchariſtiæ, Pænitentiæ, & Matrimonij, prætermiſſis, vel breviter inſinuatis dogmatibus purè ſpeculativis, ſolùm doctrinam moralem ac practicam decerpere, & paulò fuſiùs, quoad potero, clarè, ordinatè & diſtinctè explicare, & ad praxin applicare ad captum ſimpliciorum tyronum: In quorum gratiam & ſolatium, ne à principio ſtatim prolixitate quæſtionum terreantur, incipio quæſtionibus admodùm conciſis & ſubdiviſis: deinceps ſenſim cum proficientibus, contractis quæſtionibus, etiam ſtylum aucturus, ſed quantitate, non difficultate, quoad fieri poterit.

In rebus certis vel communi doctrinâ receptis, moleſtas illas citationes omitto: adhibeo verò in rebus controverſis & probabilibus tantùm. Utor autem ordinariè Authoribus paſſim obvijs: Paulo Laymanno in Theologia morali lib. 5. Patre Marchantio noſtro, in Tribunali & Speculo. Thoma Tamburino in opuſculis & explicatione juris.

Geor-

Georgio Gobat in Experientijs, ſeu Alphabetis ſuis doctrinâ morali & practicâ copioſiſſimè refertis. Ultimô hunc locô nomino, meritò nominandum primô: Nam alijs omnibus unus plùs moralis practicæ ac recentis doctrinæ contulit. Agnoſceret ipſe, ſi ſuperviveret, nec me ateri unquam pudebit, me non ſegniter, ſed benè & naviter in ejus vitulâ araſſe.

Denique Collectorem & Digeſtorem me in Frontiſpicio profiteor non Authorem.

Quadripartitum tandem erit hoc TYROCINIUM SACRAMENTALE PRACTICUM.

PARS I. Pro inſtructione Ordinandorum in communi. De Sacramentis in genere & Ordinis in ſpecie.

PARS II. Pro inſtructione Presbyterandi ſpecialiter, de Sacerdotio, & Sacrificio, & Sacramento Euchariſtiæ.

PARS III. Pro inſtructione prima Confeſſarij: de Sacramento Pœnitentiæ.

PARS

Pars IV. Pro instructione altera Confessarij: de Matrimonio, adjunctâ reliquâ materiâ sexti præcepti.

Ignosce pudice Lector me in re sacratissima velle desinere ad istas turpitudines. Nam expertus ego, experti Tyrones mei, quos non paucis annis in moralibus erudivi, experieris & tu, in commune Confessario propè nihil magis necessarium esse scitu: Et sanè hæc securiùs magísque pudicè privatâ lectione percurruntur, quàm publicè dictentur & inculcentur in scholis. Vides me in re impudica, tamen pro pudicitia pugnare. Et primaria mea intentio fuit in hoc opusculo ea potissimùm persequi, quæ in scholis raró tradi solent, aut etiam commodè tradi non possunt. Boni ergo consule, & vale optimè. Nam pluribus te morari non libet.

TYROCINII SACRAMENTALIS

PARS I.

Instructio Ordinandorum generalis

EX MATERIA

De Sacramentis, in genere; ac Ordinis in Specie.

DE his sex erunt capita. 1. De naturâ, numero & effectu Sacramentorum in communi. 2. De materia, forma, & intentione Sacramentorum, & speciatim Ordinis. 3. De Ministro Sacramentorum, & speciatim Ordinis. 4. De subjecto seu suscipiente Sacramentorum & speciatim Ordinis. 5. De quidditate & proprijs singulorum Ordinum, usque ad Sacerdotium *exclusivè*. 6. De statu & obligationibus Clericorum seu Ordinatorum: cum Tractatu appendice de Horis Canonicis. In nomine Domini incipiat

CAPUT I.

De Natura, numero, & effectu Sacramentorum in communi.

QUÆSTIO I.

Quid est Sacramentum novæ legis?

1 *Est signum visibile invisibilis gratiæ, ad hominem sanctificandum divinitùs institutum.* Hanc definitionem ego puer primitùs in scholis didici ex Catechismo parvo laudatissimi P. Canisij, & etiamnum mihi sapidam Tyronibus commendo & explico verbatim.

I. Est signum visibile.

2 Signum; quia cognitum ducit te in notitiam alterius rei: *visibile*: id est [sub præcipuo sensu & sensato per Synecdochen comprehendẽdo reliqua] sensibile, seu sensu aliquo externo perceptibile, utpotè visu, auditu, tactu &c. Ut in Sacramento Baptismi, vides ablutionem externam corporis: audis prolationem externam formæ. *Ego te baptizo &c.* eóq; signo cognito, simul duceris in cognitionem internę sanctificationis, seu regenerationis spiritualis animæ & ablutionis animæ baptizati per infusionem gratiæ sanctificantis, atque ita in cæteris omnibus. Quippe

omnia

Omnia Sacramenta de facto instituta sunt in signis sensibilibus: Atque ita institui omnino congruebat. De possibili non est tuum, Tyro, disputare. Ratio congrua est. Quia Sacramenta de facto instituta sunt ut signa sacra usualia totius communitatis Ecclesiæ & Corporis Christi visibilis, in quibus nimirùm Christi fideles inter se communicare debent: atqui non potest esse signum usuale in communitatis bonum pro hoc statu, nisi sit sensibile, cum ob dependentiam intellectûs à sensibus pro hoc statu, nullus possit alteri communicare, nisi per signa sensibilia, visu, auditu,&c. ut experientia nimis notum est. ergò &c. Aliam rationem significat D. Joannes Chrysostomus: Homilia 83. in Matthæum dicens. *Si incorporeus esses, incorporea dedisset ipse tibi dona. Nunc autem, quoniam conjuncta est corpori anima, sub sensibilibus tibi intelligibilia tradit.* Hæc & plura S. Doctor. 3

II. Invisibilis Gratiæ.

EXprimitur effectus Sacramentorum novæ legis; qui generaliter in omnibus Sacramentis est *gratia sanctificans* inhærens, nimirum qualitas illa supernaturalis excellentissima, qua homo formaliter *sanctus, justus, & gratus Deo, harésque æternæ beatitudinis* constituitur: At in Sacramento Eucharistiæ specialiter est *gratia subsistens*: nimirum ipse Christus rea- 4

liter & invisibiliter præsens & contentus sub speciebus Eucharisticis, seu accidentibus sensibilibus panis & vini relictis, in ordine ad sanctificandum hominem dignè percipientem Sacramentum istud. Quare hostia consecrata in Altari vel tabernaculo existens jam verissimum est Sacramentum; etsi enim tunc nondum actu significet gratiam sanctificantem, significat tamen actu Christum realiter præsentem ad finem sanctificandi hominem mediante digna sumptione, tanquam conditione applicante Sacramentum ad illum effectum actu causandum. Neque est de essentia Sacramentorum, semper actu significare & causare gratiam, sed quod, quantum est de se, semper sit significativum & causativum gratiæ, si debitæ conditiones, vel dispositiones adsint.

5 Sacramentum ergo novæ legis non est nudum signum [ut vocant in schola] speculativum, seu nudè repræsentans, & cognoscere faciens gratiam sanctificantem illam (quemadmodùm cana & promissa barba est signum provectæ ætatis: hedera appensa domui, vini venalis: Aut hoc ipsum nomen *Gratia DEI* significat gratiam; speculativè scilicet in cognoscendo tantùm, & nullo modo in essendo) sed est signum simul practicum & efficax seu aliquo modo effectivum gratiæ sanctificantis in essendo, sic ut eam aliquo modo efficaciter (seu *physice* seu *moraliter* tantùm de quo alibi) in

in esse causet & efficiat: prout definit S. Synodus Tridentina *Sess. 7. Can. 6. & 8.* ubi sic detonat. *Si quis dixerit per ipsa Sacramenta novæ legis ex opere operato non conferri gratiam, Anathema sit.* Quid sit illud: *ex opere operato:* paulo inferiùs disces.

§. Atque per hoc Sacramentum novæ legis 6
etiam differt à sacrificio tam novæ, quàm veteris legis: Nam sacrificium non est institutum ad gratiam conferendam hominémque sanctificandum; sed ad cultum Dei, eiúsque supremam super nos excellentiam & dominationem contestandam: At nónne sacrosanctum Missæ sacrificium homini pro quo offertur, gratiam confert? Non confert immediatè ipso usu & applicatione suâ per modum Sacramenti, sed solùm mediatè confert per modum impetrationis, quatenus nimirùm homini intuitu sacrificij oblati conferuntur gratiæ actuales & auxilia efficacia ad conversionem, justificationem, gratiámque divinam acquirendam vel augendam per dignam susceptionem Sacramentorum, vel alios actus meritorios, de quo aliàs suo loco.

III. *Ad sanctificandum Hominem.*

EXprimitur finis omnium Sacramentorum 7
novæ legis, qui est sanctificare hominem per gratiam Dei in via, quam illa vel conferunt vel augent; & consequenter mediante perseverantiâ, etiam per correspondentem

gloriam in patria: nam *quod est causa causæ, est etiam causa causati*: simúlque notatur lata & excelsa differentia Sacramentorum novæ legis à Sacramentis legis veteris: quæ differentia scitè exprimitur à Theologis, duobus verbis: nimirùm quòd Sacramenta novæ legis faciant *hominem sanctum*: Sacramenta verò veteris legis solùm faciebant hominem *sacrum*.

8 In hoc nempe differunt, quòd Sacramenta novæ legis dignè suscipientibus ipso facto, atque ex opere operato conferant sanctitatem seu gratiam sanctificantem hominem, quâ homo verè sanctus, justus, & Deo gratus efficitur, ut dictum est. Sacramenta autem veteris legis (uti fuerunt consecrationes Sacerdotum ac Levitarum; item purificationes & expiationes innumeræ) ipso facto & ex opere operato solùm conferebant sanctitatem legalem, externam, imperfectam, quæ consistebat in externa deputatione ad cultum divinum, in purificatione & immunitate ab immunditijs & irregularitatibus illis legalibus sexcentis: ideóque solùm reddebant hominem *sacrum*, id est, idoneum ad communicationem cum populo Dei in cultu divino. At verò gratiam sanctificantem, & veram sanctitatem internam ex opere operato minimè conferebant, sed solùm per Christum mediatorem conferendam olim nudè significabant seu præfigurabant. Eadémque in Christum Mediatorem fide

fide mediante per actus contritionis vel amo-
ris Dei bene dispositis solummodò ex opere o-
perantis quoque gratiam conferebant : juxtà
communem doctrinam Catholicorum. Unde
& Concilium Lateranense in litteris unionis
dicit. *Sacramenta nova legis multùm differunt à
Sacramentis veteris legis. Illa enim non causa-
bant gratiam, sed eam solummodò per Passionem
Christi dandam significabant. Hæc autem nostra
& continent gratiam & ipsam dignè suscipienti-
bus conferunt.* Hæc Concil.

℣. Nota hìc incidenter : Sacramenta vete- 9
ris legis, quæ scilicet ante Adventum Christi
in Ecclesia fidelium usurpata sunt, alia dicta
fuisse *ex lege*, alia *ex Patribus*. Sacramenta *ex
lege* dicebantur, quæ simul cum lege originata
sunt : ut supra dictæ consecrationes, purifica-
tiones, expiationes, &c. Sacramenta autem
ex Patribus dicebantur, quæ non ab ipsa lege,
sed per certos Patres originata sunt : ut Cir-
cumcisio per Abrahamum & si quæ alia. Atq;
hæc in magnorum Doctorum sententià confe-
rebant gratiam sanctificantem. Circumcisio
enim vetus, instar Baptismi in nova lege, e-
mundabat ab originali peccato : cui antea re-
spondebat remedium legis naturæ post lapsum
Adami Patribus à Deo revelatum. Sed hæc,
quia retrò nos, nihil ad nos.

IV. Divinitùs institutum.

I. D*ivinitùs.* Significatur Author & causa 10
efficiens Sacramentorum novæ legis.

Deus quippe solus principaliter & authoritativè potest instituere Sacramenta. Ratio est. Quia ille solùm potest instituere authoritativè signum efficaciter & certò significativum gratiæ, qui potest conferre ipsam gratiam, at gratiam conferre potest solus Deus: ergo &c. Sacramenta igitur novæ legis instituit Christus, quâ Deus principaliter & authoritativè: quâ homo verò instrumentaliter seu ministerialiter & commissivè per potestatem Excellentiæ, determinando nimirùm materiam Sacramentorum in particulari; eorúmque usum imponendo.

11 ¶. Huic veritati nihil officit, quod Christus Dominus non determinaverit in ultima specie physica materiam omnium Sacramentorum, sed Ecclesiæ vel determinandam reliquerit, ut in Sacramento Ordinis infra videbimus; aut à se designatam magis modificandam certis conditionibus, ut in Sacramento Matrimonij omnes agnoscere debemus, in quo contractui Matrimonij à Christo ad Sacramenti dignitatem elevato Ecclesia multas conditiones ad valorem requisitas apposuit, sine quibus illud Sacramentum primitùs valuisset.

12 II *Institutum*: Nimirum institutione stabili perpetuò duratura: adeò ut ex vi institutionis primitùs à Christo factæ, Sacramenta deinceps perpetuò, quoties debitè applicata fuerint, significent & causent gratiam sanctifican-

ficantem. Sunt enim Sacramenta instituta pro sanctificando Christi corpore perpetuò úsque ad finem mundi.

¶. Quare vides; non fuerunt Sacramenta 13
1. Lotio pedum Discipulorum, quâ dispositi etiam intùs mundabantur per gratiam: 2. Insufflatio Christi in Apostolos, per quam Spiritum sanctum illis dedit: 3. Verba Christi ad Magdalenam, & Paraliticum: *Remittuntur tibi peccata tua*, quæ utique gratiam conferebant: 4. Linguæ igneæ in Pentecoste super Apostolos apparentes & significantes dona gratiarum illis collata. &c. Nam licet hæc & similia ex voluntate & beneplacito divino significabant etiam practicè gratiam: non tamen ex institutione aliqua stabili vel duraturâ, sed ex actuali tantùm præsentaneâ & extraordinariâ usurpatione divinâ. Quo ipso rursùs excluduntur Sacramenta veteris legis, etiam illa, quæ significabant practicè gratiam ex institutione divina, ut circumcisio, non tamen ex institutione stabili, & immutabili, quippe de facto dudùm abolita.

QUÆSTIO II.

Quot sunt Sacramenta novæ Legis?

SUnt septem: Baptismus, Confirmatio, &c. 14
notissima Orthodoxis. Sic enim definit

Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. Can. 1. Si quis dixerit: Sacramenta novæ legis non fuiſſe omnia à Chriſto JESU Domino noſtro inſtituta, aut eſſe pauciora quam ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, Matrimonium: aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe verè & propriè Sacramentum: Anathema ſit.* At cur ſeptem tantùm Sacramenta: non plura, vel pauciora? Ratio à priori eſt ſola inſtitutio & beneplacitum divinum, cur ſeptem omninò, non pauciora: Ratio congruentiæ hujus ſeptenarij numeri ſumitur ex comparatione progreſsûs vitæ corporalis cum progreſſu vitæ ſpiritualis. Quia nimirùm congruum erat ut progrediamur in gratia ad vitam ſpiritualem animæ, ſicut progredimur in naturâ ad vitam corporalem Igitur *Baptiſmo* ſpiritualiter naſcimur: *Confirmatione* velut adoleſcimus & roboramur ad pugnam ſpiritualem: *Euchariſtiâ* ſpiritualiter nutrimur: *Pœnitentia* ſanitatem animæ per peccatum amiſſam recuperamus, & à morbis animæ liberamur: *Extremâ unctione* à peccatorum reliquijs expiamur: *Ordine* quis idoneus Miniſter ad ſacra peragenda & prædicta in proximo peragenda inſtituitur: *Matrimonio* Eccleſia fidelium multiplicatur corporaliter, ut per prædicta multiplicetur etiam ſpiritualiter ad implendum Regnum Cœlorum. Sic ferè Magiſter *in 4. d. 2. ac alij*

paſſim

passim, etiam aliter & alias congruentias assignantes.

Septem autem tantùm, non plura sunt Sacramenta, quia nulli alteri rei convenit definitio Sacramenti suprà explicata, solis illis septem & omnbus ex amussim congruit tota quanta, prout explicant tùm Theologi, tùm Controversistæ. Unde apparet cur formatio Crucis, aqua Lustralis, Exorcismi, benedictio Abbatis vel Abbatissæ, & alia hujusmodi (quæ ideò à Theologis vocantur *Sacramentalia*, quia partim æmulantur quasi indolem Sacramentorum, partim sunt Sacramentorum circumstantiæ adjunctæ) non sint re verâ Sacramenta, nam néque conferunt vi suâ immediatè & ex opere operato sanctitatem, seu gratiam sanctificantem, sed ad summum gratias actuales & auxilia ad pios motus & actus: ut inter alios fusè explicat Dicastillus *l.* 1. *de Sacramentis. d.* 1. *dub.* 2. 16

QUÆSTIO III.

Quæ sunt differentiæ communes inter dicta Sacramenta novæ legis?

HÆ sunt potissimum. 1. Alia dicuntur *iterabilia* alia *initerabilia*: 2. alia Sacramenta *vivorum*, alia *mortuorum*: 3. Quædam omnibus necessaria, quædam non necessaria omnibus: 4. Denique Sacramenta aliquan- 17

quando dicuntur & sunt *formata*, aliquando *informia*. explico breviter per distinctas quæstiunculas.

QUÆSTIO IV.

Quæ Sacramenta iterabilia, quæ initerabilia?

18 I. SAcramenta *iterabilia* dicuntur utique, quæ sæpiùs suscipi possunt, eò quòd non imprimant characterem indelibilem in animâ, sed solùm conferant gratiam sanctificantem, per peccatum mortale (heu nimis facilè amissibilem) ideòque reiteratione Sacramenti recuperabilem. Et hæc sunt quatuor: *Eucharistia, Pœnitentia, Extrema unctio, & Matrimonium.*

19 II. Sacramenta *initerabilila* dicuntur, quæ semel validè suscepta iteratò suscipi nequeunt, eò quòd etiam imprimant characterem indelebilem in anima suscipientis. Et sunt tantum tria: *Baptismus, Confirmatio, Ordo.*

Quid si ergo quis tale Sacramentum iteret: secundò baptizetur, confirmetur, ordinetur Sacerdos? Talis nullum effectum suscipit: cùm Sacramentum illud iteratum simpliciter sit nullum: & si scienter fiat, tam conferens quàm suscipiens peccat mortaliter sacrilegio gravissimo: & insuper in reiteratione Baptismi utérque incurrit irregularitatem, ut habetur *cap. 2. de Apostatis.* non item in Reiteratio-

one Confirmationis & Ordinis: de his enim nihil expreſſum in jure reperitur: non eſt autem ſtatuenda irregularitas, niſi in caſibus *jure* expreſſis, ut contra Navarrum docent Theologi & Canoniſtæ communiter.

QUÆSTIO V.

Quæ ſunt Sacramenta Mortuorum?

SUnt illa, quæ per ſe & ex vi inſtitutionis ſuæ 20
conferunt primam gratiam juſtificantem, ſeu remiſſionem peccati mortalis actualis vel originalis: & ideo ſic dicta, *mortuorum*, quòd ſint à Chriſto per ſe & primariò inſtituta in eum finem, ut homini ſpiritualiter *mortuo*, peccato mortali, legitimè miniſtrata reſtituant vitam ſpiritualem gratiæ. Et duo ſunt, Baptiſmus & Pœnitentia: hæc enim ex vi inſtitutionis ſuæ conferunt primam gratiam juſtificantem, Baptiſmus quidem remiſſionem peccati originalis, ac etiam actualium ante Baptiſmum commiſſorum: Pœnitentia verò remiſſionem peccatorum actualium poſt Baptiſmum commiſſorum: quæ ideò vocatur *ſecunda poſt naufragium tabula*.

Quare ad hæc duo Sacramenta ſuſcipienda minimè requiritur ſtatus gratiæ prævius, aut ejus diſpoſitio contritio perfecta: adeò, ut neque Judæus petens Baptiſmum teneatur elicere contritionem perfectam de ſexcentis fraudibus

dibus, quibus circumvênit Christianos; neq; Christianus Latro, Adulter, hæreticus &c. præmittere contritionem perfectam Sacramentali confessioni, sed sufficiat attritio, ex communi doctrina in suis proprijs materijs.

21 ¶. Per accidens autem eadem Sacramenta mortuorum sæpissimè conferunt gratiam secundam; quoties nimirùm suscipiens jam antecedenter est in statum gratiæ restitutus per contritionem perfectam, vel amorem DEI super omnia, aut alio modo. Ratio est: Quia Sacramenta legitimè & sine obice suscepta nunquam carent suo effectu, qui est gratia: ergo & hæc duo Sacramenta legitimè ministrata jam constituto in gratia, ne suo effectu careant, debent conferre gratiam: non primam, ut patet. Ergo per accidens secundam, seu augmentum gratiæ prioris.

QUÆSTIO VI.

Quæ sunt Sacramenta vivorum?

22 SUnt illa, quæ per se & ex vi institutonis suæ conferunt gratiam secundam, adeóque præsupponunt gratiam primam seu statum gratiæ in suscipiente. Unde sic dicta, *vivorum*, quòd jam viventibus vita spirituali gratiæ ministrata, eos novâ gratiâ augeant. Et sunt quinque reliqua: *Confirmatio*, *Eucharistia*, *Extrema unctio*, *Ordo*, *Matrimonium*. Hæc enim

nim per ſe loquendo miniſtrari debent ſolùm vivis membris Chriſti, ſeu jam exiſtentibus in ſtatu gratiæ, adeo, ut peccet mortaliter, qui unum eorum ſuſcipit conſcius ſibi peccati mortalis: ſed omnium ſententiâ, neceſſitate præcepti divini neceſſarium eſt, ut talis ſe priùs reponat in ſtatum gratiæ, eliciendo contritionem perfectam, aut Sacramento Pœnitentiæ, vel alio modo fiat ex attrito contritus.

¶. Nota rurſùs: eadem hæc Sacramenta vi- 23
vorum per accidens quandóque cauſare gratiam primam, & fieri quaſi Sacramenta mortuorum; quandò nimirùm quis ſuſcipit ejuſmodi Sacramentum vivorum in ſtatu peccati mortalis (verbi gratiâ ſacerdos celebrans &c.) attritus tantùm, tamen bona fide putans ſe eſſe contritum: eo caſu Sacramentum confert gratiam primam per accidens, juxta communem Doctorum. Quia, cùm talis non ponat obicem gratiæ ratione doloris bonâ fide putati ſufficientis ad tollendum obicem peccati, ſufficienter applicat peccatum, ut remittatur per gratiam: ergo Sacramentum habens vim conferendi gratiam, quæ de ſe ſemper eſt peccati remiſſiva, tali conferet gratiam; non utique ſecundam, ut ſupponitur: ergo primam: ídque per accidens ratione diſpoſitionis ſubjecti, non per ſe ex vi inſtitutionis ſuæ. Quo caſu ipſa hæc Sacramenta ſuſcepta facient ex attrito contritum.

QUÆ-

QUÆSTIO VII.

Quæ Sacramenta omnibus necessaria, quæ non omnibus?

24 EX communi doctrina in suis proprijs materijs. 1. Baptismus est omnibus hominibus necessarius ad salutem: Pœnitentia verò omnibus & solis in peccatum mortale post Baptismum lapsis. Et hæc duo in re vel in voto etiam necessitate medij: in re ipsa autem necessitate præcepti. 2. Eucharistia solùm necessitate præcepti est necessaria omnibus adultis. 3. Confirmatio & Extrema unctio non est sub præcepto saltem gravi necessaria: ex communi cum D. Thoma 3. *p. q.* 71. *a.* 8. *ad* 4.

Nulli homini in particulari esse impositam obligationem seu necessitatem suscipiendi sacros Ordines, Matrimonium ineundi, per se loquendo, nemo sanus dubitat: Attamen per accidens quandóque potest emergere ejusmodi obligatio; Nam ratione beneficij Ecclesiastici, singulariter Parochialis, suscipiendus est Ordo sacer: & nececessariò ineundum matrimonium cum puella, quam spe Matrimonij promissi deceptam deflorâsti, aut si voto castitatis liber, nequeas servare castitatem, &c.

QVÆ-

QUÆSTIO VIII.

Quando Sacramenta dicuntur formata vel informia, & quæ?

SAcramentum *formatum* dicitur, quod & validè & licitè ac fructuosè susceptum, statim dum suscipitur (nimirùm in ultimo instanti completionis suæ) habet suum effectum in suscipiente, nimirùm gratiam sanctificantem: quæ per antonomasiam vocatur *forma*, decor, & pulchritudo animæ, & quâ proinde deficiente, manet anima informis ac deformis in conspectu Dei: & talia deberent semper esse Sacramenta. Itaque 25

Sacramentum *informe* dicitur, quod quidem validè suscipitur; concurrentibus scilicet omnibus essentialiter requisitis ad valorem talis Sacramenti, debitâ nimirùm materiâ, formâ & intentione: sed propter obicem peccati mortalis illicitè susceptum, tunc non habet effectum gratiæ sanctificantis; sicque informe manet, animámque deformem relinquit: attamen, aliquando saltem, sublato illo obice peccati mortalis, quasi revivìscens, confert effectum suum privilegio revivìscentiæ; quia scilicet manet continuò in acceptatione divina ita applicatum, usquedum, sublato obice, effectum subiecto iam capaci conferat: Et hinc dicitur *reviviscere*: quia toto tempore præcedenti erat quasi *mortuum*, vel saltem mortifica- 26

tum, nullum ſcilicet habens ſanctificationis & vitæ ſpiritualis motum in ſuſcipiente. Hæc pro explicatione terminorum. Jam quoad rem.

27 Duplex occurrit quæſtio. Prima: quænam Sacramenta poſſint ſic eſſe informia? Nullus dubitat de omnibus, exceptâ ſolâ pœnitentiâ. Eſt quippe Articulus fidei poſſe Baptiſmum integerrimè ſuſcipi à graviſſimo peccatore permanente & indurato in ſua nequitia: Et paſſim audis loquentes Doctores, hominem validè baptizari confirmari, ordinari, extremè ungi, matrimonium contrahere in ſtatu peccati mortalis, at non licitè, ſacrilegè, nedùm infructuosè & informiter. De Sacramento Evchariſtiæ, prô dolor! res nimis clara. Ratio jam indicata eſt. Quia in omnibus his poſſunt concurrere omnia eſſentialiter requiſita ad valorem ſacramenti, ſtante ſimul obice peccati mortalis: adeóque poſſunt ſuſcipi validè, abſque eo, quód ſuſcipiantur licitè & fructuosè. De Pœnitentia ſola grandis eſt diſceptatio inter Theologos: eò quòd diſpoſitio ſuſcipiētis neceſſariò requiſita ad validè ſuſcipiendum ſacramentum Pœnitentiæ, nimirùm dolor ſyncerus de peccatis, & confeſſio legitima, faciat illud etiam licitè ſuſcipi: Verùm hæc diſputatio, cùm multa ſcienda ſupponat, neceſſariò differenda eſt in ſuum proprium locum de Pœnitentiâ, in tertia noſtra parte.

Alte-

Altera quæstio est: quænam Sacramenta sic informiter suscepta, gaudeant privilegio reviviscentiæ, ut postea ablato obice peccati mortalis, effectum suum conferant? Omnibus, præter Baptismum negant hanc prærogativam Vasquez, Hurtadus, Herinx noster alij non pauci, mihi valdè probabiliter. Contrà omnibus tribuunt alij cum Castro Palao hìc *disp.* 18. *p.* 9. aliquibus tribuunt, alijs negant æque multi. Authores videre potes apud Lugo de Sacramentis. *disp.* 16. *sect.* 6. *& Castro Palaum cit.* Accipe mentem meam, compendio. 28

I. Baptismum gaudere hoc privilegio consentiunt ferè Theologi cum D. Thoma *3. p. q.* 69. *a.* 10. Et expressè docet D. Augustinus lib. 1. de Baptismo contra Donatistas. Ratio est: quia Sacramentum Baptismi validè susceptum semel, ob impressum Caracterem est initerabile; & ejus effectus, regeneratio spiritualis, simpliciter est ad salutem necessarius: & peccata ante Baptismum commissa per nullum aliud sacramentum remitti possunt: ergo opus fuit, ut Baptismus semel validè receptus, sine effectu, postea, recedente obice, operetur suum effectum, quem antea operari nequivit. 29

II. Idipsum plerique docent de sacramento Confirmationis & Ordinis. similis enim, etsi non ita urgens, est ratio. Nam & hæc sacramenta simpliciter initerabilia sunt, & habent effectum sibi proprium, (nimirùm Confirma- 30

tio gratiam in fide Christi roborantem: Ordo, gratiam conformativam Christo operanti, &c.) qui effectus alijs sacramentis conferri nequeunt; ergò & hæc quòque sacramenta semel validè suscepta sine effectu, posteà, amoto obice, effectum suum conferre rationi consonum est.

31 III. Eadem ratio, sed minus urgens, suadet de extrema unctione & matrimonio. Nam & hæc Sacramenta secundùm quid sunt iterabilia, nimirùm durante eâdem infirmitate: & durante vitâ utriúsque conjugis: & habent effectus aliquos speciales sibi proprios, nimirùm extrema unctio, gratiam delentem peccatorum reliquias, & in extremo conflictu roborantem: Matrimonium, gratiam pacis conjugum conciliativam, & ad munia Matrimonij auxiliantem, qui effectus per alia sacramenta non conferuntur: ergo rationi quóque consentaneum est, etiam hæc sacramenta semel validè suscepta sine fructu, postea amoto obice, effectum gratiæ restaurare.

32 IV. Jam vides nullam similem rationem militare pro Sacramentis Eucharistiæ & Pœnitentiæ, cùm hæc semper ad libitum sint iterabilia, nec effectus speciales ita necessarios conferant. Quare Eucharistiæ (de Pœnitentiâ alibi) hanc vim cum alijs meritò negat Lugo *l. cit.* Nam Eucharistia, quia sumitur per modum cibi & nutrimenti spiritualis animæ jam viven-

viventis vitâ spirituali gratiæ, nata est solùm nutrire pro eo instanti, quo sumitur: ergò, si illo instanti inveniat mortalis peccati impedimentum ac obicem istius nutritionis spiritualis, jam non erit nutrimentum, sed ipso puncto vertitur in detrimentum sumentis: quia juxtà Apostolum 1. *Corinth.* 11. *Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans corpus Domini.*

¶ Tandem mihi verosimillimũ videtur, 33
præter baptismum, nullum aliud Sacramentum gaudere eo privilegio reviviscentiæ, ut scilicet recedente obice, restauretur gratia sanctificans. Non enim sunt asserendi effectus sacramentorum ábsque fundamento in scriptura, traditione Patrum, aut Ecclesiæ definitione: sunt enim sacramenta signa ad placitum voluntatis divinæ, quod nobis ex scriptura vel traditione constare debet: (ratione certò solâ constare non potest) at præter Baptismum, ex nullo tali capite constat de ullo alio sacramento: ergo &c.

QUÆSTIO IX.

Quis est effectus Sacramentorum novæ legis?

DUplex est: generalis omnium: & parti- 34
cularis aliquorum. Effectus generalis omnibus sacramentis communis est *gratia sancti-*

ctificans; Omnia quippe ſacramenta novæ legis, ſine obice ſuſcepta, ex opere operato gratiam infundunt, uti definiunt Concilia Trident. & Florent. ſuperiùs allegata. Effectus particularis, aliquorum ſacramentorum proprius, eſt *character*. De utróque ſeorſim agemus diſtinctis §§.

SECTIO I.

De gratia, communi effectu Sacramentorum.

QUÆSTIO X.

Quid eſt gratia generatim: & quotuplex?

35 I. GRatia generatim definiri poteſt: *Donũ Dei gratuitum homini viatori, intuitu ſalutis, vi meritorum Chriſti, gratìs collatum.* Dicitur. 1. *Donum Dei gratuitum.* Nam, ut inquit Apoſtolus Rom. 11. *Si gratia, jam non ex operibus* (ſine gratia factis) *alioquin gratia jam non eſt gratia.* 2. *Intuitu Salutis.* Per quod gratia differt à donis naturalibus naturæ debitis aut indebitis, ſed per ſe ad ſalutem non ordinatis. 3. *Vi meritorum Chriſti.* Chriſtus enim mediator, ſicut totius ſalutis noſtræ, ita omnìs gratiæ ad ſalutem conducentis, unica eſt cauſa meritoria. 4. *gratis collatum*: gratia enim alia gratis data, alia gratum faciens eſt.

36 II. *Gratia gratis data* dicitur donum DEI gratuitum datum homini, ad aliorum potiſſimùm

mùm salutem ordinatum: adeóque non tantùm bonis, sed etiam malis commune: ut donum Prophetiæ, donum linguarum, gratia sanitatum, & alia, quæ enumerat Apostolus 1. Corint. 12. *Gratia gratum faciens* est donum DEI gratuitum datum homini principaliter ad salutem propriam. quippe aut ipsum hominem intrinsecè & formaliter justum ac Deo gratum efficiens, & dicitur *gratia sanctificans habitualis*, aut extrinsecè & effectivè hominem excitans, movens, & adjuvans ad justitiam comparandam vel conservandam: & dicitur *gratia sanctificans actualis*. De utráque seorsim.

QVÆSTIO XI.

Quid est gratia sanctificans *habitualis*: & quotuplex?

I. HÆc (simpliciter & antonomasticè 37
gratia divina dicenda) *Est qualitas spiritualis supernaturalis infusa animæ, quæ hominem formaliter justum, sanctum, ac Deo gratum constituit, ejúsque actus meritorios vitæ æternæ de condigno efficit.* Unde *habitualis* gratia dicitur, quia ut verus habitus habitualiter ac permanenter inest homini. eum sanctificans, atque ad actus meritorios de condigno cooperans. *Divina* autem gratia dicitur, quia hominem constituit gratum DEO, verum DEI amicum, filium adoptivum DEI, hæredem

DEI, cohæredem Christi, ac æternæ beatitudinis: ratione cujus scilicet homini de jure debetur hæreditas gloriæ ac beatitudinis æternæ: & verbo, quia hominem quodammodo Deificat, ac consortem divinæ naturæ efficit.

38 ¶. Adde in sententia magnorum Doctorum Scoti & aliorum, hæc gratia sanctificans est idem realiter habitus cum charitate divina infusa: adeo ut idem realiter habitus seu qualitas illa supernaturalis excellentissima, diverso respectu seu connotato, quatenus quidem hominem sic gratum ac dilectum DEO ejúsq; actus gratos DEO ac meritorios efficit, dicatur *gratia*; quatenus verò ipsum Deum homini gratum ac dilectum reddit, eúmque ad amandum Deum ac propter Deum benè operandum inclinat & adjuvat, dicatur *charitas*: quæ definitur: *virtus Theologica supernaturalis, quâ Deus propter se diligitur, proximus autem propter Deum.*

39 II. Duplex est hæc gratia sanctificans habitualis, *prima* & *secunda*: *Prima* gratia dicitur, qua homo peccator primò justificatur atque ex inimico amicus Dei constituitur: inde dicta *prima*, quia nullam aliam gratiam habitualem præsupponit, cùm ipsa immediatè sit expulsiva peccati mortalis. Et talis per se confertur per sacramenta mortuorum Baptismum & Pœnitentiam. Gratia *secunda* dicitur gratiæ prioris augmentum, & est omnis gratia

sancti-

ſanctificans habitualis jam præſupponens in ſuſcipiente primam vel priorem gratiam, ſeu quæ confertur homini jam in gratia conſtituto: unde dicta *ſecunda.* Et talis per ſe confertur per ſacramenta vivorum, ſcilicet Confirmationem, Eucharistiam, Ordinem, Extremam unctionem, & Matrimonium, ut jam ſupra dictum quæſt. 4. Item talem acquirimus meritoriè per omnem actum meritorium, factum ſcilicet in ſtatu gratiæ.

QVÆSTIO XII.

Quid eſt gratia ſanctificans *actualis*: & quotuplex?

I. HÆc (ſecundùm quid tantùm non ſimpliciter dicenda *gratia*) Eſt influ- 40
xus Dei ſpecialis & gratuitus, excitans & effectivè excitans, movens, adjuvans hominem ad pios motus & actus bonos exercendos, utpotè converſionis, pœnitentiæ, contritionis, timoris vel amoris DEI vel proximi, & ſimiles, quibus mediantibus homo impetrat, vel meretur gratiam ſanctificantem: nimirùm aut de congruo, ſolùm per modum impetrationis gratuitæ, ſi adhuc ſit in ſtatu peccati mortalis; aut de condigno per modum debiti, ſi antea jam fuit inſtatu gratiæ: Jam vides, hâc gratiâ *actuali* hominem extrinſecè & effectivè, gratiâ verò *habituali* intrinſecè & formaliter juſtificari, Deo gratum & amicum fieri.

II.

41 II. Triplex communiter distinguitur hæc gratia actualis, *Excitans*, *Adjuvans*, *&* *Complens*, *vel Subsequens*. Gratia *excitans* vel præveniens dicitur supernaturalis motio animæ ad bonum aliquod volendum, vel malum fugiendum amodò. Gratia *adjuvans* vel cooperans dicitur eadem motio supernaturalis animæ, & auxilium divinum efficax unà cum voluntate influen , concurrens, ac cooperans ad bonum opus actu perficiendum, vel malum devitandum, ad quod alioquin tentatio te impelleret Gratia *complens*, vel consummans, vel etiam *subsequens* dicitur eadem motio, & auxilium divinum una cum voluntate cooperando & corroborando tribuens operi bono cœpto ultimam perfectionem; Nam qui dedit velle Deus, dabit etiam perficere: Et tales gratiæ actuales, ac jus ad illas oportuno tempore præstandas dantur etiam semper in digna susceptione sacramentorum, ut jam jam audies.

QVÆSTIO XIII.

Qualis ergo gratia confertur per Sacramenta novæ legis?

42 1. CErtum est de fide per quodlibet sacramentum novæ legis omni homini dignè suscipienti conferri gratiam sanctificantem habitualem, aut primam aut secundam, ut jam iteratò audivisti *q. 1. & 9.* atque una cum gra-

gratia sanctificante, saltem primâ, simul infunduntur habitus supernaturales virtutum fidei, spei, charitatis, donorum spiritus sancti &c. quippe inseparabiles à gratia tanquàm ejus proprietates: De quibus omnibus latè D. Thomas 3. *p.* *q.* 62. per totam. Ulteriùs, quolibet sacramento dignè suscepto communicātur homini alia particularia dona propria singulis sacramentis: Nam suavis Spiritus Christi ordinavit singula sacramenta ad singulos particulares fines, effectúsque concedendos, vel eo ipso tempore, quo percipiuntur Sacramenta, vel alio tempore oportuno, prout de singulis in particulari propriis locis declaratur. Inter hæc autem particularia dona præcipuum est quod sequitur.

II. Præter gratiam sanctificantem habitualem per quodlibet Sacramentum dignè susceptum, confertur homini jus (& consequenter Deo quædam imponitur obligatio) ad speciales gratias actuales, & auxilia divina efficacia, vel certè sufficientia suo oportuno tempore conferenda homini, adjuvantia ipsum ad actus & effectus, ad quod tale Sacramentum ordinatur. Hoc enim potissimum significant Concilia, Patres, & Doctores passim, quando dicunt, quodlibet Sacramentum conferre gratiam specialem sibi propriam. Exempli gratiâ percurramus singula. 43

§.1. Baptismus dicitur conferre gratiam specia- 44

cialem per modum regenerationis ſpiritualis, & quaſi vivificantis animam ad cultum divinum, quia una cum gratia ſanctificante habituali (quâ remittitur peccatum originale, & actuale, totáque pœna peccatis debita) confert vires ſpeciales ac jus ad auxilia divina, quibus ritè baptizatus poſſit debitè colere Deum, ejus leges obſervare, participare alia Sacramenta &c.

2. Confirmatio dicitur conferre gratiam ſpecialem in fide Chriſti roborativam, quia una cum gratia ſanctificante tribuit vires, ac jus ad ſimilia auxilia divina ſuo tempore conferenda, & roborantia hominem ad fidem Chriſti confitendam & defendendam contra tentationes & impugnationes hoſtiles, ſeu ad ſuperandas tentationes adverſantes Catholicæ fidei.

3. Ordo dicitur conferre gratiam ſpecialem conformativam Chriſto operanti, quia una cum gratia habituali, tribuit jus ad auxilia divina ſuo tempore conferenda ordinato ad dignè & fructuosè exercendos actus ſui Ordinis circa corpus Chriſti verum & myſticum &c.

4. Euchariſtia dicitur conferre gratiam ſpecialem nutritivam animæ: quia una cum gratia ſanctificante tribuit jus ad auxilia divina conferenda, adjuvantia ad proficiendum

dum in vita spirituali animæ, charitate, sanctitate, virtutibus &c.

5. Pænitentia dicitur conferre gratiam specialem sanctivam animæ, quia dignè suscipienti confert simul speciale robur, & jus ad auxilia divina contra recidivam peccati, aut præteritorum peccatorum complacentiam.

6. Extrema unctio eâdem ferè ratione dicitur conferre gratiam specialem expiantem reliquias peccatorum: & quia robur & subsidium adfert ad tolerandas æquo animo molestias morbi, agonis, mortis. Plura de singulis in suis propriis locis.

QUÆSTIO XIV.

Qualiter Sacramenta causent gratiam: & quo influxu?

1. SAcramenta novæ legis causant gratiam 45
sanctificantem prædictam ex opere operato: & non *ex opere operantis* tantùm. Certum de fide Catholica ex Concilio Tridentino *q. 1. allegato sess. 7. Can. 1.* Explico. Sacramenta causare gratiam *ex opere operato*, est conferre gratiam ex vi ipsius actionis Sacramentalis exhibitæ suscipienti, consideratæ scilicet secundùm dignitatem & efficaciam, quam habet ex institutione sua facta à Christo sine respectu vel dependentia ad merita vel dignitatem illius, qui eam actionem exercet: E contra

contra causare gratiam *ex opere operantis*, est solùm ratione meriti & dispositionis illius, qui talem actionem exercet, conferre gratiam: quomodo contritio perfecta, omnésque actus meritorii hominis justi gratiam adferunt: atqui priori modo Sacramenta novæ legis conferunt gratiam, ut manifestum est in Baptismo infanti collato à Ministro malo vel nullius meriti: & ratio est. quia actio Sacramentalis habet vim & efficaciam causandi gratiam vi institutionis suæ à Christo factæ; at institutio à Christo facta est independenter à meritis & ministri, & suscipientis, ex solis suis infinitis meritis: ergo independenter ab istis ministri vel suscipientis meritis, ideóque non *ex opere operantis*; sed vi ipsius actionis à Christo institutæ, ac proinde *ex opere operato* Sacramenta causant gratiam: ut proptera ad augmentum vel detrimentum gratiæ sacramentalis per se nihil conferat sanctitas vel improbitas ministri, ut omnes notant cum D. Thoma *q. 69. a. 4.* Per accidens tamen potest conducere illius probitas, si videlicet suis precibus vel industriis impetret suscepturo Sacramentum gratiam efficacem ad ferventiorem dispositionem, ratione cujus major confertur gratia, de quo mox infrà.

46 II. Certum est apud omnes, Sacramenta causare gratiam sanctificantem ad minus *moraliter* seu *influxu morali*. Ratio clara est ex termi-

terminis: nam illud dicitur causare moraliter: seu influxu morali aliquem effectum, quod solùm movet, impellit & determinat aliud agens, ut illum effectum per se causet certò & infallibiliter sic enim generatim dicuntur nostræ preces, consilia, mandata, minæ &c. esse causæ morales illorum effectuum, quos alii istis inducti per se faciunt & producunt) atqui Sacramenta seu signa illa Sacramentalia debitè applicata, ex vi institutionis suæ sic movent, monent, ac quasi impellunt ac determinant Deum, ut memor institutionis, promissionis, passionis, ac meritorum Christi, ipse per se causet & infundat gratiam sanctificantem; dignè suscipienti tale Sacramentum; námque Deus ipsa institutione Sacramentorum, libera sua voluntate decrevit, ut quoties ejusmodi signa sacramentalia debitè applicata fuerint, ipse infundat gratiam dignè suscipienti certò & infallibiliter: ergò Sacramenta causant gratiam moraliter, seu influxu morali ad minus.

47. Jam vero utrum Sacramenta tantùm sic moraliter causent gratiam, an verò etiam *physicè* seu *physico influxu, saltem instrumentaliter*, cum Deo ut agente principali concurrant ad producendam gratiam (quemadmodum nostra anima physicè cooperatur Deo ad producendum in nobis actum supernaturalem fidei v. g.) controversia est scholastica, purè specula-

culativa percelebris. Affirmant Thomistæ, aliíque multi: negant constanter, solúmque moralem illum influxum & causalitatem agnoscunt Scotistæ, aliíque non pauci: quibus ego libens accedo: siquidem signa illa sensibilia sacramentalia, quippè merè corporalia & materialia, nullam habent proportionem activitatis physicæ ad causandam gratiam sanctificantem merè spiritualem & maximè supernaturalem: & cùm essentialiter sint entia successiva, physicè ampliùs non existunt in instanti ultimo completionis suæ, quo primùm physicè causatur gratia. Tu, Tyro, crede quod lubet: nihil enim refert vel confert ad praxin.

9. Ex dictis colliges: ad causandum effectum Sacramentorum, gratiam sanctificantem &c. quatuor concurrerere causas: 1. Causa efficiens physica & principalis est Deus. 2. Causa meritoria est Christus, qua homo Deus ejúsque passio & merita: 3. Causa instrumentalis saltem moralis est ipsum Sacramentum, seu signum illud sensibile debitè applicatum. 4. Causa ministerialis, & Minister Sacramenti, Baptizans, confirmans, absolvens &c.

QVÆ-

QUÆSTIO XV.

Conferúntne omnia Sacramenta æqualem, vel inæqualem gratiam? & quomodo?

I. SAcramenta comparata ad invicem ut 49.
sunt diversæ speciei: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia &c. non conferunt omnia æqualem gratiam, sed, sicut unum altero dignius ac perfectiùs est; ita unum altero etiam majorem ac perfectiorem gratiam confert, juxta communissimam Doctorum *cum D. Thoma q. 69. a. 8. Layman. l. 5. tract. 1. c. 6. in fine. Tannero disput. 3. q. 3. dub. 6.* Sumitur ex Concilio Trident. *Sess. 7. Can. 3. Si quis dixerit hæc 7. Sacramenta esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit altero dignius; anathema sit.* Hinc Sacramentum Eucharistiæ, quia omnibus aliis perfectius est, cùm sit Sacramentum permanens, in se realiter Christum continens, omninò etiam rationabiliter creditur, majorem, quàm alia, & perfectiorem gratiam conferre, cæteris paribus: adde, quòd etiam finis aliquorum Sacramentorum perfectior majorem & perfectiorem gratiam postulet: quâ ratione ab aliquibus Ordo præfertur Confirmationi; Confirmatio Baptismo &c. Verum

rùm in hac re nihil certi definiri posse fatetur Suarez. Maneat ergo pia & probabilis opinio.

50 II. Sacramenta ejusdem speciei solo numero distincta, ut plures Baptismi, Confirmationes, Absolutiones &c. quantùm est ex parte sua, in subjectis æqualiter dispositis, de lege ordinaria, semper æqualem conferunt effectum gratiæ. *Communis DD. apud citatos.* Ratio est, quia quodlibet Sacramentum habet definitum effectum ex certa lege & promissione divina, ergò quantùm est ex parte Sacramenti, & ipsius Dei, hic effectus semper erit æqualis: & consequenter, si etiam ex parte suscipientium æqualis sit dispositio, Sacramenta ejusdem speciei semper æqualem conferent gratiam: quemadmodum in naturalibus ab eadem causa, circa passum æqualiter dispositum, semper producitur idem, seu æqualis effectus. §. Hinc colliges, omnes parvulos in Baptismo semper accipere æqualem gratiam cùm eorum omnium æqualis, vel potiùs nulla sit dispositio, cùm careant usu rationis. At verò in Baptismo parvuli & adulti debitè dispositi, inæqualem fore gratiam videbis ex mox dicendis.

51 III. Eadem Sacramenta eiusdem speciei inæqualem conferunt effectum gratiæ hominibus inæqualiter dispositis; majorem videlicet homini meliùs disposito, quàm minùs vel remissiùs disposito. *Communis.* Sumitur ex Con-

Concil. Trid. *seff.* 6. *cap.* 7. ubi loquens de justificatione adulti per baptiſmum, docet nos juſtificari juſtitiam in nobis recipientes unuſquiſque ſuam, ſecundùm menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis prout vult, *& propriam uniuscuiuſque diſpoſitionem & cooperationem.* Ratio eſt: quia ſicut cauſæ omnes naturales perfectiùs agunt in ſubjecto meliùs diſpoſito; ita valde conveniens fuit etiam Chriſtum tanquam cauſam ſupernaturalem per Sacramenta à ſe inſtituta perfectiùs agunt in ſubjecto meliùs diſpoſito: ita valde conveniens fuit etiam Chriſtum tanquam cauſam ſupernaturalem per Sacramenta à ſe inſtituta perfectiùs operari in ſubjectis meliùs & digniùs diſpoſitis: Nam & ad ſuavem Dei providentiam, & ſapientem juſtámque diſtributionem ſpectat, ut meliùs diſpoſito major conferatur gratia: & hoc valde expediens fuit, ſic enim homines alliciuntur & moventur ad ſe tantò accurratius præparandos & diſponendos ad majori devotione & reverentiâ ſuſcipienda Sacramenta, ſaltem ſpe majoris fructûs. Addit piè & eleganter Gobat *num.* 287. Videri quoddam eſſe inconveniens, ſi Judæus unus verbi gratiâ accedens ad Baptiſmum cum infimo gradu imperfectiſſimæ attritionis, accipiat tot gradus gratiæ ſanctificantis, quot accepit S. Auguſtinus baptizatus à S. Ambroſio, præmiſſis, & concomitantibus ardenti-

bus actibus contritionis & charitatis, quos ſpirant, ejus confeſſionum libelli.

52 IV. Sacramenta ita conferunt majorem gratiam meliùs diſpoſito ex ipſo *opere operato*, & per modum effectus ſacramentalis, & non tantùm *ex opere operantis*, ſeu proprio ſuſcipientis merito: Hoc enim ipſum probat ratio data *num. praced.* cùm de opere operantis nullum poſſit eſſe dubium. *Dices*: Nónne effectus Sacramenti ex opere operato magis dependet à Miniſtro conferente, quàm à ſuſcipiente? ſed inæqualitas diſpoſitionis ac meritorum miniſtrorum nihil per ſe facit ad inæqualitatem effectûs ſacramentalis: ergò néque inæqualitas diſpoſitionis ſuſcipientium. Reſp. diſt. M. Effectus Sacramenti magis dependet à miniſtro conferente &c: ad hoc, ut fiat & ſit Sacramentum ſimpliciter: concedo M. ad hoc, ut effectus Sacramentorum, in tali ſubjecto, & tali modo ſuſcipiatur: nego M. & conſequentiam.

53 ¶. Ex dictis hactenus colligere & advertere debes Tyro, quid ſit, & quomodo differant ſuſcipere Sacramenta *validè*, *licitè*, *fructuosè*? *Validè* ſuſcipere Sacramenta, eſt applicare reipsâ omnia eſſentialiter requiſita ad valorem Sacramenti, nimirum debitam materiam, formam, & intentionem, adeo ut ex parte Sacramenti nihil deſit, quò minus effectum ſuum conferat, etſi aliundè aliquid obeſſe poſ-

ſit

ſit ex parte ſuſcipientis, ideóque etiam ſæpè contingat Sacramenta conferri validè, etſi non licitè, nec fructuosè. *Licitè* ſuſcipere Sacramenta, eſt ita ſuſcipere Sacramenta, ut quis recipiendo non peccet. *Fructuose* recipere Sacramenta eſt ita recipere, ut quis ſimul recipiat effectum & fructum Sacramentorum, adeóque validè & licitè ſimul. Quare poteſt aliquis licitè & ſine peccato recipere Sacramentum ob ignorantiam vel errorem inculpabilem (ut ſi confitens doleat putans bona fide ſe eſſe attritum, cùm tamen non ſit) & tamen nec validè recipiat, nec fructuosè, ut ſuis locis videbitur.

SECTIO II.

De Charactere ſpeciali aliquorum Sacramentorum?

QVÆSTIO XVI.

Quid eſt Character, & quotuplex?

I. *Character eſt ſignum ſpirituale indelebile animæ impreſſum in ſuſceptione Sacramenti inſerabilis, ſignificans poteſtatem quandam Spiritualem eo Sacramento acquiſitam.* Seu, eſt qualitas quædam ſpiritualis impreſſa animæ mirificum ei adferens ornamentum, eáque prorſus indelebilis, ac proinde permanſura etjam in animabus ſeparatis, ídque in æternum 54

decorem Beatorum, sempiternúmque probrum improborum; ait Gobat *num.* 289. Definitio latiùs explicatur persequentes quæstiones.

55 II. Triplex est character, seu tria Sacramenta imprimunt characterem. Baptismus, Confirmatio, & Ordo; sic omnes Catholici. Ex cap. *Majores, de Baptismo. Concil. Florent. in litt. unionis. & Trident sess. 7. Can. 9. Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit.* Ratio hujus mox dabitur *numero sequenti.* Imprimunt autem illa Sacramenta Characterem semper infallibiliter, quoties suscipiuntur validè, adeóque & voluntariè, etsi sacrilegè ob malam conscientiam, vel sceleratam intentionem: ut proindè illa tria Sacramenta nunquam suscipiantur penitus infructuosè, & sine effectu omnis gratiæ. Character enim est quoddam donum cæleste prorsus gratis collatum, ac proinde magna gratia, non tamen sanctificans, sed potiùs gratis data: quippe cum qua toties stant myriades peccatorum mortalium.

56 III. Tria tantùm illa Sacramenta characterem imprimunt, adeóque tres tantùm sunt characteres. Rationem congruentiæ Scotus & alii communiter desumunt ex comparatione

ne & proportione quadam, quam habet status Evangelicæ legis, & Regni Spiritualis Christi, ad politiam humanam, in qua, servantur tres gradus statuum. Primus infimus est communis omnium subditorum principi: secundus militum: tertius Ministrorum & dispensatorum bonorum communium: sic proportionaliter in statu Ecclesiæ, ac Regni Spiritualis Christi, tres sunt gradus per tria illa Sacramenta constitui: nimirùm: *Ovium Christi*: *militum Christi*: *& ministrorum* ac Dispensatorum Christi.

Primus gradus & status baptismo con- 57
stitutus est *ovium* seu subditorum ac domesticorum Christi. Nam per hoc Sacramentum transit homo è potestate Diaboli ad servitutem Christi, inscribitur in ejus familiam, ac velut ovis aggregatur ejus ovili, deputatur ad cultum Dei, accipit potestatem participandi alia Sacramenta, aliáque bona communia Ecclesiæ, tanquam jam ejus membrum factus, ac per hoc conformatur seu assimilatur Christo Capiti ac supremo Pastori suo, & distinguitur ab aliis Christo non conjunctis seu infidelibus: conveniens ergò erat, ut baptizatus aliquo speciali signo seu signaculo consignetur: quod dicitur character Baptismi, & congruè exprimitur esse *signum ovium Christi*.

Secundus gradus & status Confirmatione 58
constitutus est *militum Christi*. Per hoc enim

Sacramentum homo adſcribitur ad militiam Chriſti, ut gerat vexillum eius in fronte, & accipit poteſtatem, ut ex officio ad fidem Chriſti profitendam & defendendam pugnet contra Dœmones & hoſtes Chriſti: ac per hoc ſpecialiter conformatur Chriſto ſupremo Duci & anteſignano militiæ noſtræ: & diſtinguitur ab aliis adhuc velut inermibus: Conveniebat ergo etiam hunc aliquo ſpeciali Chriſti ſignaculo inſigniri; qnod dicitur character Confirmationis, & ſignum *militum Chriſti.*

59 Tertius gradus ac ſtatus Sacramento Ordinis conſtitutus eſt *Miniſtrorum Chriſti.* Per hoc enim Sacramentum homo adſcribitur in numerum velut Ducum militiæ hujus, præpoſitorum familiæ, ac diſpenſatorum bonorum Chriſti: accipit poteſtatem diſpenſandi bona Domini ſui: & ſpecialiſſimè conſecratur ad cultum Dei excellentiſſimum per Sacramentum Euchariſtiæ, ac per hoc ſpecialiſſimè conformatur Chriſto ſupremo Principi Paſtorum, ac Epiſcopo animarum noſtrarum: & diſtinguitur ab aliis Eccleſiæ membris, ſeu familiæ, ſeu militiæ Chriſti. Oportebat ergò & hunc alio aliquo ſpecialiori ſigno inſigniri: quod dicitur character Ordinis, & ſignum *Miniſtrorum Chriſti.*

60 IV. Nulla ergò alia Sacramenta characterem imprimunt. Quia enim per illa tria tantùm Sacramenta homo ſic ſpecialiter & peculiari

liari Ministerio consecratur ad cultum Dei; specialémque potestatem accipit, ideóque certo modo statum mutat: Per alia autem Sacramenta homo nec speciali ministerio consecratur ad cultum Dei, nec novam potestatem accipit, ideóque néque statum mutat, sed omnia sunt communia omnibus, qui sunt de familia seu ovili Christi: aut enim per illa solùm nutritur spiritualiter, ut in Eucharistia; aut accipit medicamentum contra morbos peccatorum, ut in pœnitentia & extremâ Unctione: aut denique accipit remedium contra concupiscentiam, ut in Matrimonio: ideò tantùm illa tria, non autem reliqua quatuor Sacramenta characterem imprimere opus fuit. §. Ex hactenùs dictis jam posses colligere eorum characterum differentiam, munera & proprietates. Sed clarioris explicationis gratiâ in commodum Tyronum, pono distinctas quæstiones.

QUÆSTIO XVII.

Quæ sunt munera, seu officia & proprietates characteris?

CHaracteris tria sunt munera seu officia: *Aptum facere ad cultum divinum: configurare Christo: & distinguere ab alijs.* Explico breviter.

I. *Aptum reddere ad cultum Divinum.* Omnis 61

mnis enim character est potestas spiritualis & supernaturalis hominem aptum reddens, imò speciali ministerio consecrans ad cultum divinum, ut dictum est. Character Baptismi est potestas potissimùm passiva reddens hominem aptum ad participanda alia Ecclesiæ Sacramenta & bona: & sine illo nulla aliorum Sacramentorum susceptio est rata. Character Ordinis est potestas potissimùm activa ad corpus & sanguinem Christi, aliáque Sacramenta ministranda. Character Confirmationis est potestas partim passiva, quia & ipse magis aptum reddit ad alia Sacramenta suscipienda, partim verò & principaliter activa, ad confitendam & defendendam fidem Christi, & pugnandum contra hostes fidei ac salutis.

62 II *Conformare hominem Christo.* Et hoc munus oritur ex priori. Quia enim omnis potestas illa spiritualis in cultu divino & participatione Sacramentorum derivatur à Christo, & est quædam participatio potestatis Christi, qui ut summus Sacerdos, Pontifex, & Episcopus animarum, & Auctor Sacramentorum, habet omnem potestatem in cultu divino & Sacramentis: ideo character nos conformat Christo, & similiores facit, quàm sint alii, qui tali charactere carent: prout specificatum habes *q. præcedenti n.* 4. Character nimirùm Baptismi conformat hominem Christo ut supremo Pastori: Character Confirmationis, ut supremo

premo Duci & anteſignano militiæ ſpiritualis: Character Ordinis, ut ſupremo Epiſcopo animarum noſtrarum.

III. *Diſtinguere ab aliis.* Hoc itidem oritur ex priori. 63
Quia enim per characterem Chriſto ſpeciali ratione conformatur: inde eo ipſo diſtinguimur ab aliis non ita conformatis nec tali charactere inſignitis: ut Baptizati ab infidelibus: Confirmati à debilibus, & velut adhuc inermibus in militia Chriſti: Ordinati à Laicis.

IV. Proprietates & velut effectus characte- 64
ris. 1. Sunt ipſa ejus munera modò aſſignata: reddere aptum ad cultum Dei: conformare Chriſto: diſtinguere ab aliis. 2. Animam Deo, velut quoddam templum, reddere ſacram. 3. Hominem in jus & poteſtatem Dei ſpecialiſſimè transferre: 4. Quòd ſit indelebilis, & ſemel impreſſus nunquam amiſſibilis: neque enim amittitur per peccatum mortale: non enim ſpectat ad gratiam ſanctificantem, ſed gratis datam potiùs, ut jam ſuprà innui: neque per mortem, quia animæ immortali immediatè impreſſus in æternum inhærebit, etiam in damnatis. Unde reſuſcitatus à morte Sacerdos v. gr. in corpore mortali: nec rebaptizandus, nec confirmandus, nec ordinandus denuò eſſet. At verò reſuſcitati Conjuges denuò matrimonio copulandi eſſent: quia Sacramentum matrimonii non aliquid indelebi-

lè

le imprimit animæ, sed solùm vinculum causat indissolubile inter Conjuges, quoúsque ambo vivunt, ac per mortem omninò dissolvitur, ut etiam docet Apostolus: 1. *Corinth.* 7.

QVÆSTIO XVIII.

Quid? & quæ significat Character?

65 I. INprimis & immediatè Character significat potestatem illam spiritualem & specialem tali Sacramento aquisitam. Nam character Baptismi siguificat hunc hominem esse ovem seu domesticum Christi, spectare ad ejus ovile, vel familiam: habere potestatem ad participanda alia sacramenta, & bona Christi & Ecclesiæ: habere jus ad auxilia & vires spirituales in cultu divino & lege DEI servanda. Character Confirmationis significat hunc hominem esse militem Christi: habere potestatem ampliorem & specialem in cultu DEI, & fide Christi: habere jus ad auxilia & vires spirituales ad fidem Christi confitendam & propugnandam. Character Ordinis, sacerdotis v. gr. significat hunc hominem esse Ministrum Christi, habere potestatem in corpus Christi verum & mysticum, ad talia sacramenta ministranda, aliáque sacerdotalia munia obeunda. Sic de cæteris.

66 II. Character repræsentat ipsum Christum, tanquam eum, cujus homo designatus domesticus,

ſticus, miles, miniſter. Utpote character Baptiſmi, ſignum *ovium Chriſti*, repræſentat Chriſtum ut Summum Caput, Paſtorem & Patremfamilias ſuæ Eccleſiæ. Character Confirmationis, ſignum *militum Chriſti*, repræſentat Chriſtum ut ſummum Ducem & Anteſignanum militiæ Chriſtianæ, in cujus virtute pugnamus & vincimus. Character Ordinis, ſignum *Miniſtrorum Chriſti*, repræſentat Chriſtum ut ſummum Sacerdotem, Pontificem & Authorem Sacramentorum &c.

III. Character aliquo modo repræſentat ipſam gratiam ſanctificantem, quæ vel adeſt cum ipſo, vel ſaltem ſemper adeſſe deberet, cùm ſit ſignum rememorativum ſacramenti collativi gratiæ: Et conſequenter etiam aliquo modo repræſentat gratias actuales & auxilia divina, quæ debentur homini ratione ſacramenti ſuſcepti ad tales actiones bene exercendas, ad quas ſacramentum ordinatur: ut *q.* 13. explicatum habes. 67

IV. Denique videtur, quòd Character etiam aliquo modo ſignificet & repræſentet alia ſacramenta, ad quæ ſuſcipienda, vel adminiſtranda ordinatur: v.g. character Baptiſmi omnia alia ſacramenta, quorum homo per Baptiſmum fit capax: & ſimiliter character Confirmationis: character Diaconi vel alterius inferioris ordinis ordinem ſacerdotij, ad quem diſponit: character ſacerdotij, etiam ſacramenta 68

menta Evchariſtiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ Unctionis, quæ ſacerdos poteſt conferre. Sed hæc remotius videntur petita.

69 ¶. Ex dictis intelliges modum loquendi Theologorum, dum dicunt, in ſacramentis iſtis initerabilibus, ſignum externum ſenſibile eſſe tantùm ſacramentum: gratiam ſanctificantem eſſe tantùm rem ſacramenti: characterem verò eſſe ſimul & rem ſacramenti & ſacramentum. Nam character æque, ac gratia eſt effectus ſacramenti ſenſibilis: & ſic eſt res ſacramenti: & ſimul eſt ſignum rei ſacræ, quòd ſcilicet talis homo ſpecialiter ſit conſecratus DEO: imò aliquo modo eſt ſignum ipſius gratiæ ſanctificantis, quæ adeſt, vel adeſſe deberet, ut *num.* 3. dictum: & ideò eſt ſacramentum ſaltem latè ſumptum.

QVÆSTIO XIX.

Quomodo character ſignificet poteſtatem prædictam?

70 I. CHaracter in ſua entitate non eſt ipſa poteſtas ſeu potentia activa reſpectu actuum tali ſacramento ſuſcepto reſpondentium: (alioquin anima ſeparata ſacerdotis, ſaltem in aliquo corpore vel alio aſſumpto, poſſet adhuc conſecrare vel abſolvere) ſed eſt ſignum talis poteſtatis, cum gratia & auxilijs divinis, exercendæ in corpore humano & mortali tantùm

tùm. Sacramenta enim illa characterem imprimentia constituunt illos gradus statuum & potestatum in corpore Ecclesiæ visibili hujus temporis tantùm. Nihil ergo ampliùs potest anima separata sacerdotis: sed mox iterùm posset sacerdos resuscitatus in corpore mortali, ut jam *supra q.* 17. insinnatum. At nunquid etiam posset sacerdos resuscitatus in corpore glorioso? Quoad consecrationem, credo sic: motus exemplo Christi, qui post resurrectionem in Emmaunte consecrasse creditur à Patribus & Doctoribus non paucis; quoad absolutionem verò, negativam profitetur & suadet Cardinalis de Lugo *l.* 1. *Responsor. moralium*: quem curiosus consulat: mihi & Tyronibus meis non licet esse tàm curiosos.

II. Quamvis character ex mero DEI beneplacito imprimatur animæ tale sacramentum initerabile suscipientis, & ea ratione vocari possit signum ad placitum; at de facto animæ impressus non est merum signum ad placitum, sed naturale, ex natura entitatis suæ significans illam potestatem spiritualem & alia enumerata *q.* 18. Ita cum alijs Lugo *de Sacramentis disp.* 6. *sect.* 3. Ratio est: Quia Patres & Theologi ubique explicant naturam characteris per rationem signi vel sigilli, & constanter docent, necessariò esse qualitatem supernaturalem: atqui non rectè explicaretur natura characteris per rationem signi, si non naturaliter ex natura 71

ra

ra entitatis suæ (quippe ex se aliud diversum munus exigentis) sed merè ad placitum ex libera DEI institutione significaret. Neque necessariò deberet esse qualitas supernaturalis; sed sufficeret quævis entitas naturalis ad significandos illos effectus supernaturales: quemadmodum de facto in sacramentis entitates sensibiles maximè naturales significant effectus supernaturales gratiæ &c. Est ergò character entitas spiritualis supernaturalis, absoluta de genere qualitatis ad speciem habitûs reducenda: attamen respectiva secundùm *dici*: dicens scilicet respectum transcendentalem signi ad sua significata: ut in communiori sententia decernunt scholastici.

72 III. Character non est nudum signum speculativum seu indicativum potestatis spiritualis (sicut est corona vel sceptrum in Rege: quæ solùm significant, non verò causant illam potestatem.) sed est aliquo modo practicum & conferens illam potestatem, saltem per modum scripturæ authenticæ & quasi instrumenti potestatis traditæ. Est enim character quasi Bulla aurea & sigillum divinum animæ impressum, quo Deus profitetur & testificatur talem potestatem & jus, quod homo per tale sacramentum acquisivit. Quare homo ritè ordinatus sacerdotio v. g. antecedenter ad characterem, etsi jam sit sacerdos quasi extrinsecè, quatenùs terminat ordinationem activam; non-

nondùm tamen est intrinsecè sigillatus, nec habet expeditam bullam potestatis suæ: ipsa autem impressio sigilli dat ipsi novum jus ad agenda & exigenda omnia, quæ ei ex sacramento suscepto debentur: prout doctè explicat Lugo. *l.c.* Et hinc denique.

IV. Character non dicit potestatem seu potentiam activam physicè respectu actuum ex sacramento debitorum, ut pòst Suarez, Vasquez, Bellarminum & alios, rectè docet Lugo *cit. num.* 32. sed potentiam moralem tantùm. Non enim potestas characteris physicè attingit effectum, sed tantùm ita operari dicitur, quia ubi adest talis character, Deus ex pacto adest & concurrit suis auxilijs ad effectum aliquem supernaturalem producendum, ad quem sacramentum susceptum ordinatur, quod non facit, ubi non adest talis character. Est ergo character signum practicum & efficax moraliter, tùm in ordine ad Deum, tùm in ordine ad bonos Angelos: quatenus scilicet habet energiam promovendi tùm ipsum Deum ad conferenda auxilia & gratias ad fructuosè exercendas actiones illas, ad quas homo per tale sacramentum destinatur, ut modò dictum; tùm Angelum Custodem, ut aspiciens characterem in suo Cliente, specialem ejus curam habeat & solicitiùs obeat munus ipsum regendi, illuminandi, protegendi. Sic enim inquit D. Basilius. *orat.* 13. lo- 73

quens de Baptismo. *Nisi characterem in te agnoscat Angelus, quomodò pro te pugnabit, aut*
74 *ab inimicis vindicabit te?*

9. Ex dictis hoc capite, utique satis advertisti, *Tyro*, convenientiam, & differentiam characterum inter se, & gratiam. Conveniunt scilicet tres characteres inter se, quòd quilibet sit signum spirituale supernaturale, impressum animæ significans aliquam potestatem in cultu divino, conformitatem cum Christo, distinctionem ab alijs. Differunt autem inter se, quòd quilibet significet aliquam specialem potestatem spiritualem jam toties inculcatam: nimirùm: *ovium, militum, & ministrorum Christi.* Cum gratia sanctificante convenit character, quòd utrúmque sit donum supernaturale Dei gratuitum, vi meritorum Christi, & intuitu salutis collatum homini viatori. Differunt autem, quòd gratia sit donum Dei gratum faciens & sanctificans hominem formaliter, ideóque stare simpliciter nequeat cum peccato mortali: Character verò spectat ad donum gratis datum potius, ideóque formaliter non sanctificat hominem; sed stat cum peccato mortali etiam in damnatis.

CAPUT II.

De materia, forma, & intentione Sacramentorum, & speciatim Ordinis.

DEcantatum est, ad essentiam cujuslibet sacramenti necessariò concurrere tria, materiam, formam, & intentionem. Recepta enim est ab omnibus Catholicis doctrina Concilij Florentini, sub Eugenio quarto in Decreto unionis, his verbis tradita. *Hæc autem Septem Sacramenta tribus perficiuntur: rebus tanquam materiâ, & verbis tanquam formâ & personâ ministri conferentis cum intentione faciendi, quod Ecclesia facit. Quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.* Hæc Concilium exprimens solùm intentionem ministri, non suscipientis: quia nimirùm intentio ministri in omni sacramento simpliciter est necessaria, non item intentio suscipientis, ut patet in parvulis Baptizatis, Confirmatis, 72

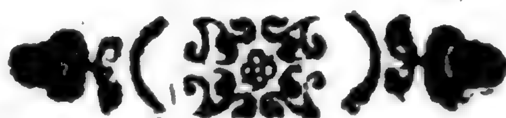

SECTIO I.

De Materia & Forma in Genere.

QVÆSTIO XX.

Quid, & quotuplex est materia, & forma in quolibet Sacramento?

76 I. MAteria in quolibet sacramento est res aliqua sensibilis applicata suscipienti per actionem externam ministri: intelligendo per rem aut substantiam aliquam sensibilem, uti sunt aqua, Chrisma, panis, oleum, calix, corpora contrahentium, aut saltem aliquid determinabile per *formam* verborum, ut in sacramento Pœnitentiæ sunt actus Pœnitentis respectu absolutionis.

77 Forma in quolibet sacramento sunt verba certa una cum applicatione materiæ proferenda à ministro, aut certè aliud signum externum æquivalens, faciens id, quod faceret vox, uti sunt nutus annuentis in matrimonio, quibus tam bene ac voce vel verbis interior animus declaratur: sicut & in alijs contractibus, sic in matrimonio, quod ex suâ primævâ origine consistit in contractu.

78 Notissimum est dictum D. Augustini *Tract. 80. in Joan. accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Ubi elementum non intelligitur propriè & physicè pro corpore simplici tan-

tantùm, ſed latiùs pro re ſenſibili permanente. Alioquin dictum illud in rigore phyſico ſolùm verum eſt de Baptiſmo, cujus materia eſt aqua; non item in reliquis, quorum materiæ ſunt corpora mixta ſupra nominata: impropriiſſimè diceretur de materia pœnitentiæ. Quoad *verbum* propriè verum eſt in ſex prioribus ſacramentis: in matrimonio verò, quibus ſurdi vel muti contrahunt, impropriè dicuntur verba.

II. Duplex eſt materia in quolibet ſacramento, *remota* & *proxima*. *Materia remota* eſt illa res ſenſibilis, quæ per actionem miniſtri applicatur ſuſcipienti. *Materia proxima* eſt ferè ipſa actio miniſtri applicans materiam remotam; quæ ſcilicet una cum forma ſibi correſpondente, ſimul proferendâ à miniſtro, proximè conſtituit ſacramentum. Ut in Baptiſmo, materia remota eſt aqua; proxima, ablutio: in Confirmatione materia remota eſt Chriſma; proxima, inunctio in fronte. In Eucharistia, materia remota eſt panis & vinum; proxima, ſpecies panis & vini relictæ continentes corpus & ſanguinem Chriſti. In Pœnitentia, materia remota ſunt peccata; proxima, ſunt actus pœnitentis, contritio, confeſſio, ſatisfactio, quibus peccata proximè applicantur ad abſolutionem ſacramentalem. In extrema Unctione, materia remota eſt oleum infirmorum; proxima, eſt ipſa inunctio. In Ordine,

79

dine, materia remota sunt instrumenta tradenda ordinando; proxima, ipsa traditio. In matrimonio denique materia remota sunt corpora contrahentium; proxima, est ipsa traditio & acceptatio corporum per signa sensibilia expressa.

QVÆSTIO XXI.

Quomodo debent se habere materia & forma in Sacramentis?

80 D*Ebent applicari ab eodem ministro simul, essentialiter invariata, & certa: sine interruptione notabili aut repetitione non necessaria forma.* Hæc hic generatim nôsse sat sit. In specie plura occurrent suis locis explicanda. Inprimìs: *ab eodem ministro* debere applicari materiam & pronuntiari formam in sacramentis, exceptâ Pœnitentiâ, per se clarum est: quia aliàs non verificabitur forma. Nam si tu infantem abluas, & ego pronunciem formam: falsa utique erit mea forma: *ego te baptizo.* Sic in cæteris. Excipitur Sacramentum Pœnitentiæ: quod fit per modum judicij, in quo proinde materiam applicat pœnitens, tanquam reus; formam verò sacerdos, tanquam Judex, profert: De Ordinibus minoribus etiam aliquid speciale notabitur infrà suo loco. Jam reliqua explico per distinctas quæstiones.

QUÆ-

QVÆSTIO XXII.

ꝺomodo materia & forma Sacramenti debeat esse simul?

QUantùm ad valorem sacramenti utique 81
non requiritur, ut materia & forma sint
ıul tempore adæquatè & mathematicè, qua-
in eodem instanti temporis debeat inchoari
finiri applicatio materiæ, & prolatio formæ;
ɔc enim esset impossibile, saltem moraliter.
t omninò probabiliùs neque requiritur ne-
essariò, ut sint simul tempore inadæquatè, sic
imirùm, ut verba formæ saltem inchoentur,
ntequam applicatio materiæ (*ablutio, inun-
tio &c.*) finiatur: aut econtra, antequam
pronuntiatio formæ finiatur, applicatio ma-
teriæ (*ablutio inunctio &c.*) inchoetur: Sed
requiritur & sufficit, quòd sint simul morali-
ter, seu simultate morali: ita scilicet, ut secun-
dùm moralem æstimationem hominum, spe-
ctatâ naturâ cujúsque sacramenti, verba for-
mæ materiam afficiant, & cum ea unum mora-
le signum constituere censeantur. Hinc in
Baptismo, Confirmatione, Ordinatione, &
Unctione, requiritur talis conjunctio formæ
cum materia, ut quamvis una alteram modicè
præcedat, vel sequatur, tamen minister profe-
rens formam: *Ego te baptizo, signo te, &c.* ad-
huc censeatur moraliter abluere, signare, in-

ungere. Contra verò, si tanta fiat disjunctio, ut prudentis judicio, unum complexum morale non fiat, spectatâ naturâ sacramenti, invalidum erit sacramentum. Ut si hodie, vel nunc abluas, signes, inungas, & cras primùm, aut post horam, imò post dimidiam, vel quadrantem horæ formam proferas, *Ego te baptizo, &c.* utique tunc non censeberis ampliùs moraliter abluere, inungere, &c: adeóque forma falsa erit, & sacramentum nullum. At verò in sacramento Pœnitentiæ, quod per modum judicij exercetur, cujus materia sunt peccata & actus Pœnitentis, forma verò absolutio, palam est, formam non posse nec validè nec licitè adhiberi simul, vel ante materiam exhibitã, sed necessariò debere subsequi, átque post confessionem, dolorem, propositum, etiam longiusculè posse differri, v.g. per horam, ídque ob causam, etiam licitè, ut suo loco videbitur: quia nimirùm hoc sacramentum, ut dictum est, exercetur per modum judicij: in judicijs autem post examen causæ differri solet sententia, & tamen censetur adhuc unum moraliter judicium. In Matrimonio denique, quod essentialiter consistit in contractu, unius sponsi consensum, alterius sponsi consensus & acceptatio, tamdiu sequi potest, quamdiu alterius consensus moraliter perseverat, sicut in alijs contractibus, quod maximè patet, quando matrimonium contrahitur

per

per Procuratorem, nuncium vel litteras in locis diſtantibus.

Eſt hæc communis ſententia Recentiorum, *ac meorum initio nominatorum omnium.* Ratio eſt: Quia cùm ſacramenta ſint compoſita quædam quaſi artificialia, non phyſica, ſed moralia tantùm, oportet de eorum conſiſtentia ac proprietatibus judicare, non ſecundùm principia phyſica præcisè, ſed vel maximè ſecundùm principia moralia; adeóque ſæpiſſimè recurrendum eſt ad judicium prudentium conſiderantium varias circumſtantias: ergo rectè dicitur, illam ſeparationem vel diſtantiam formæ ſacramentalis à materia, officere valori ſacramenti, quæ prudentis judicio cenſetur impedire, ne efficiant unum quoddam compoſitum morale: atqui prudentes omnes judicant parvam diſtantiam officere uni, non niſi magnam alteri. Nemo enim ſanus dixerit valere Baptiſmum, cujus materiam exhibuiſti ante prandium, formam verò pòſt. Omnes autem agnoſcunt, poſſe fieri, ut ſubſiſtat matrimonium, licèt poſt dimidium anni elapſum ſequatur acceptatio traditionis præſtitæ ante 6. menſes. 82

9. Thomas Tamburinus *De Sacramentis lib.* 1. *c.* 1. §. 1. reſolvit *licitè & ritè* egiſſe Confeſſarium, qui pœnitentem jam ſua peccata plenè confeſſum, & pœnitentiam injunctam acceptarât, non ſtatim, ſed primùm poſt integram

gram horam absolvit, quia ipse Confessarius in eodem loco debuit habere prolixum sermonem cum quodam Principe magnæ Authoritatis. Verùm hunc superfluæ adeóque peccaminosæ urbanitatis meritò arguit P. Gobat *hic num.* 37. quem vide. Et hactenùs quoad *valorem*. Jam verò

83 II. Quoad *licitum*. Præter Pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, de quibus jam patuit: certè illicitum est alia sacramenta ministrare totaliter postponendo materiæ formam, aut contrà formæ materiam. Adeò ut mortaliter peccet, qui in Baptismo deliberatè non aliquam saltem partem formæ recitaret post inchoatam, & nondum finitam ablutionem totalem, idémque censeo de Confirmatione, Ordine, Extrema Unctione. Ratio est: Quia omnium consensu mortaliter peccat, qui absque necessitate ministrat sacramentum dubium, & singulariter Baptismum, cujus invaliditas est maximorum malorum causa: atqui Baptismus ita collatus re vera est sacramentum dubium, quandoquidem valere Baptismum, si tota forma pronuncietur ante cœptam, vel post finitam ablutionem negent gravissimi Doctores: *Scotus in* 4. *d.* 6. *q.* 3. *Cajetanus to.* 1. *opus. tract.* 16. *ex professo. Navarrus Man. c.* 22. *n.* 12. & *n.* 17. applicans hoc ipsum sacramentis Confirmationis, & Extremæ Unctionis. Et plerique Summistæ cum *Henriquez lib.* 1. *c.* 9. *n.*

n. 10. ergò &c. Unde rectè contra alios infert P. Gobat *Tract.* 2. *n.* 81. & *Tract.* 1. *n.* 28. omninò repetendum esse Baptismum taliter collatum, addens: *Idem omninò sentio de Ordine Presbyteratûs & Episcopatûs, quippè ex quorum irrita collatione oriri possunt innumera mala: Extremam Unctionem repeterem ipse, si essem Parochus & haberem moribundum nullo alio munitum Sacramento, quàm Unctionis administratâ cum illa postpositione totius formulæ. Sic ille:*

Quoad praxin tandem consultissimum est, ut minister Sacramenti curet majorem, quam potest, facere simultatem materiæ & formæ: v. g. in Baptismo, Confirmatione, extrema Unctione, Ordinatione, dum abluit, inungit, instrumentum Ordinis tradit, simul proferat formam: ego te baptizo &c. In Sacramento Pœnitentiæ, statim absoluta Confessione dolorosa, pænitentiáque injuncta & acceptatâ, dicat verba absolutionis. Et ò quàm sanctè & salubriter faciunt Pœnitentes, qui absolutione accepta, statim in Spiritu Pænitentiæ ac obedientiæ persolvunt injunctam pænitentiam! In matrimonio denique post expressum consensum unius, statim exprimat & alter sponsorum. Cùm enim materia & forma debeant constituere unum signum Sacramentale, semper consultum est eas meliori, quo potest modo, esse conjunctas. 84

QUÆ.

QUÆSTIO XXIII.

Qualis mutatio materiæ & formæ officit Sacramento?

85 *MUtatio substantialis tantùm materiæ vel formæ officit Sacramento, illúdque annullat; mutatio verò accidentalis non officit Sacramento, etsi plerúmque illicita sit, etiam mortaliter.* Communissima DD. Ratio est: quia Sacramenta constant materiâ & formâ, seu rebus & verbis à Christo institutis ac præceptis, ergò quando hæc mutantur substantialiter, nullum fieri Sacramentum asserendum est; accidentalis autem mutatio non tollit substantiam à Christo institutam. Jam explico terminos.

I. Mutatio substantialis & accidentalis matriæ.

86 MUtatio *substantialis* materiæ fit, quando in Sacramento adhibetur aliqua res, quæ nomine & ratione, vel saltem usu hominum differt ab illa re, quam Christus instituit vel præscripsit, & Ecclesia usurpat. Mutatio verò *accidentalis tantùm* dicitur, quando res etsi variata vel alterata, retinet tamen nomen & rationem illius, quam Christus usurpari mandavit. Hinc

Ob mutationem substantialem materiæ Sacramentum nullum esset, si v. g. baptizas in vino, vel consecras in aqua: quia hæc nomine,

ne, naturâ, & uſu differunt ab aqua, in qua Chriſtus baptizari, & à vino, in quo ſanguinem ſuum conſecrari inſtituit. Item ſi baptizes in aqua roſacea, conſecres in maſſa cruda. &c. quia hæc, etſi fortè non ſubſtantiâ & ratione, tamen nomine & uſu hominum differunt à materia à Chriſto inſtitutâ, nempe aquâ elementari, ac pane uſuali. Sic de cæteris, prout in ſingulis explicandum erit. Contrà verò validum erit Sacramentum, ſi aqua Baptiſmi ſit calida vel impura, ſi panis Euchariſticus ſit fermentatus vel ater, vinum album & rubrum &c. quia non obſtante mutatione illa accidentali, illa adhuc nomen & rationem & uſum aquæ, panis & vini retinent.

II. *Mutatio ſubſtantialis & accidentalis formæ.*

MUtatio *ſubſtantialis* formæ cenſetur, 87
quando non retinetur idem ſubſtantialis ſenſus verborum, quem Chriſtus voluit exprimi per verba formæ: *accidentalis* autem mutatio dicitur, quando verba etſi variata retinent tamen eundem ſenſum à Chriſto intentum. Hinc

Ob mutationem ſubſtantialem formæ invalidum erit Sacramentum, ſi baptizando dicas: Ego te dealbo vel refrigero: aut conſecrando: Hoc eſt caput meum vel opus meum pro *corpus meum.* &c. Imò ſolùm unâ litterâ muta-

tâ

tâ variari poteſt ſubſtantialis ſenſus, ut ſi baptizando dicas: in nomine Matris & Filii, & Spiritûs ſancti, aut in nomine Patris & Milij. Si conſecrando dicas: Hìc (adverbialiter) eſt ſanguis meus, ſignificans nimirùm hoc loco adeſſe ſanguinem Chriſti: & alia hujuſmodi ſexcenta, quæ ſuis locis particulariùs diſcutienda erunt, hìc generatim inſinuaſſe Tyroni ſufficiat.

88 Contrà verò validum erit Sacramentum, ſi accidentalis tantùm ſit mutatio, ſenſu ſubſtantiali invariato. Utpote 1. Si ſubſtituas ſynonyma ejuſdem planè ſignificationis. ut ego te *abluo*, pro *baptizo*; aut mutes idioma latinum in germanicum, Italicum, græcum, quod in ſolo Baptiſmo ob neceſſitatem etiam licitum erit, aliàs nunquam, ut meritò cenſeat Gobat *Tract.* 2. *n.* 74. non leviter peccaturum Sacerdotem, qui in Eccleſia latina uteretur formâ Græcorum: aut qui diceret: Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & Spirati, cùm etiam graves ſint Doctores, qui negant per hanc formam confici Sacramentum. 2. Si omittas voculas aliquas non eſſentiales: ut in Baptiſmo: *Ego* & *amen*; in Conſecratione ly *enim*. Idémque eſt, ſi ob balbutiem vel imperitiam verba corrumpas, ſyllabam vel litteram ſyncopes, glutias, detrunces. v. g. dicendo: *Hoc eſt copus meum*, *hoc eſt corpus meur*.

meus. vel meu , hic est calis meus &c. Quin Zacharias Papa, cap. *retulerunt de Consecrat.* d. 4. validum pronuntiavit Baptismum collatum cum hac forma: *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritûs sancta*: quia nimirùm hæc verba apud audientes, intelligentes id ex sola imperitia ita dici, retinent adhuc eundem sensum cum formâ legitimâ. 3. Si tantùm transponas verba retento sensu: ut te ego baptizo: *in nomine Spiritûs sancti, Fily, & Patris*, quia nullo modo mutatur sensus formæ communis substantialiter. Tambur. *c.* 1. § 1. Secùs est, si ea transpositio mutet substantialem sensum, ut si dicas: Ego Patris baptizo te, in nomine Filii &c. Item meum est hoc corpus: non conficies Sacramentum; quia hæ enuntiationes reddunt hunc sensum: *Ego spectans ad Patrem baptizo te in nomine Filij &c. Hoc Corpus pertinet ad me*: qui sensus longè diversus est à sensu formæ legitimæ. 4. Si addas aliquid non varians sensum. Ut si baptizans dicas: in nomine Patris ingeniti, Filii unigeniti, Spiritûs sancti Paracliti; secus si ea additio variaret sensum substantialem; & singulariter irritatur Sacrementum, quando per eam additionem aut falsificatur substantialis forma; ut si Arrianus baptizet in nomine Patris majoris, Filii minoris &c. Aut additur aliquid animo inducendi novum ritum, nimirùm tanquam substantiale, quod tamen

reverà

reverà minimè est tale. Ut ex D. Thoma notat Gobat *Tract.* 1. *n.* 24. Ut si Calvinianus baptizet. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, *secundùm Authoritatem, quam mihi tribuit Calvinus.* Aut quivis alius addat ad formam aliquid, intendens non conferre Sacramentum, nisi dependenter ab illo addito.

III. *Mutatio casualis, & voluntaria.*

89 Quantùm ad valorem Sacramenti nihil interest, sive mutatio substantialis materiæ aut formæ Sacramentalis sit casualis & involuntaria, quippe facta errore, ignorantiâ, inadvertentiâ inculpabili; sive sit voluntaria, quippe ex proposito, scienter, deliberatè malitiosè facta: semper enim Sacramentum est nullum ex defectu signi à Christo instituti. Multùm autem interest quoad licitum & peccatum. Mutatio enim casualis sive substantialis, sive accidentalis, semper excusat à peccato, at verò mutatio voluntaria non tantùm substantialis gravissimum est Sacrilegij peccatum; sed etiam accidentalis in notabili, & sine urgenti causa facta, peccatum mortale inducit, ut patet in exemplis allatis.

IV. *Ma-*

V. *Materia & forma certa & dubia.*

QUoad hæc recepta & apud omnes Re- 90
gula moralis ex Scoto *in 4 dist. 3. q. 2.*
ndo possibilitas adest, via certa eligenda
: si non adest possibilitas, via tutissimæ
xima tenenda est: cessante impossibilitate,
tè supplendum id, quod impossibilitas pro-
ebat. Sic Doctor subtilis. Et hinc. 2. Pec-
mortaliter, qui, cùm possit habere mate-
n certam, adhibet materiam dubiam: quia
onit Sacramentum periculo nullitatis, íd-
maximè in Baptismo, ut si possis habere a-
m elementarem, adhibeas aquam rosace-
vel aliam dubiam, etiam sub conditione,
a absque urgenti causa exponit salutem in-
tis extremo discrimini. Sicut & nullo ca-
icet uti in Sacramentis conficiendis, mate-
vel formâ certò ineptis secundùm omnes.
In Sacramento necessario ad salutem, uti
Baptismo, eóque ferè solo, quando nequit
beri materia certa, scilicet aqua elementa-
, & infans, vel baptizandus periclitetur,
n solùm licitè adhibet quis, sed etiam sub
rtali tenetur adhibere materiam dubiam,
g. cerevisiam, vel aquam rosaceam aliámve
ificialem, quam aliqui, saltem duo vel tres
ctores admittunt pro sufficienti materia.
mmunissima DD. Idémque dicendum, de
teria omninò dubia, sicut potest fieri in te-

 nebris,

nebris, ut quis festinando ob periculum, nesciat, utrùm capiat aquam vel acetum. ita multos citans Diana *p. 5. tract. 3. res. 1. 4.* Eo autem casu conferendus est Baptismus non absolutè, sed sub conditione, voce, vel mente solâ conceptâ, utpote. Ego te baptizo, *in quantum possum*: vel *si est hac materia apta*: Ego te baptizo in nomine Patris &c. Tandem cessante necessitate vel periculo, sub conditione Baptismus est iterandus: *Si non es validè baptizatus, ego te baptizo.*

§. Locutus sum potissimùm de materiâ dubiâ. Eadem ratio poterit esse de formâ dubiâ, in casu tamen rariori: quandò nimirùm instat necessitas baptizandi, & rusticus v. g. baptizare deberet, qui dubitaret, qualia verba sint adhibenda: nam poterit adhibere dubia. Diana *cit. resol. 4. in fine.* Consentiente Gobat. *Tract. 2. n. 27.* Cùm quoad hoc eadem sit ratio de formâ, quæ de materiâ.

QVÆSTIO XXIV.

Quid de interruptione verborum formæ, aut etiam syllabarum?

91 I. SI tanta fiat interruptio verborum formæ, ut verba sequentia cum præcedentibus moraliter non cohæreant, sic, ut apud audientes non faciant unam orationem, ac unum inte-

ntegrum sensum à Christo intentum, mutatio rit substantialis mortaliter illicita, sacramenum nullum, ideoque tota forma necessariò epetenda. Nam, ut ait S. Thomas *p.* 3. *q.* 1. *a.* 8. *Quando est tanta interruptio, quod ntercipiatur intentio pronuntiantis, tollitur sensus Sacramenti, & consequenter veritas eius.* Et atio est: Quia non singulæ voces seorsim, sed tiam debita eorum compositio per modum nius orationis, est de substantia formæ: quippe quæ debet esse una oratio composita ex llis.

Contrà verò, si interruptio ita modica sit: ut erba sequentia tamen adhuc faciant unum ensum orationis cum præcedentibus apud aulientes, validum manebit Sacramentum. Exempli gratiâ. Si baptizans, dictis illis veris: *Ego te baptizo*, per notabile tempus. v.g. limidii quadrantis, cessaret, interloquendo, onfabulando, aut aliud impertinens agendo, k postea pergeret: *in nomine Patris &c.* Baptismus non fieret ob rationem dictam. Contra verò: si dicto: *Ego te baptizo*: solùm diceret: v.g. *quàm frigida est hæc aqua*: vel: *vere folium*: aut respiciens corrigeret garrientes dicens, *tenete os*, *tacete mali pueri*, &c. aut aliquoties tussiret, sternutaret, oscitaret, &c. validus maneret Baptismus, nec opus erit repetitione, sed rectè sic pergere poterit ad sequentia verba: quia nimirùm verba sic modi- 92

cè interrupta retinent adhuc unum moralem orationis sensum apud audientes, communi judicio.

93 §. Casum proponit Tamburinus *cit. l.1, cit.* 1. §. 1. *n.* 9. De Sacerdote, qui dicto: *Hoc est corpus*, antequam proferret, *meum*, repentè tussi concussus ferè per semiquadrantem occupatus est, & posteà protulit, *meum*: & respondit, illum bonum Sacerdotem, omninò debuisse repetere etiam priora verba, & totam formam: quia tanta intercapedo temporis inter prima verba, & ly *meum* planè destruxerat sensum substantialem formæ: nam vocula *meum* non potuit tunc censeri moraliter juncta prioribus verbis, *Hoc est corpus*, sed reliquit illa in illo sensu, ac si planè fuisset omissa illa vocula *meum*, ideò certè consecratio non fuit valida. Secùs, si interea semel tantùm tussiisset, aut semel spuisset in terram, ac statim subjecisset *meum*, ob rationem oppositam. At si interim unum vel alterum verbum locutus fuisset, v. g. illo accidente territus dixisset, *O bone Deus*! vel *fuge hinc*, *tacete*, & mox subjunxisset *meum*? Respondet idem Tamburinus *ibidem*: nec tunc quidem fuisse quidquam repetendum: verè enim tam paucula verba in illis circumstantiis prolata non dividunt moraliter ab invicem voces essentiales formæ: nam circumstantia supervenientis tussis efficit, ut qui ea verba audiret, facilè judicaret, non pro-

proferri tanquam pertinentia ad formam Sacramenti, sed nihilominùs ex *hoc est corpus*, & *meum* confici unam unicam, & veram orationem, ait Gobat *Tract.* 1. *n.* 47. prudenter addens: secùs sentirem, si sacer mysta liber omni exteriori molestiâ pronunciaret uno tractu, eâdem vocis seu soni conformatione, hanc totam sententiam, *Hoc est corpus O bone Deus meum?* & vel maximè si dixisset: *Hoc est corpus fuge hinc meum.*

II. *At: quid de interruptione syllabarum ejusdem verbi formæ?* ut quis consecrans dicto: *Hoc est cor* interim tussiat vel aliquid loquatur, & postea dicat: *pus meum.* valebitne Sacramentum? Certum est, non valere, si interruptio sit notabilis, etiam uno verbo interposito v. g. dicendo *Hoc est cor-* (tacete) *pus meum.* Et quis ferat baptizantem, si postquam protulisset in forma: *Ego te bap-* expuet ter, quaterve in terram, ac posteà subjungat *tizo in nomine Patris:* Sane diceres talem nugari, non autem fungi officio veri Baptistæ, ait Gobat, *n.* 48. Probabile autem est valere, si interruptio esset valdè modica, puta brevissimâ tussi vel oscitatione. Tamburinus *cit. n.* 13. Ratio est. Quia etiam modicum verbum interrumpens syllabas distrahit sensum verbi ex ijs compositi; quod non facit brevissima tussis, oscitatio, vel respiratio: quanquam etiam tunc consultum sit repetere totum verbum. 94

95 Ex dictis jam vidisti, quandónam ob interruptionem verborum formæ aut syllabarum repetitio necessaria sit, aut non. Placent duæ regulæ morales traditæ à P. Gobat cit. n. 41. & 42. Prima: *Tunc solùm & semper facienda est repetitio formæ, seu verborum priùs prolatorum cum separatione unius verbi ab altero, unius syllabæ ab alterâ, quando illa divisio vel disjunctio est tam notabilis, ut prudenter dubitari queat, an per illam impediatur, necne, sensus communis, quam ex Cristi institutione deberet reddere tota formula.* Secunda Regula: *licèt venialiter peccetur, si unum verbum, unáve syllaba repetatur, seu bis pronuntietur sine rationabili causa, attamen in dubio est inclinandum potiùs in repetitionem, quàm in omissionem.* Ratio generalis dabitur mox q. sequenti.

QVÆSTIO XXV.

Quid de repetitione formæ super eandem materiam?

96 I. QUi certus est, vel non rationabiliter dubitat se non rectè & ritè baptizâsse, consecrâsse, absolvisse, utique debet in debita materia repetere formam sacramentalem absolutè: quemadmodum ècontra, qui certus est, vel rationabiliter credit, aut credere debet, se rectè consecrâsse, baptizâsse, absolvisse,

e, ſuper materia capaci debitè prolatâ formâ, non poteſt citra grave mortale denuò repetere formam; gravem enim inferret irreverentiam *Sacramento*; formam ſacramentalem proferendo nulliter.

II. Qui ſolùm rationabiliter, & non ſine 97
probabili fundamento dubitat, an in Conſecratione, Baptiſmo, Abſolutione &c. debitè protulerit formam, an aliquid ſubſtantiale omiſerit, mutaverit, nimiùm interruperit, omninò debet repetere formam, ſed ſub conditione, non abſolutè. Ratio repetitionis eſt: Quia in dubio ex duobus malis minus eſt eligendum: ſed longè minus malum eſt facere repetitionem, cùm non eſſet facienda, quàm omittere, cùm non eſſet omittenda. Nam in primo caſu ſolùm fit irreverentia *Sacramento* in ſecundo autem caſu præter irreverentiam *Sacramenti*, poteſt grave damnum ſpirituale procreari ſuſcipienti *Sacramentum*, præſertim Baptiſmi & Pœnitentiæ, invalidè. Ratio autem conditionis apponendæ eſt, ut ſic Sacramentum reddat certum, ſi fortè non valuit; ídque maximè in Baptiſmo, ob periculum rebaptizandi, & irregularitatis.

III. Qui ſolùm leviter dubitat, ſuſpicatur, 98
ſcrupulizat, ábſque omni rationabili fundamento, an formam debitè protulerit, non debet repetere formam, nec ſub conditione quidem, ſed excuſſo ſcrupuloſo dubio, credere

debet se rectè fecisse. Atque adeò non solùm grande crimen est sic temerè repetere formam sacramentalem absolutè & sine conditione secundùm omnes, ut jam innui; sed etiam temerè *cum conditione.* *Ita post Sotum Suarez, Vasquez, & plerósque differentes de iteratione baptismi Gobat. Tract. 2. n. 378. mox n. 379.* Rectissimè extendens ad eos, qui ex levi dubio atque inani scrupulo, repetunt verba consecrationis, aut absolutionis, etsi subintelligant conditionem; *si non rectè pronunciavi; si fortè non absolvi.* Eadem enim omnium est ratio. Quia nimirùm iteratio Baptismi (& consequenter etiam cujúsque formæ sacramentalis) sub conditione permittitur à sacris Canonibus solùm in dubio rationali: at quando non dubitatur rationabiliter, tunc addita conditio habetur pro non addita; quia deficiente ratione probabili dubitandi, vix potest seriò dici, certè prudenter non potest dici: *Si non es baptizatus, si non consecravi &c.* *Ego te baptizo, volo consecrare &c.* Sed potiùs videtur dici: *sive sis baptizatus, sive non sis baptizatus: sive consecrârim, absolverim, &c. sive non: tamen ego te baptizo, consecro, absolvo:* adeóque sub disjunctione etiam volitâ nullitate Sacramenti, grandi utique sacrilegio mentali. Denique iteratio Sacramenti facta ex inani dubio, levíque scrupulo, est quædam irrisio Sacramenti, & vel ideo peccatum grave ex genere

nere suo. *Valentia, Coninck, Bonacina, alij, apud Gobat. cit. num.* 398.

IV. Dixi iteratò: *temerè repetere.* Quòd 99 si enim quis, ut molesto tali scrupulo sese expediat, & conscientiam quietet subinde (certè non ordinariè vel consuetudinariè, ob rationem datam) sub conditione formam super eandem materiam repeteret: v. g. *Si non consecravi, si non absolvi, &c. nunc consecro, absolvo &c.* non fore condemnandum peccati mortalis, post alios resolvit Tamburinus *cit. c.* 1. *§.* 3. *n.* 3. Quia tunc non gravem infert irreverentiam Sacramento, aut ipsi Deo, dum agit motus tam bono fine non offendendi ipsum Deum: attamen non effugiet venialem culpam irreverentiæ, ac imprudentiæ. Ego libenter assentior; quia agnosco inter multitudinem languentium sub hâc porticu etiam me jacere ægrotum. Plura generatim non addo: quia magis specialia necessariò addenda erunt suis locis, de Eucharistiæ & Pœnitentiæ Sacramentis.

SECTIO II.

De Materia & Forma Sacramenti Ordinis generatim.

QUÆSTIO XXVI.

Quæ est materia & forma Sacramenti Ordinis generatim loquendo?

100 I. MAteria cujuscúnque Ordinis est illa res, *per cujus traditionem confertur Ordo.* expressè Concil. Florent. *in decreto unionis.* Duplex ergò est materia cujúsque Ordinis. *proxima & remota.* Materia *remota* est instrumentum illud, seu res aliqua palpabilis, quæ ab Episcopo ordinante traditur ordinando. Materia *proxima* est ipsa traditio materiæ remotæ, uti docent passim Theologi, & Canonistæ. Utrámque materiam complectendo dic: Materia Sacramenti cujúsque Ordinis est traditio instrumenti, seu rei alicujus âb Episcopo facta ordinato ad signandam potestatem ac Officium particulare Ordinis suscepti: ut in Presbyteratu est traditio calicis cum vino, & patenæ cum hostia: in Diaconatu est traditio libri Evangeliorum, &c. prout specificabitur in singulis *cap.* 6.

101 II. Forma Sacramenti cujúsque Ordinis sunt verba ab Episcopo, vel ordinante prolata impera-

perativo modo, cum expressione potestatis per talem ordinationem conferendæ: *quibus* nimirùm *verbis utitur Episcopus tradens materiam remotam, ad significandum Ministerium, ad quod assumitur ordinandus.* Concil. Florent. *supra allegatum.* Ut in Presbyteratu: *accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, missásque celebrandi, tam pro vivis quàm defunctis in nomine Domini.* Est de fide, ex perpetua Ecclesiæ traditione, teste Bonacina. Proferuntur autem verba Ordinationis *imperativo modo*, quia ordinatio est collativa potestatis, quâ ordinatus obligatur uti in bonum Ecclesiæ; ordinatus enim fit Minister Christi in suâ Ecclesiâ. Hinc Apostolus. 1. *Corinth.* 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.*

III. Traditio materiæ, & prolatio formæ 102
utique debet fieri ab ipso eodem Episcopo, alioquin Sacramentum erit nullum, si aut Episcopus traderet materiam, & alius pronuntiaret formam; cùm prolatio formæ sit Ministri Ordinis, qui est ipse Episcopus, vel ordinans, ídque in omni Ordine; aut Episcopus quidem pronuntiaret formam, sed alius traderet materiam, saltem in Ordinibus Majoribus, juxta *c. Subdiaconus d.* 23. §. Nam in Ordinibus Minoribus, Episcopo proferente formam, ab alio, nempe Archidiacono olim tradebatur materia ordinando, juxta *caput*

put Acolythus dist. eadem (prout notavit D. Thomas *p. 3. q. 38. a. 2. ad 2.*) Cæterùm ex generatim dictis *num.* 81. patet eam traditionem materiæ & prolationem formæ debere fieri ab Episcopo *simul* tempore, non physicè, sed moraliter tantùm, sic ut traditio materiæ, & pronuntiatio formæ, & si non omninò simul factæ, sed aliquantulùm unâ alteram præcedente, vel subsequente, intelligantur tamen se invicem afficere, & unum totale signum Sacramentale constituere ad significandam potestatem eo Sacramento collatam. Verùm quia traditio materiæ necessariò complenda est per acceptationem seu contactum ordinandi, ideò quoad hoc specialiùs agendum *q. seq.*

103 IV. Non est necesse ut traditio materiæ cum prolatione formæ fiat ordinandis singulis seorsim, sed valida & licita est ordinatio, quâ Episcopus pluribus ordinandis, sub unâ pronuntiatione formæ in plurali numero, porrigit unam materiam, *calicem, librum &c.* aut simul omnibus, quod optimum, & in ipso Pontificali expressum: aut successivè singulis, dummodò servetur simultas moralis: imò etiamsi aliqui in continua successione tangerent aliquantisper post absolutam jam formam: quia per illam continuam successionem tangentium adhuc servatur simultas moralis materiæ & formæ, ut per modum unius signi moraliter intelligantur fundare unam significationem Sacra-

cramentalem. Dico autem *aliquantisper.* Nam si successio tangentium, post absolutam formam duraret per notabile tempus, v. g. dimidium vel integrum quadrantem, aut ampliùs, omninó forma aliquoties foret repetenda, ne nimiùm distet prolatio formæ à contactu materiæ. Declaro hoc casu facto, non ficto.

¶. Episcopus quidam Hispaniæ conside- 104
rans multitudinem ordinandorum, præsertim pro Presbyteratu, ut se & hos citiùs expediret, primo Præsbyterando porrigendo calicem & patenam, pronunciavit in plurali formam dicendo: *accipite potestatem offerre &c.* candémque repetiit, non statim quando pervenit ad secundum, sed solùm quando ad sextum vel octavum, & sic deinceps interjectis scilicet morulis, ne nimia fieret distantia formæ à contactu materiæ: neque petentibus aliquibus repetitionem, potuit unquam persuaderi, ut iterum sub conditione formam repeteret, & materiam porrigeret, constanter asserens, id sine ullo prorsus fundamento exigi. Sic refert Cardinalis de Lugo *Responsorum moralium lib. 1. dub. 33. n. 2.* Indubitanter ex principiis intrinsecis negans fuisse necessariò repetendam illam ordinationem: attamen potuisse ad majorem quietem sub conditione reiterari consentit Gobat *tract. 8. n. 164.* & *n. 209.* Plura circa hæc *infrà q. seq. n. 3.*

QUÆ-

QVÆSTIO XXVII.

Qualis requiritur contactus materiæ in Ordinatione?

105 COmmunis ſenſus hominum eſt, tactum aliquem materiæ traditæ ab Epiſcopo ſpectare ad Ordinationem tanquam conditionem ſine quâ non. Ratio datur, quia per illum ipſum contactum materiæ actio ſacramentalis Epiſcopi dirigitur ad hanc perſonam, ut in illa ſuum effectum producat: adeòque qui nullo modo, nec phyſicè nec moraliter tangere materiam, non cenſeri ordinatum. Sed quæſtio controverſa eſt inter Doctores, qualis requiratur contactus, an phyſicus, an ſufficiat moralis? Contactum phyſicum requiri ad valorem & eſſentiam Sacramenti, adeòque eſſe neceſſarium neceſſitate Sacramenti affirmant graviſſimi Doctores. D. Thomas *in 4. d. 24. q. 1. a. 1. Paludanus, Sylveſter, Angelus, Cajetanus in opuſc. apud Layman. citand. Bonacina, Caſtro Pal. alij.* Probant; tum ex verbis formæ: *accipe* &c. quæ ſignificent imperium erga Ordinandum, cui is ſatisfacere debet capiendo externum ſymbolum, quod ei traditur: tùm ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ cum traditione materiæ, ejus etiam acceptationem & contactum tam ſollicitè requirit: quæ praxis per

per traditionem ex Christi institutione profecta esse videatur. Contra contactum physicum necessarium esse necessitate Sacramenti negant multòplures: *Albertus magnus, Victoria, Armilla ac ipse Cajetanus in summa*, pluresque recentiores cum antesignano Vasquez hìc. *disp.* 246. *c.* 2. Layman. *l.* 5. *tract.* 9. *c.* 5. *n.* 4. Henriquez, Zambranus, Filliutius, Reginaldus, Dicastillus, aliísque relatis. Diana *parte* 3. *tract.* 3. *Resol.* 185. Gobat. *tract.* 7. *n.* 57. alii. Secundùm hos omnes abundè sufficit, & secundùm plures etiam requiritur contactus moralis materiæ, ut nimirùm ordinandus extensione manuum, inclinatione capitis, vel alio æquivalenti signo significet, se materiam oblatam ab Episcopo acceptare. Quia nimirùm contactus instrumentorum ad hoc solùm deservit, ut determinet potestatem, quæ confertur personæ huic. Ad hoc autem non est necessarius contactus physicus, sed omninò sufficit contactus moralis, ac præsens ostensio signi acceptationis. Alia est ratio de Baptismo, Confirmatione, extrema Unctione. Nam sano sensu, nemo potest dici ablui, vel inungi, nisi physicè contactus. Ego dico sequentia:

I. Probabilissimum est, nullum planè contactum requiri ad valorem & essentiam Sacramenti, in collatione seu receptione cujuscúnque Ordinis. Ita plerique *ex citatis: nominatim Vasquez, Layman, Gobat.* Ratio urgens 106

est,

est. Quia secundùm communissimam sententiam cum D. Thoma, D. Bonaventura, alijs, infans unius diei in cunis potest validè ordinari Diaconus, Sacerdos, Episcopus: quis autem, amabo te, in his reperiatur contactus respondens verbis illis *accipe &c.* quo scilicet significetur acceptatio moralis potestatis traditæ? Certè tactum physicum non quæres, nisi nugatoriè; moralem etiam stultè. Atqui certum est, intrinseca essentialia Sacramentorum, quoad materiam & formam, eadem requiri tam in parvulis, quàm in adultis. Nihil autem urgent fundamenta appositæ sententiæ. Verba enim illa: *accipe potestatem, &c* de necessitate Sacramenti non significant imperium aliquod directum ad Ordinandum, ut capiat, vel manu tangat materiam exhibitam; sed solùm significant potestatem spiritualem conferendam Ordinando per exhibitionem illius symboli. Et cur, obsecro, requiratur contactus? Certè non aliam ob causam, quàm ut traditio potestatis acceptetur, & acceptari significetur; atqui hoc dici non potest: cùm Sacramentum hoc non consistat in contractu, sicut matrimonium, ut proinde traditionem & acceptationem postulet: quod ipsum non requirit ad valorem, tactum aliquem Physicum: quantò magis collatio spiritualis potestatis fieri poterit sine reali contactu per solam exhibitionem symboli factam homini præsenti,

suppoſito ejus interno conſenſu ſeu intentione ac voluntate ſaltem habituali ſuſcipiendi Sacramentum illud. Ex praxi denique Eccleſiæ plus colligi non poteſt, quàm quòd illis cæremonia tangendi inſtrumenta ab Eccleſia præcipiatur: & meritò quidem, ut ſcilicet traditio & acceptatio ſpiritualis poteſtatis ordinando facta expreſſiùs ſignificetur, ſi is ſymbolum materiale, quo talis poteſtas ſignificatur, manu ipſemet contingat. Sed ſat ſuperque ſpeculationi datum. Jam ad praxin.

II. Certiſſimum eſt contactum phyſicum materiæ in hoc Sacramento eſſe & optimum ac ſecuriſſimum; & omnino etiam neceſſarium neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, cui omnino obtemperandum eſt: adeo ut ſine dubio mortaliter peccaret, qui deliberatè omitteret contactum phyſicum, ſaltem quando vult ſuſcipere Presbyteratum, quandoquidem delinqueret graviter contra præceptum ac morem univerſalis Eccleſiæ; & redderet ac ſuſciperet Sacramentum dubium: nam authoritas tam gravium DD. contactum phyſicum ad valorem requirentium utique reddit ſententiam illam oppoſitam valde probabilem; atqui in adminiſtratione Sacramentorum, quoad eſſentialia oportet ſequi opinionem tutiorem. Hinc ulteriùs talis ordinatio, ſaltem Presbyteri, facta ſine contactu phyſico materiæ, neceſſariò ſub conditione repetenda foret, uti 107

post Lugo & alios docet rectè Gobat *n.* 112. juncto *num.* 185. In Sacerdote enim grave est periculum nullitatis Sacramentorum Eucharistiæ & Pœnitentiæ, graviúmque damnorum spiritualium fidelium ac pœnitentium. Quare Sacerdos ita ordinatus interim abstinere debet ab exercitio Ordinis tam celebratione, quàm absolutione, nec posset licitè excipere confessiones, aut accipere stipendium pro missa. Quia nemo extra casum necessitatis vellet absolutionem accipere aut oblationem sacrificij habere ab eo, qui sub ejusmodi controversâ dubitatione ordinatus fuit, nec eidem porrigere stipendiū, aut redditus beneficiorum. *Dixi: saltem Presbyteri.* Nam Diaconus, Subdiaconus, aliique inferiores dubiè ordinati etiam in nostro casu; quando non tetigerunt physicè symbola, probabiliter non tenentur ad quidquam repetendum. Sic Lugo *Responsorum moralium l.* 1. *c.* 3. *num.* 2. *Granadus apud Dianam p. tr.* 13. *resol.* 47. *Tamburinus cit. c.* 1. §. 7. *Gobat, n.* 191. Ratio est: quia homo ille vel jam etiam insignitus est Sacerdotio, & hoc ipso jam habet eminenter inclusum Diaconatum &c. D. Thomas 3. *p. q.* 33. *a.* 5. si verò non sit presbyter, actiones ejus, quas obit, nemini sunt noxiæ; esto fuisset in ejus ordinatione commissus error substantialis. *Non tenetur*, inquam *quidquam repetere.* Poterunt autem sine dubio boni con-

conscientiâ aliam petere ordinationem, ut in simili & minori dubio dicam mox iterum *num. seq.* Hinc meritò commendat Gobat *n.* 192. sedulitatem cujusdam Magistri cæremoniarum, qui videns quendam inter reliquos ordinandos, non tetigisse librum, sed tantùm dexteram extendisse, & recessisse cum reliquis, jussit eum mox redire ac realiter contingere librum: additque absque peccato potuisse omittere illam repetitionem: quâ tamen positâ, oportuisse, vel certè conveniens fuisse etiam repetere formam. Jam posito etiam contactum physicum esse de necessitate Sacramenti Ordinis. ulterius dicendum.

III. Contactus materiæ, quantum est de valore Sacramenti, debet fieri simul tempore cum prolatione formæ factâ ab Episcopo, non tamen physicè sed moraliter, etsi paulùm post, vel paululùm ante absolutam pronuntiationem formæ Episcopi, juxta generatim dicta *n.* 81. Nam quod tam parùm distat, nihil distare videtur, & adhuc moraliter verum est dicere, quod dum Episcopus profert formam, ordinandus tangat materiam, ac sufficienter significatur traditionem actualem Episcopi ab ordinando acceptari. Quare rursus vides validam fuisse nec necessariò repetendam ordinationem illius *num. præcedenti*, qui post pronuntiationem formæ, statim revocatus tetigit librum; item illorum Sacerdotum, qui 108

ſucceſſivè tangebant materiam Epiſcopo per intervalla modica repetente formam, *ſupra num.* 104. Item illius apud Lugo *reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 33. *n.* 1. qui à magiſtro cæremoniarum parùm ſui muneris peritus, prohibitus fuit tangere calicem & patenam, dum Epiſcopus verba illa formæ, *accipe poteſtatem, &c.* ſed juſſus tangere ſtatim poſt abſolutam formam: reſpondétque moraliter certum eſſe validam fuiſſe illam ordinationem, eúmq; ſecutus Caſtro Palaus dicens, non eſſe de hoc dubitandum. Quia tamen Paludanus, Sylveſter, Cajetanus, ac Navarrus *cap.* 22. *num.* 17. exigunt etiam in hoc Sacramento phyſicam conjunctionem formæ cum materia, ego cum Gobat non auſim hanc ſententiam vocare moraliter certam: adeóque ſic ordinatum optimâ conſcientiâ poſſe petere iterationem ordinationis, quemadmodum fecerunt iſti Presbyteri, etſi fruſtrà. At certè non tenetur petere vel procurare: quandoquidem plerique Theologi negent, eſſe obligationem iterandi ordinem collatum, quando nullus alius defectus occurrit, quàm quòd forma tota fuerit prolata paulò ante, vel paulò poſt contactum materiæ remotæ. Et hæc quantum ad valorem & neceſſitatem Sacramenti. Quoad licitum in praxi certè ſervandus eſt ritus præſcriptus in Pontificali, idémque dicendum, quod ſupra generatim dictum, *num.* 83. Certè Franciſcus

ſcus Bardi, eúmque citans Gobat *num.* 116. cenſent Epiſcopum, niſi interveniente gravi causâ, citra peccatum mortale non poſſe ſic ordinare, quia ſaltem charitas proximi exigit in re tam gravi obſervari Rubricas Pontificialis, nam plerique ferrent ægerrimè, & gravioribus ſcrupulis ſubjicerentur, ſi viderent ſe ita ordinari, vel ordinatos.

IV. Denique quoad tangenda. 1. Cer- 109
tum eſt non exigi contactum immediatum omnium materiarum neceſſariarum ad eſſentiam Sacramenti. Certò presbyterandi nunquam tangunt immediatè vinum contentum in calice, quod tamen ſpectat ad materiam ſubſtantialem Sacramenti: ſed de hoc particularius *in parte 2. cum de presbyteratu.* 2. ſi quis calicem, candelam, claves, &c. tangeret manu obvolutâ chyrothecâ, ſtrophiolo, ſuperpelliceo, &c. non ideo eſſet irritus ordo: quia communiſſimè & rectiſſimè dicitur tangere vel palpare hominem, qui eum apprehendit tectus chyrothecâ etiam brumali ac pelliceâ. Vaſquez, Conink, Bonacina, Gobat *num.* 60. 3. Non eſt opus ut utráque manu tangatur id, quod tangendum eſt, quia nulla lex id exigit: imò ſufficit, ſi tangas uno digito, nam adhuc verificatur tactus. Ex communi, Sanchez *Conſil. moral l. 7. dub. 2. n. 3.* 4. Imò etiam ſi ſolo ungue. Sic Sacerdos in ſua ordinatione, qui tangere debet cuppam calicis digitis me-

 cijs,

dijs, sufficit, si unguibus eorum digitorum tangat, quia ij pars digiti censentur. Ita in terminis Cardinalis Lugo *Resolution. moral. lib.* 1. *dub.* 1. *num.* 8. addens. *utique enim se mutuò (ut rudi exemplo utar) tangunt pueri, quando unus unguibus lacerat vultum alterius.*

SECTIO III.

De Intentione requisita ad Sacramenta conficienda, & suscipienda generatim.

QUÆSTIO XXVIII.

Quid, & quotuplex est intentio in proposita materia?

110 I*Ntentio generatim est actus voluntatis volentis aliquid facere, vel fieri à se, vel ab alio.* Et in proposita materia Sacramentorum: *Intentio est actus voluntatis volentis Sacramentum aliquod conficere vel recipere.* Hujus variæ sunt divisiones & adjectiva. 1. solennis est divisio in *actualem, virtualem, & habitualem.* 2. directam & indirectam seu interpretativam. 3. expressam & implicitam. 4. absolutam & conditionatam. Explico terminos hac quæstione, deinde applicabo Sacramentis quæstionibus sequentibus.

I. Quid intentio actualis: expressa, implicita?

111 INtentio actualis dicitur, quæ actu elicitur, dum fit opus intentum, seu quà quis actu vult

ılt facere aliquid actu voluntatis elicito ten-
ente in illud, quod facit. Ut dum bapti-
ıns, consecrans, absolvens, elicis actum deli-
eratum voluntatis faciendi id quod facis,
ıente quasi dicendo: nunc volo consecrare,
aptizare, absolvere. Eáque intentio actua-
is aliquando est *expressa* seu explicita, aliquan-
lo *implicita* tantùm.

Intentio *expressa*, seu explicita est, quâ vis 112
& intendis rem aliquâ actu cognitam & cogi-
tatam, sive ipsam in se directè volendo (& di-
cetur *intentio expressa formalis*) sive solùm ut
cognitam connexam cum aliâ directè volitâ:
& dicetur *intentio expressa non formalis*. Ex-
emplo res patescet. Accepturus sacrum Or-
dinem Subdiaconatûs, scis & actu cogitas illi
Ordini annexum esse votum castitatis, vis &
intendis suscipere, non tantùm volendo ipsum
sacrum Ordinem in se, sed etiam volendo &
appetendo votum & obligationem castitatis;
habes intentionem expressam formalem & su-
scipiendi Subdiaconatum, & servandi castita-
tem. At verò vis quidem vel maximè ipsum
Subdiaconatum, cui actu cognoscis & cogitas
annexam obligationem servandi castitatem,
ita tamen ut voluntas tua directè non feratur
in ipsam obligationem castitatis, eam tamen
etiam positivè non excludas (etsi fortè non
desit aliqua aversio, vel displicentia inefficax
&c.) Habes intentionem expressam forma-

lem suscipiendi Subdiaconatum, ac etiam expressam, sed non formalem subeundi obligationem servandi castitatem, quia eâ obligatione cognitâ, & actu cogitatâ ac minimè exclusâ, tamen vis suscipere illum ordinem ita vinculatum. Et similiter discurrendum in similibus omnibus.

113 Intentio *implicita* dicitur, quâ aliquid vis & intendis, nihil expressè cogitans de illo, sed tamen expressè cogitans ac volens aliquid aliud, in quo est illud involutum, seu cum quo est vel naturaliter, vel per dispositionem legis connexum. Sic in modò dicto exemplo. Voluntariè suscipiens Subdiaconatum, cui ex instituto Ecclesiæ est annexum votum, ac obligatio servandi castitatem, etsi tunc actu nil cogitans de illo, vel etiam ignorans illud votum ac obligationem, implicitè tamen vis & intendis vovere ac servare Angelicam virtutem, eo ipso quod expressè velis initiari sacro illo ordine more Ecclesiæ Latinæ, illam obligationem sacro ordini alligantis. Sic expressè intendens consecrare omnes hostias in pixide appositâ contentas, implicitè etiam intendis hostiam majorem consecrare, quæ ibi reposita est pro monstrantia, v.g. etsi nihil cogites vel ignores hostiam majorem ibi positam. Sic in similibus sexcentis.

114 ¶. Paulò aliter à quibusdam explicatur duplex hæc intentio, ut nimirùm intentio expres-

sa

sa vel explicita sit illa, qua quis intendit facere rem cognitam sub proprio conceptu rei faciendæ. Ut si Sacerdos celebrans mente dicat: *Volo celebrare & consecrare corpus & sanguinem Christi*, aut baptizans? *volo ablnere corpus ad mundandam animam à peccato originali &c.* Intentio autem implicita sit illa, quâ quis intendit rem facere sub conceptu confuso & generali: ut si baptizans, consecrans, absolvens, inungens extremè &c. intendit facere id, quod facit Ecclesia, quod Christus instituit &c. Si Monachus à Prælato missus ad Ordines, voluntariè & simpliciter volens obedire Prælato, jam implicitè intendit suscipere Ordines, hoc enim ipsum vult Prælatus præcipiens & mittens illum: etsi erga Ordinem suscipiendum nullum alium expressum voluntatis actum eliceret. Non spernenda est hæc explicatio,

II. *Quid intentio virtualis?*

HÆc (*propriè, & ut distinguitur ab habituali, cum quâ subinde confunditur apud Doctores, etiam D. Thomam*) Est illa, vi cujus anteà habitæ realiter, & non revocatæ, vi, virtute, seu energiâ modò aliquid fit, quod aliàs non fieret. Exempli gratiâ. Accingis te ad Baptizandum, consecrandum, orandum Breviarium, elicis intentionem actualem: 115

(expressam, vel implicitam) ritè obeundi ea munera, & vi hujus intentionis pergens, profers illa verba: *Ego te baptizo in nomine &c. Hoc est corpus meum. Domine labia mea &c. Te Deum laudamus, &c.* nunc quidem actu amplius non intendis proferre illa verba, & proferre ad conficiendum Sacramentum, ad orandum vel laudandum Deum: diceris tamen ea proferre ex- & cum intentione *virtuali* conficiendi Sacramentum, consecrandum, laudandum Deum: quia à Principio habuisti actualem intentionem proferendi illa verba ad prædictos sanctos fines, & ex vi & energiâ illius intentionis non revocatæ, ea modò profers, aliàs non prolaturus.

116 Tria ergo requiruntur ad intentionem virtualem. 1. Quod præcesserit intentio actualis, explicita vel implicita. Si enim nulla præcessit intentio actualis, unde erit posteà vis & virtus influens in opus morale intentum? 2. Quod ea intentio actualis habita nunquam fuerit revocata. Quamprimùm enim revocata est prior intentio, jam se habet, quasi nunquam fuisset, adeóque iam non influit ampliùs in opus, nec posteà vi illius opus fieri censeri poterit. 3. Quod vi ipsius, seu ex ipsius virtute, energiâ, & influxu fiat opus intentum moraliter nimirùm homine in statu operandi moraliter perseverante. Hoc tertio, velut propria & essentiali differentia intentio virtualis præcellit habi-

bitualem, ut mox patebit. At, at, quidnam
sit illud tertium, ratione cujus dicitur opus
fieri ex vi intentionis actualis jam præterita
virtute remanere, ac influere in opus posteà
factum: seu quidnam reipsâ sit illa remanens
in me vis, virtus, & energia, per quam inten-
tio actualis præterita modò me movet, & in-
fluit in opus intentum? Est sanè difficillimum
explicatu, atque in explicando mirè desudant
& variant Scholastici. Juvat potissimas opi- 117
niones audire.

1. Aliqui putant esse connexionem quan-
dam inter primam intentionem actualem, &
actiones subsequentes, seu concatenationem
quandam actionum intermediarum inter pri-
mam intentionem, & ultimum opus intentum
Sic Coninck. de Sacramentis q. 64. a. 8. dub. 2.
Exempli gratiâ: Sacerdos celebraturus modò
elicit actum voluntatis, quo vult celebrare
missam, & offerre Sacrificium quod Christus
instituit: hac intentione actuali motus se præ-
parat, pergit ad sacristiam, induit sacras ve-
stes, procedit ad altare, omnia peragit usque
ad Consecrationem: totúmque sacrum con-
summat, absque ulla nova elicita intentione,
imò distractus mente, nec advertens quidem,
adhuc dicitur habere intentionem virtualem,
quia intentio actualis priùs habita vera causa
fuit totius concatenationis omnium istorum
actuum, & mediante hâc concatenatione a-
ctuum intermediorum ad intentum principale
scili-

ſcilicet conſecrationis ordinatorum, etiam
cauſa eſt ipſius operis principalis intenti. Ex-
emplum, Tyro, facilè capis : ſi capias etiam, in
quo reipsâ conſiſtit hæc ipſa connexio velcon-
catenatio mediorum felicior me es. 2. Alii
cenſent applicationem potentiarum externa-
rum hominis, quæ ex vi præteritæ intentionis
imperantis tale opus, maneant applicatæ ad o-
perandum modo tempore priùs intento. *Vaſ-
quez de Sacramentis d.* 138. *c.* 6. *n.* 78. Alij
dicunt eſſe entitatem quandam à prima inten-
tione neceſſariò relictam, in imaginatione,
aut etiam intellectu & voluntate, quæ entitas
modo vix perceptibili nunc movet potentias
ad illas conſequentes actiones, & conſequen-
ter ipſum opus principale intentum. Quid
verò illa entitas? Lugo. *Diſp.* 8. *de Sacramen-
tis, ſect.* 5. arbitratur eſſe ipſos actus intelle-
ctus & voluntatis tenuiſſimos remanentes ex
prima intentione circa tale opus intentum :
Dicaſtillus autem apud *Gobat. tract.* 1. 65. ex-
preſsè docet, intentionem quamcunque vir-
tualem eſſe ipſam intentionem remanentem a-
ctualem, ſed ita remiſſam, ac tenuem, & debi-
lem, ut non advertatur ampliùs adeſſe, & ta-
men revera, modo tamen vix perceptibili nunc
moveat & influat in opus intentum. Ab hac
tertia ſententia, quia ſaltem infantem nomi-
118 nat, fateor me non abhorrere. Denique quid-
quid ſit iſta virtualitas intentionis, certum eſt
eſſe aliquid. mihi & tibi, *Tyro* ſufficit id noſſe,

pra-

practicè & à posteriori. Tunc enim & tamdiu scio me habere intentionem virtualem, quamdiu rationis compos ita operor, Sacramentum ministrans, Deum orans & laudans, ut quantumvis distractus vel non advertens, tamen reflectens me, vel ab alio interrogatus, quid agam: statim redeunte & velut suscitatâ priori intentione, absque novo actu voluntatis elicito, solo intellectu vel reminiscentiâ promptè dicerem: *Consecro, baptizo, absolvo, Deum meum oro, colo, laudo &c.* ideóque patebit me virtute intentionis præcedentis operari. At, si intentio tantùm habitualis esset, interrogatus quid agam? aut omninò nescirem, aut novo actu voluntatis indigerem: ideóque evidens erit, me virtute alicuius intentionis præcedentis non operari.

III. *Quid intentio habitualis?*

HÆc (propriè prout distinguitur à virtuali.) est intentio actualis aliquando habita, & non revocata, omninò præterita, nec actu scilicet, nec virtute aliqua vel efficaciâ adhuc perseverans in aliqua operatione morali: quippe eodem modo se habens in homine sive rationis compote, vigili, sobrio; sive rationis impote, dormiente, ebrio, amente, qui tamen moraliter operari nequeunt. Exempli gratiâ: herì seriò proposuisti in crastinum 119

fa-

facere ſacrum pro Amico defuncto: & ſacrificas quidem hodie, ſed neque impulſus vi heſterni propoſiti, neque illius ampliùs memor. Nemo ſanè negare poteſt intentionem tuam, quam herì formaſti & nullo modo revocaſti, hodie aliquo modo perſeverare in te: at actu & entitativè, vel virtute aliquâ & efficaciâ permanere hodie nemo dicet: permanet ergo ſolo habitu: indéque hodie ſacrificans diceris habere intentionem habitualem tantùm ſacrificandi pro tuo amico. Ubi nota incidenter: intentionem *habitualem* non dici ab *habitu*, aut eſſe idem *cum habitu*. quaſi deberet eſſe acquiſita per frequentatos actus per modum habitûs acquiſiti (quamvis idipſum quóque eſſe poſſit) ſed dici ſic, ut ita dicam, ab *habito eſſe*, ſeu *habuiſſe* intentionem & non revocaſſe, ideóque in ſuo illo *habito eſſe* adhuc perſeverare.

120 §. Jam clarè vides differentiam intentionis iſtius habitualis ab intentione virtuali ſupra explicatâ: Nam intentio habitualis duo tantùm requirit. 1. Quòd præceſſerit intentio actualis. 2. Et ea non ſit revocata. At verò intentio virtualis ultrà hæc duo requirit aliquod tertium, nimirùm remanentem aliquam virtutem, vim, & efficaciam influentem, & moventem ad opus præſens intentum, de quo ſuprà ſatis. Eſt hæc explicatio communis Doctorum, & meorum omnium. §. Aliter

ter tamen definit intentionem habitualem. Tannerus *tom. 4. disp. 3. q. 4. num. 26.* Nimirùm intentionem habitualem esse, si is, qui intentionem actualem anteà non habuit, ex cujus vi sequatur actio sacramentalis, est tamen ita dispositus, ut si ei in memoriam veniret, paratus esset ad eliciendam ejusmodi intentionem. Congrua omninò est explicatio: attamen ejusmodi intentionem habitualem, seu potiùs dispositionem habitualem animi, cum nihil planè ponat in esse, non sufficere ad valorem Sacramenti ullius, cum Soto & alijs meritò docent omnes Recentiores: teste Lugo *disp. 8. sect. 6.* Concilium enim Florentinum definiens sacramenta constare rebus & verbis, & intentione ministri, requirit utique intentionem realem tanquàm operatricem effectûs, ad quem sacramenta sunt destinata.

IV. *Intentio directa & indirecta, seu interpretativa: item absoluta & conditionata.*

I. INtentio directa dicitur, quâ aliquid volumus in se cognitum formaliter, positivè & explicitè. *Intentio directa & interpretativa* dicitur, quâ aliquid in se directè quidem minimè volumus, volumus tamen directè causam aliquam, undè videmus illud aliud tanquàm effectum secuturum; & ideò homini tanquàm 121

quàm voluntarium in causâ volitâ imputatur, & interpretatur. Exempli gratiâ: vis liberaliter bibere vinum meracum, probè advertens vel prævidens te inebriandum, etsi id tunc directè nequaquàm intendas: vis te etiam inebriare, ex expertis benè advertens ac prævidens te in ebrietate aliquem occisurum, etsi tunc homicidium directè in se minimè velis: censeris tamen & ebrietatem & homicidium tunc velle *indirectè, per accidens,* & *interpretativè*, ipsáque ebrietas, vel occisio secuta imputabitur tibi tanquam voluntaria in suâ causâ directè volitâ, cum prævisione talis effectûs secuturi.

g. Advertis jam credo, intentionem hanc *directam* coincidere cum intentione *expressâ* seu explicitâ supra *num.* 112. At verò ab intentione illa *implicita num.* 113. plurimûm differre hanc intentionem *indirectam & interpretativam*. Nam illa *implicita* intentio tendit in aliquid actu non cogitatum vel cognitum, tamen involutum vel innexum alicui alteri actu cogitato & expressè ac directè volito: Hæc verò *indirecta* intentio necassariò tendit in effectum cogitatum & cognitum secuturum ex tali causâ directè volitâ. Si enim nescias fortitudinem vini, & bibendo minimè advertas, nec prævideas, te inebriandum, non erit tibi *indirectè* vel *interpretativè* volita, nec ut voluntaria imputari poterit ebrietas secuta. Ex com-

communi doctrinâ in materiâ de Actibus humanis.

II. Intentio *absoluta* denique dicitur, quâ 123
volumus aliquid simpliciter ac liberè sicut est, independenter ab omni conditione, ut proindè tuum velle jam absolutè sit efficax: ut si velis ducere Cajam præsentem, qualis qualis sit, dives, vel pauper, Virgo, vel secùs &c. *Conditionata* autem intentio dicitur, quæ habet adjunctam conditionem propriè dictam & suspensionem actûs: quâ nimirùm aliquid volumus, sed non nisi dependenter à tali conditione præterita, præsenti, vel futurâ, ita ut velle tuum non sit efficax, nisi illa conditio ponatur, vel posita esse cognoscatur. Ut si Caja velit tibi nubere, si nunquam fuisti miles, si sis Catholicus, si Parentes consentiant. De quo fusiùs in materia de Matrimonio maximè. ¶. Jam termini sic generatim explicandi sunt ad propositam materiam sacramentorum, & videndum qualis intentio requiratur ad sacramenta tàm ministranda seu conficienda, tùm suscipienda validè. Ubi ante omnia nota diligenter, quæstionis illius gravissimi momenti duplicem esse sensum. 1. Qualis intentio reqiratur in se, quoad modum entitatis suæ, juxta terminos hactenus explicatos: an scilicet requiratur intentio actualis vel virtualis, an sufficiat habitualis &c. & in hoc sensu dicam mox *q. seq.* 2. Qualis intentio

tentio requiratur quoad objectum volitum, seu quidnam conficiens sacramentum debeat intendere, seu velle facere, ad hoc ut validè conficiat sacramentum: & in hoc sensu dicam seorsim, confusionis vitandæ gratiâ, distincta *q.* 30. & tandem *q.* 31. qualis intentio requiratur & sufficiat ad sacramenta ritè suscipienda.

QVÆSTIO XXIX.

Qualis intentio requiritur ad validè conficienda Sacramenta, *quoad modum entitatis*?

123 A*D Sacramenta validè conficienda, optima, at non necessaria est intentio actualis: sufficit atque omninò necessaria est intentio virtualis: non sufficit intentio habitualis, excepto Matrimonio certis casibus: multominùs sufficit intentio interpretativa, & indirecta tantùm.* Est tota propositio Communissima, ut patebit. Ratio generatim est: Quia intentio actualis influit modo perfectissimo, utpotè in se actu existens: intentio virtualis influit sufficienter, utpotè existens in suo effectu virtute ejus facto: Habitualis & interpretativa nullo modo influit moraliter, cum eodem modo se habeant in rationis compote, & impote, ut dictum. Jam explico singula per partes.

I. Opti-

I. Optima, at non necessaria intentio actualis.

ITa omnes. Ratio est: tùm quia sufficit intentio virtualis, ut mox *num. seq.* tùm quia 124
Deus lege suâ positivâ non obligat ad moraliter impossibilia, vel nimìs difficilia: est autem moraliter impossibile fragilitati humanæ obnoxiæ plurimis, etiam omninò involuntarijs distractionibus, quod minister semper habeat actualem intentionem, quando & quamdiu exercet actionem sacramentalem, panderetúrque via infinitis scrupulis & anxietatibus tùm administrantium, tùm suscipientium sacramenta, si ad eorum valorem exigeretur illa semper actualitas: verè enim plerique posteà dubitarent, an dùm baptizabantur absolvebantur, dùm fiebat consecratio hostiæ &c. fuerit in sacerdote intentio actualis.

Quare licèt intentio actualis optima, perfe- 125
ctissima, & securissima sit, & per se loquendo consultissimum, ut dùm reipsâ applicans materiam profert verba sacramentalia, eliciat actualem, imò & expressam & formalem intentionem conficiendi sacramentum, vel faciendi id quòd Ecclesia facit: id tamen non modò non est necessarium: verùm etiam per accidens scrupulosis, & angusto intellectu præditis non consultum, ut in ipsâ prolatione verborum & applicatione materiæ eliciant illam

actualem intentionem: Nam priores mactabunt se & circumstantes suis stultis repetitionibus, posteriores facillimè errarent in rectâ pronuntiatione verborum, rectâque applicatione materiæ: in tales enim singulariter convenit id, quod S. Thomas *cit. a.* 8. sapienter advertit. *Dùm homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundùm illud* Psalmi 39. *Cor meum dereliquit me.* Vidi totiès Sacerdotes (cum horrore & nauseâ) incubantes hostiæ consecrandæ non modico temporis spatio, instar gallinæ incubantis ovis excludendis. Vix aliquando repuli phantasiam & similitudinem brutaliorem. Cæterùm omnibus Sacramentorum ministris, omnium sensu & consensu: omninò studendum est, ut dùm se accingunt ad sacramentum ministrandum, eliciant illam intentionem actualem: ut sic secutâ mox connexione & concatenatione actuum mediorum, securiores sint de sufficienti & omninò necessariâ intentione virtuali.

II. Sufficit, átque omninò necessaria est intenito virtualis.

126 I. SUfficit. Quia ipsa intentio actualis, quando conficitur Sacramentum, adhuc existit realiter, vel in seipsâ licèt valdè tenuis & remissa, uti volunt Lugo & Dicastillo *supra num.* 117. vel in aliquo effectu à se causato & relicto in homine durante & sufficiente ad con-

confectionem sacramenti, ut fert communior sententententia: *ibidem*: ergo nihil deest, quin sufficiat. Deinde talis virtualis intentio sufficit ad omnes alios humanos contractus & actus, utpotè mandata, prohibitiones, permissiones, vota, juramenta &c. ac etiam ad actus meritorios. Ut si quis rectâ intentione incipiat orare Rasarium, audire Missam, ire peregrinatum, etsi inter orandum peregrinandum &c. distractus alia cogitet, adeóq; actu ampliùs nihil intendat, dummodò etiam intentionem præhabitam non revocârit, tamen adhuc mereri apud DEUM apud omnes in confesso est.

II. *Necessaria est.* Quia Minister in confi- 129
ciendo Sacramento debet se activè habere in persona Christi: utiq; modo humano & morali, id est voluntariè & ex intentione operans: ideóque in eo requiritur intentio, quæ sit causa actionis sacramentalis, actu aliquo modo in illam influens, adeò ut confectio sacramenti, seu exhibitio materiæ & formæ ab illâ intentione immediatè & proximè procedat: & consequenter tunc necessariò debet existere, vel in se, vel in virtute à se relictâ: ergo necessariò debet esse intentio saltem virtualis, & nullo modo sufficit intentio habitualis: hæc enim simpliciter non existit realiter, quando conficitur sacramentum, nec quoad entitatem suam, nec quoad virtutem aliquam à se relictam,

ex ejus descriptione *num.* 119. patet, ergo confectio sacramenti non potest ab illa nec immediatè nec mediatè procedere. Deinde talis intentio habitualis æquè reperitur in homine rationis impote, amente, ebrio, dormiente, qui tunc sæpè multa operantur ex habitu, & tamen moraliter operari nequeunt. Unde etiamsi antea intendisses baptizare v. g. Et postea plenè ebrius, vel dormiens baptizares, sacramentum utique non conficeres. Alia ratio de applicatione sacrificij, quæ non confectiva, sed applicativa & quasi donativa tantùm est, patebit *num. seq. in fine*.

III. *Non sufficit intentio habitualis* excepto matrimonio.

128 N*On sufficere*, jam jam audivisti. Exceptio Matrimonii in quibusdam casibus explicanda est. In primis intentionem habitualem ex una parte contrahentium sufficere certum est in casu, quo Matrimonium contrahitur per Procuratorem vel internuntium: eo enim tempore, quo altera pars cum Procuratore vel internuntio consentit, altera pars principalis conficit & suscipit Sacramentum sola intentione habituali, etiam dormiens vel tunc nihil cogitans de Sacramento, sed consensum actualem tunc supplente Procuratore. Deinde multorum Doctorum & propè communior est sententia, matrimonium conditio na-

natum, scilicet contractum sub conditione suspensiva de futuro, impletâ eâ conditione, perfici absque novo consensu absoluto, primo consensu solùm habitualiter permanente, licèt usque dum cognoscatur conditio impleta, matrimonio uti non possint, de quo suo loco. Tandem posset idipsum fieri in matrimonio absolutè contracto: Nam sicut donatio, venditio & generatim omnes contractus gratuiti & onerosi perfici possunt per habitualem voluntatem, ita etiam matrimonium, utpotè essentialiter verissimus contractus. Etenim sicut possum dicere Caio: *volo absolutè, ut hic meus equus cras meridie sit tuus*, *pro* 50. *aureis, quos debeo tibi*, & illo acceptante, cras meus equus erit Caii, modò non revocem hodiernâ intentionem: ita potes dicere Caiæ: *volo iam, ut meum corpus cras in meridie sit tui juris*, illâ acceptante, cras tuum corpus erit Caiæ (si sis habitator loci, ubi valent matrimonia clandestina) si neque tu, neque ipsa recedatis à vestra intentione & consensu hodierno, adeóque habitualiter perseverante. Ratio est: quia Christus matrimonii contractum elevans ad dignitatem Sacramenti, quoad essentialia contractûs nihil immutavit.

§. Atque hinc patet etiam ratio discriminis 129
inter Sacramenti, v. g. Eucharistiæ confectionem, & Sacrificii missæ applicationem. Quia

ex ejus descriptione *num.* 119. patet, ergo confectio sacramenti non potest ab illa nec immediatè nec mediatè procedere. Deinde talis intentio habitualis æquè reperitur in homine rationis impote, amente, ebrio, dormiente, qui tunc sæpè multa operantur ex habitu, & tamen moraliter operari nequeunt. Unde etiamsi antea intendisses baptizare v. g. Et postea plenè ebrius, vel dormiens baptizares, sacramentum utique non conficeres. Alia ratio de applicatione sacrificij, quæ non confectiva, sed applicativa & quasi donativa tantùm est, patebit *num. seq. in fine*.

III. *Non sufficit intentio habitualis* excepto matrimonio.

128 NOn *sufficere*, jam jam audivisti. Exceptio Matrimonii in quibusdam casibus explicanda est. In primis intentionem habitualem ex una parte contrahentium sufficere certum est in casu, quo Matrimonium contrahitur per Procuratorem vel internuntium: eo enim tempore, quo altera pars cum Procuratore vel internuntio consentit, altera pars principalis conficit & suscipit Sacramentum sola intentione habituali, etiam dormiens vel tunc nihil cogitans de Sacramento, sed consensum actualem tunc supplente Procuratore. Deinde multorum Doctorum & propè communior est sententia, matrimonium conditiona-

natum, ſcilicet contractum ſub conditione ſuſpenſiva de futuro, impletâ eâ conditione, perfici abſque novo conſenſu abſoluto, primo conſenſu ſolùm habitualiter permanente, licèt uſque dum cognoſcatur conditio impleta, matrimonio uti non poſſint, de quo ſuo loco. Tandem poſſet idipſum fieri in matrimonio abſolutè contracto: Nam ſicut donatio, venditio & generatim omnes contractus gratuiti & oneroſi perfici poſſunt per habitualem voluntatem, ita etiam matrimonium, utpotè eſſentialiter veriſſimus contractus. Etenim ſicut poſſum dicere Caio: *volo abſolutè, ut hic meus equus cras meridie ſit tuus, pro 50. aureis, quos debeo tibi*, & illo acceptante, cras meus equus erit Caii, modò non revocem hodiernâ intentionem: ita potes dicere Caiæ: *volo iam, ut meum corpus cras in meridie ſit tui juris*, illâ acceptante, cras tuum corpus erit Caiæ (ſi ſis habitator loci, ubi valent matrimonia clandeſtina) ſi neque tu, neque ipſa recedatis à veſtra intentione & conſenſu hodierno, adeóque habitualiter perſeverante. Ratio eſt: quia Chriſtus matrimonii contractum elevans ad dignitatem Sacramenti, quoad eſſentialia contractûs nihil immutavit.

§. Atque hinc patet etiam ratio diſcriminis 129
inter Sacramenti, v. g. Euchariſtiæ confectionem, & Sacrificii miſſæ applicationem. Quia ni-

nimirùm intentio applicandi fructum Sacrificii non debet esse confectiva eorum fructuum (sicut intentio ministrandi Sacramentum debet esse confectiva vel effectiva Sacramenti,) sed tantùm est applicativa, seu donativa, habens rationem alicujus donationis. Quare, ad eam sufficit intentio habitualis, sicut in aliis donationibus, & contractibus. Hinc, quando dico hodie; *cras faciam sacrum pro te; crastinum meum Sacrificium quoad fructum, tuum esto, &c. crastinum sacrum verè erit tuum, ac profuturum tibi*, esto nihil prorsus cras cogitem de te,& de intentione mea hac hodierna,dummodò non revocem hanc intentionem, applicationem vel donationem hodie factam: ut contra Vasquez & paucos alios, habet communis sententia Doctorum, ut suo loco videbitur: At verò, si hodie seriò dicas, *cras horâ septimâ proferam verba Consecrationis, ac volo jam ut cras ea prolatio sit verè Sacramentalis, & per eam efficiatur Sacramentum*: erit prorsus inefficax hæc tua hodierna voluntas, etsi attentè proferas Sacra verba, habeásque panem in manibus, siquidem tunc non renoves intentionem hesternam, vel elicias novam,quia nihil virtutis superest ex intentione hesterna, sufficiens ad confectionem hodiernam Sacramenti.

IV. *Mul-*

IV, *Multò minus sufficit intentio interpretativa seu indirecta tantùm.*

RAtio data est supra *num.* 127. Quia Minister Sacramenti, dum actu conficit Sacramentum, debet in persona Christi agere humano modo & moraliter, & ex intentione conficiendi tale Sacramentum formaliter, ut mox videbimus *q. seq.* atqui ex intentione interpretativa & indirecta tantùm operans (v. g. Sacerdos sciens se in ebrietate profetre verba consecrationis super panem & vinum, si postea voluntariè se inebriet, ac planè ebriùs verba consecrationis super panem & vinum fortè ibi propositum proferat) 1. non agit humano modo & moraliter, sed merè naturali ac brutali, 2. Non agit etiam ex intentione interpretativa & indirecta conficiendi Sacramentum *formaliter*, sed solùm *materialiter*, nudè proferendi talia verba super talem materiam, quomodo etiam proferret amens: nam id solùm interpretativè & indirectè cēseri potest facere voluisse in ebrietate tanquam causâ, quod facere ebrietas causat: sed ebrietas minimè causat facere Sacramentum *formaliter*: cùm nihil tunc humano modo & moraliter fiat, sed solùm causat nudè materialiter proferre talia verba ad præsentiam talis materiæ: ergò non conficit Sacramentum. 3. Esto etiam se inebri- 130

ebrians præſciat ſe in ebrietate non ſolùm proferre verba ſuper materiam, ſed etiam ſolere habere intentionem conficiendi Sacramentum. 4. Eſto inſuper, quod ſe inebrians, & prævidens ſe in ebrietate adhibiturum materiam & formam, anteà expreſsè intendat & velit conficere Sacramentum in ebrietate, adhuc nihil efficiet. Quia illa intentio præcedens moraliter nullo modo influit in actionem ſecutam in ebrietate, ſed eam merè naturalem & inhumanam relinquens, manet mera intentio habitualis.

131 ¶. At nónne in eo, qui ſcit ſe in ebrietate rixari ſolere & occidere, & ſic conſcius ſe inebriat, a poſtea occidit, hæc intentio interpretativa & indirecta ſufficit ad peccatum; nimirum ut ei homicidium poſtea factum ad peccatum imputetur? Cur non etiam ſimilis intentio ſufficiat ad conficiendum Sacramentum? Non ſufficit. Ratio diſparitatis eſt. quia Sacramentũ formaliter debet fieri, quando miniſtrans actu conficit: & ideo requiritur, ut tunc miniſter in perſona Chriſti agat humano modo, & moraliter, quod non poteſt fieri in ebrietate. At verò peccatum homicidij formaliter in caſu propoſito minimè fit, quando jam plenè ebrius actu occidit: ſed fit eo puncto temporis, quo præſcius vel prævidens ſe in ebrietate occiſurum, voluntariè ſe inebriat: & ratione hujus voluntarij, homici-

cidium postea in ebrietate factum ei imputatur in peccatum tanquam indirectè volitum in sua causa, videlicèt ebrietate voluntariè commissâ cum prævisione talis effectûs; nam ad hoc ut homicidium vel simile opus malum imputetur in peccatum minimè opus est, ut dum actu fit, fiat moraliter & humano modo, sed sufficit malum illud quovis modo, etiam indirectè & in sua causa esse volitum. *Lege de actibus humanis.*

QUÆSTIO XXX.

Qualis intentio requiritur ad validè conficiendum Sacramentum, *quantum est ex parte objecti voliti.*

UT Sacramentum validè minister conficiat, 132
requiritur intentio formalis conficiendi Sacramentum, eáque saltem implicita & æquivalens, faciendi id, quod facit Ecclesia: eáque absoluta sine conditione suspensivâ in futurum, excepto matrimonio: eáque determinata ad certam materiam vel personam, maximè in Matrimonio. Paucis verbis comprehendo omnes conditiones requisitas ad validam confectionem Sacramenti, & explico per partes.

I. Requiritur intentio formalis conficiendi Sacramentum.

NOn sufficit nimirùm intentio tantùm ma- 133
terialis, quâ minister v. g. baptizans, con-

consecrans, &c. solùm velit materialiter ponere talem materiam & recitare talia verba, qualia ad Sacramentum adhiberi debent: sed necessariò requiritur intentio formalis conficiendi per hæc Sacramentum, baptizandi, consecrandi, absolvendi, &c. Sumitur ex Concilio Tridentino *sess. 7. Can.* 11. ita definiente. *Si quis dixerit in Ministris, dùm Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit.* Ubi Concilium præter materiam & formam, requirit intentionem, *saltem faciendi, quod facit Ecclesia*: & hoc contra Lutherum cum asseclis negantem requiri talem intentionem ad confectionem Sacramenti: atqui intentio materialis tantùm utique non est intentio *faciendi id quod facit Ecclesia*, potest enim quis liberè velle ponere talem materiam & proferre talia verba præter, imò contra omnem intentionem Ecclesiæ, ut joci vel irrisionis causâ tantùm; néque Lutherus negavit ad confectionem Sacramenti requiri talem intentionem materialem, quâ quis solùm velit liberè ponere talem materiam & proferre talia verba: ergo secundùm Concilium ad confectionem Sacramenti, non sufficit illa intentio materialis: sed requiritur intentio formalis *conficiendi Sacramentum*, saltem implicita illa, *faciendi quod facit Ecclesia.*

Ratio

Ratio sumitur à posteriori. Quia si suffi- 134
ceret sola intentio illa materialis, quâ quis liberè velit ponere talem materiam, & recitare talia verba, quæ ad Sacramentum requiruntur, sequeretur, quod Sacerdos legens ad mensam ex sacris biblijs vel alio libro verba illá: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus*, consecraret omnem panem, & omne vinum in mensâ appositum: Item, qui in balneo alterum solùm mundandi, vel ioci causâ ablueret dicens: *baptizo, vel abluo te in nomine Patris &c.* verè baptizaret, vel Baptismum sacrilegè reiteraret &c. quæ nemo dicet, & sine dubio absurda sunt: ergo ad conficiendum Sacramentum non sufficit intentio sola materialis, sed requiritur intentio formalis conficiendi Sacramentum. ¶. Quia hìc *joci* mentio facta, nota incidenter & distingue diligenter: quòd jocus qui refertur ad ipsum Sacramentum, obsit valori Sacramenti, non item jocus, qui refertur solùm ad finem Sacramenti præfixum à Ministro. Quare non valebit Baptismus v.g. joco factus, si quis seriò non intendat facere Sacrameum, seu quod facit Ecclesia, sed solùm simulet se hoc intendere, suáque simulatione ac simulato facto jocum ac risum movere velit, (quales baptismi solent jocosè, non tamen multùm laudabiliter fieri à navigantibus) valebit autem, si intendas seriò conficere Sacramentum, ac facere, quod facit Eccle-

sia;

sia; tuum autem factum dirigas ad jocum vel risum excitandum, aut etiam vanam gloriam captandam. Et hoc posteriori modo Div: Athanasius adhuc puer, lusu puerili & per jocum alios pueros baptizavit, & verè baptizavit, quia verè intendit facere, quod vidit in templo fieri ab Episcopo: ideoque non intentione interna Sacramenti conficiendi, sed externo tantùm facti exercitio jocatus est. Vide Vasquez & Lugo citatos apud Gobat *tr.* 2. *Alph. baptizant. n.* 200.

II. *Eáque saltem implicita & æquivalens.*

135 1. OPtima & laudabilis sine dubio est intentio formalis & expressa conficiendi tale Sacramentum, etiam sub propria ratione sua formali: ut v. g. baptizans dicat: *volo hominem hunc baptizare, emundare à peccato originali, Christianum efficere, facere filium DEI*: Consecrans, *volo consecrare & conficere corpus & sanguinem Christi*, ea tamen expressa intentio minimè est necessaria, neque omnibus consulta (juxta dicta *n.* 125. *de intentione actuali.*) sed omnium consensu sufficit intentio implicita actualis vel virtualis: & maximè illa generalis, *faciendi id, quod facit Ecclesia*: quam exprimunt Concilia Florentinum, supra *n.* 75. & Tridentinum *proximè num.* 133. Est autem intentio *faciendi quod facit Ecclesia*, volun-

luntas utendi rebus & verbis, ut Ecclesia, vel talis natio & gens Christiana utitur, ubi legitimus est ejus usus, sufficiens ad valorem Sacramenti, prout explicant Doctores communissimè, hoc enim ipso vis facere sacramentum formaliter, quale facit & fieri jubet Ecclesia per suos Ministros. Sic Turca v. g. in necessitate baptizans infantem, & dicens: *volo omninò nunc facere, quod in tali casu faciunt Christiani*, sicque infantem abluat, ac verba proferat, verè baptizabit, de quo mox iterùm. Neque opus est, ut quis intendat facere id, quod facit talis Ecclesia particularis, vel quod fieri vidit in tali Ecclesia, quam credit esse veram Ecclesiam. Sic enim S. Athanasius puer alios pueros validè baptizâsse judicatus est, quia voluit & intendit facere id, quod à suo Episcopo in Ecclesia fieri vidit. Et hinc ulteriùs.

2. Hæc ipsa (*actualis vel virtualis juxta* 136
dicta q. praecedenti) intentio *faciendi id, quod facit Ecclesia*, non debet necessariò esse expressa in his terminis, sed sufficit, quòd & ipsa sit implicita in terminis æquivalentibus. Hanc ipsam enim habes implicitè, si velis facere, quod Christus instituit: hoc enim ipsum facit Ecclesia, si velis conficere verum sacramentum, vel impertiri huic effectum sacramenti. Hanc sufficienter habes Paroche, si vocatus ad baptizandum infantem dicas, *mox adero*, & sic pergens nihil animo versans nisi hæc verba;

volo

volo baptizare hanc novam creaturam, expresse minimè intendens facere, quod facit Ecclesia, quippè de hoc nihil cogitans: nemo tamen dubitabit illam creaturam esse baptizatam secundùm intentionem Ecceſiæ. Rursùs licèt expressè etiam non intendas huic infanti conferre sacramentum, aut illum baptizare; si tamen expressè intendas facere, quod est tui officij (in quo tuo officio utique involvitur confectio veri Sacramenti) re ipsâ efficies verum Sacramentum. Sic Matrimonium contrahentes validè sibi invicem sacramentum ministrant, etsi rarissimè expressè intendant conficere sacramentum, aut facere id, quod facit Ecclesia: implicitè enim id sufficienter intendunt, dum volunt Matrimonium celebrare more fidelium Christianorum, Matrimonium enim Christianorum Sacramentum est, quod Christus instituit, & Ecclesia fieri vult. Unde jam facilè vides, minus requiri ad valorem sacramenti intentionem expressam formalem conferendi effectus sacramenti, sed sufficere intentionem implicitam & indirectam: nam dum sciens per Baptismum remitti peccatum originale, conferri gratiam sanctificantem, imprimi caracterem &c. intendis facere id, quod facit Ecclesia, seu conferre verum sacramentum, & sic tingis infantem, reverà conferes illi omnes illos effectus, licèt fortè nequiter repugnes. Et hinc ulteriùs.

3. Ha-

3. Habitâ hâc intentione (*actuali vel virtuali; expressâ vel implicitâ*) faciendi quod Ecclesia vera facit, vel quod Christus instituit, validè fit Sacramentum, non obstante errore speculativo, vel intentione contrariâ particulari qualicúnque. Sic enim Turca vel Judæus validè baptizat; Hæreticus validè Matrimonium contrahit cum Catholica; Sacerdos Apostata & Hæreticus validè consecrat vel absolvit. 137

1. Etiamsi ipsi non credant esse, sed credant, non esse Sacramenta: nam actio Sacramentalis non fit ab eorum intellectu erroneo, sed ab intentione voluntatis faciendi, quod vera Ecclesia facit, quæ intentio recta est.

2. Etiamsi ipse conferens ex errore suo privato expressè intendat non conficere Sacramentum, vel conferre gratiam: quia intentio universalis, quâ vult facere, quod Ecclesia vera facit, vel Christus instituit, prævalet ejus intentioni privatæ ex errore provenienti.

3. Etiamsi intendat facere, non quod facit Ecclesia Catholica Romana, sed quod sua Ecclesia Lutherana, Calviniana &c. facit, falsò credens non Romanam Catholicam, sed suam esse veram Ecclesiam; adhuc enim volens facere, quod *vera Ecclesia facit*, implicitè vult facere verum Sacramentum, quod vult fa-

cere vera Ecclesia, etiamsi ipse circa existentiam veræ Ecclesiæ erret.

4. Etiamsi ipse cũ tali errore circa Sacramentum actu retento formam substantialem proferat ut si Sacerdos Apostata Calvinista consecret dicendo: *Hoc est corpus meum*, mente tamen cogitans & intendens: *non realiter sed figurativè*: si tamẽ stante eo errore speculativo privato, adhuc intendit facere, quod vera Ecclesia facit, vel quod Christus instituit, adhuc validè conficiet Sacramentum: per hanc enim generalem intentionem corrigitur error proprius, & enervatur intentio contraria privata. At verò præsumitur quisque etiam Hæreticus velle facere id, quod facit Ecclesia vera, seu quod Christus instituit: quia nemo etiam inter Hæreticos est tam insanus, ut nolit facere actum validum, quem reverà vult facere, inquit Lugo *hic disp.* 3. *sect.* 3. Secùs esset, si Hæreticus suo errore, vel intentione privata contraria omninò destrueret intentionem faciendi, quod vera Ecclesia facit, vel quod Christus instituit: ut si præcisè intenderet conficere Sacramentum secundùm suum errorem & non aliter: aut etiam eâdem intentione suum errorem exteriùs voce exprimeret in forma V. g. dicens: *Hoc est corpus meum figurativè, non realiter*: tunc enim certum est, eum nihil efficere, quia falsificaret formam à Christo institutam, & ab Ecclesia traditam: vera enim

for-

forma non significat, nisi quod Christus instituit, & Ecclesia vera intendit: nimirùm corpus Christi esse verè & realiter ibi præsens; & ita in similibus. Vide dicta *num.* 88. de mutatione formæ per additionem. Et omninò Gobat, *Tract.* 1. *sect.* 5. *à num.* 191.

III. *Eaque absoluta, sine Conditione suspensiva &c.*

AD conficiendum nimirùm Sacramentum validè, requiritur intentio absoluta, non sufficit conditionata, nisi hæc ipsa tunc transeat in absolutam. Ratio est: quia actio Sacramentalis mediante sua intentione debet esse efficax; atqui sola intentio absoluta est efficax, non conditionata: voluntas enim merè conditionata nihil ponit in esse, nisi subsistente conditione transeat in absolutam: uti transit de præterito vel præsenti reipsâ subsistens. Itaque 138

I. Validè & sæpe licitè conferri possunt, & quandoque etiam conferri debent Sacramenta sub conditione de præsenti vel præterito: utpote si dubitetur V. g. de vita infantis baptizandi, aut de dispositione sufficienti recipientis Sacramentum: *Baptizo vel absolvo te, si adhuc vivis: absolvo te, si es dispositus, si verè doles, si seriò emendare, alienum restituere &c. proponis: aut: absolvo te, si tandem alienum restituisti, concubinam domo ejecisti &c.* Tunc enim 139

nim vel reipsâ subsistit conditio, & eo ipso transit in absolutam, & Sacramentum valebit, facto quasi implicito syllogismo: *absolvo te, si verè doles: sed verè doles: ego verè te absolvo*: aut non subsistit ista conditio, & tunc intentio nihil operabitur, ideóque nullum fiet Sacramentum, facto velut syllogysmo opposito: *absolvo te, si verè doles: sed verè non doles: ergò non absolvo.* Jam autem advertis absque justa & gravi causa non licere, citra grave peccatum absolvere, vel aliud Sacramentum conferre ita sub conditione: quia non licet Sacramentum conferre, vel formam sacramentalem proferre, cum dubio vel incerto eventu & effectu, absque gravi causâ necessitatis, vel utilitatis magnæ. Cæterùm justa causa talis apponendi conditionem, ministrum omnino excusat, & culpam, si quæ intervenit solius recipientis malitiæ relinquit.

140 II. Nullum Sacramentum validè aut licitè conferri potest sub conditione de futuro: ut: *absolvo te, si cras restitues*; *si ad talem diem concubinam eiicies*; excepto matrimonio. *Omnes.* Ratio est: quia intentio Ministri debet operari, & Sacramentum conficere, quando fit actio Sacramentalis; non enim est in potestate ministri suspendere effectum Sacramenti in futurum: atqui intentio conditionata de futuro eo ipso, quòd sit suspensiva in futurum, nihil operatur in præsenti, quando fit actio

actio sacramentalis, cùm conditio, sub qua intendit operari Minister, nondum sit posita: sed neque operabitur in futuro, quando posita erit conditio, quia tunc non erit amplius actio Sacramentalis, neque ipsa intentio, nisi ad summum habitualis nihil operans: ergò nullum unquam fiet Sacramentum. Cùm enim dicis: *absolvo te, si cras restitues*: non valet absolutio, nec fit Sacramentum, quando profers ea verba: quia tunc conditio intenta nondum est posita; neque valebit absolutio, aut incipiet esse valida posteà eo tempore, quo fit restitutio, quia tunc nec ipsa, nec actio sacramentalis existit, sicut dictum est: ergò valebit nunquam. ¶. Quare inficeta illa obstetrix, quæ infantem de vita extremè periclitantem, interim dum Parochus vocatus exspectatur, baptizavit sub conditione: *Ut valeat, si Parochus non adveniet: non autem valeat, si ipse brevi aderit*: sine dubio nihil effecit, siquidem ejus intentio fuit suspendere effectum, usque dum constet, Parochum non adfuturum: secùs si conditio fuisset merè adjectitia, utpote post Baptismum jam collatum, adeóque validum, primò adjecta, uti refert, & pluribus resolvit Gobat cit. *Tract.* 1. *sect.* 3. *num.* 92. quem vide

Peccat ergò mortaliter, qui Sacramentum 141
(excepto matrimonio) ministrat: sub conditione de futuro: quia Sacramentum reddit nul-

nullum, ut dictum est. Neque levius peccar
qui Sacramentum confert sub conditione qu
dem de præsenti vel præterito, sed omnino o
cultâ & humano modo incognoscibili, solíq
Deo notâ: *absolvo te à peccatis tuis, si De
scit, te cras restituturum: si es prædestinatus;
Deus prævidet, te in statu gratiæ moriturum &*
Quia sic ad minimum Sacramentum redder
dubium: imò etiam redderet irritum & nu
lum: *post Suarez, Dicastillum, Coninck, ali
communiùs, tenet idem Gobat cit. num.* 38. 3
eò, quod non sit credibile, quòd Christus d
derit potestatem conficiendi Sacramentum
sub conditione soli Deo notâ, ex quo omni
Sacramenta confunderentur, & redderentu
incertissima, imò relinqueretur homini liber
tas, Sacramentum semel factum validè, poste
efficiendi invalidum: ut consideranti pate
bit.

J. Excipitur semper Sacramentum matri
monii, quod, quia essentialiter consistit in
contractu, instar aliorum contractuum, pos
se celebrari cum- vel sub conditione de futu
ro v.g. *Si Parentes consentient &c.* suo loc
videbimus, & tamen simul audiemus, tun
primùm confici & existere Sacramentum, quan
do impletur conditio, v.g. consensus datur
parentibus. Neque id mirum: quia quan
do impletur conditio, adhuc adest materia &
forma, scilicet traditio & acceptatio corporum
licè-

licèt non actualiter, sed habitualiter tantùm, quam habitualem existentiam sufficere ad hoc Sacramentum, jam dictum est *supra num.* 128. Adde, quod plures gravissimi Doctores etiam tunc, impleta conditione, requirant novum consensum actualem.

IV. *Eáque determinata ad certam materiam, vel personam.*

I. Constat ex ipsis formis sacramentalibus: *Ego te baptizo: signo te: absolvo te &c.* item: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*: ubi pronomina demonstrativa *Te*, *Hoc*, *Hic*, utique demonstrant & designant certam & determinatam materiam & personam hìc & nunc physicè vel saltem moraliter præsentem: undè si quis Sacerdos ex pluribus particulis in Ara vel pixide propositis, intenderet indefinitè unam solam consecrare, non determinatam vel designatam aliquo modo: aut ex pluribus in naufragio vel nosocomio peste laborantium intenderet solùm confusè unum aliquem absolvere, nullum determinando vel designando, nullam hostiam consecraret, nullum absolveret: quia nulla esset major ratio de una hostia, uno pœnitente, quàm de alia, vel alio. 142

II. At verò (excepto Matrimonio, de quo infra) in reliquis Sacramentis minimè necessarium, néque consultum, imò néque licitum 143

est, nisi ob justam & gravissimam causam, determinare & restringere Ministrum suam intentionem ad unam certam personam vel materiam in individuo vel numero, excludendo aliam personam vel materiam fortè præsentem loco illius, quam adesse credit, ob periculum erroris & nullitatis sacramenti; sed intentio semper debet dirigi in hanc personam præsentem, vel materiam appositam, quæcúnque sit, dummodò sacramenti capax sit. Sic enim quæcúnque persona sit baptizanda vel absolvenda, quotcúnque hostiæ consecrandæ, quælibet erit baptizata, absoluta, consecrata. Quod si tamen Minister ita restringeret suam intentionem ad certam personam vel materiam: v. g. volens baptizare infantem putatum masculum tantùm, nolens fæmellam: volens absolvere confitentem, quem putat esse Joannem, nolens absolvere alium; cum tamen non adsit masculus sed fæmella: non Joannes, sed alius Jacobus, is equidem gravissimè peccaret, teste Gobat *cit. Tract.* 1. *sect.* 5. *num.* 216. attamen restrictio valeret, & non valeret sacramentum, sed nullum foret, cum actus non extendantur ultrà intentionem agentium; *l. cum Pater. ff. de legat.* 2. Similiter si consecrans sic restrictè intenderet consecrare unam tantùm hostiam majorem, cum tamen essent duæ sibi cohærentes: aut tres tantùm putatas particulas minores, cum tamen sint quatuor: nulla

fo-

foret consecrata, quia rursus nulla foret major ratio de una quàm de altera. ¶. Dixi iterùm: *excepto Matrimonio.* Hìc consequenter resolvenda est alia notabilis.

QVÆSTIO INCIDENS.

An, & quatenùs error circa personam, cui ministratur Sacramentum, obsit valori Sacramenti?

IN *Matrimonio error circa personam vitiat contractum per se, & consequenter Sacramentum annullat: at in cæteris sacramentis error personæ communiter nibil officit valori sacramenti.* Ratio disparitatis est. Quia Matrimonium essentialiter continet *individuam vitæ societatem*, vel consuetudinem. *c. illud. de Præsumpt.* quæ individua vitæ consuetudo, quoad amorem, pacem, átque etiam prolis generationem & educationem, aliásque graves circumstantias Matrimonij, plurimùm pendet à certo aliquo individuo, ac proindè plurimum interest marito, quam in individuo uxorem ducat, ac hujus, cui numero marito nubet: ideóque Matrimonium contrahentes semper restringunt explicitè vel implicitè ad hoc, & non aliud individuum personæ, ultra quam eorum intentionem, actus eorum non extenduntur, ut paulò suprà dictum. At verò plerúmque nihil, aut certè parum interest Mini- 144

H 5 stri,

ſtri, huic, an illi, vel alij individuo miniſtret ſacramentum; ideóque communiter non ita reſtringit ſuam intentionem ad certum perſonæ individuum, quin etiamſi noſſet adeſſe perſonam aliam, quàm patet, tamen nihilominùs ſacramentum collaturus eſſet: ideóque communiſſimè habent intentionem implicitè ſaltem exporrectam ad aliud individuum: habent enim (certè habere debent) generalem voluntatem adminiſtrandi ſacramenta ſecundùm morem & voluntatem Eccleſiæ; eſt autem mos & juſtiſſima voluntas Eccleſiæ, ut miniſter velit, intendátque actu impertiri ſacramentum illi ipſi, cui hîc & nunc præſenti applicat materiam & formam, aut ſolam formam: quanta enim confuſio emergeret, ſi non eſſet ſemper (extra caſum, quo conſtaret de oppoſito) hæc & talis miniſtri voluntas?

145 Validè ergo baptizavit quidam mihi notiſſimus Sacerdos, qui nonnihil ſurdaſter juſſus baptizare maſculum infantem, & nominare Joannem, baptizavit pro fæmella, & nominavit Annam: nec Baptiſmus repetendus fuit, errore cum riſu aſtantium cognito. Validè abſolvit Confeſſarius mei ſimilis, qui ex voce grandiori putans confitentem eſſe virum vel maſculum, poſteà in egreſſu confeſſionalis videt eſſe fœminam vel puellam. Nec obſtat, quòd peccata fœminæ & viri ſint diſtincta numero, nam numerus mortalium ita explicandus

dus est, ut non dicatur unum peccatum pro alio, quod in nostro casu nequaquàm fit. Quin prædicta intentio generalis, quam debet habere minister sacramenti, extenditur etiam ad casum, quo suscepturus sacramentum laborat aliquo defectu, quem si minister perspectum haberet, esset certò & quidem justè, aut etiam necessariò negaturus sacramentum: ut proindè validè absolverit alius quidam Confessarius mihi notus: qui pœnitentem immorigerum à se ablegans, jussit nunquam redire, protestans, se ampliùs non absoluturum, tamen posteà reversum incognitum absolvit: supposito, quòd tunc fuerit ritè dispositus: Quia nisi hoc concedamus, orientur longè majora damna, quàm si negemus: ut si Episcopus ordinaturus v. g. restringeret suam intentionem ad solos existentes in statu gratiæ, inquit Gobat *cit. sect. 5. num.* 217. Sed ecce hic emergit aliud

Dubium incidens singulare, quoad Ministrum Sacramenti Ordinis.

I. SOlent Episcopi ante ordinationem prohibere sub pœna Excommunicationis, ne accedat aliquis irregularis, excommunicatus; furtivè se ingerens, alienigena sine dimissorijs, &c. Ex præscripto Pontificalis, immediatè ante initium ordinationis, Magister Cæremoniarum, aut Notarius, vel alius, de- 146

man-

cere vera Ecclesia, etiamsi ipse circa existentiam veræ Ecclesiæ erret.

4. Etiamsi ipse cũ tali errore circa Sacramentum actu retento formam substantialem proferat ut si Sacerdos Apostata Calvinista consecret dicendo: *Hoc est corpus meum*, mente tamen cogitans & intendens: *non realiter sed figurativè*: si tamẽ stante eo errore speculativo privato, adhuc intendit facere, quod vera Ecclesia facit, vel quod Christus instituit, adhuc validè conficiet Sacramentum: per hanc enim generalem intentionem corrigitur error proprius, & enervatur intentio contraria privata. At verò præsumitur quisque etiam Hæreticus velle facere id, quod facit Ecclesia vera, seu quod Christus instituit: quia nemo etiam inter Hæreticos est tam insanus, ut nolit facere actum validum, quem reverà vult facere, inquit Lugo *hic disp.* 3. *sect.* 3. Secùs esset, si Hæreticus suo errore, vel intentione privata contraria omninò destrueret intentionem faciendi, quod vera Ecclesia facit, vel quod Christus instituit: ut si præcisè intenderet conficere Sacramentum secundùm suum errorem & non aliter: aut etiam eâdem intentione suum errorem exteriùs voce exprimeret in forma V. g. dicens: *Hoc est corpus meum figurativè, non realiter*: tunc enim certum est, eum nihil efficere, quia falsificaret formam à Christo institutam, & ab Ecclesia traditam: vera enim

for-

forma non significat, nisi quod Christus instituit, & Ecclesia vera intendit: nimirùm corpus Christi esse verè & realiter ibi præsens; & ita in similibus. Vide dicta *num.* 88. de mutatione formæ per additionem. Et omninò Gobat. *Tract.* 1. *sect.* 5. *à num.* 191.

III. *Eaque absoluta, sine Conditione suspensiva &c.*

AD conficiendum nimirùm Sacramentum validè, requiritur intentio absoluta, non sufficit conditionata, nisi hæc ipsa tunc transeat in absolutam. Ratio est: quia actio Sacramentalis mediante sua intentione debet esse efficax; atqui sola intentio absoluta est efficax, non conditionata: voluntas enim merè conditionata nihil ponit in esse, nisi subsistente conditione transeat in absolutam: uti transit de præterito vel præsenti reipsâ subsistente. Itaque 138

I. Validè & sæpe licitè conferri possunt, & quandóque etiam conferri debent Sacramenta sub conditione de præsenti vel præterito: utpote si dubitetur V. g. de vita infantis baptizandi, aut de dispositione sufficienti recipientis Sacramentum: *Baptizo vel absolvo te, si adhuc vivis: absolvo te, si es dispositus, si verè doles, si seriò emendare, alienum restituere &c. proponis: aut: absolvo te, si tandem alienum restituisti, concubinam domo ejecisti &c.* Tunc enim 139

nim vel reipsâ subsistit conditio, & eo ipso transit in absolutam, & Sacramentum valebit, facto quasi implicito syllogismo: *absolvo te, si verè doles: sed verè doles: ego verè te absolvo*: aut non subsistit ista conditio, & tunc intentio nihil operabitur, ideóque nullum fiet Sacramentum, facto velut syllogysmo opposito: *absolvo te, si verè doles: sed verè non doles: ergò non absolvo.* Jam autem advertis absque justa & gravi causa non licere, citra grave peccatum absolvere, vel aliud Sacramentum conferre ita sub conditione: quia non licet Sacramentum conferre, vel formam sacramentalem proferre, cum dubio vel incerto eventu & effectu, absque gravi causâ necessitatis, vel utilitatis magnæ. Cæterùm justa causa talis apponendi conditionem, ministrum omnino excusat, & culpam, si quæ intervenit solius recipientis malitiæ relinquit.

140 II. Nullum Sacramentum validè aut licitè conferri potest sub conditione de futuro: ut: *absolvo te, si cras restitues; si ad talem diem concubinam eiicies*; excepto matrimonio. *Omnes.* Ratio est: quia intentio Ministri debet operari, & Sacramentum conficere, quando fit actio Sacramentalis; non enim est in potestate ministri suspendere effectum Sacramenti in futurum: atqui intentio conditionata de futuro eo ipso, quòd sit suspensiva in futurum, nihil operatur in præsenti, quando fit

actio

actio sacramentalis, cùm conditio, sub qua intendit operari Minister, nondum sit posita: sed neque operabitur in futuro, quando posita erit conditio, quia tunc non erit amplius actio Sacramentalis, neque ipsa intentio, nisi ad summum habitualis nihil operans: ergò nullum unquam fiet Sacramentum. Cùm enim dicis: *absolvo te, si cras restitues*: non valet absolutio, nec fit Sacramentum, quando profers ea verba: quia tunc conditio intenta nondum est posita; neque valebit absolutio, aut incipiet esse valida posteà eo tempore, quo fit restitutio, quia tunc nec ipsa, nec actio sacramentalis existit, sicut dictum est: ergò valebit nunquam. ¶. Quare inficeta illa obstetrix, quæ infantem de vita extremè periclitantem, interim dum Parochus vocatus exspectatur, baptizavit sub conditione: *Ut valeat, si Parochus non adveniet: non autem valeat, si ipse brevi aderit*: sine dubio nihil effecit, siquidem ejus intentio fuit suspendere effectum, usque dum constet, Parochum non adfuturum; secùs si conditio fuisset merè adjectitia, utpote post Baptismum jam collatum, adeóque validum, primò adjecta, uti refert, & pluribus resolvit Gobat cit. *Tract.* 1. *sect.* 3. *num.* 92. quem vide

Peccat ergò mortaliter, qui Sacramentum (excepto matrimonio) ministrat: sub conditione de futuro: quia Sacramentum reddit 141

 nul-

nullum, ut dictum est. Neque levius peccaret qui Sacramentum confert sub conditione quidem de præsenti vel præterito, sed omnino occultâ & humano modo incognoscibili, solique Deo notâ: *absolvo te à peccatis tuis, si Deus scit, te cras restituturum: si es prædestinatus; si Deus prævidet, te in statu gratiæ moriturum &c.* Quia sic ad minimum Sacramentum redderet dubium: imò etiam redderet irritum & nullum: *post Suarez, Dicastillum, Coninck, alios communiùs, tenet idem Gobat cit. num.* 38. 39. eò, quod non sit credibile, quòd Christus dederit potestatem conficiendi Sacramentum sub conditione soli Deo notâ, ex quo omnia Sacramenta confunderentur, & redderentur incertissima, imò relinqueretur homini libertas, Sacramentum semel factum validè, postea efficiendi invalidum: ut consideranti patebit.

§. Excipitur semper Sacramentum matrimonii, quod, quia essentialiter consistit in contractu, instar aliorum contractuum, posse celebrari cum- vel sub conditione de futuro v.g. *Si Parentes consentient &c.* suo loco videbimus, & tamen simul audiemus, tunc primùm confici & existere Sacramentum, quando impletur conditio, v.g. consensus datur à parentibus. Neque id mirum: quia quando impletur conditio, adhuc adest materia & forma, scilicet traditio & acceptatio corporum licèt

licèt non actualiter, sed habitualiter tantùm, quam habitualem existentiam sufficere ad hoc Sacramentum, jam dictum est *supra num.* 128. Adde, quod plures gravissimi Doctores etiam tunc, impleta conditione, requirant novum consensum actualem.

IV. *Eáque determinata ad certam materiam, vel personam.*

I. Constat ex ipsis formis sacramentalibus: 142
Ego te baptizo: signo te: absolvo te &c. item: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus:* ubi pronomina demonstrativa *Te*, *Hoc*, *Hic*, utique demonstrant & designant certam & determinatam materiam & personam hic & nunc physicè vel saltem moraliter præsentem: unde si quis Sacerdos ex pluribus particulis in Ara vel pixide propositis, intenderet indefinitè unam solam consecrare, non determinatam, vel designatam aliquo modo: aut ex pluribus in naufragio vel nosocomio peste laborantium intenderet solùm confusè unum aliquem, absolvere, nullum determinando vel designando, nullam hostiam consecraret, nullum absolveret: quia nulla esset major ratio de una hostia, uno pœnitente, quàm de alia, vel alio.

II. At verò (excepto Matrimonio, de quo 143
infra) in reliquis Sacramentis minimè necessarium, néque consultum, imò néque licitum

est, nisi ob justam & gravissimam causam, determinare & restringere Ministrum suam intentionem ad unam certam personam vel materiam in individuo vel numero, excludendo aliam personam vel materiam fortè præsentem loco illius, quam adesse credit, ob periculum erroris & nullitatis sacramenti: sed intentio semper debet dirigi in hanc personam præsentem, vel materiam appositam, quæcúnque sit, dummodò sacramenti capax sit. Sic enim quæcúnque persona sit baptizanda vel absolvenda, quotcúnque hostiæ consecrandæ, quælibet erit baptizata, absoluta, consecrata. Quod si tamen Minister ita restringeret suam intentionem ad certam personam vel materiam: v. g. volens baptizare infantem putatum masculum tantùm, nolens fæmellam: volens absolvere confitentem, quem putat esse Joannem, nolens absolvere alium; cum tamen non adsit masculus sed fæmella: non Joannes, sed alius Jacobus, is equidem gravissimè peccaret, teste Gobat *cit. Tract.* 1. *sect.* 5. *num.* 216. attamen restrictio valeret, & non valeret sacramentum, sed nullum foret, cum actus non extendantur ultrà intentionem agentium: *l. cum Pater. ff. de legat.* 2. Similiter si consecrans sic restrictè intenderet consecrare unam tantùm hostiam majorem, cum tamen essent duæ sibi cohærentes: aut tres tantùm putatas particulas minores, cum tamen sint quatuor: nulla

fo-

foret consecrata, quia rursus nulla foret major ratio de una quàm de altera. ¶. Dixi iterùm: *excepto Matrimonio.* Hìc consequenter resolvenda est alia notabilis.

QVÆSTIO INCIDENS.

An, & quatenùs error circa personam, cui ministratur Sacramentum, obsit valori Sacramenti?

IN *Matrimonio error circa personam vitiat contractum per se, & consequenter Sacramentum annullat: at in cæteris sacramentis error personæ communiter nihil officit valori sacramenti.* Ratio disparitatis est. Quia Matrimonium essentialiter continet *individuam vitæ societatem*, vel consuetudinem. *c. illud. de Præsumpt.* quæ individua vitæ consuetudo, quoad amorem, pacem, átque etiam prolis generationem & educationem, aliásque graves circumstantias Matrimonij, plurimùm pendet à certo aliquo individuo, ac proindè plurimum interest marito, quam in individuo uxorem ducat, ac hujus, cui numero marito nubet: ideóque Matrimonium contrahentes semper restringunt explicitè vel implicitè ad hoc, & non aliud individuum personæ, ultra quam eorum intentionem, actus eorum non extenduntur, ut paulò suprà dictum. At verò plerúmque nihil, aut certè parum interest Mini- 144

ſtri, huic, an illi, vel alij individuo miniſtret ſacramentum, ideóque communiter non ita reſtringit ſuam intentionem ad certum perſonæ individuum, quin etiamſi noſſet adeſſe perſonam aliam, quàm patet, tamen nihilominùs ſacramentum collaturus eſſet: ideóque communiſſimè habent intentionem implicitè ſaltem exporrectam ad aliud individuum: habent enim (certè habere debent) generalem voluntatem adminiſtrandi ſacramenta ſecundùm morem & voluntatem Eccleſiæ; eſt autem mos & juſtiſſima voluntas Eccleſiæ, ut miniſter velit, intendâtque actu impertiri ſacramentum illi ipſi, cui hîc & nunc præſenti applicat materiam & formam, aut ſolam formam: quanta enim confuſio emergeret, ſi non eſſet ſemper (extra caſum, quo conſtaret de oppoſito) hæc & talis miniſtri voluntas?

145 Validè ergo baptizavit quidam mihi notiſſimus Sacerdos, qui nonnihil ſurdaſter juſſus baptizare maſculum infantem, & nominare Joannem, baptizavit pro fæmella, & nominavit Annam: nec Baptiſmus repetendus fuit, errore cum riſu aſtantium cognito. Validè abſolvit Confeſſarius mei ſimilis, qui ex voce grandiori putans confitentem eſſe virum vel maſculum, poſteà in egreſſu confeſſionalis videt eſſe fœminam vel puellam. Nec obſtat, quòd peccata fœminæ & viri ſint diſtincta numero, nam numerus mortalium ita explicandus

dus est, ut non dicatur unum peccatum pro alio, quod in nostro casu nequaquàm fit. Quin prædicta intentio generalis, quam debet habere minister sacramenti, extenditur etiam ad casum, quo suscepturus sacramentum laborat aliquo defectu, quem si minister perspectum haberet, esset certò & quidem justè, aut etiam necessariò negaturus sacramentum: ut proindè validè absolverit alius quidam Confessarius mihi notus: qui pœnitentem immorigerum à se ablegans, jussit nunquam redire, protestans, se ampliùs non absoluturum, tamen posteà reversum incognitum absolvit: supposito, quòd tunc fuerit ritè dispositus: Quia nisi hoc concedamus, orientur longè majora damna, quàm si negemus: ut si Episcopus ordinaturus v. g. restringeret suam intentionem ad solos existentes in statu gratiæ, inquit Gobat *cit. sect.* 5. *num.* 217. Sed ecce hic emergit aliud

Dubium incidens singulare, quoad Ministrum Sacramenti Ordinis.

I. Solent Episcopi ante ordinationem prohibere sub pœna Excommunicationis, ne accedat aliquis irregularis, excommunicatus; furtivè se ingerens, alienigena sine dimissorijs, &c. Ex præscripto Pontificalis, immediatè ante initium ordinationis, Magister Cæremoniarum, aut Notarius, vel alius, deman- 146

mandato Reverendissimi Ordinatoris recitat illa gravissima verba. *Reverendissimus Pater & Dominus N. mandat sub Excommunicationis pœnâ, ne quis irregularis aut alius à jure prohibitus, ullo modo audeat ad suscipiendos Ordines accedere, &c.* Quid si ergo aliquis irregularis, v. g. illegitimus &c. suum defectum subdolè dissimulans contra gravissimam istam prohibitionem accedat, validéne ordinaretur? Ratio dubitandi est, quia videtur deficere intentio Ordinatoris; quos enim tam graviter prohibet accedere, videtur, quod non intendat ordinare: si non intendat ordinare, utique ordinatio erit invalida. Respondetur sine dubio adhuc validè ordinari. Ratio est: quia mandata pœnalia non sunt amplianda, sed potiùs restringenda: Atqui in pœna Excomunicationis non includitur pœna nullitatis actûs prohibitio: ergo prohibitio illa gravissima solùm graviter illicitã reddit illam ordinationẽ ex parte suscipientis, & nullo modo nullã: nec Episcop' intendit ullo modo talẽ privare effectu Sacramenti Ordinis sistendo in suis terminis. Adde, quod post illa verba ex præscripto Pontificalis soleat absolvere à censuris ad effectum Ordinis suscipiendi. Adde insuper incidenter, ab illa Excommunicatione incurrenda excusare omnem ignorantiam juris & facti: ut si quis ignoret se laborare tali impedimento canonico: aut quamvis sciat se ali-

quo

quo tali defectu laborare, nescit tamen ob illum defectum v. g. natalium, lenitatis &c. esse inductam irregularitatem, de quo dixi in *Tyrocinio morali p. 2. c. 4. §. 1.* Et rursùs aliqua *inferiùs c. 4.*

II. Quid si Reverendissimus Ordinator per Magistrum Cæremoniarum, vel alium, aut per seipsum etiam contestetur, se nolle, non intendere, nec velle talem ordinare. v. g. Nemo irregularis, nemo subreptitius, nemo alienigena sine dimissorijs accedat: *non enim intendimus tales ordinare*: prout alicubi factum esse constat? Respondetur 1. Siquidem constaret de seria & constanti tali contraria intentione Episcopi, eúmque omnino persistere in tali negativa voluntate, certissimum erit, ordinationem esse invalidam, cùm intentio ministri semper requiratur ad valorem sacramenti. *Ꝗ.* Certè Lugo *mox citandus* scribit se non approbare tale edictum. Navarrus autem *Consil. l. 1. de temp. Ordinand.* censet talem Ordinatorem graviter peccare, si reverâ intenderet talibus non conferre sacramentum: tùm quia ageret contra consuetudinem omnium optimorum Episcoporum: tùm quia daret causam gravium peccatorum, gravísque infamiæ; tùm quia ipsius non est punire secreta peccata. *Gobat tamen Tract. 8. Alph. ord. Casu 18. n. 705.* excipit casum singularem, quo Episcopus meritò retineret voluntatem non ordi- 147

ordinandi aliquos inhabiles: ut si v. g. intellexisset, inter ordinandos adesse aliquos Hussitas vel Schismaticos: isti enim volunt habere Sacerdotes à Catholicis ordinatos, ut certi sint de valore consecrationis: posset ergo tunc validè & licitè dicere: *Nullus Hussista, nullus Schismaticus accedat: non intendimus ullo modo talem ordinare:* His ergo seclusis, & quando non constat certò de tali contraria negativa & constanti intentione Ordinatoris.

148 R. 2. Talem contra ejusmodi prohibitionem & protestationem accedentem adhuc validè ordinari: Ita post alios Lugo *de Sacramentis in Genere, disp. 8. sect. 7. & 8. Dicastillus, alij cum Tamburino de sacramentis, l. 1. c. 6. n. 13 Gobat cit. n. 705.* Ratio datur varia; Quia dubia interpretanda sunt in meliorem partem. *Navarrus l. c.* 2. *Si Episcopus dicat: nolo vel non intendo ordinare excommunicatos vel irregulares, intelligitur, si sciat esse tales: quare is quem ordinat, non sciens esse talem, verè est ordinatus.* Emmanuel Sa. *v. Ordo. n. 32.* 3. Ordinator præcipiens fieri talem prohibitionem & protestationem, communiter id facit solùm ad terrorem ad absterrendum scilicet à scelere canonicè impeditos habens interim intentionem ordinandi omnes validè ordinabiles, quales sunt etiam irregulares, omnésque impediti jure positivo tantùm. *Omnes citati.* 4. Esto etiam tunc, quando clarâ voce fiebat ista protesta-

testatio, Episcopus caruerit intentione conferendi realiter Ordines irregularibus, attamen in ipsa ordinatione actuali reipsâ inducit illam intentionem, & censeri debet revocare priorem intentionem, si quam habuit contrariam, & illum jam capacem Ordinis præsentem omnino velle ordinare. Ratio sic divinandi sumitur argumento apud Canonistas & Legistas validissimo, *ab absurdo vitando*: sequerentur autem gravissima absurda, si Ordinator, à cujus intentione essentialiter pendet valor sacramenti, constanter careret voluntate impertiendi Sacramentum omnibus, qui inhabiles se præsentarent: quæ absurda bene deducit Lugo *cit. loc.* & tu, etiam simplex *Tyro* facilè apprehendere potes. Tandem sapienter advertit Tamburinus *cit.* quando agitur de Sacerdotio, & est rationabile dubium de intentione Episcopi, debere sub conditione repeti Ordinationem, ob gravissimum periculum & damna secutura, si fortè prior Ordinatio fuisset invalida, & consequenter invalidæ postea consecrationes, absolutiones &c.

QVÆSTIO XXXI.

An, & quælis intentio requiritur in suscipiente, ad validè suscipiendum Sacramentum?

UT adultus, rationis compos, validè suscipiat Sacramentum quodvis, necessariò requiri- 149
tur

tur, ut actu vel habitu sit positivè volens, seu ut habeat vel habuerit veram voluntatem positivam, intentionem vel consensum suscipiendi tale sacramentum. Sufficit omnino voluntas seu intentio habitualis, semel scilicet habita & non revocata, (excepto regulariter Matrimonio) eáque etiam implicita, habita scilicet in alio volito tale sacramentum involvente (non autem indirectâ in causâ, sicut nec conditionatâ de futuro) Imò etiam generalis voluntas vivendi & moriendi more Christiano Catholico sufficit ad suscipienda sacramenta Extremæ unctionis & Eucharistiæ in extremis, & tunc saltem probabiliter etiam Confirmationis, non item ad reliqua. Est tota communis, ut patebit explicando singula particulatim.

I. *Necessariò requiritur, ut actu vel habitu sit positivè volens.*

150 Nimirùm non sufficit suscipientem Sacramentum non esse vel fuisse positivè nolentem, invitum, repugnantem suscipere tale sacramentum: sed requiritur, ut sit vel fuerit positivè volens, sive ut habeat vel habuerit veram voluntatem positivam & intentionem expressè, implicitè non revocatam, suscipiendi tale sacramentum. Ita cum D. Thomâ communissima Theologorum. *Contra Cajetanum & alios paucos.* Ratio à priori est voluntas Christi institutoris Sacramentum, qui etiamsi po-

potuisset aliter instituere, de facto tamen, ut constat ex sensu Ecclesiæ, & Doctorum communi consensu, ita instituit sacramenta, ut non conferant effectum gratiæ, nisi volenti, si adultus & rationis compos ac propriæ intentionis capax sit; adeóque sicut universaliter adultus non justificatur sine proprio consensu, juxta notissimum illud D. Augustini: *Qui fecit te, non justificabit te sine te*: id est: sine tuo consensu & cooperatione. *Et cap. Majores. de Baptismo* dicitur: *actuale autem* (peccatum) *quod consensu contrahitur, sine consensu minimè relaxatur*: ergo neque per sacramenta justificatur, imò nec DEO specialiter initiatur & consecratur homo, sine suo consensu & voluntate, dummodò ejus sit capax. Unde etiam in Baptismo maximè necessario sacramento ad baptizandum eum, qui incidit in amentiam, vel perdit usum sensuum, Concilia semper exigunt, quòd antea voluntatem Baptismi habuerit: ut videre potes apud Lugo, & alios Scholasticos passim. Quare minimè audiendus Cajetanus ita scribens. *Per se loquendo, non exigitur intentio seu voluntas ex parte baptizandi, sed sufficit in eo non inveniri obicem voluntatis contrariæ.*

Dixi autem: *adultus rationis compos*: nam 151
inprimis est de fide, quòd infantibus validè conferatur Baptismus: sicut & validè conferri ijsdem Confirmationem docet antiquissima, & hodierna praxis Episcoporum:

nullum, ut dictum est. Neque leviùs peccaret qui Sacramentum confert sub conditione quidem de præsenti vel præterito, sed omnino occultâ & humano modo incognoscibili, solique Deo notâ: *absolvo te à peccatis tuis, si Deus scit, te cras restituturum: si es prædestinatus; si Deus prævidet, te in statu gratiæ moriturum &c.* Quia sic ad minimum Sacramentum redderet dubium: imò etiam redderet irritum & nullum: *post Suarez, Dicastillum, Coninck, alios communiùs, tenet idem Gobat cit. num.* 38. 39. eò, quod non sit credibile, quòd Christus dederit potestatem conficiendi Sacramentum sub conditione soli Deo notâ, ex quo omnia Sacramenta confunderentur, & redderentur incertissima, imò relinqueretur homini libertas, Sacramentum semel factum validè, postea efficiendi invalidum: ut consideranti patebit.

¶. Excipitur semper Sacramentum matrimonii, quod, quia essentialiter consistit in contractu, instar aliorum contractuum, posse celebrari cum- vel sub conditione de futuro v.g. *Si Parentes consentient &c.* suo loco videbimus, & tamen simul audiemus, tunc primum confici & existere Sacramentum, quando impletur conditio, v.g. consensus datur à parentibus. Neque id mirum: quia quando impletur conditio, adhuc adest materia & forma, scilicet traditio & acceptatio corporum licèt

licèt non actualiter, sed habitualiter tantùm, quam habitualem existentiam sufficere ad hoc Sacramentum, jam dictum est *supra num.* 128. Adde, quod plures gravissimi Doctores etiam tunc, impleta conditione, requirant novum consensum actualem.

IV. *Eáque determinata ad certam materiam, vel personam.*

I. CONstat ex ipsis formis sacramentalibus: 142
Ego te baptizo: signo te: absolvo te &c. item: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus:* ubi pronomina demonstrativa *Te, Hoc, Hic,* utique demonstrant & designant certam & determinatam materiam & personam hìc & nunc physicè vel saltem moraliter præsentem: undè si quis Sacerdos ex pluribus particulis in Ara vel pixide propositis, intenderet indefinitè unam solam consecrare, non determinatam vel designatam aliquo modo: aut ex pluribus in naufragio vel nosocomio peste laborantium intenderet solùm confusè unum aliquem absolvere, nullum determinando vel designando, nullam hostiam consecraret, nullum absolveret: quia nulla esset major ratio de una hostia, uno pœnitente, quàm de alia, vel alio.

II. At verò (excepto Matrimonio, de quo 143
infra) in reliquis Sacramentis minimè necessarium, néque consultum, imò néque licitum

est, nisi ob justam & gravissimam causam, determinare & restringere Ministrum suam intentionem ad unam certam personam vel materiam in individuo vel numero, excludendo aliam personam vel materiam fortè præsentem loco illius, quam adesse credit, ob periculum erroris & nullitatis sacramenti: sed intentio semper debet dirigi in hanc personam præsentem, vel materiam appositam, quæcúnque sit, dummodò sacramenti capax sit. Sic enim quæcúnque persona sit baptizanda vel absolvenda, quotcúnque hostiæ consecrandæ, quælibet erit baptizata, absoluta, consecrata. Quod si tamen Minister ita restringeret suam intentionem ad certam personam vel materiam: v. g. volens baptizare infantem putatum masculum tantùm, nolens fæmellam: volens absolvere confitentem, quem putat esse Joannem, nolens absolvere alium; cum tamen non adsit masculus sed fæmella: non Joannes, sed alius Jacobus, is equidem gravissimè peccaret, teste Gobat *cit. Tract.* 1. *sect.* 5. *num.* 216. attamen restrictio valeret, & non valeret sacramentum, sed nullum foret, cum actus non extendantur ultrà intentionem agentium: *l. cum Pater. ff. de legat.* 2. Similiter si consecrans sic restrictè intenderet consecrare unam tantùm hostiam majorem, cum tamen essent duæ sibi cohærentes: aut tres tantùm putatas particulas minores, cum tamen sint quatuor: nulla

se-

foret consecrata, quia rursus nulla foret major ratio de una quàm de altera. ¶. Dixi iterùm: *excepto Matrimonio.* Hìc consequenter resolvenda est alia notabilis.

QVÆSTIO INCIDENS.

An, & quatenùs error circa personam, cui ministratur Sacramentum, obsit valori Sacramenti?

IN *Matrimonio error circa personam vitiat contractum per se, & consequenter Sacramentum annullat: at in cæteris sacramentis error personæ communiter nihil officit valori sacramenti.* 144 Ratio disparitatis est. Quia Matrimonium essentialiter continet *individuam vitæ societatem*, vel consuetudinem. *c. illud. de Præsumpt.* quæ individua vitæ consuetudo, quoad amorem, pacem, átque etiam prolis generationem & educationem, aliásque graves circumstantias Matrimonij, plurimùm pendet à certo aliquo individuo, ac proindè plurimum interest marito, quam in individuo uxorem ducat, ac hujus, cui numero marito nubet: ideóque Matrimonium contrahentes semper restringunt explicitè vel implicitè ad hoc, & non aliud individuum personæ, ultra quam eorum intentionem, actus eorum non extenduntur, ut paulò suprà dictum. At verò plerúmque nihil, aut certè parum interest Mini-

ſtri, huic, an illi, vel alij individuo miniſtret ſacramentum, ideóque communiter non ita reſtringit ſuam intentionem ad certum perſonæ individuum, quin etiamſi noſſet adeſſe perſonam aliam, quàm patet, tamen nihilominùs ſacramentum collaturus eſſet: ideóque communiſſimè habent intentionem implicitè ſaltem exporrectam ad aliud individuum: habent enim (certè habere debent) generalem voluntatem adminiſtrandi ſacramenta ſecundùm morem & voluntatem Eccleſiæ; eſt autem mos & juſtiſſima voluntas Eccleſiæ, ut miniſter velit, intendátque actu impertiri ſacramentum illi ipſi, cui hîc & nunc præſenti applicat materiam & formam, aut ſolam formam: quanta enim confuſio emergeret, ſi non eſſet ſemper (extra caſum, quo conſtaret de oppoſito) hæc & talis miniſtri voluntas?

145 Validè ergo baptizavit quidam mihi notiſſimus Sacerdos, qui nonnihil ſurdaſter juſſus baptizare maſculum infantem, & nominare Joannem, baptizavit pro fæmella, & nominavit Annam: nec Baptiſmus repetendus fuit, errore cum riſu aſtantium cognito. Validè abſolvit Confeſſarius mei ſimilis, qui ex voce grandiori putans confitentem eſſe virum vel maſculum, poſteà in egreſſu confeſſionalis videt eſſe fœminam vel puellam. Nec obſtat, quòd peccata fœminæ & viri ſint diſtincta numero, nam numerus mortalium ita explicandus

dus est, ut non dicatur unum peccatum pro alio, quod in nostro casu nequaquàm fit. Quin prædicta intentio generalis, quam debet habere minister sacramenti, extenditur etiam ad casum, quo suscepturus sacramentum laborat aliquo defectu, quem si minister perspectum haberet, esset certò & quidem justè, aut etiam necessariò negaturus sacramentum: ut promdè validè absolverit alius quidam Confessarius mihi notus: qui pœnitentem immorigerum à se ablegans, jussit nunquam redire, protestans, se ampliùs non absoluturum, tamen postea reversum incognitum absolvit: supposito, quòd tunc fuerit ritè dispositus: Quia nisi hoc concedamus, orientur longè majora damna, quàm si negemus: ut si Episcopus ordinaturus v. g. restringeret suam intentionem ad solos existentes in statu gratiæ, inquit Gobat *cit. sect.* 5. *num.* 217. Sed ecce hìc emergit aliud

Dubium incidens singulare, quoad Ministrum Sacramenti Ordinis.

I. SOlent Episcopi ante ordinationem prohibere sub pœna Excommunicationis, ne accedat aliquis irregularis, excommunicatus; furtivè se ingerens, alienigena sine dimissorijs, &c. Ex præscripto Pontificalis, immediatè ante initium ordinationis, Magister Cæremoniarum, aut Notarius, vel alius, deman- 146

mandato Reverendissimi Ordinatoris recitat illa gravissima verba. *Reverendissimus Pater & Dominus N. mandat sub Excommunicationis pœnâ, ne quis irregularis aut alius à jure prohibitus, ullo modo audeat ad suscipiendos Ordines accedere, &c.* Quid si ergo aliquis irregularis, v. g. illegitimus &c. suum defectum subdolè dissimulans contra gravissimam istam prohibitionem accedat, validéne ordinaretur? Ratio dubitandi est, quia videtur deficere intentio Ordinatoris; quos enim tam graviter prohibet accedere, videtur, quod non intendat ordinare: si non intendat ordinare, utique ordinatio erit invalida. Respondetur sine dubio adhuc validè ordinari. Ratio est: quia mandata pœnalia non sunt amplianda, sed potiùs restringenda: Atqui in pœna Excomunicationis non includitur pœna nullitatis actûs prohibitio: ergo prohibitio illa gravissima solùm graviter illicitã reddit illam ordinationē ex parte suscipientis, & nullo modo nullã: nec Episcop' intendit ullo modo talē privare effectu Sacramenti Ordinis sistendo in suis terminis. Adde, quod post illa verba ex præscripto Pontificalis soleat absolvere à censuris ad effectum Ordinis suscipiendi. Adde insuper incidenter, ab illa Excommunicatione incurrenda excusare omnem ignorantiam juris & facti: ut si quis ignoret se laborare tali impedimento canonico: aut quamvis sciat se ali-

quo

quo tali defectu laborare, nescit tamen ob illum defectum v. g. natalium, lenitatis &c. esse inductam irregularitatem, de quo dixi in *Tyrocinio morali p. 2. c. 4. §. 1.* Et rursùs aliqua *inferiùs c. 4.*

II. Quid si Reverendissimus Ordinator per Magistrum Cæremoniarum, vel alium, aut per seipsum etiam contestetur, se nolle, non intendere, nec velle talem ordinare. v. g. Nemo irregularis, nemo subreptitius, nemo alienigena sine dimissorijs accedat: *non enim intendimus tales ordinare*: prout alicubi factum esse constat? Respondetur 1. Siquidem constaret de seria & constanti tali contraria intentione Episcopi, eúmque omnino persistere in tali negativa voluntate, certissimum erit, ordinationem esse invalidam, cùm intentio ministri semper requiratur ad valorem sacramenti. *J.* Certè Lugo *mox citandus* scribit se non approbare tale edictum. Navarrus autem *Consil. l. 1. de temp. Ordinand.* censet talem Ordinatorem graviter peccare, si reverâ intenderet talibus non conferre sacramentum: tùm quia ageret contra consuetudinem omnium optimorum Episcoporum: tùm quia daret causam gravium peccatorum, gravísque infamiæ; tùm quia ipsius non est punire secreta peccata. *Gobat tamen Tract. 8. Alph. ord. Casu 18. n. 705.* excipit casum singularem, quo Episcopus meritò retineret voluntatem non ordi- 147

ordinandi aliquos inhabiles: ut si v. g. intellexisset, inter ordinandos adesse aliquos Hussitas vel Schismaticos: isti enim volunt habere Sacerdotes à Catholicis ordinatos, ut certi sint de valore consecrationis: posset ergo tunc validè & licitè dicere: *Nullus Hussista, nullus Schismaticus accedat: non intendimus ullo modo talem ordinare:* His ergo seclusis, & quando non constat certò de tali contraria negativa & constanti intentione Ordinatoris.

148 R. 2. Talem contra ejusmodi prohibitionem & protestationem accedentem adhuc validè ordinari: Ita post alios Lugo *de Sacramentis in Genere, disp. 8. sect. 7. & 8. Dicastillus, alij cum Tamburino de sacramentis, l. 1. c. 6. n.* 13 *Gobat cit. n. 705.* Ratio datur varia; Quia dubia interpretanda sunt in meliorem partem, *Navarrus l. c.* 2. *Si Episcopus dicat: nolo vel non intendo ordinare excommunicatos vel irregulares, intelligitur, si sciat esse tales: quare is quem ordinat, non sciens esse talem, verè est ordinatus.* Emmanuel Sa. *v. Ordo. n. 32.* 3. Ordinator præcipiens fieri talem prohibitionem & protestationem, communiter id facit solùm ad terrorem ad absterrendum scilicet à scelere canonicè impeditos habens interim intentionem ordinandi omnes validè ordinabiles, quales sunt etiam irregulares, omnésque impediti jure positivo tantùm. *Omnes citati.* 4. Esto etiam tunc, quando clarâ voce fiebat ista protesta-

teſtatio, Epiſcopus caruerit intentione conferendi realiter Ordines irregularibus, attamen in ipſa ordinatione actuali reipsâ inducit illam intentionem, & cenſeri debet revocare priorem intentionem, ſi quam habuit contrariam, & illum jam capacem Ordinis præſentem omnino velle ordinare. Ratio ſic divinandi ſumitur argumento apud Canoniſtas & Legiſtas validiſſimo, *ab abſurdo vitando*: ſequerentur autem graviſſima abſurda, ſi Ordinator, à cujus intentione eſſentialiter pendet valor ſacramenti, conſtanter careret voluntate impertiendi Sacramentum omnibus, qui inhabiles ſe præſentarent: quæ abſurda bene deducit Lugo *cit. loc.* & tu, etiam ſimplex *Tyro* facilè apprehendere potes. Tandem ſapienter advertit Tamburinus *cit.* quando agitur de Sacerdotio, & eſt rationabile dubium de intentione Epiſcopi, debere ſub conditione repeti Ordinationem, ob graviſſimum periculum & damna ſecutura, ſi fortè prior Ordinatio fuiſſet invalida, & conſequenter invalidæ poſtea conſecrationes, abſolutiones &c.

QVÆSTIO XXXI.

An, & quælis intentio requiritur in ſuſcipiente, ad validè ſuſcipiendum Sacramentum?

UT *adultus, rationis compos, validè ſuſcipiat* 149
Sacramentum quodvis, neceſſariò requiritur

potuisset aliter instituere, de facto tamen, ut constat ex sensu Ecclesiæ, & Doctorum communi consensu, ita instituit sacramenta, ut non conferant effectum gratiæ, nisi volenti, si adultus & rationis compos ac propriæ intentionis capax sit; adeóque sicut universaliter adultus non justificatur sine proprio consensu, juxta notissimum illud D. Augustini: *Qui fecit te, non justificabit te sine te*: id est: sine tuo consensu & cooperatione. *Et cap. Majores. de Baptismo* dicitur: *actuale autem* (peccatum) *quod consensu contrahitur, sine consensu minimè relaxatur*: ergo neque per sacramenta justificatur, imò nec DEO specialiter initiatur & consecratur homo, sine suo consensu & voluntate, dummodò ejus sit capax. Unde etiam in Baptismo maximè necessario sacramento ad baptizandum eum, qui incidit in amentiam, vel perdit usum sensuum, Concilia semper exigunt, quòd antea voluntatem Baptismi habuerit: ut videre potes apud Lugo, & alios Scholasticos passim. Quare minimè audiendus Cajetanus ita scribens. *Per se loquendo, non exigitur intentio seu voluntas ex parte baptizandi, sed sufficit in eo non inveniri obicem voluntatis contrariæ.*

Dixi autem: *adultus rationis compos*: nam 151
inprimis est de fide, quòd infantibus validè conferatur Baptismus: sicut & validè conferri iisdem Confirmationem docet antiquissima, & hodierna praxis Episcoporum:

stea nunquam retractavit. 5. Si adultus sit omnino invitus & involuntarius simpliciter, animo & voluntate omnino repugnante permeram vim coactus, ut si per vim omnino reluctans quis baptizetur, confirmetur, ordinetur. 6. Si adultus fictè tantùm per simulationem, jocum, ludum, actum inimicum susciperet: utpotè sinens se baptizari, confirmari, ordinari, ábsque omni seriâ voluntate etiam implicitâ suscipiendi sacramentum. Vide tamen, & huc applica dicta *supra num.* 134. *de intentione Ministri formali necessariâ.* 7. Denique si quis suscipiat Sacramentum merè materialiter: ut si quis omnino ignarus rei, quidnam hic agatur, merè materialiter baptizari, confirmari, ordinari se sineret: si sumeret hostiam nesciens esse consecratam, aut sciens quidem esse Evcharistiam, attamen comederet vel biberet species sacramentales solùm ad famem vel sitim sedandam. Sed de hoc mox iterùm: iam è converso.

II. *Validè suscipit Sacramentum* 1. Qui ex
solo metu etiam gravi & injustè incusso suscipit: quia metus non tollit voluntarium simpliciter, sed tantùm secundùm quid. dummodò metu adactus velit suscipere Sacramentum formaliter, seu eâ intentione quâ instituit Christus, & Ecclesia facit: secùs esset si haberet voluntatem solummodò permittendi, ut circa se fiant actiones externæ sacramentales, ani- 152

mo autem omnino nolit recipere Sacramentum, ſeu eo modo, quo cæteri Chriſtiani. Quare omnes Theologi rejiciunt gloſſam *in cap. Majores de Baptiſmo.* Baptiſmum eſſe validum, licèt, qui baptizatur, corde diſſentiat, dum tamen ore dicat ſe conſentire. ¶. Excipitur etiam hìc Matrimonium, quod ex metu gravi & injuſto contractum, eſt invalidum ipſo jure. 2. Etiam adultus maniacus vel phrænetícus, qui manibus pedibúſque repugnat volenti extremè ſe inungere: quia remanet nihilominùs in eo habitualiter voluntas implicita ſuſcipiendi hoc Sacramentum, quam habuit ante morbum: *de qua infra explicatione* 4. 3. Qui quidem joci, luſûs, vel irriſionis causâ inciperet admittere actiones ſacramentales, ſed poſtea, mutato animo, intentionem ſeriam aſſumeret, ſine dubio validè ſuſciperet: quemadmodùm ſuſcepit Geneſius ille mimus, qui in theatro coram Diocletiano Imperatore, ut myſterijs Chriſtianorum illuderet, finxit ſe ægrotum, & fictè petijt Baptiſmum: cum autem Sacerdos juſſu Imperatoris accerſitus adeſſet, & interrogaret, quid peteret, ille mox divinitùs converſus ſeriò baptiſmum petijt; & ſic non fictè, ſed ſeriò baptizatus, etiam Martyr egregius evaſit. 4. Si quis Sacramentum ſuſciperet volens ſuſcipere illud, quod Chriſtiani accipiunt: etiamſi ipſe non crederet eſſe Sacramentum, aut nollet ſuſci-

ſcipere Sacramentum vel gratiam aliquam ſacramentalem, adhuc tamen validè ſuſcipere, cum eo caſu etiam Miniſter validè miniſtret, colligere debes ex dictis *ſupra num.* 137.

¶. Notanda hìc eſt differentia inter Eucha- 154
riſtiam & reliqua Sacramenta. Quod quis ábsque ulla debita intentione, imò cum indebita, vel perversa intentione v. g. ad ſolam famem aut ſitim ſedandam ſuſcipit Euchariſtiam, adhuc verè ſuſcipit ſacramentum ſaltem materialiter, etſi non formaliter ut ſacramentum, cum effectu ſacramentali. Quia nimirùm eſt Sacramentum permanens & exiſtens ante omnem uſum: átque ideò ad ſui eſſentiam & conſiſtentiam non requirit ſubjectum, ejúſve diſpoſitionem aliquam, ſed tota ejus eſſentia reperiri poteſt in homine etiam ignorante, nolente, vel indebitè aut perversè volente, ſicut & reperiri poſſet in comedente bruto. Quia tamen Chriſtus vetuit, ne ullo caſu ſumatur Euchariſtia tanquam res prophana, ſed ut res ſacratiſſima, ideò mortaliſſimè (*ajt Gobat n.* 248.) delingueret, qui vellet ſumere pro ſola fame ſitive ſedanda, & ſine dubio nihil fructûs acciperet: (non autem videtur Sacerdos fructu privandus, qui ſumpturus calicem debitâ reverentiâ etiam intenderet ſitim levare, de quo ampliùs ſuo loco.) At verô qui ábsque omni intentione debita ſuſcipit alia Sacramenta, nullo modo, ne materialiter

quidem, ſuſcipit Sacramentum: quia alia Sacramenta, cum conſiſtant eſſentialiter in actione tranſeunte átque ipſo uſu, neceſſariò ſupponunt ſubjectum, ejúsque diſpoſitionem ſeu præparationem aliquam per cognitionem præviam, ac conſenſum voluntatis aliquem adulti, æque ac pendent à ſcientia ac intentione Miniſtri: quare ábſque omni voluntate ac ſcientia ſuſcipientis, ab ignorante, nolente, aut perversè volente, nullum ſuſcipitur Sacramentum re ipsâ: qualiter autem adhuc peccetur, videbitur ſuo loco, cùm de Miniſtro & ſuſcipiente. *cap. 3. & 4.*

II. *Sufficit intentio habitualis, habita ſcilicet & non revocata.*

155 Commniſſima Doctorum, & puto eſſe certum apud omnes, *cum ſuis limitationibus tamen.* Ratio ſufficientiæ pro ſuſcipiente, & diſparitas à miniſtrante clara eſt. Quia Miniſter conficiens Sacramentum debet ſe habere activè, & in eo requiritur intentio, quæ ſit cauſa actionis ſacramentalis, & conſequenter ejus intentio debet actu vel in ſe, vel in virtute à ſe relicta exiſtere, quando conficitur Sacramentum: at verò ſuſcipiens Sacramentum habet ſe paſſivè tantùm, ideóque in eo non requiritur intentio, quæ ſit cauſa actionis ſacramentalis, ſed ſolùm quæ ſit diſpoſitio ad ſuſcipiendum Sacramentum, & recipiendum effectum ſacramentalem: qualis omnino ſufficiens

ns dispositio est, si homo adultus sit volens
ctu vel habitu, ideóque etiam sufficiens est
oluntas præterita & non revocata, suscipien-
li tale Sacramentum, quæ proptiè dicitur in-
entio habitualis. Ex. g. voluit, vel petijt
quis semel baptizari, confirmari, absolvi, in-
ingi &c. (de Ordine suo loco) & hac volunta-
e nunquam revocatâ, incidit in phrænesin
ethargum, apoplexiam, usu rationis ac sen-
uum destitutus, ratione intentionis habitua-
is adhuc perseverantis, validè & licitè bapti-
atur, confirmatur, absolvitur, inungitur, &
essante periculo irreverentiæ positivæ, etiam
acro Viatico participatur. An etiam validè
& licitè ordinetur, videbitur suo loco. *cap.* 4.
nsuper alia specialia addenda sunt.

I. Dixi initio: *Excepto Matrimonio regula-* 156
iter: nam in Matrimonio, prout ordinariè
contrahitur inter præsentes, in facie Ecclesiæ,
eu coram Parocho & testibus, eorum consen-
u exprefsè requisito, quando fit Sacramen-
um, saltem ex una parte, necessariò adest
consensus actualis, tunc enim fit Sacramentum
Matrimonij, quando posterior pars contra-
hens, suo consensu manifestato, prioris con-
sensum & traditionem acceptat, utique actu,
& non habitualiter tantùm. Attamen in cer-
tis casibus etiam in hoc Sacramento sufficere
intentionem habitualem, jam dixi supra *num.*
128.

II. Eodem Matrimonii ac Pænitentiæ Sacramento excepto, in reliquis sufficit intentio habitualis semel habita, etiam sola mente concepta, & voce vel signo exteriùs non manifestata, ad validè suscipiendum Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, Ordinis, & Unctionis: ut siquis reverà habeat, vel habuit intentionem & voluntatem suscipiendi Baptismum, Confirmationem &c. etsi ipse hanc suam voluntatem non manifestet, eámque Minister omninò ignoret, si tamen iste velit conferre Sacramentum in quantùm potest, Sacramentum validum erit: quia adsunt omnia essentialia ad Sacramentum requisita; tametsi extra casum extremæ necessitatis sine dubio moraliter illicita foret talis fortuita collatio Sacramenti. Excipitur rursus Sacramentum Matrimonii, quòd consistit essentialiter in consensu contrahentium exteriùs manifestato: item excipitur Sacramentum Pœnitentiæ, cujus materia proxima sunt actus pœnitentis dolor & Confessio, utique sensibiliter manifestati, ut moveant Sacerdotem ad absolvendum: alioquin Confessarius non procederet ut Judex ad instantiam partis.

157 III. Dixi notanter: *intentio habitualis habita* &c. quæ nimirùm semel habita actualiter, nunquam revocata, adhuc habitu perseverat, ut explicatum *num.* 120. Etenim néque ad Sacramentum suscipiendum reor sufficere in-

ntionem illam habitualem solius dispositio-
s mentalis descriptam *eodem n.* 120. *sub fi-
'm* : cùm quis scilicet nunquam quidem in-
ntionem actualem suscipiendi tale Sacra-
entum habuit, tamen mente ita dispositus
comparatus est, ut omnino vellet vel voluis-
t suscipere illud Sacramentum, si in mentem
enisset. Multi sunt, ignorantes se quandò-
ue posse adipisci pingue beneficium Ecclesia-
icum, imò jam vellent suscipere tales Ordi-
es, si nossent sibi quandóque delatum iri tam
ingue beneficium, nisi obstaret defectus Or-
inis: an ideo ob hanc dispositionem mentis,
uæ in re nihil est, nec fuit unquam, putes
alidè ordinari posse? Non puto ego, salvo
ieliori judicio. Proponit quidem Gobat
ract. 1. *n.* 244. : sed suam mentem expressè
on aperit.

IV. Insuper nota diligenter; etiam inten-
ionem habitualem propriè dictam, scilicet a- 158
tualiter habitam & non revocatam non suf-
cere nec se extendere ad omnem casum vel
tatum hominis, sed tantùm illum, quo Chri-
tiano more ac rationabiliter potest, & debet
conferri ac suscipi tale Sacramentum. Nam
icèt quis ante mensam vel dies aliquot habue-
it reverà intentionem suscipiendi v. g. Sacra-
nentum Confirmationis, vel talis sacri Ordi-
nis, non inde sequitur, etiam validè & licitè
ordinari in somno, vel amentia temporali :
hæc

hæc enim intentio non extendebat se, nec poterat se rationabiliter extendere ad tempus somni vel amentiæ: ut iterùm dicam *cap. 4.* cùm de subjecto Ordinis. Atque hoc ipsum observandum erit in sequentibus casibus, intentionis implicitæ & generalis.

III. *Eáque etiam implicita, habita scilicet in alio volito tale Sacramentum involvente.*

159 NImirùm ad validè & licitè suscipiendum Sacramentum cum intentione habituali non requiritur quod præcesserit intentio actualis expressa & formalis suscipiendi tale Sacramentum in se cognitum & cogitatum; sed sufficit, quod præcesserit intentio actualis implicita, vel (ut alii vocant) *interpretativa* volendo se: aliud quidpiam, in quo voluntas suscipiendi talè Sacramentum aliquod, etiamsi tunc actu non cogitatum, tamen involvitur, vel inde rectè infertur. Ratio à majori ad minus, patet ex dictis de intentione implicita sufficiente ad Sacramenta administranda *su raa n.* 135. sic

160 I. Catechumenus Christianam fidem vel Religionem jam animo amplexus, aut quivis infidelis, curans se instrui in fide Christiana, animo eam amplectendi, cùm fuerit benè instructus, posteà hac voluntate non revocatâ, vali-

validè & licitè suscipit Baptismum in mortis articulo, ratione & sensibus destitutus, etsi de Baptismo in specie nunquam cogitaverit. nam eoipso, quo voluit amplecti fidem Christianam, implicitè etiam voluit servare Christi præcepta & admittere media salutis in Christiana Religione constituta, inter quæ primum, & omnium maximè necessarium est Baptismus, & consequenter ea voluntate etiam implicitè voluit Baptismum saltem pro extrema illa necessitate salutis suæ.

II. Judæus, qui habet veram attritionem supernaturalem de peccatis, quatenus iis meremur pænam æternam, aut excludimur à gaudiis æternis Cæli, licitè baptizatur in extremo agone constitutus, ratioue ac sensibus destitutus: quia in tali attritione etiam implicitè involvitur voluntas servandi omnia præcepta (adeóque etiam Baptismi suscipiendi) ad salutem æternam consequendam necessaria. Ita Coninck, Dicastillus, Lugo repugnantem refutans apud Gobat *cit. n.* 236. At: Judæus ille ante protestatus fuit, se potiùs mori velle, quàm fieri Christianum? nihil obstat: si enim veram elicuit attritionem superuaturalem, illa prior pessima voluntas jam cessavit & enervata est, aut certè processit ex errore invincibili, ideóque ejus ratio non est habenda. Non tamen cum Gobat *cit.* putarem, valere talem Baptismum, si extra omnem necessitatem constitu- 161

ſtitutus baptizaretur in ſomno: Attritio enim ac voluntas ſervandi omnia præcepta divina non obligat pro ſemper, ideóque non ſe extendit ad caſum talem. Vide caſum Caramuelis apud Gobat cit. n. 232. ſed faciliora.

162 III. Monachus (ut jam ſupra innui *num.* 114.) à ſuo Prælato miſſus ad ordines, volens ſimpliciter obedire ſuo Prælato, de ipſo Ordine in ſe nihil cogitans vel intendens: tamen validè ſuſcipiet ordinem præceptum à Prælato: quia volendo obedire præcipienti Prælato ſuſcipere ordinem, implicitè neceſſariò vult ſuſcipere illum ordinem, etſi de eo non cogitet. Addit Gobat *n.* 255. Eum, qui nondum Sacerdos liberè ſuſcipit beneficium parochiale v. g. ſciens ſe intra annum obligari ſuſcipere ordinem Presbyteratûs, etſi expreſsè non dicat, ſe velle intra illud tempus illo ſacro ordine initiari, tamen validè ordinandum, ſi ultimo die illius anni, circa ſe etiam ignorantem exercerentur Cæremoniæ Presbyterales (poſito quod ſervaſſet illam voluntatem ſervandi legitimè ſuum beneficium Parochiale) æquè ac ſi ipſo die ſuſcepti beneficij diſertè dixiſſet: *Volo ante finem hujus anni promoveri ad Presbyteratum.* Sic ille.

163 §. Dixi initio. (*Non autem indirecta, nec ſub conditione de futuro.*) Nam voluntatem interpretativam indirectam tantùm in cauſa volita (*deſcriptam num.* 121.) ſufficere ad Sacra-

cra-

cramentum suscipiendum cum alijs rectè negant Valentia, Coninck, alij communiter. Ut quando prævides, quòd si te ad somnum componas, vel vino oppleas, aliquis te baptizaturus sit: nam cum tali intentione indirecta in causa tantùm stare potest intentio omninò contraria. Denique intentio sub conditione de futuro, sicut non sufficit ad Sacramentum conficiendum, (*supra num.* 130.) ita neque sufficit ad suscipiendum, cùm nulla hic sit ratio faciendi discrimen inter conferentem & suscipientem, sicut est quoad intentionem virtualem & habitualem.

IV. *Imò etiam generalis voluntas vivendi & moriendi more Christiano, Catholico sufficit.*

I. S*Vfficit ad suscipienda Sacramenta extremæ Unctionis & Eucharistiæ in gravi morbo & articulo mortis.* Nam Catholicus habens intentionem illam generalem in Ecclesia Catholica vivendi & moriendi more Catholico, eo ipso etiam vult implicitè suscipere ejus Sacramenta, debito tempore, more & ritu Ecclesiæ consueto: est autem mos & ritus Ecclesiæ consuetus, quòd dentur aliqua Sacramenta infirmis, eâ ipsâ ergo voluntate implicitè & interpretativè censetur etiam velle ea Sacramenta suo tempore recipere. Et quia Ec- 164

Ecclesia eam voluntatem meritò præsumit in omnibus Christianis, qui catholicè vixerunt, & signa Pænitentiæ suo tempore exhibuerunt, ideo infirmis etiam ratione & sensibus destitutis validè & licitè confert Sacramentum extremæ Unctionis, atque etiam Eucharistiæ, si absit periculum vomitûs, vel similis positivæ irreverentiæ, etiamsi illi ea Sacramenta expressè non petierint, imò fortè de illis nihil cogitaverint. Atque eo extremo periculo credo omninò cum Gobat *n.* 239. & 243. etiam licitè conferri ac suscipi Sacramentum Confirmationis. Nam voluntas illa generalis moriendi more Catholico, & meliori modo, quo possumus, videtur omnino se extendere ad hanc armaturam fidei induendam. Certè non credo, unum fore Catholicum, qui de voluntate hac interrogatus non promptissimè annueret.

165 ¶. Hæc tamen generalis intentio minimè efficit, quod alicui Christiano validè conferatur extrema Unctio vel Confirmatio, aut fructuosè sumatur Eucharistia, in somno, ebrietate vel amentia temporali, aut sacramentaliter & fructuosè suscipiat Eucharistiam is, qui casu comederet sacram hostiam, nesciens esse consecratam, sed putans esse panem communem. Ratio est: quia Christianus vi illius voluntatis generalis solùm vult suscipere Sacramenta Christiano more & ritu, quæ scilicet debito

tem-

tempore & ritu Chriſtianis dari ſolent: ideóq; ea generalis & interpretativa voluntas minimè ſe extendit ad caſus, quibus Chriſtiano more Sacramenta dari non ſolent nec debent, ut in ſomno, ebrietate, temporali furore, vel amentiâ: conſequenter néque cenſeri poteſt habere voluntatem ſacramentaliter ſuſcipiendi Euchariſtiam, quando eam, ignorans eſſe Euchariſtiam, comederet more communi tanquàm cibum prophanum. Vide Lugo *hic diſp.* 9. *n.* 127.

II. *Non item ad reliqua.* Ratio iterum 166
eſt: Quia generalis illa voluntas vivendi & moriendi more Chriſtiano & Catholico, minimè ſe extendit, nec ſe extendere poteſt ad ſuſcipienda omnia Sacramenta, ſed illa tantùm, quæ Chriſtianis omnibus communiter dari ſolent, & poſſunt, vel etiam debent, ideóque illa generalis & interpretativa voluntas & intentio. 1. Longè probabiliùs non ſufficit ad conferendum & ſuſcipiendum Sacramentum Confirmationis extra periculum mortis, vel amentiam perpetuam, ſeu quæ videtur eſſe perpetua, vel valde diu duratura, ait Gobat *num.* 239. Quia non omnes Catholici ſolent ſuſcipere iſtud Sacramentum: néque hoc ipſo, quod quis piè & catholicè vivit, habet ullam implicitam voluntatem recipiendi ignoranter hoc Sacramentum extra mortis periculum, cùm potius omnes pij cupiant

piant illud suscipere cum vero usu rationis, & debitâ reverentiâ, si fieri queat. 2. Nullo modo sufficit ad conferendum & suscipiendum Sacramentum Ordinis, quod omnes Christiani suscipere, nec solent, nec debent, nec possunt, & insuper mutationem statûs, & gravia onera inducit; ideóque requiritur intentio specialis & formalis saltem habitualis vel implicita, habita scilicet in alio volito Sacramentum istud involvente: de qua *n.* 162. 3. minimè omnium sufficit ad Sacramentum Matrimonij, quippe quod, præterquàm & ipsum non omnes suscipere soleant, nec debeant, & gravissima onera inducat, essentialiter consi-
135 stit in contractu & consensu contrahentium, mutuò tradendi & acceptandi corpora ad usum generationis. 4. Sufficeret omninò plenissimè illa generalis voluntas ad suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ in extremis: nisi pœnitens præter voluntatem aliquam suscipiendi hoc Sacramentum, etiam deberet exhibere materiam proximam, scilicet contritionem & confessionem formalem vel saltem virtualem, scilicet voluntatem confitendi, si posset, aliquo signo externo manifestatam, ut Sacerdos tanquam Judex ad instantiam partis procedere valeat: de quo suo loco. Et quamvis in probabili Recentiorum sententia sola vita Christianè acta Confessario sit signum sufficiens doloris & voluntatis confitendi in

mo-

moribundo nullum aliud signum sensibile exhibente, ut saltem sub conditione absolvi possit; at verò solam vitam Christianè actam, aut voluntatem illam generalem vivendi & moriendi more Catholico non posse supplere dolorem, & confitendi voluntatem, si reverâ nec actu nec habitu adessent, omninò certum puto. Unde non capio sententiam scribentium, eo casu moribundum absolvi posse *absolutè*: cum revera possit contingere, quod hic moribundus nec actu habeat, nec ante morbum habuerit dolorem & voluntatem confitendi.

Quæstiuncula incidens.

Qualis attentio requiratur ad ministranda & suscipienda Sacramenta?

SAluis essentialibus, materiâ, formâ & intentione ad validam tam collationem, quàm susceptionem Sacramenti, non requiritur attentio, adeo ut etiam voluntariæ distractiones per se nihil officiant valori Sacramenti ministrati & suscepti. 167 *Nam: quod non est SS. Patrum decreto sancitum, superstitiosis non est adinventionibus præsumendum c. 2. de Transl. Ep.* Atqui nullus SS. PP. scribit explicitè vel implicitè attentionem seu conferentis, seu recipientis Sacramentum, spectare ad valorem Sacräenti: ergo nec nos id præsumere decus.

Quin etiam à mortali rectè excusabis tam ministrantem, quàm recipientem Sacramentum cum voluntariis distractionibus, secluso contemptu formali vel virtuali, ob eandem rationem: excepto tamen casu, quo ex parte conferentis adesset periculum errandi quoad essentialia Sacramenti, præsertim in pronuntiatione formæ; quale periculum errandi, adeóque graviter delinquendi facilè posse esse in Sacramentis Confirmationis & extremæ Unctionis in distractè proferendis formis, utpotè satis prolixis providè advertit Gobat *tract.* 1. *n.* 97. Tandem à veniali irreverentiæ peccato, tam conferentem, quàm suscipientem Sacramentum cum voluntariis mentis evagationibus certè non excusat communis sensus Doctorum ac piorum: nam sancta sanctè tractanda sunt. Placet judicium Georgii de Rhodes apud consentientem Georgium Gobat *cit. tract.* 1. *n.* 259. requirentis ad recipiendum qualecunque Sacramentum bonum aliquem motum volnntatis sine omni culpa irreverentiæ: quia verò cum illo pio motu vix consistere potest voluntaria & deliberata distractio, ideò hæc sub veniali culpa excludenda est.

CA-

CAPUT III.
De Ministro Sacramentorum; & speciatim Ordinis.

QUÆSTIO XXXII.
Quis est Minister Sacramenti validè conferendi in communi?

SOlus homo viator (at non omnis respectu omnium) est sufficiens Minister Sacramentorum de lege ordinaria : atque ut validè ministret ex parte ipsius requiritur solùm potestas & intentio debita : non item fides, neque bonitas seu probitas. Est tota certissima. Explico breviter, & pleráque remissivè.

I. *Solus homo viator est sufficiens Minister Sacramentorum de lege ordinaria.*

OMnes D. Thoma *q.* 64. *a.* 7. Nam sacra 168
Scriptura passim affirmat hanc potestatem conficiendi Sacramenta solis hominibus à Christo collatam esse : solis enim hominibus dixit Matth. ultimo. *Baptizantes eos &c.* Luc. 22. *Hæc facite in meam commemorationem.* Jo. 20. *Quorum remiseritis peccata &c.* Hinc *Hebr.* 5. dicit Apostolus : *Omnis Pontifex ex hominibus*

nibus assumptus pro hominibus constituitur. Idipsum declarant Concilia & Patres passim. Ratio congruentiæ est: quia Christus ut homo viator instituit Sacramenta pro solis hominibus viatoribus: quare congruum est solos homines viatores instituisse Ministros suos in Sacramentorum administratione & confectione Dixi autem: *De lege ordinaria*: seu ex vi præsentis institutionis. Mam absolutè posse Deum administrare & conficere Sacramenta etjam per Angelos, non est dubitandum. Hinc sæpe factum non solùm ut Angeli ministrârint hominibus Sacramentum Eucharistiæ, & nominatim Stanislao Koskæ: sed etiam ut Sacramenta aliqua confecerint: Sic Nicephorus Calixtus *lib.* 11. *hist. c.* 20. refert S. Amphilochium fuisse ab Angelis consecratum Episcopum, eámque consecrationem pro rata habitam à cæteris Episcopis: & meritò: quia (ut ait D. Thomas cit.) Angeli sunt nuntii veritatis, si aliquod ministerium Sacramentale ab Angelis perficeretur, esset ratum habendum, quia deberet constare (id est certò credi) hoc fieri voluntate divinâ.

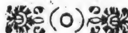

II. *At*

II. *At non omnis reſpectu omnium.*

NOn ſcilicet omnis homo viator poteſt eſſe Miniſter cujusvis Sacramenti, ſed ille, qui juxta inſtitutionem Chriſti pro ratione Sacramentorum variâ, ad id munus in Eccleſia ritè ordinatus eſt, & poteſtatem accepit. Sic definit Concil. Trident. ſeſſ. 7. can. 10. *Si quis dixerit Chriſtianos omnes in verbo & omnibus Sacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem, anathema ſit.* Hinc Apoſtolus 2. Corinth. 3. dicit: *Qui nos idoneos Miniſtros novi teſtamenti fecit.* Quod aut de omnibus Chriſtianis dicitur 1. Pet. 2. *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium*: & Apoc. 20. *Erunt Sacerdotes Dei & Chriſti &c.* Intelligitur de Sacerdotio ſpirituali, quo offertur Deo ſacrificium ſpirituale, hoc eſt quodcunque opus bonum & gratum Deo. Unde S. Petrus ibidem addit: *offerentes hoſtias acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum.* Ad Sacramenta autem pleráque miniſtranda requiritur Sacerdotium propriè dictum: excepto ſemper Baptiſmo, cuius ob neceſſitatem communem omnis homo eſt Miniſter ſufficiens: & Matrimonio, cujus miniſtri ſunt ipſi contrahentes, utique Laici, neque ad id munus ſpeciali conſecratione initiandi.

III. *Atque ut validè ministret, ex parte ipsius requiritur solùm potestas & intentio.*

170 POtestas requiritur, ut possit facere: *Intentio* requiritur, ut velit facere & conficere Sacramentum: quia non volens nihil facit moraliter. Cæterùm qualis potestas, seu Ordinis seu jurisdictionis requiratur ad validè ministranda singula Sacramenta, necessariò determinandum erit agendo de quolibet in particulari: ut supervacaneum sit hìc omnia in unum cumulum congerere. Hoc certum, quòd defectus jurisdictionis non irritet ullum Sacramentum nisi Pœnitentiæ & Matrimonii. Intentio autem quæ & qualis requiratur ad validè conficiendum Sacramentum, jam fusè satis explicatum habes *qq.* 29. *&* 30. & insuper unum hìc obiter addo. *¶.* Plures Thomistæ cum D. Thoma *cit. q.* 64. *a.* 8. *ad* 1. Paludanus, Sylvester, alii, senserunt defectum intentionis, præsertim in Baptismo suppleri à summo *Sacerdote* Christo, quoad effectum gratiæ sanctificantis, quando ex parte subjecti non ponitur obex. Verùm post Concilia Florentinum & Tridentinum ad valorem *Sacramentorum* tam disertè requirentia intentionem Ministri, hanc Doctrinam meritissimò negant communissime DD. & Neoterici plerique omnes: nec credo D. Thomam vel alios ita sensuros fuisse, si post illa Concilia scripsissent.

IV. *Non*

IV. *Non item fides, néque bonitas vel probitas.*

171 Fides Ministri non requiritur ad validè conficienda Sacramenta: quia etiam Hæreticus, & quoad Baptismum etiam infidelis, Judæus, Turca, etsi ipse non credat Baptismum v.g. esse Sacramentum, potest tamen intendere ac velle facere id, quod facit Ecclesia, vel Christiani faciunt, & sic adhibitâ debitâ materiâ & formâ, facere verum Sacramentum, ut plusculis dixi *num.* 137. *Bonitas* quóque seu *probitas* Ministri ad valorem Sacramenti non requiritur: quia Sacramenta habent suum valorem & efficaciam ex virtute DEI, & meritorum Christi, minimè autem ex virtute & meritis Ministri; néque is agit in virtute propria, sed in virtute divina Christi DEI Hominis. Estque de fide definitum in varijs Concilijs apud Bellarminum *de Sacramentis l.* 1. *c.* 16. & novissimè Tridentino, *sess.* 7. *can.* 12. *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre Sacramentum, anathema sit.* Ratio peti non debet alia, nisi quia Christus sic voluit instituere Sacramenta, ut malitia Ministri nec impediat valorem Sacramenti, nec ejus effectum, propter plurima & gravissima inconvenientia & incommoda

alioquin secutura. De quo vide latè tractantes Scholasticos.

QVÆSTIO XXXIII.

Quid requiritur, ut Minister etiam licitè ministret Sacramenta, seu ut conficiendo non peccet?

PAucis accipe. Requiritur, *ut habens jurisdictionem non impeditam ministret validè & ritè: dignè & dignis.* Pauca verba *mi Tyro*, sed non paucæ explicationis. Explico hìc potissimùm terminos, reliqua daturus per distinctas quæstiones.

I. *Ut habens jurisdictionem non impeditam.*

NImirùm ut Minister ex officio licitè con-
172 ficiat Sacramenta & ministret, præter potestatem Ordinis ad valorem plerorúmque Sacramentorum requisitam, requiritur in eo etiam jurisdictio aliqua in suscipientes ordinaria vel delegata: ita enim ordinata Ecclesiæ Hierachia exigit; eáque *non impedita* excommunicatione, vel aliâ censurâ, aut irregularitate privante usu Ordinis. Solùm excipitur Matrimonium, cujus Ministri sunt ipsi contrahentes, qui nullam habent in se invicem spiritualem jurisdictionem. Requiritur tamen jurisdictio in Sacerdote assistente, idq; post Concilium Tridentinum receptum, eti-

am

am ad valorem Sacramenti hujus: quemadmodùm etiam ad Sacramentum Pœnitentiæ, & absolutionem validè conferendam: cum sit actus judicialis, jurisdictio requiritur in Pœnitentem, ut latiùs patebit agendo de singulis. In Ministro Baptismi ordinario non est quidem jurisdictio propriè in personam baptizandam, quippè quæ tunc adhuc *foris est*: requiritur tamen jurisdictio in Parentes baptizandi, aut in ipsum locum, vel Parochiam, ubi Baptismus conferri debet.

II. *Ut ministret validè & ritè.*

I. UT licitè ministret, utique debet etiam ministrare validè, adhibendo omnia essentialia requisita ad Sacramenti valorem, debitam nimirùm materiam formam, & intentionem juxta hactenus dicta: horum enim aliquo deficiente, nec validè nec licitè conficiet, sed, si sciens faciat, mortaliter & gravissimè pecccabit: Ut si scienter utatur materiâ falsâ: si extra casum necessitatis utatur materiâ & formâ dubiâ; quia tunc Sacramentum erit dubium, & sub conditione repetendum, juxta *num.* 90. Item si intntionem debitam omittat &c. Sed de hoc aliquid infrà *num. IV*. 173

2. *Ritè* autem ministrare debet, nimirùm adhibendo etiam accidentalia requisita ad decentem administrationem ac decorem Sacramenti ministrandi, sive ex natura rei, sive ex

 præ-

præcepto Ecclesiæ: nam sancta sanctè tractanda: & præceptum Ecclesiæ, in materiâ tam gravi reverentiam Sacramenti concernente, obligat in conscientia. Quare graviter peccat ministrans Sacramentum. 1. Si materiam vel formam etiam accidentaliter, & sine causa mutet: de quo *supra q.* 23. 2. Si formam notabiliter corruptè, inarticulatè, interruptè proferat, aut sine rationabili causa super eandem materiam repetat, etiam sub conditione: *vide q.* 24. & 25. *n.* 98. & *seq.* 3. Si nimis oscitanter & voluntariè distractus ministret cum periculo erroris substantialis ac nullitatis Sacramenti: *nuper num.* 167. 4. Si cæremonias præscriptas ab Ecclesia notabiliter, & sine causa omittat vel immutet, etiam solùm ex negligentia & incuria crassa: nedùm si etiam ex contemptu formali, qui semper in omni materia etiam levi culpam mortalem inducit. Verùm hæc necessariò specificanda sunt in suis proprijs locis.

III. *Dignè & dignis remissivè.*

174 D*Ignè* Sacramenta ministrare debet Minister, nimirùm existens in statu gratiæ, & saltem non conscius sibi peccati mortalis: nam ministrans sacramentum debet se conformare Christo, cujus est Minister, & sancta sanctè tractanda sunt. Peccare ergo eum, qui scienter in statu peccati mortalis Sacramentum

tum adminiſtrat, meritò omnes conſentiunt. An verò ſemper peccet mortaliter, qui in ſtatu peccati mortalis ſacramentum aliquod adminiſtrat, dicam ſeorsim *quæſt. ſeq.* 34. *& mox q.* 35. an liceat petere ſacramentum à Sacerdote malo, ſeu exiſtente in peccato mortali. 2. *Dignis* etiam tantùm, ſeu rectè diſpoſitis Sacramenta miniſtrare debet, ut licitè miniſtret. Nam ſcienter miniſtrans ſacramentum indigno vel indiſpoſito notoriè, ábſque gravi cauſa excuſante, omnium conſenſu peccat mortaliter, quia cooperatur ad peccatum & ſacrilegium alterius. An, & quando liceat miniſtrare ſacramentum indigno, dicam *quæſt.* 36. Interim generatim adhuc explicanda ſunt aliqua.

IV. *Invalidè, & indignè miniſtrare & ſuſcipere Sacramenta, quid, & quantum peccatum?*

I. §. NOtat ſapienter Gobat *Tract.* 1. *num.* 175
249. Etſi uſitatiſſimam ideóque ſervandam, tamen impropriam eſſe locutionem Theologorum, quâ dicunt hoc aut illud Sacramentum conferri, vel ſuſcipi *invalidè* ſine debita intentione, aut alio requiſito eſſentiali. Verè enim reipsâ tunc nullum ſuſcipitur ſacramentum: ergò nullum invalidè. Dicuntur autem conferri aut ſuſcipi invalidè, eò quòd actiones illæ nihil valeant, nec poſſint conſti-

tuere

tuere essentiam veri Sacramenti à Christo instituti, ac sufficientis ad finem veri Sacramenti à Christo intentum, scilicet gratiam sanctificantem. At verò satis propria esset locutio, quâ diceretur, aliquod Sacramentum tunc conferri vel suscipi invalidè, quò confertur & suscipitur *indignè*, quando quidem existit scilicet tota essentia sacramenti, ipsúmque sacramentum, attamen carens suo effectu, quando scilicet per illud nulla confertur gratia sanctificans ob indignitatem suscipientis, scilicet existentis in peccato mortali, prout contingere potest & nimis sæpe contingit in Sacramentis vivorum, imò etiam Baptismi; ut suis locis patebit. Jam verò ad propositum.

176 II. Clara est ratio malitiæ mortalis & sacrilegij gravissimi, quando confertur & suscipitur Sacramentum verum & perfectum *indignè*, nimirùm sine effectu gratiæ sanctificantis; cum quis scilicet vitio suo facit, ut verum Sacramentum frustretur fructu illo præstantissimo, ad quem causandum est ab Authore suo benignissimè destinatum. Talis enim gravissimè delinquit contra reverentiam & honorem debitum tùm ipsi sacramento, tùm Institutori sacramentorum Christo Domino. Perspicua enim & tremenda est authoritas Apostoli 1. *Cor.* 11. pronunciantis eum, qui manducat & bibit Corpus & Sanguinem Christ indignè, manducare & bibere sibi judicium, átq; adeo

adeo mortem æternam. Unde liquidò infertur, idem sibi judicium consciscere, qui verè quidem, sed suâ culpâ indignè, & sine effectu gratiæ baptizantur, confirmantur, ordinantur, &c.

III. At verò non ita clara est ratio malitiæ mortalis, seu cur delinquam mortaliter si conferam vel suscipiam sacramentum invalidè, seu potiùs invalidum & nullum: si nimirùm meâ culpâ efficiam & impediam, nè fiat Sacramentum aliquod, defectu intentionis, vel alterius essentialiter requisiti? Certè non pecco, saltem graviter, si volenti ex devotione confiteri, vel confessiones excipere suadeam ut omittat. Si non mereor nisi purgatorium, impediendo nè quicquam existat de sacramento, cur reus sim inferni impediendo nè existente una parte sacramenti, ponatur altera? aut positis duabus ponatur tertia? Et certum est rationem malitiæ mortalis non posse desumi propriè ex ulla injuria vel irreventia, quæ fiat Sacramento: *Quia non entis nullæ sunt qualitates vel accidentia*: & consequenter nullum jus, nulla injuria vel irreverentia: atqui in nostro casu non existit ullum sacramentum: ergò tunc est non ens. Unde ergo? Dicendum. 177

IV. Ratio malitiæ mortalis & sacrilegæ, quæ omnium consensu etiam in hoc casu contrahitur, desumenda est, ex gravitate irreverentiæ, quæ tunc infertur ipsi Auctori Sacramentorum 178

Deo

DEO & Christo. Committitur enim gravis adeóque mortalis irreverentia in illum, quando Minister exercens actionem sacramentalem in ijs circumstantijs, in quibus ex institutióne divina deberet sanctificare hominem, ita illam exercet, ut in ijs circumstantijs nequeat hominem sanctificare. Etenim hoc pacto illuditur interpretativè Christo institutori Sacramenti, quod necessariò fit, quando Minster Sacramentum conficit nullum defectu intentionis, aut materiæ, aut formæ debitæ. Quod ipsum inter suscipientes efficere possunt Pœnitentes, si debitum dolorem ac propositum omittant, si peccatum mortale culpabiliter reticeant, &c. item contrahentes Matrimonium, si una pars fictè contrahat; & quoquot fictè tantùm conferunt, vel recipiunt aliquod sacramentum; item qui jam ritè baptizatum rebaptizant: vel absolvunt seriò illum, quem nôrunt esse indispositum. Omnes mortaliter gravissimè delinquunt, exercent enim actionem sacramentalem in ijs circumstantijs, quibus deberent sanctificare hominem, & ita tamen exercent, ut sanctificare nequeat, adeóq; Christo institutori implicitè & interpretativè illudunt. Vide Gobat *loc. cit.* ex quo Ego.

QUÆ-

QVÆSTIO XXXIV.

Peccatnè semper mortaliter Minister in statu peccati mortalis Sacramentum ministrans?

OMninò peccat mortaliter Minister Sacramenti, ad tale Sacramentum ministrandum specialiter consecratus; solenniter ex officio conficiens Sacramentum in statu peccati mortalis, toties, quoties: seclusâ necessitate, vel aliâ causâ excusante. Communissima. Ratio communis omnium est, quia est irreverentia ex se gravis, Sacramentum à Christo institutum, ad sanctificandum hominem & conscientiam emundandam, effici à Ministro ad hoc consecrato, immundo & sordido, ut meritò censeatur sacramentum contaminare, ut loquitur D. Thomas. Et licèt ejusmodi mortalis irreverentiæ & malitiæ gravitas, néqne ex natura rei, seu ipsâ lege & ratione naturali satis evidenter convincatur: néque etiam expressum aliquod Ecclesiæ præceptum ostendatur: satis tamen constat ex perpetuâ traditione & sensu Ecclesiæ, unde meritò credendnm adesse præceptum Christi Domini nostri, ita pro tanta sacramentorum à se institutorum sanctitate meritò præcipientis. Jam verò termini rigorem istum non modicè limitantes & mitigantes explicandi sunt.

I. *Minister ad tale Sacramentum ministrandum specialiter.*

180 DE hoc enim urget specialiter ratio gravis, & mortalis malitiæ & irreverentiæ suprà allata. Nam Ministro, Sacerdoti v. g. in ipsa ordinatione seu consecratione sua confertur gratia divina specialis, in ordine ad ministerium suum rectè exercendum, ideo meritò gravis irreverentia Sacramenti censetur Sacramentum confici à Ministro gratiâ divinâ destituto, & peccati mortalis fædâ labe sordidato, ac DEI hoste. Quare Minister peccati mortalis sibi conscius confecturus Sacramentum, gratiam in consecratione acceptam resuscitare debet, ut loquitur 1. *Tim.* 1. *admoneo te, ut resuscites gratiā DEI, qua est in te per impositionem manuum mearum.* Non quidem tenetur necessariò confiteri ministraturus Sacramentum, sed sufficit & necessarium est, ut eliciat contritionem, quæ sufficit ad delendum peccatum mortale: excepto si Sacerdos celebraturus sit: hic enim ex speciali præcepto Concilij Tridentini obligatur præmittere confessionem, idque non tam propter ministerium activum consecrationis, quàm passivum sumptionis, de quo mox iterum. Quoad alia Sacramenta nullum extat præceptum præmittendi confessionem, etsi maximè consultum sit præmittere; habitâ occasione, & copiâ Confessarij, propter majorem securitatem.

Defe-

Defectu ergo hujus conditionis, communi DD. consensu, à peccato mortali excusantur, in primis Laici, vel non Sacerdotes, urgente necessitate baptizantes in statu peccati mortalis. Cùm enim Laicus ad hoc ministerium non sit specialiter consecratus, nec ex officio ministret, sed merè per accidens; non est tanta deformitas & irreverentia Sacramenti, ministrare extra statum gratiæ, quanta est in eo, qui ad id munus consecrationem & gratiam specialem accepit. Quin idipsum plerique mei sentiunt, si etiam Sacerdos in casu necessitatis privatim ministret Baptismum; quia tunc id facit non ex officio, ut minister consecratus ad illud ministerium, sed merè per accidens, perindè ac cæteri fideles Laici facerent. Et certè nimis durum esset Ministrum seu Laicuum, seu Sacerdotem obligare in tam brevi tempore, tanta urgente necessitate Sacramenti, ad eliciendam contritionem vel confessionem, cum interim baptizandus mori posset. Eâdemque ratione meritò à mortali excusantur contrahentes matrimonium in statu peccati mortalis, quatenus ipsi ministri sunt, ideóque necessariò Laici, nec ullo modo specialiter ad id ministerium consecrati, sed solùm à Christo Domino deputati quando hoc Sacramentum instituit. Sed parùm prodest hæc excusatio, cum iidem minimè à mortali excusentur, quatenùs

Sacramenti illius suscipientes sunt: si in statu peccati mortalis contrahant, quia obicem ponunt gratiæ Sacramentali, juxta dicenda *cap. seq.* Scio, quòd Lugo cum Gobat ut *num.* 55. *in fine.* duplicem hic malitiam mortalem agnoscant, æquè ac in celebrante, conficiente ac suscipiente Sacramentum Eucharistiæ mox infra. Sed certè dispar est ratio, & placent semper mitiora, dummodò probabilia.

II. *Minister Sacramenti conficiens.*

182 Nimirùm, qui ministrans Sacramentum, illud conficit in statu peccati mortalis, mortaliter peccat ob rationem datam: idque in sex istis casibus sequentibus.

I. Præcipuè Sacerdos celebrans & SS. Eucharistiæ Sacramentum conficiens ac suscipiens in statu peccati mortalis: & is quidem duo peccata mortalia committit: unum quatenus conficit, alterum quatenus suscipit indignè mortali labe contaminatus tremendum istud Sacramentum, ut ex communi observant etiam Lugo *disp.* 8. *sect.* 9. *num.* 161. Gobat *num.* 53. Unde tali Sacerdoti in confessione non esset satis dicere: *communicavi semel in mortali*, sed debet exprimere, se in eodem statu etiam consecrâsse, vel utrumque exprimendo dicere: *celebravi semel missam in mortali.* Quòd si tamen is post consecrationem, adhuc ante sumptionem contritionem eliceret (prout

ut certè debet ad evadendam alteram mortalem & sacrilegam malitiam peccati) deberet dicere, se solùm consecrasse in mortali: nam propter contritionem, saltem bona fide æstimatam, non commisit alterum peccatum, & quidem gravius, indignæ Communionis. alioquin simpliter dicens, se celebrasse in mortali, intelligeretur duo commisisse peccata mortalia, sicque sibi injurius esset, & Confessarium deciperet in re gravi. ¶. Insuper Sacerdotem (vel Diaconum ex commissione Sacerdotis) solùm ministrantem sacram Eucharistiam communicanti in statu peccati mortalis mortaliter delinquere, docet sanè communis DD. sententia: Suarez, Filliutius, Layman, Bonacina, alij: idque valde probabiliter & conformiter reverentiæ debitæ huic augustissimo Sacramento: sed æquè probabiliter id negant Vasquez, ac alij cum Lugo *disp.* 8. *n.* 151. Et probabile censet Diana *p.* 3. *tract.* 4. *resol.* 195. Quia tunc non conficit Sacramentum, directè concurrendo ad sanctificandum hominem, sed solùm applicat Sacramentum jam existens sanctificativum hominis. Nimis autem durum est, quod Coninck, Bonacina & alij quidam docent, ab ejusmodi Sacerdote tot committi peccata mortalia, qnot distribuit hostias & homines communicat: de quo statim inferiùs *num.* 184.

2. Sacerdos in statu peccati mortalis ex officio & solenniter baptizans. Quod idem de Diacono ex commissione Parochi solenniter baptizante, affirmant Ledesma, Bonacina, & alij, planè probabiliter. Secus esse jam dictum *num.* 181. Si Sacerdos in casu necessitatis per accidens, & privatim baptizaret. ¶. Ubi nota hanc differentiam, *ex officio, solenniter, & per accidens, privatim ministrandi Sacramenta*, solùm habere in Sacramento Baptismi: non item in reliquis, Confirmatione, Eucharistiâ Pœnitentiâ extremâ Unctione & Ordine, cùm enim ad ista omnia requiratur Consecratio Ministri, nec à Laico conferri possint, ideo Sacerdos ea administrans, semper agit ex officio, ut ministrans consecratus ad illa: ideo, si in mortali, semper peccabit mortaliter, per se loquendo. 3. Sacerdos absolvens sacramentaliter. Dico notanter *absolvens*. Non enim peccat mortaliter in statu peccati mortalis audiens confessionem, ac etiam pœnitentiam injungens, modò contritionem eliciat ante absolutionem: quia tunc primùm conficit Sacramentum, de quo plura suo loco. 4. Idem Sacerdos in mortali conferens extremam Unctionem. 5. Episcopus in mortali conferens Sacramentum Confirmationis. 6. Idem Episcopus in mortali consecrans Sacerdotes, ac alios Ordines conferens, etiam minores, positò, quod sint Sacramenta. Ratio

omni-

omnium data est *initio quæstionis num.* 179. Quin etiam *Lugo cit. disp.* 8. *num.* 153. damnat peccati mortalis eundem Episcopum, si in mortali consecret Chrysma, oleumvè infirmorum benedicat: eo, quòd hi duo sacri liquores propter benedictionem Episcopalem sint materia idonea Sacramentorum Confirmationis & extremæ Unctionis. Sed certè ratio non satis urgens pro tam horribili culpâ: ideò cum alijs oppositum tenebimus mox inferiùs.

Non ergo peccant mortaliter sacri Ministri, qui ministrando Sacramentum *non conficiunt*, sed Sacramentum jam confectum solùm *appiçant*, ut modò dictum de ministrante Eucharistiâm; vel solùm conficiunt Sacramentalia aut res sacras tractant in statu peccati mortalis. Utpote I. Episcopus primam tonsuram conferens, aut etiam Ordines minores, positô, quòd non sint Sacramenta: Idémque Abbates benedicens, sacras virgines consecrans: idem consecrans templa, altaria, campanas, vasa & vestes sacras, ac omninò etiam Chrysma ac oleum infirmorum: ut contra Lugo supra rectiùs docent Vasquez, eúmque citans Gobat *cit. num.* 55. ob rationem generalem in fine dandam. II. Parochus in mortali matrimonio assistens, idem solennitates Baptismi ab alio privatim in necessitate collati supplens. Item Sacerdos in mortali aquam 184

benedicens, Euchariſtiam intra, vel extra miſſam tangens, de loco in locum transferens, imò etiam alijs miniſtrans, ut dictum eſt. III. Diaconus vel Subdiaconus in mortali miniſtrans, Evangelium vel Epiſtolam ſolenniter cantans: & à fortiori minorum ordinum munera in mortali exercens. Itémque Concionator in mortali publicè verbum DEI prædicans. IV. Etiam Laicus in mortali tangens calices, corporalia, reliquias, agnos DEI & ſimilia: imò etiam ſacram Euchariſtiam in neceſſitate è terra elevans: non enim videtur aliud agere, quàm ſi Chriſtum in terris lapſum, elevaſſet, quod ſine dubio à peccatore admiſiſſet. ¶. Secùs, ſi citra neceſſitatem temerè id præſumeret, inſtar Ozæ: tunc enim *beſtia tangens montem* meritò mortalis irreverentiæ reatu *lapidabitur*. Hæc omnia ex communi vel ſaltem communiori, Vaſquez, Layman, Lugo, Tamburinus, alij *hic*. Ratio omnium eſt: quia omnes iſtæ actiones non tendunt immediatè ad ſanctificandum hominem, ſicut actiones propriè Sacramentales, ideóqae etſi pleræque aliquâ irreverentiæ culpâ non vacent, gravis tamen & mortalis culpæ rationabiliter condemnari non poſſunt. nam ut ſapienter ait noſter *Gabriel in 4. de 15. a. 2. fine. Incautum & malum eſt affirmare aliquid eſſe peccatum mortale, quando non probatur ſufficienti authoritate, vel evidenti ratione.* Atqui prædicta

dicta & ſimilia damnandi peccati mortalis nulla adfertur authoritas ſufficiens, aut urgens ratio. ergo &c.

III. *Toties, quoties.*

PEccat omninò mortaliter miniſter Sacramenti conſecratus ex officio conficiens ſacramentum, *toties*, *quoties*: ſed neceſſariò intelligendum, *QVOTIES* miniſtrat *interruptis moraliter miniſterijs*. Secùs, ſi eodem moraliter continuato miniſterio pluriès ſacramentum aliquod conficiat. Hinc. 1. Peccat Sacerdos mortaliter, quotiès in mortali celebrat, etiam in die Natalis Domini tria ſacra conſequenter in eodem Altari celebrans, tria peccata mortalia committit, quodlibet enim Miſſæ ſacrificium eſt unum per ſe diſtinctum miniſterium, ad aliud ſubſequens minimè ordinatum: Item quotiès diſtinctis & notabiliter interruptis vicibus ſe præſentat ad baptizandum ſolenniter, confeſſiones audiendas &c. 2. Secùs dicendum, ſi Parochus vel alius Sacerdos unâ vice, & velut uno moraliter miniſterio, duos gemellos, aut etiam plures baptizet, ſi unâ vice & intentione ſe exponat excipiendis confeſſionibus, aut diſtribuendo Eucharistiæ Sacramento (poſitô etiam hoc in mortali miniſtrare, eſſe mortale) quotcúnque abſolverit, vel quotcúnque ſacras hoſtias diſtribuerit, unicum tantùm peccatum mortale 185

memoriæ occurrente, ex charitate, vel officio baptizans, vel absolvens, non committet irreverentiam saltem gravem, imò in subitâ festinatione nullam: uti cum alijs resolvit Lugo *de Sacramentis in genere disp.* 8. *sect.* 9. *n.* 151. Et *rectè* (ait Gobat *num.* 53.) quia necessitas urgens excusat irreverentiam erga Deum, sicut sæpe erga Principem. Jam verò ex hac quæstione sic explicatâ, emergit alia non spernenda.

QVÆSTIO XXXV.

Licetnè aliquando petere & recipere Sacramentum à ministro indigno, seu cum peccato mortali collaturo?

NOn licet, per se loquendo, petere, & recipere Sacramentum à ministro malo notoriè, qui 187 *scilicet prævidetur vel creditur ministrando peccaturus mortaliter: Licet autem ob rationabilem causam necessitatis vel utilitatis notabilis petere & recipere ab illo præsertìm, cui ex officio incumbit ministrare tale sacramentum: etiam concubinario notorio nondùm sententiato: etiam generaliter excommunicato, tolerato & non vitando: non item ab excommunicato vitando seu non tolerato, vel alio carente jurisdictione conferendi tibi tale sacramentum.* Est tota *communis*, ut patebit explicatione singulorum.

I. *Non licet, per se loquendo, &c.*

188 RAtio clara est ex materia de scandalo. Nam *væ homini, per quem scandalum venit.* Et: *nulli debemus laqueum injicere. c. de Viduis* 2. 27. q. 1. Atqui, si seclusâ omni causâ rationabili necessitatis vel utilitatis notabilis petas, vel recipias sacramentum à ministro tali indigno, & non sine novo peccato ministraturo, verè ei scandalo es, & laqueum injicis, quia cooperaris ad illud peccatum ministri mali, à quâ cooperatione te nulla causa justa excusat: cum tamen ex charitate obligemur omnes peccatum proximi, cum facilè possumus, impedire, & evitare, multomagis cooperando non promovere. Nec multùm excusat, quòd ille minister jam paratus sit, vel etiam sese offerat ad sic peccaminosè ministrandum: quia tunc etsi non voluntatem peccandi, tamen actuale peccati exercitium promoves. ¶. Dixi tamen: *à ministro malo notoriè.* Nam si minister occultè sit tantùm malus, ita ut ejus vita populo non sit scandalosa, non solùm quis potest, sed subditus vel Parochianus etiam debet ab eo recipere Sacramenta necessaria, utpotè Pœnitentiæ & Communionis Paschalis; ejus Missas audire &c. Quamdiu enim est occultè malus, manet in possessione suæ famæ, quâ sine injuria non potest spoliari ante notoreitatem facti vel juris, abstinendo ab ejus Sacramentis vel Missis: esto tu privatim certò scias;

mul-

multomagis, si solùm dubites vel suspiceris, aut credas esse malum, ut in simili iterùm dicam *q. seq.*

II. *Licet autem ob rationabilem causam necessitatis, vel utilitatis notabilis, &c.*

RAtio iterùm petenda est ex materia de scandalo. Quia scilicet ob justam causam necessitatis, vel utilitatis alicujus notabilis, semper licitum est petere ab alio opus bonum, quod is bene & sine paccato facere potest, etsi ex propria ejus malitia prævideatur, vel credatur non sine peccato facturus: Nam tunc petens utitur jure suo providendi suæ necessitati vel utilitati spirituali, nec ullo modo cooperatur ad peccatum alterius, sed ob justam causam excusantem ab impediendo peccatum proximi, solùm permissivè se habet: ideóque quod alter facturus, (Sacramentum ministraturus) peccet, non sequitur (nisi valdè per accidens & occasionativè) ex mea petitione, sed ex alterius libera malitia, cum stante & non obstante meâ petitione, posset & deberet facere sine omni peccato, utpote in proposito, minister malus in peccato mortali existens, posset & deberet se disponere per contritionem faciendo quod in se est, juxta dicta *num.* 180 ergo generaliter licet petere & recipere Sacramentum à ministro malo ob justam causam necessitatis vel utilitatis notabilis:

189

lis: ut si ægrotes, si confessio & communio Paschalis peragenda: si nimis diu expectare deberes idoneum vel bonum ministrum: si indigeas sacro pro defuncto Amico &c. &c. quæ omnia latiùs & particulariùs patebant suis proprijs locis, de Evcharistiâ de Pœnitentia.

109 Dixi notanter; *ab eo præsertim, cui incumbit tibi ministrare tale Sacramentum.* Quia ut notant DD. communiter: sicut minor causa sufficit ut petas & recipias Sacramentum à ministro parato ministrare in mortali, quàm ut petas à non parato; in hoc enim & voluntatem & exercitium peccati occasionaliter excitas: ita minor causa requiritur, ut petas & recipias à proprio Parocho, vel eo cui ex officio incumbit tibi Sacramentum ministrare, & consequenter ad tuam petitionem se disponere, quàm ut petas ab alio indigno: urgentior enim tunc requiritur causa necessitatis, vel utilitatis gravis, ut de se patet. Quare, si possis facilè habere alium dignum, qui æquè, ac ille indignus, prosit animæ tuæ, illo utere, si velis vitare omne peccati periculum. ¶. Dices: Urget me sanè necessitas confitendi, vel infantem baptizandum offerendi seu Parocho seu alteri: at vidi meis oculis paulò ante turpissimè jocantem cum aliqua, vel audivi horrendas blasphemias evomentem: *an adhuc possum petere, ut meam confessionem excipiat meum infantem baptizet?* Omninò licitè potes: cum

cum enim istis Sacramentis non sit necessariò præmittenda confessio, meritò sperabis illum eliciturum contritionem, priúsquam obeat hæc sacro sancta munia. Ita post Suarez, Reginaldum, alios, Gobat *tract.* 1. *n.* 265. Addidi initio ministri mali licitè petendi duas extensiones & duas restrictiones. Nempè

III. *Etiam Concucubinario notorio; etiam generaliter excommunicato, &c.*

I. NOn peccant hoc tempore fideles: quià publicis, nondùm tamen sententiatis, seu per sententiam Judicis denuntiatis Concubinarijs Sacramenta recipiunt, vel eorum Missas audiunt, etiam devotionis liberæ causâ. Nam licèt jure antiquo Canonico ex præcepto Ecclesiastico obligabantur fideles vitare illos in sacris & Sacramentis: ut patet *cap. nullus. & c. Præter. d.* 32. *& alibi.* Hanc tamen obligationem modò esse sublatam vel per desuetudinem, vel potiùs per decretum Concilij Constantiensis mox allegandi, docet jam communis Doctorum sententia. Néque de hoc est periculum in praxi, cum tales notorij brevì sint sententiandi. 191

II. Cum ex Decreto Concilij Constantiensis in Bullâ Martini V. incip. *Ad evitanda scanda*: permittatur fidelibus communicatio, etiam in sacris, cum omnibus excommunicatis, præter *nominatim denuntiatos, & notorios per-*

percussores Clericorum: ideò licitè recipies vel etiam petes Sacramenta à quovis generaliter tantùm excommunicato, ideóque tolerato, & non vitando, in omni casu necessitatis vel utilitatis notabilis, quò juxta prædicta, licitè petis & accipis à ministro existente in peccato mortali, v. g. turpitudinis; néque enim suppetit ratio faciendi hìc aliquod discrimen. Sed de his suis locis ampliùs.

IV. *Non item ab Excommunicato vitando, aut alio carente jurisdictione tibi tale Sacramentum conferendi &c.*

192 PEccas mortaliter, si petas aut recipias Sacramentum ab Excommunicato non tolerato & vitando, (nempè *nominatim denuntiato, aut notorio percussore Clerici*) quippe, qui simpliciter præcisus ab Ecclesia, omni communicatione cum fidelibus, adeóque etiam omni jurisdictione privatus est: idémque est de alio undecúnque jurisdictione carente ad tale Sacramentum tibi ministrandum. Ratio est: Quia citra peccatum mortale scandali, nunquam licet petere vel admittere ab alio opus, quod is sine peccato mortali præstare non potest: atqui excommunicatus vitandus, atque omnis carens jurisdictione, etsi maximè velit, non potest tamen tibi conferre tale Sacramentum sine peccato mortali; quippe invadens alienam jurisdictionem in puncto gravi: & in-

& insuper Sacramentum Pœnitentiæ foret invalidum: ergò etiam tu ad illud crimen eum excitans & cooperans, ejusdem criminis eris particeps. Excipitur ipso jure casus extremæ necessitatis, in articulo vel periculo mortis pro Sacramento Pœnitentiæ, quo omnis omnino Sacerdos etiam simplex, etiam excommunicatus, degradatus &c. (saltem in defectum alterius idonei) habet generalem jurisdictionem absolvendi ab omnibus peccatis & censuris. De quo ampliùs suo loco. Jam è diverso insurgit alia delicatior.

QUÆSTIO XXVI.

Quàm graviter peccet, qui Sacramentum ministrat indigno? an aliquo casu licitè?

PEr se loquendo, peccat mortaliter, qui scienter ministrat Sacramentum indigno: nisi 193 *indignitas seu indispositio occulta esset nota ex solâ confessione sacramentali præviâ, aut ex negatione publicâ scandalum vel infamia gravis suscipientis sequeretur. Nullo unquam casu, etiam mortis incusso metu, vel periculo licet scienter ministrare Sacramentum incapaci: tamen, etiã indigno, eo casu, probabiliter licet ministrare Sacramentum Eucharistia, & reliqua indigno validè conferibilia: de Matrimonio non est dubium.* Explico breviter:

I. Pec-

percussores Clericorum : ideò licitè recipies vel etiam petes Sacramenta à quovis generaliter tantùm excommunicato, ideóque tolerato, & non vitando, in omni casu necessitatis vel utilitatis notabilis, quò juxta prædicta, licitè petis & accipis à ministro existente in peccato mortali, v. g. turpitudinis; néque enim suppetit ratio faciendi hìc aliquod discrimen. Sed de his suis locis ampliùs.

IV. *Non item ab Excommunicato vitando, aut alio carente jurisdictione tibi tale Sacramentum conferendi &c.*

192 PEccas mortaliter, si petas aut recipias Sacramentum ab Excommunicato non tolerato & vitando, (nempè *nominatim denuntiato, aut notorio percussore Clerici*) quippe, qui simpliciter præcisus ab Ecclesia, omni communicatione cum fidelibus, adeóque etiam omni jurisdictione privatus est: idémque est de alio undecúnque jurisdictione carente ad tale Sacramentum tibi ministrandum. Ratio est: Quia citra peccatum mortale scandali, nunquam licet petere vel admittere ab alio opus, quod is sine peccato mortali præstare non potest: atqui excommunicatus vitandus, atque omnis carens jurisdictione, etsi maximè velit, non potest tamen tibi conferre tale Sacramentum sine peccato mortali; quippe invadens alienam jurisdictionem in puncto gravi: & in-

& insuper Sacramentum Pœnitentiæ foret invalidum: ergò etiam tu ad illud crimen eum excitans & cooperans, ejusdem criminis eris particeps. Excipitur ipso jure casus extremæ necessitatis, in articulo vel periculo mortis pro Sacramento Pœnitentiæ, quo omnis omnino Sacerdos etiam simplex, etiam excommunicatus, degradatus &c. (saltem in defectum alterius idonei) habet generalem jurisdictionem absolvendi ab omnibus peccatis & censuris. De quo ampliùs suo loco. Jam è diverso insurgit alia delicatior.

QUÆSTIO XXVI.

Quàm graviter peccet, qui Sacramentum ministrat indigno? an aliquo casu licitè?

P*Er se loquendo, peccat mortaliter, qui scien-* 193
ter ministrat Sacramentum indigno: nisi indignitas seu indispositio occulta esset nota ex solâ confessione sacramentali praviâ, aut ex negatione publicum scandalum vel infamia gravis suscipientis sequeretur. Nullo unquam casu, etiam mortis incusso metu, vel periculo licet scienter ministrare Sacramentum incapaci: tamen, etiā indigno, eo casu, probabiliter licet ministrare Sacramentum Eucharistia, & reliqua indigno validè conferibilia: de Matrimonio non est dubium. Explico breviter:

I. Pec-

I. *Peccat mortaliter, qui Sacramentum ministrat indigno.*

194 RAtio clara eſt: quia proximè cooperatur ad peccatum grave & ſacrilegium indignè ſuſcipientis. Et millies revocanda est Miniſtro Sacramentorum in mentem doctrina Apoſtoli 1.*Cor.* 4. *Hic jam quæritur inter Diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.* Loquitur autem expreſsè de Miniſtris Chriſti, & Diſpenſatoribus myſteriorum Dei. Magnæ autem infidelitatis eſt margaritas fidei commiſſas proijcere ante porcos, & ſancta dare canibus, ait rectiſſimè Gobat *n.*270. Lege, quæſo, & relege D. Joannis Chryſoſtomi *Homiliam* 83. *in Matthæum.* textum deſcriptum habes in Breviario tuo *infra octavam Corporis Chriſti feriâ ſecundâ lect. V.* ¶. Nota autem hìc nomine *indigni*, vel *peccatoris*, intelligi illum, qui ſcitur peccâſſe mortaliter, & tamen nulla veroſimilis præſumptio eſt, eum eſſe emendatum per pænitentiam, v.g. Confeſſionem. Et ideo dixi notantiſſimè.

II. *Qui*

II. *Qui* SCIENTER *ministrat Sacramentum indignè.*

QUando nimirùm Ministro certò morali-
ter constat indignitas & indispositio 195
suscipientis ad tale Sacramentum cum effectu
gratiæ sanctificantis recipiendum : nam in
dubio quilibet præsumendus est bonus ; nec
sufficit suspicio levis, quia hæc dubium vix
superat. Imò neque sufficit suspicio probabi-
lis, sed requiritur violenta. Ita expressè Sua-
rez, eúmque citans Gobat *num.* 269. Nam
suspicio probabilis tantùm non gignit certitu-
dinem moralem, sed adhuc relinquit dubium:
in dubio autem quisquis est habendus probus.
Et locum hìc habet illud: *cap. fin. de præsum-
ptionibus. Primâ facie præsumitur idoneus, nisi
aliud in contrarium ostendatur.* At verò su-
spicio violenta est illa, quæ nequit probabili
ratione deponi, ideóque gignit moralem cer-
titudinem de indignitate. Interim tamen
quando suscepturus Sacramentum est suspectus
saltem probabiliter de indignitate, debet ali-
quod examen præmitti : imò etiam quando
abest causa suspicandi, præmittenda sunt exa-
mina, quæ ex usu universalis & particularis
solent præmitti, utpote in Baptismo adulti,
pro Ordinibus, extrema Unctione, Matrimo-
nio, atque etiam pro Confirmatione, quando
privatim aliquis id Sacramentum petit.

Quare notorio & publico peccatori publi-
196 cè petenti aliquodSacrementum negari omninò debet; ficut & occultò peccatori petenti occultè excipitur ab omnibus ferè: *Nisi indignitas peccatoris occulti cognita esset sola confessione Sacramentali pravia*: ex communissima doctrina in materia de sigillo confessionis, de qua nos, *parte* 3. Quemadmodum etiam peccatori occulto (soli fortè ministro noto) publicè petenti negari non debet SacramentumEuchariſtiæ vg. *Communis cum D. Thoma*, *q.* 80. *a.* 6. *ad* 2. loquente quidem de sola Eucharistia, sed pro omnibus militat ab eo assignata ratio. Quia scilicet non oportet committere peccatum, ut ea ratione impediatur alterius peccatum: atqui infamare alterum, ejus occultum, tibi soli vel pauculis notum peccatum prodere & publicare est peccatum contra ipsum jus naturale: ergò non est admittendum eo fine, ut impediatur sacrilega usurpatio alicujusSacramenti. ¶. Et ideo initio statim notanter dixi: *per se loquendo peccat moraliter &c.* Jam verò quæstio proposita longè evadit difficilior, an non ob justam causam excusantem liceat aliquando ministrare Sacramentum indigno? Duas causas excusantes jamjam audivisti; nimirùm: si ex negatione Sacramenti sigillum Confessionis sit violandum, aut peccator occultus publicè diffamandus. De Matrimonio non est dubium, quòd validè & licitè

tè Catholicus ducat Hæreticam, aut Hæretico nubat Catholica, adeóque Sacramentum ministret indigno, si adsint justæ causæ, & serventur conditiones requisitæ ad hoc, ut tale Matrimonium sit licitum; de quibus suo loco. His ergò suppositis & sepositis, quoad reliqua dixi & dico.

III. *Nullo unquam casu, etiam mortis incusso metu vel periculo, licet ministrare sacramentum incapaci.*

UTpote inprimis iteratò conferre Sacramentum initerabile: jam ritè baptizatum rebaptizare, confirmatum vel ordinatum iteratò confirmare vel ordinare: itē absolvere illū, quem confessarius omninò novit esse indispositum: extremè ungere infantem, aut alium nulla prorsus infirmitate laborantem: aut formam istorum Sacramentorum super tales seriò proferre. Ratio clara est: quia sic non tantùm nulliter confertur Sacramentum, exercendo actionem sacramentalem in iis circumstantiis, in quibus ex institutione Christi gratiam sanctificantem conferre debet, & tamen conferre non potest, juxta dicta *num.* 178 (de qua malitia indispensabili & inexcusabili in omni casu dubitari posset) sed etiam patenter falsificatur forma: falsum enim tunc lo- 197

quitur sacerdos dicens: *Ego te baptizo: ego te absolvo: accipe potestatem &c.* Atqui falsum scienter loqui est ita intrinsecè malum, ut nullo unquam casu sit licitum, ut totis ingenii sui viribus demonstrat D. Augustinus *libris de mendacio & contra mendacium.* Adeóque in proposita re tam gravi reverentiam Sacramentorum ac ipsius Sacramentorum Institutoris concernente, inexcusabiliter manet mendacium maximè perniciosum & mortale. Jam mitiora.

IV. *Capaci autem indigno probabiliter eo casu licet ministrare Sacramenta validè conferibilia indigno.*

198 Imprimis S. Eucharistiam. *Suarez, Nugnus: Bonacina, eósque sequens Gobat num. 273. seq.* Ratio sufficiens est. Quia nullo solido argumento probatur tantus rigor, ut etiam urgente metu vel periculo mortis propriæ non liceat ministrare Eucharistiam indigno, & consequenter etiam *reliqua Sacramenta indignè validè conferibilia*, utpote Sacramentum Confirmationis, Ordinis, extremæ Unctionis: (de Matrimonio non potest esse dubium, ut jam suprà innui) non potest enim ullum solidum fundamentum differentiæ inter Eucharistiam, & illa reliqua Sacramenta adferri quoad præsens punctum: nam in utrisque confertur indi-

indigno Sacramentum verum & validum: nec falsificatur forma: nam sicut indignum communicans verè dicit: *Accipe Corpus Christi*, ita sanè indignum ordinans, verè dicit: *accipe potestatem*, idémque est de reliquis. (quo patet jam grandis & palpanda differentia hujus à priori casu, quo confertur Sacramentum incapaci) in utrisque solùm obstat sacrilegium suscipientis, & obex gratiæ sacramentalis: quod sacrilegium certè minister cum tanto suo incommodo impedire non obligatur, cùm ergò ipse ex parte sua faciat rem de se licitam imò sanctissimam, quam posset & deberet alter licitè quòque & sanctè recipere, & solâ, & tantâ suâ malitiâ urget sibi conferri indigno, ministrans à cooperatione ad peccatum & sacrilegium suscipientis meritò excusari, & ob justam adeò urgentem causam tantùm permittere, quod impedire moraliter non potest, censendus erit. Sed excipe per omnem modum: nisi sic urgeretur ministrare Eucharistiam, vel aliud Sacramentum indigno in odium & contemptum fidei, Religionis ac ipsius Sacramenti: tunc enim omninò potiùs moriendum erit, quàm sacrum dare canibus, ut in simili mox iterùm dicam.

Dubium incidens?

199 ERgóne simili metu & periculo mortis, aut alterius gravissimi mali, licebit Eucharistiam dare petenti ad usum & finem pessimum: v.g. Hæretico ad conculcandum, mago ad magias vel maleficia? Resp. Non licere: sed potiùs mors, aut quodvis aliud malum subeundum erit Parocho v.g. quàm ut positivè tradet hostiam ad talem finem intentum à petitore sacrilego: tunc enim traditio tenderet directè ad finem sacrilegum: idem est, si petatur hostia sacra (aut Chrysma, sacrum oleum &c.) profananda in odium & contemptum fidei & Religionis, utpote ab Hæretico vel infideli ad conculcandum vel conspurcandum &c. Etenim certi juris est peccari moraliter ab eo, qui paret alteri mandanti vel petenti aliquid in contemptum Religionis, vel fidei. *Azorius to. 1. l. 7. c. 7. q. 1.* Idémque est, si ipsa traditio cederet immediatè in contemptum Religionis: quia scilicet Religio Catholica sperneretur ex eo, quod ejus præcipui professores & conservatores (Sacerdotes, Parochi &c.) tam parvo loco haberent res ipsis sacratissimas, ut vereantur sanguinem fundere pro non promovenda earum profanatione vel conspurcatione. His autem seclusis, eadem sanè erit ratio in hoc casu, quæ suprà data de ministranda Eucharistia indi-

gno

gno. Certè urgente tanto metu vel periculo, licitè poterit permittere, quantùm poterit, solùm permissivè & negativè se habendo : v. g. ad mortem evadendam poterit dicere Parochus tali nefario exactori: *Hostiam non tradam tibi: atsi velis eripere è manu, vel pixide hâc, permittam &c.* ¶. Similiter si ob ejusmodi malum finem claves ad tabernaculum vel templum petantur; dicet: *Non tradam tibi claves ad tuum pessimum intentum : Si velis habere, ibi jacent vel pendent: non impediam, quia non possum &c.* Quod si sacrilegus ille nollet esse contentus ista permissione, sed velit omninò ut positivè ei ipse tradas : cum tunc non videatur aliter poscere, nisi in probrum & contemptum Religionis, rursùs erit potiùs præbendum caput vel jugulum, quàm Corpus Christi, ut dictum. vide Gobat *num.* 276, 277.

§. *Unicus.*

De Miniſtro Sacramenti Ordinis ſpeciatim.

QVÆSTIO XXXVII.

Quis eſt Miniſter Ordinis validè conferendi.

E*ſt omnis & ſolus Epiſcopus conſecratus reſpectu ſaltem Sacerdotii validè conferendi.* Communiſſima DD. Explico particulatim.

I. *Omnis Epiſcopus conſecratus.*

200 ADeòque etiam excommunicatus, ſuſpenſus interdictus, Epiſcopatu privatus, degradatus poteſt validè conferre Sacramentum Ordinis cuicúnque fideli: juxta communiſſimam DD. cum D. Thoma, D. Bonaventura, Scoto *in* 4. *d.* 25. Ratio eſt: quia poteſtas ordinandi reſidet in Charactere Epiſcopali indelebili, adeóque nullâ cenſurâ, nullâ privatione Eccleſiaſticâ vel impedimento Canonico impedibili, vel auferibili, quin eo ſemel inſignitus validè exerceat illam poteſtatem ordinandi. Ad hoc ergò ut Epiſcopus validè adminiſtret Sacramentum Ordinis nihil requiritur niſi poteſtas Ordinis Epiſcopalis, & intentio debita; non item fides vel bonitas, juxta gene-

Digitized by Google

generatim dict *q.* 32. At inquis: nónne SS. Patres, ipsíque summi Pontifices apud Gratianum *causâ* 9. *q.* 1. expresse dicunt, irritas esse ordinationes factas ab Episcopis Hæreticis, vel Schismaticis aut antipapis? *Resp.* Ejusmodi locutiones esse intelligendas de sola executione Ordinum, non de potestate collata; ac proinde talem ordinationem factam ab Episcopo Hæretico vel excommunicato non esse ratam habendam ad eum effectum, ut taliter ordinatus in tali Ordine ministrare permittatur; interim non negantes, quin talis Sacramentum, characterem, & potestatem Ordinis recipiat, ut proinde facta dispensatione, absque nova ordinatione ministrare possit. Excepto fortè D. Cypriano, qui sicut baptizatos ab Hæreticis rebaptizandos docuit aliquando, ita etiam dicturus erat de taliter Ordinatis. Vide Laymann *l.* 5. *tract.* 9. *c.* 9. *n.* 5. 6. 7.

II. *Et solus Episcopus consecratus.*

Constat ex Concilio Tridentino *cap.* 4. & *can* 7. Quare Episcopus solùm electus & confirmatus, sed nondum consecratus, non potest validè conferre Sacramentum Ordinis nisi fortè aliquorum minorum Ordinum, ex commissione vel delegatione Pontificis, quemadmodum possunt Abbates, de quibus inferiùs. Quin ècontra, nec consecrato quidem Episcopo licet ministrare hoc Sacramentum 201

Digitized by Google

Ordinis ante Confirmationem, de jure communi, etsi sine dubio ministraret validè.

Certùm porrò est, Episcopum debere simul esse consecratum sacerdotem: cùm Episcopatus adæquatè sumptus essentialiter includat Sacerdotium, ut suo loco patebit. Alioquin enim nec Episcopus esset, nec ullos Ordines conferre posset. At quid si non esset consecratus vel invalidè ordinatus Diaconus, vel Subdiaconus, adhucnè posset validè omnes Ordines, etiam istos à se non susceptos conferre? Resp. Omninò quòd sicuti (contra S. Antoninum, Sylvestrum, Henriquez, alios) docent communiùs Doctores cum Vasquez *disp.* 243. Layman *cit. n.* 8. Diana. *p.* 8. *tract.* 2. *resolut.* 4. Gobat *n.* 244. Ratio est. Quia Episcopus confert Ordinem Diaconatûs v.g. non ex vi Diaconatûs, quem habeat: sed ex vi Ordinis Episcopalis, quem reverà habet, quique Diaconatum, aliósque inferiores Ordines non includit essentialiter: & licèt eos non habeat ipse formaliter, habet tamen virtute & eminenter, adeóque sufficienter adhoc, ut aliis conferre possit validè. Ut veró etjam ministraret licitè, omninò Episcopus suum defectum sibi compertum deberet emendare; cùm generatim vetitum sit ministrare in Ordine superiori, si cui desit inferior Ordo.

III. *Re*

III. *Respectu Sacerdotij validè conferendi.*

NImirùm sacrum Presbyteratûs Ordinem, etiam ex concessione Papæ non posse conferri ab alio, nisi ab Episcopo, docent communissimè. Cùm enim talem delegationem Sacerdoti simplici, ab ipso initio Ecclesiæ, nunquam concesserit summus Pontifex, vel sedes Apostolica, signum est concedere non posse. Etsi contrarium post Abbatem sentiat Vasquez apud Layman *cit. num.* 2. ea potissimùm ratione, quà ex Conciliis constet Chorepiscopos ex consensu Episcopi Diaconos & Presbyteros ordinare posse; atqui Chorepiscos illos non fuisse veros Episcopos testatur Damasus Papa *in Epist.* 5. ergò non Episcopus tantùm, sed etiam Sacerdos simplex ex commissione alteri Presbyteratum conferre potest. Respondet rectè Layman *n.* 3. Chorepiscopos illos fuisse duplicis generis, ut apertè ostendit ibidem Damasus Papa: aliqui enim non ut Episcopi à tribus Episcopis, sed ut Presbyteri ab uno tantùm Episcopo ordinabantur. Et his munia Episcopalia exercere omninò interdictum fuit. Fuerunt ij Vicarij Episcoporum ruri constituti, quales hodie Vicarios seu Decanos rurales vocamus. Alij autem Chorepiscopi à pluribus Episcopis ordinati manuum impositionem acceperunt ut veri 202

ri Episcopi, sicut ipse Damasus interpretatur & supponit. Et hoc ex licentia Episcopi Diaconos & Presbyteros ordinare potuisse, permittunt illi Canones, præsertim Concilii Antiocheni; inauditum autem est in Ecclesia talem licentiam ab Episcopo simplici Sacerdoti non Episcopo concedi posse, ut jam suprà innui. Quanquàm eorum Chorepiscoporum ordinationem improbet Damasus Papa tanquam illicitam, & non secundùm Canones factam, ac proinde eos à functionibus Episcopalibus arcendos esse decernat: ita argumentatur. Vel enim ad civitatem ordinantur, vel ad villam: neutrum dici potest Ecclesiasticis Canonibus conveniens esse. Non primum: cùm nomen Chorepiscopi repugnet; significat enim Episcopum villanum, & secundùm Canones duo Episcopi in una civitate esse non debent &c. Non secundùm: quia nec in modica civitate, nedum in villa aut castello Episcopus esse debet, ne nomen ejus & authoritas vilescat. Hæc Damasus. Fuerunt ergò illi Chorepiscopi quoad aliquid similes illis, qui hodie Episcopi titulares, & Episcoporum Suffraganei dicuntur, siquidem & his neminem ordinare licet absque commissione vel licentia Episcopi ordinarij. Differunt autem plurimùm, quod hi non ad Ecclesiam vel villam aliquam Episcopo subjectam, sed ad proprium titulum alicujus ab hostibus occupa-

tæ

tæ Ecclesiæ magis canonicè ordinentur, adeò ut cum ea Ecclesia etiam matrimonium spirituale contrahant. Addi denique

IV. *Saltem respectu Presbyteratûs.*

SOlus equidem Episcopus est Minister ordinarius & per se omnium Ordinum, ut patet ex Concilijs Florentino & Tridentino; imò etiam primæ tonsuræ, secundùm communiorem DD. cum Barbosa *De officio & potestate Episcopi : allegatione tertia* : At certè non solus necessarius quoad valorem : quin etiam simplex Sacerdos possit esse minister aliquorum saltem inferiorum Ordinum. Nam

I. FAcultas conferendi Ordines Minores ac primam tonsuram imprimis competit Cardinalibus Presbyteris, ut docent Abbas, Paludanus, Hugolinus, Rodriquez, Henriquez, alij cum Layman *cit. c.* 9. *n.* 1. Diana. *p.* 8. *tract.* 1. *resolut.* 33. Deinde eadem facultas jure communi competit Abbatibus, si Sacerdotes sint, & jus mitræ & baculi habeant. *cap. cùm contingat. De ætate & qualitate ordinandorum. c. Abbates, de privilegiis in* 6. Ea tamen facultas sic restricta est per Concilium Trident. sess. 23. *c.* 10. *De Reformat. Abbatibus, & aliis quibuscúnque, quantumvis exemptis, ut non liceat cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram vel minores Ordines conferre.* Quare Abbati hodiè non licet regulari non 203

sibi,

ſibi, ſed alteri etiam exempto Prælato, quantumvis conſentienti ſubdito (niſi etiam Epiſcopi, à quo aliàs ordinari deberet, conſenſus accedat) primam tonſuram, aut Ordines minores conferre: multò minùs, cuiquam ſæculari etiam ſibi ſubdito, ſeu ad ſuam juriſdictionem ſpectanti, ſi regularis non ſit: quin néque novitio ſuo, ſecundùm Rodriquez, Aſcan. Tamburin. alios, eó quòd novitij propriè *Regulares ſubditi* non ſint. Verùm poſſe Abbatem etiam novitium ſuum ordinare mihi probabiliùs docent, poſt Gloſſam & Canoniſtas communiter Suarez, aliíque cum Layman. *cit n.* 2. Gobat. *n.* 324. Eò, quòd nomine, Regularium etiam veniant novitii in materia favorabili, qualis hæc eſt. Et certè novitius magis eſt ſubditus ſuo Prælato, quàm Epiſcopo loci, in quo ſitus eſt novitiatus, ſi fortè novitius venit ex alia Diæceſi, & tamen novitium poſſe ordinari ab illo Epiſcopo concedunt D.D. cùm Sanchez *lib.* 6. *moral. c.* 22. Addit Layman *l. cit.* quòd ea facùltas minoribus initiandi novitios competat Abbatibus jure communi antiquo *cit. c. Abbates. De privil. in* 6. Cùm ergo correctio jurium, quantùm fieri poteſt, vitanda ſit, ideo illa verba: *Regulares ſubditi* amplè accipienda videntur, ſicut in materia favorabili accipi poſſunt, ſic ut etiam novitios comprehendant.

II. Ii-

II. Ijdem tamen Abbates, ex commissione speciali Episcopi, possunt dare tonsuram & 204 Minores Ordines subditis Diœcesanis sæcularibus, adeóque etiam Regularibus, accedente eorundem Prælatorum consensu, sic enim declaravit Congregatio Cardinal. apud Gallemard. *ad cit. c.* 10. *Tridentini*: & docuit hactenùs communis DD. & habuit notissima praxis in Germania. Verùntamen contrariam prorsùs declarationem eorundem Cardinalium factam die 23. Novembris 1641. refert fide dignissimus (quippè eodem tempore Romæ scribens) Diana *p.* 7. *tract.* 11. *Resol.* 42. nempè Abbates quoscúnque *non posse* primam tonsuram & Ordines minores conferre, nisi suis subditis Regularibus, non verò alterius Ordinis vel Congregationis, etiamsi adsit consensus Episcopi: multò minùs sæcularibus etiam habentibus dimissorias à suis Ordinarijs. Insuper Archi-Episcopis, Episcopis &c. inhibuit, ut in futurum concedere non audeant dictas litteras dimissorias hujusmodi Abbatibus directas: *quod si secùs fiat, tam recipientes, quàm ordinantes à collatione Ordinum suspensi maneant. &c.* Verùm constat ex consuetudine Diœcesium in Germania, eam declarationem non esse adæquatè receptam: prout de Diœcesi Constantiensi testatur Gobat *num.* 324. 328. Et ego post Annum 1660. in Diœcesi Herbipolensi passim fieri vidi, etiam cum meis Discipu-

ſcipulis aliquoties. §. Quòd ſi ergo Abbates contra præſcriptum Tridentini, aut Declarationis prædictæ conferant Ordines Regulari, vel ſæculari ſibi non ſubdito, illicita utique erit ordinatio. At nunquid erit etiam invalida? Invalidam fore ſentit Suarez apud Gobat mox citandum, eò quòd talis excedat limites ſuæ poteſtatis: contra illicitam tantùm, non item irritam, ſed validam fore probabiliùs tenent Aſcan. Tamburinus, Caſtro-Palaus, eóſque citans Gobat *num.* 330. & 334. quia valori actûs, magis quàm nullitati favent jura, quando ſubjectum abſolutè habet poteſtatem aliquam. Etenim ſecundùm Legiſtas: *pro valore actûs ſtat præſumptio.* Néque aliquid hûc adferri poteſt convincens nullitatem: nam Concilium Trident. expreſsè dicit ſolùm, *non liceat &c.* adeóque non tollit poteſtatem, ſed tantùm uſum prohibet. Congregatio autem Cardinalium allegata, dicit quidem *non poſſe* Abbates conferre Minores Ordines ſæculari, aut Regulari ſibi non ſubdito; ſed nihil communius eſt, quàm quod dicamur facere *non poſſe* ea, quæ licitè facere non poſſumus.

205 III. Etiam ſacros Diaconatûs & Subdiaconatûs Ordines ex commiſſione ſeu privilegio Sedis Apoſtolicæ conferri poſſe à Sacerdote ſimplici, Abbate v. g. omninò concedendum eſt, ſi verum eſt privilegium ab Innocentio

tio VIII. concessum Abbati Generali Amplissimi Ordinis Cisterciensium, aliisque quatuor primarijs coabbatibus : quod pro certo refert Suarez, & à se visum Compluti testatur Vasquez *tomo* 3. *disp.* 243. in quo sic habetur. *Ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Diaconatûs, & Subdiaconatûs Ordinibus, extra claustra hinc inde discurrere cogantur : Tibi & successoribus, ut suis & quibusvis dicti Ordinis Monachis Diaconatûs & Subdiaconatûs Ordines conferre liberè & licitè possitis.* Addit Caramuel *Theol. Regularis disp.* 129. *Hoc privilegium est in praxi, & hodie supersunt, qui ad majores Ordines ab ipsis Abbatibus sunt promoti.* Et paulò inferiùs. *Hæc praxis hodie permanet.* Attamen communior sententia cum D. Thoma, Sylvestro, Navarro *lib.* 3. *Consil.* 14. *de Regularibus* negat talem potestatem à Summo Pontifice concedi posse Sacerdoti simplici, dictúmque privilegium si fuit concessum, modò revocatum esse ; saltem hodierno jure nullum ejus usum esse debere, post Navarrum *citatum*, ait Layman *cit. n.* 4. *in fine.* Diana *suprà cit. Resol.* 42. sic concludit. *Sententiam meam non primam, sed resolutionem dubij ad sacram Congregationem remitto.* Certè durissimum videtur damnare ejusmodi praxin, & consequenter sacrilegij reos agere Abbates illos virtute & doctrina præstantissimos, imo etiam Episcopos, quot aliter ab ipsis Or-

4. *Ut non conferat Ordines, nisi subdito & capaci secundum SS. Canones, servétque requisita canonica quoad locum, tempus, interstitia: nec conferat ordines majores nisi inter Missarum solemnia.* (non tamen ita necessariò semper ab ipso ordinante celebranda, quin urgente necessitate ordinandi, si ipse celebrare sine magna difficultate non possit, alio celebrante ordinare possit. *Gobat num.* 259.) Hæc pleráque aut patent ex antèdictis, aut quatenùs simul etiam ordinandum concernunt, patebunt ampliùs ex dicendis *cap. seq. de subjecto Ordinis.* Quoad Episcopum tamen proprium aliqua necessariò adnotanda sunt.

I. *Est solus Episcopus proprius Ordinandi.*

1. Licitè nimirùm, solus Episcopus proprius suo subdito potest ministrare & conferre hoc Sacramentum Ordinis, non autem alieno, seu alterius Diæcesis homini, sine ejusdem proprij Episcopi licentiâ, seu dimissorijs: ut mortaliter proindè delinquat tam ordinans alienum, quàm iste alienus faciens se ordinari ab alio, quàm proprio Episcopo. Communissima DD. Ex *cap. Eos qui. & cap. Cum nullus, De temp. ordinand. in 6.* Ac novissimè Concilium Trident. *sess. 23. cap. 8. de Reform.* ita decernit. *Unusquisque ab Episcopo proprio ordinetur, si secùs fiat, ordinans à collatione Ordinum per annum; & ordinatus à susceptorum Ordi-* 208

ſed debere petere à ſummo Pontifice facultatem eligendi ſibi aliquem ordinatorem, aut certè in certa Diæceſi ſibi figere domicilium, juxta mox dicenda. Nam

III. Triplex porrò eſt Epiſcopus proprius reſpectu ordinandi, ſcilicet ratione vel originis, vel domicilij, vel beneficij. Sic enim ſtatuit Bonifacius VIII. *cit. cap. cum nullus. de tem. ordinand. in 6.* Ut nemo poſſit ordinari, etiam primâ tonſurâ, niſi ab Epiſcopo, *qui propriè ſit ſuus, vel ratione originis vel ratione beneficij, vel ratione domicilij.* Epiſcopus proprius *Originis* dicitur, in cujus Diæceſi nătus eſt ordinandus, ubi ſcilicet ejus Parentes eo tempore habuerunt domicilium. De quo ſpecialiora mox infrà. Epiſcopus proprius domicilij dicitur, in cuius Diæceſi ordinandus habitat, vel ſaltem habitare incipit animo ibi permanendi. Epiſcopus proprius Beneficii dicitur, in cuius Diæceſi ordinandus habet beneficium, etſi tenue, ac licet de facto ex diſpenſatione ibi Ordinandus non reſideat. Quilibet horum titulorum ſufficit, ac quocúnque horum titulorum Epiſcopus ſit proprius, & ordinandus ſubditus, licitè ille hunc ordinat, & hic ordinatur ab illo Quare ſi in unâ Diæceſi, Paſſavienſi ſis natus : in alia, Salisburgenſi habites : in altera Auguſtanâ v. g. beneficium obtineas, à quovis illarum Diæceſium Epiſcopo ordinari licitè potes, vel dimiſſorias 210

 acci-

accipere, si alibi ordinari cupias, secundùm omnes. Ac rectè resolvit Navarrus apud Layman *l.* 5. *tract.* 9. *c.* 9. Si adolescens in una Diæcesi natus sit, & posteà cum Patre in aliam Diæcesin migrârit, átque ab eodem deindè studiorum causâ ad Academiam aliò missus sit, in arbitrio ipsius positum esse Ordines vel dimissorias petere ab Episcopo originis, vel ab Episcopo domicili paterni. Nam filius manens cum Patre sortitur domicilium Patris, néque illud discessu suo amittit, si animum ad Patrem revertendi servet, & pubes factus alibi domicilium non fixerit. Eodémque modo dicendum in casu, quo quis plura domicilia habet, juxta dicenda inferiùs. Et adde etiamsi ab uno eorum Episcopo accepisses unum ordinem vel alterum, v. g. minores & Subdiaconatum, posse tamen te ab alio illorum Episcopo recipere reliquos ordines absque facultate prioris Episcopi; prout contra Barbosam, Riccium, & alios oppositum omninò gratis asserentes, cum aliis rectè resolvit Diana *p.* 9. *tract.* 8. *R sol.* 4. *&* *p.* 8. *tract.* 2. *resol.* 9. approbante Gobat. *num.* 304. Hæc generatim de Episcopis propriis, jam quoad singulos specialiora.

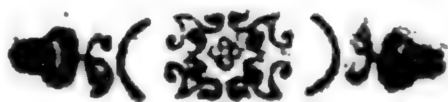

II. *Epi-*

II. *Episcopus proprius Originis.*

I. ILle tantùm est, in cujus Diœcesi à parentibus ibi fixum domicilium habentibus natus est ordinandus: & non sufficit, quòd quis fortuitò in itinere, transitu, vel matre negotij causâ ad breve tempus commorante in tali Diœcesi, natus sit, ad hoc, ut titulum Originis acquirat, & ab illius Diœcesis Episcopo tanquam proprio originis ordinari possit, prout habet communis DD. sententia, Sanchez, Lessius, Filliutius, alij cum Layman. *cit. n.* 10. Diana *cit. p.* 8. *tr.* 2. *resol.* 11. Gobat. *num.* 279. Ratio est: quia quando disceditur à jure communi, stricta verborum interpretatio est facienda. Atqui propriè nemo dicitur civis loci illius, ubi sic fortuitò, per accidens, & quasi per transennam natus est, sed illius loci, ubi parentes ejus domicilium suum habent: quare si pater tuus sit civis Romanus, mater verò tua sic fortuitò te peperit Mediolani, diceris quidem physicè natus Mediolani, at moraliter seu jurisdictione, Romæ oriundus Valascus apud Dianam cit. Barbosa apud Gobat. *ibid. in fine.* Quanquam contrarinm sentiant Hurtadus & Leander, probabiléque censent Escobar apud Gobat *cit. num.* 280. & Tamburinus de Sacramentis *l.* 7. *c.* 7. *n.* 9. quos vide, si placet. 211

II. Minùs ergo sufficit, si ne quidem natus, sed solùm baptizatus sis in hac diœcesi v. g. 212

Passaviensi, ut ideo tanquam originarius ab hujus diœcesis Episcopo ordinari possis licitè, uti (contra Leandrum & alios) ex *communi* docent Tamburinus *cit. num.* 16. Nam ratione solius Baptismi non potest quis propriè dici civis originarius vel habere originem in hac civitate: propriam enim originem dat nativitas temporalis, non spiritualis: nec usquàm legimus hujusmodi prærogativam faciendi civem alicujus loci soli ipsi Baptismo fuisse concessam. Quanquàm verum sit, quando non constat aliunde de loco nativitatis, ex loco Baptismi probari vel præsumi nativitatem: sed hoc aliud est. Et excipiendum: nisi fuisses infidelis, judæus vel turca: nam infideles sortiuntur domicilium originis, ubi regenerati sunt: ut proinde fiat Civis Romanus, qui Romæ baptizatur natus alibi à parentibus infidelibus. Jordanus, eúmque sequens Gobat *num* 280. Rectè addens se nolle idem dicere de Juvene, qui natus alibi à parentibus Calvinistis, ob deprehensum errorem substantialem in ejus priori Baptismo, rebaptizaretur Monachij.

213 III. At; quid si, non quidem tu, attamen pater tuus natus sit in ista diœcesi, poterísne ideo tanquam originarius ab istius diœcesis Episcopo ordinari? Negant quidem multi, eò quòd hìc spectanda sit origo propria, non paterna, cum ly *origo* propriè, sæpissimè saltem signi-

significet idem, ac ortus vel nativitas. Sed probabiliùs concedunt Barbosa, aliique communiùs cum Diana *cit. iesol.* 12. Tamburino *num.* 11. nam domicilium originis paternæ est etiam domicilium tuæ originis. Atque ita declarasse Congregationem Cardinalium testatur Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 148. & recitat Barbosa *in Trident. sess.* 23. *de reform. cap.* 8. *num.* 17. atque ita practicari Constantiæ testatur Gobat *n.* 182. Dico autem, domicilium *originis paternæ*: nam utique ad hoc non sufficit domicilium avi tui: nam si attenderetur avita origo, inquirendus esset ager Damascenus, ubi Adam creatus est, ait lepidè Jo. Andreas apud Gobat. Quemadmodùm etiam non sufficit domicilium originis maternæ. Nam filius sequitur originem patris non matris *l.* 3. *C. de municip. & origin.* Excipe, nisi fuisset filius illegitimus vel naturalis: nam talis filius quoad originem sequitur ventrem: quia illegitimorum mater, & consequenter ejus patria est notior, quàm patris. Tunc quoquè domicilium matris habetur pro tuo, quando ignoratur paternum. Sed de his satis.

III. *Episcopus proprius domicilij.*

I. ILle scilicet, in cujus Diœcesi ordinandus habet domicilium habitationis verum & fixum: ubi nimirùm is reipsâ habitat cum animo ibi perpetuò permanendi. quem proinde 214

indè ejus diœcesis Episcopus tanquam ratione domicilij sibi subditum, ceu proprium diœcesanum licitè ordinare, & hic ab illo ordinari poterit. ¶. Ubi nota pro terminis. Duplex dicitur domicilium *originis*, de quo jam dixi à *num.* 111. *& habitationis.* ad quod constituendum duo illa requiruntur, ut nimirùm quis reipsâ in eo loco habitet, & habeat animum ibi perpetuò permanendi. Et habes animum perpetuò permanendi Romæ v. g si cogites illic permanere semper, donec te aliquid aliò avocaverit. Layman *cit. cap.* 9. *n.* 10. Quale domicilium quilibet etiam filiusfamil. si pubes sit, sibi constituere poterit. quamdiu autem non constituit proprium domicilium, gaudet domicilio paterno, communis apud *citatos*. Impuberes autem filij semper censentur idem habere domicilium quod pater, cum ij sibi proprium domicilium constituere non possint. *Lege Placet. C. ad municipalem.* Quin etiam filijfamilias existentes sub potestate matris, si unà cum ipsâ alio commigrent, sortiuntur maternum domicilium. Comitolus cum alijs apud Gobat. *num.* 299. Cæterùm hoc domicilio habitationis constituto, sive à teipso, si pubes sis, sive à parente post nativitatem tuam aliò commigrante, non propterea amittitur domicilium originis, cùm id sit immutabile. *l.* 1. *& ultimâ FF. ad municip.* nequè translatio postea facta potest auferre jus nati-

vita-

vitatis ſeu originis jam ſemel acquiſitum in il-
lo priori loco originis : ut proinde ab utrius-
vis domicilij Epiſcopo diœceſano adhuc lici-
tè & liberè ordinari poſſis, ut jam ſuprà innui
num. 9.

II. Ad conſtituendum ergo domicilium 215
habitationis non ſufficit ſola habitatio quan-
tumvis diuturna in hoc loco, niſi adſit animus
hìc habitandi perpetuò. Quare ſi Viennâ,
ubi domicilium originis & habitationis habe-
bas, venias hùc Paſſavium, etiam cum omni
tua ſubſtantia, hícque conſtanter moreris 10.
20. 100. annis, prius tamen declaraſti te nolle
hìc figere domicilium, expreſsè vel tacitè ha-
bens animum revertendi in patriam, reverâ
domicilium hìc non conſtituiſti : nam in ijs,
quæ pendent ab animo noſtro, ſtatur potius
declaratione expreſſa, quàm facto contrario.
Farinacius, *Menochius*, *Navarrus*, *communis
cum Tamburino cit.* §. 2. *n.* 31. *Gobat. num.* 296.
Nec ideo poſteris hìc ordinari, niſi, mutatâ
voluntate diſponas hìc acquirere domicilium.
Et hinc ſtudioſi, qui in Academia ſeu univerſi-
tate aliqua habitant, etiam ultra decennium
ſolùm animo ibi abſolvendi ſtudia, & deinde
revertendi in patr am, non contrahunt ibi do-
micilium, atque ideo ab ejus loci Epiſcopo
ordinari non poſſunt, ſine dimiſſorijs Epiſcopi
proprij ſuæ originis vel domicilij paterni (aut
Monaſterij, ſi Religioſi ſint); ſicut nequè eo-

rum

rum filij, si fortè eo statu duxerunt uxorem: sicut enim is non dicitur Episcopus domicilij respectu patris, ita nec Episcopus originis respectu filij. *Ex communi Diana p. 8. tract. 2. resol.* 15. & 17. *Layman, Tamburinus, Gobat, citati, Busenbaum in medulla l. 6. tract. 5. c. 2. dub.* 1. Quapropter quoad forum externum, ut tu alibi natus, hìc advena ab Episcopo hujus loci admittaris ad ordines, tanquam ejus diœcesanus, seu in ejus diœcesi domicilium habens, debes testibus, vel aliter probare animum tuum hìc perpetuò manendi: sicut etiam, quando non constat de certa declaratione animi per verba, recurrendum est ad conjecturas, inter quas hæc est receptissima, si quis 10. annis alicubi habitavit, præsumitur in eo dubio ibi voluisse figere domicilium. Sed de his authores nominatim Menochium, Farinacum, alios, videant, quorum nosse interest.

216 III. E diverso quoquè ad constituendum domicilium habitationis non opus est, ut quis diu inhabitet, sed sufficit, si animum constanter inhabitandi habeat, donec aliud eum avocet. Laym. *cit. num.* 10. aut quando alicubi advena identidem supplicas pro consequenda civitate illius loci, tunc enim jam acquiris domicilium cum jure petendi illic ordines: Jordanus cum Gobat *num.* 292. Quare primo horæ quadrante, quo incipis habitare in aliquo loco, cũ animo claudendi illic vitam, acquiris

quiris illic domicilium habitationis cum jure ad ordines ab ejus loci Episcopo suscipiendos, nec perdes, donec reipsâ inde abeas, decernásque, nunquam ampliùs ibi constanter habitare: Sanchez *l. 3. de matrimonio. disp. 23. cum alijs.* Ut si Viennâ venisti Augustam, emistíque vel constituisti domum ad inhabitandum, declarastique, te velle hìc domicilium habere, seu perpetuò manere, etsi non transtuleris huc majorem partem tuæ substantiæ, poterit tamen cras filius tuus petere Ordines ab Episcopo Augustano. *Barbosa, Jordanus, alij cum Gobat num.* 295. adde quæ dicam infra *n*, 218. Ac proinde crebrò fit, ut quis duplex domicilium habeat, ut notant Doctores nominati: quando nimirum ita constanter, jam in hoc, jam in illo loco moraris, ut cogites partim in hoc, partim in illo transigere totam vitam, ut si soleas perpetuò æstate in una diœcesi habitare, hyeme in alia, ídque etiamsi non omninò mathematicè æqualibus temporibus, sed propè æqualibus, jam diceris habere duo domicilia vera & fixa, ut tanquam utrique Episcopo ratione domicilij subditus ab utrolibet ordinari possis, uti cum alijs notat Diana *p. 8. tract. 2. resol.* 14. & latè de hac æqualitate disserens Lugo *Respons. moral. l.* 1. *dub.* 37. Tuus tamen filius ab illo tantùm Episcopo ordinari deberet, in cujus diœcesi natus est; quod si fortuitò alibi extra utrámque diœcesin natus esset,

esset, jam ab utróvis Episcopo ordinari posset; quia tunc utérvis censebitur ejus proprius Episcopus originis. Diana cum alijs *ibidem.* Tandem ad hunc effectum Ordinationis non sufficit in hac diœcesi habere solùm *quasi domicilium*, in quo quis scilicet non perpetuò, sed solùm majori parte anni intendit habitare; etsi enim hoc sufficiat pro alijs Sacramentis necessarijs recipiendis, non tamen pro receptione Ordinum, qui requirunt majorem delectum & cognitionem personarum. *Communis apud citatos.*

IV. *Episcopus proprius ratione beneficij, &c.*

217 1. TAndem quilibet licitè potest ordinari ab Episcopo, in cujus diœcesi ordinandus habet beneficium Ecclesiasticum; nam per beneficium Clericus fit subditus ei Episcopo, & civis loci, in quo est beneficium. Communis DD. Idque extensivè verum est; etiamsi beneficium sit admodùm tenue, nec præbens sufficientem sustentationem: quia etiam beneficium tenue est verum beneficium, atque constituit te subditum Episcopo, in cujus diœcesi illud obtines: quanquam tunc ordinem suscepturus majorem debeat supplere de patrimonio, quantum necesse est ad honestam sustentationem, ut notat Tamburinus *cit.* §. 2. *n.* 26. 2. Etiamsi beneficium illud

sit

sit simplex, nec requirens illum Ordinem, quem desiderat beneficiatus; neque requirat residentiam, quia hanc Bonifacius VIII. non requirit. 3. Etiamsi beneficium illud non habeas ad titulum, sed solùm ad commendam perpetuam, vel si sit solùm præstimonium, aut beneficium solùm manuale, &c. &c. 4. Etiamsi Clericus ille habeat plura beneficia in diversis diœcesibus, à quolibet earum Episcopo ordinari poterit, quia civis eorum ratione beneficij legitimè subditus est. De his & hujusmodi pluribus minutijs videre potes authores allegatos apud Tamburin. *cit.* & Gobat. *n.* 310. Non enim juvat hisce immorari.

Simili quadam ratione cum beneficiatis 218
domicilium acquirunt in aliqua diœcesi, cum jure ad suscipiendos Ordines ab illius diœcesis Episcopo. 1. Ipsa lege per Principis privilegium vel statutum: per adeptionem dignitatis vel Prælaturæ in eo loco, per Monachatum, Clericatum, Lecturam seu professuram publicam, per Matrimonium, &c. *Jordanus apud Gobat num.* 290. 2. Officiales suscipientes officia perpetua alicujus loci, quanquam non efficiantur cives illius loci, acquirunt tamen domicilium pro se & filijs, ac proinde liberè à Diœcesano poterunt ordinari. Rebuffus, Barbosa, Jordanus apud eundem *num.* 301. 3. Barones & Nobiles censentur cives omnium locorum, in quibus possident feuda, pos-

súnt-

sintque illic eorum filij ordinati ab Ordinario. Esto, pater non habitet in loco illius feudi. Diana *sæpe cit. p. 8. tract. 2. resol.* 16. post alios. 4. Filius Regis aut Ducis potest ordinari in quavis diœcesi sita inter fines regni, vel ducatûs paterni. Gobat *num* 500. Sed de his utique Tyroni plus satis.

CAPUT IV.

De subiecto seu suscipiente Sacramentorum & speciatim Ordinis.

QUÆSTIO XXXIX.

Quodnam est subiectum capax Sacramentorum validè & licitè suscipientium?

I. *Subiectum capax.*

219 1. E*St solus homo Viator. 2. Est omnis homo Viator respectu Baptismi. 3. Est solus homo baptizatus adultus respectu Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis, & Matrimonij. 4. Est omnis homo baptizatus respectu Confirmationis & Eucharistiæ, & masculus etiam Ordinis.* Certum apud omnes præter ultimum. Ratio est. Quia Sacramenta à Christo instituta [illegible]

[illegible]

media sanctificationis, ordinata ad salutem hominis viatoris: ergò eorum solus homo viator est capax. Ratio 2. est: quia Baptismus est Sacramentum regenerationis spiritualis omnibus hominibus viatoribus necessarium ad salutem: nam universaliter dixit Salvator Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* ergò omnes debent esse capaces. Ratio 3. est: Quia Baptismus est janua omnium Sacramentorum, per hunc enim homo baptizatus fit domesticus DEI, membrum Ecclesiæ, & capax Sacramentorum Ecclesiæ, ideóque solus homo baptizatus est subjectum capax reliquorum Sacramentorum. Ratio 4. est: Quia usus rationis, & voluntas propria suscipientium adultorum essentialiter in iis tantùm Sacramentis requiritur, quæ essentialiter includunt actum suscipientis, aut peccatum actuale præsupponunt: & talia sunt tantùm Pœnitentia, Extrema Unctio, & Matrimonium. Nam Pœnitentiæ materia proxima sunt actus Pœnitentis; remota, peccata, post Baptismum commissa: atque etiam Extremæ Unctionis materia remota sunt reliquiæ peccatorum: Matrimonium essentialiter consistit in consensu libero contrahentium: ideóque trium horum Sacramentorum solus homo baptizatus adultus est capax: reliqua autem Sacramenta nec essentialiter includunt actum suscipientis, nec peccatum actuale præsupponunt, nec consequenter u-

sum rationis ac voluntatem propriam suscipientis necessariò requirunt, & ideò eorum omnis omninò homo baptizatus, etiam non adultus, infans, perpetuò amens, capax est. Igitur infantibus, pepetuò amentibus, qui nunquam compotes rationis fuerunt, validè ministrantur quatuor Sacramenta, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, & Ordo, dummodò adhibeantur debita materia, forma, ac intentio ministri: ex parte autem illorum, cum propriæ intentionis incapaces sint, supplet & sufficit intentio ministri & Ecclesiæ. Et insuper: 1. Infantes & amentes illos etiam licitè, imò obligatorie baptizari, de fide certum est: 2. Etiam licitè non tamen obligatorie confirmantur, ex praxi recepta Ecclesiæ: 3. Olim etiam SS. Eucharistia ministrabatur: sed ob reverentiam tanti Sacramenti ab Ecclesia meritò prohibitum: 4. Ordinari autem nunquam licuit, sed semper gravissimè prohibitum, de quo mox q. seq. Reliqua tria Pœnitentiam, Extremam Unctionem, & Matrimonium nec validè nec licitè ab iis suscipi, ex modò dictis liquet.

II. *Ut ergò validè suscipiantur Sacramenta.*

220 TRia omninò requiruntur. 1. Ut homo sit capax talis Sacramenti in particulari. Nam invalidè non baptizatus susciperet aliquod

quod aliud Sacramentum; fœmina Ordines; sanus extremam Unctionem: invalidè quòque professus solenniter, vel Clericus in maioribus, aut alio impedimento dirimente innodatus contraheret Matrimonium. 2. Ut suscipiens ponat essentialia ex parte sua requisita ad conficiendum tale Sacramentum in particulari, sed hoc in duobus tantùm, nimirùm in Pœnitentia exhibendo verum dolorem supernaturalem saltèm attritionis, & confessionem: in Matrimonio verum consensum internum per verba vel signa æquivalentia expressum: alioquin Sacramentum erit nullum & suscipiens gravissimè peccaret: de quibus suo loco. 3. Universaliter, ut suscipiens adultus sit aliquo modo positivè volens, seu habeat veram aliquam, saltèm habitualem voluntatem, intentionem seu consensum suscipiendi tale Sacramentum: de qua intentione satis utique dixi *cap. 2. q. 31. per totam.*

III. *Ut licitè etiam suscipiatur Sacramentum:*

Requiritur, ut quis ita sit dispositus pro diversa ratione Sacramentorum, vivorum scilicet vel mortuorum, ut sit proximè capax effectûs principalis Sacramenti, scilicet gratiæ sanctificantis: deinde debet etiam observare ea, quæ vel ex natura rei, vel ex speciali Ecclesiæ precepto necessaria sunt ad decentem modum recipiendi Sa- 221

cramentum. Ita in re omnes. Explico breviter:

222 I. *Debet esse ita dispositus pro diversa ratione Sacramentorum &c.* Nam ad suscipienda Sacramenta *mortuorum*, Baptismi & Pœnitentiæ, quæ per se instituta sunt ad justificationem peccatoris, & gratiam primam conferendam, necessaria & sufficiens dispositio est, cum fide & spe, attritio, seu dolor aliquis supernaturalis de peccatis commissis: (non requiritur necessariò charitas, aut contritio perfecta, vel status gratiæ, alioquin ea Sacramenta deberent semper supponere suum effectum, gratiam sanctificantem) Et quidem in Sacramento Pœnitentiæ ea attritio necessaria est etiam ad valorem Sacramenti; non item in Baptismo, sed solùm requiritur ad dignè & fructuosè suscipiendum hoc Sacramentum; supposito peccato actuali mortali: quare si baptizandus adultus nullum peccatum mortale admisisset, nè quidem attritio foret necessaria; quippè quæ versatur solùm circa peccatum actuale proprium, non alienum, etsi tibi imputatum: sed sufficeret tunc actus fidei & spei. At verò ad suscipienda reliqua quinque Sacramenta *vivorum* dicta, quæ per se instituta sunt ad conferendam gratiam secundam, dispositio necessaria est ipsa gratia prima præhabita, ut nimirùm suscepturus tale Sacramentum jam sit in statu gratiæ, si nondùm habitæ, necessariò prius

priùs acquirendæ per Pœnitentiam, aut contritionem perfectam, aut ipsum Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione: ut proindè in susceptione talis Sacramenti vivorum, non adsit obex peccati mortalis. vide *cap.* 1. §. 1. Et hinc ulteriùs debet ita esse dispositus,

II. *Ut sit proximè capax effectûs sacramentalis*, nimirùm ipsius gratiæ sanctificantis. Sacramenta enim per se instituta sunt, ut sint signa efficacia gratiæ sanctificantis in suscipiente illa, ergo ex se requirunt suscipientem ita esse dispositum juxta modos prædictos, ut sit proximè capax illius gratiæ: alioquin qui illa suscipit sine sufficiente dispositione requisitâ, aut cum obice peccati mortalis, is signum sacramentale, quod ex institutione deberet efficaciter & infallibiliter significare gratiam, frustrat, & actu falsum reddit novo, gravissimo sacrilegii scelere. Unde terret Apostolus. 1. *Cor.* 11. de Eucharistia dicens: *Qui manducat & bibit indignè judicium sibi manducat & bibit non dijudicans corpus Domini*: id est: non discernens à communi prophano cibo & potu. Quæ verba suo modo applicari etiam debent ad omnia alia Sacramenta. Verè enim ita indignè suscipiens non *dijudicat* vel discernit inter Sacramenta sacratissima, & alia elementa prophana & vacua. Intellige autem semper, si id fiat *scienter & culpabiliter*: secùs si ex inadvertentia, ignorantia, vel oblivione incul- 223

rum filij, si fortè eo statu duxerunt uxorem: sicut enim is non dicitur Episcopus domicilij respectu patris, ita nec Episcopus originis respectu filij. *Ex communi Diana p. 8. tract. 2. resol. 15. & 17. Layman, Tamburinus, Gobat, citati, Busenbaum in medulla l. 6. tract. 5. c. 2. dub. 1.* Quapropter quoad forum externum, ut tu alibi natus, hìc advena ab Episcopo hujus loci admittaris ad ordines, tanquam ejus diœcesanus, seu in ejus diœcesi domicilium habens, debes testibus, vel aliter probare animum tuum hìc perpetuò manendi: sicut etiam, quando non constat de certa declaratione animi per verba, recurrendum est ad conjecturas, inter quas hæc est receptissima, si quis 10. annis alicubi habitavit, præsumitur in eo dubio ibi voluisse figere domicilium. Sed de his authores nominatim Menochium, Farinacum, alios, videant, quorum nosse interest.

216 III. E diverso quoquè ad constituendum domicilium habitationis non opus est, ut quis diu inhabitet, sed sufficit, si animum constanter inhabitandi habeat, donec aliud eum avocet. Laym. *cit. num.* 10. aut quando alicubi advena identidem supplicas pro consequenda civitate illius loci, tunc enim jam acquiris domicilium cum jure petendi illic ordines: Jordanus cum Gobat *num.* 292. Quare primo horæ quadrante, quo incipis habitare in aliquo loco, cū animo claudendi illic vitam, acquiris

quiris illic domicilium habitationis cum jure ad ordines ab ejus loci Episcopo suscipiendos, nec perdes, donec reipsâ inde abeas, decernásque, nunquam ampliùs ibi constanter habitare; Sanchez *l.* 3. *de matrimonio. disp.* 23. *cum alijs.* Ut si Viennâ venisti Augustam, emistíque vel constituisti domum ad inhabitandum, declarastique, te velle hic domicilium habere, seu perpetuò manere, etsi non transtuleris huc majorem partem tuæ substantiæ, poterit tamen cras filius tuus petere Ordines ab Episcopo Augustano. *Barbosa*, *Jordanus*, *alij cum Gobat num.* 295. adde quæ dicam infra *n*, 218. Ac proinde crebrò fit, ut quis duplex domicilium habeat, ut notant Doctores nominati: quando nimirum ita constanter, jam in hoc, jam in illo loco moraris, ut cogites partim in hoc, partim in illo transigere totam vitam, ut si soleas perpetuò æstate in una diœcesi habitare, hyeme in alia, ídque etiamsi non omninò mathematicè æqualibus temporibus, sed propè æqualibus, jam diceris habere duo domicilia vera & fixa, ut tanquam utrique Episcopo ratione domicilij subditus ab utrolibet ordinari possis, uti cum alijs notat Diana *p.* 8. *tract.* 2. *resol.* 14. & latè de hac æqualitate disserens Lugo *Respons. moral. l.* 1. *dub.* 37. Tuus tamen filius ab illo tantùm Episcopo ordinari deberet, in cujus diœcesi natus est; quod si fortuitò alibi extra utrámque diœcesin natus esset,

esset, jam ab utròvis Episcopo ordinari posset; quia tunc utérvis censebitur ejus proprius Episcopus originis. Diana cum alijs *ibidem*. Tandem ad hunc effectum Ordinationis non sufficit in hac diœcesi habere solùm *quasi domicilium*, in quo quis scilicet non perpetuò, sed solùm majori parte anni intendit habitare; etsi enim hoc sufficiat pro alijs Sacramentis necessarijs recipiendis, non tamen pro receptione Ordinum, qui requirunt majorem delectum & cognitionem personarum. *Communis apud citatos.*

IV. *Episcopus proprius ratione beneficij, &c.*

217 1. TAndem quilibet licitè potest ordinari ab Episcopo, in cujus diœcesi ordinandus habet beneficium Ecclesiasticum; nam per beneficium Clericus fit subditus ei Episcopo, & civis loci, in quo est beneficium. Communis DD. Idque extensivè verum est; etiamsi beneficium sit admodùm tenue, nec præbens sufficientem sustentationem: quia etiam beneficium tenue est verum beneficium, atque constituit te subditum Episcopo, in cujus diœcesi illud obtines: quanquam tunc ordinem suscepturus majorem debeat supplere de patrimonio, quantum necesse est ad honestam sustentationem, ut notat Tamburinus *cit. §. 2. n. 26.* 2. Etiamsi beneficium illud

sit

sit simplex, nec requirens illum Ordinem, quem desiderat beneficiatus; neque requirat residentiam, quia hanc Bonifacius VIII. non requirit. 3. Etiamsi beneficium illud non habeas ad titulum, sed solùm ad commendam perpetuam, vel si sit solùm præstimonium, aut beneficium solùm manuale, &c. &c. 4. Etiamsi Clericus ille habeat plura beneficia in diversis diœcesibus, à quolibet earum Episcopo ordinari poterit, quia civis eorum ratione beneficij legitimè subditus est. De his & hujusmodi pluribus minutijs videre potes authores allegatos apud Tamburin. *cit.* & Gobat. *n.* 310. Non enim juvat hísce immorari.

Simili quadam ratione cum beneficiatis 218
domicilium acquirunt in aliqua diœcesi, cum jure ad suscipiendos Ordines ab illius diœcesis Episcopo. 1. Ipsa lege per Principis privilegium vel statutum: per adeptionem dignitatis vel Prælaturæ in eo loco, per Monachatum, Clericatum, Lecturam seu professuram publicam, per Matrimonium, &c. *Jordanus apud Gobat num.* 290. 2. Officiales suscipientes officia perpetua alicujus loci, quanquam non efficiantur cives illius loci, acquirunt tamen domicilium pro se & filijs, ac proinde liberè à Diœcesano poterunt ordinari. Rebuffus, Barbosa, Jordanus apud eundem *num.* 301. 3. Barones & Nobiles censentur cives omnium locorum, in quibus possident feuda, pos-

súnt-

sintque illic eorum filij ordinati ab Ordinario. Esto, pater non habitet in loco illius feudi. Diana *sæpe cit. p. 8. tract. 2. resol. 16.* post alios. 4. Filius Regis aut Ducis potest ordinari in quavis diœcesi sita inter fines regni, vel ducatûs paterni. Gobat *num* 300. Sed de his utique Tyroni plus satis.

CAPUT IV.

De subjecto seu suscipiente Sacramentorum & speciatim Ordinis.

QUÆSTIO XXXIX.

Quodnam est subjectum capax Sacramentorum validè & licitè suscipientorum?

I. *Subjectum capax.*

219 1. E*St solus homo Viator. Est omnis homo Viator respectu Baptismi. Est solus homo baptizatus adultus respectu Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis; & Matrimonij. Est omnis homo baptizatus respectu Confirmationis, Eucharistiæ, & masculus etiam Ordinis* [illegible] omnes præter ultimum. Ratio est, [illegible] Sacramenta à Christo instituta [illegible]

[illegible] media

media sanctificationis, ordinata ad salutem hominis viatoris: ergò eorum solus homo viator est capax. Ratio 2. est: quia Baptismus est Sacramentum regenerationis spiritualis omnibus hominibus viatoribus necessarium ad salutem: nam universaliter dixit Salvator Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* ergò omnes debent esse capaces. Ratio 3. est: Quia Baptismus est janua omnium Sacramentorum, per hunc enim homo baptizatus fit domesticus DEI, membrum Ecclesiæ, & capax Sacramentorum Ecclesiæ, ideóque solus homo baptizatus est subjectum capax reliquorum Sacramentorum. Ratio 4. est: Quia usus rationis, & voluntas propria suscipientium adultorum essentialiter in iis tantùm Sacramentis requiritur, quæ essentialiter includunt actum suscipientis, aut peccatum actuale præsupponunt: & talia sunt tantùm Pœnitentia, Extrema Unctio, & Matrimonium. Nam Pœnitentiæ materia proxima sunt actus Pœnitentis; remota, peccata, post Baptismum commissa: atque etiam Extremæ Unctionis materia remota sunt reliquiæ peccatorum: Matrimonium essentialiter consistit in consensu libero contrahentium: ideóque trium horum Sacramentorum solus homo baptizatus adultus est capax: reliqua autem Sacramenta nec essentialiter includunt actum suscipientis, nec peccatum actuale præsupponunt, nec consequenter u-

sum rationis ac voluntatem propriam suscipientis necessariò requirunt, & ideó eorum omnis omninò homo baptizatus, etiam non adultus, infans, perpetuò amens, capax est. Igitur infantibus, pepetuò amentibus, qui nunquam compotes rationis fuerunt, validè ministrantur quatuor Sacramenta, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, & Ordo, dummodò adhibeantur debita materia, forma, ac intentio ministri: ex parte autem illorum, cum propriæ intentionis incapaces sint, supplet & sufficit intentio ministri & Ecclesiæ. Et insuper: 1. Infantes & amentes illos etiam licitè, imò obligatoriè baptizari, de fide certum est: 2. Etiam licitè non tamen obligatoriè confirmantur, ex praxi recepta Ecclesiæ: 3. Olim etiam SS. Eucharistia ministrabatur: sed ob reverentiam tanti Sacramenti ab Ecclesia meritò prohibitum: 4. Ordinari autem nunquam licuit, sed semper gravissimè prohibitum, de quo mox *q. seq.* Reliqua tria Pœnitentiam, Extremam Unctionem, & Matrimonium nec validè nec licitè ab iis suscipi, ex modò dictis liquet.

II. *Ut ergò validè suscipiantur Sacramenta.*

220 TRia omninò requiruntur. 1. Ut homo sit capax talis Sacramenti in particulari. Nam invalidè non baptizatus susciperet aliquod

quod aliud Sacramentum; fœmina Ordines; sanus extremam Unctionem: invalidè quoque professus solenniter, vel Clericus in maioribus, aut alio impedimento dirimente innodatus contraheret Matrimonium. 2. Ut suscipiens ponat essentialia ex parte sua requisita ad conficiendum tale Sacramentum in particulari, sed hoc in duobus tantum, nimirùm in Pœnitentia exhibendo verum dolorem supernaturalem saltèm attritionis, & confessionem: in Matrimonio verum consensum internum per verba vel signa æquivalentia expressum: alioquin Sacramentum erit nullum & suscipiens gravissimè peccaret: de quibus suo loco. 3. Universaliter, ut suscipiens adultus sit aliquo modo positivè volens, seu habeat veram aliquam, saltèm habitualem voluntatem, intentionem seu consensum suscipiendi tale Sacramentum: de qua intentione satis utique dixi *cap. 2. q. 31. per totam.*

III. *Ut licitè etiam suscipiatur Sacramentum.*

REquiritur, ut quis ita sit dispositus pro diversa ratione Sacramentorum, vivorum scilicet vel mortuorum, ut sit proximè capax effectus principalis Sacramenti, scilicet gratiæ sanctificantis: deinde debet etiam observare ea, quæ vel ex natura rei, vel ex speciali Ecclesiæ præcepto necessaria sunt ad decentem modum recipiendi Sa- 221

cramentum. Ita in re omnes. Explico breviter:

222 I. *Debet esse ita dispositus pro diversa ratione Sacramentorum &c.* Nam ad suscipienda Sacramenta *mortuorum*, Baptismi & Pœnitentiæ, quæ per se instituta sunt ad justificationem peccatoris, & gratiam primam conferendam, necessaria & sufficiens dispositio est, cum fide & spe, attritio, seu dolor aliquis supernaturalis de peccatis commissis: (non requiritur necessariò charitas, aut contritio perfecta, vel status gratiæ, alioquin ea Sacramenta deberent semper supponere suum effectum, gratiam sanctificantem) Et quidem in Sacramento Pœnitentiæ ea attritio necessaria est etiam ad valorem Sacramenti: non item in Baptismo, sed solùm requiritur ad dignè & fructuosè suscipiendum hoc Sacramentum; supposito peccato actuali mortali: quare si baptizandus adultus nullum peccatum mortale admisisset, nè quidem attritio foret necessaria, quippè quæ versatur solùm circa peccatum actuale proprium, non alienum, etsi tibi imputatum: sed sufficeret tunc actus fidei & spei. At verò ad suscipienda reliqua quinque Sacramenta *vivorum* dicta, quæ per se instituta sunt ad conferendam gratiam secundam, dispositio necessaria est ipsa gratia prima præhabita, ut nimirùm suscepturus tale Sacramentum jam sit in statu gratiæ, si nondùm habitæ, necessariò

prius

priùs acquirendæ per Pœnitentiam, aut contritionem perfectam, aut ipsum Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione: ut proindè in susceptione talis Sacramenti vivorum, non adsit obex peccati mortalis. vide *cap.* 1. §. 1. Et hinc ulteriùs debet ita esse dispositus,

II. *Ut sit proximè capax effectûs sacramentalis*, nimirùm ipsius gratiæ sanctificantis. Sacramenta enim per se instituta sunt, ut sint signa efficacia gratiæ sanctificantis in suscipiente illa, ergo ex se requirunt suscipientem ita esse dispositum juxta modos prædictos, ut sit proximè capax illius gratiæ: alioquin qui illa suscipit sine sufficiente dispositione requisitâ, aut cum obice peccati mortalis, is signum sacramentale, quod ex institutione deberet efficaciter & infallibiliter significare gratiam, frustrat, & actu falsum reddit novo, gravissimo sacrilegii scelere. Unde terret Apostolus. 1. *Cor.* 11. de Eucharistia dicens: *Qui manducat & bibit indignè judicium sibi manducat & bibit non dijudicans corpus Domini*: id est: non discernens à communi prophano cibo & potu. Quæ verba suo modo applicari etiam debent ad omnia alia Sacramenta. Verè enim ita indignè suscipiens non *dijudicat* vel discernit inter Sacramenta sacratissima, & alia elementa prophana & vacua. Intellige autem semper, si id fiat *scienter & culpabiliter*: secùs si ex inadvertentiâ, ignorantiâ, vel oblivione incul-

pabili contingeret: tùnc enim etsi suscipiens effectu Sacramenti careret, à peccato tamen novo excusaretur. Excipiendus etiam est casus Metaphysicus, si quis accedens ad Sacramentum, jam haberet tantam gratiam, ut ab ulteriori gratiâ intendi non posset &c. (Quis est hic? & laudabimus eum) quo casu Sacramentum susceptum non conferret gratiam suscipienti, id tamen fieret sine ejus peccato, quia sine ejus culpa, ob eminentiam ipsius gratiæ, fieret. Et hinc ulteriùs notanter dictum, debere ita esse dispositum, ut sit proximè capax.

224 III. Effectûs *principalis* Sacramenti. Nam dispositus sufficienter ad recipiendum ipsum effectum principalem Sacramenti scilicet gratiam sanctificantem, per se non peccat, saltem graviter (etsi plerúmque venialis irreverentiæ culpa non desit) qui indispositus solum ponit obicem aliquibus effectibus secundariis, & minùs principalibus Sacramentorum: utpotè 1. universaliter: qui suscipit Sacramentum cum culpis venialibus, vel complacentiâ venialium, quæ quidem non impediunt gratiam sanctificantem, semper tamen impediunt vel ejusdem augmentum, vel alium effectum secundarium, ideóque saltem veniali irreverentiâ peccat. Vix tamen peccare videtur, qui solùm remissiori dispositione & devotione suscipiens, ponit obstaculum gratiæ abundantioris alioquin meliùs disposito conferendæ.

dæ. 2. Qui distractus & minus præparatus communicans ponit obstaculum effectui secundario SS. Eucharistiæ, qui est actualis devotio & quasi unio cum Christo. 3. Qui venialibus non retractatis suscipit Baptismum, sicque impedit eius effectum ordinarium, qui est remissio omnis culpæ, etiam venialis, & pœnæ correspondentis. 4. Qui post susceptum Sacramentum relapsus in mortale ponit obstaculum gratiis actualibus & auxiliis adhuc restantibus alioquin conferendis ratione Sacramenti suscepti. Cæterum characterem impedire nemo potest, quin simul tollat ipsam substantiam & valorem Sacramenti initerabilis, quod valide suscipi nequit, quin characterem imprimat, ac consequenter impediri nequit sine gravissimo sacrilegio, etsi is tantum sit effectus secundarius.

IV. Denique suscipiens Sacramentum, ut culpa vacet, debet observare ea quæ ad decentem modum suscipiendi Sacramentum tale necessaria sunt, sive *ex natura rei*: nam supposita *Sacramenti* Sanctitate, ipsa ratio naturalis dictat Sacramenta sanctissima esse sancte & cum debita reverentia suscipienda: secus faciens peccabit contra reverentiam *Sacramenti* gravius vel levius pro ratione materiæ. *Vel ex speciali præcepto Ecclesiæ.* v. g. quòd communicaturus sit jejunus jejunio naturali: & si culpæ mortalis conscius, antea confessus sa-

cramentaliter, utiquè sub mortali in re tam gravi reverentiam tanti Sacramenti concernente: ordinandus priùs sit confirmatus, inferioribus ordinibus initiatus &c. &c. de quibus nunc ordine *qq. seq.* Qualiter peccet ministrans Sacramentum indigno, per occasionem dixi *c. 3. q. 36.*

QVÆSTIO XL.

Quodnam est subjectum Sacramenti Ordinis validè suscipiendi?

EST *solus mas baptizatus, et si adultus, habens intentionem,* ita omnes.

I. *Est solus mas baptizatus.*

226 I. CErtum est Sacramenti Ordinis ipso jure divino incapacem esse imprimis omnem hominem non baptizatum, ut habetur *c. veniens de Presbytero non baptizato*: cùm, ut suprà dictum, Baptismus sit janua Sacramentorum: Baptismo enim nascimur ad vitam spiritualem, reliquis omnibus Sacramentis vita spiritualis gratiæ in nobis vel augetur tantùm vel amissa reparatur: quare si Sacerdos v. g. deprehenderetur non fuisse validè baptizatus, ob defectum substantialem in ejus Baptismo commissum, postea suppleto Baptismo, omnes Ordines, quippe anteà nulliter collati, necessariò reiterandi essent: de quo late *Gobat*

Tract.

Tract. 2. seu alph. baptizantium casu 14. Lege, si lubet.

II. Deinde ipso jure divino Sacramenti Ordinis incapax est omnis fæmina. *Ex cap. nova de Pænit. & remiss:* & communissima omnium Catholicorum. Constat inprimis ex perpetuo sensu & praxi Ecclesiæ, cui id semper fuit persuasum: ideóque nunquam permisit fœminam ordinari, cùm & ipse Christus nullam fæminam, nec propriam quidem matrem ordinaverit. Ratio autem est. Quia ordines seu gradus Ecclesiastici pro iis à Christo instituti sunt, qui eminentiam dignitatis, potestatis, ac officii præ aliis fidelibus in Ecclesia, præsertim in ordine ad sanctissimum Missæ Sacrificium, convenienter obtinere possunt tales autem non sunt mulieres, quippè quæ ob sexus infirmitatem viris subditæ esse debent, Genes. 3. Quò alludens Apostolus 1. Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit*: & mox infrà: *si quidem autem volunt discere, domi viros suos interrogent: turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Hæc Apostolus. Atqui similiter, imò multò magis turpe esset mulierem in Ecclesia Deo sacrificium offerre, aut sacrificanti ministrare solenniter.

III. *Diaconissæ* (quarum frequens mentio in Conciliis, & historiis Ecclesiasticis) sine 228

dubio non fuerunt consecratæ sacro Ordine Diaconatûs, sed fuerunt fæminæ olim deputatæ ad aliquod ministerium in Ecclesia obeundum maximè circa fœminas, quod honestiùs ac decentiùs ab iis, quàm à viris, Diaconis, vel Presbyteris, obiri poterat; Diaconus enim græcè, latinè significat ministrum, Diaconissa ministram. Sic enim Clemens *l. 8. c. 28. apud Layman c. 6. n. 3.* scribit: *Diaconissa non benedicit, nec facit aliquid eorum, quæ Diaconi vel Presbyteri faciunt, nisi quod januas custodit, & Presbyteris ministrat, cum mulieres baptizant, idque propter decorem & honestatem.* Sic ille. Erat ergò officium illarum mulierum, imprimis assistere ad ostium Ecclesiæ, ubi mulieres ingrediebantur, ut dignas admitterent, & indignas arcerent; quemadmodum eo fine Ostiarij manere debebant ad ostium, ubi viri ingrediebantur: ut indicat ipse Clemens *l. 2. c. 57.* Vasquez *disp. 241.* sapienter addens, *Quod tamen satis non est, ut dicamus eas fuisse ordinatas Ostiarias, nam illis non erat demandata custodia templi, sicut Ostiarijs, sed adjuvabant in hoc Ostiarios, pro ipsis stando ad portas illas mulierum, quia id magis honestum videtur.* Alterum officium erat inservire in Baptismo mulierum, eas instruendo, præparando, abstergendo frontes, dùm in Baptismo oleo sancto inungebantur, ne aspicerentur à viris &c. De quibus latè & fundamen-

tali

taliter Vasquez *disp.* 146. ex quo Layman *cit.* & Gobat *n.* 88. addens: Diaconissas etiam ideo dictas esse, quòd essent legitimæ uxores Diaconorum, sed separatæ à thoro Conjugali, sicut etiam Presbyteræ vel Episcopissæ nuncupantur eæ, quas mariti promoti ad eam dignitatem deseruerant continentiæ servandæ causâ.

IV. At, quid de Hermaphroditis (homines sunt utriùsque sexûs, viri ac fæminæ organis, simul vel etiam successivè instructi)? Mi bone Tyro. Ego cum P. Gobat *Casu* 2. *n.* 32. omninò parcerem castis tuis auribus, ne cogitare incipias nunquam forte antea cogitata, nèque etiamnum cogitanda; sed remitterem te ad probatos Authores, nominatim *Vasquez cit. disp.* 245. *Sanchez de matrimon. disp.* 106. *Lugo Respons. moral. l.* 1. *dub.* 31. *Tamburin. De Sacramentis l.* 7. *c.* 6. §. 1. *num.* 5. nisi non semel nec rarissimè ipse præsens vidissem talia interrogari ex Tyronibus in examine Ordinandorum, ejusmodi libris rarò instructis: accipe ergò brevi compendio ex authoribus citatis. 1. Si quidem in tali homine prævaleat constanter sexus fæmineus, simpliciter incapax est sacræ Ordinationis, quia simpliciter non vir, sed fæmina est. Idemque dicendum foret de eo, qui nullum haberet sexum, qualem natum esse refert Pivius, *Dec.* 4 *l.* 1. Talis enim reverâ non esset vir. *Tamburin. cit.* §. 1. *n.* 6.

Si-

2.Siquidè in eo prævaleat ſexus virilis, capax eſtOrdinis, ſicut&Matrimonii, ideóque validè ordinaretur, quia ſimpliciter vir eſt; attamen non licitè, niſi per diſpenſationem Pontificis, quia Hermaphroditus irregularis eſt ex communi ſententia cum Suarez de *Cenſuris diſp.* 51. *ſect.* 2. *Bonacinâ de cenſ. diſp.* 7. *q.* 2. *n.* 15. Etſi id negent Toletus, Fomar: Hurtadus, alii. Et eſto in rigore non ſit irregularis certè tamen adhuc non eſſet ordinandus, quia per ſe monſtruoſum eſſet ordinari hominem aliquo modo tandem fæminam. 3. Eum, in quo uterquè ſexus æquè prævalet, utrùm ſit capax Sacramenti Ordinis: aliqui affirmant, alii communiùs negant: omnes autem conſentiunt non eſſe licitè ordinabilem, utpote irregularem & maximè monſtruoſum. Vide DD. citatos apud Tambur. *cit. n.* 5. 4. Si Hermaphroditus ſexum prævalentem mutavit ſiquidem ex muliere erupit in virum (quod aliquando eveniſſe conſtat) utique evadet capax Ordinis, quia debet attendi præſens ſtatus, in quo ſimpliciter eſt vir. Quinimò ſi ita in virum evadat, ut in nullo remaneat fœmina, neque irregularis erit, ſed licitè ordinaretur (ſecùs ſi remanet etiam fæmina, juxta modò dicta *n.* 1. *&* 3.) Contra verò ſi ex viro deſciſcat in mulierem (quod quidem fieri poſſe ego non credo, nec factum eſſe uſquam auditum) utique evadet incapax ſacri Ordi-

nis

nis, quia ſecundùm præſentem ſtatum, fœmina eſſe ſupponitur, non vir. Q. At, quid ſi talis antea adhuc vir, jam fuiſſet ordinatus Sacerdos, & poſteà deſciſcat in fœminam? ſuppoſito caſu, reſpondet Card. de Lugo *ſupra citans*, talem fuiſſe verum Sacerdotem characterem per eam mutationem minimè amittere, attamen impoſterum ampliùs nequaquam validè conſecraturum vel abſoluturum à peccatis: ſicut anima Sacerdotis ſeparata à corpore characterem ſervat, cum ſit indelebilis, non tamen poſſet conſecrare vel abſolvere: quia exercitium Ordinis conceditur ſuppoſito, id eſt homini, non verò ſolùm animæ. Ratio ergo petenda eſt ex dictis *cap.* 1. *num* 70. Quia enim charecter non eſt ipſa poteſtas immediatè activa, ſed ſignum poteſtatis exercendæ in ſuppoſito humano, & virili tantùm ipſo jure divino: ſicut ergo anima Sacerdotis ſeparata à corpore, nihil ampliùs efficit, ita & in propoſito caſu, anima Sacerdotis deſtituta corpore virili, & jam fœminam conſtituens, nihil ampliùs efficiet.

II. *Et: ſi adultus, intentionem habens.* 230

EOdem divino jure incapaces ſunt, & invalidè ſuſcipiunt Sacramentum Ordinis, omnes adulti inviti, vel non voluntarii; utpotè vel animo repugnante, vel fictè & ſimulatè tantùm, vel negativè omninò ſe haben-

bendo, nihil volentes, aut nescientes etiam quid agatur; aut in somno, ebrietate, amentiâ susciperent aliquem Ordinem. Quæ omnia sicut & qualis requiratur & sufficiat intentio in suscipiente Ordines, jam generatim explicata & satis applicata habes *quæst.* 31. *per totam.* Unum & alterum dubium restat explicandum.

1. *Ergonè etiam infantes & pueri ante usum rationis validè ordinantur?*

231 Ita, validè ordinantur, at minimè licitè, ut de se clarum est. Ita (contra Durandum, & alios quosdam) omninò communis DD. sententia. *D. Thomas, D. Bonaventura, Scotus in* 4. *d.* 25. *Richardus, Paludanus, Maior, Sylvester, Vivaldus, aliique recentiores cum Vasquez disp.* 226. *c. Layman cit. c.* 6. *num.* 4. atque certum omninò asserit *Castro Palaus apud Gobat num.* 505. Et sumitur *ex c. unico de Clerico per saltum promoto.* Ubi de Clerico, qui ante annos discretionis inferiores ordines susceperat, posteà falsò & temerè credens se etiam suscepisse Diaconatum, absque Diaconatu Sacerdos ordinatus fuerat, rescribit & statuit Innocentius III. ut post injunctam impletámque Pœnitentiam, Diaconatus solùm suppleatur: ubi clarè supponit Pontifex, posse quem infra annos discretionis ordinari: & lex divina non reddit infantem incapacem Sacramen-

ti.

ti. Ratio ergo est. Quia infans, sine intentione propria, per intentionem Christi & Ecclesiæ est capax Sacramentorum, quæ non involvunt conditionem suo statui repugnantem, ut constat in Baptismo, Confirmatione, Eucharistia: atqui etiam Sacramentum Ordinis in sua collatione non involvit conditionem repugnantem statui infantili, cum essentialiter non involvat actum proprium suscipientis, ut suprà *num.* 118. dictum fuit: ergò est capax Sacramenti Ordinis, æque ac Baptismi, Confirmationis, &c.

Non obstat quòd infans nondùm possit ex- 232
ercere actum Ordinis collati: quia naturale est, quòd prior sit potestas, potentia & actus primus, quàm exercitium potestatis, & actus secundus, & (inquit Scotus *in 4. d. 25. q.*) potest optimè in aliquo potestas subsistere absque potentia proxima ad exercitium illius potestatis propter aliquod impedimentum. Unde etiam cæcus, mutus, surdus, mancus, truncus pedibus validè ordinaretur, etsi jure naturali inhabilis esset ad exercitium actuale Ordinum, idque perpetuò. Minùs urget illud, quòd in ordinato requiratur acceptatio potestatis traditæ: dicit enim Episcopus ordinans, *accipe potestatem &c.* Sed infans non potest acceptare: ergò nec ordinari. Negatur enim maior simpliciter: Quia illud *accipe potestatem*, solùm significat, quòd ordinans conferat potestatem,

tem, non per modum contractûs vel donationis acceptandæ, sed per modum efficacis imperii & operationis: quasi dicat: *confero tibi, habeas potestatem talem &c.* Quemadmodùm etiam infanti baptizans dicit: *accipe sal sapientiæ &c.* & infanti Regi creato dici posset: *accipe potestatem regendi &c.* Et certè potuisset à Christo institui talis forma Baptismi: *accipe characterem Christiani hominis*: & tamen adhuc potuisset conferri infanti. vide dicta *num.* 106. de contactu materiæ.

233 Multi tamen cum D. Thoma & Bonaventura excipiunt Episcopatum, censentes infantem non posse validè ordinari Episcopum, eò quod Episcopatus contineat matrimonium spirituale Episcopi cum Ecclesia sua, quam Episcopus consecratus censetur sibi desponsare: seu quia Episcopus consecratur in Pastorem Ecclesiæ, ad quod munus est incapax, qui ratione caret. Verùm hâc ratione probaretur etiam infantem non posse ordinari Sacerdotem quoad potestatem absolvendi: Et ideò infantem etiam Episcopum consecrari posse concedunt alii communiùs. Dominicus Sotus, Vasquez Castro-Palaus, Filliutius, Dicastillus, alii apud Tamburinum *cit. l. 7. c. 6. §. 1. n.* 12. *Gobat casu* 13. *num.* 506. Licèt non possit ei conferri jurisdictio. Diana *p. 8. tract. 1. Resol.* 32. cum aliis fusè. Tandem utrùm talis infans maioribus ordinatus, perductus ad

annos

annos pubertatis teneatur servare castitatem, dicam *cap. 6.* cum de obligationibus Clericorum.

2. *An etiam amentes, furiosi, ebrij, dormientes?*

I. PErpetuó amentes, æque ac infantes validè ordinarentur ob eandem rationem datam *num.* 231. at multominùs licitè. Quem enim ad finem perpetuò incapaces exercitij S. Ordinis, insignirentur sacri Ordinis potestate? De infantibus spes est excercitii futuri. II. Amentes vel furiosi temporales, qui nimirùm aliquandò ratione usi, posteà in amentiam inciderunt, aut per intervalla amentes sunt, (uti & dormientes & ebrij) nè validè quidem ordinarentur, posito, quòd nunquàm ordinari voluerunt vel petierunt: tunc enim censentur non velle ordinari & esse habitualiter inviti, nolentibus autē & habitualiter invitis nec validè nec licitè confertur Sacramentū. Infantes autē & perpetuò amentes non censentur habitualiter inviti, cum nunquàm voluntatis usum habuerint, ideóque supplente intentione Christi & Ecclesiæ validè ordinantur, sicut & baptizantur, confirmantur &c. III. Et posito, illos ante amentiam furorem, somnum, ebrietatem voluisse, & petiisse Ordines sucipere, regulariter tamen adhuc invalidè ordinarentur: quia non potuerunt velle suscipere Ordi- 234

nes, niſi more Chriſtiano, quo Eccleſia Catholica conferre ſolet: Eccleſia autem non confert Ordines amentibus dormientibus, & maximè ebriis. IV. Si tamen ſupponas eorum intentionem etiam ad hunc ſtatum ſe extendiſſe, omninò fatendum erit eos validè ordinandos, etſi illicitiſſimè. Certè Layman *cit. c. 6. num.* 4. *fine.* abſolutè ſcribit amentem capacem eſſe ſacræ ordinationis, dummodò ſi priùs rationis, uſum habuerit, in Sacramenti ſuſceptionem actualiter conſenſerit, eúmque conſenſum actuali voluntate non retractârit. Hactenùs quoad valorem. Jam quoad licitum eſto

QUÆSTIO XLI.

Quæ requiruntur, ut quis licitè ſuſcipiat Sacramentum Ordinis?

235 VAria ſanè requiruntur: omnia ad quatuor capita reduco: 1. *Ut ſit in ſtatu gratiæ:* 2. *Ut ſit confirmatus & ordinatè ſuſcipiens.* 3. *Non ſit irregularis, nec cenſurâ ligatus.* 4. *Ut habeat, ſeu adſint & obſerventur reliqua requiſita Canonica: utpotè ætas, probitas, ſcientia examen & approbatio Epiſcopi, Dimiſſoriæ, Titulus ſuſtentationis: item locus, tempus, interſtitia,* Eſt tota certa apud omnes: & eſſet ſanè vaſtiſſimæ tractationis: ſed conabor compendio comprehendere hâc & ſequenti quæſtione. quan-

quantùm Tyroni ad capessendos sacros Ordines sufficit & necessarium est: qui grandior factus ampliorem notitiam apud Authores allegandos acquirere poterit.

§. I,

Sit in statu gratiæ.

I. RAtio est. Quia Ordo est Sacramentum 236
vivorum per se & ex institutione suâ conferens gratiam secundam, ideóque supponit ordinandum jam esse in statu gratiæ; adeò ut certum sit peccare de novo mortaliter eum, qui conscius criminis lethalis, nec confessione vel contritione priùs deleti suscipit aliquem Ordinem, quem constat esse Sacramentum. Constat ex communi doctrinâ de ponentibus obicem gratiæ sacramentali. Attamen talis validè ordinaretur & characterem susciperet; & insuper jus ad non solùm gratias actuales conferendas suo tempore, sed etiam ad gratiam sanctificantem, ablato obice infundendam: cum in probabili multorum sententiâ tunc sit Sacramentum informe gaudens privilegio reviviscentiæ juxta dicta *c.* 1. *num.* 30.

II. Quia ergò prima tonsura non est Sacra- 237
mentum, ideò non peccaret graviter, qui permitteret se attonderi in Clericum in eo statu non præmisso ullo dolore de suis peccatis. Quin etiam quia valde probabile est néque

quatuor Ordines minores esse Sacramenta, ut *cap. seq.* videbitur; ideò cum Gobat *num.* 26. non damnarem peccati mortalis, qui permitteret se initiari uno illorum Ordinum conscius lethalis delicti, modò confiteretur ante Communionem, cum valdè probabile sit tunc abesse sacrilegium.

238 III. Ergonè suscepturus Sacramentum Ordinis, & conscius sibi lethalis noxæ, necessariò deberet priùs confiteri? Ratione susceptionis solius Ordinis Sacramenti non necessariò deberet priùs confiteri, sed sufficeret elicere contritionem, saltem bonâ fide æstimatam, tùnc enim per accidens Sacramentum Ordinis ei conferret gratiam primam juxta dicta *cap.* 1. *num.* 22. At, quia simul etiam communicabit, omninò tenetur priùs confiteri, si habeat copiam confessarij: idque ex speciali præcepto Concilii Tridentini. Quemadmodùm eâdem ratione tàm ordinans, quàm ordinandus Ordinibus sacris debent esse jejuni jejunio naturali. *c. quod à Patribus dist.* 75. sic intellecto à Theologis & Canonistis. Quia saltem Communio, si non Ordinatio hoc requirit. Cæterùm néque ordinaturus néque ordinandus tenetur jejunare pridiè ordinationis, cum nullus textus juris id requirat, néque DD. de eo mentionem faciant, teste Gobat *Casu* 9, *num.* 357.

239 IV. At qualis est obligatio communicandi

in

in sacra ordinatione? ℟. Certè gravis vix ulla. Nam neque Subdiaconi & Diaconi sub mortali obligantur sumere sacram hostiam: uti (aliis tacentibus) singulariter docent Quintanadvennas *singulari* 17. *num* 2. Tamburinus & Gobat mox citandi, cum nullus textus juris seu lex scripta, nulla consuetudo habens vim legis graviter obligantis id imperent: neque Rubricæ Pontificalis sic disponentes indicent præceptum grave, sed solùm consilium & directionem ad majorem decentiam & reverentiam sacræ Ordinationis: quæ sine dubio negligenda non sunt. At verò Neomystas seu Sacerdotes initiatos sub mortali obligari ad Communionem volunt idem Quintanadvennas. *ibid. n.* 3. Tamburinus *l.* 7. *de Ordine. c.* 2. §. 6. eo fundamento; quòd omnes Neomystæ consecrent & sacrificent cum Episcopo: ergò sub mortali tenentur participare de suo Sacrificio, sumendo sacram hostiam; cum sumptio sit de essentia, vel certè de substantiali integritate Sacrificii. Attamen hoc meritò non audet dicere P. Gobat *num.* 359. Etenim videtur valdè durum & à Christiana pietate alienum, aliquem mittere in infernum, aut dicere, quòd aliquid sit peccatum mortale, sine evidenti & certâ ratione: sed ratio ista allegata nullo modo est evidens & certa, cum nusquàm extet lex, quæ obliget saltem graviter Neomystas ad consecrandum,

 seu

ſeu proferenda verba conſecrationis cum Epiſcopo formaliter & ſignificativè, cum intentione conſecrandi, quin poſſint ea proferre solùm materialiter in ſignum poteſtatis acceptæ, ut *Parte* 2. ſuo loco videbitur. Deinde ſacrificans non tenetur hoſtiam ſumere, niſi à ſe conſecratam: atqui non obligantur Neomyſtæ habere intentionem conſecrandi particulas, quæ ipſis præbentur, cum ſine dubio licitè poſſint iis præberi hoſtiæ aliæ anteà conſecratæ, & poſſunt etiam ábſque omni peccato reſtringere ſuam intentionem ad hoſtiam principalem, & non alias particulas appoſitas Epiſcopo ad conſecrandum.

§. II.

Confirmatus & ordinatè ſuſcipiens.

240 I. CONfirmatus debet eſſe, qui ordines, imò & primam tonſuram accipere vult. Sic enim Concilium Tridentinum: *ſeſſ. 23. c. 4. de reform.* ſtatuit: *Primâ tonſurâ non initietur, qui Sacramentum Confirmationis non acceperit.* Ratio videtur eſſe, quòd non ſit conveniens eum, qui nondum eſt confirmatus in fide Chriſti, fieri ſpecialem Miniſtrum Chriſti cum poteſtate miniſtrandi circa Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti, ideoque character Confirmationis, neceſſitate præcepti prærequiratur, ut quis licitè accipiat

piat characterem Ordinis: ſine dubio autem non neceſſitate Sacramenti: quin validè ordinaretur non confirmatus, nec ullam cenſuram incurreret, ſecundùm omnes. Et quidem præceptum illud ad præmittendam Confirmationem ſacræ Ordinationi obligare graviter, adeò ut mortaliter delinqueret non confirmatus ſcienter ſuſcipiens Ordines, affirmant quidem graves Doctores Toletus, Bonacina, Nugnus, Tannerus, Caſtro-Palaus, alij apud citandos: ſed probabiliùs id negant alij communiùs. *Suarez, Valentia, Coninck, alij cum Diana p. 2. tract. 16. reſol. 4. Gobat n.* 20. eò quòd verba illa Concilij Tridentini non ſignificent obligationem gravem, nec ullum aliud extet de hoc præceptum obligans graviter; ut proinde ratio data *num. præced.* etiam hìc vim habeat. Venialiter tamen delinquere talem contra ordinationem Eccleſiæ conſentiunt DD. communiùs: quanquam idipſum ut probabile neget Tamburin. *de Sacramentis l. 3. c. 3. §. 3. num. 5.* addens: *Epiſcopum quidem ipſum ſcienter ordinantem non confirmatos à dicto veniali non excuſo, quia magis ad ipſum pertinet, directiones Conciliorum diligenter cuſtodire.* ſic ille.

II. Ordinatè etiam & non per ſaltum ordinandus debet ſuſcipere ordines, habito videlicet jam, cum primâ tonſurâ, ordine inferiori, dum vult ſuſcipere ordinem ſuperiorem, ut ſic 241

superior ordo non suscipiatur ante inferiorem, *cap. unico de Clerico per saltum promoto*: & nullus ante primam tonsuram. *Trident. sess.* 23. *cap.* 2. Quia ordines sunt velut gradus subordinati, quibus Clerici ascendunt ad dignitatem Sacerdotij.

242 III. Validè tamen aliquis ordinaretur per saltum v. gr. Presbyter, etiamsi antea non fuisset Diaconus, imò nullum alium inferiorem ordinem suscepisset, *cit. cap. unico.* Estque communis sententia DD. apud Layman. *cit. c.* 6. *num.* 5. Et constat ex praxi Ecclesiæ. Nam si aliquis per saltum ordinatus est, non iteratur ordo sic susceptus, sed ordo omissus suppletur, juxta *cap. sollicitudo. dist.* 52. Et ratio est. quia superior non includit essentialiter inferiorem ordinem, excepto solo Episcopatu, qui essentialiter includit vel supponit Presbyteratum, ut alibi jam indicavi.

243 IV. At verò minimè licitè, sed graviter peccat, scienter & voluntariè sinens se ita ordinari per saltum *cit. cap. unico.* quia agit contra præceptum Ecclesiæ in re gravi: & insuper eatenus suspensus manet, ut nequeat obire officia ordinis ita suscepti, neque ascendere ad alium superiorem, donec ab Episcopo ordine omisso suppleto, dispensetur. Communis cum *Navarro, Suarez, Castro-Palao apud Gobat num.* 711. etsi id alij negent: sed manifestè significat & supponit *Trident. sess.* 23. *cap.* 14. *de*

14. *de Reform. in fine: cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* Ad quid autem dispensatio, si nullum adesset vinculum dispensandum alicujus censuræ. Et consequenter si in tali ordine suscepto per saltum etiam temerè ministravit, jam etiam factus irregularis, à solo Papa jure ordinario dispensaretur, sicut etiam si ministrasset in alio ordine non suscepto: de his mox amplius.

§. III.

Non irregularis.

IRregularitas enim est *inhabilitas Canonica ad ordines suscipiendos, & in susceptis ministrandum.* 244 Est nimirùm impedimentum à Jure Canonico inductum, quo quis inhabilis fit directè & primariò ad Ordines Ecclesiasticos suscipiendos, & secundariò etiam ad jam susceptorum Ordinum exercitium ac usum ob reverentiam divinorum. Quare palam est, nullum irregularem, durante irregularitate, licitè ordinari posse, sicut nec in suscepto jam ordine seu licitè seu illicitè, ministrare potest. Hujus variæ sunt species, variè à varijs enumeratæ: sed generatim communiter duplex assignatur species irregularitatis ex delicto, & ex defectu, ad quas omnes species reliquæ reducuntur. Enumero, & explico eas brevissimè.

ſuperior ordo non ſuſcipiatur ante inferiorem, *cap. unico de Clerico per ſaltum promoto*: & nullus ante primam tonſuram. *Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 2. Quia ordines ſunt velut gradus ſubordinati, quibus Clerici aſcendunt ad dignitatem Sacerdotij.

242 III. Validè tamen aliquis ordinaretur per ſaltum v. gr. Presbyter, etiamſi antea non fuiſſet Diaconus, imò nullum alium inferiorem ordinem ſuſcepiſſet, *cit. cap. unico.* Eſtque communis ſententia DD. apud Layman. *cit. c.* 6. *num.* 5. Et conſtat ex praxi Eccleſiæ. Nam ſi aliquis per ſaltum ordinatus eſt, non iteratur ordo ſic ſuſceptus, ſed ordo omiſſus ſuppletur, juxta *cap. ſollicitudo. diſt.* 52. Et ratio eſt. quia ſuperior non includit eſſentialiter inferiorem ordinem, excepto ſolo Epiſcopatu, qui eſſentialiter includit vel ſupponit Presbyteratum, ut alibi jam indicavi.

243 IV. At verò minimè licitè, ſed graviter peccat, ſcienter & voluntariè ſinens ſe ita ordinari per ſaltum *cit. cap. unico.* quia agit contra præceptum Eccleſiæ in re gravi: & inſuper eatenus ſuſpenſus manet, ut nequeat obire officia ordinis ita ſuſcepti, neque aſcendere ad alium ſuperiorem, donec ab Epiſcopo ordine omiſſo ſuppleto, diſpenſetur. Communis cum *Navarro*, *Suarez*, *Caſtro-Palao apud Gobat num.* 711. etſi id alij negent: ſed manifeſtè ſignificat & ſupponit *Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 14. *de*

14. *de Reform. in fine*: *cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.* Ad quid autem diſpenſatio, ſi nullum adeſſet vinculum diſpenſandum alicujus cenſuræ. Et conſequenter ſi in tali ordine ſuſcepto per ſaltum etiam temerè miniſtravit, jam etiam factus irregularis, à ſolo Papa jure ordinario diſpenſaretur, ſicut etiam ſi miniſtraſſet in alio ordine non ſuſcepto: de his mox amplius.

§. III.

Non irregularis.

IRregularitas enim eſt *inhabilitas Canonica* 244
ad ordines ſuſcipiendos, & in ſuſceptis miniſtrandum. Eſt nimirùm impedimentum à Jure Canonico inductum, quo quis inhabilis fit directè & primariò ad Ordines Eccleſiaſticos ſuſcipiendos, & ſecundariò etiam ad jam ſuſceptorum Ordinum exercitium ac uſum ob reverentiam divinorum. Quare palam eſt, nullum irregularem, durante irregularitate, licitè ordinari poſſe, ſicut nec in ſuſcepto jam ordine ſeu licitè ſeu illicitè, miniſtrare poteſt. Hujus variæ ſunt ſpecies, variè à varijs enumeratæ: ſed generatim communiter duplex aſſignatur ſpecies irregularitatis ex delicto, & ex defectu, ad quas omnes ſpecies reliquæ reducuntur. Enumero, & explico eas breviſſimè.

Irregularitas ex delicto

245 EST, quæ ex delicto proprio incurritur, eáque potissimùm quadruplex. *Prima ex abusu Sacramenti*: ob iteratum Baptismum scienter & seriò factum, quando scilicet scitur primus Baptismus non fuisse nullus, tam rebaptizans quàm rebaptizatus irregulares fiunt; sicut & permittens se baptizari ab Hæretico. *Secunda, ex abusu Sacri Ordinis*, eáque multiplex 1. cùm quis suscipit ordinem sacrum,(nō autem quatuor Minores) quando est irretitus aliquâ censurâ. 2. Suscipiens eundem ab Excommunicato, Hæretico, &c. 3. Suscipiens duōs ordines sacros uno die: non item, si uno die suscipiat quatuor Minores & Subdiaconatum. 4. Faciens se promoveri per saltum, id est, transiliendo unum Ordinem, supra *num.* 243. 5. Cùm quis uxoratus uxore vivente, extra casus in jure concessos suscipit Ordines. 6. Cùm quis Clericus solenniter & scienter exercet actum proprium Ordinis sacri, quem non suscepit. 7. Ex malo usu Ordinis cum violatione censuræ, cùm quis exercet actum ordinis, à quo est suspensus, aut si est excommunicatus. Ita omnes scribentes de irregularitate.

246 *Tertia*: ex delicto quocunque enormi, habente annexam publicam infamiam ex jure, si scilicet sit notorium, & depositione dignum: ut

ut adulterium, raptus, incæſtus, ſodomia, perjurium in judicio. *Quarta*: ſpecialiter ex delicto homicidij voluntarij injuſti mortaliter peccaminoſi, & mutilationis ſimiliter mortaliter injuſtæ: ut proinde hanc irregularitatem tunc ſolùm incurras, quando cum peccato mortali injuſtitiæ contra quintum præceptum Decalogi, utpotè vel directè intendens, vel ſaltem indirectè, exercendo aliquam actionem de ſe valde periculoſam, cum præviſo gravi periculo ſecuturæ mortis, vel mutilationis alterius, aliquem occidis vel mutilas: atque adeo ſi des operam rei etiam illicitæ, v. gr. equum furto ablatum abigendo &c. unde ſequatur mors aut mutilatio; ſi tamen illa actio non ſit hìc & nunc ita periculoſa ad occidendum vel mutilandum aliquem, ut pecces mortaliter contra jus naturæ præcisè ratione periculi præviſi occidendi vel mutilandi, non eris irregularis. Multò minùs eris, ſi des operam rei licitæ de ſe non ita periculoſæ. Ut ſi infirmarius, etiam Religioſus, etiam Confeſſarius moveat, vel moveri faciat infirmum in lecto, ut vel cibum capiat, vel quietiùs jaceat, &c. uti latiùs deduxi in quinto præcepto. Ex communi DD. *Valentia*, *Coninck*, *Tanner*, *alij cum Diana p. 4. tr. 2. reſol.* 10. *Gobat n.* 658.

Denique univerſaliter adde duo: *Unum.* 247
Nullum crimen inducit irregularitatem in foro conſcientiæ, niſi illud patrans ſciat illi an-

nexam

nexam esse irregularitatem: Ita *post Navarrum. Reginaldum, Sanchez, Coninck, Peregrinum, Merollam, Bonacinum, alios fusè Diana modò cit. tr. 2. resol.* 85. *Alterum.* Quando dubitas, an verè admiseris aliquod ex ijs criminibus, quibus annexa est irregularitas, non es habendus irregularis, sed stante illo dubio, post moralem inquisitionem veritatis perseverante, potes te gerere, ac si scires, te non patrasse illud, ut ex Suarez, Sanchez, Layman, Francisco Bardi satis dixi *in Tyrocinio morali part.* 2 *n.* 91. *seq.* Excepto tamen dubio facti de homicidio, in casu quo constat homicidium esse patratum, & tu scias te commisisse actum mortaliter injustum, ex quo potuit sequi mors aut mutilatio; dubitas autem, an fuerit secuta ex tuo facto nec ne? ut si inter plures injustè invadentes & percutientes inimicum, etiam tu percussisti, ejaculatus es, dubitas autem, an tu vel alius lethaliter tetigerit &c. debes te pro irregulari gerere, donec scias ex tuo facto mortem vel mutilationem non esse secutam; quia ita expressè deciditur in jure *c. significasti, c. ad audientiam. De homicidio.* uti dixi ibidem *n.* 93. 94.

Irregularitas ex defectu.

248 DIcitur, quæ ex solo defectu aliquo inducente indecentiam in sacris, etiam sine proprio delicto vel culpa incurritur, eáque multi-

multiplex. *Prima: ex defectu Sacramenti*, ut jam per illud non possit tam perfectè significari unio seu conjunctio Christi cum Ecclesia, sicut solet significare. Quale impedimentum est *bigamia*: eáque triplex. 1. realis & propriè dicta, quando nimirùm quis successivè ducit duas legitimas uxores, & cognoscit carnaliter utramque: quia nimirùm sic dividit carnem suam in duas vel plures, & ideo non repræsentat perfectè unionem Christi cum Ecclesia, nec est idoneus minister Christi. 2. *Interpretativa* bigamia; cum quis habet copulam carnalem cum legitima uxore, postquam fuit ab altero, intra vel extra matrimonium carnaliter cognita. 3. *Similitudinaria*: cùm quis jam sacris ordinibus initiatus, contrahit invalidè matrimonium cum aliqua, cognoscitque eam carnaliter. *Ex communi scribentium de irregularitate, & citati omnes.*

Secunda. Ex defectu animæ, irregulares sunt 249
inprimis illiterati, & inscij requisitorum ad exercitium ordinum, de quibus *q. seq.* adeóq; etiam Neophyti, id est, recenter conversi, neque sufficienter instructi, judicio Episcopi: deinde â fortiori omnes amentes, stulti, phrenetici, & tandem pagani, Judæi, Hæretic publici; nam si fuisti occultè Hæreticus, ac deinde legitimè absolutus, non es irregularis. Tannerus, alij cum Layman *l. 1. tr. 1. p. 5 c. 7. n.* 28. *& c. statutum. De Hæreticis in 6.* statuitur posse

posse ordinari jam Catholicum filium Hæretici Parentis ante mortem conversi. Quin simpliciter filium Hæretici ad fidem orthodoxam conversum non esse habendum pro irregulari, in ijs locis in quibus Hæresis non parit infamiam, seu hæretici tolerati sunt, ut in Germania docent Sanchez *l.2. Dial. c.27. n.28.* Henriquez, Sayrus, Emmanuel Sa, Tannerus, alij cum Layman *l. & c. cit.* subjiciente, saltem debere esse certum cum talibus posse dispensari per privilegium dispensandi super omni irregularitate, præter eas quæ ex homicidio voluntario, mutilatione, bigamiâ & natalium defectu contractæ sunt.

250 *Tertia: ex defectu corporis, membri alicujus, vel valetudinis.* Et quidem quando defectus membri est per mutilationem ex propria culpa, ut si illicitè abscidisti tibi aliquod membrum, etsi occultissimum (v.g. te castrando ex stulto zelo castitatis) inducit irregularitatem, etsi defectus illius membri nihil officiat ministerio sacro Ordinum. At verò quando defectus membri provenit sine culpa propria, à natura, casu, violentiâ, non efficit irregularem, nisi respectu Ordinis, cuius usum impedit, aut nisi inducat gravem deformitatem. Hinc 1. respectu omnium Ordinum irregularis es, si sis cæcus, surdus, claudus, turpiter claudicans, unipes, mancus manibus, & respectu solius Sacerdotii irregularis es, si careas polli-

pollice vel indice, qui dicuntur digiti Canonici (si tamen pollex mutilatus vel truncatus, sit ita firmus, ut unà cum indice hostiam securè tenere, elevare & frangere possit, posse quem promoveri ad Sacerdotium, observat Laym. *cit. cap. 7. num. 5.*) Item si careas oculo sinistro, itidem Canonico dicto, ut S. Canonem commodè & sine deformitate legere non possis: non item si oculus ille sit integer, seu non effossus cum gravi deformitate, etsi cæcus; & dexter oculus sit sufficiens ad legendum Canonem, quâ in re potest esse usui dispositio libri ait Layman *cit. cap. 7. n. 2.* post Molinam & alios. 2. Universaliter irregulares sunt ex defectu corporis tali, ut sine gravi deformitate, horrore vel scandalo quis non possit exercere suum ordinem. Ut si careas naso vel auribus (nisi deformitas capillaturâ tegi queat) si monstrosè gibbosus, facie valdè ustulatâ: si habeas membra superflua cum gravi deformitate: si sis Hermaphroditus, etiam sexu virili prædominante, notorius saltem: *supra n. 219.* 3. Eâdémque utrâvis ratione irregularitatem inducit defectus valetudinis, vel impediens executionem ordinis, vel habens adjunctam deformitatem. Nam irregulares sunt leprosi, phrænetici, epileptici, seu morbo caduco laborantes, qui tamen si jam ordinati sunt, & intra annum eo morbo non laborârunt, præsumuntur liberati, & admittuntur ad ordinis

exer-

disp. 58. sect. 4. Sayrus, Coninck. Layman sup. Castro-Pal. apud Gobat hic casu 11. num. 436.

Quinta. Ex defectu ætatis. Irregulares e-
252 nim dicuntur non tantùm omnes infantes, sed etiam adulti non habentes annos ætatis canonicè requisitos: sed de his pluſculis agendum seorsim. *q. seq.*

Sexta. Ex defectu libertatis. Irregulares enim sunt omnes servi propriè dicti, seu mancipia, nisi priùs libertate donentur: item omnes uxorati, nisi uxores consentiant & votum continentiæ emittant: itémque omnes curiales, curiæ scilicet sæculari obligati juramento vel stipendio, quamdiu tale officium habent: & similiter milites sacramento militari obligati.

Septima. Ex defectu famæ; seu ex infamia notoria, quæ partim contrahitur ex natalibus seu probro & crimine alieno: partim ex conversatione & crimine proprio. *supra num.* 246. Irregularem enim facit omnis infamia, seu *juris*, uti ex crimine ad judicium delato: seu *facti*, si crimen publicè notorium sit, ut post alios benè explicat Layman. *cit. tract.* 1. *p. 5. c. 4. num.* 10. addens. Si sis à civili Magistratu notatus aliquâ infamiâ, & hic postmodùm restituat pristinæ famæ (vulgò wider redlich macht) irregularitas desinet: ejusdem enim est absolvere, cujus est ligare. *l. nemo ff. De Regulis Iuris.*

Octa-

Octava. Ex defectu perfectæ lenitatis. Quæ irregularitas contrahitur, ob justam deformationem (mortem scilicet vel mutilationem, seu truncationem alicujus membri) publica authoritate factam, in judicio vel bello justo offensivo. Sic dicta: quia judex v. g. ferens sententiam sanguinis in aliquem, non perfectè imitatur lenitatem & mansuetudinem Christi Domini, qui Agnus mansuetissimus nullius sed Ipse pro aliis proprium sanguinem fudit, & noluit pronunciare dignam morte mulierem in adulterio deprehensam, & pro crucifixoribus suis oravit Patrem: ideoque indecens sit, ut ij, qui ad humani sanguinis effusionem, per mortem vel mutilationem, quamvis justè, spontè tamen cooperantur, personam Christi repræsentent, & sacris Ordinibus, maximè Sacerdotio initientur. Quinam autem in particulari hanc irregularitatem incurrant, non est hujus loci disputare, nec tibi, Tyro, scitu necessarium, si nosse cupis, consule obvios quosque de irregularitate scribentes. ¶. Hoc tamen obiter nota, in omni irregularitate potestate ordinaria dispensare solùm summum Pontificem; at potestate delegata ex Concilio Tridentino Episcopus dispensat in omni & sola irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario.

Quid si ergò aliquis aliquo dictorum modo factus irregularis, & nondum dispensatus, suscipiat, 253

Q 2

superior ordo non suscipiatur ante inferiorem, *cap. unico de Clerico per saltum promoto*: & nullus ante primam tonsuram. *Trident. sess.* 23. *cap.* 2. Quia ordines sunt velut gradus subordinati, quibus Clerici ascendunt ad dignitatem Sacerdotij.

242 III. Validè tamen aliquis ordinaretur per saltum v. gr Presbyter, etiamsi antea non fuisset Diaconus, imò nullum alium inferiorem ordinem suscepisset, *cit. cap. unico.* Estque communis sententia DD. apud Layman. *cit. c.* 6. *num.* 5. Et constat ex praxi Ecclesiæ. Nam si aliquis per saltum ordinatus est, non iteratur ordo sic susceptus, sed ordo omissus suppletur, juxta *cap. sollicitudo. dist.* 52. Et ratio est. quia superior non includit essentialiter inferiorem ordinem, excepto solo Episcopatu, qui essentialiter includit vel supponit Presbyteratum, ut alibi jam indicavi.

243 IV. At verò minimè licitè, sed graviter peccat, sciènter & voluntariè sinens se ita ordinari per saltum *cit. cap. unico.* quia agit contra præceptum Ecclesiæ in re gravi: & insuper eatenus suspensus manet, ut nequeat obire officia ordinis ita suscepti, neque ascendere ad alium superiorem, donec ab Episcopo ordine omisso suppleto, dispensetur. Communis cum *Navarro*, *Suarez*, *Castro-Palao apud Gobat num.* 711. etsi id alij negent: sed manifestè significat & supponit *Trident. sess.* 23. *cap.*

14. *de*

14. *de Reform. in fine: cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* Ad quid autem dispensatio, si nullum adesset vinculum dispensandum alicujus censuræ. Et consequenter si in tali ordine suscepto per saltum etiam temerè ministravit, jam etiam factus irregularis, à solo Papa jure ordinario dispensaretur, sicut etiam si ministrasset in alio ordine non suscepto: de his mox amplius.

§. III.

Non irregularis.

IRregularitas enim est *inhabilitas Canonica* 244 *ad ordines suscipiendos, & in susceptis ministrandum.* Est nimirùm impedimentum à Jure Canonico inductum, quo quis inhabilis fit directè & primariò ad Ordines Ecclesiasticos suscipiendos, & secundariò etiam ad jam susceptorum Ordinum exercitium ac usum ob reverentiam divinorum. Quare palam est, nullum irregularem, durante irregularitate, licitè ordinari posse, sicut nec in suscepto jam ordine seu licitè seu illicitè, ministrare potest. Hujus variæ sunt species, variè à varijs enumeratæ: sed generatim communiter duplex assignatur species irregularitatis ex delicto, & ex defectu, ad quas omnes species reliquæ reducuntur. Enumero, & explico eas brevissimè.

Irregularitas ex delicto

245 Est, quæ ex delicto proprio incurritur, eáque potissimùm quadruplex. *Prima ex abusu Sacramenti*: ob iteratum Baptismum scienter & seriò factum, quando scilicet scitur primus Baptismus non fuisse nullus, tam rebaptizans quàm rebaptizatus irregulares fiunt; sicut & permittens se baptizari ab Hæretico. *Secunda, ex abusu Sacri Ordinis*, eáque multiplex 1. cùm quis suscipit ordinem sacrum, (nō autem quatuor Minores) quando est irretitus aliquâ censurâ. 2. Suscipiens eundem ab Excommunicato, Hæretico, &c. 3. Suscipiens duos ordines sacros uno die: non item, si uno die suscipiat quatuor Minores & Subdiaconatum. 4. Faciens se promoveri per saltum, id est, transiliendo unum Ordinem, supra *num.* 243. 5. Cùm quis uxoratus uxore vivente, extra casus in jure concessos suscipit Ordines. 6. Cùm quis Clericus solenniter & scienter exercet actum proprium Ordinis sacri, quem non suscepit. 7. Ex malo usu Ordinis cum violatione censuræ, cùm quis exercet actum ordinis, à quo est suspensus, aut si est excommunicatus. Ita omnes scribentes de irregularitate.

246 *Tertia*: ex delicto quocunque enormi, habente annexam publicam infamiam ex jure, si scilicet sit notorium, & depositione dignum: ut

ut adulterium, raptus, incæstus, sodomia, perjurium in judicio. *Quarta*: specialiter ex delicto homicidij voluntarij injusti mortaliter peccaminosi, & mutilationis similiter mortaliter injustæ: ut proinde hanc irregularitatem tunc solùm incurras, quando cum peccato mortali injustitiæ contra quintum præceptum Decalogi, utpotè vel directè intendens, vel saltem indirectè, exercendo aliquam actionem de se valde periculosam, cum prævisso gravi periculo secuturæ mortis, vel mutilationis alterius, aliquem occidis vel mutilas: atque adeo si des operam rei etiam illicitæ, v. gr. equum furto ablatum abigendo &c. unde sequatur mors aut mutilatio; si tamen illa actio non sit hìc & nunc ita periculosa ad occidendum vel mutilandum aliquem, ut pecces mortaliter contra jus naturæ præcisè ratione periculi prævisi occidendi vel mutilandi, non eris irregularis. Multò minùs eris, si des operam rei licitæ de se non ita periculosæ. Ut si infirmarius, etiam Religiosus, etiam Confessarius moveat, vel moveri faciat infirmum in lecto, ut vel cibum capiat, vel quietiùs jaceat, &c. uti latiùs deduxi in quinto præcepto. Ex communi DD. *Valentia, Coninck, Tanner, alij cum Diana p. 4. tr. 2. resol. 10. Gobat n. 658.*

Denique universaliter adde duo: *Unum.* 247 Nullum crimen inducit irregularitatem in foro conscientiæ, nisi illud patrans sciat illi annexam

nexam esse irregularitatem: Ita *post Navarrum. Reginaldum, Sanchez, Coninck, Peregrinum, Merollam, Bonacin am, alios fusè Diana modò cit. tr. 2. resol. 85.* *Alterum.* Quando dubitas, an verè admiseris aliquod ex ijs criminibus, quibus annexa est irregularitas, non es habendus irregularis, sed stante illo dubio, post moralem inquisitionem veritatis perseverante, potes te gerere, ac si scires, te non patrasse illud, ut ex Suarez, Sanchez, Layman, Francisco Bardi satis dixi *in Tyrocinio morali part. 2 n. 91. seq.* Excepto tamen dubio facti de homicidio, in casu quo constat homicidium esse patratum, & tu scias te commisisse actum mortaliter injustum, ex quo potuit sequi mors aut mutilatio; dubitas autem, an fuerit secuta ex tuo facto nec ne? ut si inter plures injustè invadentes & percutientes inimicum, etiam tu percussisti, ejaculatus es, dubitas autem, an tu vel alius lethaliter tetigerit &c. debes te pro irregulari gerere, donec scias ex tuo facto mortem vel mutilationem non esse secutam; quia ita expressè deciditur in jure *c. significasti, c. ad audientiam. De homicidio.* uti dixi ibidem *n. 93. 94.*

Irregularitas ex defectu.

248 Dicitur, quæ ex solo defectu aliquo inducente indecentiam in sacris, etiam sine proprio delicto vel culpa incurritur, eáque multi-

multiplex. *Prima: ex defectu Sacramenti*, ut jam per illud non possit tam perfectè significari unio seu conjunctio Christi cum Ecclesia, sicut solet significare. Quale impedimentum est *bigamia*: eàque triplex. 1. realis & propriè dicta, quando nimirùm quis successivè ducit duas legitimas uxores, & cognoscit carnaliter utramque: quia nimirùm sic dividit carnem suam in duas vel plures, & ideo non repræsentat perfectè unionem Christi cum Ecclesia, nec est idoneus minister Christi. 2. *Interpretativa* bigamia; cum quis habet copulam carnalem cum legitima uxore, postquam fuit ab altero, intra vel extra matrimonium carnaliter cognita. 3. *Similitudinaria*: cùm quis jam sacris ordinibus initiatus, contrahit invalidè matrimonium cum aliqua, cognoscitque eam carnaliter. *Ex communi scribentium de irregularitate, & citati omnes.*

Secunda. Ex defectu animæ, irregulares sunt 249
inprimis illiterati, & inscij requisitorum ad exercitium ordinum, de quibus *q. seq.* adeóq; etiam Neophyti, id est, recenter conversi, neque sufficienter instructi, judicio Episcopi: deinde â fortiori omnes amentes, stulti, phrenetici, & tandem pagani, Judæi, Hæretic publici; nam si fuisti occultè Hæreticus, ac deinde legitimè absolutus, non es irregularis. Tannerus, alij cum Layman *l. 1. tr. 1. p. 5 c. 7. n. 28. & c. statutum. De Hæreticis in 6.* statuitur posse

posse ordinari jam Catholicum filium Hæretici Parentis ante mortem conversi. Quin simpliciter filium Hæretici ad fidem orthodoxam conversum non esse habendum pro irregulari, in ijs locis in quibus Hæresis non parit infamiam, seu hæretici tolerati sunt, ut in Germania docent Sanchez *l.* 2. *Dial. c.* 27. *n.* 28. Henriquez, Saytus, Emmanuel Sa, Tannerus, alij cum Layman *l. cu cit.* subjiciente, saltem debere esse certum cum talibus posse dispensari per privilegium dispensandi super omni irregularitate, præter eas quæ ex homicidio voluntario, mutilatione, bigamiâ & natalium defectu contractæ sunt.

250 *Tertia: ex defectu corporis, membri alicujus, vel valetudinis.* Et quidem quando defectus membri est per mutilationem ex propria culpa, ut si illicitè abscidisti tibi aliquod membrum, etsi occultissimum (v. g. te castrando ex stulto zelo castitatis) inducit irregularitatem, etsi defectus illius membri nihil officiat ministerio sacro Ordinum. At verò quando defectus membri provenit sine culpa propria, à natura, casu, violentiâ, non efficit irregularem, nisi respectu Ordinis, cuius usum impedit, aut nisi inducat gravem deformitatem. Hinc 1. respectu omnium Ordinum irregularis es, si sis cæcus, surdus, claudus, turpiter claudicans, unipes, mancus manibus, & respectu solius Sacerdotii irregularis es, si careas polli-

pollice vel indice, qui dicuntur digiti Canonici (si tamen pollex mutilatus vel truncatus, sit ita firmus, ut unà cum indice hostiam securè tenere, elevare & frangere possit, posse quem promoveri ad Sacerdotium, observat Laym. *cit. cap.* 7. *num.* 5.) Item si careas oculo sinistro, itidem Canonico dicto, ut S. Canonem commodè & sine deformitate legere non possis: non item si oculus ille sit integer, seu non effossus cum gravi deformitate, etsi cæcus; & dexter oculus sit sufficiens ad legendum Canonem, quâ in re potest esse usui dispositio libri ait Layman *cit. cap.* 7. *n.* 2. post Molinam & alios. 2. Universaliter irregulares sunt ex defectu corporis tali, ut sine gravi deformitate, horrore vel scandalo quis non possit exercere suum ordinem. Ut si careas naso vel auribus (nisi deformitas capillaturâ tegi queat) si monstrosè gibbosus, facie valdè ustulatâ: si habeas membra superflua cum gravi deformitate: si sis Hermaphroditus, etiam sexu virili prædominante, notorius saltem: *supra n.* 219. 3. Eâdémque utrâvis ratione irregularitatem inducit defectus valetudinis, vel impediens executionem ordinis, vel habens adjunctam deformitatem. Nam irregulares sunt leprosi, phrænetici, epileptici, seu morbo caduco laborantes, qui tamen si jam ordinati sunt, & intra annum eo morbo non laborârunt, præsumuntur liberati, & admittuntur ad ordinis

exer-

exercitium, vel etiam ulteriores ordines suscipiendos. Notat autem Diana *p. 4. tr. 2. resol. 73.* Prælatum posse dispensare cum sacerdote sibi subdito, etsi ob manus tremulas ex chyragra, aut aliud ejusmodi impedimentum non possit observare omnes cæremonias, dummodò possit complere ministerium sine periculo, maximè effusionis sanguinis, & non oriatur inde grave scandalum, ideóque id plerumquè fieri debebit in occulto.

751 *Quarta. Ex defectu natalium.* Irregulares namque sunt omnes illegitimi, non tantùm spurij, nati scilicet ex coitu damnato, illorum nimirùm, qui tempore coitus non potuerunt contrahere Matrimonium, utpotè ex adulterio, incæstu, sacrilegio, sed etiam naturales nati ex coitu non damnato, quorum scilicet parentes uterque solutus, tempore coitûs Matrimonium contrahere potuissent: nimirùm ex simplici fornicatione. Hi tamen naturales legitimantur per subsequens Matrimonium. Omnes autem istæ irregularitates tolluntur. 1. Per legitimationem Pontificiam seu Papali authoritate factam: Principes enim sæculares, eorúmque comites Palatini, ordinariè saltem non possunt legitimare pro foro Ecclesiæ, ad Ordines & beneficia, sed tantùm pro foro sæculari, in Ordine ad hæreditates & officia sæcularia.

Ius

2. Per dispensationem ita quidem, ut solus Papa dispenset ad Ordines majores, dignitatem, & beneficium curatum: Episcopus verò ad Ordines minores, & beneficium simplex. Communis, ex *cap.* 1. & 2. *De Fil. Presbyt.*

3. Per professionem Religionis approbatæ sed in ordine ad Ordines tantùm, non item in ordine ad Prælaturas vel dignitates Ordinis, nisi cum iis fuerit dispensatum. Denique: quoties dubium est, an aliquis sit legitimus nec nè? reputandus est pro legitimo; quia *in dubio non præsumitur vitium*: id maximè si maritus eum hactenus tractavit ut suum, suúmque filium appellavit: idque etiam si mater testetur, affirmet, juret te esse conceptum extra Matrimonium; quia nulla lege teneris ei credere: etiamsi constet Matrem tuam commisisse adulterium, túque adulteri formam & lineamenta referas: etiamsi natus sis septimo mense post nuptias, aut duodecimo vel decimo tertio mense post mortem mariti: etiamsi natus sis ex Matrimonio reipsà irrito, quando utráque vel alterutra pars ignara impedimenti dirimentis contraxit. Rationes & authoritates videre potes apud Gobat hìc *casu* 11 *sect.* 2. & *Theol. Iuridico moral. c.* 78. Tandem etiam expositum, cujus nec Pater, nec Mater sciri potest, habendum esse pro legitimo, adeóque nulla indigere dispensatione, contra alios docent Suarez *de Censuris*

disp. 58. sect. 4. Sayrus, Coninck. Layman sup. Castro-Pal. apud Gobat hic casu 11. num. 436.

252 *Quinta. Ex defectu ætatis.* Irregulares enim dicuntur non tantùm omnes infantes, sed etiam adulti non habentes annos ætatis canonicè requisitos: sed de his plusculis agendum seorsim. *q. seq.*

Sexta. Ex defectu libertatis. Irregulares enim sunt omnes servi propriè dicti, seu mancipia, nisi priùs libertate donentur: item omnes uxorati, nisi uxores consentiant & votum continentiæ emittant: itémque omnes curiales, curiæ scilicet sæculari obligati juramento vel stipendio, quamdiu tale officium habent: & similiter milites sacramento militari obligati.

Septima. Ex defectu famæ; seu ex infamia notoria, quæ partim contrahitur ex natalibus seu probro & crimine alieno: partim ex conversatione & crimine proprio. *supra num.* 246. Irregularem enim facit omnis infamia, seu *juris*, uti ex crimine ad judicium delato: seu *facti*, si crimen publicè notorium sit, ut post alios benè explicat Layman. *cit. tract.* 1. *p.* 5. *c.* 4. *num.* 10. addens. Si sis à civili Magistratu notatus aliquâ infamiâ, & hic postmodùm restituat pristinæ famæ (vulgò wider redlich macht) irregularitas desinet: ejusdem enim est absolvere, cujus est ligare. *l. nemo ff. De Regulis Juris.*

Octa-

Octava. Ex defectu perfectæ lenitatis. Quæ irregularitas contrahitur, ob justam deformationem (mortem scilicet vel mutilationem, seu truncationem alicujus membri) publica authoritate factam, in judicio vel bello justo offensivo. Sic dicta: quia judex v. g. ferens sententiam sanguinis in aliquem, non perfectè imitatur lenitatem & mansuetudinem Christi Domini, qui Agnus mansuetissimus nullius sed Ipse pro aliis proprium sanguinem fudit, & noluit pronunciare dignam morte mulierem in adulterio deprehensam, & pro crucifixoribus suis oravit Patrem: ideoque indecens fit, ut ij, qui ad humani sanguinis effusionem, per mortem vel mutilationem, quamvis justè, sponte tamen cooperantur, personam Christi repræsentent, & sacris Ordinibus, maximè Sacerdotio initientur. Quinam autem in particulari hanc irregularitatem incurrant, non est hujus loci disputare, nec tibi, Tyro, scitu necessarium, si nosse cupis, consule obvios quosque de irregularitate scribentes. ¶. Hoc tamen obiter nota, in omni irregularitate potestate ordinaria dispensare solùm summum Pontificem; at potestate delegata ex Concilio Tridentino Episcopus dispensat in omni & sola irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario.

Quid si ergò aliquis aliquo dictorum modo factus irregularis, & nondum dispensatus, susci- 253

piat, ac etiam exerceant sacros Ordines? Resp. 1. Is validè suscipit Ordines quoscunque. Si enim habeat omnia ex institutione Christi essentialiter requisita ad valorem Sacramenti hujus, non potest ejus valor ab Ecclesia impediri. 2. Minimè autem licitè, sed peccat mortaliter etiam minores Ordines suscipiendo: quia transgreditur præceptum Ecclesiæ gravissimum concernens reverentiam divinorum & principaliter augustissimi Eucharistiæ Sacramenti & Sacrificii. 3. Non tamen incurrit aliam irregularitatem novam, aut censuram aliquam: quia ex nullo jure constat vel aparet aliam irregularitatem statui, vel censuram fulminari contra irregularem suscipientem ordines, excepto tantùm defectu ætatis, de quo *q. seq.* 4. Denique irregularis, sive ante, sive post susceptum Ordinem, contractâ irregularitate, peccat mortaliter, si scienter & mala fide, seclusâ necessitate vitandi scandalum, vel infamiam propriam, exerceat actum proprium sui Oridinis, seu actus illos, qui exerceri nequeunt sine Ordinis potestate, uti est etiam Baptismus solennis, benedictio nuptiarum &c. validè tamen actus sui Ordinis exercet: quia Ecclesia non vult, nec potest per irregularitatem tollere potestatem Ordinis à legitimè ordinatis. Quare, quando in sacris textibus juris legis ordinationem irregularis esse nullam vel irritam, intelligas quoad executio-

cutionem licitam tantùm : non autem quoad executionem vel etiam ſuſceptionem Ordinis invalidam. Omnia ex communi DD. apud citatos.

§. IV.

Non cenſurâ ligatus.

CEnſura generatim *eſt pæna ſpiritualis & medicinalis : per quam homini baptizato delinquenti & contumaci poteſtate Eccleſiaſtica aufertur uſus quorundam bonorum ſpiritualium externorum Eccleſiæ.* Ad frangendam nimi- 254
rùm contumaciam. Non enim homo per cenſuram privatur bonis ſpiritualibus merè internis, utpotè gratia, charitate &c. multò minùs charactere & poteſtate Ordinis, ſed tantùm bonis externis ſpiritualibus, quæ ſcilicet aliquem ſpiritualium effectum vel commodum habent, uti eſt uſus Sacramentorum, & alia mox ſpecificanda. Cenſura ergò propriè tunc ſolùm dicitur, quandò talis pæna, excommunicatio, ſuſpenſio, &c. infligitur delinquenti in medicinam ad cohibendum à delicto committendo, vel à jam commiſſo reſipiſcendum, ac contumaciam frangendam : ut quando ſic dicitur : *niſi hoc feceris*, vel *ſi hoc feceris* : excommunicatus, ſuſpenſus ſis. At verò, quando infligitur in meram vindictam ſceleris commiſſi, independenter à Pæ

nitentia delinquentis, ut si feratur excommunicatio, vel suspensio in perpetuum, vel ad certum tempus, ad arbitrium Judicis, jam non censura propriè, sed pura pœna dicenda erit, ut ex communi observat Tamburinus *l. 10. de censuris tract. 2. c. 1.* Quò patet differentia ab irregularitate. Nam irregularitas etiam ex delicto, propriè non est pœna, non enim fertur principaliter in vindictam vel emendationem delicti, sed solùm est inhabilitatio ad Ordines suscipiendos & ministrandos ob reverentiam sacrorum, & indecentiam, si tali delicto infectus sacris altaribus ministrâret. Irregularitas autem ex defectu, etiam absque omni delicto vel culpâ contrahitur, ob eandem rationem, ut ex dictis patet.

255 Triplex est censura: *Excommunicatio, suspensio, & interdictum. Excommunicatio,* (major nimirùm & simpliciter dicta, etiam anathema vocata) *est censura Ecclesiastica, quâ homo privatur omni communione Ecclesiæ in bonis spiritualibus externis.* utpote usu activo & passivo Sacramentorum omnium (adeóque etiam ordinum) participatione suffragiorum Ecclesiæ, ac indulgentiarum, omnis beneficij ac officij Ecclesiastici, ipsâque communicatione politicâ fidelium, si excommunicatus sit non toleratus & vitandus. Jam vides excommunicatum non posse licitè suscipere ordines, nec in susceptis ministrare. ¶. Excommu-

municatio alia *minor* dicta privat solùm usu passivo Sacramentorum, & incurritur ferè solùm ob consortium cum excommunicato non tolerato, qualis tantùm est nominatim denuntiatus, ac notorius percussor Clerici. *Suspensio* est censura Ecclesiastica, quâ Clericus privatur usu potestatis sibi competentis, aut ratione Ordinis sui Clericalis, aut ratione beneficii. Quare duplex est suspensio. Una *ab officio Ordinis*, & sic suspensus non potest licitè exercere actum sui Ordinis suscepti, nec consequenter ulteriorem Ordinem suscipere. Alia est suspensio à beneficio tantùm, aut etiam à sola jurisdictione, ut si Sacerdos, relicta facultate celebrandi, suspenditur ab audiendis confessionibus, alióve officio. Et talis adhuc licitè exercet actum sui Ordinis, aliósve Ordines nondum habitos suscipit: ut si Diaconus Canonicatu vel Parochiâ habitâ privetur, interim licitè ordinatur Sacerdos, si nihil aliud obstet.

Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens usum divinorum officiorum publicorum, ac Sacramentorum (exceptis Baptismo, Confirmatione & Pœnitentia) & Ecclesiastica Sepultura, qua talis est. Triplex est hoc interdictum, *Personale*, *locale*, & *mixtum*. Interdictum *personale* est, quo ipsa aliqua persona dictis prohibitionibus afficitur, ideóque personaliter interdictus ferret secum prohibitiones

nes illas, in quemcunque locum devenerit. Interdictum *locale* est, quo locus aliquis, vel Ecclesia dictis prohibitionibus astringitur, quo scilicet fideles prohibentur in tali loco actiones illas prohibitas exercere, non immediatè ratione sui, sed mediatè ratione illius loci, quare si quis egrediatur ab illo loco in alium, poterit liberè se gerere. Interdictum *mixtum* est, quo tam persona quàm locus prohibentur tales actiones sacras exercere. Jam iterùm vides solùm interdicto personali vel mixto subjectū non posse licitè ordinari, sicut nec Episcopus, durante interdicto, licitè potest ordinare.

256 Quid si ergò aliquis censurâ ligatus, excommunicatus, suspensus, interdictus, scienter suscipiat Ordines? Is 1. validè ordinatur, validéque exercet actus sui Ordinis, ob eandem rationem in simili datam *num.* 253. Attamen excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio, non validè absolvit, cum sit privatus jurisdictione omni. 2. Peccat mortaliter, tam suscipiendo quàm exercendo liberè actus proprios sui Ordinis; quia in re gravissima transgreditur præceptum Ecclesiæ. Suarez, & Diana *p.* 1. *tract.* 11. *Resol.* 105. 3. Etiam suscipiendo fieri irregularem ex Gobat & aliis innui *suprà num.* 245. at, non fieri cum Suarez & Leandro probabiliùs censet Thom. Tamburinus *cit. l.* 10. *tract.* 4. *cap.* 14. §. 1. *num.* 8. idque

que etiamsi quis excommunicatus in ipsa actuali Ordinatione solenniter exercuisset actum sui Ordinis, utpotè Diaconus solenniter cantando Evangelium, vel Subdiaconus Epistolam; Sacerdos cum Episcopo consecrando: quia irregularitas hæc ex abusu Ordinis incurritur, quando ministrat seu exercet actum Ordinis anteà suscepti: totum autem illud officium Ordinationis, quod Episcopus obit ordinando, computatur pro eodem actu susceptionis, ita post Suarez, Sayrum, Layman, Gibelinum, alios Tamburin. *cit. num.* 9. Gobat *num.* 713. & 765. Itaque certò, culpabiliter, scienter, ac liberè exercens actum proprium Ordinis Majoris solenniter, incurrit novam irregularitatem ex delicto abusûs sacri Ordinis ob violatam censuram. Ita toto titulo *De Clerico Excommunicato ministrante.* Dico autem: *culpabiliter*, *scienter*, & *liberè.* Si enim quis exerceret actum Ordinis sacri, v. g. Sacerdos excommunicatus celebraret &c. inculpabiliter ignorans se esse excommunicatum, vel bonâ fide putans se jam fuisse absolutum: aut gravi metu compulsus, vel necessitate adactus ad evitandum aliorum scandalum, vel propriam infamiam, aliudvè grave incommodum, nec peccaret, nec ullam contraheret irregularitatem. Nam lex Ecclesiæ hanc irregularitatem inducens non obligat cum tanto rigore. Communis apud citatos: Tambur.

cit. c. 14. §. 2. *num.* 4. Dico etiam: *actum proprium Ordinis majoris solenniter &c.* Nam exercens actus Ordinum minorum, qui etiam à sæcularibus exerceri possunt, non fit irregularis, nisi esset excommunicatus ex eo, quòd per simoniam suscepisset eosdem Ordines; tunc enim eos exercens est irregularis ex speciali constitutione Sixti V. Quin etiam exercens actus Ordinum majorum. Subdiaconatûs vel Diaconatûs at non tanquàm proprios, seu modo proprio & solenniter, & eo modo, quo Laicus exercere posset, v.g. Clericus excommunicatus cantaret Epistolam in sacro, sed sine manipulo, Evangelium sine stola, etsi cum cæteris suis vestibus, non fore irregularem, post alios notat Tamburinus *cit. num.* 6.

257 Unum & alterum restat dubiolum. 1. Is, qui pluriès cum censura actus Ordinis exercet, incurretnè plures irregularitates? ℞. Cum distinctione. Siquidem eandem numero censuram violes, unam tantùm irregularitatem contrahes, ut si excommunicatus celebres Missas etiam centies, semel tantùm es irregularis, licèt pluriès & totiès quotiès, pecces mortaliter. Sanchez *de Matrimonio l.* 4. *disp.* 24. *num.* 7. *alij cum Tamburino cit.* §. 3. *num.* 11. Si autem violés censuras diversæ rationis, pluriès ac totidem irregularitates contrahes, ut si excommunicatus suspensus, & interdictus semel

tan-

tantùm celebres, tres contrahes irregularitates distinctè explicandas, si ab ijs dispensationem petas, ita *citati*. 2. At, quid si violentur plures censuræ eiusdem rationis: v. g. Titius Sacerdos pluriès excommunicatus, quia plures percussit Clericos, & tamen Missam celebravit; incurritnè similiter pluros irregularitates? Ita affirmat Gibalinus, contrarium tamen, & semel tantùm fieri irregularem probabile putant Castro-Palaus, & Avila apud eundem Tamburinum *ibidem num.* 13. 3. Sacerdos prohibitus sub excommunicatione latæ sententiæ nè celebret, celebrat tamen; unde & gravissimè peccet, & excommunicationem latam incurret, incurritnè tunc statim & simul irregularitatem? ℟. Nequaquam: quia prius supponitur & intelligitur celebrasse, quàm in excommunicationem incidisse: ergò non tunc contraxit, sed posteà iteratò celebrans contrahet irregularitatem. Gibalinus cum Tamburino, *ibidem num.* 15. 4. Sacerdos excommunicatus toleratus ad petitionem populi non habentis alium Sacerdotem, ut die festo satisfaciat præcepto, suppositâ pœnitentiâ & contritione elicitâ potest licitè celebrare sine nota irregularitatis, ex Concilio Constantiensi, *c ad evitanda. Navarrus, Fillicutius, Bonacina, Castro-Palaus apud eundem num.* 19.

QUÆ-

QUÆSTIO XLII.

Quid de reliquis requisitis Canonicis.

§. I.

Ætas Canonica.

258 PRo prima tonsura ætas sufficiens est septennium completum: ante quod licitè conferri non potest. Nam Bonifacius VIII. c. *Nullus de tem. ordinand.* sub pæna suspensionis per annum ipso facto incurrendà prohibet, ne quis infanti (nisi fortè Religionem ingrediatur, quod hodiè in usu non est) seu illiterato Clericalem præsumat conferre tonsuram. Et Concilium Tridentinum infrà citandum, prohibet, nè quis primâ tonsurâ initietur, nisi sciat rudimenta fidei, item legere & scribere, quod utique necessariò requirit annos discretionis, & saltem septennium completum. vide *Gobat num.* 509. *seq.* Pro Ordinibus Minoribus etiam sufficit septennium completum, suppositâ scientiâ, quam Concilium Tridentinum requirit, ut nimirùm eos suscepturi latinam linguam intelligant, & sciant, quæ ad officia eorum ordinum requiruntur. Quia tamen raro ea scit puer post septennium, ideò communiter non sunt statim ordinandi. Et absolutè pro Acolytho ordinando

do requiri annum duodecimum completum; cum aliis docet Filliutius. *tract.* 9. *c.*4. *num.*28. Pro maioribus Ordinibus maior quóque requiritur ætas, ut ex se patet. Post canones antiquos partim strictiores, partim laxiores (apud Layman. *cap.* 7. Gobat *num.* 511. alios videndos) antiquatos Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 12. *de Reform.* ita statuit. *Nullus imposterùm ad Subdiaconatum ante añum vigesimum secundum: ad Diaconatum ante vigesimum tertium: ad Presbyteratum, ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur.* Circa quos annos aliqua explicanda sunt.

I. Non necesse est dictos annos esse completos, sufficit esse inchoatos, juxta concordem DD. sententiam cum Navarro *Man. c.* 25. *n.* 116. Sanchez *Consil. Moral. l.* 7. *c.* 1. *n.* 33. & constat ex praxi Ecclesiæ, quæ decretum Tridentini sic semper intellexit. Sufficit autem annum esse inchoatum etiam per unicum diem: communis cum Sanchez *cit. n.* 4. *multos citante.* Imò si per medium diem. *Sanchez n.* 7. *Coninck, Bonacina, & Diana p.* 2. *tract.* 16. *Resolut.* 29. imò si per horam saltem, per dimidiam, per quadrantem, & quid ni etiam per minutum vel momentum, post alios Gobat *num.* 519. 259

Ratio est: quia tunc nihilominus propriissimè dicetur non ordinatus Sacerdos v. g. ante annum vigesimum quintum, quod Concilium requirit. At nunquid etiam necessarium

die

est, ita esse inchoatos annos illos præscriptos, ut quis scilicet physicè attigerit annum præscriptum à Tridentino? quid si desit unicus dies? an non juxta regulas juris *parùm pro nihilo reputabitur?* & : *quod parùm distat, nihil distat?* fatetur Gobat *num.* 528. se neminem legisse, qui id de integro die concedat. At quid si adsit dies incæptus sed nondũ adsit hora nativitatis: ut si hodie ordinandus sis circa horam nonam manè, & tu annum requisitum incipias post meridiem vel vesperi? adhuc sufficere, & licitè, adeóque sine metu suspensionis eo die te ordinari manè posse: eò quòd vespera trahatur ad manè, & faciant simul unum diem, sentit Diana *p.* 2. *tr.* 2. *resol.* 19. resolutè: at magis timidè, oppositum meritò probabilius agnoscens *p.* 9. *tr.* 9. *resol.* 50. citans Ledesmam, Marchinum, Leandrum: idémque sentiunt Ascan. Tamburinus, Trullenk. alij apud Gobat *num.* 523. qui sententiam probabilem, eâ ex causâ practicari posse censet. Contra tamen non sufficere, sed omninò requiri, ut ordinandus physicè attingat annum præscriptum à Tridentino docent aut supponunt DD. communiter. Certè Sanchez *cit. num.* 6. sententiam illam nullo modo esse practicandam judicat: nec credo fore in praxi admittendam à Reverendissimis Ordinarijs, neque mihi multùm probabilis videtur, attento rigore verborum Tridentini. Ta-
lis

lis enim Sacerdos v. g. verissimè & propriissimè ordinaretur ante annum ætatis vigesimum quintum, quod tantoperè prohibet Concilium, exclusis quoad hoc penitùs privilegiis Regularium. Sed neque, quando in jure pro forma & de præsenti requiritur aliqua qualitas, (ut in proposito præfixa ætas) locum habet axioma illud: *parum pro nihilo reputatur. vel: quod parùm distat, nihil distat*, nec nō plures variæ sunt limitationes illius dicti apud DD.

§. At; nunquid in ætate ordinandorum computanda poterit haberi ratio dierum intercalarium seu bissextilium, quarto quoque anno incidentium. Exempli causâ; mihi quidem hodie ordinando desunt tres vel quatuor dies ad inchoandum annum requisitum, at intra viginti & quatuor annos fluxerunt ad minus quinque dies intercalares & superflui super annum communem 365. dierum, quibus computatis inchoabo abundè vel superfluè annum requisitum, potero sic computare, & hodie licitè ordinari? Aut 2. saltem eodem anno sum natus die prima mensis Aprilis, quo hoc anno, hodie omninò maturè inchoarem annum requisitum vigesimum quintum, v.g. pro Sacerdotio, si esset annus communis: at quia est annus bissextilis, hodie primò numeratur ultima dies Martij: poterόne nihilominus computato die intercalari, qui primam Aprilis conficeret, licitè ordinari hodie? 260

die? ℞. Probabiliter licere in hoc secundo casu (ex sententia Panormitani, Sylvestri & aliorum) non item in priori casu. Ratio probabilitatis unius, & disparitatis alterius est: quia quando loquimur de uno tantùm anno, solemus intelligere solùm 365. dies anni communis: at verò quando loquimur de multis annis simul sumptis, præsertim continuis, intelligimus annos sine respectu ad 365. dies; sed prout occurrunt anni in illa simultate seu complexu & spatio continuo: & ideo in uno anno diem illum intercalarem computare poteris pro ætate complenda, non item ex pluribus annis, prout latiùs prosequitur hoc argumentum ex professo optimè tractans P. Gobat *casu 13. sect. 2 per totam*, quam ipse videas, Tyro, quia nemo me conduxit, ut exscriptorem vel amanuensem tibi agam. Jam ad communiorem praxin.

261 II. Quod si ergo quis scienter & mala fide ante ætatem requisitam ordinetur majoribus ordinibus, v. g. Sacerdos ante inchoatum annum vigesimum quintum. Is 1. etsi validè ordinetur, peccat tamen mortaliter gravissimè, ob rationem sæpius inculcatam. 2. Ipso facto incurrit suspensionem ab executione suorum ordinum, latam à Pio II. *Extrav. cum Sacrorum.* & alijs Pontificibus, & confirmatam à Sixto V. nec ante impletam ætatem ab illa suspensione absolvi potest, nisi prius impetra-

petratâ dispensatione Pontificis super irregularitate ex defectu ætatis. 3. si ante impletam ætatem etiam malâ fide ministret in Ordine sic malè suscepto (seclusâ nimirùm necessitate, & periculo vitandi scandalum vel infamiam propriam,) insuper incurrit irregularitatem ex delicto abusûs sacri ordinis, ob censuram violatam: à qua tamen irregularitate occulta dispensat Episcopus ex Concilio Tridentino: intellige tamen post impletam ætatem, vel impetratâ jam dispensatione Papæ super defectu ætatis. 4. Quòd si tamen in Ordine sic mala fide suscepto non ministravit, ideóq; irregularitatem illam novam non contraxit, tunc post impletam ætatem, & ex se cessante irregularitate illa ex defectu ætatis, ab illa censura suspensionis absolvit non tantùm Episcopus, sed etiam Confessarius quicunque potens absolvere à censuris non reservatis, ut benè probat Lugo *respons. moral. l. 2. dub.* 10. quamvis enim Sixtus V. statuerit suspensionem illam perpetuam: *perpetuò suspendimus*: tamen Clemens VIII. ejus bullam reduxit ad terminos juris bullæ Pij II. & Concilij Tridentini, in quibus non habetur suspensio reservata & positivè perpetua.

III. Quòd si verò quis bona fide ita ordinetur ante impletam ætatem: utpote ob assertionem parentum, vel alia ratione credens probabiliter se habere ætatem, cum reverâ 264

nō habeat: is 1. utique non peccat, ignorantiâ, seu errore probabili excusante; nec consequenter dictam suspensionis censuram incurrit, ad quam incurrendam culpa, imò & præsumptio & dolus requiritur. 2. Postquam tamen rescivit defectum ætatis, tenetur sub mortali abstinere ab exercitio Ordinis ita suscepti: non jam ut suspensus, sed ut adhuc irregularis ex defectu ætatis: nam prohibitio Ecclesiæ impediens susceptionem ordinis ante impletam ætatem, extenditur etiam ad executionem Ordinis sic suscepti: cùm propter indecentiam ministerij prohibeatur susceptio Ordinis. 3. Quin etiam, si cognito defectu, ante impletam ætatem, adveniente jam mala fide, in tali Ordine ministret, etsi peccet graviter juxta modò dicta, non tamen incurrit notam irregularitatem ex delicto abusûs sacri Ordinis, ob violatam censuram. Cùm ita bona fide suscipiens nullam censuram incurrerit, neque ullo alio jure talis irregularitas exprimatur: ut contra Navarrum, Marchinum, alios quosdam jam habet communis sententia cum Layman, *l. 5. tr. 9. cap. 10. num. 3.* vide *supra num. 253.* 4. Denique talis adveniente posteà, & impleta ætate requisita, absque ulla alia dispensatione vel absolutione, in eo ordine ministrare poterit, cùm jam nulla ampliùs irregularitate vel censura ligatus sit, ut ex modò dictis colligere debes.

IV. Quòd

IV. Quòd si, omnibus diligenter expensis, dubium sit, an quis ætatem requisitam habeat, nec ne? necessariò distinguendum est. Si dubium sit merè negativum, sic ut nulla appareat probabilis ratio pro una vel altera parte, non potest licitè ordinari: quia certa lex requirens hanc ætatem, est in possessione contra ætatem dubiam. *Communis cum Sanchez de matrim. l. 2. disp.* 41. *n.* 38. at verò, si dubium sit positivum ob rationes utrinque probabiles, si nimirùm verè probabile, sit te habere ætatem requisitam; v. g. ex testimonio sæpiùs audito, vel lecto parentum, etsi æquè probabile, imò probabilius esse te non habere, licitè ad Ordines admitti poteris: qui enim probabili ratione motus operatur, prudenter operatur, adeóque sine culpa. Quare si parentes testentur de ætate requisita, ad Ordines te admittere Episcopus sine scrupulo poterit. Quia licèt testimonium parentum pro filijs in alijs materijs, in præjudicium præsertim aliorum, non admittatur, hìc tamen ubi in nullius præjudicium cedit, sufficiens judicandum est. Diana *p.* 1. *tr.* 2. *resol.* 27. *& latè Gobat casu* 13. *à num.* 499. *ibidem num.* 504. meritò limitans, si testimonium parentum petitum sit ex scripto ipsò die nativitatis vel propè, & testimonium Parochi, seu ex libro baptismali haberi, vel commodè expectari non possit. Episcopi enim communiter non stant testi-

monio parentum, nisi aut nullum testimonium Parochi, aut nonnisi dubium haberi possit: quare si testimonium parentum & Parochi discrepent, hoc illi omninò præferendum erit, nisi ex alio capite parenti major fides habenda esset. Et, si testimonium Parochi primò editum sit, postquam quis ex vi testimonij paterni bona fide ordinatus est, poterit stari testimonio paterno, quod est in possessione; & sic ordinatus licitè exercere suum ordinem. Tandem quando Religiosus bona fide ordinatus est ante impletam ætatem, ad ministrandum posse dispensare Superiorem ordinis mendicantium infra in fine notabitur.

§. II.

Probitas, Scientia, Examen & Approbatio Episcopi.

264 I. PRobitas vitæ ac morum requiritur notoria seu probata testimonijs sufficientibus Parochi, vel aliorum fide dignorum. Et, si quis dimittatur, aut ordinetur ab alieno Episcopo, testimonium de vita & moribus ab Episcopo proprio habere debet unà cum dimissorijs, ut infra dicetur. Quin etiamsi quis à sede Apostolica privilegium obtinuit, ut à quolibet Episcopo Catholico ordinari possit, etsi tunc dimissorijs proprij Episcopi non indigeat, indiget tamen ejusdem proprii Epi-

Episcopi litteris testimonialibus de vita & moribus, ut ex Concil. Trident *sess.* 23. *c.* 8. infra allegando, notant Henriquez & Barbosa apud Gobat *casu* 14. *n.* 571. Regularibus tamen testimonium probitatis dari solet à suis superioribus, idque sufficere constat ex praxi Ecclesiæ: & insinuat declaratio Cardinalium apud Gallemard ad cit. c. Tridentini.

II. *Scientia.* Ad licitè suscipiendos Ordines, jure quidem naturali necessaria & sufficiens esset omnis illa & sola, quæ necessaria est obeundis officiis annexis Ordini, quem quis vult suscipere. Nam generatim singuli tenentur scire ea, quæ ad suum statum & officium pertinent. At jure Ecclesiastico aliquantò major requiritur scientia. Nam Concil Trident. *sess.* 23. *c.* 4. *de reform..* ita statuit, ut primâ tonsurâ non initientur, *qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciunt.* Et *c.* 11. pro minoribus requirit, ut latinam linquam intelligant & sciant, quæ ad officium suum spectant. Pro Subdiaconatu & Diaconatu ibidem *c.* 13. requirit *ut sint litteris, & iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi.* Pro Sacerdotio requiritur tanta scientia, ut possint administrare Sacramenta, & populum docere de necessariis ad salutem. Scientia autem & eruditio illa, quæ in citatis Canonibus postulatur, non debet esse necessariò magna, sed sufficit medio-

diocris. Nam quod *Gl. in c. Illiteratos* tradit, ad minores Ordines sufficere mediocrem intelligentiam linguæ latinæ; id ipsum potest proportionaliter dici de Presbyterando, sufficere scilicet mediocrem scientiam ministrandi Sacramenta, docendíque necessaria salutis. Et notat Layman hìc *l. 5. c. 7. n. 1. in fine* pro Sacerdotio præcisè non requiri tantam scientiam, quanta ad munus Confessarii requiritur: quia antequam illud obire Sacerdos permittitur, ab Episcopo, novo præmisso examine, si videbitur, approbandus erit, ut constat ex *c.* 15 *ejusdem sess.* Addit Gobat *casu* 11. *n.* 422 ex communi DD. minorem scientiam linguæ latinæ exigi à regularibus confessiones non audituris, quàm à singularibus Sacerdotibus similiter illas non audituris, quia continuatio instructionis verbis & exemplis, efficit illos peritiores, quàm sæculares. Denique omninò illiteratus, seu legendi scribendíque imperitus, est irregularis ex defectu *animi*. Nam *c.* 1. *d.* 39. ait Papa Gelasius: *Illiteratos nullus præsumat ad Clericatûs Ordinem promovere: quia litteris carens sacris non potest esse aptus officiis.* Ubi illiteratus dicitur, qui Gramaticæ rudimenta non didicit, adeò ut per se loquendo graviter peccet Episcopus admittens ad ordinem, illiteratum, seu adeò imperitum linguæ latinæ, ut ob hujus defectum nequeat sine gravibus defectibus exequi officia, ad quæ per se

ſe obeunda deputatur per ſuſceptionem Ordinis. Vide de hac re, ex Quintanadvennas & aliis latè diſſerentem Gobat *caſu* 10. præſertim *à num.* 377. Et hinc ulterius.

III. *Examen* coram Epiſcopo, etiam quoad regulares, requirit Concil Trident. *eadem ſeſſ.* 23. *c.* 12. Poſſunt tamen Epiſcopi examen illud Ordinandorum committere aliis à ſe deputatis. Poſſunt etiam abſque ullo ſcrupulo ſuam conſcientiam conformare cum conſcientia Prælatorum atteſtantium de idoneitate ſuorum in litteris dimiſſorialibus: imò, ut cum aliis monet Rodriquez noſter, etiam valdè expediret, quoad regulares, Epiſcopos eſſe contentos examine & approbatione ſuorum Superiorum: quibus utique magis fidere poſſent, & deberent, quàm judicio aliquorum Examinatorum, qui ex ſucceſſu fortuito unici examinis parùm fundatum judicium frequenter deducunt. Cæterùm ad ipſum Epiſcopum ordinantem tantùm ſpectat examinare ordinandos. Unde quando Epiſcopus proprius ſubditum ſuum, etſi jam à ſe examinatum & approbatum, mittit ad alium Epiſcopum ordinandum, adhuc alter Epiſcopus illum examinare poterit ipſo jure: quia poteſt velle cognoſcere, cuinam Ordines conferat. Non tamen examinare tenentur, ut vult Barboſa, ſed ſtare poteſt judicio & teſtimonio proprii Epiſcopi, juxta communem 266

DD. quia Concil. Trident. *cit.* dicens: neminem esse ab alieno ordinandum, nisi prævio examine, non tollit, quin Episcopus alienus ordinans possit esse contentus examine, & approbatione proprii Episcopi.

267 IV. *Approbatio.* Denique seu admissio Episcopi ordinantis requiritur. Quare, qui furtivè Ordines suscipit, hoc est propriè: qui se ordinandorum numero admiscet, cùm tamen ad eum Ordinem ab Episcopo non fuerit admissus, aut qui alium supponit examini, & deinde loco illius ipse ad Ordines succedit, incurrit irregularitatem juxta communem DD. sententiam cum Suarez de censuris, *disput.* 42. *sect.* 3. *ex c.* 1. 2. 3. *de eo, qui furtivè.* Alii tamen apud Tamburinum *lib.* 10. *c.* 14. §. 1. volunt, ipsum solùm incurrere suspensionem, eosdem textus juris ad se trahentes; utrúmque probabile, & nimis satis.

§. III.

Litteræ dimissoriæ. &c.

268 COncilium Trident. *Sess.* 23. *cap.* 8. *de reform. sic statuit: Unusquisque à proprio Episcopo ordinetur; quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii prætextu, permittatur, nisi ejus probitas, ac mores ejusdem Ordina-*

dinarii testimonio commendentur. Si secùs fiat ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus. Ita Concil. ℊ. Ubi prænota: quamvis Episcopus proprius subdito suo, ratione originis, domicilii vel beneficij, hanc licentiam ordinandi ab alieno Episcopo, etiam oretenùs dare possit, quia Concil. Trid. solùm requirit consensum proprii Episcopi, tamen ad majorem fidem, ea licentia dari solet per litteras patentes, quæ ideò vocantur *Dimissoriæ*, & *Dimissoriales*, quia subditum dimittunt ad alienum Episcopum. Ulteriùs præter dictam licentiam debet ordinandus habere à proprio Episcopo testimonium suorum morum ac probitatis, quod dari consuevit interdùm in ipsis litteris dimissoriis, interdûm separatim; & tunc vocantur litteræ *commendatitiæ*, vel *testimoniales*: quia in his Episcopus proprius suum subditum commendat alieno, déque eius probis moribus testificatur, propter quam causam eiusmodi litteræ videntur etiam vocari *reverendæ*. Jam ergò videndum 1. quisnam eiusmodi litteras dare possit & debeat. 2. Quid continere debeant. 3. Quamdiù durent. 4. Qualiter obligent.

I. Litteras eiusmodi dimissorias confert. 269
1. Ipse Episcopus proprius quilibet, sive ratione originis, sive domicilii, sive beneficii. Attamen

tamen litteras commendatitias ſive teſtimoniales de jure non poſſe dari, niſi ab Epiſcopo proprio domicilii, meritò cum aliis cenſet Tamburinus *hic lib.* 7. *c.* 8. §. 2. quia mores in his litteris approbandi ſolùm illi ſolent eſſe noti, non alijs. 2. Vicarius generalis: ſi ab Epiſcopo ad id habeat ſpeciale mandatum vel conſenſum: aut ſi Epiſcopus agat in remotis extra Provinciam, ſaltem per duas diætas, non tamen tenetur vel Epiſcopus, vel Vicarius largiri dimiſſorias, niſi petentibus ex cauſa multùm rationabili, quandoquidem nec eæ ſuffragari debent, niſi habentibus cauſam legitimam, ob quam à proprijs Epiſcopis ordinari non poſſint: Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *c.* 11. *de reform.* Nec ipſi Epiſcopi eas concedere debent, niſi impediti quò minùs ipſimet conferant Ordines. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 3. *de reform.* 3. Sede vacante, Capitulum: at non niſi poſt annum à die vacationis. Sic enim decernit Concilium Trident. *ſeſſ.* 7. *c.* 10. *de reform. Non liceat Capitulis, ſede vacante, infrà annum à die vacationis Ordinarij, licentiam aut litteras dimiſſorias, ſive reverendas, ut vocant, alicui, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti vel recipiendi occaſione arctatus non fuerit, concedere.* Licèt autem tunc Capitulum nequeat dare quibuslibet dimiſſorias, poſſunt tamen commendatitias & teſtimoniales. 4. Prælati Regulares etiam ſuis ſubditis Religioſis concedunt dimiſſorias, atta-

attamen juxta decretum Clementis VIII. & declarationem Cardinalium, non ad Episcopum alienum, sed Diœcesanum, nisi hic aut non sit Ordines collaturus, aut absens vel mortuus sit, tunc enim ad quemcúnque Eiscopum communionem cum sancta sede Apostolica habentem dimittere possunt, non requisito vicario vel Capitulo Diœcesano. Veruntamen illud Decretum non videtur usu receptum, cum non observetur. Abbates etiam exempti, habentes jurisdictionem in Parochos & Parochianos privativè ad Episcopum, in cuius Diæcesi sua loca sita sunt. non possunt dare dimissorias, nisi suis Religiosis subditis, non item sæcucularibus subditis, ut alius Episcopus eos ordinet: clara enim sunt verba Tridentini *sess. 23. cap. 10. de reform.* vetantis: *nè ipsi Abbates & alij exempti litteras dimissorias aliquibus Clericis sæcularibus, ut ab alijs ordinentur, concedant, non obstantibus quibusvis privilegijs, &c.* Vide Gobat *casu 14. n. 574.*

278 II. Litteræ ejusmodi dimissoriæ secundùm jus commune debent continere sequentia. 1. Causam, ob quam Episcopus dimittit: Trid. *sess. 7. c. 11.* 2. Dispensationem super interstitijs si ijs non servatis dimissus ordinandus sit: etenim nequit super ijs dispensare Episcopus alienus ad quem mittitur ordinandus, néque consensum tacitum Episcopi proprij facilè præsumunt. Si tamen dimissus laboret ali-

quo

quo impedimento dispensabili per Episcopum, posset in eo dispensare ille, ad quem dimittitur, esto non sit facta illi specialis permissio: imò etiam si dimissoriæ contineant hanc clausulam: *si tamen aliàs nullum tibi obsistat impedimentum Canonicum*: ut ex alijs notat Gobat *n.* 575. 576. 3. Testimonium de sufficienti doctrinâ: nec enim dimitti debent, nisi examinati juxta Trid. *sess.* 23. *c.* 3. *de reform.* & *sess.* 7. *c.* 11. Iterùm illa sanctio non est ita rigidè recepta in Germania, quin sæpissimè, imò communiter expediantur ejusmodi litteræ sine ullo examine, eò quod Germani communiter peregrinentur in studijs, v. g. in locis valdè dissitis à Residentia Episcopali, imò extra Diæcesin sitis, ut non possint sine magnis sumptibus & incommodis sese sistere examini: & in hoc casu fas sit committere examen alteri Episcopo: Barbosa apud Gobat *n.* 577. testans ita esse decisum. 4. Eædem litteræ debent exprimere esse jam provisum dimisso de titulo mensæ. Nam dimittens alioquin obligaretur ad providendum de beneficio, & interim ad condignam sustentationem, quando dimissorias daret non habenti patrimoniũ: propter apertum textum *cap. si Episcopus. de præbendis in* 6. Verùm sicut consuetudo in sexcentis derogat juri communi in alijs materiis, ita & in hac; attendenda ergò consuetudo Diæcesium. Interim salva manet sanctio citati *cap. si Episcopus,*

pus: ita mandans: *Si certas commisisti alteri ordinare personas, tu (qui providere hoc casu, an haberent titulum, debuisti) taliter ordinato, ad prædicta, donec per te beneficiatus fuerit, obligatus existis.*

III. Hæ litteræ dimissoriæ seu licentiæ absolutè & sine limitatione aliquâ temporis semel concessæ non cessant lapsu temporis, sed semper durant & valent, ac suum effectum habere possunt, etiam concedente mortuo vel ab officio amoto: quia dimissio illa est gratia facta, non facienda: ideóque non exspirat morte concedentis. Excepto tamen semper: nisi ea licentia revocetur, sive ab ipso concedente, sive ab eius successore. Omnes enim licentiæ Præcessorum à quocúnque successore, æqualem potestatem habente, revocari possunt, ut omnibus notum; cum non habeat imperium par in parem. Debet autem illa revocatio fieri verbis claris & expressis: alioquin censebitur non esse facta, utpotè valdè odiosa, & quia mutatio vel correctio non est præsumenda, sed probanda. 271

IV. Peccat mortaliter, & suspensioni subjacet, qui sine dimissoriis ullis se facit ordinari ab alieno Episcopo: Imò & is qui cum dimissorijs vel confictis, vel veris quidem sed revocatis: quia talis reverà ordinatur sine consensu sui Ordinarii, ideóque incurrit pœnas statutas, seu renovatas à Concil. Trid. initio allegato, 272

gato, & Pio II. *extrav. cum ex sacrorum.* Incurrit autem talis suspensionem. 1. Si sine dimissoriis ab alieno Episcopo Ordines maiores suscipiat; non item si minores: quia Pontifex expressè loquitur de Ordinibus sacris. Ita Suarez cum multis contra alios apud Gobat *n.* 707. 2. Ex Tridentino suspenditur solùm, *quamdiu Episcopo proprio videbitur expedire*, seu quoad Episcopus proprius permittat ei usum Ordinis. Unde Decretum Pii II. absolutè dicentis *suspensus sit*, per Concilium videtur mitigatum vel declaratum. 3. Non incurrit, si ita suscepit cum prudenti spe ratihabitionis proprii Episcopi. *Iidem supra.* Sicut nec peccat, nec pœnam ullam incurrit, qui ab alieno Episcopo tunc petit ordines, dùm suus proprius est suspensus vel excommunicatus. *Ibidem.* 4. At, incurritnè ille Hispanus apud Navarrum, qui commorans Romæ, petiit dimissorias à suo Episcopo, quæ & concessæ fuerunt, sed priusquàm pervenirent Romam; fabricavit ille falsas dimissorias, quarum virtute insignitus fuit quatuor minoribus? Respondet Navarrus apud Gobat. *num.* 565. Illum peccasse mortaliter illâ suâ fraude; at non incurrisse suspensionem seu pœnam statutam in promotos sine licentia sui Episcopi, etsi sic suscepisset etiam Ordinem maiorem: quia licèt non fuerit ordinatus ex vi falsarum dimissoriarum, fuit tamen verè ordina-

dinatus cum dimissoriis veris, & verâ licentiâ sui Episcopi, etsi nondùm sibi notâ.

§. IV.

Titulus sustentationis.

CONcilium Tridentinum *sess. 21. c. 2. de reform.* Præcipit; nè quis possit ordinari in sacris, nisi habeat titulum sustentationis, aut beneficii Ecclesiastici pacificè possessi, aut patrimonii sufficientis ad honestam sustentationem, aut paupertatis Religiosæ, eius scilicet, quàm solenniter vovent Religosi. Ratio huius dispositionis fuit, ut Clericus ordinatus in sacris haberet, undè honestè ali posset, *nec cogatur cum dedecore mendicare, aut sordidũ aliquem quæstum exercere, &c.* ait ibidem Concilium: ac propterea quantitatem beneficii, vel patrimonii sufficientis remittit arbitrio Episcopi, qui secundùm varias Regiones sufficientem summam determinet. Percurro breviter singulos titulos.

Titulus beneficii.

BEneficium illud, 1. debet esse propriè di- 273
ctum beneficium: quod definitur: *Ius perpetuum percipiendi redditus ex bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium spirituale, authoritate Ecclesiæ institutum.* Non enim sufficit Vicaria temporalis, aut Capellania ad nutum amo-

amovibilis: minùs musicæ peritia, quâ quis in Ecclesia abundè se sustentare posset. Vide Gobat *n.* 635. 2. Debet esse *pacificè possessum.* Dicitur autem pacificè possideri, quando quis possidet sine lite, nec patitur controversiam juris vel facti, intrà vel extra judicium. 3. Debet præbere sufficientem *Sustentationem*: scilicet aut solùm sufficiens ad honestam sustentationem ordinati, aut saltem supplendum ex patrimonio, sic ut ex utroque, etsi seorsim insufficienti, coalescat summa sufficiens ad alimenta honestè præstanda. 4. Ulteriùs Concil. Trident. præcipit, nè ordinatus resignet illud beneficium, nisi facta mentione, quòd titulo illius sit ordinatus, & nè admittatur resignatio nisi aliunde constet, quòd possit commodè vivere, & aliter facta resignatio sit nulla.

Titulus patrimonij.

274 TRidentinum ibidem sic disponit: Quod *patrimonium vel pensionem obtinentes ordinari non possint, nisi quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate suarum Ecclesiarum, etiamsi constet patrimonium vel pensionem verè obtineri, & ad vitam sustentandam sufficere.* Itémque statuit, quòd resignatio patrimonii vel pensionis fieri non possit sine licentia Episcopi, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde

dè habeant, unde vivere possint. Unde si ordinatus de facto haberet tale beneficium, vel aliundè sustentationem, posset patrimonium alienare, etiam sine licentia Episcopi. Tamburinus *l.* 7. *c.* 6. §. 4. *n.* 19. debet autem patrimonium illud consistere in bonis immobilibus certis & determinatis, utpote prædiis, fundis, censibus &c ut cognosci possit, an sit sufficiens ad congruam sustentationem. Plura non addo (curioso videnda apud citatos) quia in nostris partibus homines privati & plebeii vix unquam ordinantur ad titulum patrimonii proprii ex mente Tridentini, cùm vix unquam habeant & actu obtineant sufficiens patrimonium: deberent enim ad minus habere capitale immobile mille thalerorum, & annuum redditum quinquaginta thaleros, aut saltem florenos, ut si non ad congruam sustentationem vitæ, saltem ad sustentandam, & tollerandam vitam sufficeret. Et ideò:

In Germania & nostris partibus titulum illum patrimonii supplent illi *tituli mensa*, ut vocant, seu patentes litteræ, quibus Principes, Nobiles, Civitates, Monasteria, hospitalia &c. promittant obligatione reali ex suis bonis sustentare Ordinatum, seu provisuros ipsi de cibo, potu, vestitu, aliisque statui suo convenientibus, casu quo, ob senium, vel infirmitatem non possit ampliùs fungi officiis clericalibus aut alia ex causa careat necessariis 275

ad sustentationem, priúsquam beneficio Ecclesiastico legitimè investiatur. Debet autem illa obligatio promissæ sustentationis esse non merè personalis solius personæ, quantumvis opulentæ, sed, ut innui, *realis*, affixa certis bonis immobilibus, prædiis, fundis, Communitatibus &c. & quando plebeii, vg. Parentes suis liberis constituunt patrimonium, in ipsis litteris nominatim exprimere debent illum fundum, vel fundos, in quibus illud situm sit. Attamen quando Principes, Monasteria, Communitates Laicæ, Comites, Nobiles conferunt ejusmodi titulos patrimonii seu mensæ, non exprimunt in litteris aliud, quàm quod *ex suis bonis*, seu *bonorum suorum redditibus* provisuri sint tali vel tali, & ad id se astringunt, ut notat Gobat *n.* 516. Quanquam ego alicubi vidi rejectos esse titulos Nobilium, in quibus obligatio ista realis cum designatione certorum bonorum non satis expressa erat: & meritò. Ac insuper

276 Fatendum est ejusmodi titulos mensæ, repugnare & communi sententiæ DD. & omninò ipsi Concilio Tridentino allegato, quod expresse requirit, ut patrimonium de facto in re obtineatur ab ordinando: quia tamen non repugnat juri naturali, & fatentur Doctores plerique patrimonij quantitatem & qualitatem definiendam esse consuetudine loci, & arbitrio Episcopi, ut pluribus congestis exprimunt

munt Barbosa ad dictum caput Concilii Tridentini, & Diana *p. 5. tract.* 10. *resol.* 4. Atque ejusmodi tituli à viris doctis approbati, passim admittuntur ab Episcopis Germaniæ, ideò hunc morem tanquam inveteratum debere tolerari, absque metu peccati & pœnæ ab hac aut illa parte, scilicet ordinante vel ordinato incurrendæ rectè concludit Gobat *n.* 617 addens: *Eam ob rem, quoties mihi offeruntur ejusmodi patentes litteræ, eas approbo, & approbatum iri respondeo.*

Titulus paupertatis.

Cum religiosa paupertas longè præstet thesauris omnium Regum, meritò fuit in *Can. neminem distinctione* 70. sancitum, ut Religiosis sua paupertas esset loco omnis tituli. Hoc ergò titulo, per se loquendo, soli Religiosi Religionem approbatam legitimè professi ordinari possunt; non item Novitii, vel invalidè professi, vel qui ad sæculum licitè & liberè redire possunt. Hos enim ad titulum paupertatis ordinari gravissimè prohibet Pius V. in Bulla: *Romanus Pontifex*: ac secùs facientes ipso facto, suspensioni subijcit; & si in Ordine sic suscepto ministraverunt, irregularitatem incurrere decernit. Possunt tamen ordinari Novitii illi, qui interim haberent be-

neficium, vel patrimonium sufficiens, sicut possunt ordinari Laici. Item speciale est, quòd Religiosi Societatis Jesu ex privilegio Apostolico Gregorii XIII. confirmato à Paulo V. & à praxi omnium Episcoporum post emissa tria simplicia vota substantialia Religionis post bieñalem novitiatum ante professionem solemnem, promoveri possint ad omnes, etiam sacros Ordines.

Pœnæ in oppositum.

UNiversaliter, qui se ordinari faciunt absque titulo, olim jure veteri *c. neminem &c. Sanctorum distinc.* 70. Suspensionem ipso facto incurrebant, & in Ordine sic suscepto ministrantes, irregularitatem.

Posteà verò Innocentius III. *c. cùm secundùm Apostolum, de præbendis in* 6. illam suspensionem sustulit iis verbis: *Nos tamen benigniùs agere cupientes &c.* Solùm Episcopo aliquem sine titulo scienter ordinanti, imponit onus alendi sic ordinatum, donec ei de sufficienti beneficio provideatur. Novissimè verò Concil. Trident. *cit. seß.* 21. *c.* 2. eundem titulum strictè exigens, sic habet: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando.* Jam quæritur utrùm Concilium innovet pænas antiquorum illorum Canonum, scilicet suspensionem & irregularitatem incurrendam adhuc ab ordinato sine titulo (& sic affirmant multi & graves

ves DD. Navarus, Sanchez, Suarez, Bonacina Palaus, alii) an verò solùm innovet pœnam Canonis Innocentii III. adeo ut hodie ordinatus sine titulo, non incurrat ampliùs suspensionem, sed solùm Episcopus ordinans onus alendi ita scienter à se ordinatum? atque ita affirmant æquè graves & plures DD. Toletus, Henriquez, Conninck, aliisque relatis, Diana *loc. cit.* Barbosa *de officio Episcopi*, *alleg.* 20. Tamburinus *cit. c.* 6. §. 4. *n.* 5. consentiente Gobat *n.* 604. & refertur ad hoc declaratio Cardinalium, quòd scilicet Concilium in dicto capite solùm renovet pœnas *cap. cum secundùm.* Etsi ibi tantùm una ponatur pœna prædicta, Concilium tamen more satis consueto, ponit numerum pluralem pro singulari. Ratio hujus omninò probabilis sententiæ videtur esse, quia minimè verosimile est Tridentinum voluisse innovare pœnam illam, quæ jam erat abolita per Innocentium III. P. illius expressam mentionem non faciendo: adde, in pœnis esse benigniorem sensum sustinendum.

Dixi autem notanter *Episcopo sine titulo or-* 277
dinanti. Non enim incurrit hoc onus alendi Episcopus, si ille confinxit falsas litteras, quarum fraudem nequiit deprehendere Ordinator Episcopus, cùm nemo alterius dolo & malignitate prægravandus sit, ut ex vulgaribus juribus constat. Quo casu hic fraudulentus ho-

homo, licèt non incurrat ullas pœnas, attamen deprehensa fraude, graviter puniri potest ab Episcopo. ita DD. apud Gobat *cit. n.* 604. Sed neque obligatio Episcopi alendi promotum sine titulo urget, quando promotus nihil quidem habet in propriis bonis, attamen habet Patrem divitem: quippe qui jure naturali tenetur alere filium, atque ad alendum compellendus est. Ex communi Barbosa *cit. alleg* 20. n. 4. Tandem hæc obligatio per se quidem & semper tangit Episcopum proprium, qui ex officio ordinat scienter aliquem sine legitimo titulo. Quoad alium verò Episcopum, qui alienos ex sola commissione & delegatione proprii Episcopi ordinat, hæc est dispositio Juris *cap. si Episcopus de præbend. in 6. Si Episcopus, cui nullis personis expressis, in genere commisisti, ut vice tua ordines in tua Diœcesi celebraret, ad sacros Ordines promoverit quempiam titulum non habentem, ei, cùm in culpa fuerit taliter ordinando eundem, tenebitur vitæ necessaria ministrare &c. Si verò certas commisisti eidem ordinare personas, tu taliter ordinato ad prædicta obligatus existis.*

Hæc ibi.

§. V. Lo-

§. V.

Locus, tempora, & interstitia Ordinandorum, & Ordinantium.

LOcus *in solemni Ordinum collatione Cathedralis* Ecclesia *esse debet: in privata autem sacellum & Capella.* Sic rectè Escobar *in summa tract. 7. exam. 8. n. 72. Nam Concilium Trident sess. 23. c. 8. de reform.* statuens ut Ordinationes celebrentur in Ecclesia Cathedrali sine dubio loquitur de Ordinationibus solemnibus seu generalibus tantùm. Non potest autem dici Ordinatio solemnis vel generalis, in qua initiantur unus tantùm vel duo, aut solùm tres, vel quatuor: *glossa Innocentius Abbas, in cap. de eo, de temp. ordinand.* Plura de hoc non addo, quia ubique attendenda est consuetudo legitimè introducta. Jam quoad *tempora & interstitia* breviter accipe sequentia:

I. Tempora ordinandorum, vel potiùs Ordinationum hæc à jure statuta sunt. 1. Episcopatus quolibet die dominico conferri potest *c. quod à Patribus d. 75.* Et in nataliis Apostolorum juxta Pontificale Romanum. 2. Ordines majores, Presbyteratus, Diaconatus, & Sub-Diaconatus de jure solùm conferuntur sex Sabbathis, scilicet quatuor temporum, Dominicæ Passionis, & Sabbatho san- 178

cto *c. de eo . de temp. Ordinand.* Nisi summus Pontifex aliter concesserit, qui solus in temporibus ordinandorum dispensare, seu facultatem extra tempora ordinandi concedere potest. 3. Ordines minores conferuntur non tantùm ipsis illis 6. Sabbathis, sed etiam quolibet die Dominico, vel festo de præcepto, dummodò non tam multi ordinentur, ut videatur ordinatio generalis: etiam ex generali consuetudine feriâ sextâ ante prædicta sex Sabbatha, quasi hæc sit inchoatio quædam Ordinationis generalis in Sabbatho peragendæ. Quin etiam feriis quartis quatuor Temporum conferri posse, saltem ubi consuetudo est, docent Henriquez & Sa, apud Layman *lib. 5. tract. 9. c. 8. n. 2.* Et quamvis in Pontificali ad Ordines etiam minores designetur tempus manè, ex consuetudine tamen isti etiam conferuntur post prandium. Prima tonsura quovis die, quâvis horâ, vel loco conferri potest. Ex communi Henriquez, Vasquez, Sanchez, alii cum Layman *cit.* Tamburinus *lib. 7. c. 10. initio.* Tandem grave peccatum est citra dispensionem vel privilegium, ordinare vel ordinari extra tempora, & sic ordinari se præsumens ipso facto incurrit suspensionem ex sæpe dicta Bulla Pii II. *Cùm ex sacrorum*: & consequenter in ordine sic suscepto temerè ministrans, etiam irregularitatem. Hæc quoad

jus

jus commune: quid per privilegia possint regulares, dicam seorsim mox §. *sequenti*.

II. Nefas est eodem die, seu eadem ordinatione generali conferri uni duos Ordines sacros seu majores: & tam Episcopus conferens, quàm suscipiens, ipso facto incurrunt suspensionem *c. litteras &c. Dilectus. de temp. ordinand. Trident. sess. 23. c. 13. de reform.* cassans omnia privilegia in contrarium concessa. Exceptio Episcopi infrà innuetur *num. IV.* Et quia dicti sacri Canones & alij apud Sylvestrum V. Ordo 2. non loquuntur nisi de Ordinibus *sacris*, quatuor autem minores non veniunt appellatione *Ordinum sacrorum*: ideò non tantùm dicti quatuor minores unà cum primâ tonsurâ generali consuetudine, ubique ferè conferuntur eodem die, ut infrà iterùm notabo. Verùm etiam non esse ullo jure scripto, aut generali consuetudine vetitum, nè cui eodem die conferatur unacum quatuor Minoribus etiam Subdiaconatus, probabilissimè negant Vasquez, Henriquez, Piasecius, Palaus, Dicastillus, Escobar, alij apud Dianam *p. 9. tract. 6. resol. 58.* Gobat *n. 461.* consentientem. Et ego sæpiùs practicari vidi. Et fatentur DD. contrarii passim, in locis, ubi talis viget consuetudo conferendi uno die illos quinque Ordines, eam tolerari posse, cum nullum jus damnet talem consuetudinem, & extat declaratio Cardinalium ad dictum 279

S c caput

caput 13. Tridentini, ita ordinatum secundùm consuetudinem suæ Ecclesiæ, nullam suspensionem incurrere. Et esto! vigeat alicubi consuetudo contraria, eam tamen ita generalem esse & strictè obligatoriam, ut Episcopus vel eius Vicarius ex rationabili (etsi non gravi) causâ dispensare non possit, nemo rectè dixerit, ait rectè Gobat *n.* 462. Quòd si tamen quis sine scitu & consensu Episcopi, & maximè eo invito susciperet Ordines illos simul, jam diceretur furtivè ordinatus, & incurreret pœnam in tales decretam *c.* 2. *de eo qui furtivè.* De hoc *suprà n.* 267. quod capitulum (nisi in hoc sensu intelligat) immeritò contra nos citat Layman *cit. c.* 8. *n.* 7.

III. Interstitia inter Ordines suscipiendos,
280 à priori nimirùm suscepto usque ad alterum suscipiendum, ita statuit Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform.* 1. De Diacono Presbyterando *c.* 14. *Ad Presbyteratûs Ordinem, qui in Diaconatu ad minus per annum integrum (nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem, aliud Episcopo videatur) ministraverint.* Ubi vides ad dispensandum requiri à Concilio collectìm *utilitatem* ac *necessitatem* Ecclesiæ simul. 2. De Diaconando, *c.* 13. *promoti ad Subdiaconatûs Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, non permittantur.* 3. De Minoristis subdiaconandis ibidem *c.* 11. *Hi verò non nisi post*

post annum à susceptione postremi gradûs minorum Ordinum ad sacros Ordines promoveantur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas, judicio Episcopi aliud exposcat. Vides rem totam committi arbitrio Episcopi, non tamen mero, sed prudenti, cum consideratione necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ conjunctim quidem pro Presbyteratu, & disjunctivè saltem pro Diaconatu & Subdiaconatu, pro quibus proindè interstitiis dispensandis longè minor causa sufficiat, quàm pro Sacerdotio. Uti notant Rodriquez, Bonacina, Barbosa apud Gobat *n.* 491. quod ipsum tamen vix videtur usu receptum: minùs autem illud, quod ibidem Concilium etiam inter ipsos Ordines minores aliqua interstitia requirat, ut quis priori Ordine recepto disponatur ad alium. Nam generali consuetudine Ordines minores omnes conferuntur simul: & passim conferuntur pridiè ante subdiaconatum conferendum. Universim gegenerali consuetudine Germaniæ videtur multùm derogatum decretis istis de interstitiis: quia nusquàm observantur, ut jacent, sed nihil communiùs, quàm quòd omnes Ordines conferantur intrà unum, imò dimidium annum, & sæpe in quibusdam locis intra sex septimanas quadragesimæ ascendat ab infimo ad supremum gradum: ut vix rejiciatur aliquis ab Ordine, eâ solâ de causâ, quia non servat interstitia: ac proindè ubi solet tam generaliter cum omnibus dispensari, non potest pec-

cati

cati gravis damnari ille, qui sine dispensatione particulari interstitiorum suscipit Ordines: ut contra Jordanum rectè censet Gobat *n.* 495. Saltem tunc non peccat, quando Ordinario ostendit suas formatas, ut vocant, in quibus exprimitur tempus, quo suscepit ultimum Ordinem. Hoc enim ipso, quòd Ordinarius talem non repellat, censetur dispensare cum ipso. Cæterùm, ubi Decreta illa sunt in vigore, & ab Ordinariis servantur, ac servari jubentur, utique talis peccaret graviter contra præceptum Ecclesiæ ab omnibus, etiam Regularibus observandum: nullam tamen censuram incurreret, nec consequenter irregularitatem ex usu Ordinis sic suscepti consequentem: juxta communem DD. sententiam: & oppositum ex Bulla Pij II. malè deducere Lezanam bene ostendit Tamburinus hic *q.* 11. §. 1. *n.* 3. Excipe tamen: nisi talis inscio, vel invito Episcopo ita suscipiens censeretur suscipere Ordines furtivè, prout in simili dixi *num. præced.*

281 IV. Per dies *festos* vel *festivos*, quibus jure communi committitur collatio minorum Ordinum; & per dispensationem vel privilegium etiam collatio Ordinum maiorum: intelliguntur illi soli, qui in Choro simul & foro celebrantur festivè, juxta communissimam DD. sententiam, quam latissimè defendit Card. de Lugo *Respons. moral. lib.* 1. *dub.* 29.

Et

Et omninò certum videtur, quando in dispensatione vel privilegio exprimitur dies festus: *De Præcepto*, prout certè de minoribus Ordinibus conferendis exprimitur in Pontificali recognito & edito sub Urbano VIII. ut ex communissima Theologorum & Canonistarum sententiâ, omniúmque consensu (contra unum & alterum) latè & optimè probat idem Gobat *n.* 482. Attamen seclusâ illâ clausulâ *de præcepto*: sufficere si dies ille celebretur in choro ritu duplici in terminis docet noster Rodriquez *Q. R. to.* 3. *q.* 23. *art.* 1. testans & probans ita declarâsse Clementem VIII. (extendendo etiam ad festa semiduplicia, saltem respectu Ordinum minorum) idipsum docent plures alii, eósque citans Diana *p.* 5. *tract.* 13. *resolut.* 97. & tam practicè quàm speculativè probabile esse, cum Castro-Palao censet Gobat *num.* 72. *& seqq.* quos videre potes, si opus habes. Unum tamen adhuc nota ex jure communi. *c. litteras de temp. ordin.* Episcopo permissum esse, ut si ob rationabilem causam, v. g. multitudinem ordinandorum, vel infirmitatem, collationem Ordinum, etiam maiorum faciendam alioquin in Sabbatho, absolvere non possit, partem ad Dominicam sequentem differat, modò eò usque continuetur naturale & exactum jejunium, ut Sabbathi & Dominici matutini quasi unus dies reputetur: communis DD. cum Layman *cit. c.* 8. *n.* 5. Ver[illegible]

tamen

tamen prohibitum est Episcopo, ne eidem, cui in Sabbatho unum Ordinem maiorem contulit v.g. Diaconatum, manè sequentis Dominicæ alium Ordinem maiorem, puta Sacerdotium conferat: *cum propter continuationem jejunij fictione canonicâ manè cum vespera ad eundem diem pertinere dicatur. cit. c. Litteras.* Excipiendus tamen est Episcopatus; nam si in die Sabbathi ordinationis generalis alicui collatus est Presbyteratus, sequenti Dominicâ manè conferri potest Episcopatus. Etiam non interveniente continuatione jejunii, ex communi Layman *cit. num* 6. Etenim Episcopatus quovis die Dominico conferri potest: & consequenter etiam eo, qui post Sabbatum ordinationis generalis. Quin etiam, si ob rationabilem causam continuato jejunio Sabbathi aliquis in Dominicâ ordinatus fuit Presbyter, eundem eâdem die Episcopum quoque consecrari posse affirmant Sanchez *lib. 7. Consil. c.* 11. *dub.* 15. Layman *cit. n.* 7. Gobat *n.* 465. siquidem ad Episcopum non extenduntur Canones suprà relati: & Episcopatus non distinguitur, nisi inadæquatè à Sacerdotio. Verùm id mihi probabiliùs negat Aversa apud Tamburinum *lib.* 7. *c.* 11. §. 1. *n.* 11. saltem ex eo capite, quòd tam novus Sacerdos, quàm novus Episcopus concelebrare debet cum ordinante; non liceat autem eodem die bis celebrare. Deniq; ob dictam rationabilem causam, si Episco-

pus

pus ordinationem generalem inchoare non possit in Sabbatho, fas ipsi esse totam omninò transferre in eandem Dominicam, modò continuet jejunium, post alios relatos docet Gobat *n.* 477. & insinuat Layman *cit. n.* 5.

§. IV.

Privilegia Regularium circa prædicta.

I. REgulares, mendicantes præsertim, possunt ordinari extra tempora, ex privilegio concesso ab Eugenio IV. & Alexand. VI. Neque illud privilegium revocatum esse per Concilium Tridentinum latè docent Rodriquez *Q. R. tom.* 3. *q.* 21. *a.* 5. *Marchinus, Præpositus, Aversa, alij cum Diana p.* 5. *tract.* 13. *miscel.* 1. *resol.* 57. *& latiùs parte* 9. *tract.* 8. *miscel.* 3. *resol. Tamburinus cit. lib.* 7. *c.* 10. *n.* 13. Et extat expressa Declaratio Cardinalium *ad sessionis* 23. *c.* 8. *de reform.* Quòd nimirùm privilegium suscipiendi Ordines extra tempora, per Decretum Tridentini non sit sublatum: quippè in quo non sit specialis clausula derogatoria privilegiorum, sicut est quoad ætatem ordinandorum à Concilio Tridentino requisitum. Accedunt deniquè concessiones Concilio illo posteriores Gregorii XIII. & Clementis VIII. 282

Regularibus mendicantibus concessum est privilegium ab Alexandro VI. ut possint non 283

serva-

servatis interstitiis annuis, ordinari tribus diebus Dominicis vel festis duplicibus successivè, ut videre est apud Rodriquez *cit.* cui similiter non esse derogatum per Concil. Trid. ob defectum clausulæ derogatoriæ, docent iidem DD. citati. Atque post Tridentinum idem privilegium concessit Societati JESU Gregorius XIII, equidem cum prohibitione communicationis. At absolutè sine prohibitione communicationis, concessit Congregationi reformatæ Sancti Bernardi Gregorius XIV. Bulla, *incip. Romanus Pontifex.* Denique Clemens VIII. idem concessit Congregationi S. Joannis Evangelistæ in Portugalliâ, ut patet apud Portellum V. *Ordines sacri.* Qui testatur se hoc privilegium oculis suis vidisse. Dices: refertur declaratio Cardinalium ad *sessionis* 23. *c.* 11. censentium remissionem interstitiorum etiam quoad Regulares ex causis à Concilio expressis faciendam, pertinere ad Episcopum ordinantem; cum tamen hâc in re debere deferre judicio & attestationi Superioris Regularis ordinandi; ergò non viget ampliùs hoc privilegium. Negatur consequentia. Quia illa declaratio Cardinalium intelligenda est, quantum est de jure communi: cum quo optimè stat, quòd idipsum per privilegium competat Superioribus Regularium: Et sanè non potuit ullo modo illa declaratio enervare privilegia ipso Concilio posteriora.

III. Con-

III. Concessum est mendicantibus privilegium suscipiendi Ordines à quocúnque Catholico Episcopo communionem & gratiam Sedis Apostolicæ habente per Leonem X. & Paulum III. cui similiter cùm Tridentinum per specialem clausulam non derogârit, adhuc vigere docent Authores citati: atque non derogâsse certum est ex Bulla Pij V. *incip. Etsi mendicantium.* quæ est sexta hujus Pontificis descripta apud Cherubinum & Rodriquez in Bullario Regular. in qua *n.* 19. sic loquitur P. *Sessionis verò* 23. *c.* 8. *Neminem nisi à proprio Episcopo ordinari posse, in Regularibus locum non habere declaramus.* Nec obstat contraria declaratio Cardinalium approbata postea à Clemente VIII. Nam lex generalis non derogat quidquam privilegiis nisi eorum faciat mentionem; declaratio autem illa nullam facit mentionem privilegiorum. Adde, idipsum etiam privilegium postea concessum esse à supra memoratis Pontificibus Gregorio XIII. & XIV. Adde insuper, ijsdem privilegiis suscipiendi Ordines extrà tempora sine interstitiis juris, & à Catholico Episcopo, gaudere etiam Novitios Regularium mendicantium, si interìm patrimonium vel beneficium habeant. Nam in favorabilibus Novitii gaudent privilegiis suarum Religionum. 284

IV. Privilegium mendicantium, ab Innocentio VIII. concessum toti Ordini FF. Mino- 285

rum, ut postquàm pervenerint ad 23. annum, dùm tamen sufficientes sint, possint promoveri ad Sacerdotium, & alia eiusmodi privilegia liquidò revocatum est per Concilium Tridentinum *cit. sess. c.* 12. Et quamvis Pius V. *vivæ vocis oraculo* concesserit, ut Religiosi possint privilegiis per Tridentinum Concilium revocatis uti in foro conscientiæ, tamen nequit hoc privilegium deduci ad executionem, nisi Superior, Provincialis v. g. vel Guardianus dispenset in ætate, & in suis ad Episcopum dimissoriis testetur de hac dispensatione, & sic res non remanet intra forum conscientiæ. Et sic oraculum illud, antecedenter ad ordinationem, non obtinet ullum robur. Attamen privilegio huic maximè poterit esse locus post factum, si quis Regularis bonâ fide ante ætatem impletam v. g. promotus sit ad Sacerdotium: ut singulariter notavit Vasquez. *tom.* 3. *disp.* 246. *n.* 45. quia si Superior clam tunc dispenset, dicitur dispensare in foro conscientiæ solius, etsi taliter dispensatus celebret suas Primitias coram viginti millibus spectatorum. Videatur Gobat *casu* 13. *n.* 514. *& seq.*

Dices Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap. ultimo de Regularibus* expresse dicit: *Hæc omnia & singula in superioribus decretis contenta observari sancta Synodus præcipit in omnibus Cœnobijs non obstantibus eorum privilegijs, sub quibuscunque verborum formulis concessis.* Ergò derogavit

vit prædictis privilegiis Regularium. Negatur consequentia. Concilium enim ibi solùm loquitur de superioribus Decretis ipsius istius sessionis *de Regularibus*; non autem de Decretis contentis in aliis sessionibus.

CAPUT V.

De Sacramento Ordinis, & & Ordinibus in specie.

§. ANte omnia diligenter nota, tam ipsum nomen genericum *Ordo*, quàm nomina specifica Ordinum, Presbyteratûs, Diaconatûs &c. dupliciter accipi & definiri. Primò velut activè *Ordo* sumitur pro ipsa ordinatione, seu actione & Cæremoniâ illâ sacrâ, quâ alicui confertur Ordo, seu potestas aliqua spiritualis in Ecclesia circa Eucharistiam. Et hoc modo accipitur Ordo, cum agitur de Sacramento Ordinis, eius materiâ, formâ, &c. Et olim jam advertit Scotus *in 4. dist.* 24. *q.* 1. Ordinem, prout est Sacramentum, potiùs dici debere, *Ordinationem, quàm Ordinem.* Quin in ipso Concilio Tridentino *sess.* 23. *de Sacramento Ordinis cap.* 4. & *Can.* 3. expressè vocatur *Ordinatio.* Secundò quasi passivè *Ordo* sumitur pro statu seu gradu potestatis & mini- 286

T 3 sterii

sterii sacri in Ecclesia, circa sacrosanctam Evcharistiam. Et hoc modo magis propriè Ordo accipitur, cum agitur de potestate & officiis singulorum Ordinum: sicque Ordo non est Sacramentum, sed est effectus & res Sacramenti, seu sacræ Ordinationis. Patet: quia gradus & status sacerdotalis v. g. est res permanens, Sacramentum verò Ordinis est res transiens, sicut Baptismus, Confirmatio &c. Et propriissimè loquendo; ego habeo Ordinem Sacerdotii, Diaconatûs, nimirùm statum illum ac gradum potestatis & Ministerij sacri in Ordinatione mihi collatum ante sat multos annos: numquid etiam adhuc habeo Sacramentum Ordinis? Ordo enim generatim propriè significat statum, gradum, vel qualitatem hominum. Sic enim, quemadmodùm in Republica Civili varii sunt ordines statuum, ut ordinis Senatorii, Equestris, Plebeii &c. ita in Republica Christiana duo sunt ordines generales hominum: Clericorum, & Laicorum. *c. Duo sunt* 12. *q.* 1. De statu & tonsurâ Clericorum consultò agere differo capite sequenti. Nunc sub dicta distinctione (semper in mente habendâ ad multas æquivocatio... vel cavillationes evitandas) breviter defi... ne... & explico Ordinem in communi, & ni... singulos in specie.

QUÆ-

QUÆSTIO XLIII.

Quid est Ordo? quot? & quotuplices?

§. I. *Quid?*

I. ORdo (quasi activè sumptus pro ipsa ordinatione) *est signaculum quoddam Ecclesiæ, quo spiritualis potestas traditur ordinato.* Magister, D. Thomas, Scotus. Clarius: *Est actio consecratoria, quâ gradus alicuius potestatis ad Altaris ministerium alicui confertur.* Layman, *hic c. 1. n. 1. in fine.* Clarissimè: *Ordo est Sacramentum novæ legis initerabile, quo subjecto capaci cum impressione characteris, spiritualis potestas confertur Sacramentum Eucharistiæ conficiendum, aut circa illud ministrandum.* Omnes quippè Ordines ordinantur ad SS. Eucharistiæ Sacramentum & Sacrificium vel immediatè ad illud conficiendum & offerendum, ut Sacerdotium, vel mediatè ad illud inserviendum vel ministrandum, ut reliqui Ordines. Nam propter hanc ipsam moralem unitatem finis, omnes Ordines dicuntur unum Sacramentum, ut infrà iterùm notabitur. Supponit autem hæc definitio omnes Ordines, etiam minores esse Sacramenta in communi sententia. Nam si teneas (non improbabiliter) minores Ordines & fortè eti- 287

um Subdiaconatum non esse Sacramenta; ut tamen omnes Ordines in definitione comprehendas, debebis dicere cum Layman: *Ordo est actio consecratoria, vel Ceremonia sacra, quâ confertur spiritualis potestas circa Sacramentum Eucharistiæ.* Certò enim omnes Ordines sunt Cæremonia sacra, vel actio consecratoria.

288 II. Ordo, (velut passivè sumptus pro gradu ministerij sacri) *est potestas spiritualis, cum impressione characteris collata ordinato ad Sacramentum Eucharistiæ aut conficiendum, aut circa illud ministrandum.* Hæc nimirum spiritualis potestas residet in charactere, velut signo vel sigillo authentico: non tamen ipse character dicitur Ordo, quia non est potestas, sed signum potestatis. Vide de hoc dicta *c.* 1. *n.* 70. *Ordinatus* ergo generaliter dicitur *Minister Ecclesiæ habens potestatem spiritualem in ordine ad Sacramentum Eucharistiæ, seu Corporis & Sanguinis Christi conficiendum, vel circa illud ministrandum.* Hæc sic obiter insinuasse tyroni sufficiant, nam magis patebunt ex dicendis de singulis.

289 III. Effectus Ordinis seu Ordinationis potissimùm sunt quatuor. 1. Est collocatio hominis in certo gradu & statu Ecclesiæ, ut supra innui. 2. Est spiritualis potestas & jus faciendi aliquid in Ecclesia circa Sacramentum Eucharistiæ, ut patebit, quando explicabitur ratio singulorum Ordinum in particulari. 3. Est

Est character signum illius potestatis. 4. Potissimus est gratia sanctificans, per se secunda, & per accidens quandóque prima. vide *c.* 1. *n.* 22. *&* 23. Hos duos effectus intellige respectu illorum Ordinum, qui Sacramenta sunt. Nam per illos Ordines, v. g. minores, qui non essent Sacramenta, imprimi characterem aut conferri gratiam sanctificantem, nulla est ratio asserendi. Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 2. *dub.* 5. *n.* 108.

IV. Ex data definitione Ordinis, notat rectè Layman *cit. c.* 1. *n.* 2. quod ordinatio Clerici non sit mera deputatio personæ ad exercendum Ecclesiasticum officium per potestatem ipsi ab Ecclesia traditam, quæ proinde ipsi iterum auferri possit, ut hæretici hujus temporis arbitrantur, qui, cum legitimis Episcopis destituti sint, ideo per meram extrinsecam deputationem ministros Pseudo-Ecclesiæ suæ creant, qui mox, si fortuna se vertat, iterum Laici, seu aliqui è populo suo fiant: sed est stabilis consecratio, ob quam collata semel potestas iterum amitti vel auferri nequit; licèt ejus exercitium alicui prohiberi possit per suspensionem vel irregularitatem, sicut expresse docet S. Augustin. *lib.* 1. *de bono conjugij.* apud eundem Layman *lib.* 5. *tr.* 1. *cap.* 3. Cæterùm, quænam requirantur ad Ordines validè & licitè suscipiendos, quæque

dispositio necessaria, latè satis dictum *cap. præcedenti, præsertim à numero* 236.

§. II. *Quot?*

290 SEptem tantùm sunt Ordines, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus. Constat ex antiquissimis Concilijs & Patribus apud Bellarminum & alios passim. Eósque enumerat Cajus Papa epistolâ ad Felicem, circa annum Christi 284. dicens: *Ut quis Episcopus fieri mereatur, fiat Ostiarius, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, demum Episcopus ordinetur.* Eosdem in terminis enumerat Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 2. & *Can.* 2. definit: *Si quis dixerit: præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines minores & majores, per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur; anathema sit.* Et eodem cap. 2. rationem congruentiæ assignans, ait: *Cum divina res sit, tam sancti Sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quò digniùs & majori cum veneratione exerceri possit, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures essent & diversi ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deservirent, ita distributi, ut qui jam Clericali tonsurâ insigniti, per minores ad majores ascenderent, &c.* Ratio ergò congruentiæ & sufficientiæ istius septenarij

narij numeri sumitur ex diversis functionibus necessarijs & sufficientibus ad Eucharistiæ Sacramentum & Sacrificium debitâ decentiâ & decore conficiendum & offerendum. Aut enim ipsam Eucharistiam conficit, ac Sacrificium offert, & est *Sacerdos*: aut materiam consecrandam immediatè offert Sacerdoti, sicque ei immediatè ministrat; & est *Diaconus*: aut materiam consecrandam præparat, & altari offert à Diacono tradendam Presbytero, sicque huic, mediante Diacono ministrat, & est *Subdiaconus*: aut populum disponit ad dignè assistendum Sacrificio, vel Eucharistiam sumendam: idque vel affectum excitando, & est *Acolytus*; cujus officium est cereos deferre, & ampullas præbere: vel intellectum instruendo, & est *Lector*; qui sacra lectione fidelium animos ad debitam huic Mysterio æstimationem & pietatem excitat: aut ad assistendum Sacrificio ineptos, aptos efficit, & est *Exorcista*: aut denique dignos admittit, indignósque repellit, & est *Ostiarius*. vide D. Thomam *in* 4. *d.* 14 *q.* 2. *art.* 1.

§. Præter hos 7. Ordines Canonistæ super 291 *capitulum, cum contingat. de ætate & qualitate*, numerant etiam primam tonsuram, saltem tanquam Cantoratum & Episcopatum, adeoq; universim novem Ordines. Verùm prima tonsura Ordo non est simpliciter, sed fundamentum Ordinis atque ad Ordines dispositio:

cùm per illam nulla prorsus potestas spiritualis alicujus functionis vel ministerij in Ecclesia circa Eucharistiam conferatur, per quam in ascensu alicujus gradûs vel Ordinis aliquis constituatur; sed est tantùm segregatio à statu sæculari, & nuda consecratio seu adoptio personæ in Clerum, & inde consequens aptitudo ad beneficium Ecclesiasticum, & ipsos Ordines propriè dictos suscipiendos: adeò, ut tonsuratus se habeat respectu Ordinatorum, ferè sicut in religione Novitius respectu Professorum. Ita Communis DD. Scholasticorum & Moralium; & significat apertè Trid. modò relatum *c. 2.* docens: Ordines ita distributos esse; *ut qui jam Clericali tonsurâ insigniti essent, per minores ad majores ascenderent*: ergò non computat tonsuram inter Ordines, sed pro fundamento supponit. Sed dicunt: primam tonsuram esse deputationem ad canendum in Ecclesia, eique inserviendum. Verùm, quidquid sit de hoc, certum est tonsuratum non habere hoc officium cantandi per stabilem Ordinationem vel consecrationem aliquam, cùm in tonsuratione ejusmodi officium vel potestas nullo sensibili signo vel symbolo vel minimùm indicetur. Sed habet per meram deputationem extrinsecam, quæ proinde iterum auferri potest: ut significat Concilium Carthaginense IV. *c.* 10. apud Layman *c. 3. n. 1. sub finem. Psalmista potest absque scientia*

Epi-

Episcopi, sola jussione Presbyteri, officium suscipere cantandi. Ecce! qualis Ordo est iste? Quoad Episcopatum patebit mox inferiùs.

§. III. *Quotuplices?*

QUamvis omnes Ordines sint quid sacrum, deputatúmque ad cultum divinum, ac sacratissimum Sacrificium, speciali tamen ratione, alij dicuntur Ordines sacri & majores; alij non sacri & minores seu inferiores. *Ordines sacri & majores sunt:* Presbyteratus, Diaconatus & Subdiaconatus. *Sacri* dicuntur, tum ab ipso sacrosancto Sacramento & Sacrificio Missæ, ad cujus confectionem immediatiùs & directè accedunt, tum etiam quia per votum castitatis solemne DEO in perpetuum consecrantur. Cujus voti vigore ita DEO & Ecclesiæ devoventur, ut statum Matrimonij, aliavè officia Laicalia, deposito Clericatu, assumere nunquam possint. *Majores* verò dicuntur, quia in gradu eminentiori in Ecclesia constituunt, eò, quòd habeant majus officium quàm Ordines *Minores* dicti, nempe vel celebrandi Missam, vel immediatè ministrandi & inserviendi celebranti solenniter. Nullus quippe Minoristarum immediatè ministrat celebranti solenniter. Hìc notat Gobat *casu primo n.* 12 quando in Concilijs & Bullis Pontificum statuitur aliquid de constitutis *in sacris*, intel-

intelliguntur illi soli, qui sunt initiati aliquo ex tribus majoribus Ordinibus, ut patet vel ex Concilio Basileensi *sess.* 21. §. *quoscúnque.* ubi pronuntiatur: *constitutos in sacris, teneri ad horas Canonicas.*

292 *Ordines minores & non sacri*, sunt reliqui quatuor, Acolythatus, Exorcistatus, Lectoratus & Ostiariatus, sic dicti: *Minores* quidem, quòd in minori & inferiori gradu Ecclesiæ constituant, ac minora longè officia exerceant, ac remotè satis & quasi indirectè deserviant ad Sacrificium Corporis & Sanguinis Christi, ut modò *n.* 290. advertisti, & intelliges ampliùs in explicatione singulorum in particulari. *Non sacri* autem dicuntur, tum ob eandem rationem, tum maximè, quia minoribus ordinatus voto solemni castitatis DEO & Ecclesiæ non consecratur, sed ad statum Matrimonij ac Laicalem transire potest. Et licèt Ordinem susceptum nunquam amittat, tamen ducendo uxorem viduam, factus irregularis ex bigamia interpretativa, omne officium & privilegium Clericale deponere, ac velut Laicus fieri censetur, ut benè notat Layman *c.* 3. *n.* 2. Supremus denique Ordo Presbyteratûs seu Sacerdotium duplex est, seu ut loquitur Anacletus Papa post Petrum IV. *Epistolâ* 3. *c.* 1. *Sacerdotum Ordo bipartitus est.* Nimirum Sacerdotium minus, quod constituit Presbyteratum simplicem, & Sacerdotium

um majus, quod constituit Episcopatum. Et hinc Episcopatus communiter non numeratur Ordo octavus, sed in septenario numero sub Presbyteratu sic bipartito comprehenditur. Sed clarioris doctrinæ gratiâ de hoc sit.

§. IV.

Quid de Episcopatu.

I. EPiscopatus est verus Ordo à Christo institutus, à Sacerdotio simplici aliqualiter distinctus. Ita communis & satis certa sententia DD. Nam antiquissimi Papæ, Anacletus modò suprà citatus, Damasus, Gelasius, alii Episcopatum vocant Ordinem & à simplici Sacerdotio distinguunt. Et ipsum Concilium Tridentinum sæpè *cit. sess.* 23. *c.* 3. definiens Ordinem esse Sacramentum, probat id solùm ex *Epistola* 1. *ad Timoth. c.* 4. & ex *secunda ad eundem c.* 1. ubi tamen non fit mentio Ordinationis, nisi illius, per quam Timotheus fuit consecratus Episcopus, adeóque Episcopatum inter Ordines censet. Ratio est: quia Episcopatus est gradus eminens in Ecclesia Dei, & continet potestatem conficiendi Sacramenta Confirmationis & Ordinationis, quorum alii Sacerdotes simplices non sunt ministri ordinarii, etiam validè conficiendorum. De quo plura inferiùs. 293

§. Sed ais: per omnem Ordinem confertur

tur potestas in Corpus Christi verum: & Ordines distinguuntur per diversas potestates & ministeria in ordine ad Sacramentū & Sacrificiū Corporis & Sanguinis Christi: sed per Episcopatum non confertur specialis potestas in Corpus Christi verum: neque enim Episcopus ullam habet potestatem in Corpus & Sanguinem Christi, quam non habet Presbyter quicunque: ergò Episcopatus propriè distinctus à Sacerdotio est. Resp. inprimis negando minorem: quippè ni? nam Episcopatus mediatè saltem dicit potestatem in Corpus Christi verum, quatenus constituit legitimos Eucharistiæ Ministros, Sacerdotes. Nunquid Diaconatus est ordo, quia continet potestatem serviendi Sacerdoti? Et Episcopatus non erit Ordo, cùm tamen contineat potestatem ordinandi Sacerdotem? Deinde solùm probas quod sequitur.

II. Episcopatus non est Ordo simpliciter &
294 adæquatè distinctus à Sacerdotio: tùm ob rationem dictam, quia non continet potestatem specialem circa Eucharistiam, quam non habeat Sacerdos: tùm maximè, quia Ordo simpliciter distinctus ab alio Ordine, potest conferri independenter ab alio, saltem validè: sed Episcopatus non potest etiam validè conferri non Sacerdoti secundùm omnes. Est igitur Episcopatus Ordo inadæquatè distinctus tantùm à Sacerdotio, tanquàm totum à sua parte

parte, quippe essentialiter includens ipsum Sacerdotium, & insuper addens potestatem specialem eminentiorem ad exercendas actiones sacramentales, quas simplex Sacerdos exercere non potest: nimirùm conferendi Sacramenta Confirmationis & Ordinis. Adeò, ut Episcopatus adæquatè sumptus includat duos Ordines quasi partiales, scilicet Ordinem Sacerdotij, & Ordinem partialem proprium Episcopatûs: & hic Ordo proprius Episcopatûs essentialiter præsupponit Ordinem Sacerdotii. Quemadmodum ipse Ordo Presbyteratûs includit duas potestates partiales in Corpus Christi verum, & in corpus Christi mysticum: & hæc potestas in corpus mysticum, seu absolvendi fideles à peccatis essentialiter præsupponit potestatem in Corpus Christi verum, seu consecrandi Corpus & Sanguinem Christi. Idque sapienter & congruè Christus ita ordinavit, ne in Hierarchia Ecclesiæ Sacerdotibus jam habentibus potestatem in Corpus Christi verum, ob suam tantam dignitatem aliquis emineret, nisi etiam sit Sacerdos. 295

III. Ordo Episcopatûs est jure divino superior & præstantior Ordine Presbyteratûs. Certum apud omnes Catholicos ex Concilio Trident. toties *citatâ sess. 23. Can. 6 & 7.* Ratio clara est ex dictis. Quia jure divino Episcopus potest consecrare Sacerdotes atque

ipsos

ipsos Episcopos, potéstque insignire Sacramento Confirmationis, quod non potest simplex Sacerdos. vide *n*.202. Advertit autem sapienter Layman. *c*. 3. *n*. 6. Episcopatum hìc non esse accipiendum in sensu diviso & incompleto, solùm secundùm potestatem ordinandi & confirmandi, quæ Sacerdotio in Episcopatu supperadditur. Hæc enim potestas præcisè sumpta longè minor est, quàm potestas consecrandi Corpus & Sanguinem Christi: quippè, quà major & excellentior potestas nulla homini conferri potest. Sed debet accipi Episcopatus in sensu composito & completo, quatenus necessariò supponit & intrinsecè includit simul Presbyteratum acceptum, seu potestatem conficiendi Corpus & Sanguinem Christi, & superaddit illam aliam potestatem confirmandi & ordinandi. Est igitur Episcopatus secundùm divinam ordinationem major & perfectior Presbyteratu, sicut totum continens majus & perfectius est sua parte.

IV. Episcopatus ita completè sumptus, est supremus Ordo in Ecclesia Dei, ut nullus sit eo Ordo superior. Nam primò *Papatus*, seu Pontificatus summus, etsi à Christo institutus Matth. 16. & Joan. 21, non tamen est Ordo, sed dignitas cum summa & universali jurisdictione in totam Ecclesiam fidelium Christi, quæ posita electione legitima confertur à Christo personæ electæ, sine alio Sacramentali ritu, seu

ſeu materiæ & formæ alicujus applicatione. Eſt ergò Papa quoad Ordinem merè Epiſcopus, uti & ſeipſum appellat in litteris, & Epiſcopos reliquos, *venerabiles ſuos Fratres* vocat. Secundò Archiepiſcopatus, Patriarchatus, Primatus ſimiliter Ordine & jure divino nihil differunt ab Epiſcopatu, ſed ſolùm dicunt dignitatem & eminentiam cum aliqua jurisdictione ſuper Epiſcopos, ſolùm jure Eccleſiaſtico conſtitutâ. Cardinalatus denique nec Ordo eſt, nec per modum Ordinis conſtituitur, ſed eſt dignitas Eccleſiaſtica, cum jure eligendi Pontificem ſummum, eíque in negotiis Eccleſiaſticis aſſiſtendi, ipſorum Pontificum authoritate conſtituta. Quæ, ſi avidus es, latiùs videre potes apud Barboſam & alios de hac materia ſcribentes.

Corollarium. Quòd ſi ergò in ſeptenario numero Ordinum *ſupra n.* 290. aſſignato, nomine Presbyteratûs vel Sacerdotii comprehendas utrúmque Sacerdotium majus & minus, adeóque etiam Epiſcopatum tanquam Sacerdotium majus; jam vides conſtare ſibi illum ſeptenarium numerum, nec eſſe plures quàm ſeptem Ordines. Si verò nomine Sacerdotii intelligatur ſolùm ſimplex Sacerdotium, juncto Epiſcopatu re verà erunt 8. Ordines; etſi hic non ſoleat ſeparatim numerari, eò quòd non ſit ita diſtinctus à cæteris, ſicut cæteri inter ſe, cum eſſentialiter includat Sacerdotium, ut di- 297.

Digitized by Google

dictum est. Et certè non numerandum ut distinctum Ordinem, censent communiùs Theologi cum Vasquez *disp.* 240. *c.* 4. Numerandum autem censent Canonistæ plerique, nec pauci Theologi cum Valentia *to.* 4. *disp.* 9. *q.* 1. *pun.* 2. Quibus favet Anacletus Papa suprà relatus: *Sacerdotium Ordo bipartitus est.* Sed videntur posse conciliari eâdem distinctione suprà positâ *n.* 295. ex Layman., si Episcopatus accipiatur completè, prout includit in se Ordinem Presbyteratûs, utique distinctus ab eo Ordo censeri & numerari non potest. Sin verò accipiatur incompletè secundùm potestatem ordinandi & confirmandi, quam Ordini Presbyteratûs superaddit, negari non potest, quin sint distincti Ordines: quia diversi sunt gradus potestatis, inter quos ab uno ad alterum ascenditur, ut docet Cajus Papa, epistolâ ad Felicem Episcopum.

QUÆSTIO XLIV.

Estnè Sacramentum, quando & quomodo à Christo institutum, Ordo? & quinam in specie?

298 *ORdo est Sacramentum à Christo Domino institutum in ultima Cœna: explicitè quidem quoad Sacerdotium, & implicitè quoad alios Ordines, sicut & eorum materias & formas; atque pro-*

probabiliſſimè omnes, tam minores, quàm majores Ordines, Sacramenta ſunt: quanquam id valde incertum de minoribus, nec valde certum de Subdiaconatu: at quaſi certum & propè fidem de Diaconatu. Certiſſimum de fide de Presbyteratu, & conſequenter etiam Epiſcopatu complete ſumpto. Eſt tota partim de fide, partim communis DD. ſententia; ut patebit explicatione ſolitâ per §§.

§. I.

Ordo eſt Sacramentum.

ESSE nimirùm Sacramentum Ordinis, ſeu 299
ſacram Ordinationem, quâ poteſtas illa ſpiritualis confertur; eſſe verum & propriè dictum Sacramentum, de fide certum eſt apud omnes Catholicos: Ex verbis Chriſti: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut mox patebit: definitum à Concilio Tridentino: imprimis *ſeſſ.* 23. *Can.* 3. definit: *Si quis dixerit Ordinem ſive ſacram Ordinationem, non eſſe verum & propriè dictum Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum &c. anathema ſit.* Idémque docet *ibidem c.* 3. dicens: *Cùm ſcripturæ teſtimonio, Apoſtolicâ traditione, & Patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit per ſacram Ordinationem, quæ verbis & ſignis exterioribus perficitur gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem eſſe vere & propriè unum ex ſeptem ſanctæ Eccle-*

siæ Sacramentis. Ratio est ergo. Quia ubi est externum symbolum à Christo institutum, cum annexa promissione gratiæ, ibi est verum Sacramentum: atqui hic habemus externum symbolum & cæremoniam, videlicet manus impositionem &c. cum promissione gratiæ teste Apostolo 1. *Timoth.* 4. *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyteri.* Et 2. *ad Tim.* 1. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum.* Sic Apostolus: eò ipsò sigificans illam cæremoniam esse divinitùs institutam, neque enim tàm certò affirmâsset per eam conferri gratiam, nisi de ea Christi institutione, ac promissione cognovisset. Quare hæc ipsa cæremonia impositionis manûs semper usurpata fuit in Ordinatione Diaconorum, & Sacerdotum, sicut videre est: *Act.* 6. 1. *ad Timoth.* 4, 2. *ad Tim.* 1. Accedit perpetua traditio Ecclesiæ; Authoritates SS. PP. latè citatas videre potes apud Bellarminum *c.* 3. ac etjam Layman *cit. cap.* 2. *n.* 2. Nam exscribere etsi tibi utile, mihi tamen nimis operosum esset.

§. II.

Institutum à Christo in ultima cœna.

300 I. EXplicitè quidem quoad Sacerdotium. Ita clarè docet Concil. Trident. *sess.*

22, c.

22. c. 1. dicens: *Dominus corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini, Deo Patri obtulit, ac sub eorum symbolis, Apostolis, quos tunc Novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit, & eisdem eorúmque in Sacerdotio Successoribus, ut offerrent, praecepit per hae verba.* Hoc facite in meam commemorationem, *uti semper Catholica Ecclesia intellexit, ac docuit.* Hæc Concilium. Tunc ergò Christus explicitè instituit Sacerdotium. Et quia Christus Dominus Sacramentum & Sacrificium Corporis & Sanguinis sui volebat esse perpetuum, utique Apostolis, eorúmque Successoribus simul contulit potestatem ordinandi alios Sacerdotes & Ministros Ecclesiæ, ut per se clarum est.

II. *Et implicitè saltem quoad alios Ordines.* Nam Christus in ultima Cæna unà cum 301 Sacerdotio, tanquam principali Apostolis simul contulit reliquos Ordines, tanquam quid secundarium ordinatum ad actum principalem Sacerdotii scilicet consecrationem & oblationem Corporis & Sanguinis Christi. Ratio est: quia sine dubio Christus instituit Sacramentum & Sacrificium Corporis & Sanguinis sui fieri cum debita reverentia, & solemnitate: & ideo quibus dedit potestatem consecrandi & offerendi Corpus & Sanguinem suum, tanquam principalem; eis-

dem etiam contulit potestatem ad idem Sacramentum & Sacrificium debitè conficiendum & offerendum, debitè ministrandi ac inserviendi, quod est officium aliorum Ordinum: atque adeò tunc implicitè saltem etiam reliquos Ordines instituit, ob eandem rationem; eisdem, eorúmque Successoribus conferens potestatem ordinandi similiter alios ministros secundarios, relictâ ipsis fortè potestate gradus illorum ministrorum congruè distribuendi: nam ipsum Christum per se illos gradus Ordinum ita distribuisse, nobis ex nullo capite constat. Et hinc ulteriùs.

302 III. *Sicut eorum materias & formas.* Nam sicut Christus Dominus tunc per potestatem Excellentiæ, Apostolis conferens Ordines solo verbo suo, non adhibuit certam aliquam materiam & formam, qualis nunc adhibetur; sic nec ipse instituit & determinavit in particulari materias & formas sacrorum Ordinum quales nunc adhibentur, explicitè, sed tantùm *implicitè*, dans scilicet Apostolis eorúmque Successoribus, adeóque Ecclesiæ suæ potestatem, aliquo demum sensibili signo conferendi alijs potestatem consecrandi & offerendi Corpus & Sanguinem suum, atque ad illud debitè inserviendi. Signa autem illa sensibilia in particulari distinctè significantia singulorum potestatem Ordinum determinanda Apostolis ac Ecclesiæ reliquit. Ita Bellarminus *de Ordine*

dine c. 9. sic loquens: *Credibile est, Dominum instituisse omnes istas materias Ordinum, non quidem in particulari, sed generatim monendo Apostolos, ut Ordines conferant per cæremoniam instrumentalem, quibus significaretur eorum potestas &c.* Ita Coninck cum Layman *c.* 5. *n.* 6. *in fine.* Comitolus cum Gobat *casu* 3. *n.* 51. Et omnino videndus Diana *p.* 10. *tract.* 11. *resol.* 65 plurium authoritate muniens hanc doctrinam contra nonnullos. Et nos iterum ex professo in *parte secunda hujus Tyrocinij cum de Sacerdotio.*

IV Neque inde inferendum est, quod Apostoli vel Ecclesia possit instituere Sacramentum, aut non omnia Sacramenta esse immediatè instituta à Christo Domino. Non enim Sacramentum instituit Ecclesia, sed in Sacramento jam à Christo instituto, & aliquo signo vel symbolo sensibili conferendo (quod in primitiva Ecclesia maximè fuerat impositio manuum) ad distinctè significandum ejus effectum & potestatem collatam, potestate sibi à Christo relictâ, certa signa sensibilia materiæ & formæ determinavit: ut in Sacerdotio patenam cum hostia, & calicem cum vino: in Diaconatu traditionem libri Evangeliorum &c. quæ sine dubio à Christo in specie non erant instituta, & fortè in primitiva Ecclesia non usurpata, ut latiùs patebit, cum de Sacerdotio. *Quare* (ait rectè Layman *cit. cap.* 5. 303

n. 2. *in fine* loquens de Diaconatu) *nihil refert, quòd in primitiva Ecclesia Ordinandis Diaconis non fuerit exhibitus liber Evangeliorum, aut missale, uti nunc solet, potuit enim olim præter manuum impositionem, alia materia exhiberi, per quam & altaris ministerium, & alia annexa officia Diaconi significarentur.* Sic Layman. Eadem est ratio in alijs Ordinibus.

§. III.

Probabilissimè omnes Ordines sunt Sacramenta.

304 I. PRobabile utique, *sed valde incertum de Minoribus.* Probabilitas extrinseca magna est, ex authoritate gravissimorum Doctorum ita docentium: D. Thomas, D. Bonaventura, Scotus, Richardus, Paludanus, alij cum Valentia *supra cit. pu.* 4. Layman *c.* 4. *n.* 5. quidni adhæreamus & nos. Probabilitas intrinseca non spernenda sumitur ex Concilijs. Nam Concilium Florentinum *in instructione Armenorum*: cùm omnium Ordinum, etiam Minorum materiam & formam assignâsset, deinde absolutè pronunciat, Ordinem esse Sacramentum, nullam faciens inter Ordines distinctionem: ergò sentit omnes esse Sacramentum. Similiter Concilium Tridentinum *sess.* 23. *c.* 2. omnes illos etiam Minores Ordines

dines enumerans, postea *cap.* 3. absolutè & indistinctè affirmat, Ordinem esse Sacramentum: similitérque *can.* 3. absolutè & indistinctè definit: *si quis dixerit Ordinem seu sacram ordinationem non esse verè & propriè Sacramentum, &c. anathema sit.* Cùm ergò Concilium & sub eodem termino loquatur de Ordinibus Majoribus & Minoribus, sensum communem Ecclesiæ inferre possumus, etiam voluisse significare minores Ordines esse Sacramenta. Accedit, quòd etiam illi conferantur cum traditione certæ materiæ & formæ, cùm magnâ cautelâ non irerentur, nec fœminæ conferantur ab Ecclesia, sicut alij Ordines majores. Verùm cum hæc non admodùm urgeant, res manet incerta, & opposita sententia negans, ac solùm Sacramentalia ab Ecclesia instituta agnoscens, satis probabilis, quam absolutè tenet Navarrus *Man. c.* 22. *n.* 18. aliisque citatis latè probat Vasquez 3. *p. disp.* 237. *c.* 2. & probabilissimam vocat Sanchez *l.* 10. *de matr. disp.* 31. *n.* 17.

II. *Magis probabile, at non valde certum de Subdiaconatu.* Sacramentum esse Subdiaconatum docent DD. communiter, & longè plures præter nominatos. Ratio eadem quæ suprà à fortiori, ut ex se patet. Et specialiùs movet, quod Concilium Tridentinum *cit. can.* 3. definiens Ordinem seu sacram Ordinationem esse Sacramentum, saltem videatur com- 305

prehendere Ordines Majores & ſacros: Subdiaconatus autem numeratur inter Ordines ſacros, & voto continentiæ, ac Horarum obligatione adſtrictus eſt: ergo &c. Verùm quia & hoc non valde urget, manet res non valde certa, & non improbabilis oppoſita ſententia negans, nimirùm tam Subdiaconatum quàm Ordines Minores eſſe Sacramenta, ſed eſſe ſolùm Sacramentalia quædam ab Eccleſia inſtituta pro majori decore ſacroſancti Miniſterij Altaris. Magiſter, Durandus, Cajetanus, alij apud Vaſquez *citatum diſp.* 238. Tu Tyro, mane mecum in communi ſententia, ubiq; audiêris.

306 III. *Quaſi certum & propè fidem de Diaconatu.* Sacrum Diaconatûs Ordinem eſſe verè & propriè Sacramentum à Chriſto inſtitutum, (contra ſolos Durandum & Cajetanum) docent unanimiter omnes Theologi antiqui & recentiores, ut id meritò pro certo habere velit Caſtro-Palaus apud Gobat *num.* 84. Et Vaſquez *diſp.* 238. ſcribat, non videri poſſe negari absque errore *in fide*; eò quòd Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *Can.* 6. definiat eſſe in Eccleſiâ Hierarchiam conſtantem ex Epiſcopis, Presbyteris, & *Miniſtris*: ubi certè ſaltem Diaconi deſignantur nomine *Miniſtrorum*: ergo ſaltem hi ſunt pars conſtitutiva hujus Hierarchiæ, ſeu ſtatûs & Ordinis Eccleſiaſtici. Idémque Concilium *ibidem can.* 3. defini-

finiens *sacram Ordinationem* esse Sacramentum, ad minimum Diaconatum debeat comprehendere. 2. Septem primi Diaconi *Act.* 6. ab Apostolis ordinati sunt per manûs impositionem, per quam, secundùm Scripturam & SS. PP. confertur gratia sanctificans, seu Spiritus S. *supra cit.* 2. *Timoth.* 1. *admoneo te, ut resuscites gratiam D E I, quæ est in te, per impositionem manuum mearum.* D. Ambrosius *l. de dignitate Sacerdotali. c.* 5. *Homo imponit manus, D E V S largitur gratiam.* Atque de facto in Ordinatione Diaconi Episcopus ei imponit manus dicens: accipe Spiritum S. id est, gratiam Spiritus S. Ubi autem est signum sensibile, materia & forma cum promissione & effectu gratiæ, ibi est Sacramentum: ergo &c. 3. Quia Diaconus ordinatur ad ministeria valde sacra, ad quæ ritè obeunda speciali gratiâ indiget. Nam quamvis illi primi septem Diaconi expressè solùm legantur in Scriptura constituti ad ministrandum mensis, non tamen id solum vel præcipuum erat illorum officium. Nam Diaconi antiquitùs etiam distribuebãt Eucharistiam, uti testatur Justinus Martyr *Apolog.* 2. & patet de S. Laurentio: legebant Evangelium: ut de S. Stephano primo Diacono testatur S. Augustinus; *Diaconus erat, Evangelia legebat*: imò & verbum D E I prædicabant, ut de eodem S. Stephano & Philippo testantur Acta Apostolorum: & plu-

Digitized by Google

& plura ejusmodi sacra Officia Diaconis attributa à Concilijs & SS. Patribus apud Laym. *c.* 4. *n.* 4. & alios Doctores passim. Ad eiusmodi autem actus utique requiritur specialis gratia, ut dignè peragantur: ergo &c.

306 IV. *Certissimum de fide de Presbyteratu.* Presbyteratum seu Sacerdotium esse verum Sacramentum, de fide tam certum est, quàm certum est absolutè Ordinem esse Sacramentum, quandoquidem constat nulli Ordini magis ac certiùs convenire hanc dignitatem: de quo enim alio Ordine potiùs id credendum sit, quàm de excellentissimo Ordine Presbyterûs ob actus suos præstantissimos & planè divinos consecrandi & offerendi Sacramentum & Sacrificium Corporis ac Sanguinis Christi, absolvendi à peccatis, aliáque Sacramenta ministrandi? ad quos actus dignè exercendos utique specialis & magna requiritur gratia. Unde in Concilio Tridentino *sess.* 23. *Can.* 4. definitur: per Ordinationem Presbyteri dari Spiritum S. imprimíque characterem.

§. IV.

Quid jam iterùm de Episcopatu?

307 CLarum est Episcopatum completè sumptum, prout simul includit utrámque Ordinationem Presbyteri & Episcopi, esse Sacramentũ. Sed adverte, per Episcopatum sic completè

pletè sumptum potiùs intelligi duos gradus Ordinis Presbyteralis & Episcopalis simul conjunctos, quàm utriúsque Ordinationis, quæ sunt distinctæ & disparatæ, & simul conjungi non solent, etsi una alteram necessariò præsupponat, ut *num.* 294. dictum. Quæstio ergò est de hâc speciali distinctâ Ordinatione Episcopi. 1. An sit Sacramentum? 2. An sit Sacramentum distinctum ab Ordinatione Presbyteri? Dico ergò ad *primum quæsitum*

I. *Ordinatio Episcopi est verè & propriè Sacramentum.* Ita contra S. Bonaventuram, Richardum, Sotum, Covaruvias, alios quosdam omninò communis DD. quos congerit & sequitur Layman *cit. c.* 4. *n.* 5. alij Recentiores passim. Ratio est: 1. Quia ipsum Concilium Tridentinum *sess.* 23. *c.* 3. & Doctores omnes probant sacram Ordinationem esse Sacramentum ex testimonio Apostoli. 1. *Timoth.* 4. & 2. *Timoth.* 1. descripto suprà *num.* 299. quibus locis solùm est sermo de Episcopatu: nam Timotheus à Paulo ordinatus erat Episcopus, concurrentibus etiam alijs Episcopis; quem concursum Apostolus vocat *impositionem manuum Presbyterij*, uti notavit D. Chrysostomus in eundem locum *hom.* 12. dicens: *Non de Presbyteris hoc in loco, sed de Episcopis loquitur, neque enim profectò Presbyteri ipsum ordinabant.* 2. Quia Episcopus ordinatur per signa sensibilia, materiam & formam, scilicet impositio- 308

nem

nem manuum trium Episcoporum, & verba illa energetica ab omnibus simul prolata. *Accipe Spiritum sanctum*: quâ cæremoniâ apertè significatur conferri gratiam sanctificantem, juxta nupèr dicta de Diacono *num*. 306. 3. Quia per hunc Ordinem homo destinatur ad ministeria valdè ardua, videlicet confirmandi fideles, & ordinandi Clericos: ergò credere oportet gratiam ei annexam esse ad talia munia ritè & dignè obeunda.

309 II. Quoad secundum quæsitum, ita scribit Layman *eodem c. & n.* 3. §. *Notandum verò. Licèt Ordinatio illa Episcopi, qui ante necessariò Presbyter esse debet, sacramentalis sit, non tamen est Sacramentum distinctum à Presbyteratu, sed Ordinationem Presbyteri in esse Sacramenti habitudine morali magis perficit & consummat, eò quòd neque distinctum Characterem animæ imprimat, sed Characterem sacerdotalem intrinsecè augeat & perficiat, ut Ordinatus jam non tantùm SS. Eucharistiam conficere, sed etiam ad conficiendum alios ordinare possit.* Sic Layman, sic Authores ab ipso citati. Nescio, *Tyro*, an satis benè capias. Certè néque mihi per omnia benè animo sedet hæc doctrina: si placet, loquamur paulò clariùs.

310 III. Probabilissimum est Ordinationem Episcopi specialem, ut distinctam ab Ordinatione Presbyteri esse Sacramentum. Ita (contra plures graves Doctores) plerique Recentiores.

res, teste Gobat, *num.* 86. verosimillimum judicans, *propter necessitatem divinæ gratiæ, quâ speciali eget Episcopus ad sua munia ritè peragenda.* Etenim hoc ipsum directè probant rationes allatæ *suprà num.* 308. præsertim secunda & tertia ut consideranti patebit. Quemadmodum ergò *suprà num.* 293. dictum, Episcopatus adæquatè sumptus duos dicit Ordines partiales, ita quóque duo dicit Sacramenta partialia, eo modo, quo in Ordinatione Presbyteri collatio potestatis in Corpus Christi verum, per traditionem calicis &c. & collatio potestatis in corpus Christi mysticum, per ultimam impositionem manuum, possunt dici duo Sacramenta partialia, sive deinde imprimant duos characteres partiales, quod veriùs', sive character in priori traditione collatus, postea solùm extendatur, ut aliis placet, de quo alibi suo loco. Eâdem ratione discurrendum de Presbyteratu & Episcopatu. Simplex ergò Sacerdos habet potestatem in Corpus Christi verum, & consequenter in corpus mysticum quoad aliqua Sacramenta: cui Episcopalis Ordo solùm superaddit potestatem completam quoad reliqua Sacramenta, scilicet Confirmationem & Ordinem. Jam restat expedienda vulgaris dubitatio.

IV. *Ergonè septem Ordines, singuli Sacramenta, erunt septem Sacramenta*, an unum tantùm? ℟. Omninò sunt septem Sacramenta 311.

rea-

realiter & specie infimâ distincta: cum omnia conveniant in ratione genericâ Sacramenti Ordinis, *nimirùm esse Sacramentum*, *vel caeremoniam sacram, quâ Ordinato spiritualis potestas confertur circa Sacramentum & Sacrificium Eucharistiae*; & differant per particulares differentias, ut ex eorum definitionibus mox assignandis constabit, suntque separabiles ab invicem. Sunt tamen simul, & communiter absolutè dici debent unum Sacramentum inter septem Sacramenta, tùm ob praedictam unitatem specificam subalternam, tùm ob unitatem moralem finis, quia omnes Ordines ordinantur ad unum finem principalem scilicet Eucharistiam, seu consecrationem & oblationem Corporis & Sanguinis Christi, velut actum totius Sacramenti Ordinis principalem & nobilissimum. ¶. Quare, si ex dictis inferatur. Si septem Ordines sint septem Sacramenta; ergò universim sunt plura Sacramenta quàm septem, nempè tredecim: imò numerato etiam Episcopatu, quatuordecim. Aut simpliciter nega consequentiam, ob rationem dictam: quia scilicet omnes septem Ordines censentur unum Sacramentum ob unitatem praedictam finis: aut doctiùs (ut aliquid philosophatus esse videri possis) distingue consequens. Sunt plura Sacramenta quàm septem, quoad speciem infimam; concede consequentiã, & nega absurditatem. Sunt plura &c. quoad speciem sub-

ſubalternam: nega conſequentiam. Quia omnes Ordines conſtituunt unam ſpeciem ſubalternam Sacramenti in genere, & in ordinaria Sacramentorum diviſione & numero cenſetur Ordo unicum membrum & ſpecies ſubalterna, etſi varias contineat ſub ſe ſpecies infimas, ſic tamen inter ſe ordinatas, ut omnes reliqui Ordines referantur ad Sacerdotium velut complementum & principale attributionis, & omnes omninò Ordines ad SS. Euchariſtiam velut finem principalem: adeóque & per attributionem, & per unitatem finis, moraliter verè conſtituant unum Sacramentum.

QUÆSTIO XLV.

Quæ ſingulorum Ordinum definitio, materia, forma, officia?

§. I.

OSTIARIATUS.

I. *Ut Ordinatio, Sacramentum ſeu Ceremonia ſacra eſt.*

OStiariatus eſt Ordo Eccleſiaſticus, quo 313
confertur poteſtas ex officio aperiendi, claudendi, cuſtodiendi Eccleſiam, nec non dignos admittendi, indignos arcendi. Effectus eius eſt gratia ſanctificans cum jure ad gratias actuales officio competentes ſuo tempore præ-

ſtandas, & character. Materia remota ſunt claves: proxima, earum traditio. Forma ſunt hæc Epiſcopi verba: *Sic age, quaſi rationem Deo redditurus, pro his rebus, quæ his clavibus includuntur.* Quòd autem Oſtiarij ordinati deducantur ad oſtium templi aperiendum & claudendum, & campanam vel cymbalum pulſandum, ſymbolum eſt eorum, quæ ad officium ſuum ſpectant, & velut actuale exercitium Ordinis, quem ſuſceperunt: atque ad cæremoniam accidentalem ſpectans, non ad materiam aliquam primariam. Hìc ergò & in ſequentibus omnibus recole generatìm dicta *c.2.q.26. à num.*100. *De materiâ & formâ Sacramenti Ordinis, ſimultate, contactu materiæ &c.*

II. *Ut gradus miniſterij, ſeu res Sacramenti eſt.*

313 *Oſtiariatus* eſt poteſtas ſpiritualis per Ordinem collata Eccleſiam aperiendi, claudendi, cuſtodiendi, nec non dignos admittendi, indignos repellendi ex officio. *Oſtiarius* ipſe eſt Miniſter Eccleſiæ ex Ordinatione ſuâ habens poteſtatem Eccleſiam aperiendi, claudendi, cuſtodiendi, nec non dignos admittendi, indignos repellendi ex officio. Officia ergò Oſtiarij ſunt 1. Eccleſiam aperire & claudere. 2. Eccleſiam & ſacram Suppellectilem cuſtodire & conſervare, mundando á ſordibus, tuendo à furibus vel prophanis uſibus. 3. Campanas pulſare, advocare & admittere dignos: repel-

repellere & excludere indignos utpotè, infideles, hæreticos, excommunicatos & interdictos: item publicè Pœnitentes, qui in vestibulo Ecclesiæ remanere debebant tempore pœnitentiæ: item Catechumenos, qui solùm olim admittebantur ad Missam Catechumenorum, videlicet ab initio usque ad Offertorium, posteà egredi debebant. 4. Aperire librum ei, qui est prædicaturus: quod ultimum certè in usu non est. Tannerus *hic disp.* 2. *q.* 2. *n.* 48. citans Canones exprimit, Officium primarium Ostiariatûs & Ostiarij esse, custodire res & deposita Ecclesiæ, & discernere inter dignos & indignos, ut illos admittat, hos eijciat vel repellat: accidentarium verò eius munus esse, aperire & claudere Ecclesiam, pulsare campanas. Sed nihil refert, cum vix ullum hodiè sit in usu. Notat autem noster Marchant, multum decessisse decori Ecclesiæ, quòd eiusmodi munia Minorum Ordinum non ampliùs per Ordinatos ex officio, sed pleráque per Laicos exerceantur.

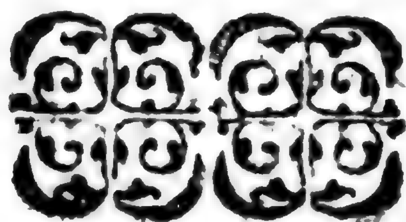

§. II.

LECTORATUS.

I. *Ut Ordinatio, vel Sacramentum, vel sacra Cæremonia est.*

314 L*Ectoratus est* Ordo Ecclesiasticus, quo confertur potestàs spiritualis legendi in Ecclesiâ Prophetias & scripturas ex officio. Effectus est gratia sanctificans cum jure ad gratias actuales competentes officio exercendo, suo tempore præstandas, & character. Materia remota est liber continens sacras Lectiones Veteris ac Novi Testamenti, seu Prophetias & Epistolas: item homilias & sermones SS. PP. in Ecclesia legi solitas. *Tañerus cit. n.* 48. Proxima est eiusdem libri traditio. Forma, verba hæc Episcopi: *accipe & esto verbi Dei relator, habiturus, si fideliter & viriliter officium tuum impleveris, partem cum iis, qui verbum Dei ab initio bene ministraverunt.*

II. *Ut gradus ministerii, seu res Sacramenti est.*

315 L*Ectoratus est* potestas per ordinationem collata legendi lectiones sacras, Prophetias, scripturas in Ecclesia ex officio. *Lector est* minister Ecclesiæ, habens potestatem legendi lectiones sacras in Ecclesia ex officio. Officium ergò Lectoris est publicè in Ecclesia coram popu-

populo, clarâ & diſtinctâ voce lectiones ſacras ex ſcripturis veteris & Novi Teſtamenti prælegere: idque 1. in Pſalmodia & officio divino nocturno. 2. In Miſſa Prophetias, non tamen Epiſtolam & Evangelium. 3. Antequàm Epiſcopus prædicabat, lectoris erat textum ſcripturæ cuiusvis in Concione explicandum prælegere, uti ſæpiùs indicat S. Auguſtinus & alii Patres. Item Lectoris munus eſt catechumenis baptizandis rudimenta fidei tradere: Denique olim etiam panem & fructus novos benedicebant, ſed id modò abrogatum, aut certè in nullo uſu eſt.

§. III.
EXORCISTATUS.

I. *Ut Ordinatio, ſeu Sacramentum, vel ſacra Ceremonia eſt.*

E*Xorciſtatus*, eſt Ordo Eccleſiaſticus, quo 316
conſertur poteſtas ſpiritualis imponendi manus ſuper energumenos, Exorciſmos legendi, ad Dæmones fugandos, eorúmque opera diſſolvenda ex officio. Effectus eſt gratia ſanctificans cum jure ad gratias actuales officio competentes ſuo tempore dandas, quibus maximè indiget Exorciſta; character inſigne poteſtatis hujus. Materia remota eſt liber Exorciſmorum: proxima eiuſdem libri traditio.

Forma, hæc verba Episcopi. *Accipe & commenda memoriæ, & habe potestatem imponendi manus super energumenos sive baptizatos, sive catechumenos.*

II. *Ut gradus ministerij, seu res Sacramenti est.*

317 EXorcistatus est Ordo Ecclesiasticus, quo confertur potestas spiritualis ordinatione collata imponendi manus super energumenos, Exorcismos legendi, ad Dæmones fugandos, eorúmque opera dissolvenda ex officio. Exorcista est Minister Ecclesiæ habens potestatem ordinatione collatam imponendi manus &c. Officium ergó Exorcistæ est imponere manus super energumenos, & exorcismos legere ad fugandos Dæmones. Est autem exorcismus formula sacra verborum authentica, ab Ecclesia scilicet instituta vel approbata ad Dæmones fugandos, corúmque opera dissolvenda. Conditiones porrò in Exorcista requisitæ ad hoc, ut officio suo legitimè & fructuosè satisfacere possit, sunt bonitas, fides, scientia, prudentia, intentio recta, modi approbati exorcismorum. Quæ conditiones omnes, cùm in paucis reperiantur conjunctæ, ideò modò multiplicato numero Sacerdotum non ampliùs exorcistæ in solis Minoribus constituti, sed Sacerdotes hoc officium exercere consueverunt. Deniquè olim etiam exorci-

stæ

officium erat in Missa edicere populo, ut non communicaret, daret locum aliis nmunicaturis: & aquam infundere, quâ ninisterio Baptismi usurus erat baptizans. d hæc quóque ipso non usu dudùm abrogasunt.

§. IV.
ACOLYTHATUS.

I. *Ut Ordinatio, seu Sacramentum, vel Cæremonia sacra est.*

A*Colythatus* est Ordo Ecclesiasticus, quo 318
confertur potestas spiritualis accendendi lumina, cereúmque accensum transferendi ad Altare, & porrigendi Subdiacono urceolos pro sacro ministerio, ac aliis in Sacrificio Missæ deserviendi Maioribus initiatis ex officio. Effectus est gratia sanctificans cum jure ad gratias actuales officio competentes, suo tempore dandas, & character signum huius potestatis. Materia remota duplex est: candelabrum cum cereo extincto. 2. urceoli vacui. Proxima eorundem traditio. Forma, verba Episcopi: 1. *Accipe ceroferarium cum cereo, ut scias te ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari in nomine Domini.* 2. *Accipe urceolos ad suggerendum vinum & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi, in nomine Domini.*

Circa hanc duplicem materiam & formam, triplex est sententia DD. alii primam tantùm; alii secundam tantùm; alii utrámque simul volunt esse essentialem: quod tertium credo; at tunc sub qua materia & forma imprimetur charactur?-Res incerta est: aut dic sub utraque imprimi duos characteres partiales, aut characterem sub prima impressum, sub secunda solùm extendi ad significandam aliam distinctam potestatem præparandi materiam; aut imprimi tantùm sub secunda materia & forma, quia tunc Acolytho traditur principalis potestas sui Ordinis; sine dubio enim principalius est materiam Corporis & Sanguinis Christi præparare, quàm luminaria ministrare. Atque D. Bonaventura *in 4. d. 24. p. 2. q. 2.* bene docet: *Hoc pro regula generali habendum est, quòd in illo signo exteriori imprimatur character in quolibet Ordine, in quo principalis potestas, quam respicit Ordo, signatur tradi ordinato.*

II. *Ut gradus ministerij, seu res Sacramenti est.*

319 ACOlythatus est potestas spiritualis Ordinatione collata, accendendi luminaria, cereúmque accensum transferendi ad Altare, & ministrandi Subdiacono urceolos cum vino & aquâ pro sacro ministerio, ac in aliis in Sacri-

Sacrificio ministrandi Maioribus initiatis ex officio. Acolythus ergò est Minister Ecclesiæ ex ordinatione sua habens potestatem spiritualem accendendi luminaria &c. Officia ergò Acolythi sunt 1. Præparare lumina ad Sacrificium, cereum accendere, & ad Altare deferre, etiam Diacono solenniter legenti Evangelium præferre. 2. Vinum & aquam ad Sacrificium præparare, atque urceolos vino & aquâ repletos ad Altare portare, & ubdiacono porrigere: Denique Diacono, & ubdiacono sub Sacrificio servire, indè enim icitur Acolythus, latinè pedissequus. Et inc patet, cur Acolythatus cæteris Ordinis minoribus præferatur. Nam reliqui tres rdines minores directè solùm circa populum inistrant, etsi in ordine ad Sacramentum & crificium Corporis & Sanguinis Christi: Alythi autem & ipsi quidem circa populum erviunt ad excitandam devotionem, ma tamen directè & propinguè deserviunt ad crificium Missæ seu Corporis & Sanguinis Christi, ut ex officiis assignatis patet.

§. V.
SUBDIACONATUS.

I. *Ut Ordinatio, ſeu Sacramentum, vel Caremonia ſacra eſt.*

320 S*Ubdiaconatus*, eſt Ordo ſacer Eccleſiaſticus, quo confertur poteſtas ſpiritualis in Sacrificio Miſſæ aſſiſtendi Sacerdoti mediante Diacono, ſeu immediatè Diacono, miniſtrando ei calicem cum vino, & patenam cum hoſtia &c. Item Epiſtolam ſolenniter legendi in Sacrificio ex officio. Effectus eſt gratia ſanctificans cum jure ad gratias actuales officio competentes, ſuo tempore dandas; & character ſignum poteſtatis iſtius. Materia & forma duplex eſt. Prima materia remota, eſt calix vacuus, cum patena vacua ſuperpoſita, ſcilicet ſine vino & hoſtia: proxima, utriúſque traditio. Non enim ſufficeret tradi ſolum calicem, vel ſolam patenam; quia Concilia ſemper utrúmque exprimunt, & illa traditio ad utrámque partem Sacrificji, ſcilicet Corporis & Sanguinis Chriſti, ſuo modo ad inſerviendum refertur. Sufficeret tamen probabiliter, ſi calix & patena non eſſet conſecrata: cum nullo jure præcipiatur illa debere ad hunc effectum eſſe conſecrata. Henriquez, Filliutius, Bonacina, Diana, alij apud Tamburi-

burinum *l. 7. c. 3. §. 2. n. 2. &c.* contrarium, tamen ex usu Ecclesiæ probabilius. Forma sunt illa verba Episcopi monitoria potiùs quàm imperativa: *Videte cuius ministerium vobis traditur* (hoc solùm videtur essentiale) *ideò admoneo vos, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis.* Vide Vasquez 3. *p. disp.* 238. *c.* 5. *n.* 2. Secunda materia remota est liber Epistolarum, proxima ejus traditio. Forma, hæc verba Episcopi. *Accipe librum Epistolarum, & habeto potestatem legendi in Ecclesiâ sancta Dei tam pro vivis, quàm defunctis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti, Amen.*

Ex his autem sola prima materia & forma est essentialis & primitiva, sub qua confertur Subdiaconatus & imprimitur character: secunda verò materia & forma est tantùm accidentalis, vel ad summum integralis ex nova institutione Ecclesiæ; ut docent Vasquez, Coninck, alij, & Castro-Palaus hoc vocat commune & certum. vide mox de officio Subdiaconi: Addit Pontificale. *Et Archidiaconus accipit & tradit eis urceolos cum vino & aqua, bacile,* (id est pelvicula & manutergio) *quæ omnia similiter tangere debent.* Verùm hæc non spectant ad materiã hujus Ordinis, eo ipso quòd non tradantur ab Episcopo, sed tantùm Archidiacono. Quare nullum scrupulum movendum Subdiacono fortè sine ea traditione ordinato, rectè resolvit Gobat *n.* 54.

§. At

§. V.
SUBDIACONATUS.

I. *Ut Ordinatio, ſeu Sacramentum, vel Cæremonia ſacra eſt.*

320 S*Ubdiaconatus*, eſt Ordo ſacer Eccleſiaſticus, quo confertur poteſtas ſpiritualis in Sacrificio Miſſæ aſſiſtendi Sacerdoti mediante Diacono, ſeu immediatè Diacono, miniſtrando ei calicem cum vino, & patenam cum hoſtia &c. Item Epiſtolam ſolenniter legendi in Sacrificio ex officio. Effectus eſt gratia ſanctificans cum jure ad gratias actuales officio competentes, ſuo tempore dandas; & character ſignum poteſtatis iſtius. Materia & forma duplex eſt. Prima materia remota, eſt calix vacuus, cum patena vacua ſuperpoſita, ſcilicet ſine vino & hoſtia: proxima, utriúſque traditio. Non enim ſufficeret tradi ſolum calicem, vel ſolam patenam; quia Concilia ſemper utrúmque exprimunt, & illa traditio ad utrámque partem Sacrificji, ſcilicet Corporis & Sanguinis Chriſti, ſuo modo ad inſerviendum refertur. Sufficeret tamen probabiliter, ſi calix & patena non eſſet conſecrata: cum nullo jure præcipiatur illa debere ad hunc effectum eſſe conſecrata. Henriquez, Filliutius, Bonacina, Diana, alij apud Tamburi-

burinum *l. 7. c. 3. §. 2. n. 2. &c.* contrarium, tamen ex usu Ecclesiæ probabilius. Forma sunt illa verba Episcopi monitoria potiùs quàm imperativa: *Videte cuius ministerium vobis traditur* (hoc solùm videtur essentiale) *ideò admoneo vos, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis.* Vide Vasquez 3. *p. disp.* 238. *c.* 5. *n.* 2. Secunda materia remota est liber Epistolarum, proxima ejus traditio. Forma, hæc verba Episcopi. *Accipe librum Epistolarum, & habeto potestatem legendi in Ecclesiâ sancta Dei tam pro vivis, quàm defunctis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti, Amen.*

Ex his autem sola prima materia & forma est essentialis & primitiva, sub qua confertur Subdiaconatus & imprimitur character: secunda verò materia & forma est tantùm accidentalis, vel ad summum integralis ex nova institutione Ecclesiæ: ut docent Vasquez, Coninck, alij, & Castro-Palaus hoc vocat commune & certum. vide mox de officio Subdiaconi: Addit Pontificale. *Et Archidiaconus accipit & tradit eis urceolos cum vino & aqua, & bacile,* (id est pelvicula & manutergio) *quæ omnia similiter tangere debent.* Verùm hæc non spectant ad materiā hujus Ordinis, eo ipso quòd non tradantur ab Episcopo, sed tantùm Archidiacono. Quare nullum scrupulum movendum Subdiacono fortè sine ea traditione ordinato, rectè resolvit Gobat *n.* 54.

§. At

¶. At, contigit non semel per errorem vel incuriam Magistri Cæremoniarum, ut Subdiaconando pro calice vacuo, traderetur calix cum vino, qualis debet tradi Presbyterando. An valida fuit Ordinatio? an saltem sub conditione reiteranda? ℟. Cardinalis de Lugo *Respons. moral. l.* 1. *c.* 30. à Recentioribus ipso meritò communiter receptus: omninò ordinationem fuisse validam, nec ullo modo repetendam. Ratio sumitur ex vulgata Regula juris: *utile per inutile non vitiatur*: ergò & calix, qui est legitima materia Subdiaconatûs non vitiatur per præsentiam vel continentiam vini merè per accidens, & præter intentionem Episcopi, qui intendit tradere sola vasa sine materia in ijs contenta: sicut non vitiatur Baptismus v. g. si aquæ elementari misceatur aqua rosacea, vel alius liquor. Certè materia secundaria Subdiaconi est traditio libri Epistolarum, & tamen plerúmque traditur Missale, in quo continentur & Evangelia, materia Diaconi, & prophetiæ, materia Lectoris, & alia perplurima. Et tandem pono Episcopum, notato errore effudisse vinum, sine dubio validè ordinasset, licèt aliquæ guttæ remansissent sufficientes ad validam consecrationem, & in rigore etiam ad Ordinationem Pesbyteri: ergò similiter valebit, etsi aliquantò plùs vini in calice fuerit. Quare Ordinatio illa non fuit iteranda. Quia licèt in Presbyteratu & Episcopa-

scopatu non sit sustinenda opinio probabilis, sed reiteranda sub conditione Ordinatio, propter gravissima incommoda, quæ afferret invalida Ordinatio Sacerdotis vel Episcopi. In Subdiaconatu autem ac reliquis Ordinibus non videtur necessaria repetio conditionata, etsi solùm probabilis sit eius valor: cum nullum ex nullitate sequatur notabile incommodum fidelium, ut alibi etiam notavi. Porrò probabilem esse valorem talis Ordinationis, jam satis probatum est.

II. *Ut gradus ministerij, seu res Sacramenti est.*

Subdiaconatus est potestas spiritualis Ordinatione collata, in Sacrificio Missæ assistendi & inserviendi Sacerdoti mediante Diacono, vel im̃ediatè Diacono, ministrandi ei calicem cum vino, & patenam cum hostia &c. item in Sacrificio solenniter legendi Epistolam ex officio. Subdiaconus est Minister Ecclesiæ habens ex Ordinatione sua potestatem in Sacrificio Missæ inserviendi Sacerdoti, mediante Diacono &c. indè enim dictus Subdiaconus, quasi subminister. Officia ergò seu munia Subdiaconi sunt. 1. Aquam ad ministerium Altaris præparare. 2. In Sacrificio Missæ proximè assistere Diacono, eíque ministrare. 3. Calicem & patenam cum hostia ad Altare deferre, & Diacono offerre. 4. Panem 321

nem consecrandum pro populo in Altari ponere. 5. Pallas Altaris & Corporalia abluere. 6. Crucem in Supplicationibus deferre. Denique Epistolam in Missa solenni canere solenniter, id est cum debitis paramentis, & insigni sui Ordinis, quod est manipulus. Atque hoc ultimum officium non competit Subdiacono ex vi Subdiaconatûs in primæva sua institutione & usu, sed accessione ex nova institutione & collatione Ecclesiæ successu temporis factâ. Certè antiquissima Concilia, dum referunt officia Subdiaconi, non faciunt; & de facto Episcopus in exhortatione præviâ ad Subdiaconandos, etsi omnia alia Subdiaconorum officia recenseat, nullam tamen facit mentionem lectionis Epistolarum: sic enim habet. *Subdiaconum oportet aquam ad ministerium Altaris præparare, Diacono ministrare, pallas Altaris & corporalia abluere; calicem & patenam ad usum Sacrificij eidem offerre; oblationes, quæ veniunt, in Altare reponere. Pallæ, quæ sunt in substratorio Altaris, in alio vase debent lavari, in alio corporales pallæ. Ubi autem corporales pallæ lotæ sunt, nullum aliud linteamen debet lavari, ipsáque lotionis aqua in baptisterium debet vergi.* Hæc ibi nullo verbo lectionis Epistolæ mentionem injiciens. Idipsum significat Catechismus Romanus, qui agens de Subdiacono, ait: *Epistolam etiam, quæ olim à Diacono in Missa recitabatur, Subdiaconus legit.*

§. De

g. De obligationibus in Subdiaconatu suscepto contrahendis, dicam *cap. seq.*

§. VI.
DIACONATUS.

I. *Ut Ordinatio & Sacramentum est.*

D*Iaconatus* est Ordo sacer, quo confertur 322
potestas proximè assistendi & inserviendi Presbytero in ministerio Altaris, legendíque Evangelium solenniter in Missa, & alia obeundi huic Ordini propria munia, ex officio. Effectus est gratia sanctificans, cum jure ad gratias actuales huic ministerio competentes, & character signum huius potestatis. Materia & forma itidem duplex est: una est impositio manûs dexteræ Episcopi super caput ordinandi cum hac forma: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur & ad resistendum Diabolo & tentationibus eius in Nomine Domini.* Altera materia est traditio seu porrectio libri Evangeliorum, cum hac forma: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia, tam pro vivis, quàm pro defunctis in Nomine Domini.* Traditur autem communiter liber Missalis, quo continentur ipsa Evangelia à Diacono in Missa ex officio legenda vel cantanda. Sufficeret tamen tradere alium librum, quo continentur Evangelia sola, vel eorum pars: sufficeret

ceret etiam tradere tota Biblia, aut totum Testamentum Novum: quia semper adsunt Evangelia. Dubia foret Ordinatio, & sub conditione repetenda, si traderetur liber solùm continens Acta Apostolorum, Epistolas Pauli, Apocalypsin &c. quamvis enim in ejusmodi libris sit doctrina Evangelica, non sunt tamen Evangelia. Certò autem non sufficeret tradere ac solum Testamentum Vetus, aut aliũ librum sacrum v. g. Exorcismorum, Concilii Tridentini &c. vel similem Evangelium non continentem. Túncque Ordinatio esset invalida certò. Quia non adsunt Evangelia significata per formam ab Ordinante prolatam: *Accipe potestatem legendi Evangelium &c.* Utraque hæc materia tam impositio manuum, quàm traditio libri Evangeliorum, cum suis formis, essentialis est, ita ut utraque tanquàm partiales constituant unam totalem materiam & formam Ordinis Diaconatûs. Henriquez, Bellarminus, alióſque citantes Layman *cit.* 5. Lugo *disp.* 2. *de Sacram. in genere sect.* 5.

I. Essentialis imò primitiva materia Diaconatûs, manuum impositio est. Nam scriptura *Act.* 6. in Ordinatione primorum septem Diaconorum: & Concilia, nominatim Carthaginense. IV. *cap.* 4. & SS. Patres apud Bellarminum. *De Ordine c.* 9. in Ordinatione Diaconorum semper meminerunt impositionis manuum, nullâ factâ mentione traditionis libri

bri Evangeliorum. Adde, quòd in Ordinatione Diaconi Episcopus ei manum imponens dicat: *Accipe Spiritum sanctum &c.* De quibus verbis Concil. Trident. *sess.* 23. *Can.* 4. ita definit: *Si quis dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proindè frustra Episcopum dicere: accipe Spiritum sanctum anathema sit.* Quare rectè concludit Lugo *cit. sect.* 5. *n.* 100. *Non video, quomodo post hanc definitionem aliqui opinentur per illa verba non dari Spiritum sanctum, sed tantùm intelligi per modum cujusdam deprecationis.* Certè dicere impositionem manuum tantùm fuisse & esse ritum accidentalem, per modum deprecationis vel præparationis, est ludere in Scripturis, Concilijs, & Patribus. Quâ enim veritate, tacitis essentialibus Sacramenti Ordinis, ritum tantùm accidentalem protulissent nullâ factâ mentione alicuius signi essentialis? II. Altera materia magis declarativâ & distinctiùs significativa potestatis Diaconalis, & utique essentialis est traditio libri Evangeliorum: quia Eugenius IV. in Concilio Florentino, Decreto ad Armenos expresse dicit: *Diaconatus per libri Evangeliorum dationem confertur.* Et licèt hanc solam materiam assignet, attamen impositionem manuum ex antiquissimo Ecclesiæ usu satis perspectam. ipsisque Armenis non ignotam, non exclusit, nequè exprimere opus habuit.

Digitized by Google

324 Quia ergò Concilia antiqua, præsertim Carthaginense allegatum pro Ordinatione Diaconi assignant impositionem manus: Concilium autem Florentinum dicit: Diaconatum conferri per dationem libri Evangeliorum: ne hæc sibi pugnent, sed cohæreant, omninò dicendum erit, hunc Ordinem per utrúmque conferri inadæquatè, & diversa illa concilia solùm assignasse materiam inadæquatam essentialem.

¶. At: quid de impressione characteris? Bellarminus *cit de Ordine cap.9.* insinuat, & aliis placet conferri duas potestates, atquè imprimi duos characteres partiales, signa utriusquè potestatis, scilicet ministrandi Sacerdoti, & legendi Evangelium: quemadmodùm Sacerdoti confertur duplex potestas in Corpus Christi verum & mysticum: nec improbabiliter: sed verosimiliùs est impositionem manuum cum illa sua forma: *Accipe Spiritum sanctum &c.* etsi sacramentalia & efficacia sint, non tamen operari, nisi completâ alterâ materiâ & formâ, scilicet traditione libri Evangeliorum, cum sua forma: *accipe potestatem &c.* & tunc primùm & gratiam conferri, & characterem potestatis collatæ signum imprimi: tunc enim primò explicitè significatur conferri potestas specialis Ordinis huius: conformiter ad latiùs dicenda in *parte secundâ.* De impositione manuum & traditione vasorum in Ordinatione Sacerdotis, II. *Ut*

II. *Ut gradus miniſterij, ſeu res Sacramenti eſt.*

Diaconatus eſt poteſtas ſpiritualis Ordina- 325
tione collata proximè aſſiſtendi & inſerviendi Presbytero in miniſterio Altaris, legendi Evangelium ſolemniter in Miſsa, & alia obeundi huic Ordini propria munia. *Diaconus* ergò eſt Miniſter Eccleſiæ habens poteſtatem proximè aſſiſtendi & inſerviendi Presbytero, &c. Officia ergò Diaconi jam indicata ſunt. 1. Proximè & immediatè (quo eminet Subdiacono) aſſiſtere & inſervire Presbytero ſacrificanti in toto miniſterio Altaris, modis in Rubricis præſcriptis. Ubi principalis actus eſt, hoſtiam cum patena, & calicem cum vino à ſe infuſo præbere Presbytero. ℣ quo offerente calicem, tenet ſimul calicem vel brachium Sacerdotis, non item offerente hoſtiam: quia in oblatione calicis dicit Sacerdos, *offerimus*: in oblatione autem hoſtiæ in ſingulari dicit: *offero.* 2. In Miſsa legere ſeu cantare Evangelium ſolenniter, id eſt, cum paramentis debitis, & inſigni ſui Ordinis, quod eſt ſtola transverſim geſtata. 3. Ex commiſſione Epiſcopi vel Parochi, prædicare verbum Dei, baptizare ſolenniter: & exigente neceſſitate etiam Euchariſtiam miniſtrare. ℣. At, inquies, cur ad hos actus quaſi ſecundarios Diaconi, requiritur ſpecialis commiſſio vel licentia Epiſcopi aut

Parochi, non item ad priores actus magis principales & proprios huius Ordinis? Resp. ideò. Quia actus illi priores, ministrare Sacerdoti & legere Evangelium, sunt actus tantùm Ordinis, quos exercendi plena potestas in ipsâ Ordinatione conceditur. Illi autem actus posteriores, baptizare solenniter, Eucharistiam ministrare, prædicare publicè in Ecclesiâ ex pulpito seu cathedrâ, sunt actus jurisdictionis & Curæ Pastoralis: ad quos proindè licitè exercendos, ultrà potestatem Ordinis, in non habente jurisdictionem requiritur commissio seu delegatio ab habente jurisdictionem ordinariam nimirùm, Episcopo, aut saltem Parocho. De necessaria Diacono licentia ad prædicandum, vide latè Gobat *casu* 111. *à num.* 75.

4. Ex communi cum S. Thomâ *p.* 3. *q.* 82. *a.* 3. *ad* 1. Diaconus habet potestatem in Corpus Christi in sacro vase contentum. Unde communi praxi Ecclesiæ, in processione vel expositione Venerabilis Sacramenti, Diaconus vas SS. Eucharistiam continens educit è Sacrario, vel è sublimiori loco deponit, & in Altari vel manibus Sacerdotis reponit: & suadente necessitate, vel occasione & causâ rationabili, utique posset deferre ab uno Altari in aliud, ut cum alijs notat Tamburinus *hic l.* 7 *c.* 4. §. 1. Deniquè plura olim fuerunt officia Diaconorum. 1. Sanguinem Christi, scilicet Eucharistiam sub speciebus vini ministrare fidelibus, olim quan-

quando fuit usus adhuc utriúsque speciei. 2. Catechumenos instruere in rudimentis fidei, & ad baptismum disponere. 3. Populum in sacris cætibus, certis vocibus & signis ad devotionem ad Deum monere, quo ferè modo adhuc dicunt flectamus genua. 4. Diaconus olim ad januam virorum, sicut Subdiaconus ad januam fœminarum assidere debebat, dum templum ingrediebantur ad sexus distinguendos. Clemens R. *l.* 8. *Constit.* 11. Denique temporalibus Ecclesiarum bonis, eorúmque ac Eleemosynarum distributionibus invigilare, & alia quædam. Vide nostrum Marchant. speculi. *Tract.* 6. *tit.* 5. *q.* 1.

§. *Presbyteratus seu Sacerdotium, remissivè.*

Reverentiæ ac Ordinis causâ & in gratiam eorum, qui pro solo Presbyteratu studendo se præparant, placuit hoc sacratissimo Ordine fæliciter auspicari secundam partem hujus Tyrocinij Sacramentalis de instructione speciali Presbyterandi, Deo favente propediem secuturam.

QUÆSTIO XLVI.

Qualis diſpoſitio requiritur in miniſterijs dictorum Ordinum? *ubi obiter de Paramentis.*

ORdinibus, præſertim ſacris initiati, debent miniſtrare ſanctè: id eſt, actus ſuorum Ordinum exercere cum debitâ diſpoſitione animi & corporis.

§. I.

Diſpoſitio animi requiſita

326 Eſt, ut ſit in ſtatu gratiæ, nullâ irregularitate, vel cenſurâ irretitus. Quoad primum: Quæſtio practica non levis momenti eſt, an Ordinati peccent mortaliter miniſtrantes in ſtatu peccati mortalis? Certum id eſt de Sacerdote in mortali celebrante, aut Sacramenta conficiendo adminiſtrante juxta generatim dicta *c.3.q.34.à num.179.* Idipſum de Diacono & Subdiacono in mortali ſolemniter miniſtrantibus docent graves Doctores, præſertim antiquiores ſatis communiter. Fundamenta mox adferam *num.*328. De Minoribus autem communi conſenſu negatur. Dico ſequentia:

327 I. Probabilius eſt Diaconum & Subdiaconum (nedùm Minoriſtam) in peccato mortali miniſtrantem, non peccare de novo mortaliter, dummodò habeat actualem averſionem

nem à peccato, seu non habeat affectum actualem peccandi. Sic communior Recentiorum, teste Bassæo in Floribus Theologicis. *V. Sacramentum.* 3. *num.* 8. Ratio sufficiens est: quia de hoc nullum extat præceptum nec divinum, nec humanum; Scripturæ enim quæ adferuntur, solùm consilium maximæ congruentiæ adferunt, non præceptum obligationis. Deindè Diaconus & Subdiaconus neque immediatè ad Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi concurrunt, ut Sacerdos celebrans, nequè aliquod Sacramentum conficiunt, nec consequenter sunt dispensatores meritorum Christi vel causa gratiæ sanctificantis, ut Sacerdos alia Sacramenta ministrans: adeóque eorum actus non sunt opus tam sanctum, ut sub mortali, in statu gratiæ exerceri debeant.

II. Nec obstant, aut valde urgent fundamenta oppositæ sententiæ. Nam 1. confertur Diaconis & Subdiaconis in Ordinatione gratia sanctificans, ut ministeria Ordinis sui debitè & sanctè obeant: at, ut semper in statu gratiæ exerceant non præcipitur, alioquin eadem ratione etiam in Minoribus ministrantes sub mortali tenerentur esse in statu gratiæ, contra communem, etiam adversariorum. 2. Jubentur excitare gratiam Ordinis sui (2. *Tim.* 1. *admoneo te, ut resuscites gratiam, quæ est in te, per impositionem manuum mearum*) utique maximè in ministrando; sed faciendo quod 328

est in se, & quantùm commodè fieri potest: esse autem in statu gratiæ Dei, non ita facile est in potestate nostra, sicut aversio à peccato. 3. Leguntur graviter puniti ministrantes in peccato mortali, ut videre est apud Jacobum Marchantium de Sacramentis *tract.* 1. *c.* 3. *n.* 4. Sed fortè fuerunt in actuali affectu peccati mortalis, aut fuerunt peccatores notorii ministrantes cum gravi scandalo. 4. Eodémque sensu intelligenda verba sanè gravissima Gregorii IX. *c. ultimo de temporibus ordinand.* ubi de Diaconis & Subdiaconis ait: *Si nonpænituerint, monendi sunt, & sub interminatione divini Iudicii obtestandi, ut in testimonium suæ damnationis, in susceptis etiam Ordinibus non ministrent.* Hæc ille: nimirùm peccatores publici vel obstinati.

329 III. Sufficit ergò, & necessarium est, ut Diaconus & Subdiaconus in mortali existentes, dum ministrant, habeant actualem aliquam aversionem à peccato, & pium ad Deum motum. Hoc enim sufficienter est in eis, suscitare gratiam Dei; nimirùm faciendo quod in se est ad divinam gratiam recuperandam: alioquin non tantùm Sacerdos, sed etiam Diaconus vel Subdiaconus ministrantes in actuali affectu peccati mortalis, utique peccarent mortaliter speciali peccato irreverentiæ erga sanctissimum Sacramentum, & virtualis saltem contemptûs, cùm ad ejus dignum ministerium gra-

gratiam sacramentalem & sanctificantem acceperint, ipsi autem in ministrando illam non solùm non habeant, sed etiam actuali affectu mortalis peccati omninò excludant. Quæ ratio, etsi appareat, non tamen æquè concludit de Minoribus initiatis in actuali mortali ministrantibus. Quia remotè satis & indirectè ad divinum Sacrificium concurrunt, & ideo eos non peccare mortaliter, in quacúnque interna dispositione ministrent, communior est opinio.

II. Quoad secundam dispositionem animi, 330
ut ministrans in sacro Ordine nulla sit irregularitaté vel censurâ irretitus, satis patet ex dictis *cap.* 4. *q.* 41. speciatim *num.* 253. *p.* 4. ministrantem in irregularitate, peccare mortaliter. Et *num.* 256. *p.* 4. Ministrantem in irregularitate, peccare mortaliter. Et *n.* 256. *p.* 4. Ministrantē in censura, id est excōmunicatū, suspensū vel interdictū personaliter per se loquendo, peccare mortaliter, & insuper contrahere novam irregularitatem ex delicto abusûs sacri Ordinis ob violatam censuram, quæ recole.

§. II.

Dispositio Corporis requisita

EST, ut ministrent cum decenti corporis habitu, cum debitis quisque paramentis & cæremoniis præscriptis in Rubricis, ibi legendis, certè hìc non describendis. Attamen

men hic placet oportunè breviter adnotare ministrorum

Paramenta, eorúmque significationes.

331 I. PAramenta. 1. Minoribus initiati est Superpelliceum lineum simplex. 2. Subdiaconi, Amictus, Alba, Cingulum, & Manipulus tantùm, qui est insigne sui Ordinis, & Dalmatica ad ornatum. 3. Diaconi, Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus & Stola à sinistro humero transversim gesta, quod est insigne distinctivum sui Ordinis, & Dalmatica, scilicet ad ornatum. 4. Sacerdotis, Amictus, Alba, cingulum, manipulus, stola ab utróque humero gesta, & casula seu planeta. ℣. Adverte hìc in numero paramentorum. 1. Sacerdos necessariò sex induitur vestibus, quibus significatur Redemptio nostra in Sacrificio repræsentata, facta sexta mundi ætate, & feriâ sextâ hebdomadæ. 2. Diaconus Sacerdoti immediatè ministrans quinque tantùm induitur vestibus de necessitate. 3. Subdiaconus Sacerdoti medieatè tantùm, scilicet mediante Diacono ministrans, quatuor tantùm induitur vestibus de necessitate. Minoribus tandem initiati, quia remotè satis ministrant Sacerdoti, simplici induuntur veste superpellicea. Cæterùm paramenta omnia hìc specifi-

cificata necessaria sunt ad ministerium sacrum necessitate præcepti Ecclesiastici: adeò, ut Sacerdos sine aliquo istorum celebrans: Diaconus sine stola & prærequisitis: Subdiaconus sine manipulo & prærequisitis solemniter ministrans, scienter, & sine justa causa necessitatis vel utilitatis gravissimæ, peccent mortaliter: quia transgrediuntur præceptum Ecclesiæ grave, in re gravi reverentiam tanti Sacramenti & Sacrificii sanctissimi concernente, secundùm omnes; quamvis de Diacono quidam dubitent. Dixi autem *scienter*: sine dubio enim excusat inculpabilis ignorantia, inadvertentia, oblivio: *& sine iusta causa &c.* qualis vix potest adesse nisi in Sacerdote, de quo suo loco *parte secunda*.

II. Singulæ hæ sacræ vestes seu paramenta, habent varias significationes mysticas vel morales, juxta diversas relationes, & respectus ac potissimùm duplices. 1. Ad Christum patientem, qui in Sacrificio & ministerio altaris repræsentatur. 2 Ad mores ipsorum ministrantium. Explico breviter percurrendo singulas in Ordine ad Sacerdotium potissimùm. Eadem autem erit ratio de Diacono, & Subdiacono. 332

Amictus seu Humerale

R*Elativè ad Christum* significat velamen, quo Christi facies velata fuit in domo Cai-

Caiphæ à percutientibus & illudentibus dicendo: *Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit?* *Relativè ad mores*, cum se à capite ad humeros distendat, significat propositum ac robur adversùs tentationes Diaboli. Unde eo se induens orat Sacerdos: *Impone capiti meo galeam salutis ad expugnandos Diabolicos incursus.*

Alba.

RElativè ad Christum significat vestem albam, qua ab Herode indutus est, & illusus. *Relativè ad mores* significat innocentiam sanctitatem, & justitiam, quâ nitere & fulgere debet Sacerdos: unde eam induens orat: *Dealba me Domine, & munda cor meum, ut in sanguine agni dealbatus gaudiis perfrui merear sempiternis.*

Cingulum.

RElativè ad Christum significat prima vincula, quibus Christus à Judæis captus, ligatus, & detentus fuit. *Relativè ad mores*, significat castitatem & puritatem mentis & corporis, quam summo studio amplecti debet Sacerdos: unde præcingens se orat: *Præcinge me Domine cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiæ & castitatis.*

Ma-

Manipulus

RElativè *ad Christum* significat secundum vincula seu funem, quo Christus à Gentibus ad columnam ligatus est flagellatus : in læva solùm gestatur, ut significetur Christum mero nostri amore pro nobis passum, non aliquâ suâ culpâ, totus justus, & innocens. *Relativè ad mores* significat cordis contritionem amorosam pro delictis, pro quibus Christus tam gravia sustinuit. Unde eum induens Sacerdos dicit: *Merear Domine portare manipulum fletus & doloris, ut cum exultatione merear recipere mercedem laboris.*

Stola

RElativè *ad Christum* significat ultima vincula seu funem, quo Christus ultimò ligatus est, utiquè per medium & collum, & bajulans crucem ad montem Calvariæ raptatus. *Relativè ad mores*, significat imitationem Christi cordialem in ferenda cruce. Unde utroque humero stolam gestat Sacerdos, & ante pectus in modum crucis decussat; ut significet se totaliter corde & corpore cruciformem vitam profiteri ; tam in vita activa, quàm contemplativa. Unde & orat : *Redde mihi Domine stolam immortalitatis, &c.* Diaconus autem solâ levâ gestat stolam versùs dexteram dependentem, quo pro se quidem signi-

gnificat se saltem vitam activam cruciformem profiteri: & adjunctus Sacerdoti, significat omnem laborem & crucem solùm portandam esse in hac vita mortali per lævam significatâ, requiem autem expectandam esse in altera vita significatâ per dextram, quam extra stolam habet. Pulchrè Magister *in. 4. d. 24.* Quia quidquid laboris & sustinentiæ in hac vita toleratur, quasi in læva portatur, donec in dextera, id est, in æternitate requies habeatur juxta illud D. Gregorii *hom. 21. in Evangelia. Quid námque per sinistram, nisi vita præsens; quid verò per dextram, nisi vita perpetua designatur?*

Casula seu Planeta

RElative *ad Christum* significat vestem purpuream qua illusus est in prætorio Pilati, saltem quoad partem posteriorem: quoad partem anteriorem semper in modum Crucis formatam, significat ipsam Crucem Christi. *Relativè* ad mores, significat charitatem & gratiam, ceu vestem nuptialem, quâ Sacerdos semper indutus esse debet. Unde & orat: *Domine qui dixisti jugum meum suave est, & onus meum leve: fac ut illud portare sic valeam, ut consequar tuam gratiam.*

Amen.

Dalmatica Diaconi & Subdiaconi

RElativè *ad Christum*, significat vestem purpuream, & crucem Christi, quippe in modum crucis formatam. *Relativè ad mores* verò significat passionem Christi ab illis meditandam esse, quâ aminentur ad ferendascum ac pro Christo tribulationes & injurias jam etjam per stolam significatas. Plura videre potes in rationali divinorum officiorum Guliel-mi Durandi.

CAPUT VI.

De Obligationibus Ordinatorum seu Clericorum.

§. *Explicatio terminorum.*

I. CLericus, quoad nomen, vox Græca, 333
latinè quasi *sortitus*, vel *sorte electus*, vel in *sortem vocatus*. Clerici dicuntur, ait D. Hieronymus Epist. ad Nepotianum. *Quia de sorte Domini sunt*: quia scilicet ex DEI gratia & Ordinatione, ad divinum cultum specialiter consecrati, fiunt peculiariter sors, seu pars, & hæreditas Domini, vel potius de sorte & hæreditate Domini. vide Bellarminum *l.* 1. *de Clericis c.* 1. Quoad rem ipsam. *Clericus est homo, qui signaculo tonsuræ ab Ecclesia institu-*

ro

Digitized by Google

to insignitus in sortem Domini designatur, ut sit capax sacrorum Ordinum, beneficij, ac jurisdictionis Ecclesiasticæ, gaudeátque privilegijs Clericalibus. Clericatus ergò, seu status Clericalis confertur, & Clericus fit, ac sorti Domini insertus homo, dum primâ tonsurâ initiatur ab Episcopo. Per hanc enim homo fit capax jurisdictionis ac beneficij Ecclesiastici, ac proximè dispositus ad Ordines suscipiendos. Prima ergò tonsura non est Ordo, sed fundamentum ac dispositio ad Ordines suscipiendos, ut per occasionem jam dixi *cap. præced. num.* 292. Itaquè.

334 II. *Prima tonsura* (prout de facto ex institutione Ecclesiæ fit, definiri potest) *Est levis detonsio capillorum ab Episcopo cæremonijs Ecclesiasticis facta, quâ masculus Tyrocinio mysteriorum DEI initiatur*: ut scilicet quasi Novitius Tyro, interea in obsequio Ecclesiæ exercitus, disponatur ad Ordines suscipiendos. Confertur enim ab Episcopo per abscissionem modicam capillorum, loco quasi materiæ: & loco quasi formæ per hæc verba ab Episcopo simul & initiando pronunciata: psal. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.* Dico: *loco quasi materiæ & formæ.* Cùm enim tonsura Ordo non sit, verâ materiâ & formâ non indiget. Quare iis omissis, validè quis deputaretur ad Clericatum, si quocunquè alio mo-

modo, ipso consentiente, Clericatui addiceretur ab Episcopo, ut cum Marchino notat Tamburinus *l. 7. c. 2.* Patet ergò differentia hujus tonsuræ Ecclesiasticæ, & Clericalis, à tonsura Monachorum monastica: quippe quæ nec ab Ecclesia primitùs instituta est, etsi approbata, neque per se ad sacros Ordines disponit, neque alios effectus tonsuræ Ecclesiasticæ confert, sed solùm adhibetur ex instituto monastico in signum partiale Religiosi, ad significandum contemptum mundi, aliásque mysticas significationes. Vide Layman *hic c. 12. n. 1.*

III. Effectus primæ tonsuræ sunt potissimùm quatuor. Primus effectus tonsuræ ac officium Clerici primæ tonsuræ est deputatio ad canendum in Ecclesia (unde is Psalmista vocatur in antiquis Conciliis) & ad obsequium Ecclesiæ. Vide dicta *num.* 292. Secundus effectus est fidelem, velut jam è statu Laicali & communi plebe extractum, disponere & reddere proximè capacem ad suscipiendos Ordines. Tertius est: Reddere capacem beneficii ac jurisdictionis Ecclesiasticæ. Quartus. Facit gaudere privilegiis Clericalibus & Ecclesiasticis, iisque potissimùm duobus. Unum dicitur privilegium *Canonis* (*scilicet si quis suadente*) scilicet nova specialis immunitas ab omni violentia externa, seu violentâ injectione manuum, sub pœna excommunicationis 335

ipso facto incurrenda à violentiā inferente. Alterum est privilegium *fori*, quo Clerici à judicio sæculari eximuntur, ut coram judice sæculari conveniri non possint. Tertium privilegium exemptionis à Gabellis Principum sæcularium, quantum hoc tempore virium habeat, Tyro ordinate tutè videbis. His ita suppositis esto.

QVÆSTIO XLVII.
Quæ sunt obligationes Clericorum primâ tonsurâ, aut minoribus Ordinibus initiatorum?

336 I. UT quis primam tonsuram & Clericatum suscipiat, quatuor requiruntur conditiones aliqualiter obligantes. 1. Quòd Clericandus Sacramentum Confirmationis acceperit. 2. Ut fidei rudimenta nôrit, qualia scilicet nôsse debet quilibet fidelis adultus. 3. Ut legere & scribere sciat, saltem vernaculè, ut notant DD. comuniter. 4. Ut habeat intentionē clericandi, seu in statu Clericali perseverandi, cultúmq; exhibendi: ex *cap. nullus de temp. ordinand.* in 6. Et Concilium Trident. *Sess* 23. *c.* 4. omnia complectens, sic habet. *Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint: quique legere & scribere ne-*

nesciant : & de quibus probabilis conjectura sit eos, non judicii sæcularis declinandi causâ, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc genus vitæ elegisse. Hæc Concil. Dixi autem: *aliqualiter obligantes.* Consentiunt enim ferè DD., omnes eas conditiones obligare solùm sub veniali: dummodò adsit animus & spes brevì imposterum Confirmationem suscipiendi, rudimenta fidei legere ac scribere discendi, & saltem positivè non excludat voluntatem in statu Clericali perseverandi, Deóque deserviendi, si nihil obstabit vel excusabit: nam hoc animo excluso, si quis contra Tridentinum, primam tonsuram aut minores Ordines susciperet præcisè, ut judicium fori sæcularis effugeret & declinaret, eum peccare mortaliter docent non pauci DD. Bannes, Aragonius Rodriquez, alii apud citandos *num. seq.* Et fortiter pugnans noster Marchant. *speculi tract.* 6. *tit.* 1. *q.* 4. *dub.* 4. *appendice Reg.* 2. eò quòd Concilium Tridentinum videatur id graviter prohibere; & quia talis in actione sacra committat mendacium perniciosum in fraudem Ecclesiæ, quæ talem non ordinaret, & utens privilegio Clericali fori, & exemptionis à tributis & gabellis, faciat injuriam justitiæ &c. Contra tamen

II. Etiam illum, qui tonsuram Clericalem 337
aut minores Ordines suscipit expressò animo non perseverandi in statu Clericali ad cultum

Dei, sed præcisè ut declinet jurisdictionem fori sæcularis, aut interim privilegiis Clericalibus gaudeat; non peccare, nisi ad summum venialiter, docent DD. communiter cum Sanchez *l.* 7. *De Matrim. disp.* 31. *n.* 16. aliqualem culpam agnoscente, Layman *l.* 5. *tract.* 9. *c.* 7. *n.* 2. Tamburinus *l.* 7. *c.* 2. *§.* 6. *n.* 8. Gobat. *casu* 1. *n.* 27. Ratio in oppositum est: quia Concilium Tridentinum nullo verbo indicat præceptum grave. Neque talis gravem injuriam infert vel Ecclesiæ, vel potestati sæculari: quilibet enim potest uti sua potestate in eligendo vitæ statu, esto per accidens sequatur exemptio à sæcularibus potestatibus. Tametsi enim Ecclesia vel Ordinarius, si talis hominis propositum cognitum haberet, eum ad Clericalem Ordinem non admitteret, fraus tamen & deceptio illa non est gravis aut perniciosa, ait Layman *loco cit.* Quin multi etiam à veniali talem excusant. Certè Layman. *cit.* de tali ait: *Non videtur peccare.* Et expressè Gobat *cit.* dicit: *Ego post Sanchez &c. etiam à veniali excuso, nisi fortè crimen aliquod priùs commisisset, & pœnam fugiens curaret se imtiari cum Ecclesiæ perturbatione: nec enim est indecens petere rem sacram ob privilegium illi annexum.* Denique notabile est, quod addit Layman *eodem c.* 7. *in fine*: *Interdum justam causam esse posse primam tonsuram vel Ordines minores suscipiendi*, *cum*

cum certo proposito non manendi in statu clericali qua ratione quarundam Academiarum Rectores clericalem tonsuram accipiunt, solùm ut interim jurisdictionem in studiosos, etiam clericos exercere possint.

III. Hinc à fortiori patet non peccare, saltem graviter, eum, qui primam tonsuram, aut minores Ordines suscipit, absque intentione ascendendi ad Ordines alios. Coninck, alii cum Sanchez & Layman *citatis*. Tamburinus *cit. num.* 5. Nulla enim in hoc gravis deordinatio apparet, aut præceptum grave obligans. Et ipsũ Conciliũ Tridentinũ allegatũ solũ loquitur de initiato ex intentione fugiendi judicium seculare, non autem de intentione non ascendendi ad alios Ordines, de quo mox iterùm *num. seq.* Alia est ratio de ingrediente Ordinis regularis novitiatum determinato animo non permanendi, nec profitendi, quia talis in re gravi decipit Religionem, alimenta accipit, & ejus institutum & secreta cognoscit, ait Sanchez *cit. n.* 10. Layman. *ibidem propè finem.* ¶. At quid, si quis primâ tonsurâ, & Minoribus, aut etiam Majoribus Ordinibus initietur ob solam spem consequendi beneficium Ecclesiasticum, inde ditescendi, aut similem finem alium, quàm Deo famulandi? Certum est, talem non peccare, saltem graviter, si spes illa lucri &c. solùm sit causa 338 339

 se-

ſecundaria impulſiva, retento, vel ſaltem non excluſo fine principali, in eo ſtatu Deo debitè famulandi. At verò ſi ſpes illa lucri &c. ſit causa principalis motiva & finalis, Marchinus apud Tamburinum *l.* 7. *c.* 2. §. 6. *n.* 11. cenſet talem peccare mortaliter : cùm D. Thomas 22. *q.* 185. doceat appetere Epiſcopatum propter divitias, eſſe mortale. Verùm ſi hoc ita abſolutè dictum verum eſſet, & nihil aliud addatur, *væ Sacerdotibus! væ clericis! væ fidelibus! quotusquiſquè enim eſt, qui ob finem habendi temporalia ad ſpiritualia non moveatur?* ait Tamburinus *ibidem n.* 12. Diſtinctione ergò opus eſt. Veriſſimum erit, ſi ſpes illa lucri eſſet finalis cauſa ultima, ita ut quis in eo lucro ſperato finem ultimum conſtituat, eò quòd paratus ſit legem Dei tranſgredi & Deum offendere graviter, dummodò eo lucro potiatur ; hanc profectò intentionem ſi vel Clericus vel Epiſcopus in ſua Ordinatione habeat, peccare mortaliter nimìs certum eſt. Vide in *meo Tyrocinio morali p.* 3. *c.* 2. *n.* 69. Idem eſſet, ſi intenderet illud lucrum per ſe, cum animo non ſatisfaciendi ſuis obligationibus pro eo lucro debitis: aut ut habeat, quo luxui vel luxuriæ indulgeat. Nec longè ab hujus malitiæ ſuſpicione abſunt, qui Ordines, præſertim majorem aliquem, ſuſcipiunt ex ſpe lucri, ut obtento pingui beneficio, Canonicatu v. g. ſummam corradant, quâ (impetrata diſpenſatio-

tione, si opus fuerit) Matrimonium sibi utile procurent &c. At verò, si spes lucri non sit ita causa principalis ultima; quantumvis aliàs principaliter vel totaliter ea spe moveatur ad Ordines suscipiendos, attamen propter illud lucrum, vel cum illo, minimè paratus sit legem Dei transgredi, hunc certè difficile est damnare peccati mortalis. Quamvis enim sit aliqua deordinatio venialis, spiritualibus uti tanquam mediis ad acquirenda temporalia, tamen dùm constat voluntas ob id legem Dei non transgredi, gravis & mortalis deordinatio, nequaquam videtur. Sic benè Tamburinus *cit. num.* 13.

IV. Clerici primæ tonsuræ, ac etiam minoribus Ordinibus initiati ad nihil obligantur absolutè, seu nullam obligationem absolutam contrahunt, sed solùm ex suppositione, quòd statum Clericalem in suis exercitiis, privilegiis, exemptionibus profiteri velint, & maximè si beneficiati sunt, contrahunt obligationes *q. seq.* assignandas. Quare leges de Cleris latæ in sacris Canonibus, intelligi debent, aut de Clericis in sacris constitutis, aut de Minoribus in dicta suppositione. Hinc 1. Clerici primæ tonsuræ, aut Minoribus initiati, nullo beneficio Ecclesiastico præditi, etsi ex condecentia teneantur ad majorem orationem ac pietatis exercitium, quàm Laici, nulla tamen lege vel consuetudine obligati sunt ad officium B. V. 340

Digitized by Google

M. Psalmos, vel alias certas preces, (nè quidem illas, quas Episcopus in Ordinatione eis injungere solet) quotidiè recitandas, nisi tantùm ex honestate. At Episcopus in Ordinatione primâ tonsurâ, & quatuor Minoribus initiatis specialiter injungit Psalmos Pœnitentiales cum Lytaniis SS. semel recitandas. Nequè illos sub præcepto & peccato obligari recitare, dicam generatim *quæst. seq. num.* 343.

2. Clericus primæ tonsuræ ac etiam Minoribus initiatus, saltem ex rationabili quâcúnque causâ, potest renuntiare Clericatui, omníque Clericatûs exercitio ac privilegio, & ad statum Laicalem, ac Matrimonium licitè & liberè transire, secundùm omnes. Quia ei nulla incumbit obligatio præcepti vel promissionis perseverandi, ad superiores Ordines ascendendi, seu in susceptis ministrandi. Quare culpæ mortalis damnari non debet, si sine justa causa recedat, atque ad Ordinum ministeria incapacem se reddat, ducendo v. g. uxorem viduam. Ut contra Cajetanum docet communis DD. Sanchez, Azorius, Toletus, eósque citans Layman *cit. c. 7. n. 2.* Quod si tamen absque omni rationabili causa ex mera animi levitate vel libertate ita statum mutet, venialem culpam alicujus inconstantiæ & levitatis, omnes communiter agnoscunt. Tamburinus tamen *cit. c. 2. §. 6. n.* 14. Non vult hanc culpam ducere ex capite solius inconstantiæ: hæc enim

enim, cum ſolùm ſit defectus majoris boni, fortè non attingeret culpam; ſed potiùs alicuius infidelitatis. Nam ejuſmodi Clericus videtur recedere à ſtatu, quem videtur ſaltem implicitè aliquo tandem modo promiſiſſe Eccleſiæ in ipſa receptione minorum Ordinum, quibus ſpeciali poteſtate jam ad certa Eccleſiæ miniſteria deputatus fuit: ergò ſic leviter recedens, aliquam infidelitatis culpam admittit, non tamen gravem, quippè in re non gravi, & Eccleſiæ minimè damnosâ, maximè hoc tempore in tanta multitudine Clericorum. Cæterùm, ſi talis Clericus jam Beneficio vel penſione Eccleſiaſticâ gaudebat, ijs ſtatim, ſicut & omnibus privilegiis clericalibus, ipſo facto privari, cum Matrimonium validè init omnibus notum eſt.

QVÆSTIO XLVIII.

Quæ ſunt Obligationes omnium Clericorum communes, & propriæ in Sacris conſtitutorum?

OMnes Clerici, non tantùm majores & in ſacris conſtitui, ſed etiam minores & primæ tonſuræ, ſi beneficiati ſint, & ſtatûs Clericalis exercitiis, privilegiis, & exemptionibus gaudere velint, obligantur geſtare habitum clericalem & tonſuram, ſine armis, ac vitam clericalem & honeſtam ducere; undè & 341

Digitized by Google

vi ſtatûs ſui tenentur magìs tendere ad perfectionem, magíſque ſe divino obſequio mancipare, quàm Laicus ſeu ſæcularis manens. Ex communi, Marchant *ſuprà citatus*. Ratio manifeſta eſt: qui enim aliquem ſtatum aſſumit, juxta illum ſtatum vivere debet, ſervando ea, quæ ſtatus ille ex natura ſua exigit, aut leges Eccleſiæ præſcribunt; atquì leges Eccleſiæ diverſis Canonibus præſcribunt Clericos illos geſtare habitum & tonſuram clericalem, arma verò, citra neceſſitatem, geſtare prohibent, & ipſe ſtatus clericalis ex natura ſua exigit vitam clericalem & honeſtam in divino obſequio, victu, veſtitu, maiúſque perfectionis ſtudium, quàm in ſæcularibus, cum illi in ſortem Domini peculiariter dati, & ad ſacratiſſima miniſteria deputati ſint. Videndum ergò breviter 1. qualis & quanta ſit hæc obligatio. Et acceſſoriè. 2. Qualis obligatio Orationum & Miſſarum in Ordinatione injungi ſolitarum. 3. Qualis obligatio obedientiæ & reverentiæ Epiſcopo Ordinanti ab ordinato promiſſæ. 4. Obligationes propriæ Clericorum in Maioribus, ſeu ſacris, inducendæ, deinceps ſeorſim explicandæ.

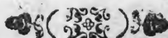

§. I.

§. I.
Obligatio gestandi habitum & tonsuram.

I. GEstatio tonsuræ seu coronæ clericalis, 342
dicitur originem sumpsisse à S. Petro, qui aut voluit se ita tonderi in memoriam coronæ spineæ impositæ Salvatori, aut fuit ab impiis ita tonsus per ludibrium, quod tamen Ecclesia vertit in decus Ordinis, id notant DD. apud Gobat *Casu* 10. *n.* 768. Vide etiam Layman *cit. tract.* 9. *c.* 12. ex SS. Isidoro & Bedâ adferentem tres rationes huius tonsuræ seu coronæ. Voluit autem Ecclesia, ut omnes in Maioribus constitui, item omnes Beneficiati eam gestarent, ut videre est *c. si quis. de vita & honest. Cleric. & c. Joannes. de Clericis Conjug.* Similiter ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine & instituto ijdem debent gestare habitum clericalem decenter distinctum ab habitu sæcularium, cùm ij in altiori gradu constituti, in sortem Domini vocati, ad Dei cultum specialiter deputati vel consecrati sint.

II. Quanta autem hæc sit obligatio, seu 343
quantùm peccet Clericus talis, si citra necessitatem notabili tempore tonsuram & habitum non gestet, non benè consentiunt DD. 1. Aliqui volunt omnes peccare mortaliter. 2. Satis communiter docent solos Clericos in sacris con-

constitutos, aut beneficiatos peccare mortaliter, eò quòd legem Ecclesiæ violent in re gravi. 3. Caietanus & alii apud Dianam *p. 3. tr. 4. Resol.* 183. & Tamburinus *cit. c. 2. §. 6. num.* 16. consentientes censent nullos peccare mortaliter, nisi adsit temeritas, contumacia, & contemptus, ita ut post Canonicam monitionem etiam excommunicari possint. 4. Sylvester, Armilla, Vasquez, apud Layman *cit. n. 2. in fine*: aiunt non esse peccatum mortale (seclusâ contumaciâ & contemptu) *nisi notabilis excessus fiat ultrà modum consuetum.*

344 III. Placet judicium Laymanni, *ibid. num.* 3. prædictæ quartæ sententiæ ita subscribentis. *Et hoc placet, tunc esse mortale, si spectatis circumstantijs, personæ, loci, diuturnitate temporis &c. clericalis tonsuræ & habitûs neglectus notabiliter repugnet honestati & bono exemplo Clericorum, cuius gratiâ talis habitus lege Ecclesiasticâ præcipitur. Sin verò ex justa causa, vel ad tempus breve, sine honestatis detrimento, habitus deponatur, nulla omninò culpa erit. Spectanda etiam est cuiúsque Diœcesis consuetudo.* Hæc doctus Layman, cui ego meritò acquiesco. Et ratio huius mitioris sententiæ est: quia spectatis & diligenter omnibus expensis juris textibus circa illam tonsuram, habitúmque gestandum, nullus apparet continere præceptum grave, & sub mortali obligans, ut cum Marchino testatur Tamburinus *cit. §. 6. n. 17.*

IV. Lay-

IV. Laymanno adhæret etiam Gobat *cit. casu* 20. *n.* 789. addens: *si propter neglectum gestationis vilipendatur Ordo Clericalis, delinquitur mortaliter non gestando: non item, si non sit periculum causandi vilipendium & contemptum. Et ibidem n.* 790. sapienter advertit: *Quamvis Layman loco cit. dicat: esse eandem rationem tonsuræ & habitûs clericalis, certum tamen mihi est longè faciliùs posse in nostris partibus delinqui mortaliter non gestando clericalem habitum, quàm coronam. Nemo quippe facilè damnabit peccati mortalis Parochum, in cuius vertice nullum vestigium coronæ apparet, per 6. aut 8. hebdomadas. At verò si instar aut lanionis, aut Senatoris, id est, in habitu omninò prophano incedat triduo, quatriduo publicè per plateas & campos, non reperietur Germanus Catholicus, qui non graviter offendatur & stomachetur.* Sic ille. 345

§. II.

Obligatio Orationum, & Missarum in Ordinatione injungi solitarum.

ABsolutâ Ordinatione Episcopus recèns ordinatis imponit Minoribus & primâ tonsurâ initiatis, 7. Psalmos Pœnitentiales cum Lytanijs, versiculis, & precibus annexis: Subdiaconis & Diaconis Nocturnum talis diei, 346

diei. Presbyteris dicit: ſinguli ad Presbyteratum ordinati poſt primam veſtram Miſſam, tres alias Miſſas, videlicet: unam de Spiritu ſancto; aliam de B. MARIA Virgine; tertiam pro fidelibus defunctis, *dicite ſinguli.* Jam quæritur, qualis ſit obligatio ordinatorum ad prædicta perſolvenda? Sub mortali obligari affirmant Bonacina & alij apud Dianam mox citandum. Verùm nullam hic obligationem præcepti ſub peccato, ſed ſolùm directionem & conſilium congruitatis & decentiæ, cognoſcunt alij communiter. Valentia *to.* 3. *diſp.* 6. *pu.* 10. §. 2. Sanchez *l.* 7. *Conſil. cap.* 2. *dub.* 2. Pellizarius *Man. Reg. tract.* 8. *c.* 2. *n.* 194. Diana *p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 218. Tamburinus *cit. c.* 3. §. 4. *n.* 2. Gobat *tract.* 3. *Alph. Sacrif. num.* 713. Ratio ſufficiens eſt: quia tam ſevera obligatio ex nullo capite adeſſe convincitur: neque ex aliquo jure, neque ex Pontificali: In his enim nulla ſtricta obligatio legitur, nec urget quòd Epiſcopus loquatur *imperativo modo*, & in materia ſatis notabili. Quia ambigua vocis ſignificatio eſt in benigniorem partem interpretanda, ut latè probat Gobat *C. clement. Jud. p.* 1. *ſect.* 4. *& ſeqq* ſignificatio autem Imperativi modi, ita eſt ambigua, ut permulti DD. cum Valentia *tom.* 2. *diſp.* 7. *q.* 5. *pu.* 6. negent eo per ſe ullum importari præceptum, ſed tantùm conſilium vel petitionem. At ais: Hæ Orationes & Miſſæ imponuntur in pœniten-

tentiam; ergò cum sit materia notabilis, sub gravi culpâ obligabunt. At aio: Undè tibi constat imponi in pœnitentiam, quæ semper imponi debet supposita culpâ? atqui culpa non est, sed opus sanctissimum suscipere Ordines. Dic ergò meliùs, imponi in gratiarum actionem & ut consilium, magnæ certè congruitatis & decentiæ, ut meritò censeat Gobat hìc *casu* 20. *n.* 771. etsi hìc desit rigor præcepti, esse tamen hominis minimè ingenui, non obsecundare tam honestæ petitioni, factæ nimirùm ab eo, à quo tam recens, támque honorificum beneficium accepit. ¶. Tandem hìc singulariter advertit Gavantus in *Rub. p.* 1. *tit.* 4. *litt. O.* Non esse mentem Reverendissimi Domini Ordinatoris, ut Missæ illæ celebrentur in festo duplici, vel alio æquivalente, v. g. infrà Octavas, Paschæ, Pentecostes, Epiphaniæ &c. ut alicubi à nostris nimis scrupulosè fieri vidi. Expectetur ergò dies votivas Missas admittens, eò ipsò, quod hìc nullum urgeat præceptum. ¶. De obligatione communicandi sub Ordinatione, dixi suprà *n.* 239.

De Confessione præmittendâ, *ibid. n.* 239.

§. III.

§. III.

Obligatio Reverentiæ & Obedientiæ Ordinatori promissæ.

347 SUb finem Ordinationis Reverendissimus Dominus Ordinator interrogat Ordinatos singulos. *Promittis mihi, & Successoribus meis Reverentiam & Obedientiam?* & ℟. *Promitto.* Quæritur qualiter, & quos obliget hæc promissio? Respondet (Primus ac solus, quod sciam, hanc quæstionem proponens) solertissimus P. Gobat *cit. casu* 20. *à n.* 773. 1. Hæc promissio Reventiæ & Obedientiæ non videtur intelligi, nisi de ea obedientia, jam aliàs jure naturali, Divino, ac Canonico, debitâ Episcopis. Nec enim aut Illustrissimi Domini Episcopi, hactenùs aliam prætenderunt, aut inaugurati ab illis putârunt se ad aliam obligari. Undè & consequenter fit, ut obligatio illa promissoria ratione materiæ, sit gravis vel levis. 2. Videtur tamen duplex peccatum, scilicet inobedientiæ & infidelitatis admittere Presbyter, qui post hanc promissionem detrectat imperium Episcopi: etenim agit contra duas virtutes: nisi velis dicere, [quod ego non dico] illam promissionem esse duntaxàt verbum honoris. 3. Est quidem in quibusdam Diæcesibus usus, ut eadem formula proponatur Religiosis exemptis: cum tamen Pontifi-

cale expresse præscribat: *si verò Pontifex non est suus Ordinarius* [scilicet Ordinati] dicit singulis: *Promittis Pontifici, vel Prælato Ordinario tuo, pro tempore existenti, Reverentiam & Obedientiam?* ℞. *Promitto.* Sed parùm refert: nam verba omnia intelligenda sunt juxta suppositam materiam. Manet ergò idem sensus, qui suprà, intelligendo Obedientiam & Reverentiam aliàs jure naturali, vel positivo debitam. Nam Reverentiam utique debemus Reverendissimis illis Patribus ac Dominis, æquè ac cæteri non exempti: & certum est, etiam exemptos subjici obedientiæ Ordinariorum in multis casibus, ut festorum, jejuniorum, censurarum, litis de præcedentia Beneficiorum Parochialium &c. 4. Licèt Ordinarius utatur illâ priori formulâ cum aliquo Religioso Monasterii, de quo litigatur, utrùm sit exemptum, nec nè? non tamen est existimandum ullum jus præscribi per verbum *promitto*, decies vel vigesies à diversis repetitum: *actus enim agentium non extenduntur ultrà intentionem eorum*: non est autem intentio Ordinatoris vel ordinati, quærere tunc, vel agnoscere aliquod jus; nec enim circumstantia temporis & loci permittit.

§. IV.

Obligationes propriæ Clericorum in ſacris conſtitutorum.

348 DUæ ſunt obligationes principales, quas Subdiaconus in ipſa ſua Ordinatione contrahit, nimirùm ſervare caſtitatem, & recitare horas canonicas. Tertia additur poſſidere patrimonium ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem. Sed de hoc dixi *q.* 32. *num.* 274. Quarta addi ſolita, ſanctè miniſtrare in ſuo officio. De hoc itidem *q.* 46. *totâ.* De duabus ergò primis nunc conſequenter agendum.

QVÆSTIO XLIX.

Qualis eſt obligatio ſervandi caſtitatem, eius origo, requiſita &c?

349 *OMnes Clerici in ſacris conſtituti à ſuſcepto Subdiaconatu obligantur ſervare caſtitatem ſeu continentiam & cælibatum, adeò, ut nec validè poſſint contrahere Matrimonium: idque non jure divino vel naturali, ſed jure poſitivo Eccleſiaſtico. Obligatio caſtitatis ſervandæ eſt immediatè ex voto ſolemni in ipſa ſuſceptione Ordinis ſacri, utpotè Subdiaconatûs, ſaltem implicitè & ipſo facto, emittendo ab Ordinato: irritatio verò Matrimonij, ſeu impedimentũ irritans Matrimonij*

matri-

trimonium eidem voto seu sacro Ordini annexum, est immediatè ex lege Ecclesiasticâ, non ex voto. Est tota communis, ut patebit. Et totam perspicuè significat Concilium Tridentinum *seß.* 24. *Can.* 9. *Si quis dixerit Clericos in sacris constitutos, vel Regulares solenniter castitatem professos posse Matrimonium contrahere, contractúmque validum esse, non obstante lege Ecclesiasticâ vel voto: anathema sit.* Ubi Concilium imprimis apertè significat obligationẽ continentiæ non ex lege divinâ, sed lege Ecclesiasticâ vel voto oriri: deinde duo decernit: *primò*, prædictos non posse licitè contrahere Matrimonium, quia obstat *votum*, quo tenebitur servare castitatem. *Secundò*, non posse validè contrahere, quia obstat *lex Ecclesiastica* tale Matrimonium irritans, illósq; ad hoc contrahendum omninò inhabiles reddens.

¶. Quanquàm fatear ea verba Concilij æquè aliter applicari posse, hoc modo. *Non obstante lege Ecclesiasticâ*: quoad Ordinatos in sacris: *vel voto*: quoad Religiosos. vide infrà *num.* 355. Jam explico more solito.

§. I.

Omnes Clerici in sacris, obligantur servare castitatem.

I. ITa omnes Catholici: *idque non ex jure divino vel naturali.* uti (contra Majorem, 350

Mediniam, Waldensem, alios paucos) docet communissima DD. D. Thomas, Cajetanus, Bellarminus, eósque citans Layman *Tract. 9. c. 11. n. 1.* alij Recentiores omnes. Non enim ex lege divinâ positivâ, quandoquidem de continentiâ perpetuò servandâ, & conjugio abstinendo, nullum extet præceptum nec in veteri, nec in novâ lege, talísque lex, nec ex Scriptura, nec ex Patribus colligatur. Non etiam ex lege naturali; nam licèt secundùm rectam rationem valdè decens & conveniens sit, ut qui in eminenti Ecclesiæ statu & Ordine positi, Altaris ministerio & Sacrificio Agni immaculati vacare debent, ab opere carnali se abstineant, ut colligitur ex Apostolo 1. *Corinth. 7.* indè tamen nō evincitur præceptū juris naturalis, cùm sacrum Altaris ministerium non repugnet simpliciter usui conjugali, tandem idipsum apertè significat Concilium Tridentinum *n.* 349. allegatum, ubi id notavi. Manet ergò hanc obligationem oriri

351 II. *Ex solo jure humano Ecclesiastico.* Est enim Apostolica constitutio à tempore Apostolorum in Ecclesia, præsertim Occidentali semper custodita, ut sacris Ordinibus initiati, uxoribus non uterentur, sed cælibes & continentes viverent, ut constat infinitis sacris Canonibus Conciliorum Pontificum, & SS. Patrum Authoritatibus apud Doctores, maximè Controversistas passim allegatis. Bellarminus *de Clerici.*

ricis. Layman *cit.c.* 11.*n.*3. Nobis sufficiat *Canon Apostolorum* 25. sic habens. *Ex his, qui cælibes in Clerum perveniunt, jubemus, ut Lectores tantùm & Cantores, si velint, nuptias contrahant.* Et Concilium Carthaginense 11. *Can.*2. sic statuit. *Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant pudicitiæ custodes, etiam ab uxoribus se abstineant, ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.* Hæc ibi. Imò de Subdiaconis quoque extat hoc Decretum Conciliorum Aquisgranensis & Wormatiensis, apud Tannerum *cit. Placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi, abstineant se ab uxoribus.* Et quamvis olim fuerit Græcis Sacerdotibus permissum, ut uxoribus uterentur, quas anteà Laici legitimè duxerunt: licèt etiam aliquot seculis Ordo Subdiaconatûs non fuerit ubique annumeratus sacris, & ideò Subdiaconis fuerint permissæ nuptiæ: nunquàm tamen fuit in Ecclesia sive Romana sive Græca permissum ut Presbyteri jam Ordinati ducant uxores. Ut contra Græcos Schismaticos demonstrant Controversistæ. Rationes huius prohibitionis dabo paulò inferiùs *num.* 353.

§. II.

Ut nec validè Matrimonium contrahere possint.

352 I. Sacris Ordinibus, ultra obligationem servandi castitatem ex voto ortam (ut ostendā §. *seq.* ut licitè contrahere nō possint; etiam annexum est impedimentum dirimens Matrimonium, ut nec validè quidem contrahere possint. De fide. Definitum in Concilio Tridentino *suprà num.* 349. allegato. Et multi sacri Canones, dùm jubent Ordinatos in sacris servare castitatem, significant simul irritationem Matrimonij: quasi dicat Ecclesia: Ecce, advertite, quod sacræ vestræ Ordinationi ego conjungo Matrimonij nullitatem. Atque hæc irritatio Matrimonij, seu impedimentum hoc dirimens Matrimonium sacro Ordini annexum est immediatè ex lege & præcepto Ecclesiastico, & non ex ipso voto (sicut & in professione solenni Religionis) uti ex Concilio Tridentino jam innui *eodem num.* 349. Et cum alijs communiter docent Sanchez *l.* 7. *de Matrim. disp.* 26. Tamburinus, *l.* 7. *c.* 3. §. 3. *à num.* 6. Ratio breviter est. Quia 1. Ordo sacer ex se non irritat Matrimonium, ut patet in Græcis: 2. Et ipsum votum, etiam solemne, quatenus essentialiter seu promissio facta Deo est, etiam ex se non irritat Matrimonium, ut patet in vo-

to

to castitatis simplici, quod in ratione essentiali voti, seu promissionis factæ Deo, omninò convenit cum voto solemni. 3. Ipsa denique solemnitas illa addita essentiæ voti, est solùm aliquid juris positivi Ecclesiastici, & quid sit, vix per aliud meliùs explicatur, quàm per ipsam hanc vim, & virtutem irritandi Matrimonium ab Ecclesia statutam: ergò tàm sacer Ordo, quàm professio solemnis Religionis, non ex voto ipso, sed immediatè ex lege Ecclesiastica irritat Matrimonium. Vide de his latè & optimè differentem Sanchez *loc. cit.*

II. Rationes hujus prohibitionis & irritationis Matrimonij Clericorum in sacris constitutorum benè profert Layman *cit. c.* 10. *n.* 4. 353
1. Quia Sacerdotes & Levitæ Deo, & rebus divinis perpetuò vacare debent: ab hoc autem studio impediuntur & distrahuntur opere & fœdere conjugali, teste Apostolo 1. *Corinth.* 7. 2. Quia necesse est honorem & reverentiam servari Sacerdotio: experientià autem constat populum non tanto in honore habere eos, quos vident vitæ instituto penè nihil ab ipsis differre: quamobrem Sacerdotes conjugibus adhærentes in parvo honore sunt. 3. Oportet Episcopos aliósque Sacerdotes hospitales esse, & in pauperes misericordiam exercere: quomodò autem id præstabunt, si uxores & liberos alere debeant, cum dicat Apostolus, 2. *Corinth.* 12. quòd Parentes filiis thesaurizare o-

porteat. 4. Redditus Ecclesiastici, quos fideles ad divinum cultum offerunt, passim ad causas prophanas applicarentur; Episcopatus, Parochiæ, & alia beneficia frequenter, velut quodam hæreditatis jure, ad filios Sacerdotum afferrentur, aut saltem Ecclesia Ministrorum suorum, tanquàm de se benè meritorum, relictam prolem magno suo gravamine alere teneretur, quâ ratione proventus Ecclesiæ distraherentur, nec sufficerent ad tantum Ministrorum numerum alendum, qui populo Christiano pascendo necessarius est. Sic ferè Layman.

J. Verùm præter dictam prohibitionem, & irritationem Matrimonij, Clerici illi Majores in suo cælibatu tenentur etiam integram castitatem servare novâ & speciali obligatione, & distinctâ ab obligatione communi virtutis castitatis & sexti præcepti, adeò, ut talis castitatem violans peccet speciali peccato contrà virtutem Religionis necessariò in confessione aperiendo. Jam quæritur, undè sit hæc obligatio? an etiam immediatè solùm ex lege Ecclesiastica prohibente, sicut illa irritatio Matrimonij? an verò ex proprio voto? Dixi, & dico.

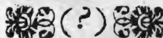

§. III.

§. III.

Obligatio servandi castitatem immediatè est ex voto proprio solemni.

I. QUod nimirùm votum secundùm le- 354
gem Ecclesiæ ipso facto susceptionis sacri Ordinis emittunt, ac emittere debent. Ita communis & omninò verior sententia DD. D. Thomas, D Bonaventura, Cajetanus, Medina, Vasquez, & quinquaginta Theologis congestis, latè Sanchez *l.7. de Matrimonio, disp. 27.* Layman *cap.11. num.1.* Dicastillus. *Tract. 6. de Ordine disp.1. dub.20.* Gobat. *Casu 20. n. 756.* Constat ex variis sacris Canonibus: Nam *cap. unico, de voto & voti redempt. in 6.* apertè supponitur emitti votum continentiæ in ipsa susceptione Ordinis sacri. Et c. *nullum. dist. 28.* decernit Gregorius P. *Nullum facere Subdiaconum præsumant Episcopi nisi qui se victurum castè promiserit.* Idémque statuitur de Diacono, *c. Prætereà dist. eâdem.* Similia habentur *c. cum olim de Clericis conjug. & alibi.* Ecce sacri Canones prohibent ordinari Diaconos & Subdiaconos (multò magis Presbyteros) nisi priùs se castè victuros promittant: cui? utique Deo: at promittere Deo, est vovere: quapropter passim sacri Canones illam promissionem votum appellant. Deinde: omnes fatentur Majoribus Ordinatum, Sacerdotem vg. si merè internè contra castitatem delinquat, admittendo delectatio-

ctationes morosas veneras, aut consentiendo solùm in opus aliquod turpe, peccare sacrilegè contra statũ suũ,& contra virtutem Religionis cùm teneatur ad servandam omnimodam seu integram castitatem: ergò fateri etiam debent eum obligari ex voto proprio castitatis,& non ex solo præcepto Ecclesiæ, quia Ecclesia extra forum Sacramentale non judicat de internis, nec consequenter potest per se præcipere vel prohibere actus merè internos. Dico notanter: *per se*. Nam

355 II. Tametsi Ecclesia absolutè neminem cogere possit ad servandam (multòminus ad vovendam actu interno) continentiam: cùm ea res consilii sit, non præcepti, teste Apostolo 1. *Corinth.* 7. Tamen in Ordine sacro, quem liberè confert quibus vult, conditionem & legem adiicere potest ac solet: ut qui talem Ordinem suscipiunt, eo ipso facto continentiam profiteantur, ut colligitur ex SS. Canonibus modò citatis. Ratio autem cur Ecclesia id requirat, ea est, ut omnis quæstio de hac obligatione evitetur, & omnes se illi voluntariè astrirngerent; & sic sacris initiati in continentiæ statu, quem propriæ voluntatis lege & Religionis vinculo per votum proprium assumpserunt, firmiùs & constantiùs perseverent Atque hinc rectè infert Layman. cit. *c.* 11. *n.* 2. Si summus Pontifex cum constituto in Ordinibus sacris sine justa causa dispenset, ut ad nu-

nuptias transeat, invalidam & inefficacem fore dispensationem in ordine ad solvendum votum, quippe cujus obligatio est juris divini quamvis efficax sit ad tollendum Matrimonii impedimentum, quippè quod solo jure Ecclesiastico constitutum est: ita tamen ut contrahens debitum conjugale non exigat, licèt petenti reddere teneatur. Addit Gobat *num.* 759. Peccatum turpitudinis, quod committit Sacerdos vel Diaconus, etiam Religiosus, non differre specie ab illo, quod committit Laicus voto simplici castitatis adstrictus: ac proinde in rigore sufficeret confiteri: *commisi talem turpitudinem* (v.g. pollutionem, fornicationem) *cùm tamen habeam votum castitatis.* Sed de hoc nos alibi.

§. Nihilominus fateri debeo probabilem esse sententiam oppositam, nimirùm eam obligationem servandi castitatem, esse tantùm ex lege Ecclesiastica, æque ac irritationem Matrimonii: & non ex aliquo voto. Nam & Concilium Tridentinum *n.* 349. allegatum hunc sensum planè admittit, ut ibidem in fine notavi: & eam sententiam docent multi ex juristis, & non pauci Theologi. Scotus, Paludanus, Guttierez, alii apud Sanchez *l.* 7. *de Matrimonio disp.* 27. *q.* 2. Valentia, Aversa, ac noster Herincks *hic. q.* 10. §. 2. eò, quòd initiandi Subdiaconatu nec jubeantur emittere tale votum, nec illud emittere soleant. Confirmatur fortiter: quia si quis 356

sa-

ſacrum Ordinē ſuſcipiat expreſsè nolens ſe obligare ad caſtitatem, is nihil ominus obligabitur ſervare caſtitatem, ac etiam Matrimonium validè contrahere non poterit: atqui tunc ea obligatio non provenit ex voto, quod nullum adeſſe nec explicitum, nec implicitum ſupponitur: tunc ſaltem provenit immediatè ex ſolo præcepto Eccleſiæ. Et quid ni ſemper? Reſp. Legis Eccleſiaſticæ de cælibatu Sacerdotum eam eſſe interpretationem, quam praxis Eccleſiæ declaras, ut nimirùm ſacrum Ordinem ſuſcepturi continentiam Deo promittere ſeu vovere teneantur: cujus obligationis ſufficienter admonentur ab Epiſcopo, dum iis dicit, *Filii dilectiſſimi ad ſacrum Subdiaconatûs Ordinem promovendi, iterum atque iterum conſiderare debetis, quòd ſi hunc Ordinem ſuſceperitis, caſtitatem Deo juvante ſervare oportebit.* Omnéſque norunt eſſe fovendam continentiam; omnes qui non ſervant, agnoſcunt ſe voti reos eſſe: de hoc plura inferiùs *num.* 360. Ad Confirationem Sanchez & Layman *ll. cc.* concedunt conſequentiam, nimirùm eo caſu talem obligari immediatè ex ſolo præcepto Eccleſiæ. Sed meliùs negat Dicaſtillus *cit. n.* 34. approbante Gobat *num.* 758. Talis ergò nec peccat contra votum, nec immediatè & directè contra præceptum Eccleſiæ, nec ullo peccato ſpeciali commiſſionis contra virtutem Religionis: ſed tantùm mediatè & indirectè contra præceptum Eccleſiæ peccato omiſ-

omissionis, quatenus omittit emittere votum sacro Ordini ab Ecclesia annexum, ut mox iterum dicam *infra num.* 358. Interim nos oportet manere in communi sententia & sensu moderno Ecclesiæ.

§. IV.

Ex voto in ipsa susceptione Ordinis sacri, utpotè Subdiaconatûs saltem implicitè & ipso facto, emittendi ab ordinato.

AD hoc ergò, ut ordinatus Majoribus, puta Subdiaconus, contrahat hanc obligationem servandi castitatem, necesse est, ut 357
voluntariè Ordinem suscipiens aliquo modo voveat, promittat, & se obligare velit ad eam servandam: nimirùm aut explicitè ubi moris esset; aut saltem implicitè, quod eo ipso, & ipso facto facit, quo vult suscipere Ordinem illum eo modo, quo Ecclesia vult conferre, & cum illis oneribus, quæ sacro illi Ordini affixit Ecclesia: Ecclesia enim non vult conferre sacrum Ordinem, nisi cum annexo voto castitatis, seu cum onere & obligatione, ut ordinandus votum castitatis emittat, & saltem ipsa susceptione Ordinis profiteatur, ut dictum est. Unde imprimis qui non voluntariè vel invitus susciperet, seu nullam haberet intentionem suscipiendi Ordinem (cùm talis reverà nullum Ordinem susciperet defectu intentionis requisitæ) nullam contraheret obliga-

ga-

gationem servandi castitatem, vel aliam Ordini annexam, ut recitandi horas &c. neque impedimensum dirimensMatrimonium, quia nullum Ordinem habet, cui impedimentum illud esset annexum; sed solùm tunc peccavit sacrilegè defectu intentionis nulliter suscipiens Sacramentum: adeòque liberè ad nuptias prodire potest, sicut etiam quoties in Ordinatione alicujus defectus substantialis commissus est, ut contra aliquos Canonistas cum aliis rectè docet Sanchez *cit. disp.* 27. *n.* 13. Escobar apud Gobat *n.* 763. Nam corruente valore Ordinis, corruit etiam obligatio fundata in illo, etenim non entis nulla sunt accidentalia. Contrà verò, qui voluntariè & validè suscipit Ordinem, nullo tamen modo nec implicitè intenderet vovere, aut se obligare ad servandam castitatem, nulla quidem similiter tenebitur obligatione, ut mox ampliùs declarabitur: attamen impedimentum dirimens adhuc contraheret: Ratio utriúsque est: quia obligatio voti essentialiter pendet à voluntate propria voventis, ubi ergò nulla voluntas vovendi, ibi nullum est votum. At verò impedimentum dirimens, seu irritatio Matrimonii, non pendet à voluntate voventis, aut ipso voto, sed immediatè & præcisè à lege Ecclesiastica irritante: leges autem, irritantes maximè effectum suum habent independenter ab omni voluntate, imò contra voluntatem subditi

diti

diti: ut si tuus Frater ducat uxorem Annam, tu volens nolens sis affinis eidem Annæ, affinitate dirimente Matrimónium, quod fortè cum illa post mortem Fratris attentares: quia nimirùm impedimentum hoc non pendet à tua voluntate, sed à lege Ecclesiastica dirimente. Ex hac generali doctrina resolvendi sunt aliquot casus particulares, quibus ipsa magìs declarabitur.

Resolutiones Corollariæ.

I. QUi voluntariè sacrum Ordinem suscipit, sciens ei annexum votum castitatis, attamen cum expressa intentione nolendi vovere castitatem, seu positivè nolens promittere vel se obligare ad servandam, multominùs reipsâ servare castitatem, cum is reverà nullo modo voveat (quia votum debet ex propria voluntate oriri, est enim spontanea promissio facta Deo) nullam utiq; contrahet obligationem voti; attamen adhuc contrahit impedimentum dirimens Matrimonium, ob rationem modò supra dictam. Quare talis postea contra castitatem peccans non committit peccatum speciale contra virtutem Religionis, quippè non contra votum, quod nullum adest; nec directè & immediatè contra præceptum Ecclesiæ, ut jam innui *n.* 356. Sed peccat gravissimè peccato omissionis non vovendo castitatem juxta Ecclesiæ intentum, quia nimis temerè Ecclesiam decipit in re gravissima, 358

quip-

quippe, quæ nollet unquàm ad Ordinem Illum admittere, si talem in eo dispositionem agnosceret; & obligatur illud votum adhuc emittere sub mortali. Unde rectè notat Hurtatus *de Ordine diffic.* 26. apud Tamburinum *l.* 7. *c.* 3. §. 3. *n.* 10. approbantem: *talem non tantùm peccare pro tunc, quando ordinatur, non vovendo, sed etiam pro tempore sequenti, quousque aut explicitè, aut implicitè voveat, quia ad eã vovendam tenetur, tanquàm ad aliquid annexum statui, quem suscepit.* Hæc Hurtadus. Et hinc ulteriùs: quamvis sic ordinatus sine voto castitatis peccans cum soluta committat solùm simplicem fornicarionem: ut cum Dicastillo agnoscit Gobat *n.* 758. in Confessione tamen debebit se accusare, non de sola simplici fornicatione, sed etiam de mortali inobedientia, quâ differt emissionem voti præcepti ab Ecclesia, & Ordini sacro annexi.

359 II. Qui metu gravi cadente in constantem virum & injusto adactus, vel coactus suscipit sacrum Ordinem, dummodò verè consenserit in Ordinationem, tanquàm Cæremoniam sacram & Sacramentum, utique validè suscipit Ordines, cùm metus non tollat, sed relinquat voluntarium simpliciter: attamen voto castitatis non obligabitur. Nam votum metu gravi & injusto extortum, si non ipso jure divino naturali (ut ego quidem teneo cum multis) certè tamen jure Ecclesiastico irritum est

est. Ergonè etiam, nullo contracto impedimento dirimente, validè & licitè (secluso scandalo) contrahet Matrimonium? In rigore loquendo, omninò negandum esset (prout absolutè negant Rebellus, Comitolus, Poncius, Tamburinus, alii cum Diana *p.* 2. *tract.* 4. *resol.* 193.) Quia habet Ordinem sacrum, cui annexum est impedimentum dirimens Matrimonium: juxta dicta *num.* 357. Attamen affirmant communiter Doctores cum Sanchez *l.* 7. *de Matrim. disp.* 29. alióque citans Gobat *num.* 764. Et meritò. Nam licèt talis validè suscipiat Ordinem sacrum, cui ab Ecclesia annexum est impedimentum dirimens Matrimonium; omninò tamen credendum est Ecclesiam eô ipsô, quo tali casu votum ipsum irritat, (sicut & professionem solemnem, ipsúmque Matrimonium ex tali metu profectum) etiam noluisse adnectere Ordini, tali metu suscepto impedimentum irritans Matrimonium: sicquè taliter Ordinatus validè, & secluso scandalo, etiam licitè contrahet Matrimonium, absque ullâ dispensatione. Quòd si tamen talis, cessante, vel discusso metu, Ordinem susceptum ratificet, aut liberè consentiat & velit in Ordine sic suscepto ministrare, jam obligabitur voto castitatis, quia per ipsam illam voluntatem ministrandi in Ordine sacro, cui votum continentiæ annexum novit, implicitè etiam vovit castitatem,

 sicque

Digitized by Google

sicque etiam contrahet impedimentum illud dirimens, ut amodò ampliùs validè nubere nequeat: ut ex dictis colligi debet.

360 III. Quod si quis suscipiat Ordinem sacrum prorsùs ignarus voti annexi castitatis: (casus hoc tempore vix supponendus: supponamus tamen) siquidem intenderet suscipere eo modo, quo alij suscipiunt seu eo modo, quo Ecclesia Catholica confert, adhùc implicitè emittit votum: & de eo informatus posteà obligabitur, nec validè Matrimonium contrahere poterit: quod si verò nec sic quidem intendat, sed potiùs errore positivo credidit non esse obligationem voti annexam Ordini; aut etiam animo ita comparatus fuit, ut si sciret votum & obligationem castitatis Ordini esse annexam, eum non susciperet: tunc adhuc validè Ordinatus, in foro conscientiæ saltem voto castitatis non obligabitur, cum illud nullo modo emiserit, juxta omnia dicta *num.* 358. Obligabitur tamen in foro externo, quoúsque illam suam ignorantiam, errorem, vel dispositionem contrariam probaverit: & insuper irritum esset ejus Matrimonium, quod fortè contraheret, quia habet Ordinem sacrum, cui annexum est impedimentum dirimens: unde postea informatus, si velit in Ordine suscepto ministrare, votum anteà omissum debet emittere, ut suprà dictum; Si nolit, & Matrimonium cupiat inire, omninò dispensatione opus erit,

erit, quam difficulter impetrabit, quia difficulter probabit talem ignorantiam habitam hodie in tanta rerum peritia. Certè Urbanus VIII. cuidam Subdiacono alleganti defectum intentionis in suscepto Ordine, & dispensationem identidem per Patronos petenti, denique impertivit rescriptum cum hac fulminatrice clausulâ: *dispensamus in animam tuam*: indicans nimirùm dispensationem ipsi cessuram in æternam pernitiem, nisi preces veritate nitantur. Vide Gobat *num.* 752. 760. 761. *item* 765. *seq.*

IV. Si infans ordinetur in sacris, (validè, ut suppono ex dictis *n.* 231.) posteà adultus factus nequaquàm obligatur voto castitatis, cùm infans rationis expers vovere nequeat: attamen in rigore loquendo posteà non posset validè contrahere Matrimonium, quia reverâ haberet Ordinem, cui añexum est impedimentum dirimens. Atque ita absolutè docent Paludanus, Hurtadus, alii apud Dianam *p.* 8. *tract.* 1. *Resol.* 43. probabile censentem. Sed dixi *in rigore*. Nam, ut ait Tamburinus *cit.* §. 3. *n.* 16. Ecclesia id voluit limitare in infantibus, & disposuit, ut, adveniẽte usu rationis daretur ipsis optio, ut si velint & eligant in Ordine suscepto stare, stent: ac deindè in ipsa libera electione illa, implicitè emisso voto, obligabuntur ad castitatem: si nolint, ducant uxorem, ut libet, absque aliâ dispensatione, dummodò su- 361

um Ordinem antea non ratificârint, sive post plenum rationis usum adeptum, ut volunt DD. communiùs; sive potiùs post pubertatem, aut etiam decimum sextum ætatis annum completum, eò quòd ante eam ætatem impletam, non valeat votum solemne professionis Religiosæ: quidnì eadem sit ratio voti solemnis castitatis Ordini sacro annexi? Vide de his latè Sanchez *l.7. de Matrm. disp.* 3. ¶. At, quid si puer jam rationis compos, ante annos pubertatis ordinetur in sacris, eritnè obligatus voto continentiæ? Negat Sanchez *cit. disp.* 3. *n.* 8. alios citans: ob rationem jam modò dictam: sed affirmant Marchinus Leander, Poncius, &c. apud Tamburin. *cit. c.* 3. §. 3. *n.* 19. eò quòd talis puer validè voveat &c. sed vide citatos. Non enim otium est, in rebus tam rarò; & post Concil. Trident. nunquàm occurrentibus immorari. Vocat longè operosior quæstio ultima: de secunda obligatione principali Clericorum in sacris, scilicet recitandi horas canonicas: quam ob multitudinem dicendorum in formam Tractatûs appendicis redigo.

IN-

INSTRUCTIO
ORDINANDI,

TRACTATUS APPENDIX

DE

HORIS CANONICIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUÆSTIO L.
ET
TRACTATUS APPENDIX
De Obligatione recitandi Horas Canonicas.

QVÆSTIO PRÆAMBVLA:
Quid sit Officium divinum, Horæ Canonicæ?

I. Officium divinum generatim dicitur: *Ritus Religiosus externus publicâ Authoritate Ecclesiæ institutus & certis personis impositus: ad Deum nomine Ecclesiæ colendum & deprecandum.* Hujus velut species sunt Horæ Canonicæ, Missæ, Lytaniæ, Exequiæ &c. Quanquàm ipsæ horæ Canonicæ absolutè dicantur, *Officium divinum*, vel *Ecclesiasticum*, ut videre est *c. Dolentes de celeb. Miss. & in Clement. c. Gravi Eodem.* 1

II. Horæ Canonicæ definiri possunt: *Officia quædam divina ex Psalmis, Hymnis, Canticis, sacrâ Scripturâ & doctrinâ SS. PP. constructâ: atque ex sacrorum Canonum decreto à personis* 2

Digitized by Google

QUÆSTIO L.
ET
TRACTATUS APPENDIX
De Obligatione recitandi Horas Canonicas.

QVÆSTIO PRÆAMBVLA.
Quid sit Officium divinum, Horæ Canonicæ?

I. Officium divinum generatim dicitur: *Ritus Religiosus externus publicâ Authoritate Ecclesiæ institutus & certis personis impositus: ad Deum nomine Ecclesiæ colendum & deprecandum.* Hujus velut species sunt Horæ Canonicæ, Missæ, Lytaniæ, Exequiæ &c. Quanquàm ipsæ horæ Canonicæ absolutè dicantur, *Officium divinum*, vel *Ecclesiasticum*, ut videre est *c. Dolentes de celeb. Miss. & in Clement. c. Gravi Eodem.* 1

II. Horæ Canonicæ definiri possunt: *Officia quædam divina ex Psalmis, Hymnis, Canticis, sacrâ Scripturâ & doctrinâ SS. PP. constructâ: atque ex sacrorum Canonum decreto à per-* 2

Digitized by Google

ſonis] *Eccleſiaſticis, Eccleſiæ nomine, certis diei noctiſque horis perſolvendæ ad Deum.* Breviùs Layman *lib. 4. tract. 1. c. 2. Horæ Canonicæ ſunt publicæ ac ſtatæ preces ex ſacrorum Canonum decreto ab Eccleſiaſticis perſonis nomine Eccleſiæ ad Deum perſolvendæ.* De facto in Eccleſia Romana numerantur ſeptem: Matutinum cum laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, & Completorium, ita diſtributæ propter varia myſteria numeri ſeptannarij, quæ congerit Gloſſa *in cit. c. 1. De celebratione Miſſarum*: ſeptem enim ſunt dona Spiritûs ſancti: 7. dies creati mundi, 7. ætates mundi, quibus completis finietur: 7. petitiones Orationis Dominicæ: ſeptiès in die Laudem Deo dixit David *Pſalm.* 118. & ſpecialiter ſeptē ſunt præcipua Myſteria Paſſionis Domini noſtri: quibus reſpondent ſeptem Horæ Canonicæ, juxta veteres & tritos verſus:

Hæc ſunt ſeptenis, propter quæ pſallimus horis:
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis: cauſam dat *Tertia* mortis,
Sexta cruci nectit: latus eius *Nona* bipertit.
Veſpera deponit: tumulo *completa* reponit.

CA-

CAPITULUM I.

Qualis & quorum est Obligatio recitandi Horas Canonicas?

RESOLUTIO I.

DAtur præceptum Ecclesiasticum, fundatum in jure divino naturali, ad recitandas horas Canonicas sub mortali obligans certas personas Ecclesiasticas comprehensas his tribus titulis: Sacri Ordinis; Beneficii Ecclesiastici; & Religionis Choro adstrictæ. Ita omnes: exceptis quibusdam particularibus controversiis. Præceptum habetur in varijs sacris Canonibus *lib. 3. Decretalium Tit. 41. De celebratione Missarum. De divinis officijs: ex Concilio Agathensi c. 1. & ex Concilio Lateranensi sub Innocent. III. c. Dolentes referimus*, ubi sic fulminatur: *Districtè præcipientes in virtute sanctæ Obedientiæ, ut divinum Officium nocturnum pariter ac diurnum, quantùm illis Deus dederit, studiosè celebrent pariter & devotè.* Hæc ibi: Et latiùs adhuc in Concilio Viennensi in Clementina *de celebratione Missarum. c. 1. & alibi.* Patet ergò gravitas præcepti, sine dubio sub mortali obligantis: quod licèt formaliter sit præce-

ptum positivum Ecclesiasticum: virtualiter tamen est *fundatum in jure divino naturali*, quo Eccesia tenetur certo aliquo ritu colere Deum: quod præceptum de se generale & in determinatum ad quemcúmque ritum Ecclesia determinavit ad hunc certum ritum Horarum Canonicarum per certas ad id deputatas personas persolvendarum sub prædicto triplici illo titulo sacri Ordinis, Beneficii, & Religionis, quos modò explicando breviter percurro.

§. I.

Titulus sacri Ordinis.

4 I. HOc titulo solo obligantur recitare Horas, omnes Majoribus Ordinibus initiati: Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, Episcopi: ídque etsi nullum habeant beneficium, nec ullo alio voto ad id adstricti sint, quia nimirùm ex intentione & institutione Ecclesiæ illis Ordinibus hæc obligatio necessariò est annexa, ut omnis eos Ordines suscipiens, eô ipsò censeatur se velle ad id obligare. *Omnes unanimiter.* De Sacerdotibus, & consequenter Episcopis habetur *c. Presbyter de celebrat. Missar.* De Diaconis *c. ult. d. gr.* De omnibus, etiã Subdiaconis expresè in Concilio Basileensi *sess.* 21. §. *quotcúnque.* Quia tamen illud Concilium fuit acephalum & sine capite, nequiit obligare omnes constitutos in sacris

cris Ordinibus: ideòque de Subdiaconis non beneficiatis nullus eſt expreſſus textus juris, ut notat etiam Navarrus *c.* 7. *de orat.* *n.* 2. ſed eſt conſuetudo recepta Eccleſiæ vim habens legis, ut docent DD. unanimiter.

II. Eſt hæc obligatio ſub mortali. *rursùs omnes unanimiter.* Etenim hanc conſuetudinem eſſe inductam à Majoribus animo ſe & poſteros obligandi ſub mortali, conſtat tùm hoc ipſo unanimi conſenſu DD. qui eſt irrefragabilis teſtis conſuetudinis ſic vigentis & florentis: tùm maximè ex his duobus: 1. quòd conſtanter etiam cum non levibus incommodis obſervetur: 2. quòd omnes pii peſſimè ſentiant de negligente hoc penſum: quæ ſunt duæ validæ rationes cognoſcendi, utrùm aliqua conſuetudo in materia gravi inducta obliget ad mortale, ut videre eſt paſsìm apud Theologos explicantes vim conſuetudinis, nominatim optimè Ferd. à Caſtro-Pal. *de legibus diſp.* 3. *p.* 2. *§.* 3. *num.* 13. Quare meritò Suarez *tom.* 2. *de Relig. tr.* 2. *l.* 4. *c.* 25. *n.* 12. & Diana *p.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 26. non audent probabiliùs aſſerere opinionem Richardi, Angeli, Arragonii, qui putârunt eſſe ſolius venialis culpæ reum, qui ſemel aut bis in anno, totum negligit Breviarium. 5

III. Obligatio recitandi Horas incipit à 1. die & hora ſuſcepti Subdiaconatûs, ſic ut illo die jam obligetur dicere, non quidem totum offi- 6

officium à matutinis, ſed ab Hora Canonica respondente horæ ſuſcepti Ordinis ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ, vel Diœceſis, in qua Ordinatus eſt: non quidem Mathematicè, ſed moraliter: nimirùm ad horam non phyſicè & immediatè ſequentem, ſed moraliter ſuccedentem horæ Ordinationis: ut qui manè circa Nonam ordinatus eſt, ad ſummum tenebitur ad Sextam & Nonam &c. Qui circa undecimam vel meridiem ordinatus, non tenebitur, niſi ad Veſperas, juxta cummunem DD. apud Dianam *p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 218. Marchant *Tribun. p.* 2. *Tract.* 6. *tit.* 3. *q.* 7. Gobat *Tract.* 5. *caſu* 23. *ſect.* 1. *n.* 561. Ratio eſt: quia præcepta moralia moraliter expendenda ſunt, & ita ut gravamen & moleſtiam extraordinariam conſcientijs non inferant: quod omninò fieret, ſi Ordinatus teneretur ad horam correſpondentem horæ immediatè ſequenti Ordinationem ſuam. Quis enim dicet ei, qualis Hora Canonica reſpondeat huic horæ, quæ Ordinationem ſuam immediatè ſequitur, quot ſcrupuli, quot phantaſiæ naſcerentur? Eâdemque ratione diſcurrendum de inceptione obligationis horarum Beneficii, vel Profeſſionis Religioſæ. Vide Gobat *cit. n.* 562. 563.

7 IV. Peccat ergò mortaliter, qui ſuſcipit Subdiaconatum ignarus legendi latinè Suarez *cit. l.* 4. *c.* 27. *n.* 6. Tannerus *tom.* 3. *d.* 5. *q.* 1. *n.* 17. Imò etiam ignarus rectè recitandi. Navarrus

varrus *de orat. c.* 11. *num.* 39. Azorius, Reginaldus, alii. Nisi quis bonâ fide existimet se statim comprehensurum intellectu rationem rectè recitandi: sicut communiter quivis latinè sciens potest eodem die ex rubricis, directoriis, vel alio quopiam discere substantialia: Suarez *loc. cit.* addens, contra Navarrum, teneri tunc recitare etiam cum imperfectione, conando se quotidiè perficere; & excusans à mortali illum, qui planè rudis Rubricarum suscipit Subdiaconatum ob gravem causam, v. g. quia aliàs amisisset beneficium tunc oblatum, vel debuisset diù expectare. Quare meritò miratur Gobat *cit. n.* 562. unde alicubi pervaserit dubitatio, an Subdiaconi saltem primo dimidio annno sui Ordinis non possint censeri liberi à penso horario: & *ibid. n.* 563. optimè confutat Leandrum à SS. Sacramento fusè contendentem, Subdiaconum saltem primo die suæ Ordinations ad nihil teneri, allegatâ consuetudine, sed certè in Germania ignotissimâ. *Qui contra omnes loquitur, non benè loquitur.*

EXCEPTIONES.

I. PRobabiliter non obligantur ad Horas Clerici in majoribus, qui ex dispensatione Pontificis uxorem duxerunt: non quidem á die dispensationis concessæ, sed à die usûs concessionis. Navarrus *c.* 7. *n.* 17. San- 8

chez

chez *lib.* 4. *de Matrim. disp.* 8. *num.* 12. alii. Idémque dicendum de Clerico, qui ductâ priùs uxore, (gravi utique peccato) sacros Ordines suscepit, & postea cogitur redire ad uxorem, ut cum aliis notat Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 1. *n.* 3. Ratio est: quia tales sunt in statu ab hac obligatione valde alieno, nec immeritò videtur usus ipse sic explicasse. At, quid si quis sive gnarus, sive ignarus, recitandi Breviarii injusto metu adactus permisisset se ordinari? ℟. Talis fuisset liber ab onere Breviarii, modò nec verbo, nec facto ratificasset posteà suam Ordinationem. Navarrus, Sanchez, alii, Castro-Pal. *cit, d.* 3. *p.* 1. *num.* 1. Gobat *n.* 565.

9 II. Damnati ad triremes, & captivi apud infideles servientes etiam probabiliùs excusantur ob eandem, quæ suprà, & majorem rationem. Sanè alienum esset ab Ecclesiæ benignitate & decore, si eos in tanta afflictione positos, & inter illam hominum colluviem vellet ad officij onus adstringere: non addenda afflictis afflictio, Sanchez *cit.* Sotus, Lessius, alij cum Diana *p.* 2. *tr.* 12. *Resol.* 40. Atverò, inclusos in carcere seu privato, seu publico, cum Tamburino *cit.* aliisque, non ausim excusare, propter magnum, quo abundant, otium, & ubi se facilè recolligere ad orandum Deum possunt. Intellige, nisi tenebris, vel aliâ causâ ex infrà assignandis excusarentur.

III. Ex-

III. Excommunicatum, suspensum, inter- 10
dictum, manere obligatum, fatentur ferè om-
nes: quia non debet commodum reportare ex
suo delicto, nec est in statu alieno ab hâc obli-
gatione Horarum: Idémque censent Sotus,
Navarrus, alij de degradato. Sed certè pro-
babilissimum est Clericum degradatum non
obligari ad Horas: quia ab Ecclesia spoliatus
est omni privilegio Clericali, atque adeò ad
statum merè sæcularem seu laicalem rejectus.
De hoc Sà Genuinus. *v. Horæ, num.* 2. Degra-
datum quidam excusant, alij obligant, & id du-
rum. De hoc rursùs generatim *cap.* 3. *sect.* 4.
ubi de causis excusantibus à Breviario reci-
tando.

IV. Cæterùm minoribus tantùm Ordini- 11
bus initiati, etsi ex condecentia teneantur ad
majorem Orationē quàm Laici, nullo tamē jure
vel consuetudine obligati sunt ad officium B.
V. Psalmos, & alias certas (Sotus, Medina, To-
letus, alij passim:) nec quidem ad illas, quas
Episcopus ipsis in Ordinatione injungit. Adeò,
ut gravis saltem culpæ rei non sint, si nihil eo-
rum orent. Azorius, Sanchez, Tannerus, aliís-
què citatis Diana *p.*4. *Tract.*4. *resol.*218. Tam-
burinus *citatus c.*3. § 4. Quia tàm severa obli-
gatio ex nullo capite adesse convincitur; ne-
què ex jure, nequè ex Pontificali, nequè ex
præcepto Episcopi, qui certè ex se non habet
jus inducendi tantum onus. Quare præsumen-
dum

dum est talia indici ex sola condecentia & honestate, ut consilium, in gratiarum actionem vel similem finem, certè non in pœnitentiam. Quod etiam de omnibus Ordinatis, etiam Sacerdotibus intelligendum est. Quamvis non esse temerè negligenda omnes moneant. Sed de hoc dixi *c.6.* §.1.

§. II.

Titulus Religionis professæ Choro adstrictæ.

12 I. OMnes Religiosi & Moniales professi Religionem Choro adstrictam, atque ad Chorum deputati (exceptis nimirùm Novitijs, & Laicis Conversis) obligantur ad Horas recitandas vel publicè in Choro, vel privatim, sive culpabiliter sive inculpabiliter à choro absint, etiamsi Majoribus Ordinibus non sint initiati. Omnes in his terminis. Ratio hujus obligationis non habetur ex ullo jure scripto divino vel humano, neque enim uspiam extat tale jus: sed neque ex una aliqua consuetudine generali omnium Ordinum, ut contra Layman *l.4.tract.*1. *c.*4. *n.*2. & alios, cum aliis rectè docet Tannerus *cit.disp.*5. *q.*1. *n* 143. Etenim sexcentis instantiis demonstrari potest non esse tàm arctum nexum inter Religiones invicem, ut quod placuit antiquioribus, debeat etiam probari posterioribus, sed permittitur quævis in suo

in suo sensu abundare. Est ergò vera causa hujus obligationis petenda ex specialibus statutis & consuetudinibus cujuslibet Religionis in particulari: ut rectè Gobat. *cit. n.* 568.

II. Insuper eam obligationem Religiosorũ ac Regularium Monialium recitandi Horas, etiam privatim extra Chorum, esse sub peccato mortali, docet longè communior sententia & sensus DD. piorúmque persuasio: idque ex generali consuetudine, quæ in omnibus Religionibus Choro addictis cum tantâ obligatione inducta & acceptata sit, scientibus & consentientibus Ecclesiasticis Prælatis, ideóque verè vim legis obligantis sub mortali obtineat: etsi de hac obligatione nec in Regulis multarum Religionum mentio fiat, nec alius Canon Ecclesiasticus existat. Sic Navarrus *c.* 25. *man. n.* 97. Paludanus, Sotus, Barth, Medina, Gabriel, Rodriquez, Valentia, Toletus, Bellarm. Azorius, Suarez, Sanchez, uterq; Tamburinus, aliísque citatis Layman *cit. c.* 4. & 21. citans Dianam *p.* 2. *tract.* 12. *Resol.* 7. plurésque congerens Leander hìc, *tract.* 8. *d.* 2. *q.* 10. ubi *q.* 11. cum alijs negat alios Religiosos posse uti privilegio, quo Eugenius IV Benedictinos in Sacris non constitutos, & Paulus III. Societatis Alumnos nondùm Diaconatu initiatos liberos pronuntiavit ab hoc suavi quidem, sed tamen onere: ergò alij Religiosi supponuntur obligari. Certè dubitari vix potest de Fratribus 13

Digitized by Google

ptum positivum Ecclesiasticum: virtualiter tamen est *fundatum in jure divino naturali*, quo Eccesia tenetur certo aliquo ritu colore Deum: quod præceptum de se generale & in determinatum ad quemcúmque ritum Ecclesia determinavit ad hunc certum ritum Horarum Canonicarum per certas ad id deputatas personas persolvendarum sub prædicto triplici illo titulo sacri Ordinis, Beneficii, & Religionis, quos modò explicando breviter percurro.

§. I.

Titulus sacri Ordinis.

4 1. HOc titulo solo obligantur recitare Horas, omnes Majoribus Ordinibus initiati: Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, Episcopi: idque etsi nullum habeant beneficium, nec ullo alio voto ad id adstricti sint, quia nimirùm ex intentione & institutione Ecclesiæ illis Ordinibus hæc obligatio necessariò est annexa, ut omnis eos Ordines suscipiens, eô ipsò censeatur se velle ad id obligare. *Omnes unanimiter.* De Sacerdotibus, & consequenter Episcopis habetur *c. Presbyter de celebrat. Missar.* De Diaconis *c. ult. d. gr.* De omnibus, etiã Subdiaconis expresse in Concilio Basileensi *sess.* 21. §. *quotcúnque.* Quia tamen illud Concilium fuit acephalum & sine capite, nequiit obligare omnes constitutos in sacris

cris Ordinibus: ideòque de Subdiaconis non beneficiatis nullus est expressus textus juris, ut notat etiam Navarrus *c.* 7. *de orat. n.* 2. sed est consuetudo recepta Ecclesiæ vim habens legis, ut docent DD. unanimiter.

II. Est hæc obligatio sub mortali. *rursùs* 5
omnes unanimiter. Etenim hanc consuetudinem esse inductam à Majoribus animo se & posteros obligandi sub mortali, constat tùm hoc ipso unanimi consensu DD. qui est irrefragabilis testis consuetudinis sic vigentis & florentis: tùm maximè ex his duobus: 1. quòd constanter etiam cum non levibus incommodis observetur: 2. quòd omnes pii pessimè sentiant de negligente hoc pensum: quæ sunt duæ validæ rationes cognoscendi, utrùm aliqua consuetudo in materia gravi inducta obliget ad mortale, ut videre est passìm apud Theologos explicantes vim consuetudinis, nominatìm optimè Ferd. à Castro-Pal. *de legibus disp.* 3. *p.* 2. *§.* 3. *num.* 13. Quare meritò Suarez *tom.* 2. *de Relig. tr.* 2. *l.* 4. *c.* 25. *n.* 12. & Diana *p.* 5. *tract.* 5. *resol.* 26. non audent probabiliùs asserere opinionem Richardi, Angeli, Arragonii, qui putârunt esse solius venialis culpæ reum, qui semel aut bis in anno, totum negligit Breviarium.

III. Obligatio recitandi Horas incipit à 1. 6
die & hora suscepti Subdiaconatûs, sic ut illo die jam obligetur dicere, non quidem totum offi-

officium à matutinis, ſed ab Hora Canonica respondente horæ ſuſcepti Ordinis ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ, vel Diæceſis, in qua Ordinatus eſt: non quidem Mathematicè, ſed moraliter: nimirùm ad horam non phyſicè & immediatè ſequentem, ſed moraliter ſuccedentem horæ Ordinationis: ut qui manè circa Nonam ordinatus eſt, ad ſummum tenebitur ad Sextam & Nonam &c. Qui circa undecimam vel meridiem ordinatus, non tenebitur, niſi ad Veſperas, juxta cummunem DD. apud Dianam *p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 218. Marchant *Tribun. p.* 2. *Tract.* 6. *tit.* 3. *q.* 7. Gobat *Tract.* 5. *caſu* 23. *ſect.* 1. *n.* 561. Ratio eſt: quia præcepta moralia moraliter expendenda ſunt, & ita ut gravamen & moleſtiam extraordinariam conſcientijs non inferant: quod omninò fieret, ſi Ordinatus teneretur ad horam correſpondentem horæ immediatè ſequenti Ordinationem ſuam. Quis enim dicet ei, qualis Hora Canonica reſpondeat huic horæ, quæ Ordinationem ſuam immediatè ſequitur, quot ſcrupuli, quot phantaſiæ naſcerentur? Eâdemque ratione diſcurrendum de inceptione obligationis horarum Beneficii, vel Profeſſionis Religioſæ. Vide Gobat *cit. n.* 562. 563.

7 IV. Peccat ergò mortaliter, qui ſuſcipit Subdiaconatum ignarus legendi latinè Suarez *cit. l.* 4. *c.* 27. *n.* 6. Tannerus *tom.* 3. *d.* 5. *q.* 1. *n.* 17. Imò etiam ignarus rectè recitandi. Navarrus

varrus *de orat. c.* 11. *num.* 39. Azorius, Reginaldus, alii. Nisi quis bonâ fide existimet se statim comprehensurum intellectu rationem rectè recitandi; sicut communiter quivis latinè sciens potest eodem die ex rubricis, directoriis, vel alio quopiam discere substantialia: Suarez *loc. cit.* addens, contra Navarrum, teneri tunc recitare etiam cum imperfectione, conando se quotidiè perficere; & excusans à mortali illum, qui planè rudis Rubricarum suscipit Subdiaconatum ob gravem causam, v. g. quia aliàs amisisset beneficium tunc oblatum, vel debuisset diù expectare. Quare meritò miratur Gobat *cit. n.* 562. unde alicubi pervaserit dubitatio, an Subdiaconi saltem primo dimidio annno sui Ordinis non possint censeri liberi à penso horario: & *ibid. n.* 563. optimè confutat Leandrum à SS. Sacramento fusè contendentem, Subdiaconum saltem primo die suæ Ordinations ad nihil teneri, allegatâ consuetudine, sed certè in Germania ignotissimâ. *Qui contra omnes loquitur, non benè loquitur.*

EXCEPTIONES.

I. Probabiliter non obligantur ad Horas Clerici in majoribus, qui ex dispensatione Pontificis uxorem duxerunt: non quidem à die dispensationis concessæ, sed à die usûs concessionis. Navarrus *c.* 7. *n.* 17. San- 8

chez

chez *lib.* 4. *de Matrim. disp.* 8. *num.* 12. alii. Idémque dicendum de Clerico, qui ductâ priùs uxore, (gravi utique peccato) sacros Ordines suscepit, & postea cogitur redire ad uxorem, ut cum aliis notat Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 1. *n.* 3. Ratio est: quia tales sunt in statu ab hac obligatione valde alieno, nec immeritò videtur usus ipse sic explicasse. At, quid si quis sive gnarus, sive ignarus, recitandi Breviarii injusto metu adactus permisisset se ordinari? ℟. Talis fuisset liber ab onere Breviarii, modò nec verbo, nec facto ratificasset posteà suam Ordinationem. Navarrus, Sanchez, alii, Castro-Pal. *cit, d.* 2. *p.* 1. *num.* 1. Gobat *n.* 565.

9 II. Damnati ad triremes, & captivi apud infideles servientes etiam probabiliùs excusantur ob eandem, quæ suprà, & majorem rationem. Sanè alienum esset ab Ecclesiæ benignitate & decore, si eos in tanta afflictione positos, & inter illam hominum colluviem vellet ad officij onus adstringere: non addenda afflictis afflictio, Sanchez *cit.* Sotus, Lessius, alij cum Diana *p.* 2. *tr.* 12. *Resol.* 40. Atverò, inclusos in carcere seu privato, seu publico, cum Tamburino *cit.* aliísque, non ausim excusare, propter magnum, quo abundant, otium, & ubi se facilè recolligere ad orandum Deum possunt. Intellige, nisi tenebris, vel aliâ causâ ex infrà assignandis excusarentur.

III. Ex-

III. Excommunicatum, ſuſpenſum, inter- 10
dictum, manere obligatum, fatentur ferè omnes: quia non debet commodum reportare ex ſuo delicto, nec eſt in ſtatu alieno ab hâc obligatione Horarum: Idémque cenſent Sotus, Navarrus, alij de degradato. Sed certè probabiliſſimum eſt Clericum degradatum non obligari ad Horas: quia ab Eccleſia ſpoliatus eſt omni privilegio Clericali, atque adeò ad ſtatum merè ſæcularem ſeu laicalem rejectus. De hoc Sà Genuinus. *v. Horæ, num.* 2. Degradatum quidam excuſant, alij obligant, & id durum. De hoc rursùs generatim *cap.* 3. *ſect.* 4. ubi de cauſis excuſantibus à Breviario recitando.

IV. Cæterùm minoribus tantùm Ordini- 11
bus initiati, etſi ex condecentia teneantur ad majorem Orationẽ quàm Laici, nullo tamẽ jure vel conſuetudine obligati ſunt ad officium B. V. Pſalmos, & alias certas (Sotus, Medina, Toletus, alij paſsim:) nec quidem ad illas, quas Epiſcopus ipſis in Ordinatione injungit. Adeò, ut gravis ſaltem culpæ rei non ſint, ſi nihil eorum orent. Azorius, Sanchez, Tannerus, aliíſquè citatis Diana *p.* 4. *Tract.* 4. *reſol.* 218. Tambutinus *citatus c.* 3. § 4. Quia tàm ſevera obligatio ex nullo capite adeſſe convincitur; nequè ex jure, nequè ex Pontificali, nequè ex præcepto Epiſcopi, qui certè ex ſe non habet jus inducendi tantum onus. Quare præſumendum

dum est talia indici ex sola condecentia & honestate, ut consilium, in gratiarum actionem vel similem finem, certè non in pœnitentiam. Quod etiam de omnibus Ordinatis, etiam Sacerdotibus intelligendum est. Quamvis non esse temerè negligenda omnes moneant. Sed de hoc dixi *c.6.* §.1.

§. II.

Titulus Religionis professæ Choro adstrictæ.

12 I. OMnes Religiosi & Moniales professi Religionem Choro adstrictam, atque ad Chorum deputati (exceptis nimirùm Novitijs,& Laicis Conversis) obligantur ad Horas recitandas vel publicè in Choro, vel privatim, sive culpabiliter sive inculpabiliter à choro absint, etiamsi Majoribus Ordinibus non sint initiati. Omnes in his terminis. Ratio hujus obligationis non habetur ex ullo jure scripto divino vel humano, nequè enim uspiam extat tale jus: sed nequè ex una aliqua consuetudine generali omnium Ordinum, ut contra Layman *l.4.tract.*1. *c.*4. *n.*2. & alios, cum aliis rectè docet Tannerus *cit.disp.*5. *q.*1. *n* 143. Etenim sexcentis instantiis demonstrari potest non esse tàm arctum nexum inter Religiones invicem, ut quod placuit antiquioribus, debeat etiam probari posterioribus, sed permittitur quævis in suo

in suo sensu abundare. Est ergò vera causa hujus obligationis petenda ex specialibus statutis & consuetudinibus cujuslibet Religionis in particulari : ut rectè Gobat. *cit. n.* 568.

II. Insuper eam obligationem Religiosorũ ac Regularium Monialium recitandi Horas, etiam privatim extra Chorum, esse sub peccato mortali, docet longè communior sententia & sensus DD. piorúmque persuasio : idque ex generali consuetudine, quæ in omnibus Religionibus Choro addictis cum tantâ obligatione inducta & acceptata sit, scientibus & consentientibus Ecclesiasticis Prælatis, ideóque verè vim legis obligantis sub mortali obtineat : etsi de hac obligatione nec in Regulis multarum Religionum mentio fiat, nec alius Canon Ecclesiasticus existat. Sic Navarrus *c.* 25. *man. n.* 97. Paludanus, Sotus, Barth, Medina, Gabriel, Rodriquez, Valentia, Toletus, Bellarm. Azorius, Suarez, Sanchez, uterq; Tamburinus, aliísque citatis Layman *cit. c.* 4. *&* 21. citans Dianam *p.* 2. *tract.* 12. *Resol.* 7. plurésque congerens Leander hìc, *tract.* 8. *d.* 2. *q.* 10. ubi *q.* 11. cum alijs negat alios Religiosos posse uti privilegio, quo Eugenius IV. Benedictinos in Sacris non constitutos, & Paulus III. Societatis Alumnos nondùm Diaconatu initiatos liberos pronuntiavit ab hoc suavi quidem, sed tamen onere : ergò alij Religiosi supponuntur obligari. Certè dubitari vix potest de Fratribus 13

 Mino-

Digitized by Google

Minoribus propter verba Regulæ: *Clerici faciant divinum officium secundùm Ordinem S. R. Ecclesiæ.* Quamvis enim Fratres nondùm Ordinibus, neque primâ tonsurâ Canonicâ initiati, non sint in rigore juris Clerici, tamen tanquam Choristas eâ obligatione sub mortali astringi, unanimis est, & fuit semper sensus DD. Patrum, & Expositorum Ordinis. Cùm ergò etiam de reliquis sit communis vel saltem communior sensus DD. teste Leandro *supra*: huic communi sensui in re quotidianâ cum Gobat *n.* 570. non ausim refragari.

14 III. Contra tamen, Religiosos illos & Moniales choro deputatos, seu, ut vocant, Choristas, qui ex Regula vel voto, speciale præceptum non habent (uti habent Fratres minores, & Moniales annunciatæ, & si qui, vel quæ alii vel aliæ) sub nullo saltem gravi peccato obligari ad horas extra chorum persolvenda (imò neque in choro, per se loquendo, ut infra dicetur) docent sanè graves, & non multò pauciores DD. Joan. Medina *Cod. de orat. q.* 7. Alphonsus à Castro, *l.* 1. *de lege pœnali c.* 8. Cajet. *V. Horæ c.* 1. Armilla *eodem V. n.* 4 Bordonus, alii apud Dianam *p.* 6. *tract.* 8. *re fol.* 12. Atque etiam quoad suos Cistercienses (omniū strictissimi Chori) rotundè nega Caramuel *Theolog. Regul. d.* 100. & ex professo latè noster P. Marchant. Suprà *cit. q.* 2. *dub.* 1. Meum Lessium mox citabo. Ratio solid

& sufficiens est. Quia tantùm onus absque ullo expresso præcepto vel titulo assignabili imponere sub mortali peccato, est intolerabile. Consuetudo autem vim legis habens à Doctoribus assignata, supponitur tantùm, non probatur, neque ulla ratione probari potest. Certè doctissimus & pientissimus Lessius *Consil. moral. casu* 14. de hoc à quodam Reverendissimo ex Hispania interpellatus rescripsit, fuisse sibi semper visam etiam in praxi probabilem sententiam, quòd neque Chorista, neque Moniales, ex ulla etiam consuetudine obligentur ad Breviarium: probátque multis rationibus & authoritate Joan. Medinæ, Emman Sà &c. vúltque hoc suo responso uti Confessarios.

IV. Quare Marchant noster *loco citato*, omninò probabiliter ita concludit. 1. Sanctam consuetudinem esse cujusvis Religionis, ut Religiosi, quando à Choro seu culpabiliter seu inculpabiliter abfuerint; Horas Canonicas privatim recitent: 2. Hanc consuetudinem receptam esse titulo pietatis ac devotionis Religiosæ, quam, qui prævaricantur, meritò negligentiæ, indevotionis, ac defectûs fervoris arguuntur. 3. Eam tamen consuetudinem habere vim legis, aut receptam esse per modum legis sub mortali obligantis, liberè gratis, & absque ullo fundamento asseritur. Nec obstat Religiosos ex hac sententia fore negligentiores: nam minus malum est negligere

Digitized by Google

gere sine peccato, quàm negligendo cum peccato æstimato Deum mortaliter offendere. 4. Aliud est de obligatione dicendi Horas in Choro, quâ obligantur Religiosi & Moniales ex communi sensu, & expresso præcepto Ecclesiæ: ut patet in *Clementina de celebrat. Miss. c. 1. in Ecclesiis Cathedralibus, collegiatis, & Regularibus devotè psaltatur*: quæ obligatio sine dubio gravis est, & sub mortali obligans, at principaliter incumbit toti Communitati, Capitulo, Monasterio, & non ita descendit ad singulos Religiosos, ut mox dicam inferiùs.

Corollarium ad praxin. Quando ergò Monachus nondum in sacris, aut Monialis confitetur se aliquoties Horas suas in toto, vel in parte, Romam misisse: expediet interrogare, quisnam in ejus Monasterio sit communis sensus de gravitate culpæ admissæ à negligentibus Horas: & juxta illum communem sensum judicabit: cùm ex Doctorum diversis sententiis de gravitate culpæ mortalis meritò dubitari possit. Etsi dubitari nolit Sanchez *l. 7. Consil. c. 2. dub. 3.* Ascanius Tambur. *De Iure Abbatum to. 2. disp. 10. q. 1.* Thomas Tambur. *cit. c. 3.* Leander *cit. q. 27.* aliique plures. Saltem dubitari non debet, quin Abbas possit ex rationabili causa dispensare, quando versantur in studiis. Suarez, Lessius, Ascan. Tamburin. *ll. cc.* aliique. Minùs scrupuli inijciendum Fratribus conversis aliarum

Reli-

Religionum non persolventibus preces præscriptas: neque enim ratio nec authoritas suadet eos generatim peccare mortaliter non parendo, esto Fratres minores peccent mortaliter contra præceptum speciale Regulæ. Ascan. Tamburin. *ibidem. q.* 15.

Exceptiones, & Specialia quoad Chorum.

1. OBligatio persolvendi Horas in Choro principaliter incumbit toti Communitati, Monasterio, Capitulo, & ex officio Prælatis, ac Superioribus, quæ obligatio sine dubio gravis est & sub mortali obligans: ut supra jam innui, adeò, ut peccent mortaliter si per eorum negligentiam aut dissimulationem omittantur divina officia, juxta communem sensum DD. (& maximè certum est de Præsidibus Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum, ipsísque Beneficiatis, quando ob eorum absentiam nequeunt divina celebrari) Et si Prælatus vel Superior suo muneri desit, tunc primùm curare obligabuntur subditi. Nam superiore deficiente, obligatio officiorum Communitatis recidit in subditos. Ubi tamen datur parvitas materiæ sine dubio longè major, quàm in omissione privata omnimoda officii divini infrà assignandâ. Quare non licebit admittere ac emittere Professionem Religionis Choro adstrictæ, nisi speretur quàm- 16

primùm fore, ut profitens sciat legere Horas, (ut supra etiam de Subdiacono ordinato dictum) Quia deciperetur Religio in re gravi. Neque in hoc Prælatus potest dispensare, cùm sit dispensatio extraordinaria, & Religioni onerosa vel damnosa. Communis apud citatos.

17 II. Obligationi solvendi Horas in choro, satisfaciunt quatuor, vel quinque, & multò magis plures: non tamen pauciores; & unus minimè. *Omnes*. Ratio est: Quia essentia chori consistit in alternatione cantantium decenti ac decorâ: alternatio autem cantantium tantùm in uno nequaquàm, in paucioribus verò quatuor vel quinque, decens & decora subsistere non potest. Unde Prælatus vel superior in numerosa Communitate v. g. 20. vel ampliùs permittens Horas persolvi à paucioribus, quàm quatuor vel quinque, huic obligationi minimè satisfacit, nisi justa causa excusaret: Quin etiam si in tali numerosa Communitate sæpiùs à quatuor vel quinque sine justa causa persolvi permittat vel dissimulet, à peccato gravi non fore excusandum, saltem ratione scandali, rectè monent DD. modò citandi.

18 III. Excusatur à Choro Communitas Religiosorum, quantùm est ex titulo Religionis, si non adsint saltem quatuor Religiosi. Ita post alios Tamburinus *citatus c.* 5. §. 1. *n.* 22.

Lean-

Leander hic *disp.* 6. *q.* 10. Gobat. *n.* 698. (addentes tamen (contra alios) sufficere si quaternarius numerus compleatur ex novitiis) ob rationem datam. Quòd à paucioribus quàm quatuor decens chorus non subsistat. *At Pellizarius Man. Regul. to.* 1. *tract.* 5. *c.* 8. *n.* 50. apud Tambur. *ibidem* excusat, si Communitas Religiosa constet solùm ex quatuor vel quinque, Rationem dans. Quia licèt quatuor vel quinque sufficiant ad rigorem Chori, tamen probabile est plures requiri ad constituendum Chorum ex obligatione, ut scilicet cũ aliquo decore alternatim cantetur: & ne tantum onus quotidianum tam paucis imponatur: quare posse communitatem Religiosorum hanc opinionem sequendo, à dicto onere se liberam reputare. Oppositum tamen sine dubio tutiùs. ¶. De Religiosis loquimur. Longè strictiùs est jus, quo beneficiati, Canonici Cathedrales & Collegiati urgentur: eósque obligatos manere, etiamsi sint tantùm duo vel tres, communis fert opinio. Ratio est: Quia pactum inter beneficiatos & fundatores saltem implicitè initum requirit ex justitia ut servetur Chorus, quoties alternatio cantantium aliquâ tandem ratione servari potest: inter duos autem vel tres hæc alternatio servari potest, ab uno minimè. Ergò &c. Menochius tamen apud Leandrum *cit*: etiam liberat eos à Choro si non sint saltem quatuor, qui Choro assistere

 pos-

Digitized by Google

possint: at eo casu à cantu quidem, non tamen ab assistentia in Choro, & recitatione alta voce, eos liberat Leander *ibid.* At Tamburinus *cit. c.* 5. §. 1. *n.* 12. ne quidem à cantu vult eos esse eximios pauciores quatuor, ob rationem à nobis datam. Casus hic valde sæpè evenit in Ecclesiis Collegiatis vulgaribus, in quibus quidem viget mos valde diversus: an ubique excusabilis, cognoscetur quando standum erit coram Tribunali divino & piis fundatoribus: ait Gobat *n.* 698. *in fine.*

19 IV. Religiosus culpabiliter à Choro absens aut aliis canentibus in Choro, silens, etiam sæpius, per se non peccat nisi ad summum venialiter. Communis apud citatos. Ratio est: quia quòd nemo à Choro abesse, sed omnes, & sigillatim hi & illi adesse debeant; est vel ex regulæ & statuorum ordinatione, vel ex Superiorum præcepto; quæ utravis ordinariè non obligant sub peccato, saltem mortali, sed solùm sub pœna secundùm consuetudinem Ordinis, aut Superioris arbitrium infligendâ. Et *c. ultimo d.* 92. præcipiens esse damnandum Clericum Choro non assistentem, loquitur de Clerico beneficiario tantùm Ecclesiæ collegiatæ. Suarez *l.* 3 *de orat. c.* 20. *n.* 5. Layman *cit. c.* 4. alii communiter. ¶. At dixi *per se loquendo.* Per accidens enim tales posse peccare mortaliter nimis certum est. 1. Ratione contemptûs expliciti vel impliciti; qualis certè præ-

præsumitur, si quis sæpissimè passim, & quasi consuetudinariè à Choro se subtraheret. 2. Ratione scandali aliorum: res nota satis. 3. Si ex eius absentia Chorus grave detrimentum patiatur, aut omninò servari non possit. 4. Si à Superiore de hoc grave præceptum imponeretur cum intentione obligandi graviter, seu sub mortali, aut per obedientiam, quod utique ratione illarum circumstantiarum per accidens posset. Monet tamen Suarez *l.c.* Quòd si adsint, qui voluntariè cum decoro satisfaciant Choro, non debere Superiorem facilè imponere singulis præceptum grave: quia communi obligationi per illos voluntarios jam satisfacit sufficienter; urgere tamen verbis & consuetis pœnitentiis potest & debet.

Petes Curiosule, An Religiosus professus 20
pro Choro, seu Clerico, nondum tamen sacris initiatus, possit transire ad statum Laici, & sic non ampliùs obligari ad officium? Negat Navarrus, & post ipsum Portellus noster in *Respons. Regul. p.2, c.8.* Et verum credo, si nulla causa rationabilis subesset. At verò si rationabilis causa subsit (qualis esset magna consolatio Religiosi in illo statu humili Deo & Ordini servire volentis; item ineptitudo ad sufficientes litteras addiscendas) licere rectissimè docent cum aliis Sanchez *lib.6. Moral. c.7. n.8.* Tambur. *cit. n.15.* Ratio est: Quia professum esse choro addictum, non est substantialiter

Digitized by Google

annexum Professioni, sed oritur ex eo, quòd Religiosus ex sua & Superioris voluntate deputetur ad Chorum: cùm ergò tota substantia professionis Religiosæ adsit etiam in statu Laicali, si Religiosus & Superior consentiant, non est ratio, cur ea mutatio fieri licitè non possit. Factâ autem mutatione statûs, non est mirum, quòd sequatur exemptio ab officio: sicùt Episcopo tollente beneficium à Clerico, hic cessat obligari ad officium. Adde, talem mutationem de facto solere fieri in pœnam ob delicta perpetrata.

§. III.

Titulus Beneficij Ecclesiastici.

21 SPecialiter & strictiùs ad Horas recitandas obligantur beneficiati omnes, seu qui habent beneficium, sive curatum, ut Episcopi, Abbates, Præpositi, Decani, Parochi, &c. sive non curatum, ut Canonici, Vicarij, Capellani, aliique beneficiarij simplices: Certum apud omnes ex Concilio Basileensi *sess.* 21. *§. Quoscúnque*: Et Concilio Lateranensi sub Leone X. ubi exprimitur famosissima & verissima illa Regula: *Beneficium datur propter officium.* Et ideo definitur beneficium Ecclesiasticum *esse, jus perpetuum percipiendi fructus seu redditus ex bonis Ecclesiæ propter officium aliquod spirituale authoritate Ecclesiæ constitutum.*

Obligatio hæc beneficiornm est sub mortali, omni

omnium consensu citrà controversiam, & constat ex Bulla Pij V. mox § *seq.* alleganda. Est enim hæc obligatio non tantùm ex virtute Religionis, ut in præcedentibus, sed etiam ex justitia, si velint percipere, percipiántque fructus beneficij, nimirùm vi pacti collationi cujusque beneficij annexi, juxta prædictam Regulam: *Beneficium datur propter officium*, *scilicet Canonicum*. Ergonè etiam, si semel tantùm omittam? Ita: rursùs omnes, ex eadem Bulla Pij V. At priusquam omittam, cogito restituere fructus respondentes omissioni? Non ideò excusaris à mortali. Lugo *Respons. Moral. l.5. dub.6.* Etenim lex obligans ad restitutionem est pœnalis: ergò supponit culpam mortalem. Excipiunt tamen ab hac obligatione, aliqui, multi, plerique hascè sequentes

EXCEPTIONES.

I. *Habentes titulum tantùm beneficij, &c.*

I. Qui solùm habet titulum seu jus ad aliquod beneficiũ, caret autem possessione adhuc, ac redditibus sine sua culpa, sive ob litem, sive ob aliam causam, non obligatur titulo beneficij: cùm enim non possidet, non dicitur propriè habere beneficium. ita plerique DD. cum Layman *l.4. tract.2. c.5. n.3. alij citati.* Secus si possessione suâ culpâ careat. Si e- 22

nim

nim per te stet, ut possessionem habeas, fructúsque recipias, certum est te obligari, quia ob tuam culpam Ecclesia non debet privari suo obsequio.

23 II. Etiam quia possessionem beneficij cœpit, sed ita litigiosam, ut verè dubium sit, utrùm sit obtenturus causam, neque interim percipit fructus ratione onerum annexorum illi beneficio. Suarez *l.4.De Orat.c.19. aliique.* Secus, si aut interim fruatur fructibus, vel aliquibus obventionibus, aut probabilis spes sit se obtenturum causam & fructus interim sequestratos. Sanchez *l. 2. Consil. c. 2. dub. 76.* aut si post adeptam possessionem pacificam primùm lis moveatur sequestratis fructibus, sed non præsentiis seu alijs obventionibus distinctis à grossâ (ut loquuntur Itali) seu fructibus grossis. Sanchez *ibidem n.9.* Quanquàm talem Lugo *l. 5. Respons. Moral.* non audeat liberare, etiamsi interim nihil percipiat.

II. *Non percipientes fructus Beneficij.*

24 I. NOn obligatur hoc titulo Canonicus novus, qui ex consuetudine sui Capituli non accipit ullos fructus, vel distributiones, primo, aut secundo anno: sed vel distribuantur inter priores beneficiatos, vel ad fabricam, vel ad alia opera pia applicentur: Layman *l. 4. tract. 2. c. 5. n. 4.* Tamburin. *cit. c. 5. §. 1. n. 18*

*n.*28. alij communiùs. Contra Lessium & alios. Quia illis perindè est, ac si non habeant tunc beneficium, idque sine sua culpa. Idémque sentit Gobat *n.*575. de Canonicis Augustanis, Frisinganis, aliis, qui debebant quinque annis carere ad dissolvenda debita contracta bello Suecico: cùm necessitas non habeat legem.

Idem consequenter erit de omnibus beneficiatis Galliarũ, qui primi anni omnes reddi- tus debent tradere summo Pontifici. At ubi consuetudo est, ut post obitum beneficiati, eius hæredibus reserventur fructus unius anni sequentis (alicubi vocantur hi fructus *mortuarium*) tunc de jure obligari orare uno anno priusquàm nanciscantur perfectam possessionem cum fructibus, pro certo vult haberi Castro-Palaus apud Gobat *citatum n.*576. de praxi meritò dubitantem.

II. Similiter illum, qui ob furtum, sterilitatem anni, aquarum inundationem, grandinem, hostium incursionem &c. nihil percipit uno vel altero anno, hoc titulo excusari docet idem Castro-Palaus apud Gobat *ibidem n.* 577. testans esse *communem.* Aut si prædia præbeant quidem aliquid, sed non æstimabilem partem honestæ sustentationis. Layman paulò ante citatus: de hoc mox iterùm. 25

III. *Habentes Beneficium tenue.*

I. HAbens beneficium tenue (infrà definiendum) si scienter acceptavit, eo titulo 26

titulo adhuc obligant ad officium communiter Doctores antiqui, Navarrus, Suarez, Reginaldus, Castro Palaus, alij apud Dianam mox citandum. eò quòd volenti non fiat injuria. At probabilissimè liberant alij æque graves ac multi DD. Sotus, Vega, Ledesma, Lessius *l.* 2. *de Justitia, c* 34. *n.* 167. Tambur. *cit. n.* 24. aliique, *cit.* Diana *p.* 1. *tract.* 12. *resol.* 9. Et probabile censet Sanchez *cit. dub.* 66. Ratio est: Quia beneficium adeò tenue, reputatur pro nullo, cùm parum pro nihilo reputetur in jure. Neque est credibile benignam Matrem Ecclesiam tantum onus apponere voluisse tam parvo proventui; esto, eum adhuc ex gratitudine conveniat orare pro Benefactoribus seu fundatore illius qualiscúnque proventûs. Cæterùm beneficium verè tenue varij variè definiunt, alij, ex quo non habentur saltem decem, alij quindecim, alij 20. alij plures adhuc aureos vel ducatos. Sed rectiùs.

27 ℣. Beneficium tenue verè censendum est, ex quo non provenit bona pars, nimirùm tertia aut ad minimùm quarta pars honestæ ac tenuis sustentationis Clerici, prudentis judicio, habitâ ratione personæ ipsius Clerici, & victûs honesti, quo utuntur communiter alii Clerici similis conditionis. Qui ergò ex suo beneficio habet tertiam vel bonam quartam partem honestæ sustentationis, non erit dicendus habere beneficium tenue. Et optimè notat Gobat

bat *n.* 578. In noſtra Germania, etiam his difficilibus temporibus viginti ducatos Clerico ſortis mediocris præſtare bonam quartam partem honeſtæ ſuſtentationis, victûs, veſtitúſque, cùm permulti debeant eſſe contenti annuis 50. vel 60. ducatis. Similiter ſi quis plura habeat beneficia tenuia, quæ ſimul tamen præſtent notabilem partem ſuſtentationis, v. g. tertiam, jam emerget obligatio recitandi, ut poſt alios notat Tamburinus *cit. n.* 25. & 27. approbante Gobat. *n.* 579. Quia talis uterque jam notabilem ſuſtentationem ab Eccleſia recipit. Contra verò hìc obiter nota: ſi quis duo vel plura etiam pinguia beneficia habeat, non obligabitur, niſi ad unum officium, & non ad totidem officia recitanda, quot habet beneficia: ut contra Navarrum rectè docent Suarez *cit. n.* 18. Bonacina, Tamburinus, alii communiter. Ratio debet eſſe: Quia hæc videtur eſſe benigna Eccleſiæ intentio, ut multiplicatis beneficiis ſolùm multiplicentur tituli, ob quos debetur recitatio, & non ipſæ recitationes officii: [ac proindè omiſſo officio, non niſi unum peccatum mortale committetur] ſicut ordinatus omnibus ſacris Ordinibus, unum tantùm debet recitare officium: & die Dominico & feſtis etiam pluribus eodem die concurrentibus, fideles non teneantur audire niſi unum Sacrum.

II. Quòd ſi beneficium fuerit quidem pingue, ſed proceſſu temporis ſine culpa benefi- 28

ciati, ut ex bello, peste, alluvione, sterilitate factum sit tenue, ut fructus exigui proveniant nullam notabilem partem sustentationis præbentes, siquidem spes sit meliorationis in brevi: tunc compensandus erit annus fertilis cum sterili, & beneficiatus obligandus ad recitationem Horarum, sicut & ad certas Missas talis beneficii, juxta communem & certam sententiam. *Suarez*, *Layman*, alii citati. At verò, si multùm tenue factum sit beneficium, ut fructus non ascendant ad tertiam, vel bonam quartã partem sustentationis, idque sine spe incrementi, sic, ut judicio prudentis, ad æquam compensationem pertingi ampliùs non possit, vel non nisi post longum tempus, probabilissimè ex titulo beneficii non eris ampliùs obligandus ad Horas: quia reverà tunc nec fructus nec jus utile ad fructus retines. Idémque à fortiori dicendum, si totum beneficium pereat sine tua culpa: Hoc enim semper sub intelligendum. Quòd si enim ex tua culpa vel negligentia hæc beneficij diminutio vel interitus contingat, palam est, te non eximi obligatione: non enim æquum est, ut Ecclesia ex tua culpa suo servitio privetur. Ut in simili paulò supra etiam dicebam.

IV. *Sacellani, Vicarij, Pensionarij.*

291. Titulo hoc beneficij non obligantur ad Horas. 1. Qui habent Sacellaniam non

non sacram, quæ scilicet sine authoritate Episcopi erecta est, & solet à Laicis conferri, ut in quibusdam arcibus vel domibus Nobilium, licèt fructus bonos adferat, non tamen est beneficium, quod debet esse Authoritate Ecclesiæ institutum & collatũ. 2. Idem est de Capellano Capellaniæ fundatæ cum expressa conditione, ut Capellanus ratione Capellaniæ non sit obligatus ad preces Canonicas: tale beneficium Authoritate Episcopi posse validè & licitè fundari, benè probat Quintanadvennas apud Gobat *n.* 580. 3. Qui est Vicarius beneficii alicuius uniti Ecclesiæ, quamvis habeat stipendium justum sui laboris, non obligatur: quia non est Beneficiatus, sed Beneficiati Vicarius. 4. Coadjutores etiam Episcoporum, aliorúmque Prælatorum, qui etiamsi gaudeant beneficii portione pro sua sustentatione, nondùm tamen sunt beneficiati, sed erunt. Ratio omnium horum est: quia illa obligatio cum sit odiosa, restringenda est ad beneficiatos propriè dictos: & ideò Contra ad Horas cum suo onere obligati manent. 1. Qui habent Capellaniam sacram seu collativam, quæ scilicet Episcopi authoritate confertur: hæc enim est beneficium verè fructus adferens. 2. Qui habent beneficia manualia, scilicet ad nutum Superioris amovibilia. 3 Qui habent præstimonia, seu beneficia simplicia, quæ non impediunt aliorum beneficiorum possessio-

nem, nec residentiam requirunt. 4. Qui habent beneficium, Abbatiam, Præposituram, in commendam, fructúsque percipiunt, licèt titulum non habeant: quia hi omnes sunt beneficiati veri. *Omnes.*

30 II. Quoad Pensionarios, seu pensionem habentes (Pensio autem est *jus percipiendi fructus ex beneficio alieno*) semper sic distinguendum. Qui habet pensionem merè Laicam, quæ scilicet non requirit statum clericalem, sed confertur alicui ob inopiam, senectutem, vel ob merita Ecclesiæ exhibita, vel quid simile, ad nihil obligatur, nisi ad summum ex gratitudine orare pro fundatore beneficii, unde extrahitur eius pensio, etiamsi is alioquin Clericus esset. 2. Qui autem habet pensionem clericalem, quæ nimirùm Clerico, ut tali, seu ratione statûs clericalis confertur, tenetur gestare habitum & tonsuram clericalem. Et jure novo Pij V. *Constit.* 139. tenetur recitare officium B. V. MARIÆ: nisi (ut limitant communiter DD. apud Tamburin *l.* 2. *c.* 5. §. 1. *n.* 22.) recitet ipsum officium divinum, sive gratuitò, sive ex alia obligatione, puta S. Ordinis, vel Professione. Quâ ratione Navarrus *Consil.* 22. *de celebrat. Missarum* docet Religiosum Pensionarium non obligari ad officium B. V. Quia nimirùm mens Pontificis fuit, ut Clerici Pensionarii non essent omninò immunes ab orando. Si ergò aliundè inveniun-

niuntur onerati officio divino, sive ex sacro Ordine, sive ex Professione Religiosa, non præsumitur Pontifex eos alio superaddito onere aggravare voluisse, ut ex Azorio colligit idem Tamburin, *ibid. in fine.*

§. IV.

Obligatio Beneficiati ex Officio neglecto.

Beneficiatus omittens culpabiliter (secùs 31
si inculpabiliter ob impotentiam, oblivionem &c.) officium divinum, obligatur ad restitutionem fructuum pro ratâ omissionis: seu respondentibus tempori, quo omisit. Certum item apud omnes. Ex Concil. Lateranensi sub Leone X. *sess.* 9. & Bullâ Pii V. *Constit.* 135. ubi sic statuit Pontifex. *Qui Horas Canonicas uno aut pluribus diebus intermiserit, omnes beneficiorum suorum fructus, qui illi vel illis diebus responderunt, si quotidiè dividerentur: qui verò Matutinum tantùm, dimidiam; qui cæteras Horas, alteram dimidiam; qui harum singulas, sextam partem fructuum eius diei amittat.* Ita Pius Papa piè & justè: nemine vocante in dubium, utrùm bulla sit usu recepta: non tamen ubique in tanto rigore, quantum indicat cortex verborum. Nam alij atque DD. seu interpretando, seu limitando excipiunt sequentes

EXCEPTIONES.

I. *Beneficiatus novus. &c.*

32 I. QUi primis 6 mensibus omittit officium, non obligatur. Hunc disertè eximit ipse Pontifex. Idque etiam quoad forum internum. Suarez *cit. l.* 4. *c.* 8. Lessius, & alij multi contra alios. Excipis etiam si sapis omnes §. *præcedenti* enumeratos, ab ipso officio recitando exemptos: ita omnes, qui inculpabiliter omittunt vel omnes, vel aliquas Horas, utpotè ob oblivionem inculpabilem, impotentiam ex morbo, occupationibus &c. aliamvè justam causam ex enumerandis infrà *cap.* 3.

33 II. ℣. Non possum tamdiù expectare, ajs, Annè etiam tutò à restitutione eximes beneficiatum, qui ob infirmitatem ex intemperantia ortam, non recitavit Breviarium, vel Horas aliquas? ℞. tutò eximendum esse censet Gobat *cit. casu* 23. *num.* 590. & ex professo *Theol. Juridc. Moral. c.* 10 *sect.* 7. *num.* 33. Ratio est, tùm quia DD. non faciunt distinctionem inter morbum culpabiliter & inculpabiliter contractum: tùm, quia licèt non sit dubium, quin summus Pontifex possit restitutionem imperare ejusmodi Beneficiatis, vel Canonicis bibulis; Germaniæ tamen praxis ostendit non esse reipsâ imperatam: saltem de ea dubium est: atque in dubio non est imperanda restitutio; sed

ed in dubijs semper benigniora præferenda sunt. *l. semper in dubijs ff. de Reg. Jur.*

II. *Beneficiatus valdè rarò, vel parùm omittens.*

I. QUi post primum semestre officium negligit tantùm semel, bisvè in anno, etsi certum sit peccare mortaliter, & ideò ad restitutionem correspondentem talem obliget sanè conformiter verbis Bullæ Pij V. communis DD. attamen à restitutione satis probabiliter liberant Sotus & Covaruvias apud Layman *c.* 5. *n.* 1. Menochius apud Sanchez *l.* 2. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 82. Ortizius apud Dianam *p.* 2. *tract.* 12. *resol.* 34. Escobar *Tract.* 5. *exam.* 6. *n.* 70. Et probabilem in praxi censent Lessius, Filliutius, Gobat *cit. casu* 23. *n.* 583. Et ego quóque ob tantam authoritatem: atque etiam si omittat per annum octiès vel deciès tantùm, adhuc excusant Bossevinus & Lopez apud Bonacinam. *De Horis Canon. d.* 1. *q.* 5. *n.* 5. sed non approbantes. Nequè tu istos sequaris in praxi, utpotè nimiùm recedentes à verbis Bullæ, ut monet rectè Gobat *ibid.* 34

II. Certiùs & tutò in praxi ab hac obligatione eximes illum beneficiatum quemcúnque, qui omittit notabilem quidem partem unius Horæ, at non æquivalentem uni integræ Horæ parvæ. Ita cum alijs Filliutius *tract.* 27. *n.* 319. 35

n. 319. quod judicium summoperè sibi placere profitetur Diana *cit. tract.* 12. *resol.* 26. etsi displiceat Suarez, & Castro-Palao: at non displicet Patri Gobat *n.* 289. neque mihi, cum lex pœnalis, (qualis est ista de restitutione fructuum ob omissum officium) sit strictè intelligenda de actu consummato & perfecto moraliter; omittenti autem unam Horam injungitur restitutio in Bulla Piana. Quin etiam ob eam rationem Diana *p.* 5. *tract.* 14. *resol.* 46. ad restitutionem non compellit illum, qui totas Laudes omittit, eò quòd sint pars Matutini, testans suum hoc judicium datum Cardinali Oregio, amplexatos esse viros doctos, quibuscum communicavit. At certè Dianæ repugnant Suarez, Bonartius, Palaus, atque ipse ab eo laudatus Filliutius docens obnoxium esse restitutioni, qui ex Matutino omittit sextam partem: atqui Laudes frequenter sunt pars quarta Matutini. Illud verius & in praxi tutum, quod post Castro-Pal. tradit ibidem Diana *resol.* 47. non incumbere onus restitutionis, si neglexisti notabilem quidem partem, sed conflatam ex multis levibus in singulis Horis; hunc enim rigorem non indicat Bulla.

III. *Be-*

III. *Beneficiatus etiam aliter occupatus, & ſpeciatim Parochi.*

I. QUamvis verborum Bullæ Pij V. ſupra 36
recitatorum primo intuitu, apertus ſenſus eſſe videatur, quòd omittens officium, unius diei v. g. teneatur reſtituere ſimpliciter omnes fructus diei illi reſpondentes, ſi fructus omnes totius diei in ſingulos dies diſtribuerentur: atque ita intelligant, & ſervandum affirment graviſſimi DD. Navarrus *Man. c.* 25. *n.* 122. Angles, Graffys, Valentia, Suarez alijq; permulti apud Tannerum mox citandum; probabiliſſima tamen, & in praxi omninò tuta eſt ſententia, quòd ſolùm teneantur reſtituere de fructibus unius diei v. g. pro omiſſo officio, quantùm habito reſpectu ad alia onera Eccleſiaſtica beneficiarij, prudentis judicio, reſpondet officio Horarum Canonicarum, tantùm nimirùm detrahendo & ſibi reſervando, quantùm merentur aliæ ejus functiones & onera, quæ reverà mercedem, ſeu ſtipendium merentur. Ita Henriquez *l.* 13. *c.* 13. Sanchez *cit. dub.* 83. teſtans id etiam timoratorum praxi firmari. Bonacina *cit. q.* 5. *punct.* 3. *aliique* æquè multi cum Tannero *tom.* 3. *d.* 5. *q.* 1. *dub.* 6. Ratio petenda eſt ex ipſa æquitate rei, & probabiliſſimâ Legis Epikeiâ. Eſſet enim nimis inæqualis & conditio, & pœna Curionis, & Canonici; ſi ille præter Concio-

Digitized by Google

nes & Sacramentorum administrationem, obligatus etiam ter facere sacrum quot hebdomadis, colligénsque annuatim non nisi 150. ducatos, ac per duos menses non recitans Breviarium, deberet in fine anni se spoliare sextâ parte illorum 150. id est, 25. ducatis, æquè ac Canonicus collegiatæ Ecclesiæ, qui idem delictum commisisset, eosdémque redditus recepisset, absque ullo alio notabili onere præstito. Alias rationes accumulat Sanchez *l. c.*

37 II. Quantum autem in quovis casu restituendum sit, universaliter certa regula determinari non potest. Sanchez *cit. n.* 2. censet, Episcopum & Parochum teneri restituere quintam partem fructûs respondentis tempori omissionis: Canonicum quartam; Capellanum aliumvè Beneficiarium simplicem tertiam: reliqua omnia poterunt hi beneficiarij reservare sibi pro reliquis oneribus: testatúrque Henriquez, id habere praxin [utique in Hispania] ejúsque praxis approbatores citat Medinam, Ludovicum Lopez, atque alios. Consentit omninò Sanchez *cit. dub.* 84. in resolutione hujus casûs. ℣. N. Canonicus Toletanus fecit toto biennio ferias suo Breviario, & tamen colligebat è suo Canonicatu quot annos 1000. aureos ducatos, ad quantam restitutionem fuit obligandus? Sanchez *cit.* subscripsit judicio Medinæ, & cujusdam viri docti è Societate, qui interrogati resolverunt, illum posse

tutum

tutum esse in conscientia, si restituat universim 500. ducatos, id est: quartam partem perceptorum bis mille. Huic judicio tam multorum virorum poterit, imò quandóque (nè Pænitentem adigat ad desperata consilia) debebit se Confessarius conformare, ut prudenter admonet Gobat. *n.* 588. Ac utinam & Ego quandóque tantum extorquere potuissem. Cæterùm Lessius *cit. c.* 34. *n.* 177. meritò hanc sententiam quoad Canonicos dicit videri sibi nimis laxam. Rectiùs Tannerus *cit. q.* 1. *num.* 212. arbitratur sufficere, si restituat tertiam partem, sicut alij beneficiati simplices. Cui & ego cum Gobat assentior. Et hæc quoad Canonicos jam quoad Parochos mitiora.

III. Quoad Parochos ergò pro praxi, audi 38
quid scribat Germanus Theologus Paulus Layman *cit. c.*5.*n.* 2. his omninò verbis: *Si Parochus, omnibus computatis,* 350.*florenos, Capellanus quotidiè celebrans* 200.*florenos annuos accipiant, probabiliter dici potest, eos ad nullam vel modicam restitutionem obligari.* Sic Layman, & NB. scribens Monachij & Dilingæ, ubi ordinarius Parochorum est potus cerevisiæ, & tunc temporis etiam alia victualia, caro præsertim & panis vili erant pretio. Tutissimò ergo in praxi sequendus moderno tempore longè difficiliori. Ergo mi Paroche, mi Capellane, vel Cooperator, quando in officio Canonico, officio tuo functus non es, computa quantum ex fructibus seu

Digitized by Google

redditibus à te perceptis debeatur tuæ curæ & labori pastorali, adeóque etiam sacris, quæ quot septimanis celebras titulo fundationis, arbitrio boni viri (certè tantum & paulò amplius, quàm deberes dare si alium tuæ conditionis & statûs tanto tempore pro te constituere deberes.) hoc totum repone in arcam tuã, seu pro te computa. De reliquo (si quid tamen reliquum esse potest) dispone juxta modos mox infrà adferendos, me tamen judice, sequendo tutiores. ¶. Latiùs adhuc in favorem *dictorum saltat noster Marchant Tribun. to.2.tract.2.tit.3.sect.1.q.2.dub.1.* docens certum & tutum esse in praxi, quòd Parochi, & eorum Cooperatores ratione Parochialis beneficij præcisè non obligentur omninò titulo beneficij cum onere restitutionis ad dicendas Horas, adeò ut si omittant, etsi mortaliter peccent contra obligationem sacri Ordinis, & Religionis virtutem, non tamen peccent contra justitiam, nec ad restitutionem ullam obligentur. Ratio est: quia beneficium datur propter officium mensurandum ex oneribus primariis beneficjo annexis: atqui beneficium Parochiale primariò non datur propter officium Horarum, sed principaliter propter officium curæ animarum, quod quâ tale oneribus & laboribus curæ pastoralis, doctrinæ, Prædicationis, Sacramentorum administrationis, censetur omninò sufficienter gravatum, ut redditus

ditus suos Pastor justè recipere possit: ergò ex ratione beneficij pastoralis non incumbit illa obligatio. Secùs esset, si in dotatione opulentæ Parochiæ specialiter exprimeretur onus legendi Horas in- vel extra Chorum, aut nisi alio beneficio, Canonicatu, vel Capellaniâ specialiter obligentur: adderem ego: nisi proventus essent tam pingues, ut labores Pastorales notabiliter excedant. Canones & Jura, quæ videntur Parochos obligare ad Horarum solutionem, & omissarum restitutionem, de peculiari alio titulo eiusmodi commodè intelligi possunt. Sic noster Marchant, sed sistendum puto in communi sententia pro Parochis satis miti.

IV. Tandem petes, qualiter peccet beneficiatus Horas omittens? Eum peccare duplici peccato mortali, & contra virtutem Religionis vel obedientiæ, quatenùs præcisè omittit officium, & contra virtutem justitiæ, quatenùs nihilominùs percipit & retinet fructus, docent communiùs DD. Suarez *cit. c.* 29. Bonacina *de Horis Canon. d.*1.*q.*5.*p.*1. alij apud ipsos. Certè consentiunt DD. eam restitutionem deberi ante Judicis sententiam, ideóque urgendam à Confessario, contra Medinam ex communi Suarez *cit. l.*4. *c.*30. *n.*3. At, si non deberetur ex justitia, sed solùm ex præcepto & lege pœnali Ecclesiæ, omninò videtur requiri sententia Iudicis, sicut in aliis legibus pœnalibus & pœnis 39

pœnis positivis: ergò &c. Contrà tamen peccare solùm uno peccato contra Religionem, & obedientiam, ipsámque restitutionem non ex jure naturæ, sed tantùm ex præcepto Ecclesiæ deberi, contendunt alii æquè multi, & graves DD. Sanchez *cit. dub.* 18. Filliutius *Tract.* 27. *n.* 307. Diana *cit. tract.* 12. *Resol.* 25. eò, quòd non satis videatur probari peccare contra justitiam; adeò, ut omittens divinum officium, etsi sit Sacerdos, Monachus, & Parochus, seu Beneficiatus, satisfaciat ita confitendo. Neglexi pensum Canonicum semel, cum sim in sacris. Gobat *casu* 23. *n.* 579.

IV. *Qualiter facienda hæc restitutio?*

40 I. FAcienda est 1. dando tantundem aut Ecclesiæ, in qua quis habet beneficium, aut alteri Ecclesiæ pauperi, aut pauperibus, etiam qui secundùm statum sunt pauperes, ut Religiosi; etiam si sint Parentes, vel Cognati beneficiati, etiam alienigenæ. Communis. 2. Etiam applicando sibi ipsi, si sit verè pauper. Navarrus *Man. c.* 25. *n.* 122. Layman. *cit. cap.* 5. *n.* 1. ex communi. 3. Vel etiam oblato stipendio æquali curando fieri Sacra, vel alia suffragia pro Defunctis. Filliutius *tract.* 23. *n.* 325. Navarr. *cit. ex communi*: seu pro expiatione peccati admissi in neglectu pensi Canonici. Suarez *cit. n.* 19. 4. In partem satisfactionis com-

computando omnes Eleemosynas, quas dedit, ex quo neglexit Breviarium, esto tunc non cogitarit de satisfactione hac. Ex communi Suarez *cit. n.* 12. At, NB: non illas, quas fecerat ante omissionem; nam trigesima tertia propositio ex damnatis sub Alexandro VII. Anno 1666. ita sonat. *Restitutio fructuum propter omissionem horarum, suppleri potest per quascunque Eleemosynas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficij fecerit.* Hi modi tuti sunt in conscientia: adeóque à Confessario tutò admittendi vel consulendi.

II. At, cavesis in praxi vel Consiliis, ne loquaris sententias nimis laxas, & à claro textu Bullæ exorbitantes. Utpotè 1. Satisfieri geminatâ posteà recitatione officij toties, quoties omissum fuit. Sic Maior, Paludanus, Ledesma, apud Bonacinam *cit. dub.* 1. *q.* 2. Molfesius apud Dianam *p.* 2. *tract.* 12. *resol.* 24. Quintanadvennas apud Gobat *num.* 593. Verùm licèt hæc sententia ob authoritatem probabilis videri possit, nimis tamen manifestè adversatur verbis Bullæ, & recepto sensui DD. ut notant Henriquez *cit.* & ipse Diana *ibidem.* 2. Satisfieri, si hodiè bis recites, ut posteà omittens liber sis à Restitutione. 3. Aut si alius tuo rogatu, etiam gratìs recitet toties, quoties tu omisisti: idem Quintanadvennas *ibidem* probans à simili de Sacellano omittente sacra debita, & simili modo supplente. 4. Imò etiam satisfieri, si alia 41

alia opera satisfactoria pro defunctis intuitu huius restitutionis fiant, ut auditio sacri, flagellatio, indulgentiarum lucratio & applicatio, & his similia æquivalentia recitationi omissæ. *Idem.* Sed meritò censente Gobat, minimè sequendus in praxi, utpote nimis singularis, & recedens à communi.

CAPITULUM II.

Qualiter recitandæ Horæ Canonicæ?

RESOLUTIO II. GENERALIS.

Horæ Canonicæ recitandæ sunt devotè & studiosè. Devotio requirit intentionem formalem colendi & orandi Deum, & omninò etiam attentionem aliquam internam intellectûs. Studiositas requirit, ut horæ dicantur integrè quoad materiam. Secundò, ritè quoad formam generalem & specialem ab Ecclesia præscriptam: ordinatè, continuè singulæ, & tempestivè, atque in circumstantiis loci, sitûs &c. cultum Dei decentibus. Ita partim omnes: partim communior DD. ut patebit explicatione singulorum per distinctas sectiones, & resolutiones speciales. Præmittenda tamen necessaria

EXPLICATIO TERMINORUM.

I. *Devotè & studiosè.*

ITa in formalibus præcipitur in supra allegato *cap. Dolentes districtè præcipientes in virtute S. Obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter ac diurnum, quantum illis Deus dederit, studiosè celebrent & devotè.* Ubi glossa, *Studiosè*; quoad officium orationis. *Devotè*, quoad officium cordis. Devotio autem cordis significat devotionem internam cum pia intentione & attentione mentis. Per particulam autem *studiosè*, partim affirmativè præcipitur cura quædam & seria sollicitudo in recitatione Horarum adhibenda, qualis in serio aliquo negotio requiritur: partim verò negativè prohibetur omnis incuria, negligentia, perfunctoreitas in earum recitatione, quæ daret caussam alicui gravi deordinationi vel defectui notabili. Utique satisfit, si dicantur Horæ integrè, ritè, ordinatè, continuè, tempestivè, decenter &c. prout particulatim probabitur de singulis. 42

II. *Devotio quid, & quotuplex?*

D*Evotio communiter dicitur pius motus mentis in Deum seu elevatio mentis in Deum.* Et propriè dicta devotio, *est prompta & parata voluntas exequendi ea, quæ ad divinum cultum pertinent* 43

tivent. Est enim immediatus actus virtutis Religionis, quo voluntas promptè vult & intendit exequi ea, quæ ad divinum cultum pertinent, & generatim, & in particulari hoc vel illo actu Deum colere. Et hæc est devotio interna, sola simpliciter dicenda devotio: & jam vides ad hanc internam devotionem necessariò, & essentialiter requiri intentionem aliquã, & attentionem mentis. Devotio externa dicitur, quæ externâ modestâ & religiosâ oris ac corporis compositione, gestu, situ exhibetur. Non multùm differt ab attentione externa, & studiositate requisitâ in horis infrà explicandâ.

III. *Intentio quid & quotuplex?*

44 INtentio generatim est actus voluntatis efficax volentis aliquid facere. 1. Alia imprimis dicitur *materialis*, alia *formalis*. Intentio *materialis* dicitur, quâ quis intenderet facere opus aliquod secundùm se materialiter non habitâ ratione finis, ad quem illud opus ordinatum est, ut in proposito, si velles recitare seu legere hoc Matutinum præcisè materialiter, quatenùs constat talibus Psalmis, Lectionibus &c. quasi solùm sciendi causâ, quid ibi contineatur, eodem modo, quo legeret vel recitaret puer in scholis, vel quo legere soles Biblia, vel alios libros sacros, prophanos absque ulla intentione cultûs divini.

2. Intentio *formalis* dicitur, quâ quis intendit facere

facere opus debito modo in ordine ad suum finẽ, ad quem ordinatur, ut in proposito, legere Horas, quatenùs cultus Dei est, eáque lectione seu recitatione verè colere, orare, laudare Deum. Et hæc dicitur intentio formalis *finis*: alia potest esse intentio formalis *præcepti*, quâ quis etiam intenderet eâ recitatione satisfacere præcepto & obligationi suæ, ac obedire Ecclesiæ præcipienti, qui est actus formalis obedientiæ.

3. Intentio illa omnis, & specialiter intentio formalis finis potest esse aut actualis, aut virtualis, aut habitualis tantùm: Actualis est, quâ hic & nunc existente intendis hoc facere: virtualis, quæ semel habita, & nunquam revocata, adhuc virtute durat, & movet ad operandum, orandum, &c. Habitualis, quæ solùm semel habita, nunquam revocata est, etsi in præsenti operatione non ampliùs influat, vel moveat, quippè etiam in dormiente vel ebrio, eodem modo perseverans. Aliter intentio habitualis etiam accípitur pro illâ, quam quis nunquam habuit, attamen eam nunc haberet vel eliceret, si cogitaret de illâ habendâ; adeóque est solùm dispositio habitualis mentis, quæ nihil ponit in re.

IV. Intentio illa actualis potest esse vel *explicita*, vel *implicita*. *Explicita* intentio est, quâ aliquid in se cognitum distincto conceptu volumus & intendimus, ut si in proposito dicas, 45

volo dicere Horas ad Deum colendum, orandum, laudandum, gratias agendum &c. *Implicita* intentio dicitur, quâ aliquid non in se cognitum, sed in conceptu aliquo generali vel confuso contentum volumus, & intendimus: ut in proposito dicendo; volo recitare Horas sicut debeo, sicut Ecclesia ordinat: volo satisfacere officio & oblgationi meæ &c.

IV. *Attentio quid & quotuplex?*

46 I. Attentio interna est animi advertentia & applicatio ad objectum hîc & nunc propositum considerandum seu advertendum, nimirùm est actus intellectûs, quo advertit & considerat in recitatione Horarum ad ipsam recitationem officij, quatenùs eo Deus colitur. & communissimâ Nomenclaturâ in proposito dividitur in *superficialem*, *litteralem*, & *spiritualem*, ad verba, ad sensum, ad Deum mysteria, rem oratam.

47 II. *Attentio superficialis* dicitur ad verba rectè proferenda, nè scilicet quis dicat unum verbum pro alio, nè confundat, collidat, syncopet verba, ut distinctè & reverenter dicat. Cajetanus. *v. Horæ n* 9. *Attentio litteralis* dicitur, quâ attenditur ad ipsum verborum sensum proprium, ut scilicet percipiat mente, & applicet mentem vel affectum ad id, quod verbis significatur. *Attentio spiritualis* dicitur, quâ attenditur ad ipsum finem Deum, qui colitur

colitur & adoratur, ad myſteria ſignificata, ad affectus & rem petitam, ſcil. gratiam, auxilia divina & dona, humilitatē fidem, ſpem, charitatem, cœleſtem Patriā, liberationem à tentationibus &c. Ex g. oras in Veſperis: Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis: 1. Advertis ſolùm ad verba debitè proferenda, qualiter etiam advertit Monialis vel alius ignarus linguæ latinæ: habes attentionem ſuperficialem. 2. Advertis etiam ſenſum verborum litteralem proprium, nimirùm ita loqui æternum Patrem ad Filium divinum in glorioſa aſcenſione: habes attentionem litteralem. 3. Attendis etiam ad Deum & Chriſtum, gratularis, aſpiras ad Patriam &c. habes attentionem ſpiritualem optimam.

III. Attentio iſta omnis alia eſt actualis, 48
quâ actu attendis ſic ad verba, ſenſum &c. excluſâ omni aliâ cogitatione extraneâ: alia eſt virtualis, quâ à principio quodem attendiſti volens ſemper attendere, poſteà tamen nihilominùs involuntariè diſtraheris: adeóque durat tamdiù, quamdiù quis involuntariè diſtrahitur; ſaltem quamdiù deditâ operâ non diſtrahitur: Secundùm omnes: & ſecundùm communem DD. cum Suarez *c.* 4. *n.* 7. quamdiù etiam non quidem ex propoſito, deditâ operâ, diſtrahitur tamen ex negligentia craſſa & ſupina inter recitandum mentem evagari per-

 mittit,

mittit. Quamvis id negent Cajet, Sà, Sanchez, infrà adferendi.

49 IV. Attentio tandem etiam dividitur in internam & ipsius mentis, de qua hactenùs; & externam, quæ est vitatio, exclusio, absentia actionum externarum, potentiarum impedientium attentionem interiorem, seu suaptè naturâ mentem abstrahentium ab intentione interna ad orationem, divinúmque officium. His ita explicatis terminis sit

SECTIO I.

Qualis intentio requisita in recitandis Horis?

RESOLUTIO III.

Specialis.

ADstricti officio divino tenentur illud persolvere cum intentione formali Deum colendi & orandi generaliter. Non tamen necessariò explicata & actuali semper, sed saltem implicitâ, virtuali, vel habituali ante habitâ: & in choro saltem nomine Ecclesiæ, & pro Ecclesia, an cum fructu ex opere operato incertum. Ita communis DD, ut patebit.

§. I.

§. I.

Obligantur recitare cum intentione formali aliqua DEUM colendi & orandi.

I. ITa communiſſima DD. ferè omnium 50
Theologorum & Canoniſtarum, & omninò certum, ac à nemine negari teſtatur Suarez. *l.* 4. *de Horis c.* 26. *n.* 12. ut fruſtra ſit catalogum DD. texere. (at certè negavit noviſſimè Joan. à Dicaſtillo vir doctus, apud Gobat: *Trig. Horar. diſp.* 1. *n.* 744. qui aliquid probabilitatis tribuit: attamen meritò cenſet conſtanter adhærendum eſſe communiſſimæ ſententiæ, utpotè conformi menti totius Eccleſiæ; certè Eccleſiæ Germanicæ: nam loquentes de Horis vulgatiſſimè dicimus: *iſte orat Breviarium. Nondùm oravi Veſperas &c.* Ratio fundamentalis eſt: quia generaliſſimè antiquiſſima & conſtantiſſima conſuetudo ita interpretata eſt omnes ſacros Canones Patrum & Conciliorum antiquiſſimorum (quos recitant Suarez *l.* 4. *de Horis c.* 2. *Bellarminus l.* 1. *De bonis operibus in particulari c.* 13. *&* 14. *& nos aliquos infrà*) & Bullas Pontificum, quòd nimiruùm Eccleſia præcipiendo certis perſonis recitationem officij, præcipiat veram orationem, verum Dei cultum, verum actum Religionis, quo Deus verè colitur: ejus autem conſuetudinis teſtes ſunt, quotquot hactenùs de hac re tractârunt: certè Concilia, nomina-

minatim Basileense *Sess.* 21. §. *si quis.* Et §. *quoscúnque* : item Pontifices, & nominatim Pius V. in Bulla præfixa Breviario recitationem Horarum vocant orationem & preces; ipsúmque Breviarium olìm dictum fuit *Orarium*, ab orando, teste Gavanto *Rubric. Brev. sect.* 2. *c.* 11. & Germani etiamnùm dicimus & dicimur *orare Breviarium*: atqui vera oratio, verus Dei cultus, & actus Religionis sine dubio requirit aliquam intentionem internam orandi & colendi Deum, absque enim omni ejusmodi intentione internâ omnis externa actio & verborum pronuntiatio non est simpliciter oratio, non cultus Dei, non actus Religionis verus, sed actus vanus & velut mortuus, quemadmodùm corpus sine anima non est homo simpliciter, sed cadaver; ergò &c.

51 II. Ad satisfaciendum ergò præcepto Horarum non sufficit externa, nuda, quantumvis accurata recitatio horarum, ac pronuntiatio verborum absque omni interna intentione orandi, vel colendi Deum; talis enim nuda pronuntiatio est actus merè indifferens, præsertim si fiat ab ignaro idiomatis: non est autem credibile, quòd Ecclesia & Prælati tot legibus & statutis ita urgeant publicam privatámque orationem Horarum, nisi supponerent & vellent persolvi eo modo, qui ex indifferenti faciat bonam: & quâ aliâ bonitate, nisi Religionis, Orationis, cultûs divini? In specie autem

autem intentionem solùm sciendi & addiscendi sufficere negant DD. *communiter*: Suarez *loc. cit.* Arragonius & Azorius apud Gobat *num.* 753. Lessius, *l.* 2. *Just. c.* 37. *num.* 67. loquens de animo solùm legendi & addiscendi: Sanchez *l.* 1. *moral.* loquens de attentissimè quidem legente, sed ex sola voluntate legendi & addiscendi: Reginaldus *l.* 18. *n.* 145. loquens de legente tantùm animo capiendæ recreationis in breviario, vel intelligendi gratiâ, vel alium instruendi seu docendi illud officium. Ratio ab omnibus datur, quòd recitatio illa ab Ecclesia præcepta sit oratio: talis autem non erat. Et ante hos omnes Navarrus *De Oratione & Horis Canonicis c.* 13. *n.* 15. ita practicè resolvens. *Qui accipiens Breviarium in manus, & exspectans socios sine proposito recitandi & satisfaciendi suo muneri, legit in eo easdem Horas, quas recitare debebat, vel earum partem, compellitur postea denuò recitare, etiamsi socij non advenerint; Sic ille.* Sed vide, quæ dicam §. 3. *sub finem.* Et nota hìc incidenter. Minimè agere contra mentem Ecclesiæ illum, qui in recitando Breviario, retento animo orandi & colendi Deum, solùm per accidens aliqua pulcherrima & utilissima addiscere satagit: aut ideò adhibet majorem attentionem, ut aliqua magis imprimat memoriæ pro instanti concione; aut ad hunc finem facit reflexionem super lecta, ut eorum in concione

vel aliàs recordetur. Laudem insuper non vituperium merebitur, si ita attendat, vel reflectat, ut indè capiat fructum & in spiritu proficiat, prout infrà fortè iterum notabitur. Pro majori intellectu rei magni momenti juvat proponere motiva & fundamenta contrariæ opinionis Joan. Dicastilli.

52 III. Dicis pro contraria opinione. 1. Ecclesia non potest præcipere actus merè internos, saltem non necessarios ad existentiam physicam actuum externorum: ergò neque intentionem illam internam orandi seu colendi DEUM. 2. Non est asserenda gravis & mortalis obligatio sine clara lege vel consuetudine vim legis obtinente: sed nulla clara lex præcipit intentionem illam internam orandi: cúmque intentio illa sit interna, quis de illa ejúsque consuetudine testis erit? Certè Canones omnes præcipientes recitationem horarum in suis terminis. ut; *Clerici pensum suæ servitutis exolvant, c. 1. de celebr. Miss. ut divinum officium devotè persolvant. c. dolentes, eod. ut sacrificium laudis, fructus labiorum suorum DEO offerant. Clement. c. 1. divinas laudes non festinanter persolvant.* Consilium Basileense *sess. 21. §. quoscúnque: Hymnis & Canticis DEI nomen reverenter, distinctè, devotéque laudent.* Concil. Trident. *sess. 24. cap. 12. de reform.* & si qui alij, possunt etiam intelligi de sola vocali

cali laudatione, persolutione, decentique pronuntiatione verborum átque sententiarum significantium laudem DEI. Certè sicut nos laudamus DEUM pulsu organorum, nihil utique cogitantium de oratione, vel laude DEI, ita etiam potest Ecclesia per suos ministros orare & laudare Deum, etsi hi careant intentione laudandi vel orandi, modo proferant, quâ par est decentiâ exteriori sententias significantes DEI magnalia, itémque vota, & & gemitus Ecclesiæ ad DEUM. 3. Evolve totum matutinum & vesperas alicujus festi, & videbis vix octavam vel decimam partem esse orationem. Quin etiam ipsæ orationes Psalmorum non possunt ampliùs eodem sensu fieri à nobis; non enim ampliùs in plerísque petimus ea, quæ antea petebantur: ergo ad recitandum breviarium non opus est intentione orandi. 4. Quin pleráque contenta in breviario non possunt à nobis recitari formaliter & significativè, sed solùm materialiter & recitativè: nam, (ut taceam innumera historica, comminatoria &c.) cum recitas: *Benedicam Dominum in omni tempore. Juravi & statui, custodire omnia judicia oris tui. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua? &c.* certè non intendis significare ex propria mente ea, quæ ijs verbis significantur: alioquin mentireris, si non haberes animum laudandi DEUM in omni

omni tempore, in lætis & tristibus: si non jurâsses, te nunquam peccaturum &c. at non mentiris, si ea solùm recites materialiter recitativè, quemadmodùm recitares in concione, vel ipsâ comædiâ, &c. ergo non requiritur intentio formalis orandi in horis. Tandem, ambo, pro quo templo debeo supplicare DEO, quando in dedicatione Basilicæ Salvatoris, aut Petri & Pauli dico: *DEUS qui nobis per singulos annos hujus sancti templi tui &c.* an pro Romano? atqui demonstrativum *hujus* & *hoc*, non designat mihi existenti Passavij templum existens Romæ distans plùs 100. milliaribus: ergo &c.

IV. ℞. ad 1. negando assumptum. longè
53 enim verius, & mihi verissimum est, Ecclesiam posse indirectè præcipere actus internos, qui necessarij sunt ad existentiam non tantùm physicam, sed etiam moralem actuum externorum, ut nimirum actus externus sit honestus & idoneus ad finem præcepti supernaturalem: cùm enim Ecclesia per suas leges debeat hominem dirigere ad finem supernaturalem æternæ beatitudinis; omninò censeri debet, Christum ipsi dedisse potestatem sanciendi leges cum conditionibus & circumstantijs etiam internis honestis, quibus actus externus honestus evadat, & idoneus ad illum finem.

Certè

Certè sub Alexandro VII. damnata est propositio asserens *præcepto Ecclesiæ satisfieri per Confessionem voluntariè invalidam.* Talis autem etiam sine dubio est in recitatione Horarum intentio orandi, & colendi DEUM. Ad 2. negatur minor. Transeat enim Canones utcúnque ita posse intelligi: at non sic intelligit communissima & antiquissima consuetudo allegata (cujus testes sunt, quotquot hactenùs de hac materia scripserunt) quæ consuetudo vel ita interpretata est sacros Canones illos, ut supra dictum, vel certè per se induxit obligationem orationis in Horis Canonicis. Nam hoc utrúmq; posse fieri per consuetudinem, scilicet & authenticè & obligatoriè explicari leges, aut novas leges constitui constantissimum est utróque jure Civil *ff. de legibus* Canon. *tit. de consuetudine.* Deinde non placet homines sacros, viva, rationalia & spiritualia DEI organa in cultu divino æquiparari brutè & insensatè boantibus, mugientibus, grunnientibus organis. Ad 3 negatur consequentia. Nam oratio non accipitur hìc strictè pro sola petitione decentium à DEO, sed generaliter prout comprehendit etiam laudem DEI, gratiarum actiones, aliáque inductiva ad orationem: quæ omnia constituunt magnam, maximam partem breviarij: ergò rectè requiritur intentio orandi, etsi non omnia contenta in breviario sint oratio.

tio. Ad 4. antecedens ipsi concedemus §. seq. sed negatur consequentia. Etsi enim in multis breviarij partibus sufficiat recitatio materialis tantùm, quatenus excludit recitationem formalem significativam ex propria mente: non tamen sufficit recitatio materialis nuda, quatenus excludit omnem intentionem formalem orandi ac colendi DEUM eâ totâ recitatione Ad ultimum dico: debes intelligere templum Romanum. Quia dicis in persona Ecclesiæ totius, & tanquam pars sumpta pro toto: tota autem Ecclesia verissimè demonstrat hoc templum Romanorum. Aliud est in forma consecrationis: *Hoc est Corpus meum*: tunc enim Sacerdos ut Minister Christi loquitur in propria persona: adeóque debet designare sibi rem ad sensum præsentem. sed de his satis.

§. II. *Et orandi generaliter.*

54 IN recitandis horis requiritur & sufficit intentio orandi DEUM *generaliter*: non sufficit intentio orandi *generalissimè*, nec requiritur intentio *specialiter & propriè*. Communissima. Explico: Oratio *generalissimè* dicitur omnis sancta operatio facta ad honorem DEI, juxta vulgatum illud: *semper orat, qui semper benefacit*. Oratio *generaliter* dicitur etiam laus DEI, & gratiarum actio. Oratio *propriè* dicitur *petitio decentium à DEO*. Dicimus ergò

I. In

I. In horis non sufficit intentio orandi *generalissimè*: ut nimirùm quis dicat: volo recitare breviarium, solùm ut exerceam bonum opus, DEO gratum &c. Ratio est: quia alioquin satisfaceret penso Ecclesiastico, qui diceret: *nolo per hanc recitationem DEUM laudare, nec gratias agere, nec quicquam ab ipso in genere vel specie postulare*: sed volo præcisè ideo legere breviarium, quia est lectio sacra, DEO grata. Consequens est contra sensum Canonum, Conciliorum, omniúmque DD. supponentium recitationem Breviarij esse aliquam orationem, laudem DEI &c. Fatetur tamen meritò Gobat *cit. disp.* 1. *n.* 758. non esse scrupulum movendum illi, qui se accingens ad persolvendum pensum Horarum, format solùm intentionem expressam his verbis: *volo jam colere DEum, honorare DEum, vacare DEO.* Qui enim ita expresè loquitur, habet nihilominùs absque dubio generalem intentionem implendi præceptum Ecclesiæ, adeóque verba proferendi eo sensu, & fine, quo præscripsit Ecclesia. 55

II. Nec requiritur intentio orandi *specialiter & propriè*, ut nimirùm quis explicitè vel implicitè dicat: volo totum breviarium orare per modum supplicis petentis à DEO ea, quæ Ecclesia vult peti. Ratio est; quia breviarium principaliter non tantùm continet orationes specialiter & propriè dictas, sed etiam & mul- 56

mittit. Quamvis id negent Cajet, Sà, Sanchez, infrà adferendi.

49 IV. Attentio tandem etiam dividitur in internam & ipsius mentis, de qua hactenùs; & externam, quæ est vitatio, exclusio, absentia actionum externarum, potentiarum impedientium attentionem interiorem, seu suapte naturâ mentem abstrahentium ab intentione interna ad orationem, divinúmque officium. His ita explicatis terminis sit

SECTIO I.

Qualis intentio requisita in recitandis Horis?

RESOLUTIO III.

Specialis.

ADstricti officio divino tenentur illud persolvere cum intentione formali Deum colendi & orandi generaliter. Non tamen necessariò explicata & actuali semper, sed saltem implicitâ, virtuali, vel habituali ante habitâ: & in choro saltem nomine Ecclesiæ, & pro Ecclesia, an cum fructu ex opere operato incertum. Ita communis DD, ut patebit.

§. I.

§. I.

Obligantur recitare cum intentione formali aliqua DEUM colendi & orandi.

I. ITa communissima DD. ferè omnium Theologorum & Canonistarum, & omninò certum, ac à nemine negari testatur Suarez. *l.* 4. *de Horis c.* 26. *n.* 12. ut frustra sit catalogum DD. texere. (at certè negavit novissimè Joan. à Dicastillo vir doctus, apud Gobat: *Trig. Horar. disp.* 1. *n.* 744. qui aliquid probabilitatis tribuit: attamen meritò censet constanter adhærendum esse communissimæ sententiæ, utpotè conformi menti totius Ecclesiæ; certè Ecclesiæ Germanicæ: nam loquentes de Horis vulgatissimè dicimus: *iste orat Breviarium. Nondùm oravi Vesperas &c.* Ratio fundamentalis est: quia generalissimè antiquissima & constantissima consuetudo ita interpretata est omnes sacros Canones Patrum & Conciliorum antiquissimorum (quos recitant Suarez *l.* 4. *de Horis c.* 2. *Bellarminus l.* 1. *De bonis operibus in particulari c.* 13. *&* 14. *& nos aliquos infra*) & Bullas Pontificum, quòd nimiruùm Ecclesia præcipiendo certis personis recitationem officij, præcipiat veram orationem, verum Dei cultum, verum actum Religionis, quo Deus verè colitur: ejus autem consuetudinis testes sunt, quotquot hactenùs de hac re tractârunt: certè Concilia, nomina- 50

minatim Basileense *Sess.* 21. §. *si quis.* Et §. *quoscúnque* : item Pontifices, & nominatim Pius V. in Bulla præfixa Breviario recitationem Horarum vocant orationem & preces; ipsúmque Breviarium olìm dictum fuit *Orarium*, ab orando, teste Gavanto *Rubric. Brev. sect.* 2. *c.* 11. & Germani etiamnùm dicimus & dicimur *orare Breviarium*: atqui vera oratio, verus Dei cultus, & actus Religionis sine dubio requirit aliquam intentionem internam orandi & colendi Deum, absque enim omni ejusmodi intentione internâ omnis externa actio & verborum pronuntiatio non est simpliciter oratio, non cultus Dei, non actus Religionis verus, sed actus vanus & velut mortuus, quemadmodùm corpus sine anima non est homo simpliciter, sed cadaver; ergò &c.

51 II. Ad satisfaciendum ergò præcepto Horarum non sufficit externa, nuda, quantumvis accurata recitatio horarum, ac pronuntiatio verborum absque omni interna intentione orandi, vel colendi Deum; talis enim nuda pronuntiatio est actus merè indifferens, præsertim si fiat ab ignaro idiomatis : non est autem credibile, quòd Ecclesia & Prælati tot legibus & statutis ita urgeant publicam privatámque orationem Horarum, nisi supponerent & vellent persolvi eo modo, qui ex indifferenti faciat bonam : & quâ aliâ bonitate, nisi Religionis, Orationis, cultûs divini? In specie autem

autem intentionem solùm sciendi & addiscendi sufficere negant DD. *communiter*: Suarez *loc. cit.* Arragonius & Azorius apud Gobat *num.* 753. Lessius, *l.* 2. *Just. c.* 37. *num.* 67. loquens de animo solùm legendi & addiscendi: Sanchez *l.* 1. *moral.* loquens de attentissimè quidem legente, sed ex sola voluntate legendi & addiscendi: Reginaldus *l.* 18. *n.* 145. loquens de legente tantùm animo capiendæ recreationis in breviario, vel intelligendi gratiâ, vel alium instruendi seu docendi illud officium. Ratio ab omnibus datur, quòd recitatio illa ab Ecclesia præcepta sit oratio: talis autem non orat. Et ante hos omnes Navarrus *De Oratione & Horis Canonicis c.* 13. *n.* 11. ita practicè resolvens. *Qui accipiens Breviarium in manus, & exspectans socios sine proposito recitandi & satisfaciendi suo muneri, legit in eo easdem Horas, quas recitare debebat, vel earum partem, compellitur postea denuò recitare, etiamsi socij non advenerint*; *Sic ille.* Sed vide, quæ dicam §. 3. *sub finem.* Et nota hìc incidenter. Minimè agere contra mentem Ecclesiæ illum, qui in recitando Breviario, retento animo orandi & colendi Deum, solùm per accidens aliqua pulcherrima & utilissima addiscere satagit: aut ideò adhibet majorem attentionem, ut aliqua magis imprimat memoriæ pro instanti concione; aut ad hunc finem facit reflexionem super lecta, ut eorum in concione,

vel aliàs recordetur. Laudem insuper non vituperium merebitur, si ita attendat, vel reflectat, ut indè capiat fructum & in spiritu proficiat, prout infrà fortè iterum notabitur. Pro majori intellectu rei magni momenti juvat proponere motiva & fundamenta contrariæ opinionis Joan. Dicastilli.

52 III. Dicis pro contraria opinione. 1. Ecclesia non potest præcipere actus merè internos, saltem non necessarios ad existentiam physicam actuum externorum: ergò neque intentionem illam internam orandi seu colendi DEUM. 2. Non est asserenda gravis & mortalis obligatio sine clara lege vel consuetudine vim legis obtinente: sed nulla clara lex præcipit intentionem illam internam orandi: cúmque intentio illa sit interna, quis de illa ejúsque consuetudine testis erit? Certè Canones omnes præcipientes recitationem horarum in suis terminis. ut; *Clerici pensum suæ servitutis exolvant, c. 1. de celebr. Miss. ut divinum officium devotè persolvant. c. dolentes, eod. ut sacrificium laudis, fructus labiorum suorum DEO offerant. Clement. c. 1. divinas laudes non festinanter persolvant.* Consilium Basileense *sess. 21. §. quoscúnque: Hymnis & Canticis DEI nomen reverenter, distinctè, devotéque laudent.* Concil. Trident. *sess. 24. cap. 12. de reform.* & si qui alij, possunt etiam intelligi de sola vocali

cali laudatione, persolutione, decentíque pronuntiatione verborum átque sententiarum significantium laudem DEI. Certè sicut nos laudamus DEUM pulsu organorum, nihil utique cogitantium de oratione, vel laude DEI, ita etiam potest Ecclesia per suos ministros orare & laudare Deum, etsi hi careant intentione laudandi vel orandi, modo proferant, quâ par est decentiâ exteriori sententias significantes DEI magnalia, itémque vota, & & gemitus Ecclesiæ ad DEUM. 3. Evolve totum matutinum & vesperas alicujus festi, & videbis vix octavam vel decimam partem esse orationem. Quin etiam ipsæ orationes Psalmorum non possunt ampliùs eodem sensu fieri à nobis; non enim ampliùs in plerísque petimus ea, quæ antea petebantur: ergo ad recitandum breviarium non opus est intentione orandi. 4. Quin pleráque contenta in breviario non possunt à nobis recitari formaliter & significativè, sed solùm materialiter & recitativè: nam, (ut taceam innumera historica, comminatoria &c.) cum recitas: *Benedicam Dominum in omni tempore. Juravi & statui, custodire omnia judicia oris tui. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua? &c.* certè non intendis significare ex propria mente ea, quæ ijs verbis significantur: alioquin mentireris, si non haberes animum laudandi DEUM in

omni tempore, in lætis & tristibus: si non juràsses, te nunquam peccaturum &c. at non mentiris, si ea solùm recites materialiter recitativè, quemadmodùm recitares in concione, vel ipsâ comœdiâ, &c. ergo non requiritur intentio formalis orandi in horis. Tandem, ambo, pro quo templo debeo supplicare DEO, quando in dedicatione Basilicæ Salvatoris, aut Petri & Pauli dico: *DEVS qui nobis per singulos annos hujus sancti templi tui &c.* an pro Romano? atqui demonstrativum *hujus* & *hoc*, non designat mihi existenti Passavij templum existens Romæ distans plùs 100. milliaribus: ergo &c.

IV. ℞. ad 1. negando assumptum. longè
53 enim verius, & mihi verissimum est, Ecclesiam posse indirectè præcipere actus internos, qui necessarij sunt ad existentiam non tantùm physicam, sed etiam moralem actuum externorum, ut nimirum actus externus sit honestus & idoneus ad finem præcepti supernaturalem: cùm enim Ecclesia per suas leges debeat hominem dirigere ad finem supernaturalem æternæ beatitudinis; omninò censeri debet, Christum ipsi dedisse potestatem sanciendi leges cum conditionibus & circumstantijs etiam internis honestis, quibus actus externus honestus evadat, & idoneus ad illum finem. Certè

Certè sub Alexandro VII. damnata est propositio asserens *præcepto Ecclesiæ satisfieri per Confessionem voluntariè invalidam.* Talis autem etiam sine dubio est in recitatione Horarum intentio orandi, & colendi DEUM. Ad 2. negatur minor. Transeat enim Canones utcúnque ita posse intelligi: at non sic intelligit communissima & antiquissima consuetudo allegata (cujus testes sunt, quotquot hactenus de hac materia scripserunt) quæ consuetudo vel ita interpretata est sacros Canones illos, ut supra dictum, vel certè per se induxit obligationem orationis in Horis Canonicis. Nam hoc utrúmq; posse fieri per consuetudinem, scilicet & authenticè & obligatoriè explicari leges, aut novas leges constitui constantissimum est utróque jure Civil *ff. de legibus* Canon. *tit. de consuetudine.* Deinde non placet homines sacros, viva, rationalia & spiritualia DEI organa in cultu divino æquiparari brutè & insensatè boantibus, mugientibus, grunnientibus organis. Ad 3 negatur consequentia. Nam oratio non accipitur hìc strictè pro sola petitione decentium à DEO, sed generaliter prout comprehendit etiam laudem DEI, gratiarum actiones, aliáque inductiva ad orationem: quæ omnia constituunt magnam, maximam partem breviarij: ergò rectè requiritur intentio orandi, etsi non omnia contenta in breviario sint oratio.

Digitized by Google

tio. Ad 4. antecedens ipsi concedemus §. seq. sed negatur consequentia. Etsi enim in multis breviarij partibus sufficiat recitatio materialis tantùm, quatenus excludit recitationem formalem significativam ex propria mente: non tamen sufficit recitatio materialis nuda, quatenus excludit omnem intentionem formalem orandi ac colendi DEUM eâ totâ recitatione Ad ultimum dico: debes intelligere templum Romanum. Quia dicis in persona Ecclesiæ totius, & tanquam pars sumpta pro toto: tota autem Ecclesia verissimè demonstrat hoc templum Romanorum. Aliud est in forma consecrationis: *Hoc est Corpus meum*: tunc enim Sacerdos ut Minister Christi loquitur in propria persona: adeóque debet designare sibi rem ad sensum præsentem. sed de his satis.

§. II. *Et orandi generaliter.*

54 IN recitandis horis requiritur & sufficit intentio orandi DEUM *generaliter*: non sufficit intentio orandi *generalissimè*, nec requiritur intentio *specialiter & propriè*. Communissima. Explico: Oratio *generalissimè* dicitur omnis sancta operatio facta ad honorem DEI, juxta vulgatum illud: *semper orat*, *qui semper benefacit*. Oratio *generaliter* dicitur etiam laus DEI, & gratiarum actio. Oratio *propriè* dicitur *petitio decentium à DEO*. Dicimus ergò

I. In

I. In horis non sufficit intentio orandi *generalissimè*: ut nimirùm quis dicat: volo recitare breviarium, solùm ut exerceam bonum opus, DEO gratum &c. Ratio est: quia alioquin satisfaceret penso Ecclesiastico, qui diceret: *nolo per hanc recitationem DEUM laudare, nec gratias agere, nec quicquam ab ipso in genere vel specie postulare*: sed volo præcisè ideo legere breviarium, quia est lectio sacra, DEO grata. Consequens est contra sensum Canonum, Conciliorum, omniúmque DD. supponentium recitationem Breviarij esse aliquam orationem, laudem DEI &c. Fatetur tamen meritò Gobat *cit. disp.* 1. *n.* 758. non esse scrupulum movendum illi, qui se accingens ad persolvendum pensum Horarum, format solùm intentionem expressam his verbis: *volo jam colere DEum, honorare DEum, vacare DEO.* Qui enim ita expresè loquitur, habet nihilominùs absque dubio generalem intentionem implendi præceptum Ecclesiæ, adeóque verba proferendi eo sensu, & fine, quo præscripsit Ecclesia. 55

II. Nec requiritur intentio orandi *specialiter & propriè*, ut nimirùm quis explicitè vel implicitè dicat; volo totum breviarium orare per modum supplicis petentis à DEO ea, quæ Ecclesia vult peti. Ratio est; quia breviarium principaliter non tantùm continet orationes specialiter & propriè dictas, sed etiam & mul- 56

Digitized by Google

& multò majori parte laudem DEI, ac gratiarum actiones, hisque affinia. Et certè nimìs gratìs Navarrus *de orat & Horis Canon. prælud.* 5. *n.* 9. docet; laudes DEI & gratiarum actiones esse partes orationis propriè dictæ, nimirùm præambula, præparamenta, & media, quibus petitiones & orationes propriè dictas, ibi contentas, ferventiores, efficaciores, Deóque gratiores reddamus. omninò gratìs, inquam: nec ex natura rei, nec ex ordinatione Ecclesiæ. Ecclesia enim contentissima est, quòd exprimamus illas DEI laudes, gratiarum actiones, (sicut & humiliationes, bona proposita, desideria &c. absolutè & sine relatione ad orationem vel DEum faciliùs permovendum. Nam illi actus secundùm se absoluti, & sine illa relatione, honestissimi, Deóque gratissimi sunt: & Ecclesia utique non præcipit, ut illos exerceamus tanquam mercenarij, vel quasi modo adulatorio, in ordine solùm ad petita obtinenda. Unde persolutio divini officij à SS. Canonibus & Conciliis, absolutè dici solet *Sacrificium laudis Clement. de celebr. c.* 1. *divinæ laudes*, *Concil. Basileense sess.* 21. *Hymni, & Cantica*: *Trident. sess.* 24. *c.* 12. *de reform.* Unde & initio officij dicimus: Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit *laudem tuam.* Et post venite exultemus &c. singulósque psalmos claudimus ℣. *Gloria Patri &c.*

III. Re-

III. Requiritur ergò & sufficit, ut quis dicat Breviarium animo & intentione orandi *generaliter*, scilicet colendi divinum Numen quolibet dictorum modo, laudando, gratias agendo, petendo salutaria: nullum enim fundamentum habemus exigendi plus, nec ut exigamus minùs permittunt Canones indicati & DD. communiter. Censêris autem reipsâ laudare DEUM: gratias agere, ac petere seu orare, quando voluntariè & scienter profers verba significantia divinam laudem, gratiarum actiones, petitiones, dummodò præcesserit vel comitetur intentio actualis vel virtualis, explicita vel implicita proferendi illa verba ad DEI laudem, gratiarum actionem, petionem: Nec dubites, quòd præcesserit talis intentio sufficiens, quandò cæpisti orare, ut satisfacias quàm optimè tuo officio, non ignorans in tuo libro contineri laudes DEI, gratiarum actiones, petitiones varias; esto non scias in quâ parte officij ea legantur: neque dùm legis actu advertas: quod secundùm indulgentiam dico. Quare à fortiori (contra Cotonium hìc nimìs rigidè sanctum) rectè infert Gobat *num.* 763. Nos non obligari exercere seu elicere illos actus fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, humilitatis bonorum propositorum, qui exprimuntur verbis Psalmorum, Hymnorum, Capitulorum, Responsoriorum &c. sunt enim hi actus distincti ab oratione, etiam generaliter sumptâ

ptâ, seu laude DEI, petitione, grariarum a-ctione: forétque gravissimum onus, etiam doctis, prorsùs autem intolerabile indoctis Clericis, & Monialibus, si adigerentur ad tales omnes actus exercendos. Quare licèt tu nullum habeas propositum DEUM semper laudandi in prosperis & adversis; nec unquàm juràris semper observare legē DEI, non tamen mentiris dicendo: *Benedicam Dominum in omni tempore. Juravi & statui.* Non enim intendit vel exigit Ecclesia, ut eo sensu proferas, quem grammaticaliter verba significant, sed ut ijs verbis ab alio prolatis DEUM laudes. Atque hinc patet responsio ad difficultatem §. *præcedentis n.* 3. propositam: qualiter proferenda sint verba Breviarij, an formaliter, vel materialiter tantùm? Itáque:

58 IV. *Formaliter ergò & significativè* proferendæ sunt illæ partes Breviarij (Psalmi, Hymni, Antiphonæ, Responsoria &c.) quæ in actu signato vel exercito significant ac continent orationem, laudem DEI, gratiarum actiones, petitiones. Hoc enim exigunt & SS. Canones indicati, & consensus DD. sufficienter autem significativè proferuntur, si proferas verba significativa orationis, laudis DEI, gratiarum actionis, petitionis, cum intentione suprà dictâ expressâ vel implicitâ DEUM laudandi, gratias agendi, petendi ea, quæ verbis significantur; nimirùm contestandi nostram æstimationem, de DEI excellentijs & beneficijs, nostrá-

noſtráque indigentiâ & ſubjectione. ℣. Laus enim eſſentialiter eſt manifeſtatio noſtræ æſtimationis de alteri⁹ excellentiâ facta per verba. Gratiarum actio eſt ſpecialis laus & æſtimatio beneficij ab altero accepti. Petitio ex agnitione alterius excellentiæ, noſtræque indigentiæ procedit, ut ſuo loco dictum. At verò materialiter & recitativè ſolùm proferre ſufficiet illas partes Breviarij ſanè non exiguas, quæ continent hiſtorias [uti ſunt Lectiones, Capitula, & Pſalmi multi, nominatim ille 77. feriâ quintâ, & plures in Sabbatho, quos multi cuperent breviores &c.) item comminationes, increpationes, adhortationes, bona propoſita &c. Nec enim jubentur talia proferre ſignificativè eâ intentione, ut noſtram de ijs mentem ac animum oſtendamus, ſeu ex propria noſtra mente aſſeramus, ſed ut ad honorem DEI proferamus tanquàm à DEO, Spiritu ſancto, Sanctis, vel alijs dicta vel facta. Et nonnè perſpicuum eſt eſſe ſolùm materialiter proferendas has, ſimiléſque ſententias. *Abi poſt me Sathana. In Beelzebub Principe Dæmoniorum ejicit Dæmonia. Crucifige, Crucifige &c.* Et quo alio ſenſu proferes illud in feſto S. Pauli: *Ter virgis cæſus ſum &c.* & ſimilia ſexcenta.

Digitized by Google

§. III.

Non necessariò explicitâ, & actuali semper.

59 I. OMnium consensu non necessaria est intentio actualis explicita, DEUM ita orandi, laudandi, gratias agendi, petendi, sed sufficit intentio implicita & generalis eâ recitatione colendi DEUM, satisfaciendi suo officio obligationi, intentioni & ordinationi Ecclesiæ &c. Quare omnium Theologorum moralium calculo approbata est regula tradita à sapiente sene Navarro. *De Orat. & Horis Canon. c.* 13. *n.*6. his verbis: *Qui petit vel accipit Breviarium cum proposito expresso recitandi ut debet, vel animo deliberato capit Breviarium & ad Ecclesiam it, vel simile quid facit, ita ut interrogatus, quare id faciat, verè responderet, se id facere ad recitandum, vel satisfaciendum suæ obligationi, habet sufficiens propositum attendendi; atque adeò orandi, siquidem Ecclesia præcipit recitationem per modum orationis.* Hæc Navarrus testans se magnam habuisse consolationem, quando vidit hanc ipsam doctrinam fuisse traditam à Parisiensibus, Joanne Majore, aliisque. Et hinc

60 II. Multominùs requiritur intentio actualis semper durans in recitatione Horarum. Quasi quis actu semper habere & continuare deberet hunc vel similem actum: volo recita-

re

re ad colendum DEUM, volo orare DEUM, satisfacere meo officio &c. sed omnium rursùs consensu sufficit intentio virtualis & virtualiter durans in recitatione Horarum, ut dùm virtute intentionis antea habitæ, & nunquàm revocatæ (directè vel indirectè per actus incompossibiles, de quo clariùs infrà) pergit in orando ita dispositus, ut quantumvis inadvertenter & involuntariè distractus, tamen reflectens se ad suum actum, vel ab alio interrogatus, quid agat, statim redeunte priori intentione advertit, & vult suâ oratione colere DEUM, orare, satisfacere &c. & abstinere ab actu contrario voluntario. Quin teste Gobat n. 737. sufficit etiam intentio habitualis, tantùm. scil. semel habita & non revocata, si non intercessit longum tempus: imò & habitualis, quam nunquam quidem, quis habuit, haberet tamen certò, si de ea cogitaret, quando habetur aliquod ejus indicium etsi valdè tenue. Sed tu, noli in praxi amplecti has laxitates, tutiora & perfectiora æmulare. Et ut certus sis de sufficienti intentione, eam ab initio elice, & inter recitandum, pio in Deum motu, præsertim ad Gloria Patri sæpiùs innova. 61

III. Sufficit ejusmodi expressa vel implicita; actualis vel virtualis aut habitualis intentio finis, seu colendi DEUM & orandi tantùm, & non est necessaria intentio præcepti, seu satisfaciendi præcepto & obediendi Ecclesiæ. Communis DD. apud mox citandos.

Ratio est: quia intentio seu voluntas satisfaciendi præcepto est actus internus non habens necessariam connexionem cum opere præcepto, scilicet recitatione Horarum: neque ex natura operis, ut de se constat, neque ex vi præcepti: quia Ecclesia tantùm præcipit recitationem Horarum; nullo autem modo præcipit, ut recites cum intentione obediendi vel satisfaciendi præcepto, aut ideò velis recitare, quia præceptum est, quod sæpè imperfectionis est, & animi servilis: facere autem opus bonum simpliciter, quia bonum est, perfectionis est. De hoc vide latè meum Tyrocinium morale. *part.* 2. *c.* 4. *a. num.* 132. adde obiter hìc

62 IV. Si hodiè recites v. g. Matutinum vel ex mera devotione vel ex charitate cum infirmo, vel hospite, minimè intendens tunc satisfacere obligationi tuæ, sed expressè proponens posteà denuò recitare in Choro, si sciaste priùs sufficienter dixisse, satisfecisti, nec teneris repetere: jam enim satisfactum est præcepto, nec est in potestate tua obligationem præcepti jam impleti prorogare. Ita generaliter de omni lege vel præcepto loquentes Suarez, Sanchez, Bonacina, Castro-Palaus, Dicastillus, aliisque citatis Layman. *l.* 1. *tract.* 4. *c.* 4. *n.* 7. *Gobat tract.* 5. *Alph. Aud. sac. num.* 201. Item si ob distractiones, vel alium defectum non mortaliter malum in recitandis Horis,

ris, Matutino v. g. expreſsè dicas: *Nolo hoc officio ſatisfactum præcepto, ſed volo totum repetere:* nihilominùs ſatisfeciſti, nec repetere obligaris. Gobat. *n.* 621. Inſuper in probabili ſententia non requiri attentionem internam ad ſatisfaciendum præcepto Horarum, ſi totum officium divinum perpetuò voluntariè & peſſimè diſtractus recitaſti, etiamſi perpenſa indignitate tuæ culpabilis & meritò caſtigabilis evagationis expreſsè dixiſſes: *nolò ut valeat hæc recitatio, ſed volo à capite ad finem rurſus repetere, atque ad id, me ſub mortali obligo.* [ſecluſo tamen voto & promiſſione verà Deo factâ] nihilominùs non teneberis repetere, quia ſuppoſita probabilitate illius ſententiæ, eadem ratio adhuc militat: neque ullus poteſt ſe obligare graviter ad quidquam, niſi per votum, vel aliam promiſſionem aut pactum. Gobat *ibidem d.* 2. *n.* 843. peccat tamen talis per accidens ratione conſcientiæ erroneæ.

§. IV.

Et in Choro ſaltem nomine Eccleſiæ, & pro Eccleſia.

NOta ex Suarez *l.* 4. *c.* 26. *n.* 16. poſſe aliquem tripliciter dici orare pro alio. 1. Spontè ſua offerendo preces pro illo. 2. Orando juſſu vel ſuaſione illius. De his non eſt dubium. 3. Orando in perſona illius, ita ut tanquàm Legatus & interpres voluntatis ac

 peti-

Digitized by Google

petitionis alienæ proferat verba precatoria. Et hoc tertio modo & sensu dicimus

63 I. Qui ex instituto & ordinatione Ecclesiæ in Choro peragunt officium divinum, peragunt illud nomine Ecclesiæ pro Ecclesia, seu toto fideli populo. Ita omnes cum D. Thoma 2. 2. *q*. 83. *a*. 12. Ratio est: quia officium divinum saltem in Choro recitatum est oratio publica & communis, quæ per ministros Ecclesiæ in persona totius populi fidelis DEO offertur, ait S. Thomas *loc. cit.* unde quivis Christianus non excommunicatus fit particeps omnium talium precum Ecclesiæ publicè fusarum: atqui Ecclesia & fidelis populus offerens preces DEO per suos Ministros, utique habet primam, & potissimam rationem sui ipsius, cum charitas incipiat à se ipsa; ergò tenentur tales Ministri Ecclesiæ offerre DEO divinum officium pro ipsa Ecclesia & populo fideli, & non possunt pro libitu offerre pro seipsis, aut pro alio aliquo particulari homine tantùm: si enim es Legatus Ecclesiæ & populi fidelis tanquàm principalis, debes hujus, non autem tuam tantùm, vel alterius causam agere apud Deum, cum præjudicio tui principalis. Si enim totum officium applicas tibi ipsi, aut alicui alteri, nullus fructus redundabit in cæteros Christianos, totámque Ecclesiam, cùm tamen oporteat illud emolumentum spirituale dividere in omnes. At, quantum peccabit talis infidelis & privatus applicator?

II. Cer-

II. Certum est non posse à peccato excusari eum, qui totum officium divinum quoad omnem fructum etiam impetratorium, orationum communium Ecceſiæ propriè dictarum applicaret sibi, aut alteri particulari personæ, vel causæ, ob rationem jam indicatam. Et certè ex communi sententia alibi dicetur, peccare mortaliter Sacerdotem, qui in Sacrificio Missæ fructum generalem Ecclesiæ & fidelium omnium applicaret sibi ipsi, aut alteri privato: ergò idem videtur esse de Canonico nomine totius Ecclesiæ psallente. Certè gravissimè multandus esset Legatus, qui à Republica ablegatus ad Principem pro causa communi, ageret solùm suam privatam, aut alterius, ergò idem videtur in proposito. Sed nihilominùs ego, cum Gobat *cit. disp.* 1. *num.* 775. talem non ausim damnare peccati mortalis, etsi á gravi veniali excusare nolim. *Nam certè videtur valdè durum & à pietate Christiana alienum, mittere aliquem in infernum, aut dicere, quod peccet mortaliter sine certa & evidenti ratione*, ajt Arragonius apud Gobat *cit.* at nulla hìc apparet evidens & certa ratio constituendi peccatum mortale: éstque magna disparitas in proposito & exemplis allatis. Nam Sacerdotes sunt jure divino constituti, ut offerant dona & sacrificia pro peccatis populi. *Heb.* 5. atquì Clerici constituti sunt solo jure humano ad nomine populi Christiani laudandum DEUM: Ecclesiam autem hìc 64

Digitized by Google

velle obligare tam graviter, ex nullo capite constat. Deinde Ecclesia non pollet tantâ potestate in actus merè internos suorum ministrorum, quantâ pollet Respublica in actus externos suorum: nec constat quòd Ecclesia velit tam rigidè obligare ad actus internos, quàm Respublica ad externos. Denique sciunt Prælati Ecclesiæ, quòd etiamsi non prohibeant sub mortali talem privatam applicationem vel donationem Breviarij, fore nihilominùs innumeros, qui non sint etiam facturi.

65 III. Dixi autem: *Qui totum divinum officium*: nimirùm quoad omnes suas partes substantiales, omnémque fructum satisfactorium & impetratorium præsertim ipsarum orationum communium Ecclesiæ, sic sibi, vel alteri applicaret. Cæterùm certum videtur, posse te licitè & laudabiliter tibi, vel alteri applicare vel donare fructus accidentales ex speciali tua devotione, vel difficultate habita in divino officio, utpote molestias corporis & animi accidentales, quas persentiscis in divino officio, tolerantiam v. g. frigoris, stationem difficilem, genuflexiones, privationem recreationis, libertatis &c. 2. Omnem extraordinarium fervorem ac devotionem, quam ultra debitum adhibes. 3. Illum fructum spiritualem, qui in te redundat, quatenus exerces actum formalis obedientiæ, vel justitiæ fungendo fideliter officio legati. 4. Addit Gobat *n.776.* etiam fructum satisfactorium totius

offi-

officij: etsi contra sentiat Azorius *l.* 9. *c.* 32. *q.* 2. fine. Ratio est: quia concessum est, quidquid prohibitum non reperitur, secundùm jura: talis autem donatio vel applicatio, nullibi reperitur prohibita; & cùm talia non spectent ad substantiam tuæ legationis, erunt integrè tua, tuæque dispositionis: nam & respublica permittit suo legato liberum dominium honorarij, quo à principe, ad quem destinatus est, donatus domum rediit. Quare licitè & laudabiliter dices: *Domine DEus, hanc recitationem officij offero, quoad possum pro hoc particulari homine: pro hac anima:* qua oblatione tantò plùs tua recitatio proderit illi particulari homini, vel animæ, quantò devotiùs & accuratiùs divinum pensum persolveris. Dictum hactenus de recitantibus in Choro præsertim.

66 IV. Jam quoad extra Chorum & privatim recitantes idipsum universim affirmat cum alijs Suarez *l.* 4. *de Horis*, *c.* 26. *n.* 17. sed juvat breviter distinguere. 1. Certum videtur Clericos beneficiatos privatim recitantes debere dictò modo dicere in persona Ecclesiæ, & pro Ecclesia, nec gaudere libertate offerendi pro libitu: cùm illi propriè sint Ministri publici Ecclesiæ, & proinde per se obligati ad Chorum. *Clement. de celebr. Missar.* 2. Idem dicendum videtur de Clericis Regularibus Choro adstrictis saltem in Majoribus constitutis, *ex eadem Clement.* 3. Dubium ma-

magis est de Regularibus Choristis nondum promotis ad sacros Ordines, sicut & vicissim de Monialibus: cùm non constet ex jure illos esse Ministros, & has Ministras Ecclesiæ, átq; adeò etiam an teneantur extra Chorum privatim officium divinum recitare, ut vidimus *c.* 1. §. 2. Affirmant Navarrus *de Horis Can. c.* 19. *n.* 59. loquens etiam de Ministris & Novitijs: Et Suarez *loc. cit.* Ego rem dubiam relinquo, tutiora consulo. 4. Probabilius est illos, qui nullo modo astricti sunt Choro, ut Clerici Societatis, & si qui alij, dum privatim persolvunt debitum obligationis Ecclesiæ, non facere id nomine Ecclesiæ, adeóque gaudere libertate applicandi officium divinum ad libitum sibi vel alijs. Gobat *cit. num.* 789. Et insinuat D. Thomas 2. 2. *q.* 83. *a.* 12. dicens: Orationem, quæ fit in persona Ecclesiæ, debere innotescere toti populo, pro quo offertur: atquì istorum oratio nec innotescit, nec innotescere debet populo toti, pro quo offertur, cùm nunquam debeant dicere publicè in Choro: ergò &c. Et ulterior ratio est; quia non debemus restringere libertatem hominis, nisi gravis ratio ad id adigat; siquidem libertas est res inæstimabilis, & rebus omnibus favorabilior: *l.* 106. 117. *ff. de Reg. Jur.* at per oppositam sententiam restringitur, imò aufertur libertas applicandi liberè totum fructum orationis Canonicæ cuivis capaci: ergò &c. Deniquc constat, fieri hanc applicationem à

plu-

plurimis viris pijs & doctis sine metu ullius peccati, vel imperfectionis, ait Gobat *loc. cit.*

Dixi tamen: *per se loquendo* tales non orare nomine Ecclesiæ &c. Per accidens enim omnino videntur ita posse facere, si videlicet suâ sponte & ultrò se sistant DEO tanquam legatos & oratores totius populi Christiani, prout etiam Laicos posse facere monet Navarrus *cit. c.* 20. *n.* 40. Cùm enim constet utróque jure posse aliquem in multis casibus utiliter gerere negotium alterius, sine ejus expresso mandato, sed præsumptâ tantùm voluntate, cur non possit prudenter existimari, hunc esse tacitum consensum Ecclesiæ, ut quisquis bonus Christianus hasce publicas laudes & preces fundat non solùm pro toto fideli populo, ut de se patet, sed etiam in persona & tanquam legatus & orator totius Ecclesiæ & Christianitatis.

Dices: si Clerici omninò omnes tanquam per se legati persolverent hoc officium suæ servitutis nomine & in persona Ecclesiæ, forent eorum preces multò efficaciores, quia etiam prodessent, & haberent fructum ex opere operato. ℞. Non esse æquum, ut propter hunc incertum effectum spoliemus eos sua naturali libertate. Nam reverâ (ut in resolutione insinuavi) incertum est, utrum recitatio Breviarij ac officij divini, intra vel extra Chorum habeat aliquem effectum ex opere opera-

Digitized by Google

operato. Habere, probabiliter censet Azorius *l. 9. c. 32. q. 2.* favente Navarro, *de orat. c. 19. n. 59. 60.* eò quòd Ecclesia sit sponsa Christi, ipsi charissima & gratissima, & consequenter preces, quæ ab ipsa funduntur per suos ministros sint efficaciores, quàm si quis privatus vel per se suo nomine offerret Deo, nihilq; obsit improbitas Ministri, etiamsi sit malus, uti patet in Sacramentis. Pro coronide addo distichon glossæ in *c. cantantes dist. 92.*

Non vox, sed votum: non cordula Musica, sed cor.
Non clamans, sed amans, cantat in aure DEI.

SECTIO II.

Qualis attentio requiritur in recitandis Horis?

Resolutio IV. specialis.

67 R*Equiritur sub mortali attentio externa: & omninò etiam interna: saltem superficialis, cum intentione orandi & colendi DEum; eáque saltem virtualiter continuata, exclusis nimirum distractionibus directè vel indirectè voluntarijs, id est: vel datâ operâ & studio quæsitis, vel crassâ supinâ negligentiâ admissis vel permissis.* Est tota aut omnium, aut communior & tutior DD. ut patebit.

§. I. *Re-*

§. I.

Requiritur sub mortali attentio externa.

I. ITa nimirùm, ut peccet mortaliter, qui 69
volens satisfacere suæ obligationi persolvendo officium divinum inter recitandum notabili tempore occupat se actionibus externis impedientibus attentionem internam ad divina. Ita unanimiter omnes. Ratio est: quia ad minimùm hanc externam attentionem sub mortali exigit celeberrimus & gravissimus ille Canon. *C. dolentes. de celebr. Missar.* quo, postquam reprehensi essent beneficiati chori: *Silentium in choro fugientes, auditum ad sermones indebitos effundentes*: fertur hæc sententia. *Districtè præcipimus in virtute obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis DEus dederit, studiosè celebrent ac devotè.* Quanquàm autem Canon iste & præceptum sit decretum expressè ad solos beneficiatos celebrantes in choro divinum officium, attamen constantissima praxis, maximúsque consensus Doctorum indoctorúmque declarat, omnes astrictos Horis Canonicis astringi hac ipsa lege, ac delinqui mortaliter ab exercente actiones incompatibiles cum oratione & attentione interiori: at, quomodo incompatibiles? an ex natura sua? an ex inhabilitate subjecti? seu hominis tam debilis intellectûs,

ut

ut exercens talem actionem non possit attendere ad orationem? dico distinctè

69 II. Peccat sine dubio mortaliter inter recitandum exercens actiones ex natura sua incompatibiles cum attentione interna, quales omnium calculo computantur *alia legere, scribere, pingere, confabulari in choro altera parte canente*: has enim per se directè prohibet Ecclesia, *ut patet cit. c. dolentes.* ubi expressè solùm vetatur *effusio auditûs ad sermones indebitos*: quæ actio sine dubio ex natura sua est incompatibilis cum interna attentione. Eadémque est ratio aliarum similium. Et quidem ad incurrendum peccatum mortale requiri & sufficere, ut actio sit naturâ suâ incompatibilis cum ea interna attentione, docent graves Doctores. Sotus *l. 3. de Justitia a. 5. q. 5.* Arragonius, Lugo. adeò ut exercens tales actiones, eò ipsò peccet mortaliter, etsi fortè ob capacitatem intellectûs attentionem illam non impediret: contra non peccet mortaliter exercens actiones non naturâ suâ, sed solùm ex debilitate intellectûs illam internam attentionem impedientes. Sed contra dico

70 III. Peccat mortaliter inter recitandum exercens actiones quascúnque incompatibiles etiam ex sola inhabilitate intellectûs attentionem internam notabiliter impedientes. Ita Navarrus *de Orat. & Horis c. 13. n. 49. & 50.* Suarez *l. 4. de Horis Canon. c. 26.* Sanchez *l. 7. Consil.*

Consil. moral. c. 2. dub. 32. hanc statuens resolutionem generalem: *Solus & omnis ille actus corporalis ad implementum praecepti impedit, qui repugnat & est incompatibilis attentioni, habilitate ejus, qui recitat, inspectâ.* Et ratio est: quia Ecclesia saltem indirectè prohibet omnes illos actus: nam quando aliquid prohibetur, omnia prohibentur, per quæ proximè pervenitur ad illud. *l. Oratio ff. de sponsalibus.* atqui prohibetur sub mortali distractiones interiores voluntariæ, ut videbitur §. *seq.* ergo etiam omnes actiones externæ illam internam distractionem de facto causantes, & attentionem impedientes. Quare meritò pronuntiat Suarez *cit. n.* 21. si homo expertus sit, se solere similibus actionibus (pingendi, se vestiendi, lavandi) omninò impediri ac distrahi sive ob incapacitatem suam, sive ex consuetudine, tunc potest esse peccatum grave. E diverso Navarrus *cit. n.* 23. expressè à peccato mortali excusat illum, qui legendo aliud, vel scribendo, attenderet ad recitationem tantum, quantum esset necessarium ad evitandum peccatum mortale, licèt frequenter venialiter peccaret talis: sic Navarrus. Nec dubitandum cum eodem Navarro & Sanchez *cit.* peccari venialiter, quin potiùs de mortali timendum ijs, qui inter recitandum se induunt, lavant, calceant festinanter, eò quòd hæc festinatio communiter repugnet reverentiæ ac atten-

ten-

Digitized by Google

tentioni recitandi preces debitas: & multi, si non plerique fiunt toti distracti, eas actiones festinanter obeundo. Denique cum Gobat. *Alphabet. aud. sac. casu* 8. *n.* 238. non possum assentiri eidem Navarro, actionibus leviter tantùm distrahentibus inter orandum annumeranti etiam aptationem calami. Nam nimis difficile videtur aptationi calami adjungere attentionem internam in communi & veriori sententia requisitam.

71 IV. Non ergò peccant saltem graviter, qui inter recitandum exercent actiones externas, vel nihil, vel leviter tantùm impedientes attentionem internam ac distrahentes: utpote leniter ambulans, modestè æquitans, colligens hanc aut illam herbam, prospiciens in prata, hortos, vineas, aquas, modestè átque absque festinatione se induens, exuens, calceans, caput pectens, manus & faciem lavans &c. etiam absque omni necessitate, omninò non peccat, teste Navarro *cit. n.* 50. Sanchez *cit. l.* 7. *cap.* 2. *dub.* 32. *alij.* addunt aliqui etiam laborem famularum, quo quis domum verrit, mensam vel lectum sternit: ita cum Bonacina, alijs Barbosa *in cap. Dolentes de Celebr. Miss.* Deniquè placet Regula tradita à Sanchez *cit. num.* 6. in hunc modum. *Quas actiones exerceo licitè, dùm recito preces non debitas, easdem licitè exerceo recitando debitas*: atqui si ego talem Horam Canonicam aut alias preces ex sola obligatione tunc

tunc funderem exercendo præfatas actiones, non peccarem ullo modo; vel indè patet, quòd & Sacerdotes ex præscripto debeant orare vestibus sacris se induentes, & PP. Prædicatores ex statutis tenentur orare officium B. V. dùm se surgentes vestiunr: quod etiam libri spirituales monent faciendum à quolibet Christiano: notissima simul & laudatissima est praxis laborandi simul & orandi veterum Monachorum Æpypti: ergò etiam non pecco venialiter exercendo tales actiones sub recitatione præcepti Breviarij: certè non poterit ostendi textus Juris id prohibens. Illud verò apud omnes in confesso est, excusari à peccato illum, qui inter orandum vel psallendum facit aliquid spectans ad recitationem Breviarij, ut infra, cum de integritate officij, specificabitur. Addunt Sotus, Navarrus, Valentia, Layrvelz, eósque citans Diana *p.* 5. *tr.* 11. *resol.* 30. Etiam excusari illum, qui exercet actiones exteriores quasvis, at non advertens per eas impediri attentionem internam: idipsum in simili dicemus infrà §. 4. de ipsis distractionibus internis. Jam jam ad principalem & celeberrimam controversiam de attentione ipsâ internâ procedendum.

§. Sententia clemens fideliter proponitur.

AD satisfaciendum præcepto Ecclesiæ in recitandis Horis, nullam requiri sub mortali attentionem internam intellectûs, ut proindè mortaliter non delinquat (de veniali crassâ irreverentiæ culpâ nemo dubitare potest) qui officium divinum recitat cum perpetuis voluntarijs distractionibus quibuscúnque, quantum est ex hoc capite, docent DD. & gravissimi, & oppidò multi, & quod mireris, D. Antoninus, Paludamus, Medina, Sylvester, Tabiena, Rosella, Angelus, alij, ac permulti Recentiores, quos omnes novissimè latè afferunt, & sequuntur: Coninck *in* 3.*p.q.* 83.*a.*6. *Comitolus Respons. Moral. l.* 1. *q.* 63. *Lugo de Eucharistia d.* 22. *sect.* 2. Diana *p.* 1. *de Horis. Resol.* 2. Thomas Tamburinus *l.* 4. *Dec. c.* 2. §. 1. *n.* 19. Jo. Caramuel. *Theolog. Regularis num.* 1375. Gobat *disp.* 2. *n.* 295. Et probabilem censent Azorius, Lessius, Layman, Ascanius, Tamburinus, Bassæus, Caspensis, alij, & tandem nos ipsi. Duplex potissimùm est hujus sententiæ fundamentum non contemnendum.

72 I. Fundamentum præcipuum est; quòd Ecclesia non possit præcipere actus merè internos, qui ad substantiam physicam vel moralem actuum externorum necessarij non sunt: atqui esto Ecclesia præcipiendo Horas, præcipiat veram orationem, attamen attentio interna

na intellectûs: non est de substantia physica, vel morali veræ orationis, quin essentia tota orationis vocalis possit consistere cum perpetuis voluntarijs distractionibus, & evagationibus mentis. *Major est omnium.* Eo ipso enim, quod ad substantiam moralem etiam non spectent, non potest præcipere indirectè ad præceptionem actuum externorum, sed deberet præcipere directè, quod omnium consensu non potest. *Minor probatur*: petitio panis quotidiani continetur in oratione Dominica; si inchoem illam orationem cum expressâ intentione totum pronuntiandi & petendi, quidquid in ea continetur, ac nominatim panem quotidianum, sanè quando efferam illa verba: *panem nostrum quotidianum da nobis hodie*; repræsentabo Deo petitionem ac desiderium panis quotidiani, licèt tunc nihil cogitem de his verbis, eorumvè sensu, nihilominùs censebor illa verba proferre humano modo. Certè Suarez *l.* 4. *De Orat. c.* 26. *n.* 4. Contendit naturam orationis vocalis manere in eo, qui inter orandum deditâ operâ cogitat de rebus pijs, etsi nullo modo per verba significatis: & cur non etiam in eo, qui cogitat de prophanis? nam hic æquè humano modo profert verba, ac ille: & dùm vocaliter dicens *panem nostrum &c.* cogito de inferno, vel resurrectione mortuorum, non magìs tunc exprimo coram Deo petitionem vel desiderium panis, quàm si tunc

ſpecularer Æneam confligentem cum Turno. Confirmatur 1. Nemo negabit me verè petere à Principe aliquid, quando cum intentione petendi ac manifeſtandi meum deſiderium ac indigentiam, recito coram eo verba, quæ ſcio eſſe petitoria, etſi mente ad alia diſtractiſſimus. 2. An non incurret excommunicationem fortè latam in blaſphemantes vel invocantes Dæmonem, qui cum animo blaſphemandi vel invocandi Dæmonem, recitat verba vel carmen ſciens ea continere blaſphemias vel invocationem talem, etſi tunc diſtractus, nihil actu cogitet de ijs verbis, vel eorum ſignificato? ſicut & excommunicationem latam in loquentes cum excommunicato incurrit, qui etiam diſtractè loquitur cum ipſo. 3. Efficaciter. Formula extremæ unctionis eſſentialiter eſt vera oratio ſecundùm omnes: atqui ad valorem illius formæ & Sacramenti, nullus hactenùs requiſivit attentionem Miniſtri, ſed tantùm intentionem juxta litteras Eugenij IV. in Concil. Florent. Quemadmodum etiam validè abſolvit, validè Matrimonium contrahit, diſtractiſſimus. Et ſine dubio validè profeſſionem emittit, is, qui coram circumſtantibus eam cum animo profitendi recitat, quantumvis diſtractus. Et tamen verba, quibus utuntur hi omnes, diriguntur ad Deum, vel ad homines. 4. Ex cummuni conſenſu SS. PP. & DD. ac ipſius Antagoniſtæ prin-

principalis, ac sequacium, omnes malitiam voluntariæ distractionis inter orandum, constituunt in eo, quòd sit valde indecens loqui cum DEO, & interim mentem aliò avertere: ergò reipsà supponunt omnes, etiam voluntariè distractum loqui cum DEO, & orare. Et quis dicat, vel dixit hactenùs, eum qui ut primùm orando *miserere* v. g. admisit voluntarias distractiones, desijsse orare?

II. Fundamentum alterum est. Quód non sit adstruenda obligatio mortalis, nisi adigat certa lex, vel ratio convincens: sed in proposito non adest certa lex, nec ratio convincens, ut patebit responsione ad argumenta. ergò &c. Quoad legem urgetur maximè sæpè dictum *c. Dolentes.* quo per verbum *devotè* videtur significari attentio interna. Sed fatetur ipsemet Suarez *cit n.* 12. non posse firmum argumentum desumi ex hoc capite: vix enim promulgatum fuit, cum nobilissimi Canonistæ, Abbas, alij interpretati sunt de devotione externa tantùm; & sanè conformiter textui. Nam Clerici contra quos lata est ista sanctio memorantur effudisse auditum ad indebitos sermones, & in proximo est sermo de illis solis, *eorúmque similibus.* Alij cum Hostiensi dixerunt eô adverbiô *devotè* contineri solùm consilium, non præceptum, quandoquidem *Pontifex* addit: *quantùm eis DEUS dederit*: quam clausulam, si velis haberi pro præcepto, 73

debebis asserere omnem possibilem devotionem, attentionémque esse de præcepto rigidissimo, hoc nemo sanæ mentis dixerit, ergò neque tu. Jam verò rationes istæ potissimùm afferuntur à Suarez & alijs. Recitatio Horarum sine attentione interna ad verba saltem. 1. Non est oratio: cùm oratio sit elevatio vel ascensio mentis in Deum; 2. Est mera hypocrisis. 3. Est peccatum. 4. Nihil impetrat. 5. Qui flectit genua, & nullo modo attendit ad Deum, nullo modo adorat DEUM: ergò etiam, qui recitat verba Breviarij, & non attendit ad Deum, nullo modo orat. 6. Qui ex voto, pœnitentiâ injunctâ, vel stipendio manuali obligatur sub mortali fundere certas preces, tenetur utique sub mortali excludere alienas cogitationes, & evagationes voluntarias; ergò similiter obligatus persolvere pensum Canonicum.

74 III. Certè non convincunt istæ rationes. Ad 1. Negatur assumptum ex dictis *num.* 1. ad probationem ex D. Damasceno: R℞. eum loqui vel de sola oratione mentali, vel de quovis pio motu in DEUM, indicans omnem pium mentis in DEUM motum esse orationem. Layman *l.* 6. *tract.* 1. *c.* 1. *n.* 1. Deinde sufficit ut initio orationis vocalis ascendatur mente in Deum, & deinceps ex vi hujus ascensionis bonæque intentionis proferantur verba precatoria. Ad 2. negatur assumptum: nam hypocri-

pocrisis est, cùm quis se simulat aliquid esse vel agere interiùs, quod tamen non est, vel agit. Qui autem orat sine attentione interna non necessariò simulat vel indicat se interiùs attendere ad Deum vel verba, quod non facit. Ad 3. iterùm negatur assumptum. Est enim actus secundùm substantiam bonus, & tantùm secundùm circumstantiam malus & vitiosus. Ad 4. Distinguo assumptum: Talis oratio nihil impetrat, quatenùs est sic distracta & vitiosa concedo: at quatenùs ex bona intentione, reverentiâ in Deum, obedientiâ, justitiâ proferuntur ea verba modestè, integrè, ordinatè, & cum refrænatione sensuum circa objecta externa distractiva: sine dubio potest impetrare non unam, sed multiplicem gratiam: etsi per talem orationem distractam homo fortè nihil mereatur. At 5. negatur consequentia, & retorquetur argumentum. Qui flectit genua coram idolo proponens flectere in ejus honorem per integram horam, certè dicetur adorare idolum, etsi deinceps nihil cogitet de idolo: cur non idem sit de simili intentione flectente genua coram DEO; ergò similiter, qui cepit verba precatoria proferre cum intentione explicita vel implicita orandi, vel petendi aliquid à Deo, verè dicetur orare, etsi posteà ad Deum vel verba non attendat. Ad 6. negatur antecedens. Quia illa tria obligant eo modo, quo leges: ergò ut probes ex his enasci

Digitized by Google

obligationem lethiferam istam: debet priùs probari leges humanas posse præcipere, & de facto præcipere istam attentionem internam, & prohibere evagationes internas. Deinde, concesso antecedente, negari potest consequentia. Quando enim lex divina imperat orationem, imperat sub mortali attentam, ut infrà dicetur. Huic legi divinæ potest se accommodare vovens, pænitentiam injungens, vel stipendio conducens orationes. Et putat Gobat. *n.* 836. id de facto reipsâ fieri, & testans: *certè quando in sacro Tribunali injungo preces, intelligo devotas devotione interna: sicut & Bonacina d.* 1. *de Horis Can. q.* 3. *p.* 2. §. 2. Quòd verò etiam Ecclesia sic se conformet legi divinæ præcipiendo Horas Canonicas, hoc ipsum in controversia est.

75 IV. *Conclusio.* Omnibus consideratis, non potest negari probabilem esse istam sententiam negativam, prout & probabilem censent Authores suprà nominati, & valde probabilem etiam noster Herinx *Tract.* 4. *de Relig. disp.* 2. *q.* 4. *n.* 40. Ratio est: Quia illa sententia de moribus agens est verè probabilis, quam à pluribus jam sæculis in hodiernum diem tradiderunt permulti viri clarissimi eruditione, sapientiâ, pietate, non levi ratione ac fundamento; & quidem perspectis argumentis partis adversæ, nullo novo decreto Ecclesiæ adversante, atquì sic est in proposito; Hanc enim negati-

gativam sententiam tradiderunt tot DD. suprà nominati: idque non levi ratione & fundamento: ut visum *n.* 1. & 2. & certè perspectis argumentis oppositæ sententiæ, ut patet *n.* 3. atque nullo novo præcepto Ecclesiæ adversante: adeóque ut neque in novissimis propositionibus prohibitis sub Alexandro VII. anno 1665. & 1666. & Innocentio XI. anno 1679 hæc sententia tacta sit. Quare hæc sententia omninò poterit & debebit servire Confessario, ut eam secuto pœnitenti absolutionem nequaquàm neget: saltem quoúsque experiatur ejus praxin ipsi fieri noxiam. Scrupuloso ea etiam ultrò inculcanda erit, prout alibi monui §. Nihilominùs tamen quod scripsi, scripsi, & dico constanter.

§. II.

Et omninò etiam interna.

I. Omninò probabilior, longè tutior, in praxi omnimodis consulenda & urgenda, & mihi planè vera est sententia affir- 76
mativa communior DD. nimirùm in recitandis Horis [idémque audiendâ & maximè celebrandâ Missâ] sub mortali requiri aliquam attentionem internam. Ita docent D. Thomas *in* 4. *d.* 15. *q.* 4. *a.* 2. Sotus, Cajetanus, Navarrus de *Orat. c.* 13. *n.* 18. Et plerique Patres Societatis, & nominatim ante omnes adeò seriò Suarez sæpè *cit. l.* 4. *de Orat. & Horis Canon.*

non. c. 26. ut pronuntiet eam ſententiam eſſe moraliter certam, & oppoſitam practicè improbabilem. Leſſius *l.* 2. *Juſt. c.* 37. *n.* 63. Layman *l.* 4. *tract.* 1. *c.* 5. Fagundez *de præceptis Eccleſiæ l.* 2. *c.* 7. aliique plurimi: quorum Catalogum texunt Bonacina *de Horis Can. d.* 5. *q.* 3. *prop.* 2. *q.* 2. Diana *p.* 2. *tract.* 12. *reſol.* 2. Barboſa *in c. Dolentes de celebr. Miſſ. &* 32. nominans, Aſcanius Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 10. *quæſito* 2. *n.* 7. alij. Et mordicùs etiam noſter Marchant *Tribunal. p.* 2. *tract.* 2. *p.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 4. *quæſt.* 1. ac probabiliorem judicant Herinx *cit. num.* 48. & Gobat *cit num.* 838.

77 II. Fundamentum oppoſitum eſt. Quia longè veriùs eſt, Eccleſiam indirectè & concomitanter poſſe præcipere actus internos, qui ſpectant ad ſubſtantiam phyſicam & moralem actuum externorum præceptorum, ſeu quotiès actus internus neceſſarius eſt ad honeſtatem actûs externi præcepti, ut ſit actus virtutis & idoneus ad finem ſupernaturalem præcepti: atqui attentio interna omninò etiam requiritur ad honeſtatem moralem veræ orationis & veri cultûs divini, ſi non metaphyſicè & ſpeculativè, (ut ſanè ſatis efficaciter oſtendunt rationes oppoſitæ ſententiæ) ſaltē practicè & ut plurimùm: Quia, qui non curant attentionem internam, communiter ita incuriè, ludicrè luridè, ſcurriliter deblaterant ſacra verba, ut omninò

mninò cenſeantur moraliter evertere: ac deſtruere etiam intentionem internam orandi ac deſtruere etiam intentionem internam orandi ac colendi Deum, omnium conſenſu moraliter requiſitam ad veram orationem: quomodò enim ſyncerè vult DEUM colere, qui nec quidem cogitare vult, de Deo, vel cultu Dei, imò qui ſuis voluntarijs, inutilibus, fortè etiam noxijs evagationibus actu vult Deum offendere, & de facto offendit ſaltem venialiter, & perſæpè etiam mortaliter: adeò, ut in tales planè conveniat, quod ex D. Gregorio refert & approbat D. Thomas 2. 2. *q.* 83. *a.* 13. *Illius orationem Deus non audit, cui, qui orat, non attendit.* Deindè qui alia, dum orat, tractat animo, exponit ſe manifeſto periculo committendi multos errores turpes omittendo, transponendo, tranſiliendo verba & verſus, & tandem defectu omnis devotionis, & ſucci interni etiam omnimodæ facillimæ omiſſionis. Crede Confeſſarijs expertis. Ergò poſito, quòd Eccleſia tales actus internos præcipere poſſit, rationabiliſſimum eſt, quòd præcipiat attentionem internam in perſolutione penſi Canonici. Quare meritò Navarrus *cit. c.* 13. *de orat.* aliiſque per multis citatis Barboſa *in ſæpè dictum c. Dolentes.* ac Gobat *cit. d.* 2. *n.* 838. exiſtimant in eo capite per adverbium *devotè* omninò ſignificari devotionem internam, quæ ſola vera eſt devotio, & ſine attentione mentis con-

Digitized by Google

consistere nequit: exterior autem est tantùm simulachrum devotionis. Et indè Confirmatur: quia Concilium illis prioribus verbis: *Hæc & similia sub pœna suspensionis inhibentes*: jam satis imperavit devotionem externã, dùm prohibuit actiones repugnantes; ergò illam solam externam devotionem non iteratò præcipit sequenti gravissimo præcepto; *ut divinum officium persolvatur studiosè pariter ac devotè.*

78 III. Confirmatur à priori. Quando Deus ipse jure naturali, vel positivo obligante sub mortali præciperet aliquam orationem (v.g. ipsas Horas Canonicas) utique præciperet orationem attentam, ut sub mortali requiratur attentio interna, uti benè docent Valentia, Suarez, Lessius *suprà cit.* aliisque citatis. Sanchez. *l.* 7. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 28. *n.* 8. Et auderesnè tu dicere huic præcepto divino satisfieri oratione, vel potiùs blateratione, continuis voluntarijs evagationibus quibuslibet lurida, squalida, torpida? Quòd si ergò sit aliquod jus divinum obligans ad orationem, seu cultum divinum de se tamen indeterminatum, & determinandum ab Ecclesia quoad modum & tempus, utique ipsum jus divinum ut sic determinatum ab Ecclesia adhuc obligabit sub mortali ad devotionem & attentionem internam: atquì Ecclesia sub præcepto illo obedientiæ præcipiens suis ministris, ut Horas Cano-

Canonicas tanquàm veram orationem & cultum divinum, *studiosè celebrent & devotè*, est mera executrix, & determinatrix juris divini naturalis de colendo DEO, & satisfaciendo fundationibus ad divinum officium factis: utrúmque enim est juris naturalis; hoc justitiæ, illud Religionis: ergò præceptum illud saltem indirectè & vi legis divinæ latentis sic ab Ecclesia determinatæ, verè obligat sub peccato, & quidem in materia gravissima, sub mortali. Dato ergò attentionem internam non esse de substantia orationis cujusvis [ut bene suadent rationes oppositæ sententiæ] non tamen sequeretur non esse de substantia hujus orationis præceptæ.

IV. *Conclusio.* Sit ergò opposita sententia, 79
& maneat probabilis speculativè. Hanc ego omninò veram judicio practicè Nam veram orationem, quæ sit verus DEI cultus, cum sincera intentione orandi & colendi DEum, ac religiosum cum DEO colloquium consistere posse absque omni attentione interna in homine, qui voluntariè distractus circa objecta quæcunque, etiam mala, ne quidem vult cogitare de DEO, non patiar mihi persuaderi in æternum. Repugnat enim in S. Scriptura optimè fundatus sensus SS. Patrum ac piorum omnium. Audi os aureum D. Joan. Chrysost. *hom. 79. ad populum Antioch.* in hæc omninò verba disserentem: Quæ enim excusatio & venia

venia dabitur nobis, ſi cum amico loquentes, adſumus animo, mentémque adhibemus, cum DEO verò colloquentes animo in rebus indignis peregrinamur? poſsétque tam fæda, & turpis eſſe peregrinatio illa mentis, ut duplicis ſceleris ſeu læthalis culpæ labem haberet; unam verbi causâ, cogitati, optatíque ſtupri ſeu homicidij, alteram inſignis injuriæ, quâ divinæ preces, Pſalmi, ſacræque Scripturæ verba, tunc afficiuntur. Hæc Sanctus, ſanctè & veriſſimè.

§. III.

Saltem ſuperficialis cum intentione orandi & colendi DEUM.

80 I. AD implendum totum præceptum horarum Canonicarum ſufficit attentio ſuperficialis ad verba ritè proferenda, cum piâ illâ intentione orandi & colendi DEum, ut nimirùm quis moraliter advertat ſe debitè omnia pronuntiare ſecundùm præſcriptam verborum formam, ne error aliquis contingat, omittendo, mutilando, tranſponendo (cujus erroris, quia majus periculum eſt, cùm quis memoriter recitat, ideò ſpeciales indulgentiæ conceſſæ ſunt à Pontificibus, totum officium ex libro recitantibus) ita communiſſima DD. apud citatos, contra paucos infra nominãdos. Ratio eſt: quia attentio hæc ſuperficialis cum

dicta

dicta pia intentione facit orationem perfectam quoad substantiam, DEOque pergratam, ut patet in Monialibus & alijs Horas ignoto idiomate psallentibus: Et qui ita religiosè cum pia DEum colendi & orandi intentione attendit ad verba, eo ipso etiam implicitè saltem & virtualiter attendit etiam ad ipsum DEum finem orationis, quod ad veram orationem sufficere diximus superiùs. Denique quòd DEus, vel Ecclesia plus requirat, ex nullo capite constat.

II. Non ergò necessaria est attentio alia 81
vel litteralis, vel spiritualis suprà explicata, (ut contra Valentiam, & Ant. Molinam, & alios apud Suarez *l. 3. de Orat. cap. 4. n.* 14. ex communi docet Gobat *cit. n.* 837. Et ratio manifesta est in indoctis, & illiteratis, maximè Monialibus, qui sine dubio præcepto satisfaciunt, & verè orant oratione superficiali ad verba, & implicitâ saltem ad finem DEum, dùm intendunt, eóque ipso advertunt aliquo modo, se eâ actione & recitatione colere DEum, & orare: imò tanta sæpè est sententiarum divini officij profunditas, ut earum sensus & mysteria vix doctissimis pateant: unde etiam docti eam attentionem licitè omittunt: tùm quia necessaria non est, tùm ne nimia illa attentio caput gravet vel lædat.

III. Nec obstat, quòd in sæpèdicto *Canone* 82
odentes] tam districtè præcipiatur, ut Clerici

divi-

divinum officium, *quantùm eis DEus dederit, studiosè celebrent & devotè.* Nemo enim dicet præcipi sub mortali tantam attentionem animi & devotionem, ad quantam quis juvante gratia divina ascendere posset; alioquin non possent Confessarij, nisi fortè de uno ex mille, prudenter judicare, quòd non peccasset mortaliter quotidiè in recitatione divini officij: ergò illa clausula, *quantùm eis DEus dederit*, debet haberi pro mero consilio & adhortatione ad meliùs esse. Sanè judice Gobat *loc. cit.* qui ab attentione superficiali non ascendit ad litteralem vel spiritualem, non videtur magìs peccare, quàm is, qui orat tria Ave Maria, cùm facilè posset orare quatuor, vel quinque.

83 IV. Omnium tamen consensu, optima & consultissima est illa attentio vel litteralis, ad verborum & sententiarum sensum, vel spiritualis ad DEum, sensus mysticos, mysteria affectus, &c. & multò magìs, quàm aliæ disparatæ piæ meditationes voluntariè assumptæ. Cùm enim difficile & crudum valdè sit tam diù attendere ad nuda verba vel DEum orandum, absque eo, quòd mens aliqua circa verba, vel DEum medidetur & cogitet: ideò doctioribus consulenda maximè est attentio commoda litteralis, vel spiritualis: simplicioribus autem vel rudioribus, & maximè in ignoto idiomate recitantibus Monialibus consultum

fultum eſt aſſumere pias meditationes circa res divinas & maximè circa myſteria tali tempore vel feſto die celebrata: átque omni tempore circa myſteria Paſſionis Chriſti per Horas diſtributa & repræſentata. e. g. in matutino: ſub primo nocturno (vel quaterno) orationem Chriſti in horto, ſudorem ſanguineum: ſub ſecundo, captivitatem, deductionem primò ad Annam: ſub tertio, geſta apud Caipham: ſub laudibus, illuſiones & afflictiones noctis illius. Ad primam geſta, apud Pilatum & Herodem. Ad tertiam, flagellationem, coronationem, præſentationem. Ad ſextam, Crucis bajulationem, Crucifixionem, elevationem. Ad nonam, ſeptem verba, agoniam, mortem Chriſti. Ad veſperas, transfixionem, depoſitionem de cruce in ſinum Matris. Ad Completorium, ſepulturam. Tenta modò, docebit unctio etiam ſententiarum ſenſum ſimul pulchrè obſervare, expertis crede.

§. IV.

Saltem virtualiter continuata.

1. SIne omni dubio vel controverſia, non 84
requiritur attentio actualis ſemper durans, ut ſcilicet quis per totum officium recitandum attendat actu ſemper ad omnia verba, vel DEum: imò hæc attentio continua ob naturalem mobilitatem & inſtabilitatem mentis humanæ naturaliter vix poſſibilis eſſet, ideóq;

ſub humano præcepto cadere non poteſt, ſed omnium conſenſu ſufficit,quòd intentio ſemel habita virtualiter & moraliter perſeveret, ut nimirùm voluntariè quis nunquam ceſſet attendere per voluntarias diſtractiones vel evagationes mentis ad alia objecta vel actiones aut occupationes cum oratione incompoſſibiles: adeò, ut licèt quis naturali infirmitate evagetur non parvo ſpatio, tamen advertens ſuas evagationes mox reſiſtens, vel diſplicentiâ habitâ mentem ad orationem revocet, vel revocare conetur. Nam ut advertunt Navarrus, Suarez, Layman *cit.* alij paſſim, non rarò accidit, ut diſtractio omninò involuntaria perſeveret notabili tempore Horarum ſine omni culpa. Tamdiù ergò attentio virtualis habetur & perſeverat, quamdiù aliquis involuntariè diſtractus eſt, & manet, omníſq; culpa aberit. Imò ſecundùm aliquos mox infra nominandos, etiam tunc, quando quis voluntariè quidem, at non deditâ operâ evagatur.

85 II. Peccant ergò omninò mortaliter, quicunq; intra recitandas horas Canonicas per notabile tempus (quale nimirùm ſufficeret ad omiſſionem mortalem, aut certè paulò ampliùs juxta dicenda ſuo loco infrà) omninò voluntariè diſtracti manent cogitationibus vel occupationibus mentis à divino cultu & oratione omninò alienis, ſic ut ad debitam pro-

prolationem verborum, vel DEum minimè attendant. Sic DD. omnes pro nostra sententia citati, & rationibus datis §. 2. Obviæ sunt horribiles sententiæ Patrum. D. Chrysostomum ibidem in fine audisti. Idque verum est, sive distractiones illæ & evagationes mentis sint voluntariæ directè, dum quis scilicet deliberatè ex proposito non vult attendere, sed datâ operâ & studio vult alia cogitare, vel agere à divino cultu & divino officio aliena vel contraria, secundùm omnes: sive sint voluntaria indirectè in causa positiva, ut dum quis ante vel intra divinum officium ipsemet sciens & volens dat causam distractionibus necessariò securis: utpote qui immediatè à lusu, confabulationibus, aliisve negotijs, ábsq; omni præparatione vel collectione mentis necessariò mansuræ distractæ ad officium properat: qui intra officium divinum, actionem vel occupationem divino cultui & orationi repugnantem assumit, uti sunt legere alia, confabulari &c. de quibus §. 1. Sive denique sint voluntariè negativè solùm: ut dum quis intra divinum officium advertens se mente distrahi, negligit mentem revocare, & crassâ & supinâ negligentiâ permittit se distractionibus evagari. Nam & his deest devotio interior, & ubique negligentia crassa habetur pro actu voluntario, ideóque in materia suffi-

ciente, mortalis. Ita communis DD. nostræ sententiæ, ac ipse Gobat *cit. n.* 840.

86 III. §. Contra verò tunc solùm peccari mortaliter, quando quis datâ operâ, ex proposito, ex industria, sciens & volens mente evagatur; non item quando solùm ex supina negligentia permittit animum evagari & abripi ad objecta impertinentia, docent Cajetanus *v. Horæ Canon. n.* 11. Emmanuel Sa. *eodem v. n.* 19. Sanchez *l.* 7. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 28. eósque secutus Leander *d.* 4. *q.* 14. Rationem dant Sa & Sanchez: quòd licèt in alijs materijs negligentia supina æquiparetur voluntario, in hac tamen non æquiparari, eò, quòd alioquin nimis multi orirentur scrupuli. Sic illi: sed ego cum Gobat *n.* 140 *in fine*, minimè assentior. Insuper sub peccato mortali prohiberi ab Ecclesia solùm distractiones, quæ causantur per actiones externas, suâpte naturâ incompatibiles cum attentione interna disertè docet Sotus apud Gobat *ibidem n.* 841. probabile censentem, eò quòd illæ solæ indirectè prohibeantur ab Ecclesia directè prohibente distractiones externas, & sic satisfiat contextui & sensui *cap. dolentes.* Quare si servatâ externâ attentione & exclusione externorum actuum incompatibilium cum oratione & attentione interna, solùm interiùs evageris, non peccabis mortaliter secundùm hanc sententiam, speculativè quidem probabilem, sed

ſed vix differentem à ſententia oppoſita nullam internam attentionem ſub mortali requirente. Quæſo cogita. Probabilius & verius eſt, quod ſequitur.

IV. Si inter recitandum deliberatè quidem foveas alienas cogitationes, attamen 87
non advertas, te per illas planè deficere ab intentione interna requiſita, meritò excuſaris à mortali. Ita poſt Cajetanum, Sotum, Armillam, Navarrum, Suarez, alióſque doctos, Sanchez *cit. l. 7. Conſil. Moral. c. 2. §. n. 11.* Filliucius, Bonacina, Leander apud *Gobat cit. n.* 840. conſentientem. Ratio eſt: quia ei, qui non advertit ſe ab oratione diſtrahi, poteſt quidem ipſa evagatio & inhæſio in alienis cogitationibus eſſe voluntaria, in quantum eſt inhæſio in illis: at poteſt tamen etiam eſſe involuntaria, in quantum per eam homo avertitur ab oratione & attentione ad rem, quam debet attendere. Certum enim eſt, poſſe hæc duo ſeparari, ideóque eorum conjunctio non cenſebitur tibi eſſe voluntaria, niſi agnoſcas & advertas, te per illas cogitationes deficere ab attentione debita, quod valdè notandum pro conſcientioſis. ¶. Addo breviter documenta aliqua practica profutura partim omnibus, partim maximè ſcrupuloſis. 1. Modò quis inceperit horam cum intentione orandi debitè, quoties debitâ operâ mentem non divertit, licèt per totam orationem

distractus, non peccat mortaliter, ita multos afferens Sanchez *l.* 7. *Consil. moral. c.* 2. *dub.* 28. *n.* 10. loquentes de omnibus. Gobat tamen *cit. n.* 145. meritò intelligit de scrupuloso, & quovis solito recitare piè. 2. Dummodò adhibeas mediocrem diligentiam pro dispellendis distractionibus te vexantibus, & non supinâ & crassâ negligentiâ te evagari sinas, eris excusatus apud DEum, nam neque Ipse, nec Ecclesia plus à te requirit. Sanchez *ibid. n.* 13. post Navarrum & alios meritò non restringentes ad solos scrupulosos. 3. Quin imò absque culpa poterit admitti aliqua brevis evagatio mentis ad refocillandum cerebrum vel cor. Idem *ibidem n.* 10. post Gersonem. Idémque censet Suarez ipse *l.* 4. *de Horis, c.* 24. *in fine.* si interrumpendo horam breviter aliquid annotes, vel famulo mandes ad quietandam mentem turbatam & sollicitam, nè obliviscaris. 4. Quamdiu scrupuloso evidenter non constat, quòd mutaverit propositum recitandi attente, vel advertens, sciens, volens inhæserit cogitationibus planè alienis inter recitandum divinum pensum credere potest, se suæ obligationi fecisse satis. Suarez *cit. l.* 4. *c.* 26. *n.* 20. Gobat *n.* 44. Ex communi DD. in materia de conscientia scrupulosa.

***
**

§. Quid

Q. *Quid tandem de Restitutione & repetitione Horarum distractè recitatarum?*

I. CLericus Beneficiatus, qui cum voluntarijs perpetuis distractionibus recitat Horas Canonicas, etsi in nostra veriori sententia peccârit mortaliter, modò tamen integrè, & cum pia DEum colendi ac orandi intentione recitet, ad nullam obligatur restitutionem fructuum. Ita contra Suarez *cit c.*16. aliósque plures citantes Sanchez *cit. l.* 7. *cap.* 2. *dub.* 30. Barbosam in *c. Dolentes*. Communior & longè probabilior ac omninò tuta sententia DD. D. Antoninus, Hostiensis, Maior, Gerson, Corduba, Medina, Sotus, Toletus, plurésque citantes Navarrus *de oratione c.* 10. *n.* 31. Layman *l.* 4. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 1. Gobat. *cit. n.* 842. Ratio optima est: quia leges odiosæ, præsertim pœnales, non sunt extendendæ ultrà proprietatem verborum, sed potiùs intra eandem proprietatem restringendæ, juxta plurimas leges, & textus juris, quos congerit Gobat *Clypeo Clement. Jud. p.* 1. *l.* 4. & 5. atqui sacri Canones præcipientes restitutionem fructuum ob neglectum pensum Canonicum expresè solùm loquuntur de *non recitante, non dicente, omittente vel intermittente*, ut omnis fatebitur, qui legit verba Concilij Lateran. sub Leone X. *sess.* 9. §. *statuimus.* & Bullam Pij V. *ex proximo*, apud Navarrum *c* 25 88

Man. n. 122. Contra verò Canones præcipientes attentionem in Horis, nullam faciunt restitutionis mentionem. Certè autem impropriè, imò ineptè diceres, illum non recitâsse, vel omisisse officium divinum, qui recitavit cum distractionibus voluntarijs: quomodò enim dicis recitâsse distractè, si *non recitavit*, *si omisit*, *intermisit*: ergo &c. Adde, quòd obligatio restitutionis non sit imponenda maximè à Confessario, nisi cogat indubitata veritas, ut post Grassium & Polancum benè probat Gobat *loc. cit.*

89 II. Iidem tamen beneficiati, omnésque divino officio adstricti, qui ita luridè cum voluntarijs distractionibus totum, vel notabilem partem recitârunt, si posteà certò constet ita voluntariè distractos fuisse, obligantur Horas, vel partes notabiles sic voluntariè distractas repetere sub mortali. Ita communiter DD. nostræ sententiæ, ac pluribus citatis Navarrus *De Horis Can. c.* 20. *n.* 31. Suarez suprà, alij passim. Ratio est: quia talis non satisfacit præcepto, quoad substantiam, cum non oraverit verè, juxta dicta §. 2. At, inquies, Ergò, si non repetam ego beneficiatus, tenebor restituere fructus? contrà paulò ante dicta. Negatur consequentia: quia obligatio restitutionis fructuum est propter omissas, seu non recitatas Horas; obligatio autem repetitionis est propter malè recitatas Horas insufficien-

cienter ad substantiam præcepti, & non propter omissas: alioquin non esset obligatio repetitionis, sed persolutionis.

III. Dixi tamen: *si postea certò constet ita voluntariè distractos fuisse &c.* Nam in dubio, & pro scrupulosis passim ab omnibus admittitur Regula generalis suprà insinuata. *Quotiescunque quis non potest certò affirmare, se voluntariè, deliberatè, & cum pleno consensu distractum fuisse in officio, vel notabili eius parte* (aut etiam ex distractione aliquid omisisse, de quo tamen posteà) *non tenetur aliquia repetere, sed potest præsumere se præcepto satisfecisse.* Ratio est: quia in ejusmodi maximè dubijs, melior est conditio possidentis suam libertatem, idque maximè in præceptis Ecclesiæ piæ Matris, quæ non censetur velle suos obligare cum tantis anxietatibus. Unde talem etiam meliùs facere si non repetat, ad vitandas ejusmodi anxietates ac scrupulos, ex Binsfeldio rectè monet Layman *loc. cit.* 90

IV. ℣. Insuper simpliciter talem nihil teneri repetere, apud Navarrum *cit.* docent Hostiensis, D. Antoninus & Joannes Medina, quibus trium-viris te tutò posse adhærere censet Gobat. *sæpè cit. disp.* 2. *Trigæ n.* 843. Ratio est: quia talis adhuc explevit substantiam legis de recitatione Horarum, & solùm defecit in modo recitandi attentè, ad cujus legis iterandam expletionem te nullum jus cogit, ait Gobat: 91

Hh 5 *ibi-*

ibidem (addens id verum esse, etsi tuas distractiones culpabiles agnoscens dixisses: *nolo valere hanc recitationem, volo, promitto, obligo me denuò dicere totum*) Idipsum quoad Beneficiatos in Choro persolventes, etsi non exprimat, tamen clarè insinuat Layman *cit. c.* 5. *n.* 11. *in fine*: ubi benè advertit, discrimen esse inter confessionem annuam scienter invalidè factam, quæ nullum omninò fructum habet ab Ecclesia intentum, & ideò necessariò repetenda est; & inter cantum publicum, cui privata recitatio respondet: nam si externè cum decore fiat, non caret omni fructu & intentione Ecclesiæ. Certè Ecclesia non sine fructu colit Deum per organa, aliáque instrumenta Musica: quorum instar ad minimum se habebunt illi cum voluntarijs quidem distractionibus internis, externâ tamen debitâ compositione & decore psallentes, & recitantes Horas ac laudes DEI. Magnum enim indè emolumentum Ecclesiæ, cultûs divini, ædificationis populi &c. Ego probabilissimum judico, hanc sententiam servire posse Confessario, ut taliter recitantes non urgeat ad repetitionem Horarum: præsertim si affirment se sequi oppositam sententiam probabilem; nimirùm sub mortali non requiri attentionem internam in Horis, ut §. 1. in fine monui. ¶. Et hactenùs utique satis de prima conditione recitandi Horas *Devotè*. Sequitur tandem explicanda altera con-

conditio *studiosè*, quæ similiter duo involvit in Resolutione expressa, scilicet *quoad materiam integrè, & quoad formam ritè, ordinatè &c.* sit ergò

SECTIO III.

Qualis integritas materiæ servanda in recitandis Horis?

Resolutio V. Specialis.

HOræ sub mortali recitandæ sunt *integrè* id est, nihil notabile omittendo, aut omissum quid notabile, eâdem die supplendo: omnia distinctè enuntiando: aut pronuntiantem socium, vel alterum chorum attendendo: quoad vocem vel cantum obligationi satisfaciendo. Ita *communiter omnes*. ut patebit explicatione solitâ.

§. I.

Nibil notabile omittendo.

1. EUm, qui culpabiliter omittit integrum 92
officium divinum, peccare mortaliter, omnium sensus & consensus est: quoad numerum tamen peccati duplex est modus dicendi: Cajetanus, Toletus, alij cum Lessio *l.* 2.*c.*37.*n.*53. volunt tot esse præcepta distincta, & consequenter tot peccata distincta in Confessio-

fessione numeranda, quot sunt, & omittuntur horæ, nimirùm septem. Alij autem communiùs & verosimiliùs dicunt, totum officium præcipi unico præcepto, ac proindè unicum esse peccatum mortale omittere totum officium, etsi graviùs substantialiter, ut ex se patet. Sylvester, Navarrus, Suarez, Vasquez, Bonacina, alij passim cum Tamburino. *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 2. *n.* 9. Gobat. Ratio est: quia ex instituto Ecclesiæ omnes Horæ unum officium complent, tanquàm unum formale objectum unius debiti, & unius omissionis. At tenebórne necessariò in confessione explicare, me omisisse totum officium divinū? ℟. teneberis in communiori & veriori sententia circumstantias notabiliter aggravantes necessariò esse explicandas in Confessione: non autem teneberis in sententiâ probabili oppositâ, sed sufficeret dicere, peccavi mortaliter omissione divini officij. *Lugo de Pœnit. d.* 26. *n.* 547. Diana *p.* 2. *tract.* 12. *resol.* 23. Nam totalitas est tantùm circumstantia aggravans inter eandem speciem. Supposito semper, quòd sub una volitione nunquàm revocatâ totum officium omiseris. Secùs esset, si disparatis & innovatis intentionibus seu volitionibus totum officium omittas, vel plures Horas. Ut si voluntariè omissâ unâ horâ, Matutino v. g. posteà pœnitens proponeres recitare reliquas, easque rursùs voluntariè omittens, non est dubium fore distincta

pecca-

peccata ratione voluntatis distinctæ, ideóque distinctè exponenda in Confessione. Ex communi doctrina in materia de peccatis, eorúmque distinctione.

II. Etiam omittens notabilem partem of- 93
ficij divini peccat mortaliter citra controversiam. Notabilis autem pars sufficiens ad omissionem mortalem rectè statuitur una Hora minor, aliáque pars æquivalens. Ita [contra Caramuel, Marchinum, alios Recentiores negantes & plus requirentes, nimirùm quartam partem, vel tertiam totius officij) omninò communis DD. & teste Suarez *l.* 4. *de orat. c.* 25. *n.* 15. *Omnes.* intellige, suo tempore. 24. recitat Diana *p.* 6. *tract.* 6. *resol.* 6. Lessius, *l.* 2. *c.* 17. *dubio* 9. Bonacina *dud. de Horis Canon. q.* 5. *propos.* 1. Tamburinus *l.* 2. *Decal c.* 5. §. 2. *n.* 11. alij infrà citandi. Ratio est: quia licèt una Hora minor, Nona v. g. vel Completorium respectu totius officij non videatur notabilis pars, attamen secundùm se sumpta, & spectato fine Ecclesiæ, quæ præcipiendo voluit, ut à Clericis, singulis statis diei Horis peculiaris cultus, & ratione particularis mysterij DEO offeratur: à quo fine notabiliter deficit, qui unam etiam horam minorem, laudes integras, integrum nocturnum, aliamvè similem æquivalentem partem omittit, omninò censeri debet pars notabilis. Quin Suarez, Reginaldus, Escobar, Diana *p.* 1. *tract.* 12. *re-*

12, *resol.* 41. volunt sufficere ad mortale, si in parvis horis media pars, at in reliquis tantum, quantum æquivalet uni integræ Horæ, omittatur. Item noxæ læthalis damnat Suarez *cit.* omittentem integrum nocturnum. Escobar *tract.* 5. *examine* 6 *n.* 59. omittentem quatuor Psalmos longiores, vel tres Lectiones cum responsorijs. Layman *l.* 1. *tract.* 4. *c.* 19. *n.* 6. omittentem novem lectiones. An tu etiam omittentem Vesperas Sabbathi sancti? meritò negat tantam culpam Tamburinus *cit. c.* 5. §. 2. *num.* 11. cùm sit tam exiguæ partis omissio, dies tam lætus; præcesseritque tam longum officium, ait Gobat *n.* 609.

94 III. Contra ergò minùs quàm integra hora minor, non erit pars notabilis & sufficiens ad omissionem mortalem, adeò, ut nisi omittas plus quàm dimidium horæ minoris, seu quantum notabiliter non adæquat horam minorem, non sis condemnandus peccati mortalis. Sic Bonacina, Lessius, Tamburinus *cit.* Marchant *Tribun. p.* 2. *tr.* 2. *tit.* 3. *sect.* 2. *q.* 3. Castro-Palaus, Tiberius, Bonartius apud Gobat *n.* 621. consentientem, & approbantem verba Bonartij. *Probabile mihi videtur non incurri hâc in re peccatum mortale, nisi aliqua hora ferè integra omittatur, vel aliqua pars horæ majoris illi respondens: unde qui ex Tertiâ recitat saltem usque ad primum Psalmum inclusivè, imò unum Psalmum, non videtur peccare mortiferè.* Sic Bona-

Bonartius prudenter contra Navarrum, & alios rigidiores. Ratio est: quia omnes Horæ Canonicæ ex institutione Ecclesiæ unum unius diei officium constituunt, hinc notabilis pars omissionis, vel gravitas materiæ omissæ, non respectu singularum Horarum præcisè, sed simul conjunctim respectu totius officij expendenda est, quantum nimirùm notabiliter nocet fini ab Ecclesia intento: atqui sicut respectu totius officij, & spectato fine ab Ecclesia intento quælibet Hora, etiam minor, reverà est notabilis pars: ita notabiliter minus, quàm hora minor, non potest ampliùs censeri pars notabilis, vel materia gravis, licèt reverà quid notabile sit respectu ipsius horæ minoris. Et quis credat, Ecclesiam esse tam duram Matrem, ut æternis ignibus velit addicere omittentem minùs quàm dictum est? quis probabit consuetudinem esse tam rigidam? Cæterùm, si modicum tantùm quid horæ minoris recites, v.g. initium, Hymnum, aliquot versus Psalmi, censeberis totam negligere, & mortaliter delinquere, quia tam modicum pro nihilo reputatur.

IV. Perindè est ad culpam, sive notabilis pars suprà designata omittatur in eadem hora continuè & consequenter, sive discretè per intervalla. Qui enim per plures diversas horas, Psalmum, vel partem aliquam culpabiliter omittit hinc inde, quæ partes hinc inde omissæ 95

simul

simul sumptæ adæquant materiam notabilem, v. g. unius horæ minoris, vel ampliùs, utique peccabit mortaliter: quia licèt secundùm se seorsim sumptæ non sint partes notabiles, simul tamen aggregatæ notabilem divini officij partem constituunt, & omissio ex respectu ad totum officium expendi debet. Excipiendi tamen illi, qui in aliquo ministerio ad Chorum spectante occupati sunt. de quibus & alijs mox §. sequenti. ℣. Denique omittens diebus Rogationum, & S. Marci Lytanias majores, & die animarum officium defunctorum, peccat mortaliter juxta communem & veriorem sententiam, Suarez *cit.* Sanchez *l.* 7. *Consil. Moral. dub.* 27. Tannerus *tom.* 3. *d.* 5. *q.* 1. *num.* 147. Tambur. *cit. num.* 14. Contra Graffis, Molvesium, Homobonum, Macignum apud Dianam *cit. Tract.* 12. *resol.* 42. Quorum opinioni ipse concedit probabilitatem, & non audet negare Tamburinus *cit.* & Gobat *n.* 625. Et respectu Lytaniarum vera est, quando non instituitur processio. Suarez *cit.* Nam dicitur in Rubrica. Qui non interfuerint processioni, dicant Lytanias privatim. Addit Gavantus. *in Rubric. Breviarij, sect.* 6. *c.* 16. S. Congregationem declarâsse, teneri repetere, vel dicere privatim, qui interfuerunt quidem processioni, at non cecinerunt. At certè hæc declaratio non servatur in Germaniâ. Notent tamen Religiosores.

§. II.

§. II.

Aut omissum quid notabile, eodem die supplendo.

I. Qui unam vel alteram horam, aliámve 96
notabilem partem Breviarij culpabiliter, vel etiam inculpabiliter ex oblivione, vel occupatione omisit, & eodem die recordatur, ad evadendum peccatum mortale tenetur adhuc supplere; at nihil ampliùs altero die: cùm officium cujúsque diei sit huic diei affixum, eóque evolante evolet obligatio, ut praxis probat. Idipsum contra Tannerum Præceptorem censet Discipulus Layman *l.* 4. *tr.* 1. *c.* 3. *n.* 9. de illo, qui omisit primas Vesperas festi alicujus: hæc enim spectant ad officium diei præcedentis, alioquin careret hic integrâ horâ; esto quoad solennitatem vendicet sibi sequens dies festus.

II. Qui simpliciter dubitat an dixerit ali- 97
quam horam, v. g. Vesperas, ita ut nullam pro se habeat rationem vel conjecturam, tenetur repetere secundùm omnes. Quia præceptum est in possessione, cujus certa obligatio, dubia solutio. At verò si habeat pro se rationem aliquam vel conjecturam ad credendum se dixisse, non obligari, imò malè facturum repetendo docet Sanchez. *cit. l.* 7. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 34. Tandem multò magis, qui sciens se dixisse aliquam horam, & solùm du-

bitat, an integrè dixerit, non aliquid omiſerit, nihil tenetur repetere, ut jam ſuprà inſinuatum ex Navarro *c.* 13. *de Orat.* Sanchez *cit. modò.* Layman *cit. c.* 5. *n.* 11. Ratio eſt: quia poſito principali facto in dubio præſumitur accesſorium ex communiter contingentibus. At verò ipſum factum principale in dubio non præſumitur. Ex communi doctrina, in materia de Conſcientia probabili.

98 III. Qui miniſterio ad ipſum Chorum ſpectante occupantur, ut libros, luminaria, prunas, thus parando, thurificando, tollendo folles organorum, pulſando campanas, Lectiones, Reſponſoria, Antiphonas canendas prævidendo, nè aliàs erret cum confuſione Chori &c, non tenetur repetere ea, quæ alij ipſo etiam non audiente canunt. Nam chorus, cui inſervit, canit pro ipſo, ejúſque vicem ſupplet. Toletus, Rodriquez, & communis cum Layman *cit. c.* 5. *n.* 7. Eſcobar. *cit. n.* 70. Diana *p.* 2. *tr.* 12. *reſol.* 12. Navarrus quóque *de Orat. c.* 22 licèt moneat omiſſa pluſcula ſupplenda eſſe, non tamen audet obligare ſub peccato. Sanchez quóque *cit. dub.* 15. etſi ſolus hoc reſtringat ad caſum, quo iſta non potuerunt prævenire, addit tamen etiam *ibidem n.* 3. etſi Pſalmus integer recitetur, dum quis tuſſit, excreat, aut aliquid neceſſarium alteri dicit, haud tamen quidquam eſſe neceſſariò repetendum: quia etiam pro tali neceſſitate occupato, cho-

rus supplet. At certè repetere tenetur omissa, qui confessiones interim audit, hoc enim est servire officio publico. Attamen saltem excusandus tunc, dum unus duntaxat altérve Psalmus decantatur, & attendit ipse, quantum potest, ajt Gobat *cit. n.* 706. *fine*.

IV. Quæ solo organo vel alio instrumento 99
musico sine voce humana personant, seu potiùs quando loco Antiphonarum, antiphonæ, versus, Hymnorum, Canticorum &c. solum pulsatur organum vel aliud instrumentum musicum, debent à singulis submissa voce recitando suppleri; quia sola organi pulsatio non est oratio, nec attendendo ad organum, attendis orationi. Ita communis DD. Navarrus, Suarez, Layman, Bonacina, Castro-Palaus, Escobar, Tamburinus *loc. citat.* apud Gobat *n.* 704. apertè tamen repugnante Sanchez *cit. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 16. nec improbabiliter: siquidem Ecclesia illum sonum organorum accipit loco vocum ad cultum & laudem DEI. Unde post ipsum Navarrum, Sotum, aliosidem Sanchez *ibidem* tradit, Organædum non obligari ad repetenda, quæ ipse pulsavit. vide etiam Busenbaum *l.* 4. *c.* 2. *a.* 3. Quin insuper aliqui apud Pellizarium *Manual. Regul. to.* 1. *tract.* 5. *c.* 8. *n.* 42. & Tambur. *cit.* non improbantem, probabile censent, quosvis Clericos vel Religiosos, quando Musici integram horam, Vesperas v. g. solemniter cantant, satis-

facere, si solùm Religiosè assistant & attendant: imò etiam, si solâ externâ devotione & attentione, non notabiliter fabulando, legendo alia &c. etsi internè non attendant: sed hoc posteriùs probare non possum, & cum Gobat *n.* 705. probo praxin contrariam omnium bonorum. Illud certum, si solùm Antiphona, Versus, Canticum, Magnificat musicaliter cantetur, satisfacere præsentes solùm attendendo, eò quòd Musica tunc vicem præsentium suppleat, & velut solemnizet. Sed tu, si sapis, æmulare charismata meliora.

§. III.

Omnia distinctè pronuntiando.

100 I. AD integritatem divini officij etiam spectat, quòd recitari debeat distinctè exprimendo singula verba & syllabas intelligibiliter moraliter, sine syncope & mutilatione verborum, uti graviter præcipiunt SS. Canones. *Clement. sæpè cit. c. Dolentes.* Concil. Basileense §. *qualiter Horæ*: ubi graviter monentur Clerici, ut Horas persolvant, *non in gutture vel inter dentes, seu deglutiendo aut syncopando dictiones & verba, sed reverenter verbis distinctis, sive soli, sive sociati cum alijs, officium diurnum, nocturnúmque persolvant.* Quare qui per magnam officij partem ita transcurrunt syncopando, mutilando, truncando, glutiendo

do syllabas, verba, versus medios voluntariè & culpabiliter, posse peccare mortaliter, monent DD. communiter. Suarez *c.* 13. *n.* 110. Layman *cit. c.* 5. *n.* 8. Marchant *cit.* alij passim. Ex. g. Sacerdos ita Psalmos transcurrit, ut solùm proferat initia versuum & finem, intermedia glutiendo, si ita per totum ferè officium, aut notabilem valde partem faciat, sic, ut magna & quandoque vix media pars versuum vel verborum benè expressa sit, omninò mortaliter deliquisse censendus est. Quia notabilem officij partem omisit, prout etiam advertit Lessius *l.* 2. *c.* 37. *dub.* 10. *n.* 56. ac proinde Horas sic malè blateratas repetere tenebitur.

II. ¶ Eadémque ratio est de eo, qui cum socio recitans officium, nondum absoluto socij versu suum præproperat notabiliter incipere; si enim per notabilem officij partem, non sine notabili officij diminutione ita faciat, graviter peccabit: sic enim recitationem socij totam non percipiendo non facit suam: alioquìn liceret socio, vel choro cantante unum versum, simul recitare alterum, & sic præceptum Ecclesiæ notabiliter eludere. Communis DD. Azorius, Toletus, Filliutius, eósque citans Bonacina *Disp.* 1. *de Horis Canonicis q.* 3. *prop.* 2. §. 1. *n.* 4. ¶. At inquis. Ego quidem mea ritè pronuntio: at socius meus ita præcipitat, deblaterat &c. & tamen debeo 101

cum ipso recitare, quippè Domino Prælato meo? Casum proponit Navarrus Manual. *c.* 25. *n.* 99. Et respondet, debuisse quidem Dominum juvare, cùm detrectare non potuerit, at cum proposito denuò recitandi benè. Quod tamen intelligendum de notabiliter ita errante in una Hora: non item si in singulis horis pauci tantùm v. g. sex, octo, decem tales errores contingerent, juxta mox dicenda *num.* 3. specialia quoad recitantem cum socio, mox habebis §. *sequenti*.

102 III. Certè tamen raro tali modo peccabis mortaliter. Quia raro voluntariè & culpabiliter ita facies per notabilem partem sufficientem ad mortale. Et Lessius *cit.* non damnat de mortali, nisi quando excessus est enormis, ut in exemplo allato. Deindè solummodò ultimas syllabas abscindere verborum, ita ut sensus notabiliter non corrumpatur, non excedere culpam venialem, omnes ferè fatentur. Addunt insuper Bonacina *d.* 1. *de Horis Canon. q.* 3. *p.* 2. §. 1. & ex eo Diana *p.* 1. *tr.* 12. *resol.* 26. non peccare mortaliter eum, qui eodem die, in singulis Horis deglutiendo, truncando &c. paucos versus mutilat, esto illi simul sumpti efficerent notabilem quantitatem, non tamen enormem, nisi hæc quantitas sit in una hora. Approbátque Gobat *n.* 618. ita subscribens *Profectò mutilatio est vitium tam generale, partim à natura, partim ab habitu hic*

&

& nunc incorrigibili, partim quandóque à potu vini, etiam necessario & moderato, ut infinitis scrupulis panderetur via, si assereretur ex his conflari materiam sufficientem ad læthale crimen: cum tamen Rodriquez in Summa c. 123. n. 2. rectè moneat, oportere in rebus moralibus ita loqui, ut non detur ingressus scrupulis. Sic Gobat sapienter.

IV. Dixi etiam suprà: *voluntariè & culpabiliter.* Si enim inculpabiliter & involuntariè sic facies, sive ex naturali balbutie, sive ex habitu & vitio linguæ acquisito, quod emendari nequeat, nullam esse culpam timendam rectè pronuntiant Lessius, & Layman. *ll. cc.* Quòd si tamen vitium illud tantum sit, ut tollat integritatem substantialem officij, rectè pronuntiat Gobat *num.* 622 *sub finem*, adesse obligationem mortalem emendandi illum defectum, sive naturalem, sive acquisitum culpabiliter, utpotè, quia quis liberè cõsuevit ita deproperare, & deblaterare celerrimè officium, ut assueverit sæpissimè transilire, deglutire integras syllabas & verba: quia quivis adstrictus Breviario, sub mortali obligatur ad procurandam ejus integritatem substantialem suprà definitam. Et quia hæc emendatio non videtur aliter posse fieri, nisi deinceps per lentam pronuntiationem singulorum, hæc omninò adhibenda est etiam cum difficultate, etiam longè majori ab habituato propriâ culpâ, quàm à 103

naturaliter defectuoso. Ratio est: quia generaliter loquendo tenemur strictiori jure tollere causas malorum à nobis liberè positas, quàm positas à natura, à casu, vel aliundè; ut patet exemplo unius titionis igniti tuâ culpâ illapsi in horreum tui vicini & alterius illuc per aëra ex aliena domo ardente projecti. At, quid si hac ratione oporteret te impendere integram horam recitando Matutino cum Laudibus, cum alij communiter facilè absolvant horæ dimidio? ℟. Si tanta lentitudo sit necessaria ad ponendam integritatem substantialem officij, eam necessariò adhibebis præsertim culpabiliter defectuosus, nec enim videtur hæc molestia esse ita notabilis, ut eximat à lege persolvendi horas integrè, ait Gobat *ibidem num.* 623. Secùs dicendum, si vitium hoc non tollit integritatem substantialem sub mortali requisitam, tunc enim solùm erit obligatio sub veniali emendandi. Vide omninò Gobat *cit.*

§. IV.

Aut pronuntiantem socium, vel chorum alterum attendendo.

1041. OFficium divinum, etiam privatim licitè & laudabiliter recitatur cum socio alternis versibus, Lectionibus tamen vel alternatim, vel omnibus ab uno recitandis. Communissima. Navarrus *c.* 10. *de orat. n.* 16.

Syl-

Sylvester, aliisque cit. Layman. *cit. c.* 5. addens, eum modum orandi esse & commodiorem, & meliorem per se loquendo: quia conformis primariæ institutioni divini officij in choro ab alternis cantandi. ¶. Quin etiamsi ex voto vel pœnitentia injuncta tenearis recitare rosarium, Psalmos pœnitentiales, officium defunctorum, non delinques, sed satisfacis assumendo socium & orando alternatim. Ex comuni DD. Azori[9], Bonacina, Bonartius, eósque citans Tambur. *l* 3. *Dec. c.* 15. §. 6. *n.* 5. Gobat. *n.* 694. contra Castro-Pal. quia sufficit conformitas orandi cum Ecclesia.

II. Poterunt quatuor vel sex tecum orare, non constituendo nisi duos choros, & alternis versibus Psalmorum, hymnorum, non alternis integris psalmis, nocturnis, minùs adhuc tertiatim tribus (minùs pluribus) singulos versiculos recitantibus. Quia obligaris recitare officium more Ecclesiastico, id est, totum ab omnibus, vel in choro alternatim Diana *p.* 9. *tract. resol.* 38. Tamb. *cit. l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 4. *n.* 23. Addens non satisfacere etiam illum, qui mediam partem Matutini v.g. recitat ipse, alteram mediam audit à socio: quin neque illum, qui per se solũ recitat omnes psalmos officij 9. Lectionum, & postea ab alio ad hoc evocato audit 9. Lectiones: sed contra, talem satisfacere prpbabiliùs censet Pellizarius apud eundem. Certiùs non satisfieret, si duo reci- 105

 tas-

tassent omnes Psalmos, & postea à tertio audirent Lectiones: quia hoc esset recitare per tres choros contra ordinationem Ecclesiæ. Diana *ibidem.* Ego in tantis rebus novitatem ac singularitatem non probo, ait meritò Gobat. *n.* 691. *fine.*

106 III. Suppositâ etiam sententiâ probabili, ad recitationem Horarum non requiri attentionem internam, certum tamen videtur eum, qui in choro, vel cum socio recitat, & ad partem alteram chori vel socij minimè attendit, non satisfacere, sed mortaliter delinquere cum obligatione repetitionis. Ex communi Tamburin. *eod cap.* 5. §. 4. *n.* 9. Ratio est: quia quilibet aliquo modo tenetur recitare totum officium divinum: átque adeò eatenùs concessum est officium in choro, vel cum socio recitare, quatenùs tu tuam partem recitans, ad alteram partem aliquo modo concurras, eámque tuam facias: atquì qui ad partem alterius chori vel socij minimè attendit, nullo modo ad eam partem concurrit, nec eam suam facit, non enim exteriùs vel ore, ut patet; non etiam interiùs vel corde, ut supponitur: ergò perinde est moraliter, ac si alteram partem omitteret, adeóque mortaliter peccaret. Nec valet dicere, te alteram partem facere tibi communem per solam assistentiam, quam in choro vel cum socio retines, ideóque satisfacere: quemadmodum in illa opposita sententia

pro-

probabiliter fideles satisfaciunt solâ religiosâ assistentiâ ad sacrum externâ, etsi interiùs non attendant. Est enim adhuc disparitas: quia fideles non jubentur dicere vel activè concurrere ad sacrum, sed *assistere vel audire tantùm*; tu autem juberis dicere officium divinum totum, ideóque aliquo modo concurrere ad alteram partem chori vel socij, solà assistentià nullo modo concurris. Posset tamen dici, te satis concurrere, & alteram partem tuam facere saltē audiendo, quia omnis, qui audit, etiam aliquo modo attendit: ideóq; contrariam opinionem non carere omni probabilitate fatetur Tambur. *cit.* vide Caramuel Theologiam fundamentalem 197. distinguentem inter *audientem & auscultantem.* Prius sufficit, alterum non requiritur.

IV. Quòd si contra tu attendas, quantùm 107
moraliter potes, ad alterum chorum vel socium, etsi alter minimè attendat, nec habeat intentionem orandi, nec ipse te audiat, adhuc satisfacis *secundùm omnes.* Quia hoc modo tu præstas id quod potes: átque per debitam recitationem tuæ partis, & attentionem debitam ad recitationem qualemcúnque alterius partis, ejus recitationem tamen tibi debitè communem facis. Quin etiam, si ob socij vel alterius chori defectum, vel ob strepitum, vel ob tuam distractionem non mortaliter malam, aliqua ab altera parte prolata non percepisti,

pisti, te adhuc satisfacere, nec opus esse quicquam repetere, etiamsi distributiones in choro receperis, post alios docent Bonartius apud Gobat *num.* 692. & Tamburinus *cit.* §. *num.* 12. quia alioquin nimis multi orirentur scrupuli, ad quos removendos habemus privilegium. Quinimò Tamburinus sic scribit: *sine hæsitatione pronuntio te satisfacere, si attendas, quantum moraliter vales, licet propter socij vel alterius chori defectum, nihil ex ijs percipias. Ratio est: quia hoc modo tu præstas id quod potes, nec per te stat, quin audias, atq; per debitā recitationem tuæ partis, & attentionem ad alteram partem, ejus orationem vel recitationem satis tibi communem facis.* Sic Tamburinus, & ibidem *n.* 13. infert *l. c.* etiam surdastrum satisfacere, etsi nihil percipiat, dummodò quantum potest, attendat: at non satisfacere omninò surdum, talis quippe moraliter non censetur interesse recitationi seu locutioni aliorum, neque eam sibi communem facere. Sic Tamburinus, referente, & non reprobante Gobat *cit.* Ego hìc nihil definire ausim.

§. V.

Quoad vocem vel cantum obligationi satisfaciendo, specialia quoad Canonicos.

1081. Licèt ex antiquis Canonibus satis constet Canonicos non cantantes in choro privari distributionibus, seu *præsentijs*, ut vocant

vocant; consuetudo tamen notoria facit ijs jus, modò piè intersint. Cujusmodi sunt omnes ferè Canonici Cathedrales in Germania, quibus ex consuetudine notoria vel privilegio conceditur solùm interesse, & assistere choro solenniter, alijs Clericis vicarijs [imò ferè sæcularibus cantatoribus] totum officium persolventibus, ijs solùm religiosè attendentibus, ut observat Layman *sæpè cit. c.* 5. Alij autem Canonici beneficiati in choro ad cantandum adstricti, ut in plerisque Ecclesijs collegiatis, licèt satisfaciant præcepto recitandi Horas, & lucrentur fructus sui beneficij, qui dantur propter officium quomodocúnque dictum; non autem satisfaciunt servitio Ecclesiæ & distributiones chori amittunt, si suam partem solùm submissè recitent, ut ab altero choro audiri non possint: & quidem ante Judicis sententiam, quia eas nunquam faciunt suas. Tambur. *cit. n.* 15. Ratio est: quia horum officium est, non solùm recitare quomodocúnque officium, sed publicè & solenniter, tanquam publicum Ecclesiæ cultum, adeóque alta voce: ideóque talis non facit id, propter quod distributiones illæ dantur. Minùs satisfaciet officio Ecclesiæ & distributiones lucrabitur, qui officium privatim domi recitans & in choro omninò nihil dicit, etsi ad omnia accuratissimè attendat: quia talis simpliciter non dicit officium in choro: sicut & alter sub-

Digitized by Google

submissè orans non dicitur recitare in choro seu choraliter, ergò & hic nihil acquirit, nè partem quidem, ut contra Suarez monet Castro-Palaus apud Tambur. *cit.*

109 II. Canonicus talis debito modo suam partem recitans vel cantans, sed ad aliam partem non attendens, sed voluntariè distractus, confabulans, dormitans, peccat sanè contra virtutem religionis, ut partem omissam repetere teneatur privatim. probabiliter tamen non amittit distributiones: quia suo muneri, quantum sibi in choro injunctum est præstari ab Ecclesia, non deficit. At quid dicendum de dormitante involuntariè, ut si beneficiatus in choro ritè assistens, violenter à somno impetatur, & ipse tamen, quantumvis conatus resistere, evincere non valeat, sed eo oppressus ad alium chorum attendere, & sua sæpè recitare non valeat? ℟. Talis sanè tenebitur ad privatam recitationem Horarum, quia sic dormitans officium humano modo non persolvit: adhuc tamen lucrari distributiones, probabile est: ad has enim lucrandas sufficit assistentia, quam sine suâ culpâ potest quis afferre. Certè omnes concedunt distributiones acquiri à legitimè impedito, v. g. infirmo, qui choro omninò non interest: ergò multò magìs ab assistente choro, sed pertinaci somno, qui moraliter evinci non potest, ut meritò infirmitati comparari possit, impeditus offi-

officium suum perfectè præstare non potest, quantumvis conetur.

Specialia quoad vocem, cum quis solus recitat officium divinum.

III. Imprimis quando solus recitas, non obligaris tam altè loqui, ut circumstantes possint te audire. Quia id nulla lex præcipit, ut contra Joan. Medinam, Valentiam habet communis DD. cum Suarez *cit. c.* 7. Attamen probabiliùs debes ita altè profere verba, ut possis ipse ea audire, si non impediat tua surditas, vel tumultus & strepitus aliorum. ita cum multis Suarez *ibidem n.* 6. attamen sufficere, ut quocunque minimo sono seu voce, absque syllabarum confusione verba distinctè pronunties, cùm reverâ non possit exhiberi lex requirens clariorem pronuntiationem, satis probabiliter docent Azorius *p.* 2. *l.* 10. *c.* 11. *q.* 4. Layman. *c.* 5. *n.* 6. Tanner *hic q.* 1. *n.* 150. Item Caramuel, Bassæus, Baldellus apud Dianam *p.* 10. *tract.* 11. *resol.* 33. Ego tamen cum Gobat *n.* 690 *fine*, nollem absque necessitate hanc opinionem sequi, utpotè quæ minùs facit ad devotionem. Denique sive solus ores, sive cum socio, aut in choro, debes non sola mente, sed etiam voce efferre illa, quæ in Breviario jubentur secretò dici: ut cōtra Navarr. ratum oppositum nō esse improbabile, ex communi docet Sanchez *cit. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 110

2. *dub.* 8. teſtans omnes ita ſentire. Ratio eſt: quia in Concilio Baſileenſi *ſeſſ.* 21. §.2. abſolutè decernitur, ut Horæ dicantur *non in gutture vel intra dentes*: ergò multò minùs ſolà mente. Quod tamen intelligendum eſt, ſecluſo privilegio, quale datum eſt Minoribus ſub Leone X. de quo hìc opportunè occurrit.

Dubium Singulare.

Quantùm valeat Privilegium à Leone X. datum Fratribus Minoribus, ut poſſint Horas mentaliter perſolvere.

111 IV. VErba petitionis & conceſſionis apud Rodriquez *in Bullario Regularium inter vivæ vocis oracula Leonis* X. hæc ſunt: *Placeat Sanctitati veſtræ, ut, nè Fratres mutuò ſe impediant in officio divino, aut alijs ſint faſtidioſi, quod quæ in ordinario jubentur dici ſecretò ſub ſilentio, tam in Horis Canonicis, quàm etiam in Miſſa, non teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo intra ſe per librum: quia aliqui devotiùs ſic dicunt, & abſque impedimento & faſtidio aliorum: Et eodem modo poſſit facere, qui dicit officium ſolus; cùm prolatio verbalis ſit præcipuè, ut ab alijs intelligatur.* Hæc fuit poſtulatio cum alijs ſimul propoſitis annuit Leo Papa: ita per ſuas litteras authenticas atteſtante eminentiſſimo

Do-

Domino Laurentio Presbytero Cardinali SS. IV. Coronatorum die 15. Aprilis Anno 1516. Difficultas hìc est & controversia gravis circa illa verba: *Et eodem modo possit facere, qui dicit officium per se solus*: an nimirùm debeant hæc verba referri solùm ad præcedentia nimirùm illa, quæ in ordinario jubentur dici *secretò*, ut *Pater*, *ave*, *credo*, & alia quædam: an verò sint extendenda ad totum divinum officium, an scilicet solus extra chorum possit totum officium divinum dicere mentaliter absque ulla pronuntiatione, seu expressione, vel formatione verborum? Et hoc posterius docent graves DD. nominatim post Navarrum *De orat. c.* 19. *n.* 88. idem Rodriquez. *Q. R. to.* 1. *q.* 42. *a.* 4. Casarubius, Corduba, Miranda; eósque citans Bruno Cassaing. *De Privilegiis Regularium p.* 2. *tr.* 8. *c.* 4. *propos.* 5. Joan. Crucius, Sanctorius, Persicus, Tamburinus apud Dianam *cit. resol.* 1. Et suadet ratio addita in petitione *cum prolatio verbalis sit præcipuè, ut ab aliis intelligatur.* Quæ ratio non tantùm de illis paucis *Pater*, *Ave*, *Credo*, sed de toto officio à solo recitando currit. Et video sic practicari ab aliquibus etiam piis & doctis; ideóque damnare non ausim, nolim tamen æmulari. Nam oppositum, nimirùm concessionem istam referri solùm ad illa pauca in petitione suprà expressa, communiter do-

cent

cent alii, & post Garciam, & Pellizarium fusè Diana *cit. p.* 10. *tract.* 11. *resol.* 1. Itémque Cardinalis de Lugo *Responsorum moralium l.* 3. *dub.* 7. *sic resolvens*: unde nec extra chorum in privata recitatione deservire potest nisi ad illa pauca. Nam extensio facta illius concessionis ad eos, qui extra chorum privatim recitant, non ampliavit materiam, sed personas, & loca. Cùm enim postulatio esset ad illa sola, *quæ in ordinario iubentur dici secretò, sub silentio*: & posteà subdatur extensio ad recitantes extra chorum illis verbis; *& eodem modo possit facere, qui dicit officium per se solus*: debet omninò intelligi de eadem materia, circà quam petita fuerat dispensatio pro recitantibus in choro cum aliis, ne se invicem impedirent: non video ergò, quo fundamento possit concessio illa ad totum officium extendi, nec in eo sensu videtur unquam fuisse usu recepta. Hactenus Cardinalis Lugo, cui ego acquiesco. Tu cogita, quid agas.

SECTIO IV.

Quæ forma, quæ alia observanda in recitandis Horis Canonicis?

Resolutio VI. Specialis.

I. RESolutio secunda generalis sic expressit: *Horæ recitandæ ritè quoad formam generalem & specialem ab Ecclesia præscriptam:* or-

ordinatè, continuè, singulæ, tempestivè, atque in circumstantiis loci, situs &c. cultum divinum decentibus. Jam explico particulatim.

§. I.

Ritè, quoad formam generalem ab Ecclesia præscriptam.

I. SErvanda est forma generalis breviarii editi à Pio V. & confirmata à Clemente VIII. (& ab Urbano VIII. novis Hymnis adornato) ab omnibus in Ecclesia latina Breviario adstrictis, exceptis Ecclesiis, seu capitulis & Monasteriis, quæ à ducentis annis fuerunt usa alio. Sic enim expresse statuit illa Bulla Pij V. confirmata à Clemente & Urbano octavis Breviario præfixa. At verò necessariò de præcepto servanda non est forma Breviarij Urbani VIII. quoad novos hymnos: nam, ut ex ipsius Bulla patet, Breviaria antiqua Pij V. & Clementis VIII. permittuntur, quamdiu extant, & solùm licet ac decet uti Breviario correcto ab Urbano: & antiqua de novo imprimi gravissimè sub excommunicatione prohibentur. Quare meritò Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. *n.* 2. scrupulum non injecit illi, qui habens Breviarium novum, tamen recitabat ex antiquo, & quandoque matutinum ex antiquo, reliquas horas ex novo; quod certè & ego facio, quando intersum matutino in choro: idémque sine metu jussit esse illum, qui ex jussu 112

confessarii compulsus bis de die dicere Breviarium, fecit eandem commixtionem : quia uterque usus fuit legitimis Breviariis. Et Gobat *n.* 601. rectè resolvit, licitum fuisse uti Breviariis post, & contra prohibitionem Urbani VIII. impressis in Gallia cum antiquis hymnis : nam impressio tantùm prohibita fuit, non tamen per hoc prohibitus censeri debet impressorum usus. Correctio enim jurium est restringenda non amplianda.

113 II. Non ergò satisfacit præcepto, sed graviter & mortaliter peccat, qui adstrictus Breviario, recitaret officium more peculiaris Ecclesiæ, vel Ordinis, v. g. Benedictini, Cisterciensis, Dominicani, Herbipolensis, &c. Omnes. An etiam, si una vel altera vice tantùm? omninò sic. Tamburinus *cit. n.* 33. Ratio est : quia Pius V. in Bulla præfixa Breviario expresse edicit eum, qui suæ Ecclesiæ formam non custodit, præcepto non satisfacturum; at præcepto non satisfacere, etiam per unum diem, materia gravis est : ergò &c. etsi pro una vel altera vice excusaret Diana *p.* 2. *tr.* 12. *resol.* 3. Insuper Rodriquez noster *Q. Q. RR. to.* 1. *q.* 42. *a.* 8. & Miranda Man. Prælat. q. 37. a. 13. docent, FF. Minores ex Regula obligatos ad officium Romanum, extra Conventum existentes apud alios Religiosos peculiari Breviario utentes, posse ex eorum Breviario horas persolvere : ex concessione Innocentii IV. eámque concessionem non esse re-

revocatam per Bullam Pij V. Eámque sententiam in praxi securam existimat Diana *p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 135. Et saltem eo casu admittit Bassæus *v. Horæ Canonicæ II. n.* 2. *&* 3. quando Frater minor careret Breviario Romano. Quin universim: siquis adstrictus Breviario certo, Romano v. g caret illo, teneri pensum persolvere ex quocúnque alio approbato, docent Lezana, Pellizarius, Crucius, eos citans Leander *hic disp.* 3. *q.* 21. pro certo habens. Eo quòd, si non potest servari lex, sicut debet, debeat servari, sicut potest. Sed bene impugnat Gobat *n.* 603. Quia Pius V. in Bulla expressè dicit: neminem ex iis, quibus hoc dicendi, psallendíque onus impositum est, nisi hâc solâ formâ posse satisfacere; ad quid ergò sit obligatio utendi aliâ formulâ? Si tamen versareris per majorem anni partem in urbe, vel monasterio aliquo, in quo vigeret usus legitimus alterius Breviarii, proprio carens, obligareris uti illo alio propter communem doctrinam de obligatione generali servandi leges particulares loci, in quo habitaturus es per majorem anni partem. Quia tamen hæc obligatio negatur à multis respectu viatorum, aliorúmque peregrinorum breviùs majori parte anni commorantium alicubi, ideo etjam probabiliter censebis te imunem à peccato mortali, si existens uno altero̍ve die in Carthusia v. g. abstineas penso horario, utpotè carens tuo Breviario, ait Gobat *cit. n.* 604.

Digitized by Google

III. Contra verò Religiosum, vel Clericum adstrictum Breviario proprio sui Ordinis
114 vel Ecclesiæ particularis, minimè peccaturum si in privata recitatione horarum utatur Breviario Romano, quia tunc conformem se reddit Ecclesiæ Romanæ, quæ est mater omnium Ecclesiarum, idque non displicere Pontifici meritò præsumendum docent Sa, *v. Horæ* Lessius *l. 2. Iust c.* 37. *n.* 74. Sanchez *l.* 7. *Consil. moral. c.* 2. *dub.* 33. Portellius *v. Horæ* Diana *p.* 2. *tr.* 12. *resol.* 10. & saltem pro una vel altera vice concedit Tamburinus *c.* 5. §. 2. *n.* 33. Et in bulla expresè loquitur de choro: & insuper de iis dicit Pius Pontifex: *Quibus inveteratum illud jus psallendi suum officium non adimimus*: quibus verbis illos Ordines & Ecclesias ab hac nova lege eximit, quasi privilegio: at privilegio utimur quando volumus. Etsi contrarium doceat cum aliis Suarez. *De orat. l.* 4. *c.* 23. *n.* 6. Et probabilius censet Herinx. *hic d.* 2. *q.* 2. *n.* 11. Minùs autem probabiliter docent Navarrus, Rodriq. Bonartius &c. talem posse dicere matutinum ex Romano, reliquas horas ex proprio breviario: hæc enim mixtio & confusio efficerent planè aliam formulam, & fraudem saperet. Quando tamen tales Religiosi & beneficati Clerici versantur extra Monasterium vel Diæcesin, v. g. in studiis, securè se accomodabunt loco, Suarez *cit. c.* 23. Tandem certum est, Beneficatos

tos debere legere ex Breviario suæ Ecclesiæ, in qua habent beneficium, quamdiu habitant intra Diæcesin. Suarez *ibidem* : sicut & Monachus in perpetuum Præfectus Ecclesiæ sæculari: Mirand. *Manual.* 9. 77. *n.* 13. Clerici autem non beneficiati, nec adscripti alicui Ecclesiæ, tenentur utique Breviario vel Romano, Less. *cit. c.* 27. *n.* 75. vel suæ Diæcesis. Suarez *cit.* Bonartius, alii: vel possunt uti quocúnque approbato. Navarrus Man. c. 25. n. 107. Omnia probabiliter, sed primum tutissimum.

IV. Servanda est forma Breviarii Romani 115
etiam integraliter, adeò, ut nihil liceat addere vel demere. Nam Pius V. in Bullâ illâ districtè prohibet utrúmque. De demptione vel diminutione per se clarum est, & patet ex dictis *præced. sect.* Additionem illam tantùm graviter prohibet Pontifex, qua aliquid adderetur officio tanquam pars officii divini, eo animo, ut in perpetuum duret, atque animo mutandi ritum, quod sub excommunicatione quavis authoritate fieri prohibet Pii Bulla: adeóque eo modo & modicum quid addere officio divino mortale fore ob usurpatam sibi jurisdictionem & inobedientiam erga Ecclesiam, rectè censent DD. communiter Suarez *cit.* Castro-Palaus, Tamburinus, alii, sed hoc raro præsumitur contingere in privata recitatione. Alio modo ex privata libera devotione ali-

Digitized by Google

aliquid addere Breviario (v.g. post singulos Psalmos nocturnos, horas, certas orationes mysteriis respondentes, præfertim Passionis Christi, omni culpa vacare meritò censet communis DD. cum eodem Suarez *cit. c.* 23. Et laudem etiam mereberis, si exemplo S. Francisci Xaverij singulis horis præmittas Hymn. Veni Creator &c. Cæterùm idiomate latino in Ecclesia latina solvendum esse officium divinum, ex se constat. Satisfaceret tamen etiã linguâ græcâ vel Hæbraicâ legens, quia adhuc impleret præceptum quoad substantiam: & illæ duæ linguæ Græca & Hebraica cum latina admittuntur in Sacris ab Ecclesia latina Romana. Ita cum aliis Bonacina *de Horis d.* 1. *q.* 3. *pp.* 1. *n.* 15. Escobar *tract.* 5. *Exam.* 6. *n.* 70. Et fusè Tamburinus *l.* 2. *Dec. c.* 5. §. 2. *n.* 15. meritò tamen limitans, si causa aliqua rationabilis subsit, v.g. addiscendæ & exercendæ talis linguæ, alioquin te peccaturum ob ritum Ecclesiæ non servatum, rectè censet Herinx. *cit. c.* 2. *q.* 2. *n.* 16. Linguâ autem vulgari licere negant Escobar & Tamburin. *cit*: at ob similem rationabilem causam concedit Herincx *ibid.* sed de hoc satis.

g. Tandem adstricti Breviario Romano
116 non tenentur diebus in Breviario notatis recitare officium B. V. officium Defunctorum, Psalmos Graduales & Pænitentiales: Hos enim expresse liberat Pius V. profitens tamen se id-

idcircò mandasse nihilominùs ea imprimi in suo Breviario, ut Clerici spe indulgentiæ à se oblatæ illa recitantibus allecti recitent. Excipit tamen expressè Ecclesias, in quibus viguit sancta consuetudo, & usus recitandi in choro officium B. V. MARIÆ, ita ut in prædictis Ecclesiis servetur adhuc ipsa laudabilis & sancta consuetudo celebrandi more solito prædictum officium. Quare in ejusmodi Ecclesijs, atque etiam FF. Minorum saltem illa constitutione Pij V. antiquioribus manet obligatio recitandi prædictum officium B. V. in choro: non tamen privatim extra chornm, ut observat noster Herincx *cit. n.* 13. *fine.* & praxis nota est. Cæterùm alia & specialis ratio est de officio defunctorum in die animarum, & Lytanijs Majoribus in S. Marci, & Rogationum diebus. [de quibus jam suprà dictum] adeóq; non censentur comprehendi hàc generali abrogatione obligationis officij defunctorum.

§. II.

Ritè quoad formam specialem præscriptam ab Ecclesia.

SErvanda est forma Breviarij Romani etiam *specialis*, quoad distributionem in dies & tempora, in officio determinato tali die vel tempore dicendo, utpotè de tempore de Sanctis, de Dominica, feriâ, festo. Nam etiam

Digitized by Google

hanc formam specialem præscribit Ecclesia, & singulariter Pius V. in sæpe dicta Bulla. Inde enim dicuntur Horæ *canonicæ*, officium, pensum *Canonicum*, id est *Regulare*, à græco canone, id est regula, quòd nimirum secundùm Canones & Regulas Ecclesiæ formatum sit officium divinum, quæ forma & regula etiam propriè consistit in distributione seu assignatione officij divini ad dies & tempora. Ut proindè apud omnes in confesso sit peccare aliquo modo eum, qui scienter absq; ulla rationabili causa mutat officium diei, v. g. loco Dominicæ vel feriæ dicendo officium de Sancto, vel èc contra. At verò quantùm peccet ita commutans pro libitu officium, controversia gravissima est inter DD. Quinque sententias novissimè refert & latè discutit solertissimus P. Gobat *Triga Horariæ disp.* 3. *per totam.* Quam leges utilissimè. Dabo breviter, quæ ad praxin sufficiant, & dico

117 I. Valde probabile est peccare mortaliter eum, qui etiam semel ex desidia ita commutat officium. Ita ante omnes Toletus *l.* 2. *c.* 11. Angelus. *v. Horæ.* Bonacina *de Horis Canonicis q.* 3. *pp.* 1. Castro-Palaus. Nicolaus Garcias, Busenbaum, Gavantus, alij apud Gobat *cit. num.* 859. Et mordicùs noster Marchant *suprà cit. tit.* 3. *sect.* 2. *quæst.* 3. ratio potissima sumitur ex verbis Bullæ sæpè dictæ Pii V. quibus SS. ille Pater præcipit, utique sub mortali in re tam gravi, *in omnibus locis obser-*

observari novi Breviarij & psallendi, precandique formulam: Item, omnes Breviario adstrictos *omninò teneri ad dicendum & psallendum posthac ex Romani Breviarij præscripto & ratione*: Item *neminem ex ijs, nisi hac sola formula satisfacere posse*. Quibus verbis præcipit Pontifex officium recitari juxta modum, rationem & formulam à se præscriptam: atqui etiam distributio illa officij per certos dies, & certa tempora est modus, ratio, & formula præscripta ab ipso: nam Rubricæ tam generales quàm speciales & individuæ exprimunt, quibus diebus observanda sit hæc distributio, seu quale quóque die officium recitandum sit: ergò & hanc specialem formam & distributionem præcipit sub mortali, sic ut aliter præcepto satisfieri non possit: ergò etiam semel non observando eam distributionem peccatur mortaliter; sicut peccatur etiam semel non satisfaciendo muneri Breviarij. Attamen quia potest commodè distingui minor. Eam distributionem esse quidem formam à Pontifice præscriptam, non tamen substantialem (quæ consistit tantùm in ipso Breviario novo recitando) sed accidentalem tantùm: ideóque non obligare sub mortali: nam & in bulla præfixa Missali correcto mandat Pontifex in virtute obedientiæ, ut Missæ dicantur secundùm formam, ritum, normam, modum missalis à se editi & correcti: & tamen nemo dicet, peccare mortaliter eum, qui celebrat de feria vel

vel Requiem, quando esset celebrandum de festo simplici, semiduplici, imò & duplici *secundùm communem.* Hinc talem commutationem officij diei, non esse peccatum mortale universim & sine exceptione aliqua docent gravissimi & satis multi DD. quorum septemdecim numerat Gobat *cit. n.* 861. ac multos Diana *p.* 1. *tract.* 12. *resol.* 3. Sed placet mediâ viâ incedere, & dico

118 II. Peccat mortaliter, qui ita officium diei in aliud commutat (etiam æquale, nedùm minùs) ad libitum passim & quasi perpetuò, ex mera libertate, commoditate, desidia, adeóq; non sine audacia, & implicito aliquo contemptu. Ita omninò communis DD. Navarrus *de orat. c.* 19. *n.* 217. Sanchez *l.* 7. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 25. Layman *l.* 4. *tract.* 1. *c.* 5. Tamburinus *l.* 2. *Dec. c.* 5. §. 6. *n.* 20. Plurésque congerens Gobat *num.* 864. & probabiliorem censens *n.* 884. 885. Ratio est : quia id omninò videtur habere sensus Ecclesiæ, Pontificum & DD. ita intelligentium & exequentium Bullam Pij V. Nam Urbanus VIII. vetuit, nè festa Beatorum nondùm Canonizatorum celebrentur cum octavâ. Congregatio Cardinalium SS. Rituum Anno 1605. respondit non esse relinquendum officium debitum pro officio devotionis : item vetuit, nè Regulares celebrent festa Diæcesana cum Octava. Item FF. Minores, alijque Religiosi ex speciali gratia & con-

concessione Pontificum, gaudent privilegio recitandi officium de Sacramento ferijs quintis, & de Immaculata Conceptione in Sabbathis, idque cum restrictione extra tempus Adventûs & Quadragesimæ, &c. Quæ & similia sanè patenter ostendunt, esse graviter illicitam illam saltem arbitrariam commutationem officij unius in aliud. Nec dubitandum Superiores Ecclesiasticos, maximè Regulares graviter animadversuros fore in Subditum, quem scirent longo tempore passim sic recitâsse officium quodlibeticum. Certè paucissimi Confessarij erunt, qui absolverent Clericum, hunc suum morem confitentem, & emendationem non proponentem, seu emendare nolentem: nec dubito plerósque Authores oppositæ laxæ sententiæ hanc nostram non negaturos. Ex quibus omnibus rectè infert Gobat *n.* 886. Ergò reipsâ viget nunc saltem consuetudo in Ecclesiâ vetans sub mortali istam arbitrariam & libertinam commutationem officij diei.

III. Qui semel ac iterùm, aut aliquotiès per annum, absque ulla rationabili causa, ex sola commoditate vel desidia commutat officium unius diei in aliud, etiam brevius, dummodò non nimìs notabiliter brevius, sine omni contemptu vel animo faciendi passim pro libitu, non mortaliter, sed venialiter tantùm delinquit. Ita (contra Authores rigidæ sententiæ vix tredecim *n.* 1. notatos) omnes 119

omni-

omninò reliqui, & facilè 50. apud Gobat *cit. n.* 860. Layman *cit. c.* 5, *n.* 4. Diana *p.* 2. *tr.* 12. *resol.* 3. Tamburin. *cit. c.* 5. §. 2. *n.* 20. Et ratio est: quia præceptũ Ecclesiæ sic adhuc servatur quoad substantiam recitationis Horarum: quod verò non servetur quoad modum præscriptum officij in particulari hujus diei est sanè peccatum contra ordinationem Ecclesiæ, attamen quòd tam rarò fiat in anno, non potest prudenter judicari grave peccatum, sed ex levitate materiæ excusante, meritò judicari potest veniale. ¶. Dixi tamen *dummodò non nimis notabiliter brevius.* Nam DD. communiter contra Caramuel *Theol. Regul.* 1388. excipiunt officium Paschale, etiam Pentecostes quoad Matutinum: & peccati mortalis damnant eum, qui loco officij Dominicæ, aut alterius longioris recitaret officium Paschale, aut Pentecostes. Certè inter propositiones damnatas sub Alexandro VII. & ista numeratur: *In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto.* Vide latè Gobat *n.* 899. Idem meritò censent Suarez, Torres, Bassæus, alij. Si quis loco officij Dominicæ recitaret officium Feriæ tertiæ vel quartæ, aut de communi Martyrum. Quia nimìs notabili parte officium divinum defraudaret; aut quando mutatio esset nimis ridicula, & in defraudationem divini cultûs in celebritatibus colendis, ut si pro officio Natalis Domini recitares officium

cium feriale: in die Palmarum, officium temporis Paschalis, &c. Secùs ergo est, si mutatio non sit in notabiliter minus, ut si loco semiduplicis recites idem officium Duplex: loco feriæ subindè recites de Sancto. Quia tunc defraudatio est in parva quantitate. Insuper

IV. Omni culpâ vacabit aliquoties ita commutare officium divinum in aliud ob aliquam rationabilem causam. Nam ista rationabilis causa excusat illam deordinationem exiguam contra præceptum Ecclesiæ. Ita omnes. Et placet Regula generalis tradita à Vasquez, & Fagundez apud Gobat *num* 915. *Quando Ecclesia prohibet aliquid solùm sub peccato veniali, quælibet honesta causa sufficit ad evadendum omnem culpam agendo contra illam prohibitionem.* Quia ergò talem mutationem sine causa facere non frequenter prohibet Ecclesiastica consuetudo solùm sub veniali, ab hac quóque culpa facilè excusabit quævis causa rationabilis talem mutationem in aliud officium, saltem non nimis brevius: Hujusmodi autem rationabiles causas breviter revocari possunt ad titulos: Impotentia aliqua vel notabilis difficultas, Conformitas, Societas, singularis devotio, inculpabilis error, percurramus singula. 120

Cau-

Causæ excusantes talem mutationem.

121 I. *Impotentia aliqua vel notabilis difficultas:* Imprimis, si quis officium proprium talis diei non habet ad manum, per se licitum est dicere de communi, in supplementum Propriorum instituto; si id non quadret: aliud quodcunque. Similiter si quis ob defatigationem ex longo itinere, ob nimis molestam somnolentiam, ob debilitatem visûs, & difficultatem legendi longos Psalmos feriales ad lucernam, aut in ipso longo & necessario itinere &c. aut ob instantes occupationes repentinas concionandi, confessiones audiendi, studendi &c. officium longius diei occurrens dicere non possit, licitè dicit aliud brevius *ex communi Sanctorum, v. g.* vel tale, quod verò totum memoriter tenet, loco illius, quod sine magna difficultate vel incommodo non potest recitare. Ex communi DD. apud citatos omnes. Insuper Rodriquez *Q. R. to* 1. *q.* 42. Ascanius, Tamburinus, P. Yson Pfaw apud Gobat *n.* 914. scribunt, licere Religiosis officia prolixiora anticipare diebus, quibus sunt otiosi, & breviora reservare in illos dies, quibus credant se occupatos fore concionibus, aut Confessionibus audiendis, dummodò id non faciant in fraudem, sed ad melius studendum, Concionandum &c. ex Privilegio FF. Minoribus concesso à Leone X. vivæ

væ vocis Oracula revocata sunt per Concilium Trident. credo non fore, qui nunc eo uti audeat, sicut nec de ejus usu à Majoribus nostris quidquam audivi.

II. *Conformitas.* Imprimis Regulares etiam exempti, licitè orant officia Propria festorum Diæcesis, in quâ habitant, officio Romano currente de tempore, omisso, de Sanctis verò translato; & saltem de festis principalibus Diæcesis totius feriatis etiam tenentur propter conformitatem. Ex Bulla Gregorij XIII. 30. *Decembris Anno* 1573. relatâ apud Ascan. Tamburin. *de Jure Abbatum tom.* 2. *d.* 10. *q.* 7. *n.* 6. sic habente. *Et quo die celebratur festivitas Patroni Diæcesis, omnes Religiones teneantur eodem die in Ecclesiis suis, intra limites ejusdem Diæcesis eandem festivitatem celebrare, & in hoc cum Matrice Ecclesiâ se conformare.* Similia habet alia Bulla Pij V. directa ad Hispanos. Similiter & sæcularis Sacerdos habens Beneficium vel Capellaniam sitam in Ecclesia Regularium, seu virorum, seu Monialium tenetur orare de Sanctis & solennitatibus illius Ordinis, sed juxta formulam suæ Diœcesis. Quintanadvennas apud Gobat: *n.* 602. Item Peregrinus vel viator quilibet commorans vel existens in loco, ubi celebratur speciale festum, licitè celebrabit & ipse officio divino, si visum fuerit, cùm titulus conformitatis & pietatis patrocinetur. Layman *l.* 4. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 3. 122

Digitized by Google

Tamburin. *cit. c.* 5. §. 8. *num.* 36. *seq.* Sed & écontra. Quicúnque Clericus Regularis vel sæcularis existens etiam pluribus annis extra suum Monasterium vel Diæcesin, sed solùm tanquàm peregrinus & advena, potest recitare officium de Sanctis, de quibus diceret, si existeret reipsâ in suo monasterio vel Diæcesi, ad quod vel quam spectat ipse, adeóque etiam de Dedicatione vel Reliquijs suæ Ecclesiæ, privatim. Suarez *cit. c.* 23. Quintanadvennas apud Gobat consentientem *n.* 635.

123 III. *Societas in orando.* Qui debet officium recitare cum persona gravi, v.g. Episcopo, Prælato, Superiore, vel Domino suo, licitè se accommodat illi aliud officium recitanti (etiam fortè ex desidia vel culpabiliter) Idémque est in simili, si debeas ex charitate uno vel altero die in recitando juvare infirmum. *Navarrus de orat c.* 19. *n.* 217. Sanchez *l.* 7. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 25. *n.* 8. Diana *p.* 2. *tract.* 12. *resol.* 10. Gobat *n.* 911. Quin idem esse, si recites officium cum eo, qui habet privilegium speciale officium recitandi, v. g. de SS. Sacramento, téque satisfacere absolutè docent Henriquez, aliíque apud Dianam *ibidem resol.* 35. Idque meritò probabiliùs censet Gobat *ibidem*, quo Privilegiatus ob infirmitatem, debilitatem visas, vel aliam causam difficulter utitur suo privilegio, nisi juvetur à socio. Addit idem ex Quintanadvenna *n.* 636. quòd sæcularis cum

cum Regularibus convivens ut domesticus & familiaris in domo, & sub regimine eorum, ut sunt illi, qui in seminarijs nostris educantur studiorum causâ, licitè recitent officium de illis Sanctis & Beatificatis, de quibus nos, nisi ubi est expressa limitatio ad personas Societatis; quem vide.

IV. *Singularis devotio*, erga aliquem Sanctum vel festum, v. g. Natalis tui, etiam excusare ad mutandum officium occurrens post Philiarchum, Onophrium, & alios, docet Layman *cit. c.* 5. *n.* 3. repugnante Tannero & Caramuele, eò, quòd non sit melior devotio, quàm obedire Ecclesiæ. Et verò extat apud Gavantum *in Rubricis Breviarij sect.* 1. *c.* 5. *tit.* 2. Declaratio Cardinalium in contrarium suprà insinuata. Contra quam tamen declarationem non ages meo judicio (ajt Gobat. *n.* 911. med.) si sentias te singulari magnáque devotione impelli; secùs si solùm communi. Deníque qui etiam per *errorem inculpabilem*, vel inadvertentiam ita commutavit officium, post animadverso errore, non tenebitur repetere proprium officium, etiamsi commodè possit: quia & illa ipsa inculpabilis inadvertentia vel error, una est ex causis rationabilibus excusantibus. Néque Ecclesia præsumitur velle ad duo officia obligare illum, qui sine culpa est. Sic communis DD. idémque sentiunt communiter, quando per inadvertenti- 124

am

am etiam culpabilem ita comutâsses, at quando deliberatè deditâ operâ ex desidia ita comutâsses,& errore cognito,temp⁹ superesset, te teneri repetere,saltem supplendo ea,quę propria sunt officij omissi,propter Authores illi⁹ primæ rigidæ sententiæ, sentiunt etiam Layman & Marchant *citat.* eô quòd non impleveris præceptum Ecclesiæ tale officium in particulari pro hoc die præcipientis, & legi per se adversaris. At universaliter quâcúnque ex causa vel culpa commutasti officium diei in aliud non nimìs notabiliter minus, nullam esse obligationem repetendi, docent Sylvester, Cajetanus, Azorius, Suarez Lessius, alij cum Dianâ *cit.* Ratio est: quia Ecclesia quoad quantitatem officij non plus exigit, quàm ut septem horæ Canonicæ dicantur: qui autem commutavit officium unius diei in aliud non nimìs notabiliter inæquale, etsi formam præscriptam non servârit, non tamen quantitatem notabiliter transgressus est: ergò non tenetur repetere duplicando quantitatem. Secùs, si commutâsset in aliud valdè notabiliter inæquale, ut officium Dominicæ in officium de Sancto: tunc enim saltem novem Psalmi primi Nocturni repetendi essent, nè tam notabilis pars officij diei (alioquin sufficiens ad omissionē mortalem) omissa maneat. Itémque à fortiori, si loco officij Dominicæ, aut alterius novem Lectionum dixisses officium Paschæ: tunc enim

nim saltem matutinum, aut duo primi Nocturni repeti deberent: quod officium etiam meritò excipit Gobat *n.* 911. *fine.* ibidémque *n.* 916. pulchrè docet Confessarium, qualiter permittendo officium minùs recitare ex tot DD. sententiâ, possit juvare Clericum sæpissimè solentem omittere totum officium, præsertim longiora Dominicæ, feriæ quintæ, Sabbathi: quem vide. Tandem circa prædicta de formâ Breviarij & officij divini remanent dubia aliqua non levis momenti resolvenda.

Casus aliquot practici particulares. 125

I. Eggo Passavij non recitavi officium de aliquo Sancto. S. Dominico v. g. vel B. V. ad Nives, quia impeditum fuit per Patronum & Dedicationem Ecclesiæ: posteà venio Augustam, ubi illud festum die proprio jam celebratum fuit: ad quid tenebor? ℞. Posse te die non impedito recitare de illo festo: at non teneri, cum tibi data sit facultas assumendi mores loci, ubi moràris. Cum ergo Augustæ nihil ampliùs de illo Sancto, vel festo agatur, néque tu ex obligatione recitabis. Tambur. *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 2. Contra. Ego existens in loco, ubi servatur novum Calendarium, jam celebravi officio Canonico aliquod festum: posteà venio in locum Calendarij antiqui, ubi primùm decimo die postea agitur illud festum, quid agam ego? ℞. Privata reci-

 tatio-

tatione facies pro libitu, ut suprà. At publicè & in choro, accommodabis te loco.

126 II. Ego ex errore vel oblivione (non celebravi aliquod festum officio Canonico) seu non recitavi officium de aliquo Sancto, vel festo duplici, vel semiduplici die proprio; possumnè recitare alio die non impedito, an potiùs eo anno omninò omittere debeo? ℞. Probabilius est te debere omittere. Gobat. *n.* 638. Lugo *Respons Moral. l.* 5. *dub.* 8. citans Villalobos Tamburin. *cit.* §. 2. *n.* 29. Ratio est: quia onus officij hujus est alligatum huic diei, evolante ergo illo die evolat onus: & sequeretur etiam, illum posse supplere, qui propter infirmitatem non potuit dicere tale officium. Denique Rubricæ tam diligenter notantes casus, quibus facienda est officij translatio, non exprimunt istum. Probabile tamen est, etiam posse te alio die non impedito supplere. Pellizarius, Trullench, Cottonius, Tamburinus ibidem. Ratio est; quia quilibet Sanctus in Breviario descriptus habet jus, ut semel in anno colatur precibus Canonicis, adeóque ut, licèt ille cultus sit affixus diei, tamen possit transferri, si fuit impeditus. Cùm ergò illud officium per errorem fuerit impeditum die proprio, cur non possit transferri & compensari alio die, sicut aliàs fit? Sed acriter repugnat Lugo *cit.* quem vide.

127 III. Contra. Per errorem hodiè recitavi offi-

officium de Sancto, vel festo, quod deberet recitari altero die: eo die proprio, quid agam? R. Tamburinus *citat. num.* 10. & Quintanadvennas *Tract.* 7. *singulari* 10. privatim recita eo die officium, quod recitaretur, si eo die illud festum non esset, puta de feria, simplici translato, privilegiato &c. quia Sancto illi, vel festo jam est satisfactum, & nimis inusitatum est, de eodem Sancto dici officium bis. Contra, eodem die proprio debere te iterum orare illius Sancti officium, acriter propugnat Lugo *cit. dub.* 8. *n.* 13. post Villalobos, & longè probabiliùs conset Gobat *n.* 640. Ratio est; quia error tuus privatus, & inadvertentia, etsi inculpabilis, non facit tibi jus invertendi Rubricas. Accipe casum particulariùs, & applica ad similes. Hodiè 5. Augusti, quo deberet celebrari festum B. V. M. ad Nives, per errorem dixi officium de Transfiguratione celebrandum postridiè; quid faciam cras? Secundùm Tamburinum relinques officium transfigurationis jam persolutum, & cras orabis de B. V. ad Nives. At secundùm Lugo debes cras iterùm orare de Transfiguratione, & sequenti die septimo, vel alio non impedito, de B. V. M. ad Nives. Quod & mihi magis placet, ob rationem datam & multa inconvenientia, quæ ex opposito deducit Cardinalis de Lugo.

IV. Ego hodie per errorem recitavi vesperas, imò more solito & licito etiam matutinum 128

non rectum, diversum scilicet ab eo, quod cras occurrit, v. g. de feria, cum esset recitandum de festo semiduplici, vel duplici agnito errore cras vel hodie aduc, quid faciam? *Resp.* laudabile & optabile esset repetere ab ovo, cras scilicet matutinum, hodiè verò, si tempus supersit, etiam vesperas: attamen ad id minimè obligaberis. Nam disertè te liberant Sanchez *Sæpe cit. l. 2. Consil. c. 37. num. 77.* Tamburinus *alii mox citandi.* Quia nimirùm excusat te bona fides, & eò maximè, quòd pensum quoad substantiam & æquivalentem quantitatem jam persolveris. Quid ergò? Certè Caramuel *Theol. Regul. disp.* 110. *n.* 1403. obligat te sub mortali pergere in erroneè incepto officio, si nolis priora repetere: quia alioquin conflabis officium quandoque, quale non reperitur in toto Breviario. Sed apage cum obligatione mortali ad continuandum errorem. Eam tamen continuationem licere, sibi non displicere significant Quintanadvennas *cit* & Gobat *n.* 642. Quandoquidem rara mutatio officii, unius in aliud ob rationabilem causam (qualis in proposito esset metus peccati gravis ex opinione Caramuel) esse potest licita. At simpliciter posse, & sub veniali debere prosequi cras reliquas horas de officio proprio occurrente, rectiùs docent Lugo *cit. n.* 21 Pellizarius, Quintanadvennas, Leander cum Tamburino *cit n.* 31. Gobat *ibidem.* Ratio est:

est: quia & error deprehensus corrigendus est, etiam possidet jus officii hujus diei, & non alterius à te erroneè inchoati. Qui ergò non potest facere totum, eo modo, quo deberet, debet saltem facere eo modo, quo potest. Monet tamen providè Gobat *eodem n.* 643. Si advertas errorem hodie post primas vesperas, subijcias illis saltem antiphonas, versus, & collectam festi, de quo erat secundùm rubricas recitandum: idem facies post laudes erroneè dictas; quin etiam si primùm post secundas vesperas venias in notitiam erroris, etiam hoc ipsum præstabis, dicésque completorium conveniens huic diei, Judice Cardinali de Lugo *l. c.*

V. Ego habens officium recitare more Romano, de feria v. g. sed cras futurus sum Salisburgi, ubi celebratur festum S. Virgilii, vel Ruperti proprium: possumnè hodie vesperi adhuc existens extra territorium recitare primas vesperas, Completorium, & matutinum de illo festo? Respondet Tamburinus *cit. n.* 25. satis probabile judicante Gobat. *n.* 644. Potes. Cùm enim cras futurus sis Salisburgi, poteris, etsi non tenearis, te illi Ecclesiæ reddere conformem in officio divino. Cùm ergò officium hoc vespertinum sit pars officii crastini, non est inconveniens, posse te illud anticipare hodie, tanquam pertinens ad officium crastinum. At, quid si hodie jam dixissem matu- 129

tinum de feria, quando cras venio Salisburgum: rectiùsne prosequar horas de feria, an assumā horas de Sancto? Resp. Potes utrúmque, judice eodem Tamburino: nam prosequendo horas de feria conformas te officio legitimè incepto; assumendo horas de Sancto, reddis te conformem loco, in quo degis. Quidnam autem sit melius, ego ignoro: elige, quò magis inclinat devotio, putarem tamen prius esse melius.

130 VI. Plures tandem possunt esse casus, in quibus necessarium est jungere partes diversorum officiorum. 1. Si hodie vesperi dixisti matutinum & laudes de feriâ secundùm rubricas communes, at verò cas manè accipias Beneficium, quod habet officium duplex de festo speciali, v. g. Patrono, tenebris reliquas horas omnes dicere de illo duplici. Lugo *cit. n.* 20. 2. Idem se non semel debuisse facere testatur Lugo *ibidem*, quando scilicet vesperi in uno collegio, è quo discessurus erat, dixerat matutinum feriale, at sequenti die venit ad aliud collegium ibi permansurus, ubi celebrabatur festum Dedicationis, reliquas horas nondum recitatas dicit de Dedicatione. 3. Item si hodie persolvisti matutinum juxta ritum Romanum, cras manè fias Carthusianus v. g. aut Ecclesiæ græcæ, cras recitabis reliqua ex formula Carthusiana vel græca. 4. Si habeas diversa beneficia in diversis locis vicinis,

&

& contingat te celebrare veſperas in loco unius, & altero die divina peragere in loco alterius, ubi celebratur feſtum diverſum, utique debebis pſallere veſperas pridianas publicè juxta morem loci, itémque Completorium, ſi publicè dicendum ſit. Reliquas autem horas poteris, at non teneberis orare juxta ritum alterius beneficii, ubi cras manè ſerviturus es. Gobat *n.* 642. apud quem vide plura.

§. III.

Ordinatè dicendæ Horæ.

ORdinatè dicendæ ſunt horæ quoad ſeriem earum conſtitutam, ut ſcilicet non tranſponantur horæ, poſteriorem præponendo priori, vel ejuſdem horæ partem poſteriorem præponendo anteriori. Idque publicè in choro, ſub mortali teſte noſtro Marchant *ſuprà*: at extra chorum & privatim ſolùm ſub veniali; ſecluſo contemptu vel ſcandalo, *ſecundum communem DD.* quidquid Vaſquez de beneficiis c. 4. §. 1. a. 1. mortale conſtituat, quando illa inverſio fit ſæpe. At certè, ſecluſo contemptu, hunc rigorem nulla lex, vel conſuetudo, vel ratio indicat: cum talis ordinis inverſio nec gravem contineat deformitatem, nec de ſubſtantia officii divini quidquam imminuat. Dico igitur

I. Venialiter ergo tantùm delinquit, qui 131
horas integras tranſponit, v. g. horas minores re-

recitando ante matutinum, absque omni causa, *secundùm communissimam DD.* ob rationem datam. Quin etiam si unius horæ partes, v. g. Psalmos confundat inter se, mutando solùm ordinem prioritatis & posterioritatis, vix delinquet plus quàm venialiter. Castro-Palaus apud Gobat *n.* 665. At verò, si sic confundat partes diversarum horarum, miscendo Psalmos vel partes unius horæ cum alterius: poterit facilè contingere, ut faciat aliud officium, quale non sit in Breviario, sicque mortaliter delinqueret. Sed credo rarum fore tam stultum. *Bonartius apud eundem ibidem.*

132 II. Ob rationabilem causam quamcúnque integras horas transponere, omni culpa vacabit, ob regulam datam suprà §. 2. *n.* 4. Exempli gratiâ. Clericus vel Religiosus, etiam culpabiliter priùs non dicto, vel neglecto matutino, postea vocatus ad primam, aut quâcunque causâ tardiùs veniens ad Chorum, horâ unâ jam finitâ, licitè & laudabiliter pergit cum choro, horam nondum dictam posteà repetiturus. Item non habens ad manum Breviarium in itinere v. g. sed Diurnale tantùm, sine omni culpæ scrupulo recitabit interim horas minores, posteà domi vel in hospitio recitaturus matutinum eiusdem diei. Quia illa breviarii carentia est causa sufficiens ejusmodi transpositionis. Idémque est, si nondum dicto matutino, vel horis prioribus rogâris ab ali-

liquo, ut cum eo recites horas minores vel vesperas, siquidem sit alicuius authoritatis. Lessius *l.* 2. *Iust.* *c.* 27. *n.* 8. Amicus, Bonartius apud Gobat consentientem *n.* 644. Idémque si expectes majorem commoditatem posteà recitandi horas priores, Matutinum v. g. cum socio, sicut & tutò pergis in uesperis jam cæptis, si tunc recorderis te nondum dixisse Nonam v. g. Et ita in similibus Gobat *cit.* *n.* 664.

III. Ob similem rationabilem causam etiam partes horarum transponere culpâ vacabit, e. g.: seriùs veniens ad chorum vides, tuos fratres chorales jam esse seu parùm seu multùm progressos in aliqua hora, licitè & laudabiliter pergis statim cum choro, postea partem omissam repetiturus; & longè laudabiliùs, quàm si volens priùs supplere, interim chorum obsequio tuæ vocis defraudes. Navarrus, Toletus, Sa, alij cum Layman *l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 7. Item si in itinere, vel aliàs breviarium ad manum non est, habes autem Diurnale continens Psalterium, & matutinas dispositas, licitè recitas nocturnum, vel nocturnorum Psalmos cum Antiphonis, ac etiam cæteris horis sequentibus, lectiones lecturus postea domi, in diversorio. Ex communi Layman, Tambur, Bonartius, Gobat *ll. cc.* Idémq; est, si commemoratio, propriæ lectiones de festo, vel quid simile ad manum non est. Item si nocturnum unum aut Psalmos per inadverten- 133

tentiam transiliisti, si commemorationem, nonam lectionem, vel quid simile omisisti, & solùm post Laudes observes errorem: satis est, si post primam v. g. quam jam incipis, suppleas defectum, *Communis apud eosdem.*

134 IV. Qui absque ulla ratione incipit officium sequentis diei, nondum finito officio præcedentis: v. g. nondum dictis Vesperis & Completorio, orat matutinum in crastinum, venialiter delinquit secundùm Suarez *l. 4. de Orat. c.* 24. Palaum, Bonartium, alios communiter; sed certè absque ratione convincente: posse tamen facillimè reperiri causam excusantem sive sufficientem rectè monet Gobat *n. 666.* v. g. si modo habeas socium: si priùs recitatis Vesperis & Completorio, timeas te lucem dici defuturam pro Matutino. At, quid de recitatntibus matutinum post Missam primùm ábsque rationabili causa? Certè Azorius *p. 1. l.* 10. *c.* 8. testatur omnes ad unum Theologos & Canonistas priores Dominico Soto, talem damnâsse peccati mortalis: at cum eodem Soto, & post ipsum plerique absolvunt à mortali, & permulti etiam à veniali, per se loquendo, cum Suarez *cit. n.* 6. nisi ita serò sacrifices, ut si velis post sacrum recitare Matutinum, inchoabis elapso jam tempore ordinario, scilicet antemeridiano. Sed de hoc ex professo agetur, & nos dicemus in materia de Sacrificio Missæ.

§. IV.

§. IV. *Continuè singulæ.*

1. HOræ Canonicæ singulæ recitandæ sunt *continuè*, ut scilicet una cepta dicatur usque ad finem continenter absque notabili interruptione, vel interpositione, uti præcipiunt SS. Canones *c. nullus de Consecratione d.* 1. Et in Concilio Basileensi *sess.* 21. *c. Qualiter Horæ*: ut proinde omnium consensu peccet, qui absq; omni causa rationabili unam horam notabiliter interrumpit (nam parùm pro nihilo reputatur) nam sic unitas & forma orationis ab Ecclesia instituta dissolvitur: éstque species irreverentiæ erga DEum, ceptum cum DEO colloquium (& quidem ministrum ex officio ab Ecclesia ad id specialiter deputatum) non necessaria & impertinente actione, locutione, cessatione, interrumpere notabiliter, quod homo à servo vix tolleraret, tantóque gravior culpa erit, quo diuturnior est interruptio, & actio interposita vanior vel turpior. Atque adeò, si valde notabilis & diuturna sit interruptio absq; ulla rationabili causa, mortale censent cum obligatione repetendi priorem partem abruptam, graves DD. Navarrus *de orat. c.* 16. *n.* 75. Medina *q.* 16. *de orat. a.* 3. Azorius *cit. c.* 8. *q.* 5. Vasquez *suprà*. Marchant. *cit. tr.* 3. *sect.* 5. *q.* 4. *in Corollario*. Sed certè nulla lex naturalis vel Ecclesiastica prohibet tam severè istam interruptionem; nisi fortè adeò sæpè, consuetudinariè & enor- 135

enormiter fieret, ut gravem deformitatem, neglectum & contemptum in re divina involveret; quod certè rarum erit. Dico ergo:

136 II. Per se veniale tantùm est Horam Canonicam ceptam, absque omni rationabili causa interrumpere etiam notabiliter per multas Horas. Ita communis DD. Suarez *loco cit.* Sanchez *l* 4. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 19. Less. *l.* 2. *Just. c.* 37. *n.* 57. Layman *cit. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. Tannerus *aliisque citatis.* Diana *p.* 2. *tr.* 12. *resol.* 4. Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 3. *n.* 11. sic statuens: *Quæcunque interruptio, sive extra chorum, sive intra (præscindendo à scandalo) dummodo continuatio fiat intra eundem diem, peccatum mortale nequaquam attingit. Itáque qui unum nocturnum, vel etiam unum duntaxat Psalmum hoc manè recitat, vel recitavit pridiè vesperi, si postea, antequam expiret tempus præscriptum recitandi nempe media nox sequens, recitat, quod recitandum superest, non erit culpæ mortalis reus.* Sic ille liberaliter. Ratio est: quia jam intra latitudinem temporis præscripti totum officium persolvitur: & ex alia parte in hoc non apparet irreverentia gravis. Quia cum quilibet Psalmus v.g. contineat perfectam orationem & laudem DEI, neque habeat necessariam connexionem cum consequentibus, sed tantùm accidentalem ex ordinatione Ecclesiæ, hinc qui horam etiam diuturno tempore interrumpit, tamen reverâ im-

plet

plet rem præceptam quoad ſubſtantiam, tam in materia quàm forma ſubſtantiali, ut ſupponitur; etſi in accidentali modo continuationis non ſervato peccet contra ordinationem Eccleſiæ, tamen in re non adeò magna, non plùs quàm venialiter.

III. Accedente autem aliqua rationabili 137
cauſa neceſſitatis vel utilitatis, charitatis, etiã affabilitatis erga proximum, etiam levis culpa facilè vitabitur in interruptione non nimia alicujus horæ, DEO O. M. humanis moribus ita per ſuam bonitatem indulgente, quod certè non indulgeret ſuperbus quilibet humanus Princeps, ait Tamburinus *cit. n. 12.* ut ſi negotium quodcúnque utile interveniat, v. g. confeſſionem alicujus audiendi, infirmo ſuccurrendi, amicum ſalutandi vel alloquendi, reſpondendi &c. ſi quid interim facias ad tollendam diſtractionem, aut aliquid te interiùs faciat inquietum ſeu ſollicitum, & ideo aliquid breviter notes in charta, vel mandes famulo; ut ex Suarez etiam ſuperiùs notatum. Item ſi in Confeſſionali expectes otiosè Pænitentes; quidni interea licitè inchoes matutinum, eſto, minimè dubius te aliquoties interpellatum iri, ait Gobat *n. 671. fine.* ℣. Ais: quando ergò ſic interrumpo, ſeu juſtâ ſeu nullâ causâ, ſtatuo firmiter poſtea reſumere de novo: quid ſi poſtea non repetam denuò? Certè Navarrus, Azorius, Reginaldus, damna-

bunt te noxæ lethalis in materia sufficiente: at certè immeritò. Venialis tantùm culpæ damnant te rectè Sanchez, Lessius, Layman, ac alij communiter. Nam mutatio meri propositi in re per se non obligante graviter, nunquam est per se mortaliter mala, ut liquet innumeris instantiis & exemplis in omni genere virtutum & vitiorum: cur ergò sit in proposito? interim mi bone vir, sive tale propositum præmiseris, sive non, sive absque justa causa, sive ex justa causa, & alioquin sine dubio excusante à peccato, facta sit notabilis interruptio, omninò decens est, ut de novo inchoetur, aut ille nocturnus, in quo facta est, aut saltem Psalmus vel lectio, quem vel quam interrupisti, ut providè monent Navarrus *cit. c.* 16. *n.* 7. Layman *c.* 5. *n.* 7. Gobat *n.* 670. *fine.*

138 IV. Apud omnes autem in confesso est semper licitum esse separere Matutinum à Laudibus, néque ad id requiri ullam peculiarem causam honestam, ut contra Azorium habet *communis DD.* Sanchez *cit. dub.* 20. Tanner, Layman, alij passim. Etenim hæc separatio olim erat frequentissima & quasi ordinaria, & distinctum initium Laudum indicat, néque ulla nova lex vel consuetudo contraria intereà id vetuit: dummodò tamen ad finem Matutini addatur collecta diei, & ad initium Laudum præmittatur *Pater noster, & Ave Maria*, prout fit

ut sit, & speciali Rubricâ præscribitur in nocte sanctissimâ Nativitatis Christi: ut cum alijs monent Diana *p. 5. tract. 14. resol.* 48. & Gavantus *in Rubricis Breviarij, sect.* 4. *c.* 2. at certè id solùm ex pia consuetudine: nam de nulla lege obligante constat. Quare utrúmque negat Azorius: primum verò etiam Sanchez, Bonacina, alij multi. Denique etiam separationem unius Nocturni ab altero, etiam absq; causa, nullam continere culpam censet Lezana *to.* 1. *cap.* 12. *n.* 16. sàltem non plùs quàm venialem communis est sensus DD. Navarrus, Azorius, Reginaldus, alij passim. Nec exigitur gravis ratio ad tollendam omnem culpam ejusmodi separationis per dimidiam circiter horam: & postea dicturus alium nocturnum non præmittis necessariò Pater & Ave: ut contra Reginaldum benè docet Azorius *cit. c.* 8. *q.* 4. Et universim ejusmodi separationem partis matutini à reliquis, non excedere culpam venialem, etiamsi fiat per 30. ferè horas, dummodo intra unum diem naturalem recitetur totũ breviarium, censet Quintanadvennas *cit. tr.* 8. *singulari* 2. apud Gobat *n.* 672. non repugnantem. ℣. Dices tandem. Ego quidem ejusmodi voluntariam interruptionem horarum pro posse caveo & horreo: at somni molestia me subinde cogit interrumpere. De hac ita scribit Sanchez *sæpècit. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 33. *Qui vexatur à somnolentia, ut*

pronunciet Horas suas, vel audiat sacrum ea attentione, quod saltem videt, quod non omittit dicere vel audire aliquod verbum, licet propter gravitatem vel molestiam somni non attendat ad significationem, vel ad aliam meditationem, non peccat, saltem mortaliter; quia sic habet attentionem necessariam. Secùs, si dormiat per notabilem partem Horæ, aut si recumbat in lecto ad recitandum eo tempore, & in circumstantijs, ut probabiliter attenta fragilitate sua, & dormiendi consuetudine, credere possit se dormiturum, & omissurum id, ad quod tenetur. Ratio, quia exposuit se probabilissimo omittendi periculo. Sic ex Navarro Sanchez.

§. V.

Tempestivè &c.

TEmpestivè recitandæ sunt Horæ, sic ut omnes absolvantur intrà præfinitum tempus, & singulæ dicantur suo statuto tempore. Quare duplex hìc tempus considerandum est totius officij, inchoandi & finiendi; & singularum Horarum recitandarum, ac deindè breviter de circumstantijs loci & sitûs, seu habitûs corporis.

I. *Tempus totius officij divini.*

139 I. A Matutino usque ad Completorium absolvendi ex primæva institutione & anti-

antiquissima consuetudine incipit à media nocte præcedenti, usque ad mediam noctem sequentem diei: attamen ex receptissimâ jam consuetudine, cuilibet fas est, Matutinum cum Laudibus dicere pridiè Vesperi: juxta communissimam DD. D. Thomas mox citandus, Azorius *suprà* Suarez *l.* 4. *c.* 27. *n.* 14. Lessius *l.* 2. *Just. c.* 37. *n.* 79. Layman *cit. c.* 3. *n.* 7. alij passim omnes. idque factitant sine scrupulo, passim pijssimi Sacerdotes, etiam Sæculares, nedùm Religiosi Privilegiati. Rationem huius consuetudinis congruam Reddit D. Thomas *Quodlib.* 5. *c.* 28. Quia solemnitas diei sequentis à Vesperis incipit, ideò meritò usus obtinuit, ut post publicum officium, Vesperas & Completorium à meridie ordinariè in Ecclesiis jam persolutum ante horam quartam, deinceps preces nocturnas inchoare liceat. Sic S. Doctor.

II. At quânam horâ præcedentis diei, fas est Matutinum inchoare & dicere? Certum videtur apud omnes, tam æstate, quàm hyeme fas esse incipere ab hora quarta, prout indicavit D. Thomas, eò, quòd Vesperæ & Completorium (à quibus incipit solemnitas sequentis diei) jam persoluta sint. Imò hyeme, quando circa horam quartam sol jam occumbere incipit, etiam licitè aliquando anticipari Matutinum sequentis diei, ex communi notat Layman *loc. cit.* At quanto tempore etiam li- 140

 ceat

ceat anticipare? Variè ſentiunt varij. *Eſcobar Tract.* 5. *Exam.* 6. *n.* 60. determinat, mortale eſſe incipere horâ 2. poſt meridiem: veniale, mediâ tertiâ citra juſtam cauſam; nullum horâ tertiâ: conſentiente Bonartio quoad tertiam, & à fortiori conſentiunt ſequentes. Quintanadvennas *Singularium tract.* 8. *ſingulari* 2. teſtatur certum eſſe, non peccare mortaliter, qui incipit ſtatim horâ ſecundâ poſt meridiem: ídque à mortali etiam excuſant Sanchez. *cit. dub.* 37. Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. § 5. *n.* 34. Et Mart. Ledeſmam, Fabrum, Molfeſſum citans Diana *p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 5. Idque etiam à veniali excuſat pluresRecentiores allegans Leander *diſp.* 4. *q.* 93. & probabile cenſet Tamburinus *loc. cit.* conſentiente à fortiori, noſtro Joſepho Angles, qui permittit in hyeme incipere tribus horis ante occaſum Solis. Occidit autem Sol in noſtris partibus in hyberno ſolſtitio, quarta hora poſt meridiem. Tandem quidam apud Tamburinum *cit. n.* 3. meritò repugnantem, putat poſſe inchoari ſtatim poſt meridiem. Circa has varias opiniones

141 III. Placet judicium P. Gobat *num.* 680. ita ſtatuente. Tempore hyberno, id eſt, ab æquinoctio autumnali uſque ad vernum licitum eſt incipere Matutinum ab hora tertia, etſi nulla adſit rationabilis cauſa. Nam Sol tunc jam eſt propinquior occaſui, quàm meridiei in æſtate: Sanchez, aliíque citati. Etiam Tanne-

rus

rus *tom.* 3. *d.* 5. *q.* 1. *n.* 165. Tempore verò æstivo, id est, ab æquinoctio verno usque ad Autumnale, quælibet rationabilis causa sufficit ad licitè inchoandum eâdem horâ tertiâ. Cùm enim tanta Authoritas probet vel nullum, vel solùm veniale peccatum admitti tunc recitando, quælibet causa non imprudens, adeóque maior commoditas tollet omne peccatum coram Deo, præsertim cùm videatur patrocinari consuetudo. Sic Gobat ibi & paulò suprà *n.* 679. *fine*, probabilem censens sententiam Sanchez, & aliorum, non esse mortale incipere horâ secundâ propter tantam authoritatem, concludit: nec dubitarem sequi pridiè festi, quo essent mihi excipiendæ Confessiones, ab hora tertia usque ad Cænam, ait Ipse: multò magis si usque in noctem seram, idémque esto judicium de alia similiter causa properandi cum oratione.

IV. Tempus tandem præfinitum implendi totum officium divinum diei, est media nox 142
sequens, quo tempore transeunte cessat obligatio illius diei officii recitandi, & seu culpabiliter, seu inculpabiliter omissi repetendi, secundùm omnes: cùm officium cuiusque diei, sit suo diei alligatum. *¶.* Gobat hîc *n.* 691. *& seq.* refert; ac optimè latè refutat inauditam hactenùs opinionem Leandri, non improbabile, sed probabilissimum esse, quòd præceptum recitandi Horas impleat, qui incipit ho-

Digitized by Google

diernum officium recitare paulò ante mediam noctem diei sequentis, puta medio duodecimæ, si ipsum sine interruptione prosequatur post mediam noctem, eo potissimùm fundamento, quòd omnes Horæ sequentes efficiant unum totum integrale cum Matutino, jam tempore habili incepto, & fortè jam absoluto: si ergò pergatur in Horis sequentibus, poterunt omnes dici inchoatæ non post duodecimam, sed medio duodecimæ unà cum Matutino continuò tunc inchoato. Et cur non etiam, qui feriâ quintâ serò paulò ante mediam noctem incepit cœnam carnium, poterit post mediam noctem continuare, eò, quòd reliquæ comestiones carnis cum præcedentibus tempore licito inchoatis, multòmagìs faciant unam moraliter cœnam, quàm horæ reliquæ cum Matutino, tempore habili inchoato? Certè si ista sententia probabilis sit, probabilis etiam censeri debet illa alia sententia tradita à Caramule *Theolog. Regul. d.* 114. *a.* 2. at damnata sub Alexandro VII. *Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsenti & crastino.*

II. *Tempora singularum Horarum.*

43 I. TEmpora statuta singulis Horis persolvendis ex primæva institutione sunt illa, quæ ipsis nominibus Horarum præferuntur: ut scilicet recitentur, Matutinum circa me-

mediam noctem: Laudes ſub auroram: Prima ad ortum Solis: Tertia tempore medio inter ortum Solis & Meridiem, quod in æquinoctio eſt circa noſtram horam Nonam: Sexta in ipſo meridie: Nona tempore medio inter meridiem & Solis occaſum. Veſperæ ad Solis occaſum: Completorium ſub crepuſculum nocturnum; prout etiam indicant ſingularum Horarum Hymni, & inter alios declarat Layman *cit.* 4. *tr.* 1. *c.* 3. Verùm hæc originaria diſtributio, ob humanam fragilitatem & occupationem multiplicem, quoad omnia dudùm ſervari deſiit etiam in recitatione publicâ. Laudatiſſimè tamen ſervabis in recitatione privatâ.

144 II. Publicè in Choro ſervanda ſunt tempora conſueta Eccleſiarum, etiam ſub mortali. Et quamvis conſenſu omnium DD. optimum & utiliſſimum ſit etiam in privata recitatione quantùm fieri poteſt ad unguem obſervare tempora ſtatuta ab Eccleſia; quia privata recitatio ſemper ordinem quendam ad publicum officium retinet, ut nimirùm non ſolùm idem officium, quod in Choro, ſed etiam eodem tempore, quo in Choro, privatim recitetur: id tamen neceſſarium non eſt, ſed ad omne peccatum vitandum ſufficit Matutinum (de quo ſuprà) cum Horis Minoribus eſſe recitatum ante prandium, ſeu meridiem, exceptâ Sextâ & Nonâ, quæ juxta primævam inſtitu-

tionem licitè circa, vel paulò post meridiem recitantur: Vesperas & Completorium longiùs post meridiem saltem circa occasum Solis, aut crepusculum nocturnum respectivè. Excepto tempore quadragesimali à Sabbatho primæ Dominicæ, quo etiam privatim fas est dicere Vesperas ante prandium, non tamen necesse ex obligatione. Nam Rubrica, & *c. solent de Consecr. d.* 1. si quod continent præceptum, tangit id solum Chorum. Bonartius, Escobar, Gobat *n.* 686.

145 III. Tempora statuta singulis Horis in privata recitatione non servare etiam notabiliter, & absque ulla causa, non est mortale secundùm communissimam sententiam DD. adeò ut mortale peccatum certò evitetur, dummodò totum officium quocúnque diei tempore recitatum, absolutum sit ante medium noctis sequentis; secluso tamen scandalo & contemptu, ubique mortali. Meritò autem (Judice P. Marchant) præsumeretur contemptus saltem interpretativus, si quis ordinariâ & consuetudinariâ insolentiâ quasi semper ita mutaret tempora Horarum susque déque pro libitu absque ulla causa: talis enim omninò censetur vilipendere ordinationem sanctissimam Ecclesiæ, & institutionem divini officii, ideóque tandem à mortali non excusandus. Communi tamen etiam consensu DD. veniale crassum est, absque ulla rationabili causa tempora statu-

ſtatuta tranſgredi notabiliter, eóque gravius quò longiùs à præfinito tempore receditur, uti notant Navarrus: Layman *cit.* alii: ut ſi ex mera deſidia matutinum, Primam, Horáſque minores differas uſque poſt meridiem, aut pejus in ſeram noctem: aut contra abſque rationabili cauſa veſperas vel Completorium recites ante meridiem: nec tamen tunc teneberis poſtea repetere poſt prandium. Bonacina *De Horis Canonicis q.* 3. *n.* 6. Lugo *d.* 16. *de Euchariſt.* *n.* 80. Gobat. *n.* 682. Neque enim Eccleſia obligat ad eandem Horam bis in die. De his mox iterùm aliquid.

IV. Quando occurrit juſta & rationabilis cauſa quæcúnque, ob quam Horæ ſtatis temporibus recitari commodè nequeant, licitum omninò erit pro libitu transferre, ſemper tamen conſultiùs anticipando, quàm differendo nimiùm, juxta notum illud Hugonis de S. Victore: *Ante horam orare providentia eſt, poſt horam negligentia; in hora obedientia.* Sic toto die ſtudiis, aliisve occupationibus neceſſariis occupandus licitè omnes Horas minores ſummo mane perſolvit, ob majorem tunc quietem & collectionem; aut ſi occupatio nimiùm duratura vel fatigatura prævideatur, etiam veſperas adjungere licebit, non tamen completorium, ut habetur *c.* 1. *de celebr. Miſſarum* niſi major neceſſitas [certè vix contingens] urgeat. Quin univerſaliter Bonartius apud 146

Go-

Gobat *n*, 681. testatur, quòd quælibet causa honesta vel utilis, uti est major devotio, major commoditas studendi excuset à veniali dicentem manè uno tractu à prima ad nonam inclusivè. Pro majori tamen securitate PP. Societatis fruuntur Privilegio Apostolico expresso his verbis: *Ratione itineris aut alterius occupationis, quando creditur, quòd cum majori devotione dicetur divinum officium, potest illud à nostris recitari manè totum usque ad completorium.*

147 ¶. At, quid si prævideam me in aliquo convivio tam largè bibiturum, ut non sim idoneus mansurus ad vesperas & completorium persolvendum: possumnè, an etiam debeo persolvere antequàm adeam illud periculosum epulum? Casum hunc proponit & resolvit Layman *cit.* de Canonico confitente se frequenter ad convivia invitari, & cum sæpiùs expertus sit, se postea ineptum reddi ad dicendas Vesperas & Completorium, solere anticipare ante meridiem. Resp. Layman, hoc quidem nunquam suadendum esse, nec permittendum per se loquendo, cùm omninò deceat Clericos in Conviviis, etiam honestis & necessariis ita moderatè se gerere, ut saltem officio unius quadrantis satisfacere possint; posito tamen, talem convivia honesta vitare non posse, & sæpiùs expertum contra intentum & propositum, tamen ineptum factum, vesperas

o ni-

omisisse, etsi non mutato tali proposito, absolvendum esse, cùm solùm sit peccatum veniale, eáque consuetudo permitti poterit, cum ex duobus malis minus sit eligendum, quando utrúmque vitari non potest.

III. *Locus dicendi horas.*

Officium publicum dicendum est in Ecclesia ex stricto præcepto, concernente 148 Ecclesias cathedrales, collegiatas, & Regulares. Patet ex recepta & universali consuetudine, & *Clement.* 1. *de celebr. Missarum* 2. Quosnam autem concernat obligatio recitandi in choro, & Ecclesia satis dixi *sect.*2. §.2. 3. Pro privata recitatione horarum aptus est quivis locus honestus, juxta illud Psalmi 102. *In omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino*; modò non sit expositus distractionibus, seu in quo non impediatur attentio saltem externa secundùm omnes, ac etiam interna secundùm comuniorem, juxta dicta *de attentione requisita.* Quin imò (contra Sotum, Navarrum, Bonacinam, Castro-Pal. alios) à peccato etiam veniali excusant Sanchez *cit.l.*7. *c.* 2. *dub.* 44. Angles *apud ipsum*: Trullenckus, Caramuel, alii apud Dianam. *p.*10.*tract* 11.*resol.* 33. illum, qui in locis immundis naturam exonerando hærens huic sanctæ actioni vacat. De quo Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 6. *n.* 2. sic loquitur: *Si locus eiusmodi sordidus*

didus, sine delectu eligatur ad horas recitandas, aliásve preces, cum potest mundior eligi, aliquam irreverentiam committi probabile est. At si semel casu, vel ex aliqua occasione in loco immundo reperiaris, orato libenter: quia etiam in loco sordido, orare est meliùs, quàm otiosum esse. Molfesius refert quendam, qui in locis immundis orabat officium, in iisdem post mortem luisse pœnas: meritò; is enim non ex amore non cessandi à Dei laudibus in quocunque loco, sed fortasse temerè, & sine delectu, cùm alibi facile potuisset, in locis sordidis sacrum pensum persolvebat. Sic Tamburinus consentiente Gobat, & me.

IV. Situs, seu habitus recitantis horas.

149 I. IN choro & publica recitatione divini officii servandus est situs & habitus corporis stando, genuflectendo, sedendo, præscriptus in rubricis: is tamen ipse non ex obligatione sub peccato, sed tantùm gratiâ majoris devotionis & solennitatis. Navarrus *de orat. c.* 4. Zerola *v. Horæ n.* 4. Suarez *l.* 3. *de orat. n.* 28. Herinx *cit.* 9. 3. *n.* 29. 2. Extra chorum privata recitatione, optimum & laudabilissimum est, se accomodare consuetudini chori, pro diversis officii divini partibus, stando, genuflectendo, vel etiam devotè sedendo, prout hortatur D. Bonaventura *speculi p.* 2. *c.*10. 3. Universaliter autem in horis divinis præstat orare stando, quàm genuflectendo ob antiquissimum

mum Ecclesiæ morem, & Sanctorum, nominatim SS. P. nostri Francisci exemplum, latè ostendit Jacobus Alvarez de Paz. *de orat.l.1.p.2.c.6. longius post medium.*

4. Sed horum omnium nulla obligatio. Tu serva situm & habitum corporis privatim, qui tuæ devotioni, aut publicæ coram aliis ædificationi magis deservit, satisfacis enim obligationi, sive genuflectendo, sive stando, sive sedendo, sive ambulando honestè persolvas sacrum pensum, ut omnes consentiunt, quanquàm Tamburinus suprà observet, posse delinqui venialiter per situm, quando est immodesta corporis compositio. Situm jacentis ob indecentiam & periculum indormitionis, jam suprà reprobavit Lessius, nec scio quis probare possit, nisi in infirmis.

CAPITULUM III.

Resolutio septima.

Causæ excusantes à recitatione Horarum Canonicarum, ut licitè omitti possint, & quandoque debeant, convenienter reducuntur ad 4. capita: *Impotentia, infirmitas, charitas, seu occupatio gravis, dispensatio legitima, seu privilegium.* Numerant aliqui etiam *metum*, sed certè comprehenditur sub impotentia morali. Ita in re omnes. Agimus autem 150

de

de causis excusantibus ad privatam omissionem horarum. Nam quoad recitationem publicam in choro, tres causæ excusantes memorantur à Bonifacio VIII. Nimirùm *Infirmitas corporalis, necessitas, utilitas Ecclesiæ.* De qua re raræ praxis videri possunt latè DD. citandi.

§. I.

Impotentia.

151 IMpotentia quæcunque physica vel moralis recitandi officium divinum excusans generatim comprehendit etiam alias causas excusantes, scilicet infirmitatem, & occupationem gravem; eatenus enim hæ excusant à recitatione, quatenus hominem physicè vel moraliter impotentem reddunt ad recitandum, speciali tamen titulo impotentiæ excusant sequentia.

I. Inculpata oblivio unius vel plurium horarum (totius enim officii moraliter non potest dari inculpata oblivio) Quò etiam spectat inculpata ignorantia obligationis, legendi litteras, ac recitandi Breviarium, quâ pueros ad beneficia assumptos non rarò laborare contingit, imò & alios. Peccant quidem graviter, qui nescientes legere suscipiunt sacrum ordinem, vel beneficium, vel profitentur Religionem choro adstrictam, nisi spes sit, quamprimùm fore, ut legere sciant: quia tunc deciperetur Ecclesia vel Religio in re gravi, ut suprà

ſuprà *ſect.* 2. §. 2. dictum fuit: at poſteà jam conſtituti in ſacris, vel profeſſi, non peccabunt officium non recitando, quamdiu inculpatè ignorant legere & recitare, cùm ad impoſſibile nemo teneatur: quòd ſi tamen talis beneficium obtineat, quod datur propter officium, aut officium quamprimùm addiſcere, aut beneficium dimittere obligabitur, *ſecundùm omnes.* Unde P. Tancredi apud Tamburinum *cit. c.* 5. §. 1. *n.* 18. quendam, qui totum ferè diem inſumebat in recitando officium, illud mutilando, deturpando propter ſummam inſcitiam & aſininam ruditatem, ac incapacitatem, liberavit ab onere recitandi officium tanquam impotentem, attamen ad dimittendum beneficium meritò condemnavit, quod nimirùm cum talibus ſemper faciendùm eſt, excepto caſu, quo hæc tria concurrant. 1. quòd ipſe ſic ignarus non fuerit in culpa in ſua ordinatione, 2. quòd non habeat aliundè quo vivat. 3. quòd ſtatum illum non aſſumpſerit, niſi ſpe illius beneficii. Sic ex communi Tamburinus *l. cit.* quem vide.

II. Inculpata carentia Breviarii, puta quia in itinere perdidit, quia furto ſublatum, utique excuſatur, quamdiu inculpabiliter Breviario caret, à recitandis illis, quæ ſine Breviario recitare non poteſt: utique non ab illis, quæ vel poteſt recitare ex Diurnali habito, vel 152

quæ memoriter tenet, ut mox in simili iterùm dicam de cæco. Quòd si quis Breviarium sponte abjecit, vel aliàs Breviario culpabiliter caret, tamdiu quidem peccato mortali omissionis horarum obnoxius manet, quamdiu de culpa commissa non pænitet, nec voluntatem satisfaciendi suo officio concipit; at postquàm pænituit, & propositum satisfaciendi, quamprimùm poterit, concepit, omissio divini officii deinceps non imputabitur ad peccatum, quamdiu aliud breviarium acquirere non poterit: quia tunc omissio cessabit esse voluntaria, tam in se, quàm in sua causa. Ita omnes passim. ¶. Audi casum apud Caramuel *Theol. Regul. d.* 117. *dub.* 2. Quidam ingressus navim commoditatis causâ, tulit secum Diurnale (in quo tamen continebatur etiam Psalterium dispositum per hebdomadam consentiens Thomæ Sanchez *l.* 1. *mor. c.* 19. *n.* 7. asserenti, legentem ea, quæ continentur in tali Diurnali, officio divino satisfacere. Postquàm solverat à portu, mutavit sententiam, secutus juniorem Joan. Sanchez *select. disp.* 15. *n.* 2. asserentem, in Diurnali non contineri integrum officium, ac proinde carentem Breviario, etsi Diurnale habeat, non teneri legere officium, sicque non legit: quæritur an peccet? Respondet Caramuel, non peccare, tametsi nè verbulum recitet de matutino: eò quòd liceat mutare, & pro libitu sequi sententias u-

trin

trinque probabiles, ut sunt in proposito. Sed
latè & optimè refutat P. Gobat. *n.* 692. Ad
fundamentum *Resp.* necessaria distinctione.
Licet mutare & pro libitu sequi opiniones
utrinque probabiles: si ex ea mutatione non
sequatur elusio certi præcepti, concedo: si se-
quatur, ut in proposito, negatur, utpotè falsis-
simum. Vide Tyrocin. *p.* 1. *c.* 2. & obvios
quosque de conscientia & opinione proba-
bili.

III. Cæcitas utique excusat à legendo: at 153
certè non à dicendo divino officio, quantùm
memoriter dicere novit, dummodò magnam
vel majorem partem officii memoriter teneat,
juxta generatim dicenda §. *ult. dub.* 2. Ita
communis DD. Navarrus *c.* 11. *de orat. n.* 15.
Philiarchus, Azorius, Suarez, Sanchez, Lay-
man, Tamburin. Gobat, alij passim. Et si de
hac obligatione dubitent Sotus & alij apud
Sanchez *l.* 7. *Consil. moral. c.* 2. *dub.* 46. &
absolutè eximat cæcum, etsi memoriter teneat
Breviarium, Toletus *l.* 2. *c.* 14. Sed immeri-
tò: quandoquidem lex hæc non pendet ab o-
culis, sed à potentia morali recitandi. Et quis
excuset carentem quidem libro, at tenentem
omnia memoriter; quin Sanchez *cit. dub.* 47.
absolutè docet paucos, qui diu recitârunt
Breviarium, ob cæcitatem excusari in totum
ab officio divino, eò quòd tales plerique te-
neant memoriter Psalmos, & Hymnos omni-

Digitized by Google

um Horarum minorum, multósque Psalmos ex matutinis. Denique Tamburinus *sæpissimè cit. l. 2. Decal. c. 5. §. 8.* ac Leander *disp. 5. q. 27.* excusant quemcúnque laborantem ex oculis, si timeat, ne legendo deperdat vim videndi; etiam non obstante, quod talis legat fabulas vel historias: etsi enim has legendo cum detrimento visûs, peccet contra charitatem sui, non tamen contra Religionem non solvendo pensum horarum: sed sanè hìc cavendum, ne tribuas plus inani imaginationi, quàm prudenti metui, ut prudenter monet Gobat *n.* 718.

IV. *Metus* denique excusat, quando ex re-
154 citatione horarum quis prudenter timet grave malum, seu notabile damnum in propriis, vel alienis bonis; puta jacturam vitæ vel fortunarum, ut contingit versantibus inter hæreticos vel infideles: item si timeatur infirmitas (de quo mox) læsio capitis, visûs &c. P. Tancredi apud Tamburinum *cit. c. 5. §. 1.* consentientem liberat. 1. Sacerdotem damnatum ad mortem pro tribus diebus morti proximis. 2. Quemcúnque captum ob enorme crimen certò plectendum infami morte. 3. Summè mæstum & afflictum repentino & maximo mœrore ob gravissimum infortunium, utpote jacturam maximam bonorum, mortem filii &c talis enim nequit attentè orare: atqui meliùs est penitùs non orare, quàm distractè, juxta Joan-

an. Sanchez *supra cit. d.* 15. *n.* 2. Sed certè generaliter non assentior cum Gobat. *n.* 709. nisi in casu, quo tanta erat eorum perturbatio, ut maximam adferret difficultatem, & moralem quasi impotentiam orandi: quod sanè non semper fit, cùm tales in ejusmodi perturbationibus non rarò negotia magni momenti expedire videamus, Certè Leopoldus Wilhelmus post acceptam horribilem cladem ad Lipsiam à Suecis, tamen reliquum officii divini posteà persolvit. *Nicolaus Avencinus in vita.* Vide Gobat *n.* 710. Tandem etiam huc spectat is, qui ex metu cadente in virum constantem factus est Subdiaconus, aut Religiosus: nam ut talis non tenetur servare votum castitatis, ita neque præceptum de horis Canonicis. Ex communi Sanchez *l.* 7. *de matrim. disp.* 29. *n.* 7. At, dubitat quis an intervenerit error substantialis in sua ordinatione? etiam talem excusat Tamburinus *l.* 1. *Decal. c.* 3. §. 7. Sed de hoc alibi. De scrupulosis aliquid §. 4. *fine.*

§. II. *Infirmitas.*

I. EXcusat etiam secundùm omnes, omnis vera & gravis infirmitas debilitans hominem, ut sine gravi corporis, capitis, visûs &c. incommodo recitare non possit Horas suas, vel in parte vel in toto. Sicut autem certum est non requiri infirmitatem gravissimam ac velut extremam cum omnimoda & physica impotentia, sed sufficere verè gra- 155

Digitized by Google

vem & moralem saltem impotentiam recitandi inducentem; quia Ecclesia pia mater nequaquam cum tanta severitate nobiscum agit: ita quoque certum est, non sufficere quamlibet levem infirmitatem, quæ moraliter non adfert impedimentum, quales ordinariè sunt febres leviores tertianæ & quartanæ, quæ non solùm diebus intercalaribus [seu bonis ut vocant] sed etiam diebus paroxismi plerúmque satis temporis relinqùunt horis recitandis, ut monent communiter DD. cum Innoc. & Abbate in *c.* 1. *de celebrat. Missar.* Navarrus, Bonacina, alij, & benè Gobat *n.* 715. contra Leandrum nimìs laxè omnem laborantem tertianâ vel quartanâ eximentem, nisi loquatur de diebus malignis, de quo inferiùs rursùm. Verùm jam idipsum dubitatur, quænam generaliter censeri debeat infirmitas gravis sufficiens ad excusandum? Navarrus *Man. c.* 25. *n.* 10. illam censet infirmitatem gravem, quæ non admittit colloquium aliorum vel tractationem rerum seriarum. Verissimè talis gravis est infirmitas, & sine dubio excusans à recitandis Horis, sed certè nimis strictè definita. Pono unam & alteram regulam, addóque exempla.

156 II. Infirmus tutò stat judicio medici, aut in hujus defectu, alterius viri experti, & maximè Superioris, quippe potentis eo casu dispensare. *Omnes.* Quare ut infirmus non teneatur recitare officium divinum, sufficit, quòd

cis

eis dicat medicus, ut non recitent; (imò jam ſufficienter habes judicium medici, quando ſcis te laborare eâ infirmitate, quâ alij, quibus medicus eam recitationem interdixit, ut in ſimili notat Gobat *n.* 475.) Nam iufirmus quoad ſanitatem recuperandam, ſubeſt Medico, etiam independenter à Superiore, ſeu voluntate Prælati, inquit Leyrinis apud Gobat *n.* 714. *fine*, rectè tamen ſuadentem, ne ſine conſenſu Superioris præſentis, quidquam omittas. At, inquis: Medicus eſt Lutheranus, habens Horas noſtras pro ſuperſtitione, Miſſam pro idololatria? Poteris nihilominùs ſtare ejus verbis, Judice Gobat *n.* 476. Quia experientia docet pleróſque ſolere reſpondere cum omni abſtractione à Religione. Quare tutus eris, ſi ideò omittas Horas (aut Sacrum eadem ratione) quia vel Medicus vel alius vir expertus & prudens, vel denique Superior prudens aut Parochus dicant, recitationem, (Sacri auditionem) valetudini tuæ eſſe nocivam.

III. Quòd ſi abſit Medicus vel vir expertus, 157
qui poſſit de gravitate infirmitatis judicare, neque adſit Superior, qui in tali dubio certo poteſt diſpenſare, túque verè malè habeas & peiora formides; decerne infirmitatem eſſe gravem, non parvæ conſiderationis malum. Ita Tamburinus *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 8. *n.* 13. Exempla adferens. Quartanâ vel tertianâ laborans, quando expectat veſpertinam febris

 acceſ-

accessionem: siquidem manè se benè habeat, utique tenebitur horas antemeridiano temoori respondentes recitare; nec obligatur ex aliquorum probabili sententia (de qua §. ultimo) vesperas & completorium anticipando manè persolvere, si tamen manè jam imbecillis existat, timeátque sibi recitationem nocituram, à toto officio absolutè excusabitur. Item imbecillitas ejus, quem febris reliquit, excusat eum ab officio primis diebus aliquot numerandis prudentis arbitrio, habita ratione prætecitæ infirmitatis & præsentis difficultatis: nam & illa imbecillitas infirmitas est, & Mater Ecclesia non est ita rigida in exigendis debitis, sed convalescenti per aliquot dies requiem ab officio concedere putanda est. Sanchez *cit. c. 2. dub.* 45. Tamburinus *suprà*. Gobat *n.* 715. dicens: *quod probè nota, maximè pro scrupulosis.*

158 *g*. Sed accipe totum discursum pulcherrimum in Moralibus maximè æstimati P. Sanchez, eodem *dub.* 45. sic habet. *In hoc tenenda est media quædam via*, ita, ut qui æger est, si ex recitatione ho arum *verosimiliter* credat (vel timeat) stomachi aliquam cruditatem, vel capitis gravedinem, vel virium lassitudinem, vel etiam credat febrim tardiùs remittendam, excusatur ab Horis. Ratio est: quia ejusmodi damna, quæ in corpore valido & sano sunt levia, in ægroto sunt gravia mala. Et confirmatur: quia, cùm omnia præcepta charitati deserviant, quæ valde benigna circa infirmos

firmos est, non est verosimile, quòd Ecclesia, quæ est sapientissima Mater, hominibus morbo afflictis, velit addere molestiam orandi, etiamsi non multùm lædantur. Item quòd *c. Clericus d.* 91. pro legitima causa non orandi habeatur inæqualitas corporis, quæ non sonat morbum gravem vel levem. Etiamsi autem hujusmodi infirmi, dum febri vel alio morbo laborant, bonam diei partem confabulationibus expendant, átque etiam libros, animi gratiâ legant, non inde sequitur teneri recitare Horas. Ratio est: quia lectiones illæ & sermones ægro voluptatem adferunt, nec morbus inde gravescit, sed potiùs decrescit; at recitatio est res seria & naturâ suâ caput gravat, ac mærorem & molestiam infert. Sic multi ex Recentioribus valdè docti Magistri. Sic ipse doctissimus Sanchez. Sic & ego. Non ergò talis peccat omittendo Horas contra præceptum Horarum, à quo excusatur vel etiam dispensatur, licèt posset peccare contra charitatem sui, si legendo fabulas vel alia sibi noceat, quod rarum est. Simile habes in eo, qui excusatus vel dispensatus ad comedendas carnes, ex mera gulositate comedat etiam pisces cum nocumento valetudinis, non enim peccat contra præceptum jejunij à quo excusatur, sed tantùm contra charitatem sui ipsius, si multûm ei pisces noceant.

IV. Quodsi pensatis omnibus, etiam per medicum, alios, teipsum, dubium maneat, an 159

recitatio Horarum (itémque auditio Miſſæ in templo) ſit allatura notabile detrimentum, necne? Suarez quidem & alij cenſent manere obligationem, adeóque petendam diſpenſationem, eò quòd certa ſit obligatio, dubia excuſatio, & ſine dubio tutiùs eſt petere diſpenſationem; ſed probabiliùs, talem omni obligatione & diſpenſatione petenda liberant Bonacina, Caſtro-Palaus cum Tamburino *l.* 1. *Decal. c.* 3. §. 7. *verbo Horæ.* conſentiente Gobat *n.* 478. Ratio eſt: quia non ſolùm ipſum nocumentum, ſed etiam periculum grave nocumenti liberat ab hac obligatione: Eccleſia enim nec vult, nec poteſt nos obligare cum tali periculo, quippe contra jus naturale non exponendi ſe periculo gravi: atqui in propoſito, etſi dubium ſit nocumentum futurum, periculum tamen præſens & certum eſt: ideóque poſſeſſio juris naturalis, quam habet homo ad non exponendum ſe periculo gravi, prior eſt & potior, quàm obligatio recitandi officium divinum, quippe juris poſitivi Eccleſiæ tantùm, ejúſque poſſeſſionem elidit. vide Gobat *cit. n.* 479. Quòdſi beneficiatus morbum contraxit ex intemperantia, dixi *c.* 1. §. 3.

160 ¶. Denique ad ægrorum Noſocomium quidam etiam reducunt itinerantes. Eſt enim reperire non paucos, qui ratione itineris omittunt vel totum Breviarium vel partem. Hanc excuſationem ego cum Navarro *man. c.* 25. *n.* 102. & Gobat *n.* 719. non poſſum ſimplici-

ter

ter admittere, utpote propriâ & alienâ experientiâ certus defatigationem ex itinere etiam pedestri unius vel plurium dierum continuorum, non esse tantam, ut non permittat satis virium solvendo debito Clericali absque difficultate notabiliter maiori, quàm sit ordinaria. Non tamen nego esse eam defatigationem quandoque tantam, ut homini jam aliàs satis infirmo non relinquat tantùm virium, quantum est necesse ad hoc munus obeundum. Sed hic casus est rarissimus in homine sano. Coronius apud Gobat *ibidem*, sic absolutè pronuntiat. Fessus ex labore, itinere, negotijs accidentaliter aliquando occurrentibus, officium, quod in serò distulerat, potest omittere, quia comparatur infirmo, & rursus excusat illum: qui bona fide distulit in serò, & postea invenitur validè lassus, & somno graviter oppressus. Sic ille. Sed prudenter monet Gobat: reverâ cavendum, ne nobis nimiùm blandiamur.

§. III.

Charitas vel occupatio gravis.

I. CHaritas tum propria sui, tum proximi excusat; quando, nisi Breviarium totaliter vel partialiter omittas, cogeris adire aliquod grave incommodum, vel magnum opus charitatis proximo negare: tunc enim tutâ conscientiâ omittes de Breviario tantùm, quantùm erit necesse ad illum finem. Similiter excusat omnis superveniens repentina & im- 161

improvisa occupatio gravis & necessaria, vel multùm utilis, quæ absque scandalo aut suo vel aliorum detrimento omitti non possit, cum quâ tamen recitatio officij in toto, vel in parte consistere non potest. Ita communissima DD. & omnes de hac materia scribentes, etiam rigidiores. Navarrus, Toletus, Sylvester, alij, & inter reliquos optimè practicè Sanchez *l.* 7. *Consil. Moral. c.* 2. *dub.* 52. juvat iterum exscribere ejus formalia. §. 1. *Quando supervenit aliqua occupatio, quæ non potuit præveniri, & nequit prætermitti sine scandalo, aut gravi pœna, aut aliorum jacturâ, & non compatitur horas recitare, excusat. Ut si quis esset per totum diem occupatus in audienda confessione existentis in articulo necessitatis, vel in vitando magno scandalo, vel in componendis gravibus inimicitijs vel rixis ad arma currentium, ita ut tantùm superesset tempus ad esum & somnum.* 2. *Sufficiens etiam causa est ad excusandum, si quis ita esset impeditus circa infirmos, vel aliter, ut nullatenus superesset tempus ad commodè recitandum.* 3. *Boni Confessarij, quando magna est pœnitentium copia, vel instat dies ultimus Jubilæi, vel præcepti Ecclesiæ, possunt licitè omittere Horas, si non possint recitare, nisi omittendo confessiones quorundam, qui non consequerentur Jubilæum, vel non adimplerent Præceptum Ecclesiæ.* 4. *Excusatur etiam defensurus actum, vel lecturus lectionem oppositionum, in qua re plurimùm interest vel suâ, vel Reipublicæ, doctum se præbe-*

re,

re, ſi ſimul recitare non poſſit. Probantur hæ omnes concluſiones: quia non obligat magis hoc præceptum, quam præceptum audiendi Sacrum: ſed hoc poteſt omitti propter prædictas cauſas. Item, quod pro charitate inſtitutum eſt, non debet contra charitatem militare. Hactenus Sanchez probans ſingula varijs authoritatibus.

II. Rariùs ſanè occurrere poſſunt ejuſmodi occupationes & negotia charitatis, quæ à recitando officio excuſent. Caſus ab omnibus affertur. Si tempore Paſchali, Quadrageſimæ vel Jubilæi tanta te obruat confitentium multitudo, ut toto die vix ſufficias, vix tempus vacet ad comedendum vel dormiendum. At prudenter Sanchez ſuprà reſtringit ad caſum, quo, niſi neglecto officio audias, aliqui Jubilæum non lucrarentur, vel præcepto Eccleſiæ non ſatisfacerent. Certè extra neceſſitatem Jubilæi vel Paſchatis, rectè cenſet Tamburinus *cit.* §. 8. *n.* 16. Rariſſimè poſſe ob confeſſiones excipiendas, Horas omitti: videmus enim ſæpiſſimè fieri, ut Confeſſarij pænè toto die affixi confeſſionali, tamen exiſtiment, & rectè quidem, ſe teneri eligere aliquod tempus vacandi orationi Canonicæ. *Si Confeſſarij poſſunt habere tempus comedendi, & dormiendi, cur non & orandi?* inquit Burdonus apud Dianam *p.* 10. *tr.* 11. *reſol.* 20. Alter caſus communiter affertur, ſi tempore Adventûs & Quadrageſimæ quotidie habendæ ſint Conciones: idque ſaltem, ſi à non ſatis para- 162

te

to antea. Et sanè quandóque ratione fatigationis, & intensorum studiorum, quibus planè sufficienter antea præviderì non potuit, quandóque excusabitur quis ab officio divino, ut etiam concedit noster Marchant *hic.* at universaliter recitationem Breviarij esse ferè semper incompossibilem cum onere concionandi quotidie, uti scripsit Leander *q.* 37. meritò inficiatur Gobat *n.* 627. ratus nihil de hac incompossibilitate sciri in Germania, multósque alios operarios in vinea Domini per Europam, & maximè per Indias esse ac fuisse distentos tantis laboribus ac curis, quantis illi Concionatores quadragesimales; & tamen nec suo, nec aliorum judicio fuisse eximios à persolutione operis divini.

163 III. Cum quis bona fide remisisset officium ad finem diei, ad unam scilicet vel alteram horam ante medium noctis, & tunc ex improviso evocaretur ad excipiendam Confessionem, ministrandam communionem, vel etiam solùm Extremam Unctionem moribundi, & hæc ob inopiam temporis, sine omissione divini officii præstare non posset: omninò poterit & debebit, neglecto officio ad moribundum properare, sive sit, sive etiam non esset Parochus proprius: tunc enim elucet clara necessitas, & obligatio præcepti naturalis charitatis, aut etiam justitiæ in Parocho proprio, utique præponderans præcepto positivo Horarum. Ex communi Tamburin. *cit.* §. 8. *n.* 17.

at

At quid in caſu relato à Tamburino? *eodem c.5. §.8.n.19.* ſic habet.

¶. Audi hìc, amice Lector, factũ caſum, non 164
tamẽ facilis ſolutionis. Omiſit bonâ fide quidã Parochus gravibus diſtentus per diem negotiis recitationem Horarũ parvarum ſimul cum Veſperis & Completorio in ultimam horam ante mediam noctem: (fortè autem erat dies Jovis) quando reverſus domum incænatus, voluit per mediam horam ſumptâ Cænâ, aliâ mediâ horâ officium recitare. Vix ſedit ad menſam, cum vocatur ad confeſſionem cujuſdam graviter in rixa vulnerati; advolat, audit ritè confeſſionem, redit domum, jam unâ media tantùm horâ reſtante ante duodecimam, ut proinde aut Cœna, aut recitatio divini officii neceſſariò omittenda foret. Quid faciat Parochus volens ſequenti die celebrare jejunus? Sic ferè proponit, at non reſolvit Tamburinus. Reſoluit autem reflexè Gobat *n.722.* 1. Valdè laudabilem fuiſſe Parochum illum, ſi genio defraudato officium recitâſſet præſertim ſequenti die celebraturus; at, quia hoc valdè durum. 2. Siquidem incumbebat obligatio cras celebrandi, puta, quia fuit dies feſtus, depoſitionis &c. potuiſſe ſine peccato, omiſſis horis cœnare: quia tunc major erat obligatio celebrandi, quàm dicendi horas, quas cum incommodo dicere non tenebatur. 3. Idque etiam verum eſſe, etſi ponamus Parochum illum malâ fide, ſeu culpabiliter diſtuliſſe horas uſque

ad

ad undecimam: quia jam tunc constitutus erat in statu impotentiæ moralis. 4. Si non aderat obligatio ulla celebrandi, sed sola devotio urgebat, oportebat persolvere dilatas horas, & ijs persolutis comedere cibos licitos potiùs, quàm omittere horas propter illud sacrum devotionis: Ratio est: quia res præcepti sunt præponendæ consilii: vide ipsum latiùs.

165 IV. Quæres hìc tandem non abs re, utrùm liceat spontè suscipere eiusmodi occupationes, seu admittere vel ponere causas incompossibiles cum recitatione horarum? ℞. Omnino suscipere licere eiusmodi occupationes, vel causas actuales & transeuntes quasi, ut ex modò dictis constat; qualis est accedere ad moribundum, vel ad Confessionale, etsi prævideatur ijs officiis impediendum fore officium Canonicum: idem dic de præparandâ subitò aliquâ concione, quæ nequeat omitti sine scandalo, aut jactura boni spiritualis. At verò regulariter saltem non licere suscipere eiusmodi causas & occupationes incompossibiles cum recitatione horarum permanentes & habituales, etiam ex honesto fine, utpotè aliquod munus, officium, vivendi modum, cum quo nequeat stare Psalmodia; ut rectè docet Cotonius *l. 3. Controv. 3. c. 6. n. 136.* Rationem dans: quia Psalmodia est opus speciale Clericorum, illis conveniens ratione status, & velut proprium eorum munus, quibus proindè Ecclesia ita illud præcipit, ut velit eos va-

ca-

care à mundanis negotiis, nè præcipuam illam occupationem impediant. Dico autem *regulariter*. Nam sapienter advertit Gobat *n.* 732. nihil obstare, quò minùs aliquod vitæ institutum vel aliquod certum munus possit esse tam utile vel etiam necessarium, aut bono communi, Reipublicæ, Regni, Ecclesiæ, aut bono privato ipsius Clerici, ut licitè suscipiatur, etsi cum perpetuo impedimento ac omissione Breviarii. Lege eundem P Gobat *tr.* 3. *seu Alphab. Sacrif. casu* 16. *a. n.* 483. latissimè casu singularissimo disserentem de quodam Sacerdote Idiotâ, qui advertens se inidoneum ad conciones & curam animarum consultabat Religionem profiteri pro Laico: & censentem potuisse (etsi difficillimè) adesse tam prægnantes causas, ut licitè faceret illam mutationem statûs non obstante lege de penso Canonico perpetuò impediendâ. Dubia plura particularia circa prædicta, consultò rejicio in unum locum §. *ult.*

§. IV.

Dispensatio Legitima aut Privilegium.

I. IPsemet S. Pontifex, tanquàm Supremus in omni jure positivo Ecclesiastico Le- 166
gislator habet potestatem ordinariam dispensandi in præcepto Horarum (etiam cum beneficiato) qui tamen ut tutus sit in conscientia cavere debet, nè eius supplex libellus contineat allegationem causæ non subsistentis, propter generalem illam clausulam dispensatio-

num: *si preces veritate nitantur.* Unde dispensatio Pontificis facta, etiam sine ulla causa, valida est: attamen saltem venialiter illicita, eò, quòd sine causa partem reddat difformem toti. Episcopus autem per se, jure ordinario nequit hìc dispensare, cum inferior nequeat, per se loquendo, relaxare legem Superioris: quanquàm Tamburin. *l.* 2. *Decal. c.* 5. §. 8. *n.* 24. meritò existimet, hoc jus jam ubique longo usu esse acquisitum & præsumptum Episcopis. Certò autem Episcopi per accidens potestate sibi tacitè delegatâ, sed solùm ob rationabilem causam, possunt validè & licitè dispensare in casibus occurrentibus, quando necessitas adest, & commodè non potest adiri Pontifex, ídque maximè in casibus, qui frequenter occurrere solent: in ijs enim censetur rationabilissimè Pontifex Episcopis potestatem concessisse, ne in rebus frequenter occurrentibus ad Pontificem recurrere cogantur fideles, ut in jejuniis, festis, & in proposito in horis Canonicis: ídque non tantùm cum nudis Choristis quoad obligationem professæ Religionis choro adstrictæ, sed etiam cum aliis quoad obligationem Ordinis sacri. Quia etiam Prælatus conventualis exemptus (nisi à Superiore limitetur) se habet in his casibus frequentibus instar Episcopi. Idque etiam ex privilegio Pontificum, ut patet *in compendio Privilegiorum v. officium divinum, c.* 10. *Et v. Infirmi Fratres S.* 11. *&* 12. *Et in compendio Privilegio-*

giorum Societatis, *v. infirmi n.* 1. 2. 3. Atque docent post Suarez *& alios*, *Tamburinus cit. c.* 5. *n.* 16. *Portellus noster*, *v. Horæ Canonicæ*, *n.* 11. Gobat, *n.* 729. Quorum proinde Subditi tutissimi sunt in conscientia, quando superiores ipsis dicunt, eos hìc & nunc ob invaletudinem &c. immunes esse ab hac lege: ídque maximè si id dicat medicus, ut habet Leo X. infrà citandus.

III. Tam Episcopus ergò, quàm Prælati Regulares non possunt validè, nedum licitè in his 168
dispensare, nisi ob justam & rationabilem causam, ut omnes notant. Ratio manifesta est: quia hi nullo modo possunt dispensare in lege superiori Pontificis vel Ecclesiæ, nisi quatenùs ob justam causam necessitatis vel utilitatis ipsemet censetur ijs facultatem concessisse, ac delegâsse ad dispensandum: at sine ejusmodi justa causa nunquam censeri potest eis talem facultatem concedere, quia esset ad dissipandum potiùs, quàm dispensandum: ergò sine justa causa nec validè, nec licitè dispensant. Cæterùm justa causa in his dispensandi generatim definiri potest omne impedimentum excusans dubium; dum scilicet dubitatur, utrum impotentia, infirmitas, occupatio &c. reverâ gravis sit & sufficiens ad excusandum à recitatione horarum, ut proinde talis possit statui regula: *Omne impedimentum excusans dubium, est iusta causa dispensandi.* Quin in specie, quando dubitatur an reci-

citatio ſit nocitura valetudini, non eſſe opus diſpenſatione, probabiliùs jam dictum §. *præced. n.* 4. Inter reliquas cauſas etiam ſingulariter eſſe magnam ſcrupuloſitatem & anxietatem, ac difficultatem in recitandis, continuò repetendis, ac cruciandis horis, ſaltem ad tempus, quouſque malum emendetur vel minuatur, omnes agnoſcunt. Lege utiliſſimè Patrem Gobat *eodem caſu* 23. *n.* 714. *latè.* In quorum ſcrupuloſorum favorem extat inſigne Privilegium Leonis X. apud Ludovicum Miranda *in Man. Prælat. q.* 37. *a.* 22. quod libens exſcribo verbotenùs.

169 IV. *Cùm videret Leo X. quamplurimos Fratres minores diverſis agitari ſcrupulis circa recitandum officium divinum, qui non parùm ipſorum conturbant conſcientias, eoſdem conſolari volens conceſſit iiſdem, quod dicendo horas Canonicas ſatisfaciant præcepto cap. Dolentes de Celebr. Miſſarum, de dicendo ſtudiosè pariter & devotè, etiamſi propter aliquam fatigationem vel aliam cauſam dicant ſedendo vel deambulando, vel non proferendo integrè verba prout ſunt ſcripta, propter negligentiam, vel imperitiam, vel malam pronuntiationem naturalem propter defectum linguæ, ſeu alias qualitercúnque horas imperfectè dicant, aut cum mentis diſtractione & ſenſuum evagatione, dum tamen non ex malitia hoc faciant; & quòd, qui cum talibus malè proferentibus, vel alios ſupra citatos defectus facientibus dicunt officium, non teneantur reiterare ab iis*

im-

imperfectè dicta, aut ab iis non integrè audita propter distantiam localem, vel strepitum, vel aliam causam, sed satisfaciant præcepto Ecclesiæ & Regulæ suæ, qualitercunque audiendo, quæ alii debent dicere, præsertim in choro. Sic Leo Pontifex apud Mirandam; qui rectè advertit, hoc privilegium, sicut & multa alia, potiùs esse declarationes juris communis ad tollendos scrupulos: & addit cum Navarro toties citato, quòd istud privilegium non excuset à veniali eum, qui admittit aliquos defectus ibi expressos, qui aliàs, secluso privilegio essent peccata venialia, sed solùm concedi in favorem eius, ut non obstantibus illis defectibus, etiam non suppletis posteà, tamen satisfaciat præcepto *cap. dolentes.* Multi autem satisfaciunt præcepto recitandi etiam peccando venialiter, etiamsi sic non mereantur. ¶. Denique circa prædicta impedimenta & causas excusantes à recitatione horarum occurrunt aliqua non levis momenti dubia explicanda, consultò huc in unum locum rejecta.

§. V.

Dubia quædam particularia practica

Dubium primum.

Vtrùm impeditus dicere officium statis horis vel temporibus, teneatur anticipare, vel postea supplere?

I. RESpondeo omninò sic. Ita communis, 170
DD. apud citandos. Et ratio commu-

munis est. Quia præceptum de officio persolvendo, non urget solùm suis correspondentibus horis, sed incipit initio diei, & substantialiter urget toto die, est enim unum præceptum totius diei,& accidentaliter tantùm propter mysteria repræsentata, una hora obligat pro hac parte diei, & alia pro alia parte, utique non ad finiendam, sed potiùs ad augendam obligationem: alioquin transacta illâ horâ, jam cessaret obligatio illius partis officii, ut quis non teneretur recitare posteà, sicut transacto die Dominico sine Sacro audito, non teneris amplius audire sacrum alio die: quod nemo dixerit: ergò cum toto die, & qualibet ejus parte substantialiter urgeat præceptum officii divini, teneberis anticipare manè, si non possis serò; & è contra serò dicere, qui non potuisti manè. Itaque

171 II. Qui manè prævidet se ob quamcumque causam impeditum iri dicere suo tempore horas promeridianas, tenetur anticipare, & etjam manè eas persolvere. Ita jam communior, & sine dubio probabilior & tutior sententia Doctorum. Azorius, Suarez, aliique plurimi cum Bonacina *d.* 1. *de Horis Canon. q.* 6. *propos.* 2. *n.* 2. Lessius *l.* 2. *de Iust. c.* 37. *n.* 4. Sanchez *cit. c.* 2. *dub.* 43. Tamburinus *cit. c.* 5. §. 8. *n.* 2. Villalobos apud Dianam *p.* 4. *tract.* 4. *misc. resol.* 10. qui probabiliorem judicat, sicut & Leander cum Gobat *n.* 711. Ratio jam dicta est. Cùm enim toto die substanti-
ali-

aliter urgeat præceptum horarum, urgebit etjam dicere ante prandium, quod alioquin jure communi dicendum esset post illud, sicut & horâ sextâ v. g. matutina debebis dicere nonam, si prævideas te impediendum, ne possis dicere posteà v. g. horâ decimâ: eo modo, quo si nequeas horâ decimâ audire sacrum die Dominico, vel festo, teneris horâ octavâ, septimâ, sextâ &c.

III. Certissima videtur hæc sententia, quando impedimentum à te voluntariè ponetur post meridiem: ut, si iter facturus, aliúdve negotium suscepturus cum præviso certè impedimento recitandi horas: (& maximè si expertus prævideas te in convivio largiori potu ineptum futurum ad recitandum) si enim voluntariè velis impedire recitationem post meridiem, ad evadendum peccatum mortale omissionis, utique debebis anticipare, ut contra Caramuel docet *Communis DD.* At verò, si impedimentum sit sibi futurum involuntarium à natura vel violentia, ut si paroxismus febrilis post meridiem impediet recitationem officii &c. tunc non teneri te vesperas & completorium recitare anticipatò ante prandium. fateor, valde probabile est. Ita absolutè docet Henriquez *l.* 4. *c.* 4. *n.* 7 *litt. q.* Canus, *relect. de Pænit. p.* 5. *dub.* 31. testans fuisse *communem* suo tempore: & sequuntur Dicastillus, Cotonius, alii non pauci: ac probabilem censent ipse Sanchez *cit. dub.* 34. *n.* 7. Diana *cit. resol.* 172

10. Gobat *cit. n.* 711. Ratio datur: quia facultas, quæ datur ab Ecclesia anticipandi, vel postponendi Horas intra diem naturalem, est privilegium favoris, non vinculum necessitatis, ut prævenire teneatur. Probabile inquam, sed oppositum longè probabiliùs ac tutiùs, ideóque in praxi omnimodis consulendum. ¶. Idcircò probabilissimum, quod addit Gobat *l.c.* Si prævideas te cras non habere facultatem, vel possibilitatem recitandi matutinum non teneri te recitare hodie: quandoquidem hodie nullo modo urget præceptum de crastino officio, & est merum privilegium, quòd liceat hodie satisfacere pro die crastino; nemo autem tenetur uti privilegio.

173 IV. Eodem modo, si nequivisti debitâ recitare horâ, teneris quacunque sequenti ejusdem diei: puta, si matutinum & laudes, ac horas minores non potuisti recitare ante meridiem, teneris post, qucâunque horâ potueris ante mediam noctem. Ita rursùs *Communis DD.* Navarrus *man. c.* 25. *n.* 100. constanter Sanchez *cit. dub.* 43. *n.* 4. Gobat *n.* 712. *alii passim* (contra Umbertum, Turrecrematam, Sa Caramuelem, alios quosdam, quorum opinionem pro probabii habet ipse Sanchez *ibidem n.* 7.) Ratio est: quia usus timoratorum satis ostendit legem de certa diei hora latam esse non ad finiendam, sed augendam obligationem, ut dixi *n.* 1. Et: qui vult gaudere favore legis, ut negligenter stato tempore omis-

sas

ſas horas poſſit perſolvere tardiùs, debet etiam gaudere onere legis, ut rationabiliter omiſſas poſteà ſuppleat. Quare meritò in nova expurgata editione Emmanuelis Sa, eſt expunctus iſte §. *Nec tenetur ad horas, qui urgente negotio eſt impeditus. Huic enim ſufficit recitare horas temporis non impediti.* Nimìs profectò generaliter & liberaliter. Et navarrus *de orat. c.* 10. *n.* 51. meritiſſimâ cenſurâ perſtrinxit duorum beneficiatorum factum, his omninò verbis: *Qui ſtulti quodam die lætabantur, alter, quia erat elapſus meridies; alter quia jam ſol occiderat, & necdum recitaverant matutinas ferias prolixas, aut aliud quidquam uſque ad veſperas, putantes jam eſſe præteritum tempus officii matutini, & quod non erant obligati illud dicere. Sic enim duplici ratione peccabant: alterâ, quòd gauderent præteritum eſſe tempus, in quo poterant excuſari à peccato mortali: altera quòd minoris faciebant mortiferè Deum offendiſſe, ob quod æternæ pœnæ rei fiebant, quàm laborem laudandi aliquantulo tempore divinam ejus majeſtatem.* Ita ſapienter Navarrus ſapientiſſimus Senex.

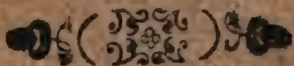

Dubium secundum.

An, qui ob impedimenta prædicta non potest recitare totum officium, potest autem partem teneatur ad illam?

174 R. Per quatuor dicta, & velut Regulas. *Prima*, mihi certissima est *Regula*. Qui potest majorem partem officij recitare, tenetur illam recitare, etsi non possit recitare aliam partem minorem. Ut, si Breviario carens, solum Diurnale habens non possis dicere Matutinum, possis autem dicere Laudes, cum omnibus reliquis horis, teneris has recitare omisso Matutino: illæ enim reliquæ horæ omnes verè sunt major pars officij. Idémque esset in casu opposito (sed vix contingente) si possis orare Matutinum, & horas Minores, non possis autem Vesperas & Completorium. Navarrus, Suarez, Bonacina, alij cum Castro-Palao *tract. 7. d. 2. p. 6. n. 8. & 9.* Tambur. *c. 5. §. 8. n. 6.* Gobat *n. 622.* contra Caramuelem *Theol. Reg. n. 1435.*

Secunda, & probabilis valde est *Regula*: qui non potest majorem Breviarij partem dicere, potest autem minorem; ad neutram obligatur, sed totum tutò omittere potest. Ita Navarr. Azor. Garcias, Lessius, Diana, alij cum Castro-Palao, Tambur. Gobat *ll. cc.* Ratio est: quia major pars trahit ad se minorem: tum etiam quia sic consuetudine receptũ sit á prudentibus, & sic onus officij redditur suavius, & scrupulis minus obnoxium, ait Tamb. *cit. n. 3.* Et optimè confirmat Rodriq. noster Q. *R. to. 1. q. 42. a. 10.* Quia perplexitas in omni lege vitanda est: at si Ecclesia voluisset obligare eos, qui non possunt totum, ad recitandam quamlibet partem minorem, oriretur maxima perplexitas præsertim infirmis, cùm vix ullus ita impeditus vel occupatus sit, quin possit recitare aliquam partem minorem officij v. g. horam minorem, Completorium &c. Quare si ob defectum Breviarij, visûs, valetudinis

aut occupationis, non possis recitare Matutinum, Laudes & Vesperas, licitè omittis etiam reliquas paucas horas minores, & Completorium. Idémque est à fortiori, si non posset recitare Matutinum, & horas Minores, posset autem solùm Vesperas & Completorium. Castro-Palaus *cit. p. 6. n. 5.* Quin écontra, si non posses recitare Laudes & reliquas horas omnes, posses autem solùm Matutinum, ob angustiam temporis v. g. ad nihil obligaberis; quia solum Matutinum est minor pars officij. Tamburin. *cit. n. 6.* Sint sanè hæc probabilia & tuta. Interim mihi semper probabilior visa, & sine dubio tutior est opposita sententia Suarez *l. 4. de Horis c. 28. n. 27.* Sanchez *suprà citat.* Layman *c. 6.* & aliorum, eum, qui potest certò recitare aliquam partem notabilem, puta quamlibet horam integram etiam minorem v. g. Completorium vel Primam, etsi alias non possit, debere tamen recitare: cùm quævis hora sit per se Oratio Canonica distincta à cæteris, sub præcepto imperata. Et hoc maximè dicendum est in sententia eorum, qui volunt in officio divino quamalibet horam distincto præcepto præcipi, atque tot esse præcepta distincta, quot sunt horæ distinctæ.

Tertia Regula mihi rursùs certa. Qui potest æqualem, id est dimidiam partem officij recitare, tenetur illam recitare, etsi aliam dimidiam non possit. Ex *communissima* Tamburinus *cit. n. 4.* Ratio: quia tunc non possumus recurrere ad regulam illã, quòd major pars trahat ad se minorem: cùm ergò pars dimidia sit planè pars notabilis, ab illa excusari aliquis non poterit. Quare si potes, teneris recitare Matutinum & Laudes, etsi ob inopiã temporis, vel aliam causam non possis recitare reliquas horas, ut ex communi omnium sensu docent Leander, eúmque citans Gobat *cit. n. 622.* Tamburin. *cit. n. 7.* Quia nimirum Matutinum cum Laudibus est media pars officij. Similiter écontra supponunt DD. communiter cum Sanchez *l. 1. Moral. c. 10. n. 8.* eum, qui ob defectum Breviarij vel aliam causam non potest recitare Matutinum & Laudes, possit autem reliquas horas cum Vesperis & Com-

pro-

pletorio, omninò teneri has recitare: quia reverâ sunt media pars officij, tùm quantitate tùm mysterio, imò hoc excolere videntur: nam Matutinum & Laudes solùm repræsentant mysteria totius diei. Etsi contrarium sentiant, Castro-Palaus & Leander apud Gobat *cit.* Item Molfesius, Garcias, & Rodriquez noster citatus apud Bonacinam *d. 1. de horis. q. 6. p. 2. n. 6.* & Tamburin, *cit. n. 7.* eò, quòd Matutinum cum Laudibus sit pars, si non maior certò prima, potior & præcipua pars officij. Sed hoc reverâ non dicit Rodriquez noster, sed solùm generaliter dicit eum, qui non potest totum officium recitare, non obligari ad quamlibet partem, quod ex dictis probabile est. Et hactenùs locuti sumus de partibus officij integris per integras horas divisis. Jam respectu ejusdem horæ majoris vel minoris sequitur.

Quarta Regula, etiam probabilis & tuta. Quando constat te non posse recitare notabilem partem alicujus horæ majoris vel minoris, non teneris dicere reliquum. sive ut proponit Tamburin. *cit. n. 10.*: *Non es oblipatus recitare illam horam, cujus notabilem partem necesse habes omittere* Ratio est: quia sublatâ notabili parte, cessat esse substantialiter hora. Sic certè in quacúnque hora, si nequeas dicere Psalmos non teneberis dicere Lectiones Capitula, Antiphonas, Orationes, quæ fortè ad manum habes. Contrà, si cæcus vel Breviario carens, memoriâ teneas, & possis dicere Psalmos horarum, at in Matututino non teneas Lectiones cum Responsorijs, præsertim quando sunt novem, non teneri te recitare Psalmos, sed à toto Matutino absolvunt te non improbabiliter Castro-Palaus, Filliucius, Garcias, Joan. Sanchez apud Pellizarium, *tom. 1. tract. 5. cap. 8. num. 110.* Tamburinus *citat. num. 10.* Quia Psalmi sine lectionibus, non sunt substantialiter Matutinum atque adeò Lectiones, sunt notabiles partes Matutini. Similiter si scias Psalmos aliarum horarum, nescias autem Capitula & Orationes, non videris ad recitandas Horas obligandus, quia pariter illi Psalmi non sunt substantialiter Horæ Canonicæ secun-

cundùm formam à Pio V. præscriptam, ait Tamburinus *cit. n. 10.* & docent Joan. Sanchez & Garcias apud Pellizarium *cit. n. 112.* sint rursùs hæc probabilia: attamen in praxi omninò videtur amplectenda opinio contraria Bonacinæ, Busenbaum, Leandri, aliorum cum Gobat *ibid.* nimirum talem obligari adhuc ad recitandos Psalmos & ea, quæ potest. verè enim tunc potes majorem partem illius persolvere Horæ.

Vltima Regula, omnium probabilissima sit. Si certus sis, te ob ægritudinem vel similem causam nō posse dicere integrum officium divinum; dubites autem rationabiliter, an possis dicere partem aliquam notabilem, præsume omninò excusatum ex benigna Ecclesiæ interpretatione, cujus præcepta non obligant cum tanto rigore, ut materiam scrupulorum & anxietatum pariant. Ex communi Suarez *cit. n. 27.* Tannerus *hìc q. 1. dub. 5.* Layman *cit. cap. 6.* vide dicta de impedimento infirmitatis.

Dubium Tertium.

Vtrùm, qui ob cæcitatem vel aliam causam non potest officium recitare solus, potest autem cum socio, teneatur socium adhibere?

Absolutè affirmant plurimi. Navarrus *de orat. c. 11. n. 13. & Man. c. 25. n. 100.* Graffiis, Azorius, Valentia, alij cum Suarez *cit. c. 28. n. 13* Non pauci absolutè negant, saltem quoad Clericos & Religiosos non beneficiatos, Joannes Sanchez *select. d. 15.* alij, & sequuntur Diana *p. 2. tr. 12. resol. ult. ac p. 4. tr. 4. resol. 11. fine.* Tamburinus *cit. cap. 5. §. 8. n. 11.* eò quòd recitare cum socio sit privilegium, privilegio autem utimur, quando volumus. alij variè distinguunt. breviter eligendo tutiora, respondeo aliquot dictis. 175

176 I. Qui antea cum socio solitus erat recitare gratuito vel conducto, sanè adveniente impedimento cæcitatis vel alterius, adhuc tenebitur sic recitare, Sanchez *cit. l. 7. c. 2. dub.* 84. Garcias, Bonartius, alij, cum Layman *l. 4. tract. 2. cap. 6. n. 1.* Bonacina *d. 1. de Horis Canon. q. 6. propos. 1. n.* 8. alios citans. Ratio est: quia quilibet obligatur satisfacere suo officio, quando facilè potest: sed is, qui antea sic orare solitus erat, adhuc sic orare potest, ut supponitur: ergò adhuc tenetur. Secùs esset, si alia nova difficultas orta esset: ut si antea recitâsset cum socio gratuito tantùm, postea deberet conducere pretio; de hoc *infrà*: aut si surdaster factus, non posset audire socium nisi validè vociferantem, ad quod eum obligare durum esset, tunc recitationem omittere posse, rectè censet Tamburinus *eodem n. 11. fine.*

177 II. *Generalitr.* Quicúnque, etiamsi antea non sic orare solitus, adveniente impedimento, adhuc tenetur sic orare cum socio gratuito, vel spontè se offerente. ita (*contra Ioan. Sanchez, Dianam, Tamburin suprà*) omnes DD. absolutè affirmantes, talem teneri adhibere socium, quod generaliter non possunt dicere, nisi de socio gratuito. Navarrus, Suarez, alij. Et ratio est eadem, quæ suprà: quia talis adhuc potest facilè satisfacere suo officio, ergò tenetur. Deinde falsum est fundamentum oppositæ sententiæ. Nam admittere socium ad recitandum, non est privilegium, neque enim est exemptio à lege, sed potius conformitas cum lege instituente chorum publicum, ait rectè Gobat *n. 713. fine.*

178 III. Certum videtur, Beneficiatum eo casu teneri adhibere, ac etiam quærere socium, nedùm spontè se offerentem admittere, quando commodè potest habere. ita Navarrus *de Orat. c. 11. n. 13.* Suarez *cit.* Vasquez, Azorius, Reginaldus, Layman, aliíque permulti cum Bonacina *cit. n.* 8. & fatetur Tamburinus *cit. n. 12.* Gobat, *n. 713. fine.* Ratio est: quia qui obligatur ad aliquid, obligatur etiam adhibere media ad illud ordinata, saltem communia & non multùm difficilia: sed beneficiatus

re

aliquantò strictiùs quàm alij, nimirùm titulo beneficij ex justitia obligatur ad recitandum officium, ut possit fructus percipere: ergò quóque strictiùs quàm alij obligatur adhibere media congrua orandi, saltem non multum difficilia: tale medium in proposito est adhibere socium: ergò tenetur illum adhibere, quando commodè, & sine magno suo detrimento adhibere potest. Undè ulterius

IV. Verius est, Clericum Beneficiatum eo casu, si beneficium pingue sit & sufficientes fructus adferat; etiam teneri socium pretio conducere, propter eandem rationem modò datam, quia sic commodè potest habere medium orandi officium, propter quod fructus percipit. Suarez *cit.* Melfesius, aliósque citans Bonacina *suprà*, Castro-Palaus *p. 6. n. 11.* Secùs esset, si beneficium valdè tenue sufficientes fructus non adferret: tunc enim sine gravissimo incommodo, non posset adhibere medium congruum, ideóque morali impotentia excusaretur. Verùm absolutè etiam beneficiatum obligari socium pretio conducere, eò quòd hoc medium sit nimis extraordinarium, negant Joan. Sanchez, Diana, Tamburinus, atque etiam Gobat *ll. cc.* quare talem recusantem Confessarius posset absolvere meo judicio, ob authoritatem saltem eorum DD. 179

Dubium Quartum.

Vtrum is, qui non potest dicere Horas, teneatur aliquid aliud orare, orantem audire, alium substituere, &c.?

RESponsio negativa tota est communissima apud citatos omnes. Et quidem primò. Talis non tenetur dicere aliquod aliud officium, vel majorem ejus partem,

nisi

si quod memoriâ sciret, vel ad manum haberet. 2. Minùs tenetur recitare alias preces vel Psalmos, ut voluit noster Angelus *v. Hora*. 3. Nec tenetur alios dicentes officium audire, aut apud se meditari. 4. Nec tenetur alium substituere. Ratio omnium sumitur ex ipso præcepto Horarum. Nam præceptum dicendi Horas. 1. est simpliciter personale: ergò si non possis, non teneris substituere alium. 2, est de recitando officio ab Ecclesia ordinato: ergò si hoc non possis, non teneris recitare alias preces vel Psalmos. 4. Est de hoc officio determinato pro tali die, ergò si hoc nequis, non teneris dicere aliud. vide dicta suo loco. Denique hæc dicuntur sine textu, aut ratione concludente, ait Navarrus *Man. c. 25. n. 100.* & etiam proborum praxis est planè contraria.

180 Consilium tamen sine dubio est, eo casu alias preces persolvere. Imò Beneficiatos & Religiosos ipsa lex divina naturalis gratitudinis saltem obligat orare pro fundatoribus & Beneficiatoribus, attamen nullum certum tempus & modum orandi præscribit, ut benè notavit Navarrus *de orat. c. 11. n. 19.* Unde etiam in dispensationibus, etiam Pontificijs super horis, semper aliquæ preces præscribi solent, prout nôrunt experti. Et hactenus de Horis utique satis multa, sed profectò mihi non multùm satis. Omnia ad DEI cultum & Gloriam.

Finit Prima Pars Tyrocinij Sacramentalis.

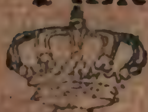

ELEN-

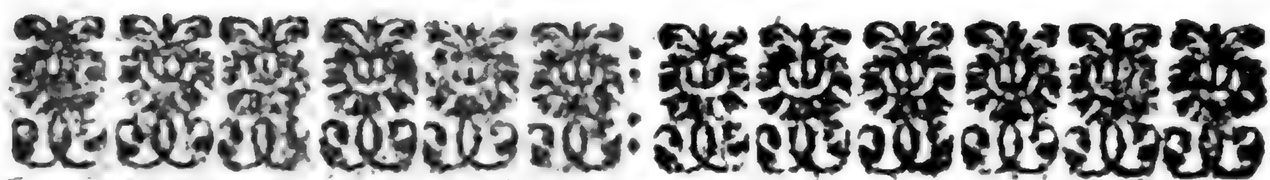

ELENCHUS, ET SUMMARIUM

Omnium hujus primæ Partis Capitum, Quæstionum, Paragraphorum, &c.

CAPUT I.

De Natura, numero, & effectu Sacramentorum in communi.

QUÆSTIO I.

Quid est Sacramentum novæ legis?

I.

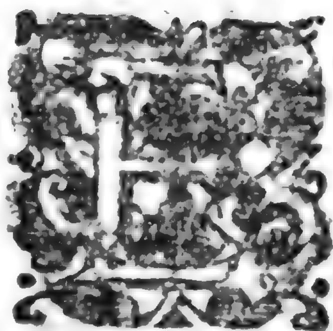

EST signum visibile invisibilis gratiæ ad sanctificandum hominem divinitùs institutum num. 1. & sequentibus explicatur verbatim. §. *Cifara ista* designant non paginarum, sed marginalem numerum.

II. Differt Sacramentum à Sacrificio, etiam novæ legis. Quia Sacramentum est institutum ad sanctificandum hominem, Sacrificium verò ad cultum Dei *n.* 6.

III. Differunt Sacramenta novæ legis, à Sacramentis veteris legis: quia illa faciunt hominem *sanctum*, ista verò solùm faciebant hominem *sacrum. num.* 7. 8.

QUÆSTIO II.

Quot sunt Sacramenta novæ legis?

I. SUnt septem: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo & Matrimonium.

II. Est de fide. *num.* 14.

Cur septem omninò, non pauciora? *num.* 15.

III. Cur septem tantum & non plura? *num.* 16.

QVÆSTIO III.

Quæ sunt differentiæ communes Sacramentorum novæ legis?

I. ALia sunt Sacramenta iterabilia, alia initerabilia.

II. Alia vivorum, alia mortuorum.

III. Quædam omnibus necessaria, alia non.

IV. Quandoquè Sacramenta sunt formata, & quandoquè sunt informia. *num.* 17.

QUÆSTIO IV.

Quæ sunt Sacramenta iterabilia? quæ initerabilia?

ITerabilia, quæ scilicet sæpius suscipi possunt, sunt quatuor. Eucharistia, Pænitentia, Extrema Unctio, & Matrimonium. Quia hæc solum conferunt gratiam facilè amissibilem &c. *num.* 18.

Initerabilia Sacramenta sunt tria. Baptismus, Confirmatio, & Ordo: quia hæc ultra gratiam sanctificantem, etjam imprimunt characterem indelebilem in anima suscipientis. *num.* 19.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

Quæ ſunt Sacramenta mortuorum?

SUnt duo. Baptiſmus & Pænitentia, quia per ſe conferunt gratiam primam; adeóque proſunt homini ſpiritualiter *mortuo* in peccato mortali, originali, vel actuali, *num.* 20. Per accidens autem hæc Sacramenta ſæpiſſimè conferunt gratiam ſecundam. *num.* 21.

QVÆSTIO VI.

Quæ ſunt Sacramenta vivorum?

SUnt quinque, Confirmatio, Euchariſtia, extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium: quia per ſe conferunt gratiam ſecundam, ſeu augmentum gratiæ prioris: adeóque proſunt ſolùm homini jam *vivo* ſpiritualiter, ſeu exiſtenti in ſtatu gratiæ. *num.* 22.

Eadem per accidens poſſunt quandoquè conferre gratiam primam. *num.* 23.

QVÆSTIO VII.

Quæ Sacramenta omnibus neceſſaria? quæ non?

OMnibus neceſſaria ſunt Baptiſmus, & Pænitentia adultis in mortale lapſis, neceſſitate medii. Euchariſtia neceſſitate præcepti adultis: Reliqua non ſunt neceſſaria omnibus. *num.* 24.

QVÆSTIO VIII.

Quæ Sacramenta dicuntur formata & informia?

FOrmata dicuntur, quando validè, licitè, ac fructuoſè ſuſcepta ſtatim conferunt gratiam ſanctificantem. *num.* 25.

Informia dicuntur, quando etsi validè suscepta, tamen ob obicem peccati mortalis tunc non conferunt effectum gratiæ sanctificantis. *num.* 26. *& seqq.*

QVÆSTIO IX.

Quis est effectus Sacramentorum novæ legis?

Effectus communis omnium est gratia, sanctificans. Effectus particularis aliquorum proprius est character. *num.* 34.

SECTIO I.

De Gratia.

QVÆSTIO X.

Quid & quotuplex est gratia generatim?

Gratia generatim *est donum Dei gratuitum homini viatori intuitu salutis, vi meritorum Christi, gratis collatum.* Duplex est gratia generatim, *gratis data* (quæ confertur homini in ordine ad aliorum potissimum salutem, ut donum linguarum prophetiæ, miraculorum &c.) Et *gratum faciens*, quæ datur homini principaliter ad salutem propriam. Eáque duplex. Habitualis & actualis. *num.* 35. 36.

QVÆSTIO XI.

Quid est gratia gratum faciens, seu sanctificans habitualis?

EST *qualitas spiritualis supernaturalis infusa animæ; quia hominem formaliter justum, sanctum, Deo gratum*

tum constituit, ejúsque actus vitæ æternæ meritorios de condigno efficit. num. 37. Duplex est: prima & secunda. Gratia *prima* dicitur, quâ homo peccator primò justificatur. Gratia *secunda* est gratiæ prioris justificantis augmentum. *num.* 39.

QVÆSTIO XII.
Quid est gratia actualis?

EST *concursus Dei specialis & gratuitus extrinsecè excitans, movens, & adjuvans hominem ad pios motus & actus bonos exercendos. num.* 40. Et triplex communiter assignatur: *excitans, adjuvans, & subsequens seu complens. num.* 41.

QVÆSTIO XIII.
Qualis gratia confertur per Sacramenta novæ legis?

CErtum de fide est, per quodlibet Sacramentum novæ legis conferri gratiam sanctificantem, aut primam aut secundam. *num.* 42.

Præter hanc gratiam sanctificantem habitualem, per quodlibet Sacramentum dignè susceptum confertur homini jus ad gratias actuales speciales, & auxilia divina tempore oportuno conferenda à Deo. *num.* 43. 44.

QUÆSTIO XIV.
Qualiter Sacramenta conferunt gratiam?

I. CAusant gratiam sanctificantem *ex opere operato* (id est, vi ipsius actionis à Christo institutæ) & non *ex opere operantis* tantùm, id est solùm ratione dispositionis, meriti, vel sanctitatis illius, qui talem actionem exercet. *num.* 45.

 II. Pro-

II. Probabilius est Sacramenta causare suos effectus solùm moraliter seu influxu morali, non physico: *num.* 46. 47.

III. Quatuor causæ concurrunt ad causandum effectum Sacramentorum. *num.* 48.

QVÆSTIO XV.

Conferúntne omnia Sacramenta æqualem gratiam? vel contra?

I. SAcramenta diversæ speciei non conferunt æqualem gratiam, sed digniora proportionaliter majorem. *num.* 49.

II. Sacramenta ejusdem speciei conferunt æqualem gratiam æqualiter dispositis. *num.* 50.

III Inæqualiter dispositis non conferunt æqualem gratiam, sed majorem meliùs, minorem minùs dispositis. *num.* 51.

IV. Idque etiam ex opere operato. *num.* 52.

Quid suscipere Sacramenta *validè, licitè & fructuosè?* *num.* 53.

SECTIO II.

De Charactere.

QUÆSTIO XVI.

Quid est Character: & quotuplex?

I. CHaracter est signum spirituale indelebile animæ impressum in susceptione Sacramenti initerabilis, significans potestatem quandam spiritualem eo Sacramento acquisitam. *num.* 54.

II. Triplex est Character, per tria tantùm Sacramenta impressus, Baptismi, Confirmationis & Ordinis *n.* 55. 56.

III. Differentia est. Character Baptismi est signum *Ovium*, seu *domesticorum Christi*. Character Confirmatio-

mationis est signum *militum Christi*. Character Ordinis est signum *ministrorum Christi*, in ordine ad S. Eucharistiam. *num. 57. 58. 59.*

IV. Nulla alia Sacramenta imprimunt Characterem: quia per nulla alia novam potestatem accipit homo. *n. 60.*

QUÆSTIO XVII.

Quæ sunt munera & proprietates Characteris?

TRia sunt munera & proprietates Characteris. I. Aptum reddere ad cultum divinum. II. Conformare hominem Christo. III. Distinguere ab alijs; *num. 61. 62. 63.*

Proprietates & velut effectus Characteris. *num. 64.*

QUÆSTIO XVIII.

Quid? vel quæ significat Character?

PRimò & immediatè significat potestatem illam spiritualem tali Sacramento acquisitam. *num. 65.*

II. Significat & repræsentat ipsum Christum, tanquam eum, cujus homo designatur *ovis, miles, minister*, *num. 66.*

III. Significat aliquo modo gratiam sanctificantem, quæ vel adest cum ipso, vel saltem adesse deberet semper. *num. 67.*

IV. Videtur etiam aliquo modo significare alia Sacramenta, quæ homo vel suscipere, vel conficere potest. *n. 68.* Qualiter Character dicitur esse simul Sacramentum, & res Sacramenti? *num. 69.*

176 I. Qui antea cum socio solitus erat recitare gratuito vel conducto, sanè adveniente impedimento cæcitatis vel alterius, adhùc tenebitur sic recitare, Sanchez *cit. l. 7. c. 2. dub.* 84. Garcias, Bonartius, alij, cum Layman *l. 4. tract. 2. cap. 6. n.* 2. Bonacina *d. 1. de Horis Canon. q. 6. propos. 1. n.* 8. alios citans. Ratio est: quia quilibet obligatur satisfacere suo officio, quando facilè potest: sed is, qui antea sic orare solitus erat, adhuc sic orare potest, ut supponitur: ergò adhuc tenetur. Secùs esset, si alia nova difficultas orta esset: ut si antea recitásset cum socio gratuito tantùm, postea deberet conducere pretio; de hoc *infrà*: aut si surdaster factus, non posset audire socium nisi validè vociferantem, ad quod cum obligare durum esset, tunc recitationem omittere posse, rectè censet Tamburinus *eodem n. 11. fine.*

177 II. *Generalitr.* Quicùnque, etiamsi antea non sic orare solitus, adveniente impedimento, adhuc tenetur sic orare cum socio gratuito, vel spontè se offerente. ita (*contra Ioan. Sanchez, Dianam, Tamburin suprà*) omnes DD. absolutè affirmantes, talem teneri adhibere socium, quod generaliter non possunt dicere, nisi de socio gratuito. Navarrus, Suarez, alij. Et ratio est eadem, quæ suprà: quia talis adhuc potest facilè satisfacere suo officio, ergò tenetur. Deinde falsum est fundamentum oppositæ sententiæ. Nam admittere socium ad recitandum, non est privilegium, neque enim est exemptio à lege, sed potiùs conformitas cum lege instituente chorum publicum, ait rectè Gobat *n. 713. fine.*

178 III. Certum videtur, Beneficiatum eo casu teneri adhibere, ac etiam quærere socium, nedùm spontè se offerentem admittere, quando commodè potest habere. ita Navarrus *de Orat. c. 11. n. 13.* Suarez *cit.* Vasquez, Azorius, Reginaldus, Layman, aliique permulti cum Bonacina *cit. n.* 8. & fatetur Tamburinus *cit. n.* 12. Gobat, *n. 713. fine.* Ratio est: quia qui obligatur ad aliquid, obligatur etiam adhibere media ad illud ordinata, saltem communia & non multùm difficilia: sed beneficiatus

aliquantò strictiùs quàm alij, nimirùm titulo beneficij ex justitia obligatur ad recitandum officium, ut possit fructus percipere: ergò quóque strictiùs quàm alij obligatur adhibere media congrua orandi, saltem non multum difficilia: tale medium in proposito est adhibere socium: ergò tenetur illum adhibere, quando commodè, & sine magno suo detrimento adhibere potest. Undè ulterius

IV. Verius est, Clericum Beneficiatum eo casu, si beneficium pingue sit & sufficientes fructus adferat; etiam teneri socium pretio conducere, propter eandem rationem modò datam, quia sic commodè potest habere medium orandi officium, propter quod fructus percipit. Suarez *cit.* Molfesius, aliósque citans Bonacina *suprà,* Castro-Palaus *p. 6. n. 11.* Secùs esset, si beneficium valdè tenue sufficientes fructus non adferret: tunc enim sine gravissimo incommodo, non posset adhibere medium congruum, ideóque morali impotentia excusaretur. Verùm absolutè etiam beneficiatum obligari socium pretio conducere, eò quòd hoc medium sit nimis extraordinarium, negant Joan. Sanchez, Diana, Tamburinus, atque etiam Gobat *ll. cc.* quare talem recusantem Confessarius posset absolvere meo judicio, ob authoritatem saltem eorum DD. 179

Dubium Quartum.

Vtrum is, qui non potest dicere Horas, teneatur aliquid aliud orare, orantem audire, alium substituere, &c.?

RESponsio negativa tota est communissima apud citatos omnes. Et quidem primò. Talis non tenetur dicere aliquod aliud officium, vel majorem ejus partem, nisi

ſi quod memoriâ ſciret, vel ad manum haberet. 2. Minùs tenetur recitare alias preces vel Pſalmos, ut voluit noſter Angelus *v. Horæ.* 3. Nec tenetur alios dicentes officium audire, aut apud ſe meditari. 4. Nec tenetur alium ſubſtituere. Ratio omnium ſumitur ex ipſo præcepto Horarum. Nam præceptum dicendi Horas. 1. eſt ſimpliciter perſonale: ergò ſi non poſſis, non teneris ſubſtituere alium. 2, eſt de recitando officio ab Eccleſia ordinato: ergò ſi hoc non poſſis, non teneris recitare alias preces vel Pſalmos. 4. Eſt de hoc officio determinato pro tali die, ergò ſi hoc nequis, non teneris dicere aliud. vide dicta ſuo loco. Denique hæc dicuntur ſine textu, aut ratione concludente, ait Navarrus *Man. c. 25. n. 100.* & etiam proborum praxis eſt planè contraria.

180 Conſilium tamen ſine dubio eſt, eò caſu alias preces perſolvere. Imò Beneficiatos & Religioſos ipſa lex divina naturalis gratitudinis ſaltem obligat orare pro fundatoribus & Beneficiatoribus, attamen nullum certum tempus & modum orandi præſcribit, ut benè notavit Navarrus *de orat. c. 11. n. 19.* Unde etiam in diſpenſationibus, etiam Pontificijs ſuper horis, ſemper aliquæ preces præſcribi ſolent, prout nôrunt experti. Et hactenus de Horis utique ſatis multa, ſed profectò mihi non multùm ſatis: Omnia ad DEI cultum & Gloriam.

Finit Prima Pars Tyrocinij Sacramentalis.

ELEN-

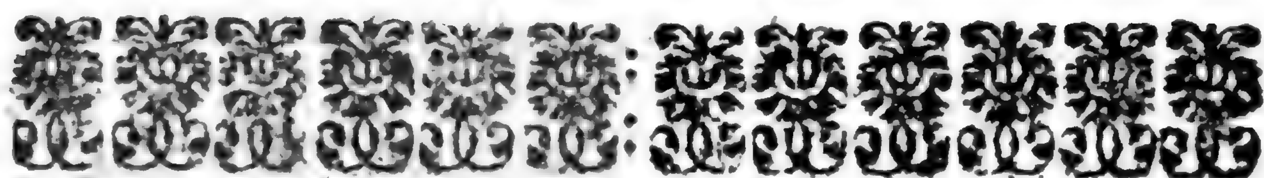

ELENCHUS, ET SUMMARIUM

Omnium hujus primæ Partis Capitum, Quæstionum, Paragraphorum, &c.

CAPUT I.

De Natura, numero, & effectu Sacramentorum in communi.

QUÆSTIO I.

Quid est Sacramentum novæ legis?

I.

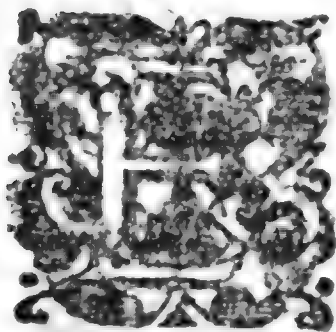

ST signum visibile invisibilis gratiæ ad sanctificandum hominem divinitùs institutum num. 1. & sequentibus explicatur verbatim. §. *Cifaræ ista* designant non paginarum, sed marginalem numerum.

II. Differt Sacramentum à Sacrificio, etiam novæ legis. Quia Sacramentum est institutum ad sanctificandum hominem, Sacrificium verò ad cultum Dei *n.* 6.

III. Differunt Sacramenta novæ legis, à Sacramentis veteris legis: quia illa faciunt hominem *sanctum*, ista verò solùm faciebant hominem *sacrum. num.* 7. 8.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

Quot sunt Sacramenta novæ legis?

I. Sunt septem: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo & Matrimonium.

II. Est de fide. *num.* 14.

Cur septem omninò, non pauciora? *num.* 15.

III. Cur septem tantùm & non plura? *num.* 16.

QVÆSTIO III.

Quæ sunt differentiæ communes Sacramentorum novæ legis?

I. Alia sunt Sacramenta iterabilia, alia initerabilia.

II. Alia vivorum, alia mortuorum.

III. Quædam omnibus necessaria, alia non.

IV. Quandoquè Sacramenta sunt formata, & quandoquè sunt informia. *num.* 17.

QUÆSTIO IV.

Quæ sunt Sacramenta iterabilia? quæ initerabilia?

Iterabilia, quæ scilicet sæpius suscipi possunt, sunt quatuor. Eucharistia, Pænitentia, Extrema Unctio, & Matrimonium. Quia hæc solùm conferunt gratiam facilè amissibilem &c. *num.* 18.

Initerabilia Sacramenta sunt tria. Baptismus, Confirmatio, & Ordo: quia hæc ultra gratiam sanctificantem, etjam imprimunt characterem indelebilem in anima suscipientis. *num.* 19.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

Quæ ſunt Sacramenta mortuorum?

SUnt duo. Baptiſmus & Pænitentia, quia per ſe conferunt gratiam primam; adeóque proſunt homini ſpiritualiter *mortuo* in peccato mortali, originali, vel actuali, *num.* 20. Per accidens autem hæc Sacramenta ſæpiſſimè conferunt gratiam ſecundam. *num.* 21.

QVÆSTIO VI.

Quæ ſunt Sacramenta vivorum?

SUnt quinque, Confirmatio, Euchariſtia, extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium: quia per ſe conferunt gratiam ſecundam, ſeu augmentum gratiæ prioris: adeóque proſunt ſolum homini jam *vivo* ſpiritualiter, ſeu exiſtenti in ſtatu gratiæ. *num.* 22.

Eadem per accidens poſſunt quandoquè conferre gratiam primam. *num.* 23.

QVÆSTIO VII.

Quæ Sacramenta omnibus neceſſaria? quæ non?

OMnibus neceſſaria ſunt Baptiſmus, & Pænitentia adultis in mortale lapſis, neceſſitate medii. Euchariſtia neceſſitate præcepti adultis: Reliqua non ſunt neceſſaria omnibus. *num.* 24.

QVÆSTIO VIII.

Quæ Sacramenta dicuntur formata & informia?

FOrmata dicuntur, quando validè, licitè, ac fructuosè ſuſcepta ſtatim conferunt gratiam ſanctificantem. *num.* 25.

In-

Informia dicuntur, quando etsi validè suscepta, tamen ob obicem peccati mortalis tunc non conferunt effectum gratiæ sanctificantis. *num.* 26. *& seqq.*

QVÆSTIO IX.

Quis est effectus Sacramentorum novæ legis?

Effectus communis omnium est gratia sanctificans. Effectus particularis aliquorum proprius est character. *num.* 34.

SECTIO I.

De Gratia.

QVÆSTIO X.

Quid & quotuplex est gratia generatim?

GRatia generatim *est donum Dei gratuitum homini viatori intuitu salutis, vi meritorum Christi, gratis collatum.* Duplex est gratia generatim, *gratis data* (quæ confertur homini in ordine ad aliorum potissimum salutem, ut donum linguarum prophetiæ, miraculorum &c.) Et *gratum faciens*, quæ datur homini principaliter ad salutem propriam. Eaque duplex. Habitualis & actualis. *num.* 35. 36.

QVÆSTIO XI.

Quid est gratia gratum faciens, seu sanctificans habitualis?

EST *qualitas spiritualis supernaturalis infusa animæ; quia hominem formaliter justum, sanctum, Deo gra-*

tum

tum constituit, ejúsque actus vitæ æternæ meritorios de condigno efficit. num. 37. Duplex est: prima & secunda. Gratia *prima* dicitur, quâ homo peccator primò justificatur. Gratia *secunda* est gratiæ prioris justificantis augmentum. *num.* 39.

QVÆSTIO XII.
Quid est gratia actualis?

EST *concursus Dei specialis & gratuitus extrinsecè excitans, movens, & adjuvans hominem ad pios motus & actus bonos exercendos. num.* 40. Et triplex communiter assignatur: *excitans, adjuvans, & subsequens seu complens. num.* 41.

QVÆSTIO XIII.
Qualis gratia confertur per Sacramenta novæ legis?

CErtum de fide est, per quodlibet Sacramentum novæ legis conferri gratiam sanctificantem, aut primam aut secundam. *num.* 42.

Præter hanc gratiam sanctificantem habitualem, per quodlibet Sacramentum dignè susceptum confertur homini jus ad gratias actuales speciales, & auxilia divina tempore oportuno conferenda à Deo. *num.* 43. 44.

QUÆSTIO XIV.
Qualiter Sacramenta conferunt gratiam?

I. CAusant gratiam sanctificantem *ex opere operato* (id est, vi ipsius actionis à Christo institutæ) & non *ex opere operantis* tantùm, id est solùm ratione dispositionis, meriti, vel sanctitatis illius, qui talem actionem exercet. *num.* 45.

 II. Pro-

II. Probabilius est Sacramenta causare suos effectus solùm moraliter seu influxu morali, non physico: *num.* 46. 47.

III. Quatuor causæ concurrunt ad causandum effectum Sacramentorum. *num.* 48.

QVÆSTIO XV.

Conferúntne omnia Sacramenta æqualem gratiam? vel contra?

I. SAcramenta diversæ speciei non conferunt æqualem gratiam, sed digniora proportionaliter majorem. *num.* 49.

II. Sacramenta ejusdem speciei conferunt æqualem gratiam æqualiter dispositis. *num.* 50.

III Inæqualiter dispositis non conferunt æqualem gratiam, sed majorem meliùs, minorem minùs dispositis. *num.* 51.

IV. Idque etiam ex opere operato. *num.* 52.

Quid suscipere Sacramenta *validè, licitè & fructuosè?* *num.* 53.

SECTIO II.

De Charactere.

QUÆSTIO XVI.

Quid est Character: & quotuplex?

I. CHaracter est signum spirituale indelebile animæ impressum in susceptione Sacramenti initerabilis, significans potestatem quandam spiritualem eo Sacramento acquisitam. *num.* 54.

II. Triplex est Character, per tria tantùm Sacramenta impressus, Baptismi, Confirmationis & Ordinis *n.* 55. 56.

III. Differentia est. Character Baptismi est signum *Ovium*, seu *domesticorum Christi.* Character Confirmatio-

mationis est signum *militum Christi.* Character Ordinis est signum *ministrorum Christi*, in ordine ad S. Eucharistiam. *num.* 57. 58. 59.

IV. Nulla alia Sacramenta imprimunt Characterem: quia per nulla alia novam potestatem accipit homo. *n.* 60.

QUÆSTIO XVII.

Quæ sunt munera & proprietates Characteris?

TRia sunt munera & proprietates Characteris. I. Aptum reddere ad cultum divinum. II. Conformare hominem Christo. III. Distinguere ab alijs. *num.* 61. 62. 63.

Proprietates & velut effectus Characteris. *num.* 64.

QUÆSTIO XVIII.

Quid? vel quæ significat Character?

PRimò & immediatè significat potestatem illam spiritualem tali Sacramento acquisitam. *num.* 65.

II. Significat & repræsentat ipsum Christum, tanquam eum, cujus homo designatur *ovis, miles, minister, num.* 66.

III. Significat aliquo modo gratiam sanctificantem, quæ vel adest cum ipso, vel saltem adesse deberet semper. *num.* 67.

IV. Videtur etiam aliquo modo significare alia Sacramenta, quæ homo vel suscipere, vel conficere potest. *n.* 68. Qualiter Character dicitur esse simul Sacramentum, & res Sacramenti? *num.* 69.

QVÆSTIO XIX.

Quomodo Character significat potestatem prædictam?

I. NOn est ipsa potestas, sed signum potestatis. *n. 70.*

II. Probabile est, esse signum naturale. *n. 71.*

III. Non est signum nudè speculativum, sed aliquo modo practicum & conferens illam potestatem. *n. 72.*

IV. Non dicit potestatem activam physicè, sed moralem tantium. *num. 73.*

Convenientia & disconvenientia gratiæ & characteris ex dictis colligitur. *num. 74*

CAPUT II.

De materia, forma, & intentione Sacramentorum & speciatim Ordinis.

AD essentiam cujuslibet Sacramenti, necessariò concurrunt hæc tria: materia, forma, & intentio. *n. 75.*

QUÆSTIO XX.

Quid & quotuplex est materia & forma in quolibet Sacramento, & Sacramenti in genere?

I. SUnt res & verba. *num. 76. & seqq.*

II. Duplex est materia in quolibet Sacramento, remota & proxima. *num. 70.*

III. Materia remota est res ipsa, quæ per ministrum applicatur suscipienti, v. g. in Baptismo, aqua, &c. *ibidem.*

IV. Materia proxima est ipsa applicatio, v. g. in Baptismo, ablutio, &c. *num. 79.*

QUÆ-

QUÆSTIO XXI.

Quomodo debent ſe habere materia & forma ad invicem in Sacramentis?

I. DEbent applicari ab eodem miniſtro, quia aliàs non conficeretur forma; excepto Sacramento Pœnitentiæ. *num. 80.*

II. Simul. III. Eſſentialiter invariata. IV. Sine interruptione notabili, aut repetitione non neceſſaria formæ. *ibidem.*

QUÆSTIO XXII.

Quomodo materia & forma Sacramenti debent eſſe ſimul?

I QUoad valorem: utique non requiritur ſimultas phyſica, adæquata aut inadæquata. *num. 81.*

II. Requiritur & ſufficit, ut ſint ſimul moraliter, nimirum ſic, ut ſpectatâ naturâ cujuslibet Sacramenti, verba formæ materiam moraliter afficere, & cum ea unum morale ſignum conſtituere cenſeatur. *ibid. & num. 82.*

III. Præter Pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, mortaliter illicitum eſt, Sacramentum adminiſtrare totaliter poſtponendo materiæ formam, aut econtra. *num. 83*

IV. In praxi conſultum eſt procurare ſimultatem materiæ & formæ majorem, quam poteſt miniſter. *num. 84.*

QUÆSTIO XXIII.

Qualis mutatio materiæ & formæ officit Sacramento?

I. MUtatio ſubſtantialis tantùm Sacramentum annullat. Non item mutatio accidentalis, etſi plerumque illicita ſit, etiam mortaliter. Ut ſi baptizes in vino vel lacte, Sacramentum nullum eſt.; non item ſi bapti-

QVÆSTIO XIX.

Quomodo Character significat potestatem prædictam?

I. NOn est ipsa potestas, sed signum potestatis. *n. 70.*

II. Probabile est, esse signum naturale. *n. 71.*

III. Non est signum nudè speculativum, sed aliquo modo practicum & conferens illam potestatem. *n. 72.*

IV. Non dicit potestatem activam physicè, sed moralem tantum. *num. 73.*

Convenientia & disconvenientia gratiæ & characteris ex dictis colligitur. *num. 74*

CAPUT II.

De materia, forma, & intentione Sacramentorum & speciatim Ordinis.

AD essentiam cujuslibet Sacramenti, necessariò concurrunt hæc tria: materia, forma, & intentio. *n. 75.*

QUÆSTIO XX.

Quid & quotuplex est materia & forma in quolibet Sacramento, & Sacramenti in genere?

I. SUnt res & verba. *num. 76. & seqq.*

II. Duplex est materia in quolibet Sacramento, remota & proxima. *num. 70.*

III. Materia remota est res ipsa, quæ per ministrum applicatur suscipienti, v. g. in Baptismo, aqua, &c. *ibidem.*

IV. Materia proxima est ipsa applicatio, v. g. in Baptismo, ablutio, &c. *num. 79.*

QUÆ-

QUÆSTIO XXI.

Quomodo debent ſe habere materia & forma ad invicem in Sacramentis?

I. DEbent applicari ab eodem miniſtro, quia aliàs non conficeretur forma; excepto Sacramento Pœnitentiæ. *num. 80.*

II. Simul. III. Eſſentialiter invariata. IV. Sine interruptione notabili, aut repetitione non neceſſaria formæ. *ibidem.*

QUÆSTIO XXII.

Quomodo materia & forma Sacramenti debent eſſe ſimul?

I. QUoad valorem: utique non requiritur ſimultas phyſica, adæquata aut inadæquata. *num. 81.*

II. Requiritur & ſufficit, ut ſint ſimul moraliter, nimirum ſic, ut ſpectatâ naturâ cujuslibet Sacramenti, verba formæ materiam moraliter afficere, & cum ea unum morale ſignum conſtituere cenſeatur. *ibid. & num. 82.*

III. Præter Pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, mortaliter illicitum eſt, Sacramentum adminiſtrare totaliter poſtponendo materiæ formam, aut econtra. *num. 83*

IV. In praxi conſultum eſt procurare ſimultatem materiæ & formæ majorem, quam poteſt miniſter. *num. 84.*

QUÆSTIO XXIII.

Qualis mutatio materiæ & formæ officit Sacramento?

I. MUtatio ſubſtantialis tantùm Sacramentum annullat. Non item mutatio accidentalis, etſi plerumque illicita ſit, etiam mortaliter. Ut ſi baptizes in vino vel lacte, Sacramentum nullum eſt.; non item ſi ba-

ptizes in aqua calida vel immunda. *num. 85. 86.*

II. Similiter nullum erit Sacramentum, si baptizans dicat: *Ego te dealbo*, non item si dicas: *Ego te abluo &c.* *num. 87. 88.*

II. Quantum ad valorem, nihil interest, an mutatio substantialis formæ vel materiæ sit voluntaria & scienter facta, an verò casualis & involuntaria, ex errore inculpabili, sed multum interest quoad licitum: quia priori casu peccat mortaliter; in posteriori excusatur minister. *n. 89.*

III. Peccat mortaliter minister Sacramenti adhibens materiam dubiam, quando posset materiam certam. *n. 90.*

IV. In Sacramento necessario ad salutem, Baptismo v. g. urgente necessitate, deficiente materiâ certâ, potest & debet adhiberi materia dubia, proferendo formam sub conditione, & cessante necessitate, sub conditione repetendo. *num. 89. 90.*

QUÆSTIO XXIV.

Quid de interruptione verborum formæ aut etiam syllabarum?

I. SI tanta fiat interruptio verborum formæ, ut verba sequentia cum præcedentibus moraliter non cohæreant, Sacramentum nullum est. Secus, si adhuc cohæreant, & unum faciant sensum apud audientes. *num. 91. 92. 93.*

II. Eodem ferè modo discurrendum de interruptione syllabarum ejusdem verbi formæ. Certè non valet Sacramentum, si interruptio vel modicè sit notabilis, secus, si non sit notabilis. *num. 94.*

Ex dictis infertur, quando eo casu repetitio formæ sit necessaria? & quando non? *num. 95.*

QVÆSTIO XXV.

Quid de repetitione formæ super eandem materiam?

I. Ma-

I. Qui moraliter certus est, se non rectè pronuntiasse formam, debet eam repetere absolutè. *num.* 96.

II. Qui de hoc solùm rationabiliter, non sine probabili fundamento dubitat, debet eam repetere sub conditione. *num.* 97.

III. Non debet repetere, qui solùm leviter dubitat, suspicatur, scrupulizat, sine ullo rationabili fundamento. *num.* 98.

IV. Mortaliter peccat, qui sic temerè repetit per se loquendo. Excipiendi sunt valde anxij &c. *ibid. & n.* 99.

SECTIO I.

De materia & forma Sacramenti Ordinis generatim.

QVÆSTIO XXVI.

Quæ est materia & forma Sacramenti Ordinis generatim?

I. Materia cujusque ordinis est illa res, per cujus traditionem confertur ordo. Sic, ut materia remota sit illa res, quæ traditur; proxima est ipsa traditio. *num.* 100.

II. Forma cujusque ordinis sunt verba ab Episcopo, vel ordinante prolata cum expressione potestatis conferendæ. *num.* 101.

III. Prolatio formæ, & traditio materiæ debent fieri ab eodem Episcopo, & simul, non physicè, sed moraliter. *num.* 102.

IV. Nec est necesse, ut traditio materiæ cum prolatione formæ, fiat ordinandis singulis seorsim, sed potest fieri pluribus simul. *num.* 103.

Factum Episcopi Hispani. *num.* 104.

QUÆ-

QUÆSTIO XXVII.

Qualis requiritur contactus materiæ in ordinatione ?

SEntentiæ DD. de necessario contactu physico, vel saltem morali. *num.* 105.

I. Probabilissimum est, nullum requiri contactum, nec physicum, nec moralem, necessitate Sacramenti *num.* 106.

II. Certissimum est, necessitate præcepti Ecclesiastici requiri contactum physicum: alioquin Sacramentum esset dubium, & ordinatio, saltem Presbyteri & Episcopi, sub conditione repetenda. *num.* 107.

III. Contactus materiæ, necessitate Sacramenti debet fieri simul tempore cum prolatione verborum Episcopi, saltem moraliter *num.* 108.

IV. Non requiritur contactus physicus & immediatus totius materiæ traditæ ab Episcopo. *num.* 109.

SECTIO II.

De intentione requisita ad Sacramenta conficienda, & suscipienda.

QVÆSTIO XXVIII.

Quid & quotuplex est intentio in proposita materia ?

INtentio est actus voluntatis volentis Sacramentum aliquod conficere vel suscipere. Divisiones variæ sunt sequentes *num.* 110.

§. *I. In-*

§. I. Intentio actualis expressa, implicita.

I. INtentio *actualis* dicitur, quæ actu elicitur, dum fit, opus intentum, quâ scilicet quis vult actu facere aliquid, &c. *num.* 111.

II. Intentio *expressa*, seu explicita est, quâ quis vult & intendit rem aliquam actu cognitam & cogitatam. Alia formalis, alia non formalis. *num.* 112.

III. Intentio *implicita* est, quando aliquid vis vel intendis nihil expresè cogitans de illo, sed volens aliquid aliud, cui illud est involutum vel annexum. *num.* 113.

IV. Alia explicatio intentionis expressæ & implicitæ. *num.* 114.

§. II. Intentio virtualis.

I. EST, ex cujus antea actu habitæ, & non revocatæ, vi & motione aliquid fit, quod alias non fieret. *n.* 115.

II. Tria requiruntur ad intentionem virtualem. 1. Ut præcesserit intentio actualis. 2. Ut ea non sit revocata. 3. Ut vi ipsius fiat opus præsens. num. 116.

III. Quidnam sit istud tertium, variæ sententiæ. Mihi probabilius videtur esse, esse ipsa intentio actualis adhuc remanens, sed tenuissima, & modo imperceptibili movens & influens in opus intentum. *num.* 117.

IV. Agnitio hujus virtualitatis à posteriori. *num.*118.

§. III. Intentio habitualis.

I. EST intentio aliquando habita & non revocata, sed omninò præterita, nihil ampliùs influens ad opus præsens morale *num.* 119.

II. Intentio habitualis non dicitur ab habitu, sed ab esse habita & non revocata. *ibidem in fine.*

III Clara

III. Clara est differentia intentionis habitualis (quæ duo tantùm requirit) ab intentione virtuali, quæ requirit tria. *num.* 120.

IV. Alia acceptio intentionis habitualis, pro dispositione habituali, sed hæc nihil ad propositum nostrum. *ibidem.*

§. IV. *Intentio directa & indirecta seu interpretativa: item absoluta & conditionata.*

I. INtentio *directa* dicitur, quâ aliquid volumus in se cognitum, formaliter, positivè & explicitè. *num.* 121.

II. Intentio *indirecta seu interpretativa* dicitur, quâ aliquid in se minimè volumus, volumus tamen ejus causam cognitam, prævidentes talem effectum secuturum. *ibidem.*

III. Intentio *absoluta* dicitur, quâ volumus aliquid simpliciter sicut est. *Conditionata* verò intentio est, quâ volumus aliquid non simpliciter, sed dependenter ab aliqua conditione. *num.* 122.

IV. Duplex est sensus quæstionum sequentium: Qualis requiritur intentio ad conficienda vel suscipienda Sacramenta. 1. *Qualis, quoad modum entitatis.* 2. *Qualis, quoad objectum volitum.*

QUÆ-

QUÆTIO XXIX.

Qualis intentio requiritur ad conficienda Sacramenta *quoad modum entitatis*?

I. OPtima, at non necessaria est intentio actualis. *num. 124. 125.*

II. Sufficit atque omninò necessaria est intentio virtualis: cum conficiens Sacramentum debeat se habere activè. *num. 126. 127.*

III. Non sufficit intentio habitualis, excepto matrimonio in certis casibus. *num. 128.*

Differentia inter confectionem Sacramenti, & fructûs Sacrificii applicationem. *num. 129.*

IV. Multominùs sufficit intentio *interpretativa*, seu *indirecta* tantùm *num. 130.* Alia est ratio de homicidio vg. indirectè volito, in ebrietate facto. *num. 131.*

QVÆSTIO XXX.

Qualis intentio requiritur ad conficiendum Sacramentum, *quantùm est ex parte obiecti voliti*?

I. REquiritur intentio formalis conficiendi Sacramentum. *num. 132. 133. 134.*

Non necessaria est intentio formalis explicitè conficiendi Sacramentum quâ tale, sed sufficit intentio implicita, æquivalens: utpote faciendi id, quod facit Ecclesia vera, vel quod Christus instituit *num. 135.*

Hæc ipsa intentio faciendi quod facit Ecclesia, non debet esse expressa in his terminis, sed sufficit alia implicita æquivalens *num. 136.*

III. Ha-

III. Habitâ hâc seriâ intentione, faciendi quod vera facit Ecclesia, nihil obstat error speculativus, contrarius particularis, seu intentio contraria particularis conficientis *num. 137.*

IV. Etiam non credens esse hoc Sacramentum, tamen Sacramentum validè conficit, retentâ illâ intentione universali. *ibidem.*

V. Requiritur intentio absoluta, sine conditione suspensiva in futurum, adeò ut excepto matrimonio, nullum Sacramentum validè, & citra peccatum mortale confici possit sub conditione de futuro: sed benè, & quandoquè licitè sub conditione de præsenti vel præterito. *num. 138. 139. 140. 141.*

VI. Eáque determinata ad certam materiam vel personam *num. 142.*

VII. In matrimonio, error circa personam vitiat Sacramentum; at in cæteris Sacramentis error personæ, plerúmque nihil officit Sacramento: nec consultum, imò ferè nec licitum est in iis ministrum determinare vel restringere suam intentionem ad hanc certam personam. *num. 143. 144. 145.*

VIII. Episcopus validè ordinat irregularem, v. g. etjamsi more solito sub excommunicatione prohibeat nullum accedere irregularem *num. 145.* Idque etiam regulariter, quando priùs contestatus esset, se nolle vel non intendere ordinare talem. *num. 146. 147.*

QVAESTIO XXXI.

Qualis intentio requiritur in suscipiente Sacramentum?

I. UT adultus rationis compos, validè suscipiat Sacramentum quodvis, requiritur, ut actu vel habitu sit positivè volens, seu ut habeat vel habuerit volun-

luntatem vel consensum suscipiendi tale Sacramentum. *num.* 149. *& seqq.*

II. Sufficit intentio habitualis, habita aliquando, & non revocata, excepto matrimonio regulariter. *num.* 154. *& seqq.*

III. Sufficit etiam intentio habitualis implicita, habita scilicet in alio volito tale Sacramentum involvente. Ut si Monachus à suo Prælato missus ad ordines, velit obedire, nihil aliud cogitans vel intendens. *num.* 159. *& seqq.*

IV. Imò etiam generalis voluntas vivendi & moriendi modo Christiano & Catholico sufficit in extremis ad suscipienda Sacramenta extremæ Unctionis & Eucharistiæ, & omninò Pœnitentiæ, habito antea dolore, & voluntate confitendi: & probabiliter etiam Confirmationis: sed nullo modo Ordinis, ac Matrimonii. *num.* 163. *& seqq.*

Quæstiuncula incidens: Qualis attentio requiratur in conficiente & suscipiente Sacramenta?

CAPUT III.

DeMinistroSacramentorum, & speciatim ORDINIS.

QVAESTIO XXXII.

Quis est Minister Sacramenti validè conferendi in communi?

I. EST solus homo viator, de lege ordinaria *num.* 167.

II. At non omnis homo viator, sed ille, qui ad tale Sacramentum conficiendum ab Ecclesia ritè ordinatus est,

 nem-

nempe Sacerdos: excepto Baptiſmo, quem in neceſſitate omnis homo conferre poteſt *num. 168.*

III. Atque ut validè conficiat Miniſter Sacramentum, ex parte ipſius ſolùm requiritur poteſtas & intentio. *num.* 169.

IV. Non requiritur ad valorem Sacramenti miniſtri fides, neque bonitas, probitas ſeu ſanctitas. *num. 170.*

QVAESTIO XXXIII.

Quid requiritur, ut Miniſter etiam licitè conferat Sacramentum, & conficiendo non peccet?

I. REquiritur, ut habeat juriſdictionem non impeditam (quæ in Sacramento Pænitentiæ ad valorem requiritur) excepto Matrimonio, cujus miniſtri ſunt ipſi contrahentes. *num.* 171.

II. Ut miniſtret *validè* (adhibendo omnia eſſentialia Sacramenti, materiam, formam, intentionem) & *ritè*, adhibendo etiam accidentalia requiſita ex præſcripto Eccleſiæ, *num. 172.*

III. Ut miniſtret *dignè* (exiſtens in ſtatu gratiæ) *&* *dignis*: nimirùm ſolis ad tale Sacramentum fructuosè ſuſcipiendum rectè diſpoſitis; de quibus mox latiùs. *num.* 173.

IV. Quid eſt miniſtrare vel ſuſcipere Sacramenta invalidè & indignè, & quantum peccatum? *num.* 174: *& ſeqq.*

QVÆ-

QUAESTIO XXXIV.

Peccátne ſemper mortaliter Miniſter in ſtatu peccati mortalis Sacramentum miniſtrans?

OMninò peccat mortaliter per ſe loquendo, ſed tamen cum limitationibus ſequentibus. *num.* 178.

I. Miniſter *ad tale Sacramentum ſpecialiter conſecratus* *num.* 179.

Non ergò Laicus, vel non Sacerdos (imò probabiliùs etiam Sacerdos) in neceſſitate extrema privatim baptizans; neque Matrimonium contrahentes, quatenus miniſtrant, ſed benè quatenus ſuſcipiunt Sacramentum in peccato mortali. *num.* 179.

II. Miniſter in mortali Sacramentum *conficiens*, ut Sacerdos celebrans, abſolvens, ſolemniter ex officio baptizans &c. & validè probabiliter etiam ſacram Euchariſtiam miniſtrans, etſi oppoſitum æquè ſit probabile. Non ergò mortaliter peccant ſacri miniſtri, qui ſolùm ſacramentalia peragunt, vel conficiunt. *num.* 180. 181. *& ſeqq.*

III. Peccat mortaliter toties quoties Sacramentum conficit, ſed *interruptis moraliter miniſteriis*, v. g. quoties peccator in mortali celebrat &c. Non item quoties continuato moraliter miniſterio pluries Sacramentum conficit, v. g. plures abſolvit, & etiam in ſententia duriori pluribus Euchariſtiam miniſtrat, &c. *num.* 184.

IV. Peccat mortaliter *per ſe loquendo*, ſeclusâ nimirùm neceſſitate urgente, ignorantiâ, aliâve cauſâ excuſante. *num.* 185.

QVAESTIO XXXV.

Licetnè aliquando petere & recipere Sacramentum à Miniſtro indigno, non ſine peccato mortali miniſtraturo ?

I. PER ſe loquendo utique non licet : ſed peccares mortaliter peccato ſcandali, ſine ulla cauſa inducendo ad peccatum mortale alterum. *num.* 186. 187.

II. Per accidens autem ob juſtam cauſam neceſſitatis vel utilitatis licet petere & recipere Sacramentum ab indigno, ſed eo præſertim, cui ex officio incumbit tibi miniſtrare tale Sacramentum. *num.* 188. 189.

III. Idque etiam à Concubinario notorio nondum ſententiato : etiam à generaliter excommunicato tolerato. *num.* 190.

IV. Non autem ab excomunicato vitando, aut alio carente jurisdictione tibi tale Sacramentum conferendi, excepto articulo mortis. *num.* 191.

QVAESTIO XXXVI.

Qualiter peccat, qui Sacramentum miniſtrat indigno : an aliquo caſu licitè?

I. PER ſe loquendo peccat mortaliter, qui ſcienter miniſtrat Sacramentum indigno, ſeu indiſpoſito, niſi ea indignitas vel indiſpoſitio eſſet cognita ex ſola prævia confeſſione ſacramentali, aut niſi peccator occultus ſoli miniſtro notus publicè petat Sacramentum. *num.* 193. 194. 195.

II. Nullo unquam caſu, etiam neceſſitate mortis evadendæ, licet miniſtrare Sacramentum incapaci, vg. jam ritè baptizatum rebaptizare, ſcienter indiſpoſitum abſolvere. &c. *num.* 196.

III. Ca-

III. Capaci autem indigno, eo casu licet ministrare Sacramentum non tantùm Eucharistiæ, sed etiam alia Sacramenta indigno validè conferibilia, Confirmationis, Ordinis, extremæ Unctionis, Matrimonii, *num.* 197.

IV. An eo casu vel causa mortis evadendæ liceat etjam præbere Eucharistiam ad usum malum, imò pessimum, vg. mago ad magias vel maleficia? Non licet præbere positivè, licèt autem auferentem non impedire. *num.* 198.

---

§. seu SECTIO unica

De Ministro Sacramenti Ordinis speciatim.

QVAESTIO XXXVII.

Quis est Minister Sacramenti Ordinis validè conferendi?

EST *omnis & solus Episcopus consecratus, saltem respectu Sacerdotii validè conferendi.*

I. *Omnis Episcopus*: etiam excommunicatus, suspensus, interdictus, privatus, degradatus, validè confert Ordines. *num.* 199.

II. *Solus Episcopus* validè confert; licitè verò nec consecratus tantùm ante confirmationem obtentam. *num.* 200.

III. *Saltem respectu Sacerdotii validè conferendi.* Sacrum Ordinem Presbyteratûs, neque per dispensationem Pontificis non Episcopus validè conferre potest. Qui nam fuerint Chorepiscopi. *num.* 201.

IV. Ordines minores & tonsuram jure communi, vali-

 dè

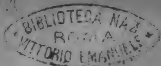

QVAESTIO XXXV.

Licetnè aliquando petere & recipere Sacramentum à Ministro indigno, non sine peccato mortali ministraturo?

I. PER se loquendo utique non licet: sed peccares mortaliter peccato scandali, sine ulla causa inducendo ad peccatum mortale alterum. *num.* 186. 187.

II. Per accidens autem ob justam causam necessitatis vel utilitatis licet petere & recipere Sacramentum ab indigno, sed eo præsertim, cui ex officio incumbit tibi ministrare tale Sacramentum. *num.* 188. 189.

III. Idque etiam à Concubinario notorio nondum sententiato: etiam à generaliter excommunicato tolerato. *num.* 190.

IV. Non autem ab excomunicato vitando, aut alio carente jurisdictione tibi tale Sacramentum conferendi, excepto articulo mortis. *num.* 191.

QVAESTIO XXXVI.

Qualiter peccat, qui Sacramentum ministrat indigno: an aliquo casu licitè?

I. PER se loquendo peccat mortaliter, qui scienter ministrat Sacramentum indigno, seu indisposito, nisi ea indignitas vel indispositio esset cognita ex sola prævia confessione sacramentali, aut nisi peccator occultus soli ministro notus publicè petat Sacramentum. *num.* 193. 194. 195.

II. Nullo unquam casu, etiam necessitate mortis evadendæ, licet ministrare Sacramentum incapaci, vg. jam ritè baptizatum rebaptizare, scienter indispositum absolvere. &c. *num.* 196.

III. Ca-

III. Capaci autem indigno, eo casu licet ministrare Sacramentum non tantum Eucharistiæ, sed etiam alia Sacramenta indigno validè conferibilia, Confirmationis, Ordinis, extremæ Unctionis, Matrimonii, *num.* 197.

IV. An eo casu vel causa mortis evadendæ liceat etjam præbere Eucharistiam ad usum malum, imò pessimum, vg. mago ad magias vel maleficia? Non licet præbere positivè, licèt autem auferentem non impedire. *num.* 198.

---

§. seu SECTIO unica

De Ministro Sacramenti Ordinis speciatim.

QVAESTIO XXXVII.

Quis est Minister Sacramenti Ordinis validè conferendi?

EST *omnis & solus Episcopus consecratus, saltem respectu Sacerdotii validè conferendi.*

I. *Omnis Episcopus*: etiam excommunicatus, suspensus, interdictus, privatus, degradatus, validè confert Ordines. *num.* 199.

II. *Solus Episcopus* validè confert; licitè verò nec consecratus tantùm ante confirmationem obtentam. *num.* 200.

III. *Saltem respectu Sacerdotii validè conferendi.* Sacrum Ordinem Presbyteratûs, neque per dispensationem Pontificis non Episcopus validè conferre potest. Quinam fuerint Chorepiscopi. *num.* 201.

IV. Ordines minores & tonsuram jure communi, validè

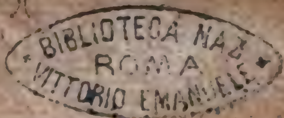

dè conferunt Abbates, Sacerdotes, jus mitræ & baculi habentes, at ex restrictione Concilii Tridentini solis Religiosis sibi subditis. *num.* 202. *&* 203.

An ex speciali concessione Pontificis possint etiam conferre Diaconatum & Subdiaconatum. *num.* 204.

QVAESTIO XXXVIII.
Quis est Minister Sacramenti Ordinis etjam licitè conferendi?

EST solus Episcopus proprius ordinandi ratione vel originis vel domicilii, vel beneficii, & nonnisi de licentia proprii alienus. *num.* 206.

Hæc conditio correlativè etiam ordinandum licitè constringit. Reliquæ conditiones ibidem enumeratæ, quia suprà nos, nihil ad nos.

I. Solus Episcopus PROPRIUS, licitè ordinat suum subditum Diæcesanum. *num.* 207.

Duæ exceptiones in jure. *num.* 208.

Triplex est Episcopus proprius. *num* 209.

II. Episcopus proprius ORIGINIS is tantùm est, in cujus Diœcesi à Parentibus ibi fixum domicilium habentibus natus est ordinandus. Non sufficit ibi esse natum peraccidens in transitu: *num.* 210.

Minus sufficit, si nè quidem natus, sed solùm baptizatus sit. *num* 211.

Probabiliter autem sufficit, si non quidem ipse ordinandus, sed ejus Pater ibi natus sit. *num.* 212.

III. Episcopus proprius DOMICILIJ est, in cujus Diœcesi Ordinandus habet domicilium verùm & fixum, cum animo ibi perpetuò permanendi, etsi ibi natus non sit. *num.* 213.

Ad constituendum domicilium non sufficit sola habitatio quantumvis diuturna, sine animo ibi habitandi perpetuò. *num.* 214.

Ne-

Neque requiritur diuturna habitatio, sed prima die acquiri potest, conducta domo, cum animo ibi habitandi perpetuò. *num.* 215.

Denique hìc non sufficit *quasi domicilium ibid. fine.*

IV. Episcopus proprius BENEFICIJ est, in cujus Diœcesi ordinandus habet beneficium, etsi tenue &c. *num.* 216.

Huic similes alii modi constituendi domicilium breviter attinguntur: *num.* 217.

CAPUT IV.

De subjecto seu suscipiente Sacramentorum, & speciatim ORDINIS.

QUAESTIO XXXIX.

Quodnam est subjectum capax Sacramentorum, validè & licitè suscipiendorum?

1. EST solus homo viator.

2. Est omnis homo viator respectu Baptismi.

3. Et omnis homo viator baptizatus respectu reliquorum Sacramentorum.

4. Et omnis ac solus homo baptizatus adultus, respectu Confirmationis, & masculus etiam Ordinis. *num.* 218.

Ut ergò validè suscipiatur Sacramentum quodlibet, tria requiruntur.

 Ut

1. Ut homo Sit capax talis Sacramenti in particulari, juxta prædicta.

2. Ut adultus suscipiens sit aliquo modo volens, seu habeat voluntatem saltem habitualem.

3. Ut suscipiens ponat essentialia ex parte sui requisita ad tale Sacramentum in particulari: ut Pænitentiæ & Matrimonii *num.* 219.

Ut licite etiam suscipiantur Sacramenta, requiritur ut quis pro diversa ratione Sacramentorum vivorum & mortuorum, ita sit dispositus, ut sit proximè capax effectûs principalis Sacramenti, scilicet gratiæ sanctificantis: tandem ut observet ea, quæ vel ex præcepto Ecclesiæ necessaria sunt ad decentem modum suscipiendi tale Sacramentum, *num.* 220. 221. 222. 223. 224.

QVÆSTIO XL.

Quodnam est subjectum Sacramenti Ordinis validè suscipiendi? seu: quid requiritur ad hoc, ut quis validè suscipiat Sacramentum ordinis?

SUbjectum capax est omnis mas baptizatus, & si adultus, habens intentionem. Sacramenti ergò Ordinis incapax est omnis homo non baptizatus, cùm baptismus sit janua Sacramentorum *num.* 225. Ipso jure divino hujus Sacramenti incapaces sunt fæminæ. *num.* 226. Quænam olim fuerint Diaconissæ. *num.* 227. Quid de Hermaphroditis? lege *num.* 228. pudet reminisci.

In adultis duntaxat requiritur intentio seu voluntas suscipiendi ordinem *num.* 229. Valide ordinantur etiam infans, sed illicitè, item, sed magis illicitè amentes perpetui, non autem amentes temporanei, ebrii, dormientes. *num* 230. 231. 232. 233.

QUÆ-

QÆSTIO XLI.

Quæ requiruntur, ut quis licitè suscipiat Sacramentum Ordinis?

MUltipharia requisita ad quatuor capita reduco. 1. ut sit in statu gratiæ. 2. ut confirmatus, & ordinatè suscipiat, non per saltum. 3. Non sit irregularis, vel censurâ ligatus. 4. ut habeat vel adsint reliqua requisita Canonica, ætas, probitas, scientia, examen & admissio Episcopi, alieni dimissoriæ: titulus sustentationis: item, locus, tempus, interstitia. *num.* 234.

§. I. *Sit in statu gratiæ.*

I. SUscipiens nimirùm Ordinem, qui est, vel creditur esse Sacramentum vivorum. Quare si conscius sibi noxæ mortalis suscipiat ordinem, novo peccato mortali obstrictus, nullam gratiam recipit, recipit tamen characterem, quia Sacramentum est validum. *num.* 235. 236.

II. Ergóne talis necessitaretur anteà confiteri? ℟. ratione ordinationis præcisè non deberet confiteri ratione communionis annexæ. *num.* 237.

III. At, quanta est obligatio communicandi in sacra ordinatione? Per se loquendo, non est gravis in Minoristis, Subdiaconis, & Diaconis; at in communi sententia gravis est sub mortali in Neo-Mystis; qui debent cum Episcopo consecrare, etsi de hoc ipso aliqui dubitent. *num.* 238.

§. 2. *Confirmatus: & ordinatè suscipiat.*

I. C*Onfirmatus* debet esse ordinandus ex Concilio Tridentino. Obligationem mortalem agnoscunt non pauci; sed probabiliùs negant alij communiùs, *num.* 239.

II. Ordinatè etiam debet suscipere, & non per saltum, suscipiendo superiorem, non habito prius ordine inferiori.

Qui per ſaltum ordinatur, validè quidem ſuſcipit, ſed graviter peccat & ſuſpenſus manet, quouſque, ſuppleto ordine omiſſo, per Epiſcopum diſpenſetur, ſi non miniſtravit: ſi autem in ordine ſic ſuſcepto temerè miniſtravit, etiam fiet irregularis ex delicto violatæ cenſuræ. *num. 240. 241. 242.*

§. 3. *Non irregularis.*

IRregularitas enim ipſa *eſt impedimentum Canonicum inhabilitans hominem ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & in ſuſceptis miniſtrandum.* Duplex eſt: *Ex delicto, & ex defectu. num. 243.*

I. Irregularitas *ex delicto eſt*, quæ ex delicto proprio incurritur, eáque multiplex: utpote ex delicto homicidij voluntarij injuſti & mutilationis. Ex delicto quocunq; enormi inducente infamiam. Ex abuſu Sacramentorum ſeu Baptiſmi ſcienter iterati: ex abuſu multiplici ſacri ordinis. *num. 244. 245. 246.*

II. Irregularitas *ex defectu* eſt, quæ ex defectu aliquo inducente irreverentiam in ſacris, etiam ſine omni proprio delicto vel culpa incurritur. Eſtque multiplex, ut *ex defectu Sacramenti*, in bigamo, *ex defectu animi, corporis, natalium, ætatis, libertatis, famæ, & perfectæ lenitatis. à n. 247. uſque num. 251. incluſivè.*

III. Quid ſi ergo aliquis ita irregularis factus, & nondùm diſpenſatus ſuſcipiat & exerceat aliquem ſacrum ordinem? ℞. 1. Validè ſuſcipit. 2. Peccat mortaliter, etiam minores ordines ſcienter ſuſcipiendo. 3. Non incurrit aliam irregularitatem, vel cenſuram aliquam. 4 Peccat mortaliter toties, quoties exercet actus proprios Ordinis ſic ſuſcepti: ſecus, ſi exerceat ex neceſſitate vitandi infamiam vel ſcandalum, quia Eccleſia non obligat cum tanto rigore &c. *num. 252.*

§. 4. *Non cenſurâ ligatus.*

CEnſura *eſt pœna Eccleſiaſtica ſpiritualis & medicinalis, quâ homini baptizato delinquenti, & contumaci*

aufer-

aufertur usus quorundam bonorum spiritualium externorum Ecclesiæ, ad frangendam contumaciam. num. 253.

Ejus differentia ab irregularitate. *ibidem fine.*

Triplex est censura. *Excommunicatio, suspensio & interdictum. Excommunicatio* est censura Ecclesiastica, quâ Clericus privatur omni communicatione Ecclesiæ in bonis spiritualibus externis, & inprimis usu activo & passivo Sacramentorum omnium, adeóque etiam Sacrorum Ordinum, &c. *num. 254.*

Suspensio est censura Ecclesiastica, quâ Clericus privatur usu potestatis sibi competentis, aut ratione Ordinis, aut ratione beneficij. Quare duplex est suspensio, ab ordine, & à beneficio tantùm *Ibidem à medio.*

Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens usum divinorum officiorum publicorum, Sacramentorum, (exceptis Baptismi & Pænitentiæ) ac Ecclesiasticæ sepulturæ. Triplex est interdictum, *personale, locale & mixtum. eodem num. 254. sub finem.*

Quid si ergò quis censurâ ligatus, excommunicatus, suspensus, interdictus personaliter scienter suscipiat Ordines? R. 1. Validè suscipit & exercet actus sui Ordinis; excepta absolutione data ab excommunicato non tolerato & suspenso ab officio. 2. Peccat mortaliter & suscipiendo, & exercendo liberè & temerè exercendo actum proprium Ordinis majoris solenniter, secùs rursus, si bona fide faciat ex necessitate vitandi infamiam, scandalum, aliúdve grave incommodum. *num. 255.* 4. Dubia aliqua breviter explicata. *num. 236.*

QVÆSTIO XLII.

Quid de reliquis requisitis Canonicis?

§. I. *Ætas Canonica.*

I. PRo prima tonsura ætas sufficiens & necessaria est septennium completum: itémque pro minoribus Ordinibus, suppositâ scientiâ, quam Concilium Triden-

dentinum requirit. Pro Ordinibus majoribus ita determinavit Concilium Tridentinum. *Nullus imposterum ad Subdiaconatum ante annum vigesimum secundum; ad Diaconatum ante vigesimum tertium; ad Presbyteratum ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur. num. 257.*

II. Non requiritur prædictos annos esse impletos, sed sufficit esse inchoatos, etiam per diem, horam, quadrantem, minutum. Non sufficit, si vel horula desit. an in ea ætate computanda possit haberi ratio dierum intercalarium annorum bissextilium? *num. 258. 259.*

III. Quod si quis ergo scienter malâ fide, ante ætatem requisitam ordinari se faciat ordinibus majoribus. Etsi validè ordinetur, peccat tamen mortaliter, & ipso facto suspensionem incurrit, à qua absolvi non potest ante dispensationem super ætate; etsi ante impletam ætatem etiam temerè ministravit (seclusa necessitate &c.) etiam fit irregularis, super qua post impletam ætatem vel dispensationem, dispensat Episcopus. Si autem ante impletam ætatem temerè non ministravit post impletam ætatem, ab illa suspensione absolvit Episcopus, & quilibet Confessarius. *num. 260.*

IV. Quod si verò quis bona fide ex errore inculpabili sic ordinatur, ante impletam ætatem, is utique non peccat; ideóque nec censurâ punitur: attamen post agnitum defectum ætatis, tenetur sub mortali abstinere ab exercitio ejus Ordinis; & licet tunc mala fide temerè ministrat, non tamen incurrit novam irregularitatem; & tandem impleta ætate, nullâ indiget dispensatione vel absolutione. *num. 261.*

Quid si dubium sit, an ætas requisita impleta sit? *n. 262.*

§. 2. *Probitas, scientia, examen & approbatio Episcopi.*

I. PRobitas vitæ ac morum requiritur notoria vel probata testimonijs fide dignis; à proprio Episcopo dandis, cùm quis ordinatur ab alieno. *num 263.*

II. Scien,

II. *Scientia* requiſita & ſufficiens eſt illa, quæ neceſſaria eſt obeundis officijs annexis Ordini, quem quis vult ſuſcipere, alioquin ſuſcipiens ſine ſpe brevi addiſcendi, peccat graviter. Omninò autem illiteratus, irregularis eſt ex defectu animi. *num. 264.*

III. Examen Epiſcopi, etiam quoad Regulares requirit Concilium Tridentinum. Spectat ad ipſum Epiſcopum ordinantem: quod tamen alijs committere, & ex cauſa relaxare poterit. *num. 265.*

IV. *Approbatio* tandem ſeu admiſſio Epiſcopi neceſſaria eſt; Unde qui non admiſſus furtivè Ordines ſuſcipit, & peccat graviſſimè, & incurrit irregularitatem, ſecundùm communem DD. *num. 266.*

§. 3. *Litteræ dimiſſoriæ, ſeu dimiſſoriales.*

A Proprio Epiſcopo dandæ, una cum teſtimonio vitæ & probitatis, ſtrictè requiruntur à Concilio Tridentino. quid illæ ſint? & cur ſic dictæ? *num. 267.*

Quis eas dare poſſit? *num. 268.* quid continere debeant? *num. 269.* quamdiu durent? *num. 270.*

Peccat mortaliter & ſuſpenſioni ſubjacet, qui ſine dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo ſe facit ordinari. aliquot limitationes. *num. 271.*

§. 4. *Titulus ſuſtentationis.*

TRiplex requiritur & ſufficit, *Beneficij, Patrimonij, & & paupertatis Religioſæ.*

Titulus beneficij debet eſſe Beneficium verum, pacificè poſſeſſum, præbens honeſtam ſuſtentationem, non reſignetur, niſi aliunde honeſta ſuppetat ſuſtentatio. *n. 272.*

Titulus Patrimonij ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem, ſufficit arbitrio Epiſcopi. *num. 273.*

Hunc titulum in noſtris partibus ſupplent notiſſimi illi Tituli menſæ: quales eſſe debent. *num. 274.*

Tole-

Tolerabiles ſunt, non laudabiles, Concilio Tridentino repugnantes. *num. 275.*

Titulus paupertatis religioſæ. Hoc ordinari poſſunt ſolum Religioſi profeſſi, non Novitij, niſi interim beneficium vel patrimonium ſufficiens habeant. *num. 276.*

Pœnæ ordinantium & ordinatorum ſine titulo ſuſtentationis. *num. 277.*

Limitationes. *278.*

§. 5. *Locus, tempora, interſtitia Ordinationum.*

I. LOcus pro ordinatione ſolemni, eſt Ecclesia Cathedralis; pro privata, Sacellum vel Capella. *n. 279.*

II. *Templa Ordinationum* à jure ſtatuta aſſignantur. *num. 280.*

Nefas eſt, eodem die eidem conferre duos Ordines ſacros. *num. 281.*

III. Interſtitia Ordinationum, inter ordines ſacros, eſt annus integer. Minores ordines eodem die ex conſuetudine conferuntur. *num. 282.*

IV. Quid intelligatur per *diem feſtum de præcepto* in hac materia, *num. 283.*

§. 6. *Privilegia Regularium circa prædicta.*

QUia hæc non omnes concernunt, non ſummo, vel recapitulo. lege *num. 284. & ſeqq.*

CAPUT V.

De ipſo Sacramento Ordinis, & Ordinibus in ſpecie.

PRÆNOTATIO.

HOc nomen *Ordo* (ſicut & nomina Ordinum in ſpecie) presbyteratus v. g. dupliciter ſumitur. 1. *quaſi activè*

activè, pro ipſa ordinatione & Sacramento Ordinis. 2 *quaſi paſſivè*, pro ordinatione ſeu poteſtate collata per ordinationem, quæ eſt res Sacramenti. *num. 288.*

QVÆSTIO XLIII.
Quid eſt Ordo? quot ſunt? & quotuplex?

§. 1. *Quid eſt?*

I. Vt Ordinatio, ſeu cæremonia ſacra, & Sacramentum eſt.

ORdo eſt Sacramentum novæ legis initerabile, quo cum impreſſione characteris ſpiritualis poteſtas confertur ad Sacramentum Euchariſtiæ conficiendum, aut circa illud miniſtrandum. *num: 289.*

II. Vt gradus miniſterij, & res Sacramenti eſt.

ORdo eſt poteſtas ſpiritualis cum impreſſione characteris collata ordinato ad miniſtrandum circa SS. Euchariſtiam. *Ordinatus ergo generatim eſt miniſter Eccleſiæ habens talem poteſtatem. num. 290.*

Ordinationis effectus *num. 291.*

§. 2. *Quot ſunt Ordines?*

SEptem ſunt Ordines; Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus. *num. 292.*

Prima tonſura non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad ordines. Epiſcopatus non eſt ordo adæquatè diſtinctus à Presbyteratu. quare ſuperfluè aliqui Canoniſtæ enumerant 9. Ordines. *num. 293.*

§. 3. *Quotuplices ſunt Ordines?*

DUplices. Alij dicuntur *Sacri & Majores*. Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus. Alij dicuntur *non ſacri & minores*. Cur ſic dicti? *num. 294.*

Presbyteratus bipartitus eſt, *ſimplex*, ſeu *ſacerdotium minus* & Epiſcopatus, ſeu Sacerdotium majus *ibidem.*

§. 4.

§. 4. *Quid de Episcopatu?*

Episcopatus est verus Ordo à Sacerdotio simplici aliqualiter distinctus. *num.* 295.

Non est Ordo simpliciter & adæquatè distinctus à Sacerdotio, sed inadæquatè tantùm, quippe Sacerdotium essentialiter includens. *num.* 296.

Est jure divino ordo superior & excellentior Sacerdotio simplici. *num.* 297.

Est supremus Ordo in Ecclesia DEI. *num.* 298.

QVÆSTIO XLIV.

Estne Ordo Sacramentum? quando? & quomodo à Christo institutum? & an omnes?

§. I. Ordo seu sacra ordinatio est verum sacramentum novæ legis, *num.* 299.

§. 2. Est Sacramentum à Christo institutum in ultima Cœna: explicitè quidem quoad Sacerdotium, & implicitè saltem quoad reliquos ordines, tam quid secundariò ordinatum ad actum principalem Sacerdotij *n.* 300.

Sicut & eorum materiæ & formæ implicitè tantùm à Christo institutæ sunt. *num.* 301.

Nec inde sequitur Apostolos, vel Ecclesiam posse instituere Sacramenta. *num.* 302.

§. 3. Probabilissimè omnes ordines sunt Sacramenta: sed valde incertum de minoribus. 303.

Probabiliùs, sed non valde certum de Subdiaconatu. *num.* 304.

Quasi certum & propè fidem de Diaconatu. *n.* 305.

Certissimum de fide quoad Presbyteratum.

§. 4. Episcopatus seu ordinatio Episcopi specialis, ut distincta ab ordinatione Presbyteri, probabilissimè est Sacramentum distinctum à Sacramento Presbyteratûs. *num.* 307. *& seqq.*

Septem

Septem Ordines sunt plura Sacramenta specie infima, at sunt unum tantùm Sacramentum specie subalterna & unitate finis. *num. 311.*

QVÆSTIO XLV.

Quæ singulorum Ordinum definitio, materia, forma, officia?

HAnc *quæstionem, mi festinans Tyro, tibi utiliter summare non possum, nisi inutiliter & tædiosè, totam ferè rescriberem (quod certè non lubet) cùm omnia succinctè satis sint tradita. Recurre ergò ad textum à numero 312. & seqq.*

QVÆSTIO XLVI.

Qualis dispositio requiritur in ministerijs dictorum Ordinum? ubi obiter de paramentis.

§. I. D*Ispositio animi* requisita est, ut ordinatus ministrans sit in statu gratiæ. Non tamen peccant mortaliter, etiam Diaconi ministrantes in statu peccati mortalis, dummodò non sit in actuali affectu peccati mortalis. *num. 325. seqq.*

Deinde, ut nulla sit irregularitate vel censurá irretitus. *num. 330. remissivè.*

§. II. *Dispositio corporis* requisita est, ut ministret cum decenti corporis habitu, cum debitis quoque paramentis & cæremonijs præscriptis in Rubricis. *num. 331.*

Paramenta, eorúmque significationes breviter proponuntur. *num. 332.*

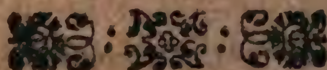

CAPUT VI.

De obligationibus Ordinatorum seu Clericorum.

QUÆSTIUNCULÆ PRÆAMBULÆ.

Quid est Clericus? Est homo, qui signaculo tonsuræ ab Ecclesia instituto insignitus in sortem Domini designatur, ut sit capax sacrorum Ordinum, Beneficij ac jurisdictionis Ecclesiasticæ. *num. 333.*

Quid est prima tonsura? Est levis detonsio capillorum ab Episcopo cæremonijs Ecclesiasticis facta, quâ masculus tyrocinio mysteriorum DEI initiatur *num. 334.*

Qui sunt effectus primæ tonsuræ? Sunt quatuor potissimum. 1. Est deputatio ad obsequium Ecclesiæ, & in Ecclesia canendum, unde etiam Psalmista dictus. 2. Quòd sit proximè capax Ordinum. 3. Quòd sit capax beneficij & jurisdictionis Ecclesiasticæ. 4. Quòd gaudeat privilegijs Clericalibus, utpote fori, canonis, & gabellarum. *num. 335.*

QUÆSTIO XLVII.

Quæ sunt Obligationes Clericorum primæ tonsuræ, ac minorum Ordinum?

Ut quis licitè primam tonsuram & Clericatum suscipiat, quatuor requiruntur. 1. Ut sit confirmatus. 2. Ut nôrit fidei rudimenta. 3. Ut sciat legere & scribere. 4. adsit animus clericandi &c *num. 336.*

Omnia per se tantùm obligant sub veniali. *num. 337. & seqq.*

Clerici primæ tonsuræ, ac minorum Ordinum nullam aliam habent obligationem absolutam, sed solùm ex suppositione, quòd statum Clericalem in suis exercitijs & privile-

vilegijs profiteri velint, & maximè, si beneficiati sint, subeunt obligationes Clericorum communes, (de quibus mox infra.) *num. 340.*

QVÆSTIO XLVIII.

Quæ sunt obligationes communes Clericorum & propriæ sacris initiatorum?

OMnes Clerici etiam Minores, si statum Clericalem in suis exercitijs & privilegijs profiteri velint, tenentur gestare habitum clericalem & tonsuram, ac vitam honestam ducere *num. 341.*

§. 1. *Obligatio gestandi habitum & tonsuram.* Non est sub mortali, nisi notabilis excessus fiat ultra modum consuetum contra honestatem, aut cum contemptu statûs Clericalis. *num. 342. & seqq.*

§. 2. *ObligatioOrationum & Missarum post Ordinationem ab Episcopo injunctarum ordinatis.* Non est obligatio præcepti sub peccato, sed solum directio & consilium magnæ decentiæ & congruitatis. *num. 346.*

§. 3. *Obligatio Reverentiæ & Obedientiæ Episcopo promissæ ab ordinato.* Non videtur exigi & promitti, nisi reverentia & obedientia aliàs jure naturali, divino ac Canonico, Episcopis debita, *num. 347.*

Et quoad reliquos exemptos nihil præjudicat. *ibidem.*

§. 4. *Obligationes propriæ Clericorum in sacris constitutorum.* Duæ sunt principales in ipsa susceptione SubDiaconatûs contractæ, servare castitatem, & recitare horas Canonicas.

QVÆSTIO XLIX.

Qualis est obligatio servandi castitatem? ejus origo &c.

§. 1. OMnes Clerici in sacris constituti obligantur servare castitatem, non jure aliquo divino, sed humano Ecclesiastico, *num. 348. 349. seqq.*

 §. 2. Vi

§. 2. *Vt nec validè Matrimonium contrahere possint.* Irritatio Matrimonij sacro Ordini annexa immediatè est ex præcepto Ecclesiæ, & non ex voto aliquo. *n. 351. 352.*

§. 3. *Obligatio servandi castitatem immediatè est ex voto proprio solenni.* (Quamvis oppositum, esse immediatè etiam ex præcepto Ecclesiæ, non sit improbabile) *num. 353. 354. 355.*

§. 4. Ea obligatio est ex voto solenni in ipsa susceptioptione Ordinis sacri Subdiaconatûs saltem implicitè emittendi ab ordinando, & de facto semper emisso, quoties quis suscipit voluntariè sacrum Ordinem eo modo, quo Ecclesia Catholica latina vult conferre.

Resolutiones Casuum Corollariæ.

I. Qui voluntariè sacrum Ordinem suscipit, sciens ei annexum votum castitatis, attamen positivè nolens vovere vel servare, peccat gravissimè peccato omissionis donec eam implicitè saltem voveat. *num.* 357.

II. Qui metu gravi & injusto adactus suscipit sacrum Ordinem, adhuc validè suscipit, at voto castitatis (jure irritante) non tenetur, & absque dispensatione licitè Matrimonium contrahit. *num,* 358.

III. Qui suscipit sacrum Ordinem prorsus ignarus voti annexi, siquidem habeat intentionem suprà dictam suscipiendi, sicut confert Ecclesia Catholica, obligatur voto: At si & hâc intentione carens, potiùs errore positivo credat se non obligari ad castitatem, in foro conscientiæ non obligatur voto *num.* 359.

IV. Si infans ordinetur in sacris, posteà adultus factus, ad nihil obligatur, nisi eligat servire in tali Ordine suscepto, eo ipso voto castitatis implicitè emisso. *num.* 360.

QUÆ-

QVÆSTIO L.
ET TRACTATVS APPENDIX
De obligatione recitandi Horas Canonicas.
Quæstio Præambula.
Quid sit officium divinum, & Horæ Canonicæ?
CAPITVLVM I.
Qualis & quorum est obligatio recitandi Horas Canonicas?

PRæcepto Ecclesiastico sub mortali ad Horas Canonicas recitandas obligantur certæ personæ Ecclesiasticæ comprehensæ his tribus titulis, *sacri Ordinis*, *Beneficij Ecclesiastici*, *& Religionis Choro adstricta*.

§. I. *Titulus sacri Ordinis.*

I. Hoc titulo obligantur recitare horas, omnes majoribus Ordinibus initiati, etiam nullum habentes beneficium, Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, Episcopi.

II. Ea obligatio est sub mortali.

III. Incipit hæc obligatio prima die & horâ suscepti Subdiaconatûs, incipiendo ab hora respondente tempori ordinationis.

IV. Ignarus linguæ latinæ suscipiens Subdiaconatum, peccat mortaliter.

§. II. *Titulus Religionis.*

I. Omnes Religiosi & Moniales professi Religionem choro adstrictam, atque ad Chorum deputati, obligantur ad horas recitandas publicè in Choro, vel privatim, si quacúnque ex causa à Choro absint

II. Etiam Moniales, Religiosos nondum ordinibus initiatos à Choro absentes, teneri sub mortali recitare privatim, communior est sententia.

III, Probabilis tamen est opposita sententia negans tantam obligationem.

IV. Judicium nostri P. Petri Marchant.

Exceptiones, & specialia quoad Chorum.

§. III. *Titulus beneficii Ecclesiastici.*

SPecialiter & strictiùs obligantur recitare horas, omnes Beneficiati, seu gaudentes beneficio Ecclesiastico, seu curato, seu simplici.

Exceptiones.

I. Habentes titulum tantum beneficii.

II. Non percipientes fructus beneficij.

III. An etiam habentes beneficium tenue?

IV. Sacellani, Vicarii, Pensionarii.

IV. Obli-

§. IV. *Obligatio Beneficiati ex officio neglecto.*

Beneficiatus culpabiliter omittens officiũ divinum obligatur ad restitutionem fructuum pro rata temporis omissionis.

Exceptiones.

I. Beneficiatus novus.
II. Beneficiatus valde raro, vel parum omittens.
III. Beneficiatus etiam aliter occupatus, speciatim Parochi, quantum restituere debeant?
IV. Qualiter facienda est dicta restitutio?

CAPITVLVM II.
Qualiter recitandæ sunt horæ Canonicæ?

RESOLUTIO GENERALIS.

Horæ Canonicæ recitandæ sunt devotè & studiosè. Devotio requirit intentionem formalem orandi & colendi Deum. Et omninò etiam attentionem aliquam internam intellectûs. Studiositas requirit, ut horæ dicantur integrè *quoad materiam*: ritè, *quoad formam generalem & specialem ab Ecclesia præscriptam*: ordinatè, *continuò singulæ, & tempestivè, atque in circumstantiis loci, sitûs &c. cultum Dei decentibus.*

Explicantur termini.

I. Devotè, & studiosè.
II. Devotio quid, & quotuplex?

III Intentio quid, & quotuplex?
IV. Attentio quid, & quotuplex?

SECTIO I.

Qualis intentio requiſita in recitandis Horis Canonicis?

§. I. REquiritur intentio aliqua formalis orandi & colendi Deum; non ſufficit intentio materialis recitativè ſolùm legendi Breviarium inſtar alterius libri.

§. II. Requiritur & ſufficit intentio orandi generaliter, prout *orare*, non ſolùm importat *petere decentia à Deo*, ſed etiam laudare, gratias agere &c.

§. III. Non requiritur intentio actualis explicita orandi, laudandi Deum, gratias agendi; ſed ſufficit intentio implicita eâ recitatione colendi Deum, ſatisfaciendi ſuo officio. Minùs requiritur intentio actualis ſemper durans, ſed ſufficit intentio virtualis, imò & habitualis habita ſcilicet & non revocata. Denique ſufficit intentio illa finis ſcilicet colendi Deum; non requiritur intentio ſatisfaciendi præcepto Eccleſiæ.

§ IV. In choro ſaltem requiritur intentio orandi nomine Eccleſiæ, & pro Eccleſia.

SECTIO II.

Qualis attentio requiſita in recitandis Horis Canonicis?

§. CErtò ſub mortali requiritur attentio ſaltem externa, ſeu excluſio occupationum externarum cum oratione incompatibilium.

§. Sententia negans requiri attentionem internam, fideliter proponitur, & ſpeculativè probabilis æſtimatur.

§. II. Pra-

§. II. Practicè loquendo, omninò vera est sententia affirmans requiri sub mortali attentionē etiam internam cum exclusione voluntariarum distractionum & evagationum circa alia objecta: eò quod sic voluntariè distractus moraliter censeatur evertere necessariam intentionem colendi Deum.

§. III. Requiritur & sufficit intentio superficialis ad rectam pronuntiationem verborum, cum intentione orandi & colendi Deum. Quanquàm omnimodis consulenda sit attentio litteralis ad sensum, vel spiritualis ad Deum.

§. IV. Requiritur & sufficit attentio virtualiter continuata in voluntate attendendi non revocatâ directè vel indirectè. Non utique requiritur attentio actualis semper durans.

¶. Quid tandem de restitutione, vel repetitione horarum distractè recitatarum?

SECTIO III.

Qualiter Horæ Canonicæ recitandæ sunt integrè quoad materiam.

§. I. N*Ihil notabile omittendo.* Quantitas notabilis sufficiens ad peccatum mortale omissionis, rectè statuitur una Hora minor, aut alia pars officii huic æquivalens.

§. II. *Aut certò omissum quid notabile, eodem die supplendo.* Variæ praxes quoad ministrantes in Choro, & circa organa.

§. III. *Omnia distinctè pronuntiando*; in quo tamen rarius peccatur mortaliter.

§ IV. *Aut pronunciantem socium, vel alterum chorum attendendo.*

 §. V.

§. V. *Quoad vocem vel cantum, obligationi satisfaciendo. Specialia quoad Canonicos.*

§. VI. Specialia quoad vocem, cum quis solus recitat officium. *Dubium singulare.*

Quantum valeat privilegium Fratribus minoribus concessum à Leone X, ut possint horas mentaliter persolvere?

SECTIO IV.

Qualiter Horæ Canonicæ recitandæ sint ritè quoad formam?

§. I. Q*Voad formam generalem ab Ecclesia præscriptam.* servanda nimirum sub mortali est forma Breviarii Romani editi à Pio V. & confirmati à Clemente VIII. ab omnibus in Ecclesia latina Breviario Romano adstrictis.

§. II, *Etiam quoad formam specialem præscriptam ab Ecclesia,* quoad distributionem in dies & tempora, non mutando unum officium tali die assignatum in aliud, præsertim minus. Quod tamen semel & iterum, etiam ex desidia factum, à mortali excusatur.

Causæ rationabiles omninò excusantes talem commutationem.

Casus varii practici particulares resoluti.

§. III. *Ordinatè*, seu Ordine Horæ recitandæ sunt. Veniale tantùm est transponere integras horas, aut etiam partes unius horæ, nisi enormis fiat confusio partium, ut aliud officium cudi videatur.

§. IV. *Continuè* recitanda quælibet hora absque notabili interruptione, sine justa causa. In quo tamen per se loquendo tantùm peccatur venialiter.

§. V. *Tempestivè* recitandæ sunt horæ, sic, ut omnes absol-

solvantur inter præfinitum tempus, & singulæ horæ dicantur suo competenti tempore.

1. Tempus totius officii inchoandi & absolvendi.
2. Tempus singularum horarum persolvendarum.
3. Locus dicendi Horas.
4. Situs seu habitus dicentis horas.

CAPITVLVM III.

De causis excusantibus à recitatione Horarum Canonicarum.

§. I. Impotentia physica, vel moralis.
§. II. Infirmitas.
§. III. Charitas vel occupatio gravis.
§. IV. Dispensatio legitima, aut privilegium.
§. Ultimus, Dubia quædam particularia practica.

I. UTrùm impeditus dicere officium statis horis vel temporibus, teneatur anticipare, vel posteà supplere, & quomodò?

II. Utrùm, qui ob impedimentum non potest recitare integrum officium, potest autem partem, teneatur dicere illam partem?

III. Utrùm is, qui ob cæcitatem, vel aliam causam non po-

poteſt officium dicere ſolus, poteſt autem cum ſocio, teneatur ſocium adhibere?

IV. Utrum is, qui ſimpliciter non poteſt dicere horas Canonicas, teneatur vel aliquid aliud orare, vel orantem audire, vel alium ſubſtituere? Reſponſio eſt negativa.

Ergò bone Lector, Vale.